

Budsjett-innst. S. I

(2003–2004)

**Innstilling til Stortinget
fra finanskomiteen**

St.meld. nr. 1 (2003–2004), St.prp. nr. 1 (2003-2004), unntatt kapittel 11, og
St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1-11 (2003-2004)

**Innstilling fra finanskomiteen om Nasjonalbudsjettet for 2004 og
forslaget til statsbudsjett medregnet folketrygden for 2004**

Budsjett-innst. S. I

(2003–2004)

**Innstilling til Stortinget
fra finanskomiteen**

St.meld. nr. 1 (2003–2004), St.prp. nr. 1 (2003-2004), unntatt kapittel 11, og
St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1-11 (2003-2004)

**Innstilling fra finanskomiteen om Nasjonalbudsjettet for 2004 og
forslaget til statsbudsjett medregnet folketrygden for 2004**

INNHold

1.	Innledning	11
2.	Nasjonalbudsjettet for 2004	11
2.1	Hovedtrekkene i den økonomiske politikken og utviklingen	11
2.1.1	Sammendrag fra St.meld. nr. 1 (2003-2004)	11
2.1.2	Komiteens merknader	13
2.2	Kommunenes inntekter	30
2.2.1	Sammendrag fra St.meld. nr. 1 (2003-2004)	30
2.2.2	Komiteens merknader	30
2.3	Pengepolitikken	36
2.3.1	Sammendrag fra St.meld. nr. 1 (2003-2004)	36
2.3.2	Komiteens merknader	37
2.4	Statens petroleumsfond og folketrygdfondet	40
2.4.1	Statens petroleumsfond	40
2.4.1.1	Sammendrag fra St.meld. nr. 1 (2003-2004)	40
2.4.1.2	Komiteens merknader	40
2.4.2	Folketrygdfondet	42
2.4.2.1	Sammendrag fra St.meld. nr. 1 (2003-2004)	42
2.4.2.2	Komiteens merknader	43
2.5	Sysselsettings- og inntektspolitikken	44
2.5.1	Sammendrag fra St.meld. nr. 1 (2003-2004)	44
2.5.2	Komiteens merknader	44
2.6	Tiltak for å bedre effektiviteten i økonomien	53
2.6.1	Sammendrag	53
2.6.2	Komiteens merknader	54
2.7	Nasjonal handlingsplan for bærekraftig utvikling	57
2.7.1	Komiteens merknader	57
2.7.1.1	Innledning	57
2.7.1.2	Utkast til innstilling fra energi- og miljøkomiteen	57
2.7.1.3	Komiteens innstilling	67
2.8	Skatte- og avgiftspolitikken	67
2.8.1	Sammendrag	67
2.8.2	Komiteens merknader	67
2.8.3	Gradert arbeidsgiveravgift	67
3.	Statsbudsjettet medregnet folketrygden for 2004	72
3.1	Hovedtrekk i forslaget til statsbudsjett	72
3.1.1	Sammendrag fra St.meld. nr. 1 (2003-2004) Nasjonalbudsjettet 2004	72
3.1.2	Komiteens merknader	73
3.1.2.1	Innledning	73
3.1.2.2	Avtale mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet om statsbudsjettet for 2004	73
3.1.2.3	Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre	75
3.1.2.4	Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet	75
3.1.2.5	Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet	75
3.1.2.6	Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti	76
3.1.2.7	Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet	78
3.1.2.8	Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet	80

3.2	Gjennomgang av forslaget til statsbudsjettet for 2004 etter den vedtatte inndelingen i rammeområder	81
3.2.1	Rammeområde 1 (Statsforvaltning), under familie-, kultur- og administrasjonskomiteen	81
3.2.1.1	Sammendrag	81
3.2.1.2	Komiteens merknader	81
3.2.1.2.1	Partistøtte	81
3.2.1.2.2	Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre	82
3.2.1.2.3	Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet	82
3.2.1.2.4	Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet	82
3.2.1.2.5	Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti	83
3.2.1.2.6	Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet	84
3.2.1.2.7	Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet	84
3.2.1.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 1	85
3.2.2	Rammeområde 2 (Familie og forbruker), under familie-, kultur- og administrasjonskomiteen	85
3.2.2.1	Sammendrag	85
3.2.2.2	Komiteens merknader	86
3.2.2.2.1	Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre	86
3.2.2.2.2	Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet	86
3.2.2.2.3	Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet	87
3.2.2.2.4	Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti	87
3.2.2.2.5	Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet	90
3.2.2.2.6	Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet	91
3.2.2.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 2	91
3.2.3	Rammeområde 3 (Kultur), under familie-, kultur- og administrasjonskomiteen	91
3.2.3.1	Sammendrag	91
3.2.3.2	Komiteens merknader	92
3.2.3.2.1	Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre	92
3.2.3.2.2	Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet	92
3.2.3.2.3	Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet	93
3.2.3.2.4	Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti	94
3.2.3.2.5	Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet	96
3.2.3.2.6	Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet	97
3.2.3.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 3	98
3.2.4	Rammeområde 4 (Utenriks), under utenrikskomiteen	98
3.2.4.1	Sammendrag	98
3.2.4.2	Komiteens merknader	99
3.2.4.2.1	Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre	99
3.2.4.2.2	Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet	100
3.2.4.2.3	Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet	100
3.2.4.2.4	Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti	101
3.2.4.2.5	Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet	101
3.2.4.2.6	Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet	102
3.2.4.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 4	103
3.2.5	Rammeområde 5 (Justis), under justiskomiteen	103
3.2.5.1	Sammendrag	103
3.2.5.2	Komiteens merknader	104
3.2.5.2.1	Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre	104
3.2.5.2.2	Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet	104
3.2.5.2.3	Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet	105
3.2.5.2.4	Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti	108
3.2.5.2.5	Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet	108
3.2.5.2.6	Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet	109
3.2.5.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 5	110
3.2.6	Rammeområde 6 (Innvandring, regional utvikling, bosted og arbeid), under kommunalkomiteen	110
3.2.6.1	Sammendrag	110
3.2.6.2	Komiteens merknader	111
3.2.6.2.1	Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre	111

3.2.6.2.2	Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet	112
3.2.6.2.3	Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet	112
3.2.6.2.4	Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti	113
3.2.6.2.5	Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet	117
3.2.6.2.6	Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet	117
3.2.6.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 6	118
3.2.7	Rammeområde 7 (Dagpenger mv), under kommunalkomiteen	118
3.2.7.1	Sammendrag	118
3.2.7.2	Komiteens merknader	118
3.2.7.2.1	Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre	118
3.2.7.2.2	Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet	119
3.2.7.2.3	Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet	119
3.2.7.2.4	Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti	119
3.2.7.2.5	Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet	121
3.2.7.2.6	Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet	121
3.2.7.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 7	122
3.2.8	Rammeområde 8 (Forsvar), under forsvarskomiteen	122
3.2.8.1	Sammendrag	122
3.2.8.2	Komiteens merknader	123
3.2.8.2.1	Merknader fra komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre	123
3.2.8.2.2	Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre	123
3.2.8.2.3	Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet	123
3.2.8.2.4	Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet	123
3.2.8.2.5	Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti	125
3.2.8.2.6	Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet	125
3.2.8.2.7	Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet	126
3.2.8.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 8	126
3.2.9	Rammeområde 9 (Næring), under næringskomiteen	126
3.2.9.1	Sammendrag	126
3.2.9.2	Komiteens merknader	127
3.2.9.2.1	Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre	127
3.2.9.2.2	Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet	128
3.2.9.2.3	Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet	129
3.2.9.2.4	Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti	130
3.2.9.2.5	Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet	131
3.2.9.2.6	Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet	133
3.2.9.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 9	134
3.2.10	Rammeområde 10 (Fiskeri), under næringskomiteen	134
3.2.10.1	Sammendrag	134
3.2.10.2	Komiteens merknader	135
3.2.10.2.1	Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre	135
3.2.10.2.2	Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet	135
3.2.10.2.3	Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet	135
3.2.10.2.4	Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti	136
3.2.10.2.5	Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet	137
3.2.10.2.6	Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet	137
3.2.10.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 10	138
3.2.11	Rammeområde 11 (Landbruk), under næringskomiteen	139
3.2.11.1	Sammendrag	139
3.2.11.2	Komiteens merknader	139
3.2.11.2.1	Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre	139
3.2.11.2.2	Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet	139
3.2.11.2.3	Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet	140
3.2.11.2.4	Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti	141
3.2.11.2.5	Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet	141
3.2.11.2.6	Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet	142
3.2.11.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 11	142
3.2.12	Rammeområde 12 (Olje- og energi), under energi- og miljøkomiteen	143

3.2.12.1	Sammendrag	143
3.2.12.2	Komiteens merknader	143
3.2.12.2.1	Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti, Venstre og Kystpartiet	143
3.2.12.2.2	Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet	143
3.2.12.2.3	Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet	144
3.2.12.2.4	Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti	145
3.2.12.2.5	Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet	147
3.2.12.2.6	Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet	147
3.2.12.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 12	148
3.2.13	Rammeområde 13 (Miljø), under energi- og miljøkomiteen	148
3.2.13.1	Sammendrag	148
3.2.13.2	Komiteens merknader	148
3.2.13.2.1	Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre	148
3.2.13.2.2	Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet	149
3.2.13.2.3	Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet	149
3.2.13.2.4	Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti	150
3.2.13.2.5	Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet	152
3.2.13.2.6	Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet	152
3.2.13.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 13	153
3.2.14	Rammeområde 14 (Stortinget), under kontroll- og konstitusjonskomiteen	153
3.2.14.1	Sammendrag	153
3.2.14.2	Komiteens merknader	154
3.2.14.2.1	Kap. 41 Stortinget	154
3.2.14.2.2	Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre	154
3.2.14.2.3	Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet	154
3.2.14.2.4	Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet	154
3.2.14.2.5	Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Kystpartiet	154
3.2.14.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 14	154
3.2.15	Rammeområde 15 (Sosial), under sosialkomiteen	155
3.2.15.1	Sammendrag	155
3.2.15.2	Komiteens merknader	155
3.2.15.2.1	Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre	155
3.2.15.2.2	Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet	156
3.2.15.2.3	Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet	156
3.2.15.2.4	Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti	157
3.2.15.2.5	Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet	158
3.2.15.2.6	Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet	159
3.2.15.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 15	160
3.2.16	Rammeområde 16 (Helse), under sosialkomiteen	161
3.2.16.1	Sammendrag	161
3.2.16.2	Komiteens merknader	162
3.2.16.2.1	Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre	162
3.2.16.2.2	Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet	162
3.2.16.2.3	Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet	163
3.2.16.2.4	Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti	163
3.2.16.2.5	Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet	164
3.2.16.2.6	Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet	165
3.2.16.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 16	166
3.2.17	Rammeområde 17 (Utdanning og forskning), under kirke-, utdannings- og forskningskomiteen	166
3.2.17.1	Sammendrag	166
3.2.17.2	Komiteens merknader	168
3.2.17.2.1	Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre	168
3.2.17.2.2	Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet	168
3.2.17.2.3	Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet	169
3.2.17.2.4	Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti	170
3.2.17.2.5	Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet	172
3.2.17.2.6	Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet	173

3.2.17.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 17	175
3.2.18	Rammeområde 18 (Samferdsel), under samferdselskomiteen	175
3.2.18.1	Sammendrag	175
3.2.18.2	Komiteens merknader	176
3.2.18.2.1	Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre	176
3.2.18.2.2	Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet	176
3.2.18.2.3	Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet	178
3.2.18.2.4	Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti	181
3.2.18.2.5	Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet	183
3.2.18.2.6	Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet	184
3.2.18.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 18	186
3.2.19	Rammeområde 19	186
3.2.19.1	Sammendrag	186
3.2.19.2	Komiteens merknader	186
3.2.19.2.1	Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre	186
3.2.19.2.2	Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet	187
3.2.19.2.3	Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet	188
3.2.19.2.4	Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti	189
3.2.19.2.5	Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet	190
3.2.19.2.6	Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet	191
3.2.19.3	Oppsummering av forslagene under rammesummer for rammeområde 19	192
3.2.20	Rammeområde 20 (Ymse utgifter og inntekter), under finanskomiteen	192
3.2.20.1	Sammendrag	192
3.2.20.2	Komiteens merknader	192
3.2.20.2.1	Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre	192
3.2.20.2.2	Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet	193
3.2.20.2.3	Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet	193
3.2.20.2.4	Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti	193
3.2.20.2.5	Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet	193
3.2.20.2.6	Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet	193
3.2.20.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 20	193
3.2.21	Rammeområde 21 (Eksportgarantier m.m.), under finanskomiteen	193
3.2.21.1	Sammendrag	193
3.2.21.2	Komiteens merknader	193
3.2.21.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 21	194
3.2.22	Rammeområde 22	194
3.2.22.1	Sammendrag	194
3.2.22.2	Komiteens merknader	194
3.2.22.2.1	Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre	194
3.2.22.2.2	Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet	195
3.2.22.2.3	Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet	195
3.2.22.2.4	Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti	195
3.2.22.2.5	Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet	195
3.2.22.2.6	Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet	195
3.2.22.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 22	196
3.2.23	Rammeområde 23 (Skatter og avgifter), under finanskomiteen	196
3.2.23.1	Sammendrag	196
3.2.23.2	Komiteens merknader	197
3.2.23.2.1	Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre	197
3.2.23.2.2	Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet	197
3.2.23.2.3	Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet	197
3.2.23.2.4	Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti	197
3.2.23.2.5	Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet	197
3.2.23.2.6	Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet	197
3.2.23.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 23	197
3.2.24	Rammeområde 24 (Utbytte m.m.), under finanskomiteen	198
3.2.24.1	Sammendrag	198
3.2.24.2	Komiteens merknader	198
3.2.24.2.1	Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre	198

3.2.24.2.2	Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet	198
3.2.24.2.3	Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet	198
3.2.24.2.4	Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti	198
3.2.24.2.5	Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet	198
3.2.24.2.6	Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet	198
3.2.24.3	Oppsummering av forslagene til rammesummer for rammeområde 24	199
3.3	Oversikt over forslagene til rammevedtak	199
4.	Statsbankene	200
4.1	Statsbankene - utlånsrammer	200
4.1.1	Sammendrag fra St.prp. nr. 1 (2003-2004) Gul bok	200
4.1.2	Komiteens merknader	201
5.	Bestillingsfullmakt, tilsagnsfullmakt og garantifullmakt	201
5.1	Sammendrag fra St.prp. nr. 1 (2003-2004) Gul bok	201
5.2	Komiteens merknader	204
6	Gjennomføringen av inneværende års budsjett og utviklingstrekk på statsbudsjettets utgiftsside 1994-2003	204
6.1	Sammendrag fra St.prp. nr. 1 (2003-2004) Gul bok	204
6.2	Komiteens merknader	205
7.	Statlig økonomistyring	205
7.1	Tiltak for å styrke økonomistyringen i staten	205
7.1.1	Sammendrag fra St.prp. nr. 1 (2003-2004) Gul bok	205
7.1.2	Komiteens merknader	206
7.2	Administrativ omlegging av arbeidsgiveravgiften for statlige virksomheter	206
7.2.1	Sammendrag fra St.prp. nr. 1 (2003-2004) Gul bok	206
7.2.2	Komiteens merknader	207
7.3	Nøytral merverdiavgift for statsforvaltningen	207
7.3.1	Sammendrag fra St.prp. nr. 1 (2003-2004) Gul bok	207
7.3.2	Komiteens merknader	207
8.	Oppfølging av Statsbudsjettutvalgets utredning	207
9.	Andre merknader og forslag fremsatt under komiteens behandling	207
9.1	Balanse i helseforetakene	207
9.2	Miljøvennlig bruk av gass	207
9.3	Ny næringsdrift i Årdal og Høyanger	208
9.4	Modernisering av smelteverk i Høyanger og Årdal	208
9.5	Et utenlandsbudsjett	208
9.6	Opprettelse av og utvidelse av fond	210
9.6.1	Fond for energi- og petroleumsforskning	210
9.6.2	Forskningsfondet - fondskapital	211
9.6.3	Fond for materiellanskaffelser i Forsvaret	211
9.7	Ein strategi for desentralisering av statlege arbeidsplassar	211
9.8	Oppretting av feil i skattelistene	213
9.9	Deler av Petroleumsfondet til internasjonal bistand og utviklingsstøtte	214
9.10	Årlig oversikt over arbeidskraftressurser	214
9.11	Likestilling i arbeidslivet	214
9.12	Budsjettrutiner som stimulering til forebygging	214
10.	Fraksjonsmerknader	214
10.1	Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre	214
10.2	Arbeiderpartiet	214
10.3	Fremskrittspartiet	218
10.4	Sosialistisk Venstreparti	218
10.5	Senterpartiet	245
10.6	Kystpartiet	254

11. Forslag fra mindretall	258
12. Komiteens tilråding	263
Vedlegg	265
Stikkordregister	267

Budsjett-innst. S. I

(2003-2004)

Innstilling til Stortinget fra finanskomiteen

St.meld. nr. 1 (2003-2004), St.prp. nr. 1 (2003-2004), unntatt kapittel 11, og St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1-11

Innstilling fra finanskomiteen om Nasjonalbudsjettet for 2004 og forslaget til statsbudsjett medregnet folketrygden for 2004

Til Stortinget

1. INNLEDNING

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Ranveig Frøiland, Svein Roald Hansen, Tore Nordtun, Tomas Norvoll og Torstein Rudihagen, fra Høyre, Svein Flåtten, Torbjørn Hansen, Heidi Larssen og Jan Tore Sanner, fra Fremskrittspartiet, Gjermund Hagesæter, lederen Siv Jensen og Per Erik Mønsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Øystein Djupedal, Audun Bjørlo Lysbakken og Heidi Grande Røys, fra Kristelig Folkeparti, Ingebrigt S. Sørfonn og Bjørg Tørresdal, fra Senterpartiet, Morten Lund, fra Venstre, May Britt Vihovde og fra Kystpartiet, Steinar Bastesen, viser til at det i Stortingets forretningsorden § 19 bl.a. står dette når det gjelder finanskomiteens oppgaver:

"Senest den 20. november skal finanskomiteen avgi innstilling (Budsjett-innst. S. I) om nasjonalbudsjettet og statsbudsjettet, med forslag til rammevedtak for bevilgninger i samsvar med inndeling i rammeområder fastsatt av Stortinget i henhold til § 22 tredje ledd."

Komiteen viser når det gjelder inndelingen av statsbudsjettet i rammeområder til vedtak i Stortinget 16. oktober 2003, jf. Innst. S. nr. 2 (2003-2004) Innstilling fra arbeidsordningskomiteen om fordeling til komiteene av de enkelte kapitlene og utkast til romertallsvedtak i forslaget til statsbudsjett for 2004, jf. også avsnitt 3.2 i denne innstillingen.

Komiteen viser til at det etter at St.prp. nr. 1 (2003-2004) ble lagt fram, er det fremmet i alt 11 tilleggsproposisjoner til St.prp. nr. 1 (2003-2004).

I Stortingets møter 4. november 2003 og 11. november 2003 ble forslagene under de enkelte kapitler vedtatt fordelt på rammeområder og sendt komiteen i samsvar med Stortingets vedtak om fordeling til komiteene ved behandlingen av Innst. S. nr. 2 (2003-2004).

I St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 2-11 (2003-2004) er det fremmet forslag under noen nye kapitler og romertall. Fordelingen av disse fremgår av referat fra Stortingets møte 11. november 2003, sak nr. 2 punkt 3, som følger som vedlegg 1 til denne innstillingen.

Komiteen vedtok i møte 11. november 2003 å behandle kapittel 11 i Gul bok for 2004 "Oppfølging av Statsbudsjettutvalgets utredning" i Budsjett-innst. S. nr. 6 (2003-2004). Frist for avgivelse av nevnte innstilling er 10. desember 2003.

Komiteen viser for øvrig til brev 30. oktober 2003 fra finansminister Per-Kristian Foss: Nasjonalbudsjettet 2004. Trykkfeil. Brevet følger som vedlegg 2 til denne innstillingen.

2. NASJONALBUDSJETTET FOR 2004

2.1 Hovedtrekkene i den økonomiske politikken og utviklingen

2.1.1 *Sammendrag fra St.meld. nr. 1 (2003-2004)*

HOVEDMÅLENE FOR DEN ØKONOMISKE POLITIKKEN

Regjeringens hovedmål for den økonomiske politikken er arbeid til alle, økt verdiskaping, videreutvikling av det norske velferdssamfunnet, rettferdig fordeling og bærekraftig utvikling. Et sterkt og konkurransedyktig næringsliv er en forutsetning for å nå disse målene.

På lang sikt er det vekstevnen i fastlandsøkonomien som bestemmer utviklingen i velferden i Norge. Den økonomiske politikken må derfor legge avgjørende vekt på å fremme verdiskaping og produktivitet både i offentlig og privat sektor.

Regjeringen vil følge retningslinjene for en forsvarlig, gradvis innfasing av oljeinntektene i økonomien som det var bred enighet om ved Stortingets behandling av St.meld. nr. 29 (2000-2001). Den økonomiske politikken må samtidig bidra til en stabil utvikling i produksjon og sysselsetting. Retningslinjene innebærer at pengepolitikken rettes inn mot lav og stabil inflasjon. På den måten har pengepolitikken fått en klar rolle i å stabilisere den økonomiske utviklingen.

Regjeringen har forbedret rammevilkårene for næringsvirksomhet, og vil fortsette arbeidet med å redusere skatter og avgifter og iverksette andre tiltak som kan øke vekstevnen i økonomien. Et hovedmål for den økonomiske politikken er å opprettholde en sterk konkurranseutsatt sektor.

Regjeringen legger vekt på å videreføre det inntektspolitiske samarbeidet. Moderate inntektsoppgjør er nødvendig for å sikre lav arbeidsledighet og for at ikke arbeidsvilkårene for konkurranseutsatt sektor skal bli sterkt svekket ved at kostnadsveksten i Norge kommer ut av kurs i forhold til utviklingen hos våre handelspartnere.

BUDSJETTPOLITIKKEN I 2004

Budsjettpolitikken for 2004 er utformet for å balansere to hovedhensyn:

Bruken av oljeinntekter er kommet opp på et relativt høyt nivå, samtidig som handlingsrommet i budsjettpolitikken framover er redusert. Det er imidlertid ikke opprettholdbart på varig basis å ha et strukturelt, oljekorrigert underskudd som er større enn realavkastningen på statens finansformue. På lang sikt vil statens petroleumsformue være omdannet til finansielle fordringer. Når denne omplasseringen er fullført, innebærer handlingsregelen at statsbudsjettet skal være i løpende balanse, inklusive renteinntektene fra statens finansformue. Over tid må derfor størrelsen på det strukturelle budsjettunderskuddet bringes på linje med forventet realavkastning av Petroleumsfondet.

Samtidig tilsier den aktuelle konjunktursituasjonen at det er behov for en økonomisk politikk som stimulerer produksjon og sysselsetting i fastlandsøkonomien, og spesielt de delene av næringslivet som konkurrerer med utlandet. Betydelige lettelser i pengepolitikken hittil i år har bedret situasjonen for det konkurranseutsatte næringslivet, og lave renter ventes å stimulere innenlandsk etterspørsel både i 2003 og 2004. For å unngå at kronen på nytt styrker seg, bør de viktigste stimulansene til aktiviteten i fastlandsøkonomien fortsatt komme gjennom pengepolitikken. Samtidig er det etter Regjeringens vurdering ikke aktuelt å legge opp til en finanspolitikk som bremser aktiviteten i økonomien, slik at situasjonen på arbeidsmarkedet blir enda vanskeligere.

Denne avveiningen er reflektert i budsjettopplegget for 2004 på følgende måte:

- Regjeringen foreslår et budsjett med et strukturelt, oljekorrigert underskudd på 50,7 mrd. kroner. Dette innebærer at det brukes om lag 16,5 mrd. kroner mer i 2004 enn det en mekanisk anvendelse

av handlingsregelen tilsier. Målet i 2004-priser er merbruken av oljeinntekter den samme som i 2003. En større bruk av petroleumsinntekter neste år enn det som følger av Regjeringens budsjettopplegg, ville innebære at en fjernet seg ytterligere fra den langsiktig opprettholdbare banen for budsjettpolitikken.

- Budsjettopplegget virker om lag nøytralt på økonomien, og er tilpasset den aktuelle konjunktursituasjonen. Det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet øker tilsvarende 0,6 pst. av trend-BNP for Fastlands-Norge fra 2003 til 2004. Når en ser på offentlig forvaltning under ett, og også tar hensyn til sammensetningen av budsjettets innteks- og utgiftsside, viser en nærmere analyse at budsjettopplegget for 2004 virker om lag nøytralt på den økonomiske aktiviteten, jf. omtale i avsnitt 3.2.7.

Budsjettopplegget for 2004 er påvirket av en rekke bindinger som isolert sett bidrar vesentlig til å svekke budsjettet. Dette gjelder bl.a. sterk vekst i regelbundne utgifter, særlig under folketrygden. Budsjettet inneholder i tillegg et bortfall av særskilte inntekter (medregnet ekstraordinære premieinnbetalinger til Statens Pensjonskasse) i forhold til det salderte budsjettet for 2003. Videre gjorde Stortinget vedtak i forbindelse med blant annet trygdeoppgjøret og revidert nasjonalbudsjett for i år som i betydelig grad bidrar til å redusere handlingsrommet i budsjettet for 2004.

Med nåværende anslag for Petroleumsfondet tilsvarer bruken av petroleumsinntekter i 2004 en forventet realavkastning på fondet som nås først mot slutten av dette tiåret. Det er følgelig ikke rom for noen vesentlig økning i bruken av oljeinntekter de nærmeste årene. Det høye nivået på bruken av petroleumsinntekter innebærer at det ved nye, kostnadskrevende satsinger de nærmeste årene også må gjennomføres tiltak som reduserer statens utgifter på andre områder. En hovedutfordring blir å bremse den sterke veksten i pensjons- og sykdomsrelaterte trygdeutgifter. Det vises til en nærmere beskrivelse av handlingsrommet i budsjettpolitikken framover i avsnitt 3.2.

Hovedtrekkene i budsjettopplegget for 2004 kan oppsummeres i følgende punkter:

- Et strukturelt, oljekorrigert underskudd i 2004 på 50,7 mrd. kroner. Dette er en økning på om lag 9 mrd. kroner fra 2003. Som andel av trend-BNP for Fastlands-Norge øker det strukturelle underskuddet med 0,6 prosentpoeng fra 2003 til 2004. Budsjettopplegget for 2004 virker imidlertid samlet sett om lag nøytralt på den økonomiske aktiviteten.
- En reell, underliggende vekst i statsbudsjettets utgifter på om lag 2 pst. i forhold til anslag på regnskap for 2003. For perioden 2002-2004 under ett ligger det an til at statsbudsjettets utgifter vil øke reelt med 1,8 pst. som årlig gjennomsnitt.
- En reduksjon i bokførte skatter og avgifter på om lag 2 mrd. kroner i forhold til gjeldende regler for 2003. Av dette er knapt 1,5 mrd. kroner en konsekvens av tidligere vedtak, hovedsakelig i forbin-

delse med behandlingen av 2003-budsjettet, mens om lag 550 mill. kroner er forslag til nye skattetil-tak.

- Statsbudsjettets oljekorrigerte underskudd i 2004 anslås til 67,8 mrd. kroner. Det oljekorrigerte underskuddet dekkes ved en tilsvarende overføring fra Statens petroleumsfond.
- Basert på en forutsetning om en gjennomsnittlig råoljepris i 2004 på 170 kroner pr. fat anslås statens netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten til 143,5 mrd. kroner.
- Netto avsetning til Statens petroleumsfond, der overføringen til statsbudsjettet er trukket fra, anslås til 75,7 mrd. kroner. I tillegg kommer renter og utbytte på oppspart kapital i Petroleumsfondet på 30,2 mrd. kroner. Det samlede overskuddet på statsbudsjettet og i Statens petroleumsfond, medregnet rente- og utbytteinntekter i fondet, anslås dermed til 105,9 mrd. kroner i 2004.
- Når en også tar hensyn til omvurderinger, bl.a. som følge av valutakursjusteringer, kan den samlede kapitalen i Statens petroleumsfond ved utgangen av 2004 nå anslås til 996 mrd. kroner, mens kapitalen ved utgangen av 2003 anslås til 857 mrd. kroner.
- Nettofinansinvesteringer i offentlig forvaltning anslås til knapt 107 mrd. kroner i 2004, tilsvarende 6,7 pst. av BNP. Dette tilsvarende overskuddsbegrepet som benyttes av EU-landene i Maastricht-kriteriene for offentlige finanser. Offentlig forvaltnings nettofordringer anslås til om lag 1 320 mrd. kroner eller vel 82 pst. av BNP ved utgangen av 2004.

Det er i meldingen redegjort nærmere for den økonomiske utviklingen og utfordringer i den økonomiske politikken.

2.1.2 Komiteens merknader

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre understreker at det er verdiskaping i fastlandsøkonomien som bestemmer utvikling i velferd i Norge. Den økonomiske politikken må derfor legge avgjørende vekt på å fremme verdiskaping og produktivitet - både i offentlig og privat sektor. Veksten i offentlige utgifter må over tid ikke være større enn veksten i Fastlands-Norges BNP. Disse medlemmer er fornøyd med at denne målsetningen følges opp i Regjeringens forslag til budsjett; den underliggende veksten i statsbudsjettets utgifter forventes å bli lavere enn veksten i BNP.

Disse medlemmer er fornøyd med at Regjeringens helhetlige politikk har bidratt til å minske en av hovedårsakene til den svake økonomiske utviklingen den senere tiden - det høye norske kostnadsnivået. Regjeringens initiativ overfor partene i arbeidslivet om et inntektspolitisk samarbeid, kombinert med en finanspolitikk vel tilpasset konjunktursituasjonen, har bidratt til at lønnsveksten har avtatt. Det har bidratt til at Norges Bank har kunnet redusere renten med 4,5 prosentpoeng siden budsjettet for 2003 ble vedtatt. Bedringen i lønnsnivå, rente og kronekurs er livgi-

vende for konkurranseutsatt sektor og har, sammen med næringslivsrettede skatteletter og satsing på forskning og utvikling, bidrar til å sikre og skape arbeidsplasser. Disse medlemmer konstaterer at Regjeringens helhetlige politikk virker, som har gitt seg utslag i gryende optimisme i næringslivet. Dette kommer bl.a. frem i de siste konjunkturbarometrene fra SSB og den siste halvårsrapporten fra NHO. Disse medlemmer er fornøyd med at veksten i fastlandsøkonomien neste år forventes å femdobles i forhold til inneværende år, noe som gir gode håp om at arbeidsledigheten kan synke utover i 2004. Disse medlemmer er tilfreds over at Regjeringens helhetlige politikk, historisk sett, har brukt kort tid på å angripe hovedårsakene til den stigende arbeidsledigheten - lønnsnivå, rente og kronekurs. Disse medlemmer viser til at det forrige gang det var stigende arbeidsledighet på slutten av 1980-tallet tok om lag sju år før arbeidsledigheten begynte å synke. Disse medlemmer er tilfreds med at Regjeringen fører en helhetlig politikk som virker raskt og direkte på hovedårsakene til arbeidsledigheten. Disse medlemmer viser til at det er viktig at partene i arbeidslivet er seg bevisst sitt ansvar og viser moderasjon i inntektsoppjøret våren 2004.

Disse medlemmer viser til at budsjettopplegget for 2004 er påvirket av en rekke bindinger som isolert sett bidrar vesentlig til å svekke budsjettet. Dette gjelder bl.a. sterk vekst i regelbundne utgifter, særlig under folketrygden. Det strukturelle, oljekorrigerte budsjettunderskuddet er på 50,7 mrd. kroner i budsjettet for 2004, en økning på om lag 9 mrd. kroner fra 2003. Dette budsjettunderskuddet er i tråd med handlingsregelen for bruk av petroleumsinntekter, som det var bred enighet om i Stortinget ved behandling av St.meld. nr. 29 (2000-2001). Der åpnes for økt bruk av petroleumsinntekter ved konjunkturedganger for å kompensere fallende aktivitet i økonomien. Disse medlemmer viser til at olje og gass er ikke-fornybare ressurser, så det er viktig at bruken av petroleumsinntekter frikobles fra de løpende innbetalingene til staten. Netto kontantstrømmen fra petroleumsvirksomhet overføres i sin helhet til Statens petroleumsfond, mens det er realavkastningen av fondet som, over tid, brukes. Budsjettopplegget for 2004 virker samlet sett om lag nøytralt på den økonomiske aktiviteten. Det ville etter disse medlemmer sin mening ikke vært riktig å legge frem et budsjett som virker innskrenkende på den økonomiske aktiviteten. Regjeringens finanspolitikk bygger på:

- en politikk for økt verdiskaping
- en politikk som innebærer en forsvarlig utnyttelse av petroleumsformuen på vegne av kommende generasjoner
- en politikk som tar høyde for at vi i tiårene som kommer skal finansiere en vekst i pensjonsutgiftene som er tre ganger høyere enn snittet i OECD-landene
- en politikk som unngår ytterligere press mot kronekurs og rente
- en politikk som har bærekraftig utvikling som mål

Økt bruk av oljepenger utover handlingsregelen er ikke - tatt disse kriteriene i betraktning - en forsvarlig finanspolitikk.

Disse medlemmer viser til at den samlede kapitalen i Statens petroleumsfond ved utgangen av 2004 nå anslås til 996 mrd. kroner, en økning på 387 mrd. kroner på to år. Økningen skyldes både positiv avkastning, spesielt i aksjemarkedet, tilførsel av nye midler og svekkelse av kronekursen mot de valutaer fondet er investert i. Avkastningen i totalfondet i første halvår 2003 var 5,9 pst. målt i utenlandsk valuta i samsvar med valutassammensetningen til fondets referanseportefølje, som viser utviklingen i fondets internasjonale kjøpekraft. Målt i norske kroner var avkastningen i første halvår 15,3 pst.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til retningslinjene for den økonomiske politikken som ble lagt fram av regjeringen Stoltenberg, og som fikk tilslutning fra et bredt flertall på Stortinget. Endringene innebar nye retningslinjer både for budsjettpolitikken og pengepolitikken. For beskrivelse av pengepolitikken viser disse medlemmer til sin merknad under punkt 2.3.

Disse medlemmer vil peke på at retningslinjene for budsjettpolitikken innebærer at en moderat opptrapping av bruken av petroleumsinntektene tilsvarende den forventede realavkastningen av Statens petroleumsfond. Videre vil disse medlemmer understreke at budsjettpolitikken fortsatt skal brukes aktivt for å jevne ut svingninger i økonomien. Disse medlemmer vil videre peke på at regjeringen Stoltenberg i de nye retningslinjene la vekt på at petroleumsinntektene må brukes på en måte som styrker norsk økonomi.

Disse medlemmer viser til at veksten i norsk økonomi har vært beskjeden i de siste årene, og at veksten i 2003 bare ser ut til å bli på om lag en halv prosent. Den svake veksten har ført til at arbeidsledigheten har økt kraftig det siste året. Ifølge Arbeidskraftundersøkelsen (AKU) var det i gjennomsnitt 112 000 arbeidsledige høsten 2003. Det tilsvarer 4,7 pst. av arbeidsstyrken, mot 3,8 pst. for ett år siden.

Disse medlemmer viser til at veksten trolig vil ta seg opp neste år. De ulike anslagene som i løpet av høsten er gitt for veksten i fastlandsøkonomien i 2004 ligger på mellom 2,5 og 3,3 pst. Likevel forventer Statistisk sentralbyrå, Norges Bank og Finansdepartementet at arbeidsledigheten vil stige ytterligere i 2004.

Disse medlemmer mener at hensynet til rente og kronekurs tilsier at det ikke er fornuftig med et større strukturelt oljekorrigert underskudd enn det Regjeringen legger opp til. Særlig for konkurranseutsatte virksomheter er kronekursen av stor betydning. Disse medlemmer vil peke på at Norges Bank har satt ned renten i løpet av året, men at dette ennå ikke har gitt seg utslag i merkbare resultater for norsk industri. Industrilederne melder fortsatt om nedgang i produksjonsvolum, kapasitetsutnyttelse og sysselsetting, selv om de ser noe mer optimistisk på framtida nå enn tidligere.

Disse medlemmer vil peke på at det er ekstra vanskelig å få ned arbeidsledigheten når den har vært høy i lang tid. Disse medlemmer vil understreke at det er viktig å unngå at ledigheten "biter seg fast" på et høyt nivå. Disse medlemmer har derfor i sitt alternative statsbudsjett prioritert en aktiv og målrettet næringspolitikk for å skape nye arbeidsplasser, og en aktiv arbeidsmarkedspolitikk for å bidra til at de ledige hever sin kompetanse og forblir i arbeidsmarkedet. Hvis dette alternative budsjettet blir iverksatt, vil det gi om lag 12 000 flere arbeidssøkere ny jobb, mens det gjennom hele året vil være 12 000 deltakere på arbeidsmarkedstiltak. 2 000 av de nye arbeidsplassene er et direkte resultat av en målrettet satsing på innovasjon og nyskaping gjennom SND. Økt aktivitet i kommunesektoren, i helseforetakene og i utbygging av infrastruktur bidrar til 10 000 nye arbeidsplasser.

Disse medlemmer konstaterer at det i 2003 vil bli brukt 16,5 mrd. kroner mer av oljeinntektene enn det den forventede realavkastningen i Petroleumsfondet tilsier, og at Regjeringen har foreslått det samme for 2004. Disse medlemmer vil påpeke at dette betyr at i disse to årene brukes en stor andel av oljeinntektene, og at handlingsrommet i årene framover derfor er redusert. Disse medlemmer mener at det fortsatt er et viktig mål å ha en moderat opptrapping av bruken av petroleumsinntektene, slik det ble foreslått i retningslinjene for den økonomiske politikken fra regjeringen Stoltenberg. Disse medlemmer mener derfor at det strukturelle budsjettunderskuddet i løpet av noen år igjen må være på linje med forventet realavkastning av Petroleumsfondet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet henviser til Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett for 2004 som har utgangspunkt i Fremskrittspartiets prinsipp- og handlingsprogram for perioden 2001-2005 og Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2004.

Disse medlemmer viser en alternativ måte å løse de utfordringer Norge står ovenfor, både innenfor den økonomiske politikken så vel som de andre samfunnsområdene. Hovedfokus er behovet for en ny økonomisk politikk og de prioriteringer som foretas i dette budsjett må sees i den sammenheng. Kampen mot arbeidsledigheten står sentralt.

Skillelinjen i norsk økonomisk-politisk debatt går mellom Fremskrittspartiet på den ene siden, som er opptatt av å stimulere tilbudssiden i økonomien og vekst i BNP, og de andre partiene på den andre siden, som i all hovedsak er enige om rammene for den økonomiske politikken og dermed gjør svært små endringer over statsbudsjettet fra år til år.

Disse medlemmer viser til at målet med Fremskrittspartiets økonomiske politikk er økt vekst i innenlands produksjon og inntekt på kort og lang sikt, det vil si økt vekst i bruttonasjonalprodukt.

For å oppnå dette er det nødvendig med en omlegging av den økonomiske politikken. Disse medlemmer vil ha kraftige reduksjoner i skatte- og avgiftssatsene, langt bedre rammevilkår for det private

næringsliv, reduserte subsidier til blant annet jordbruket, økte statlige realinvesteringer og effektivisering av offentlig sektor.

Disse medlemmer fremmer forslag til bevilgninger og skatte- og avgiftsopplegg over det ordinære statsbudsjett, forslag til utenlandsbudsjett, strukturtiltak, lovendringsforslag og forslag til endringer og omorganisering av offentlig virksomhet. Mange forslag har et langsiktig perspektiv og vil ikke nødvendigvis ha målbar virkning for kommende budsjettår, men vil like fullt være av stor betydning for økonomiens virkemåte i tiden fremover.

For å bedre synliggjøre langsiktige effekter i den økonomiske politikken, er det etter disse medlemmers oppfatning nødvendig å innføre langtidsbudsjettering i Norge. Dagens budsjettssystem synes mer og mer å være det største hinderet for gjennomføring av store og nødvendige reformer. Samtidig må man i større grad være opptatt av å skille mellom penger brukt til forbruk og penger brukt til investeringer, fordi det påvirker økonomien forskjellig.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett har lagt vekt på:

- Skattereduksjoner som øker økonomiens effektivitet og arbeidsinnsatsen, og som får virkning på kjøpekraften og dermed også på fremtidige lønnsoppgjør.
- Avgiftsreduksjoner som øker økonomiens effektivitet.
- Investeringer som bidrar til økt effektivitet og bedre ressursutnyttelse.
- Lovendringsforslag og reformer som over tid virker effektiviserende og produktivitetsfremmende på norsk økonomi.

Det er viktig å understreke at det er tilnærmet umulig for en stortingsgruppe med begrenset ressurstilgang sammenlignet med regjeringsapparatet, å gjennomgå hver eneste detalj i det fremlagte statsbudsjett, for deretter å anvisse alternative løsninger. Derfor har disse medlemmer på en del områder anvist retning og utformet forslag som overlater gjennomføringen til Regjeringen.

Regjeringens forslag til statsbudsjett danner grunnlaget for vurderingene av norsk økonomisk politikk. Neste års budsjettforslag skjer i lys av tilnærmet ingen vekst i fastlandsøkonomien de siste kvartalene og fortsatt tendenser til stigende arbeidsledighet. Samtidig innebærer Regjeringens budsjettforslag for 2004 en bruk av oljepenger på 67,8 mrd. kroner.

Disse medlemmer mener at dagens politiske debatt i stor grad knytter seg til om hvor mye det er forsvarlig å bruke av oljepengene. Budsjettdiskusjoner ender raskt opp med å konsentrere seg om kortsiktige problemstillinger fremfor langsiktig struktur- og tilbudsidepolitikk. Man fokuserer i all hovedsak på konjunkturproblematikk og hvordan ulike tiltak påvirker dagens ledighetsutvikling. I et lengre perspektiv er det imidlertid klart at det er vekstevnen i økonomien som er avgjørende for utviklingen av velferden i Norge. Innretningen av statsbudsjettet bidrar i første rekke til å

styrke velferdsordningene, mens rammebetingelsene for næringslivet samlet sett endres lite.

Disse medlemmer viser til Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett for 2003 hvor Fremskrittspartiet kom med følgende analyse av norsk økonomi:

"Norsk økonomi er på randen av en resesjon, det vil si at vi kan gå inn i en nedgangstid. Veksten er lav og ledigheten er økende. Dette henger både sammen med den internasjonale konjunktursituasjonen og den økonomiske politikken som har vært ført de siste årene. I tillegg frykter Fremskrittspartiet at norsk økonomi holder på å gli inn i en langvarig stagnasjonsperiode. Dette er uavhengig av konjunktursituasjonen både internasjonalt og i Norge, og skyldes den tafatte økonomiske politikken som har vært ført av de siste regjeringer."

Utviklingen gjennom 2003 har vist at Fremskrittspartiets analyse dessverre viste seg og være riktig. Arbeidsledigheten økte kraftig, og veksten i økonomien ble svært lav, til og med negativ i en periode.

Med mindre det foretas en kraftig omlegging av finans- og næringspolitikken er det fortsatt grunn til å frykte at vi nå går inn i en stagnasjonsperiode, det vil si en langvarig periode med svært lav vekst i BNP, som kan komme til å vedvare i mange år.

Disse medlemmer mener at Regjeringen er alt for opptatt av å styre samlet etterspørsel i norsk økonomi, og alt for lite opptatt av å stimulere tilbudet av varer og tjenester.

Disse medlemmer vil påpeke at det for tiden er et svært gap mellom samlet norsk etterspørsel og samlet norsk produksjon. I nasjonalbudsjettet forventes det et eksportoverskudd på 163 mrd. kroner i 2004. Det betyr at samlet etterspørsel fra norske husholdninger, bedrifter og offentlig sektor er ca. 163 mrd. kroner mindre enn samlet produksjon. Differansen blir solgt til utlandet. Dette gjenspeiler at Norge som nasjon har betydelig høyere sparing enn bruttorealinvestering. Det vil si at vi årlig netto tilfører det internasjonale kapitalmarkedet betydelige midler. Det er derfor ikke sannhetsgehalt i påstanden om at norsk etterspørsel overstiger produksjonen.

Disse medlemmer henviser til Fremskrittspartiets alternative økonomiske politikk som legger hovedvekten på å stimulere tilbudssiden, det vil si samlet produksjon. Tilbudssiden skal ikke stimuleres ved å øke etterspørselen, men ved å skape bedre incentiver for sysselsetting, realinvestering, nyskaping og produksjon. I den grad en omlegging av finanspolitikken vil medføre økt norsk etterspørsel, vil dette i hovedsak skyldes økt norsk produksjon og inntekt.

Eksportoverskuddet, som Regjeringen forventer skal bli på ca. 163 mrd. kroner, vil kun bli redusert i den grad realinvesteringene øker i forhold til samlet sparing. I så tilfelle vil det gjenspeile at det med Fremskrittspartiet vil bli lagt større vekt på å øke real- og humankapitalen enn offentlig finanskapital.

Etter disse medlemmers oppfatning må derfor budsjett- og konjunkturpolitikk utformes i lys av de langsiktige og strukturelle utfordringer i norsk økonomi.

Strukturelle tilbudssidereformer vil gi store velferdsgevinster gjennom vekst i konsumnivå. Et flatere skattesystem vil bidra til økt innovasjon og entreprenørskap.

Hvis det tradisjonelle fokus på etterspørselsregulering fortrenger implementering av nødvendige effektivitetsskapende tilbudssidereformer, kan prisen i form av tapt vekst og velstand bli høy.

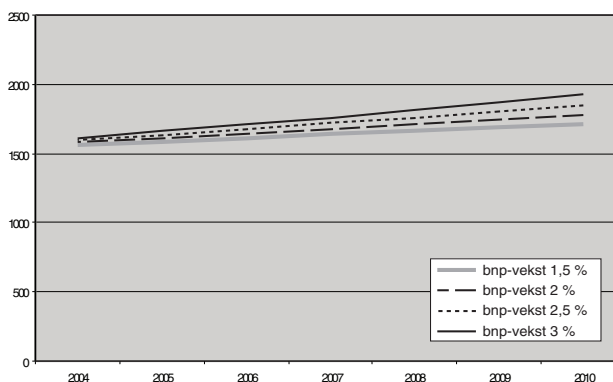
Hovedutfordringen for norsk økonomi er etter disse medlemmers oppfatning først og fremst den økonomiske veksten. Den underliggende veksten i norsk økonomi er svak. Gjennomsnittlig vekst i BNP i faste priser over siste fem år til 2003 er 1,6 pst. per år. Dette er den svakeste femårsperioden siden 1921 når det gjelder vekst i totalt BNP.

Fra gjennomsnittet av årene 1997 til 2003 har veksten i totalt BNP for Norge vært lavere enn i OECD-området, Eurosonen, USA og Storbritannia, Sverige og Finland. Bare Tyskland har hatt lavere vekst av våre største handelspartnere.

Regjeringen tar ikke inn over seg at norsk økonomi vokser svært lite, og at vekstutsiktene i et lengre perspektiv også er lave. Disse medlemmer har ikke tillit til de vekstprognoser Regjeringen presenterer i nasjonalbudsjettet. Regjeringen mener at veksten i 2004 vil komme opp i 2,5 pst. og begrunner dette i økte oljeinvesteringer og økt forbruk i husholdningene. Selv om dette skulle holde stikk, er dette likevel ikke tilfredsstillende på lengre sikt fordi prognosene for fremtidige oljeinvesteringer er dyster lesning, og fordi veksten først og fremst burde komme som et resultat av større skaperkraft i norsk næringsliv. Regjeringen anslår videre at gjennomsnittlig BNP-vekst for fastlandsøkonomien vil være på ca. 2 pst. frem til 2007, men har ikke gitt nye signaler om de langsiktige vekstutsiktene, og opprettholder dermed regjeringen Stoltenbergs langsiktige vekstanslag for totaløkonomien, som synker ned til miserable 1,2 pst. i perioden 2010-2050. (Langtidsprogrammet 2002-2005.)

Disse medlemmers målsetting er en vekstrate på kort og lang sikt som er i tråd med den vekstraten Norge i snitt hadde i perioden 1950-1998, det vil si i overkant av 3 pst. årlig vekst i produksjon og inntekt. Både på kort og lang sikt vil en slik årlig økning i vekstraten i tråd med Fremskrittspartiets målsettinger ha betydelige konsekvenser med hensyn til den generelle velferdsutviklingen.

Alternativ BNP-vekst 2004-2010

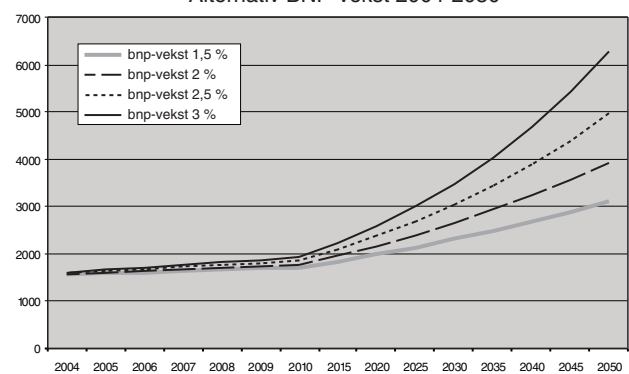
Kilde: Finansdepartementet

På lengre sikt fremkommer enda tydeligere hvor viktig økt vekst i BNP vil være for Norge. I 2050 vil forskjellen mellom de ulike vekstbanene være:

Vekst 1,5 pst.	3 108 mrd. kroner
Vekst 2 pst.	3 934 mrd. kroner
Vekst 2,5 pst.	4 975 mrd. kroner
Vekst 3 pst.	6 284 mrd. kroner

Dette innebærer at forskjellen mellom vekstbanen anslått i Langtidsprogrammet (2002-2050) og Fremskrittspartiets målsetting om vekst er på svimlende 3 176 mrd. kroner. Fremskrittspartiets målsetting vil innebære mer enn en fordobling av BNP, dvs. en fordobling av levestandarden.

Alternativ BNP-vekst 2004-2050

Kilde: Finansdepartementet

Målsettingen om 3 pst. vekst i BNP fordrer en økonomisk politikk som på kort og mellomlang sikt mobiliserer ressurser og øker effektiviteten, og som på lang sikt har ambisjoner om at Norge skal være ledende i produktivitetutviklingen internasjonalt.

Høyere vekst i BNP gir folk et høyere velferdsnivå. Det høyere velferdsnivået vil synliggjøres gjennom høyere disponible inntekter for husholdningene, og et langt bedre offentlig tjenestetilbud. For å bedre den økonomiske veksten både på kort og lang sikt vil disse medlemmer føre en alternativ økonomisk politikk. En politikk som gir økt økonomisk vekst i BNP.

Økonomisk vekst fremmes av politikk som stimulerer folk til å arbeid, og av politikk som gjør at produktiviteten øker. Produktiviteten vil øke ved at det legges til rette for økte investeringer i norsk økonomi, og at den kapital og arbeidskraft som er tilgjengelig brukes på en mer effektiv måte. Studier har vist at det er enorme effektivitetstap i norsk økonomi som følge av politisk styrt sløsing med ressurser.

FREMSKRITTPARTIETS TILBUDSSIDEPOLITIKK

- Lavere skatte- og avgiftssatser.
- Aktiv styrking av produktiviteten i offentlig og skjermet sektor.
- Aktiv innovasjonspolitik som styrker innovasjonsnivået og innovasjonsevnen i alle deler av næringslivet.

- En utdanningspolitikk som gir oss et internasjonalt konkurransedyktig utdanningssystem.
- En forskningspolitikk som skaper forutsetninger for ny verdiskapning.
- En infrastrukturpolitikk som sikrer den transportmessige og elektroniske infrastruktur som næringslivet har behov for.
- En energipolitikk som sikrer stabil tilgang til kraft til konkurransedyktige priser.
- En arbeidsmarkedspolitikk med vekt på lokale oppgjør som sikrer fleksibilitet og omstilling.

Disse medlemmer mener at en viktig del av Fremskrittspartiets tilbudsidepolitikk er en næringsnøytral finanspolitikk i den forstand at målet er å øke den økonomiske veksten underordnet hvor veksten kommer.

I mange tilfeller er det umulig å styre veksten næringsmessig og bransjemessig ved hjelp av politiske grep. Økonomisk vekst kan komme fra både privat og offentlig sektor og det kan komme fra både konkurransutsatt og skjermet sektor. Men disse medlemmer erkjenner samtidig at også Norge trenger en langt mer aktiv næringspolitikk. Næringsnøytralitet slik Regjeringen legger opp til, svekker Norges konkurranseevne i viktige næringer fordi det ikke legges til rette verken for klyngedannelser eller forskningsutvikling som et viktig grunnlag for ytterligere vekst. Norsk konkurransutsatt virksomhet har liten glede av at Regjeringen legger til rette for nøytral konkurranse innen Norge, når næringslivet samtidig opplever å ha alt annet enn konkurransedyktige rammebetingelser overfor sine utenlandske konkurrenter.

Disse medlemmer legger også stor vekt på å få bedre tjenester fra offentlig sektor gjennom effektivisering, investering og rasjonalisering. Investeringer i offentlig eid realkapital vil øke veksten både i offentlig og privat verdiskapning. Disse medlemmer mener at Regjeringen lar den offentlige realkapital og dermed mange av det offentlige primær oppgaver forvitte. Det må investeres mer i offentlig sektor, spesielt innen helse- og omsorgssektoren, slik at folk flest kan få et bedre tilbud av offentlige tjenester. Konkurransutsatt vil øke effektiviteten i tjenesteproduksjonen og kan gjennomføres selv om det offentlige har ansvar for finansiering og kvalitetssikring av tjenestene.

Ønsket om å foreta nødvendige investeringer i offentlig sektor må ikke misforstås i den retning at disse medlemmer ønsker en større offentlig sektor. Tvert imot, disse medlemmer er bekymret over den sterke veksten i statens utgifter.

I Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett for 2004 foretas det vesentlige endringer i budsjettets hovedprioriteringer.

Fremskrittspartiet kutter i de løpende statlige utgiftene med 28 mrd. kroner, men omfordeler samtidig 15 mrd. kroner til blant annet helsevesenet, justissektoeren og forsvaret.

Etter disse medlemmers oppfatning er dette høyst nødvendige omprioriteringer. Dette medfører blant annet:

- En bedring i den sosiale profilen.
- En bedring av helsevesenets samlede økonomi og ressursutnyttelse, blant annet ved økt pasientbehandling som over tid vil frigjøre midler over trygdebudsjettet og føre flere tilbake i arbeidslivet.
- En bedring av justissektoeren, som både øker kriminalitetsbekjempelsen og folks trygghet.
- En bedring av forsvaret, som er helt nødvendig for å ivareta Norges interesser.

Samtidig reduserer Fremskrittspartiet den samlede skatte- og avgiftsbelastningen med 18 mrd. kroner. Dette får gunstige effekter på økonomien fordi:

- Det blir mer lønnsomt å investere, arbeide og spare, noe som bedrer grunnlaget for vekst i BNP.
- Varer og tjenester blir rimeligere som følge av avgiftslettelse.
- Grensehandelen reduseres som følge av avgiftslettelse og bidrar til økt sysselsetting samt mindre smugling og annen illegal virksomhet som følge av dagens feilslåtte alkoholpolitikk.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet også satser betydelige midler på forskning, veiinvesteringer og andre realinvesteringer som samlet bidrar til å bedre grunnlaget for vekst i BNP.

Disse medlemmer anser dette for å være en vel så nyttig "statlig sparing" for fremtiden som å ensidig spare i oljefondet. Disse medlemmer flytter derfor noen av midlene som i dag spares gjennom Petroleumsfondet til andre fond, som forskningsfondet, og til økte realinvesteringer.

Denne omplasseringen av formue innebærer ikke reduserte muligheter til å møte fremtidige forpliktelser, men et annet fokus på samlet sparing. Selv en begrenset økning i den økonomiske veksten på noen promiller vil gi en høyere verdiskapning i fremtiden enn avkastningen på petroleumsformuen.

Disse medlemmer flytter derfor noen av midlene som i dag spares gjennom Petroleumsfondet til andre fond, som forskningsfondet, og til økte realinvesteringer.

Samlet sett vil lavere skatter og avgifter, økt forskning, og vekst i statlige realinvesteringer bidra til økt vekst i norsk økonomi som i sin tur vil føre til økt vekst i produksjon og inntekt og dermed økte inntekter for nasjonen. Dette er viktig fordi det bedrer statens muligheter til å finansiere fremtidige pensjoner og andre velferdsordninger.

Disse medlemmer mener at en aktiv tilbudsidepolitikk er beste medisin i kampen mot arbeidsledighet.

Den økende arbeidsledigheten burde ikke kommet overraskende på politikere i noe parti. I fjorårets alternative statsbudsjett advarte Fremskrittspartiet mot økende arbeidsledighet og advarte mot den passive holdningen til sysselsettingsutviklingen fra Regjeringen og Arbeiderpartiets side.

Man kan blant annet lese at "Fremskrittspartiet er sterkt bekymret for den voksende arbeidsledigheten.

[...]. Både den nåværende og den forrige regjeringen har hatt det som uttalt målsetning å nedkjøle norsk økonomi, i den feilaktige tro at økt ledighet skal få ned inflasjonspresset og dermed senke rentenivået. Fremskrittspartiet tar avstand fra denne tankegangen."

Disse medlemmer tar nå som da avstand fra denne tankegangen. Disse medlemmer vil føre en økonomisk politikk som reduserer ledigheten og trygger sysselsettingen.

Disse medlemmer hadde i det lengste håpet på at regjeringen Bondevik II ville medføre en tydelig kursendring i norsk politikk, og dermed fremstå som det tydelige alternativet til regjeringen Stoltenberg, slik Fremskrittspartiet forventet i 2001. I Stortingets behandling av revidert statsbudsjett i juni måtte disse medlemmer dessverre konstatere at partiene i den nåværende og den forrige regjeringen til slutt hadde funnet sammen. Dette er for så vidt naturlig siden de hele tiden har hatt felles oppfatning om premisene for den økonomiske politikken, men det lover dårlig for en ny økonomisk politikk for Norge. Budsjettbalansen er og blir et viktigere mål for Arbeiderpartiet og Regjeringen enn innholdet i politikken som blir ført. Uavhengig av om norsk økonomi er på kokepunktet eller om vi er i nedgangstider, så er hovedfokus på budsjettbalansen mer enn prioriteringer og virkemiddel.

Disse medlemmer er derfor fortsatt sterkt bekymret over utviklingen i arbeidsledigheten. Disse medlemmer registrerer at Regjeringens prognoser tilsier en gradvis reduksjon i arbeidsledigheten gjennom 2004, men vi registrerer samtidig betydelig uro i store deler av norsk industri og konkurranseutsatt næringsliv.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet våren 2003 fremmet forslag med en rekke tiltak mot arbeidsledigheten som supplerer de nødvendige skatte- og avgiftslettelser som Sem-erklæringen har varslet. Knappt noen av forslagene fikk støtte på Stortinget, og disse medlemmer vil fremme mange av forslagene om igjen ved denne budsjettbehandlingen, i håp om at det politiske klimaet er mer positivt innstilt til å gripe fatt i arbeidsledighetsproblemet. Forslagene består av både kortsiktige og langsiktige virkemidler. Felles for dem er at de både har positiv sysselsettelseeffekt og bidrar til reell, langsiktig verdiskapning. Disse medlemmer foreslår investeringer og større innsats innen veisektoren, skolesektoren, justissektoren, markedsføring av Norge som turistland, forskning og utvikling, øke bemanningen innen omsorg og tiltak for å sikre kapitaltilgang for næringsutvikling. Nedenfor utdypes noen av disse områdene:

BYGG- OG ANLEGGSNÆRINGEN

Disse medlemmer viser til at byggenæringen er konjunkturfølsom, og spesielt de ansatte i den utførende delen blir hardt rammet ved store svingninger i aktivitetsnivået i næringen. Byggenæringen har i dag 6-7 000 ledige og markedsutsiktene tilsier at dette vil øke. Markedsituasjonen er preget av at næringslivets byggevirksomhet er redusert over hele landet, spesielt markant i Oslo-området. Et midlertidig fall i aktivite-

ten i 2003 og 2004 vil også kunne medføre at et betydelig antall bygglæringer kan få problemer på arbeidsmarkedet ved at bedriftene ikke er i stand til å ta disse inn når de er i en situasjon hvor de må gå til permitteringer av deler av den faste arbeidsstokken. De skader som dermed kan påføres næringens omdømme overfor ungdommen, kan bli langvarige.

I denne situasjonen burde det være store samfunnsmessige gevinster å hente ved at det offentlige i 2003 fremskynder igangsettingen av allerede besluttede og nødvendige prosjekter som man uansett konjunktursituasjon ser er nødvendig å realisere.

Kvaliteten på veinettet er avgjørende for konkurransekraften og mulighetene for videre utvikling av byggenæringen. Det er i alt 2 000 industribedrifter i næringen og for mange av disse utgjør transportutgifter en stor del av kostnadene. I en trelastindustribedrift som er avhengig av gode veier både for inntransport av tømmer og uttransport av ferdig trelast, utgjør transportutgiftene 15 pst. av de totale kostnadene. Det er nødvendig med en betydelig opprustning av veinettet i Norge. Forsering av utbygging av noen av disse prosjektene vil bidra til hurtigere bedret infrastruktur, som bedrer økonomiens virkemåte, samt utnytte kompetansen og kapasiteten i anleggssektoren. Et eksempel på at oppstart av slike prosjekt er mulig på relativt kort varsel er Investeringsprogrammet for stamveggruter i perioden 2002-2005, som består av i alt 18 ruter over hele landet. En rekke utbedringer er vedtatt iverksatt og ferdig planlagt og noen til dels påbegynt. Dette arbeidet kan og bør fremskyndes.

FORSKNING OG UTVIKLING

Disse medlemmer viser til at forskning er en investering i fremtidig livskvalitet og velferd. Forskningen har stor betydning for den økonomiske utviklingen, og er derfor viktig for fremtidige generasjoner. Fremtidig vekst vil henge sammen med at eksisterende næringer blir mer kunnskapsintensive og at det skapes nye kunnskapsintensive bedrifter. Norge tar i dag ikke godt nok vare på sine industrielle forskningsmiljøer, som i mange tilfeller befinner seg i verdenstoppen. Vi kan dermed komme til å gi slipp på et viktig konkurransefortrinn. Konsekvensen kan bli at industrien leter etter kunnskap andre steder og svekker sin tilknytning til Norge. Disse medlemmer mener staten og næringslivet i fellesskap har ansvar for å bygge en nasjonal kunnskapsbase innenfor viktige næringer for Norge. Et eksempel kan være opprettelsen av et statlig energi- og petroleumsforskningsfond.

Dersom petroleumsnæringen oppnår stabile rammebetingelser for forskning og utvikling, vil det bidra til å sikre Norges plass i fremste rekke innenfor avansert oljeteknologi og kompetanse. Dette er en forutsetning for også i fremtiden å sikre norske arbeidsplasser i oljeindustrien. Kon-Kraft prosjektets rapporter tilsier dog at myndighetene og bransjen må gjøre mange viktige tilpasninger om man skal sikre både fremtidig verdiskapning og sysselsetting.

Disse medlemmer ønsker en modell der det avsettes et forskningsfond på 10 mrd kroner, og hvor

avkastningen av dette skal finansiere relevante og fornuftige forskningsprosjekter. Dette sikrer forutsigbarhet og legger grunnlag for langsiktig planlegging og gjennomføring av forskningsprosjekter. Disse medlemmer mener at opprettelsen av et slikt fond vil medføre at staten tar sitt nødvendige ansvar for forskningen, og at dette i stor grad vil være utgifter til bedring av fremtidig inntekts ervervelse for staten.

SIKRE KRAFTTILGANGEN TIL INDUSTRIEN

Disse medlemmer viser til at usikkerhet rundt kraftforsyningen skaper økt usikkerhet vedrørende fremtidige investeringer i norsk kraftkrevende industri. Det er sterkt beklagelig, både i et verdiskapnings-, sysselsettings- og globalt miljøperspektiv. Disse medlemmer mener at man i langt større grad må legge til rette for at norsk petroleumproduksjon også dekker energibehovet nasjonalt, og vil ta avstand fra den pålagte miljøprektigheten som vises for eksempel ved at eksport av gass til utenlandske gasskraftverk er ønsket, mens bygging av miljøvennlige konvensjonelle gasskraftverk i Norge er uønsket.

Behovet for økt tilgang til kraft er av vesentlig betydning for å unngå store prisvariasjoner og fare for strømsrasjonering i fremtiden, både for industrien og de private husholdninger. Norge bør spesielt være interessert i å bli mindre avhengige av meteorologiske forhold, enten gjennom ny kraftproduksjon som supplerer vannkraften, eller ved å erstatte strøm med andre varmekilder. Økt bruk av gass dekker begge disse forhold. Gasskraft blir over hele verden sett på som en miljøvennlig og effektiv energikilde, og Norge bør se det enorme potensialet som gassen representerer. En mer offensiv energipolitikk er nødvendig, både for å sikre eksisterende arbeidsplasser og for å skape nye.

BYGG GASSINFRASTRUKTUR

Disse medlemmer viser til at norske myndigheter har vært en aktiv pådriver for å eksportere store volum norsk gass til kontinentet. De høye volumene har gjort det lønnsomt å bygge nødvendige gassrørledninger fra Norge til det europeiske gassmarkedet. Samtidig har man ikke bygget opp tilsvarende infrastruktur i Norge. Den manglende infrastrukturen i Norge har gjort at bruken av gass til kraftproduksjon eller verdiskapningen og sysselsetting i næringslivet er liten.

Naturgass er samfunnsøkonomisk og bedriftsøkonomisk lønnsomt, men det krever store investeringer i infrastruktur. Det kreves høye gassvolumer for at et rørledningsprosjekt skal være lønnsomt. I tillegg er levetiden på et gassrør svært lang, og lånemessig vil avdragene på lån - med langt kortere nedbetalingstid - være svært store de første årene. Kapitalbehovet og risikoen for aktører i næringslivet blir dermed for stor til at det blir bygget særlig infrastruktur. Norsk næringsliv besitter heller ikke tilstrekkelig kapital til å ta dette ansvar alene.

Disse medlemmer mener derfor at staten må ta en langt mer aktiv rolle å sikre denne utbyggingen. Myndighetene har en viktig rolle blant annet i utbyg-

ging av vei og strømmettet, og på samme måte bør myndighetene sikre "hovedveiene" for naturgass til bruk i Norge. Dette kan gjøres ved at myndighetsansvaret for infrastrukturen legges til et statlig selskap med nødvendige ressurser til å bygge ut hovedinfrastrukturen. Dette skal selvsagt gjøres ut fra økonomiske kriterier, slik at midlene tilfaller rørledninger i de områder hvor de gir størst effekt. Utbygging av slik infrastruktur vil skape økt sysselsetting og samtidig være et viktig bidrag til fremtidig verdiskapning.

NY FINANSPOLITIKK

Disse medlemmer viser til at den såkalte handlingsregelen for bruk av oljepenger ble vedtatt av Stortinget våren 2001. Stortingsflertallet la vekt på at retningslinjer for bruk av oljeinntekter skulle være forholdsvis enkle og fungere som en rettesnor i det løpende budsjettarbeidet.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittpartiet hele tiden har vært mot handlingsregelen, og mener at Regjeringens statsbudsjett egentlig er en erkjennelse av at denne nå er under avvikling. Helt siden innføringen mai 2001 har handlingsregelen vært trikset med en rekke ganger, avhengig av Regjeringens behov for å løse ulike budsjettutfordringer. Hovedproblemet med handlingsregelen er at den sterkt begrenser det finansielle rommet. En av handlingsregelens viktigste svakheter er at den ikke forholder seg til hvor, når eller hvordan oljeinntektene brukes, og at den ikke skiller mellom oljepenger brukt til skatte- og avgiftslette, offentlige realinvesteringer og offentlig forbruk. Handlingsregelen har ikke vært overholdt noen gang siden den ble innført. Bruken av oljepenger er nå så stor at hvis handlingsregelen skal legges til grunn fremover så vil ikke bruken kunne øke med 1 krone før i 2010. Dette er helt urealistisk. I praksis er handlingsregelen død.

Disse medlemmer vil derimot ikke ha noen motforestillinger til at handlingsregelen erstattes av en retningslinje for hvor mye statens utgifter kan vokse med fra år til år avhengig av økonomisk vekst og inflasjon. For eksempel med et inflasjonsmål på 2,5 pst. og et mål om økonomisk vekst på 3 pst. kan en naturlig ramme for veksten i statens nominelle utgifter være 4 pst. Da vil offentlige utgifter kunne vokse med reelt sett 1,5 pst. per år. Men målsettingen må være at privat sektors andel av økonomien skal vokse relativt til statens økonomi, noe man i dette tilfellet ville oppnådd.

SKATTER OG AVGIFTER

Disse medlemmer viser til at det ikke bare er mulig, men høyst nødvendig å senke skatte- og avgiftstrykket. Skatter og avgifter medfører samfunnsøkonomisk ineffektivitet, fordi økt verdiskapning fra ekstra arbeids- og kapitalinnsats ikke reflekteres i tilsvarende økt kjøpekraft for husholdningene og bedriftene. Dermed reduseres tilbudet av arbeidskraft og kapital relativt til en situasjon med lavere skatter og avgifter. Denne såkalte skattekillen er svært høy i Norge på grunn av det høye skatte- og avgiftsnivået. Empiriske studier av det norske arbeidsmarkedet har vist at det er

svært mye å hente på økt arbeidstilbud ved en reduksjon av skatten på arbeidsinntekt.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiets mål er et skattesystem med langt lavere, flatere og likere beskatning av arbeids- og kapitalinntekt. Vi vil derfor senke de marginale skattesatsene, og vi vil eliminere formuesskatten.

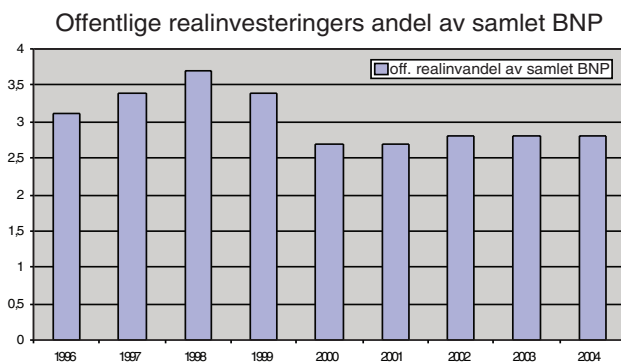
Avgiftssystemet har i prinsippet akkurat samme uheldige samfunnsøkonomiske virkning som den progressive og høye beskatningen av arbeidsinntekt. Avgiftene gjør varer og tjenester dyrere enn nødvendig. Økt produksjon fra ekstra arbeids- og kapitalinnsats reflekteres dermed ikke i tilsvarende kjøpekraft for husholdningene og bedriftene, og reduserer følgelig incentivene til økt innsats.

Avgiftene bidrar i tillegg til en rekke utilsiktede og uheldige konsekvenser både økonomisk og sosialt. Disse medlemmer mener som et grunnprinsipp at ved avgiftsbelegging av produksjon og salg av varer og tjenester må det legges til grunn en generell og lik merverdiavgift. Disse medlemmer har ikke til hensikt å øke merverdiavgiften. En tilnærming til et slikt avgiftssystem vil komme gjennom systematiske avgiftsreduksjoner på varer og tjenester som i dag tillegges store særavgifter utover allmenn merverdiavgift.

Det er nødvendig å skille klart mellom skatte- og avgiftssatser og skatte- og avgiftsinntekter. Selv om en reduksjon i de høye norske skatte- og avgiftssatsene medfører et fall i skatte- og avgiftsinntektene på kort sikt, er den langsiktige effekten på norsk økonomi motsatt. Dette skyldes at lavere skatte- og avgiftssatser har en dynamisk virkning på økonomien. Når produksjon og inntekt stimuleres, så utvides skatte- og avgiftsgrunnlaget, og dermed vil etter hvert statens skatte- og avgiftsinntekter øke, selv om satsene er lavere.

OFFENTLIGE INVESTERINGER, FORBRUK OG OVERFØRINGER

Disse medlemmer mener staten forsømmer realinvesteringer i offentlig realkapital. For å kunne tilby befolkningen et anstendig og stadig bedre offentlig tjenestetilbud, er det nødvendig å sørge for offentlig realkapitaldannelse.

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet

Her tenkes det spesielt på den realkapital som benyttes innen samferdsel, helse og utdanning. Realkapitalen må tas vare på, og den må økes. Dette gjør offentlig tjenesteproduksjon mer effektiv, og det reduserer kostnader i det private næringsliv. I de siste årene har offentlige realinvesteringer som andel av BNP vært fallende og i tillegg svært lave. Disse medlemmer vil snu denne utviklingen.

Det statlige forbruket, det vil si løpende kostnader i offentlig forvaltning, bør ikke kompensere for manglende offentlige realinvesteringer. Disse medlemmer er bekymret for en utvikling hvor manglende investeringer oppveies av økte løpende kostnader i drift av offentlig sektor. Disse medlemmer vil derfor prioritere offentlige realinvesteringer fremfor offentlig forbruk. Det vil gi en langt bedre effekt på det offentlige og private tjenestetilbudet, samtidig som det gir en bedre statlig ressursbruk. Disse medlemmer mener at det er svært mange områder innen offentlig forvaltning hvor ressursene kan utnyttes mer effektivt. Dette vil redusere det statlige forbruket målt i kroner, uten at det går ut over det reelle offentlige tjenestetilbudet.

Overføringene utgjør en stadig voksende andel av statens utgifter. En må skille mellom stønader til husholdningene og subsidier til næringslivet. Disse medlemmer er generelt negative til næringssubsidier, og mener at økonomiens ressurser må brukes der hvor disse kaster mest av seg i form av reell verdiskapning. Av subsidier til næringslivet utgjør overføringer til landbruket den aller største posten. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet vil kutte betydelig i disse subsidiene. Samtidig vil disse medlemmer kutte importvernet, som skjermer norsk landbruk og gjør mat mye dyrere enn nødvendig. Reduserte overføringer til landbruket vil frigjøre statlige midler til økt realinvestering. Samtidig vil et kutt i landbruksoverføringene frigjøre mye arbeidskraft og privat kapital for annen og lønnsom produksjon.

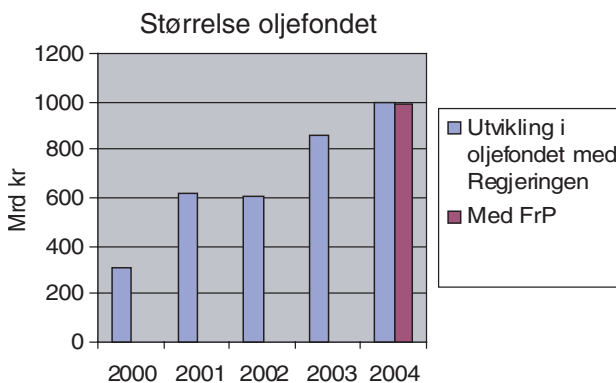
Disse medlemmer vil stå ved mange forpliktelser med hensyn til stønader til husholdningene. Det gjelder spesielt alle pensjonsrettighetene som arbeidstagerne har opparbeidet seg. Disse medlemmer vil imidlertid saumfare stønadsordningene og over tid fjerne ordninger som har en utilsiktet skadelig og sosial funksjon. Utover pensjon og uføretrygd skal sosiale stønader fungere som et sikkerhetsnett. Stønadene må ikke fungere slik at de medfører en utstøting av arbeidslivet og usunn avhengighet av sosiale ordninger. Disse medlemmer vil føre en sosialpolitisk linje som sørger for at flest mulig kommer i lønnet arbeid, men som samtidig fanger opp dem som virkelig trenger et sosialt sikkerhetsnett.

NY FORVALTNING AV OLJEFORMUEN

Disse medlemmer viser til at svært mye av den økonomiske debatten i Norge dreier seg om hvordan vi som nasjon skal forholde oss til oljeinntektene. Disse medlemmer vil påpeke det åpenbare ved at oljeinntektene i bunn og grunn er inntekter på lik linje med alle andre inntekter fra norsk produksjon. Det særegne

med oljeinntektene er den høye avkastningen, relativt til ressursinnsatsen i form av arbeidskraft og investert kapital. I tillegg tilfaller det aller meste av oljeinntektene staten direkte som grunneier og skatteopprekker og indirekte via statlig eide oljeselskap.

Oljefondet ventes ifølge nasjonalbudsjettet å være på 857 mrd. kroner ved utgangen av 2003. Med et samlet overskudd på statsbudsjettet på 105,9 mrd. kroner forventes oljefondet å øke til ca. 996 mrd. kroner ved utgangen av 2004. Med Fremskrittspartiets finanspolitiske opplegg vil statsbudsjettets overskudd være 102 mrd. kroner i 2004. Oljefondet kan derfor antas å vokse til ca. 992 mrd. kroner ved utgangen av 2004.

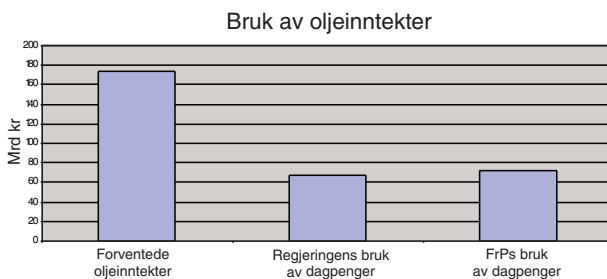

Kilde: Norges Bank

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett vil øke bruken av løpende oljeinntekter med ca. 5 mrd. kroner i forhold til Regjeringens budsjettforslag. Det betyr at bruken av løpende oljeinntekter øker til 73 mrd. kroner.

Med Fremskrittspartiets finanspolitiske opplegg vil statsbudsjettets overskudd være 100,9 mrd. kroner i 2004, og oljefondet kan derfor antas å vokse til ca. 991 mrd. kroner ved utgangen av 2004.

Følgende figur viser forskjellen på forventede oljeinntekter, Regjeringens bruk av oljepenger og Fremskrittspartiets bruk av oljepenger i 2004.

Kilde: Finansdepartementet

Disse medlemmer mener at en ansvarlig og langsiktig forvaltning av oljeformuen må fokusere på å maksimere økonomisk vekst, og at oljeinntekter i større grad dermed kan konverteres til real- og humankapital fremfor finanskapital. Det hjelper svært lite for kommende generasjoner at de arver vår oljeformue i

form av et oljefond, men samtidig avspises med mye mindre real- og humankapital.

Ved bruk av oljeinntekter er det derfor viktig å skille mellom forbruk og investering. Disse medlemmer vil redusere det statlige forbruket i motsetning til Regjeringen. Disse medlemmer vil senke skatter og avgifter og øke de offentlige realinvesteringer. Dette har viktige konsekvenser for utviklingen i norsk realkapital og verdien av norsk arbeidsinnsats, og må sees på som en form for investering på lik linje med plassering av oljeinntekter i oljefondet. Disse medlemmer vil ikke forbruke oljepengene. Disse medlemmers "bruk" av oljepenger er investeringer av oljepenger.

Disse medlemmer tar med andre ord sterk avstand fra en snever fokusering på konvertering av dagens olje og gass til utenlandske verdipapirer. Hensynet til en helhetlig samfunnsøkonomisk politikk tilsier at fokus må være rettet mot utviklingen i den totale nasjonalformuen. Avkastningen på nasjonalformuen er landets samlede årlige produksjon og inntekt. Når Fremskrittspartiet har som målsetting å øke vekstraten i BNP til 3 pst., innebærer dette at vår målsetting er en langt høyere nasjonalformue over tid enn det Regjeringen legger opp til.

FORSKNING PÅ NYE MAKROØKONOMETRISKE MODELLER

Disse medlemmer mener det er nødvendig å igangsette et arbeid for utvikling av nye makroøkonomiske modeller til å analysere norsk økonomi. Med en makroøkonomisk modell menes en oversikt over norsk økonomi som er egnet til å gi kvantitative prognoser på utviklingen i viktige samfunnsøkonomiske variabler som produksjon, sysselsetting, rentenivå med mer, gitt ulike forutsetninger om den økonomiske politikken.

De makroøkonomiske modellene MODAG og KVARTS brukes for makroøkonomiske fremskrivninger på kort og mellomlang sikt. I den akademiske litteraturen har modeller av typen MODAG og KVARTS vært utsatt for hard kritikk siden begynnelsen på 1970-tallet.

Kritikken går i hovedsak på tre forhold:

- At modellene er av keynesiansk type, det vil si at man antar at økonomien, på grunn av en svikt i den generelle prisdannelsen, på kort og mellomlang sikt er styrt av aggregert etterspørsel, det vil si forbruk, investering og nettoeksport.
- At modellene ikke fanger opp endringer i folks adferd når det skjer store og vedvarende endringer i politiske variabler. Modellene egner seg derfor kun til å analysere de makroøkonomiske virkningene av relativt marginale politikkendringer. Ved større endringer i de politiske rammevilkår, for eksempel ved en større omlegging av finanspolitikken, vil folks forventninger og adferd endres på en måte som ikke beskrives godt nok av den kate-

gori makroøkonometriske modeller som MODAG og KVARTS tilhører.

- c) At modellene er svært store disaggregerte verktøy, med svært mange variabler som må bestemmes skjønnsmessig av modellbrukeren. Skjønnsmessig vurdering gjør for eksempel at finansdepartementet og SSB får ulike prognoser selv om de bruker en og samme modell.

Disse medlemmer viser til at den akademiske makroøkonomi har vært i en rivende utvikling siden slutten av 1960-tallet. Den keynesianske teorien om produksjon, sysselsetting og inflasjon har på langt nær den enerådende stilling som den hadde fra 1940-tallet og frem til 1960-tallet. Sentrale ikke-keynesianske hypoteser som har fått stor innflytelse er rasjonelle (modellkonsistente) forventninger, makroøkonomi som tar utgangspunkt i generell likevekt med klarerte markeder, Ricardiansk ekvivalens og realkonjunkturteori. Svært mye av dette blir ikke tatt hensyn til i MODAG og KVARTS (ei heller RIMINI som er Norges Banks modell). Også rent modelleringsteknisk har det vært en rivende utvikling de siste årene.

I formuleringen av alternativ økonomisk politikk spiller de makroøkonometriske modellene en sentral rolle som premissleverandør. For at de ulike partiene skal få belyst sin økonomiske politikk på best mulig måte, mener disse medlemmer det er viktig at det stilles til rådighet divergerende modeller.

Disse medlemmer vil derfor foreslå at det igangsettes et arbeid med å utvikle og etablere ulike makroøkonometriske modeller for analyser på kort og mellomlang sikt, som ikke alle faller inn under samme keynesianske kategori.

Disse medlemmer mener at grunnlaget for norsk verdiskapning er den produksjon som skjer i private bedrifter. Fremskrittspartiets generelle tilbudssidepolitikk vil legge forholdene bedre til rette for privat næringsvirksomhet, ved å øke tilbudet av arbeidskraft, dempe lønnsøkninger, senke avgiftene, en kraftig reduksjon og omlegging av skattesystemet og økte investeringer i forskning, samferdsel og annen offentlig tjenesteyting som kommer næringslivet til gode.

Det er også behov for langsiktige, stabile og internasjonalt konkurransedyktige rammebetingelser for næringslivet. En reduksjon i landbruksubsidiene og annen næringsstøtte vil også legge forholdene bedre til rette for privat lønnsom næringsdrift.

Privat næringsdrift er hemmet av en rekke lover og reguleringer som legger en sterk demper på nyskaping, omstillinger og effektiv drift. Fremskrittspartiet vil rydde opp i denne lov- og forskriftsjungelen og gjøre hverdagen enklere for bedrifter og entreprenører. Ikke minst de små og mellomstore bedriftene vil nyte godt av et enklere og mer forutsigbart rammeverk for næringslivet.

Norske myndigheter har alt for lenge vegret seg i forhold til å definere og utnytte de komparative fortrinn Norge har, med andre ord hvor vi som nasjon er relativt bedre enn andre nasjoner.

Vi har også alt for mange eksempler på myndighets-skapte hindre som effektivt hindrer lokalt næringsliv fra nyetableringer, utvidelser og videre drift. Særlig fremstår norsk miljøpolitikk i dag som en av de mest næringsfiendtlige i verden. Enten det gjelder tradisjonell norsk industri, fiskerivirksomhet, turisme eller olje/gass er særnorske miljøbestemmelser en vesentlig årsak til at mange bedrifter ikke tør ta nye investeringer eller vurderer utflagging til land hvor rammebetingelsene er bedre eller på linje med andre konkurrentland.

Selv om Norge er en del av et internasjonalt kapitalmarked, så betyr ikke det at egen- og fremmedkapital er tilgjengelig for entreprenører og små bedrifter på betingelser som er internasjonalt konkurransedyktige. Det er reelle transaksjonskostnader knyttet til å koble kapital og produktiv virksomhet. Disse medlemmer er derfor opptatt av at det legges til rette for økt privat sparing og kapitaldannelse, noe som er et resultat av vår omlegging av finanspolitikken. Videre må den statlige kapitalen som er oppspart i norske fond gjøres mest mulig tilgjengelig for norske entreprenører og små bedrifter. Disse medlemmer vil ikke ved formidling av skattebetalernes penger bidra til subsidiering av privat næringsvirksomhet.

Utenlandsk kapital ser i økende grad ut til å sky Norge, grunnet uforutsigbarhet i politisk bestemte rammebetingelser. Når man fra utsiden opplever brå skift i sentrale skattebestemmelser, plutselige endringer som i tillegg får tilbakevirkende kraft er ikke dette tillitsvekkende for investeringer i Norge. Derfor er det også svært sentralt at både næringspolitikken og finanspolitikken spiller på lag.

Arbeidsmarkedet spiller en helt sentral rolle i markedsøkonomien, på linje med kapitalmarkedet. Det norske arbeidsmarkedet kjennetegnes ved at det i stor grad er organisert etter et korporativt mønster. Spesielt har LO og NHO en dominerende innflytelse på lønnsdannelsen. Dette er uheldig i den grad det medfører at sysselsettingen blir lavere enn den kunne ha vært, og at arbeidskraft ikke blir kanalisert inn i de mest lønnsomme arbeidsplassene. Disse medlemmer vil arbeide for å redusere sentraliseringen i lønnsdannelsen og for å redusere makten til LO og NHO generelt og organisasjonene spesielt. Fagforbundet fungerer på mange måter som en bremsekloss i forhold til nødvendig rasjonalisering i kommunal sektor. Disse medlemmer vil arbeide for at deres innflytelse skal bli mindre.

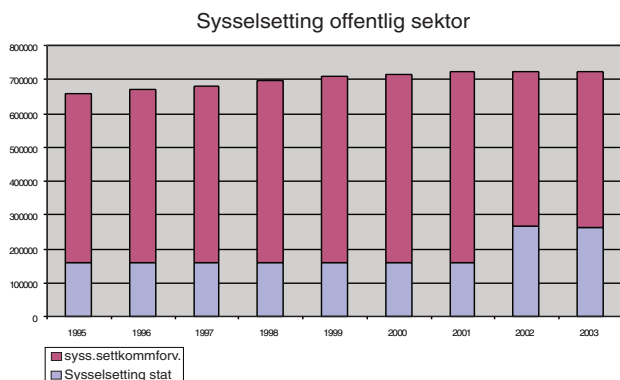
Det er også slik at den totale belastning for næringslivet ved forarbeid og utfylling av ulike skjemaer i tilknytning til statlige oppgaveplikter utgjorde 7 373 årsverk i 2002. Regjeringen opplyser at såkalte samordnings- og forenklingstiltak i statlige etater for langt bare har ført til en reduksjon i belastningen for næringslivet med om lag 65 årsverk i forhold til året før. Regjeringen arbeider med en internettbasert innrapporteringskanal som forventes å redusere næringslivets oppgavebyrde ytterligere. Disse medlemmer mener det haster med å få gjennomført slike forbedringer.

Disse medlemmer mener det er et betydelig effektiviseringspotensiale i offentlig sektor. Dette ble påvist av det utvalget som ble ledet av Victor Norman tidlig på 1990-tallet. Utvalget anslo det samlede effektiviseringspotensialet til ca. 130 mrd. kroner årlig i datidens kroneverdi.

Det er særlig grunn til å sette søkelyset på effektiviteten i offentlig sektor. Den har over tid hatt en sterk ekspansjon i Norge, og legger beslag på en stadig større del av Norges BNP. Det har ført til et uakseptabelt skatte- og avgiftstrykk, samtidig som det i mange tilfeller ikke er god nok kvalitet på de tjenester offentlig sektor produserer. Hittil har løsningen vært å putte mer penger inn i sektoren, fremfor å se på selve organiseringen og effektiviteten. Dette har opprettholdt ineffektive strukturer og gitt samfunnsøkonomisk suboptimale løsninger.

Disse medlemmer har sett på utviklingen i sysselsettingen i offentlig sektor de siste 8 år.

Som det fremkommer av følgende graf har sysselsettingen i offentlig sektor økt jevnt og trutt i perioden, med et unntak for 2003, men her er tallmaterialet mangelfullt fordi det referer seg til 1. halvår. Dette betyr at selv under den sittende regjering, som i sitt arbeidsprogram har uttrykt behov for å effektivisere offentlig sektor, heller ikke har vært noen merkbare resultater i så henseende.

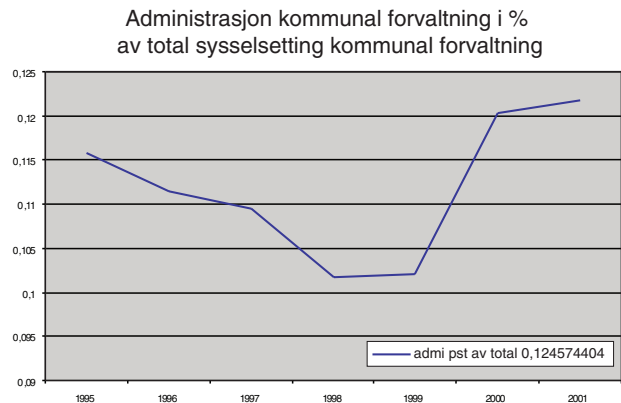

Kilde: Finansdepartementet

(Opprettelse av de regionale helseforetakene fra 1. januar 2002 førte til en nedgang i antall sysselsatte i kommunal sektor og en tilsvarende økning i antall sysselsatte i statlig sektor.)

Utfordringen synes likevel størst i kommunal forvaltning.

Følgende graf viser sysselsettingen i administrasjon i prosent av samlet sysselsetting i kommunal forvaltning. Til tross for at denne sektor mistet en betydelig andel av sysselsettingen i offentlig sektor i forbindelse med opprettelsen av de regionale helseforetakene, har den andelen av administrativt sysselsatte hatt en kraftig vekst de siste årene.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Disse medlemmer er av den oppfatning at myndighetene har et stort ansvar hva gjelder å forvalte folks skattepenger på en forsvarlig måte. Det betyr at ressursene først og fremst bør settes inn i tjenesteytende virksomhet, fremfor administrasjon og byråkrati. Dessverre synes utviklingen å gå i motsatt retning.

Effektivitet er først og fremst et spørsmål om å oppnå resultater, fortrinnsvis med mindre ressursinnsats. Disse medlemmer erkjenner at offentlig sektor er noe annet enn en bedrift i vanlig forstand, da den har ansvar for en rekke fellesgoder, for inntektsfordeling og ofte opptrer som et korrektiv til privat sektor.

Likevel er det minst tre ulike effektiviseringsmuligheter i offentlig sektor:

- Kostnadseffektivisering; frembringe offentlige tjenester billigere enn i dag.
- Resultateffektivisering; oppnå overordnede politiske mål billigere ved å fordele innsatsen på ulike områder på en annen måte enn i dag.
- Kost/nytteforbedringer; omprioritere fra områder hvor den siste kronen i innsatsen kaster lite av seg til områder hvor ekstra innsats kaster mye av seg.

Markedsøkonomien har særlig vist oss at konkurranse er et effektivt virkemiddel for å oppnå større effektivisering og ikke minst et godt vare- og tjenestetilbud til rimelige priser. Derfor bør også offentlige tjenester konkurransestimuleres. Det er ingen grunn til at oppgaver som det offentlige har ansvaret for må utføres i offentlig regi. Det offentlige bør konsentrere seg om finansiering av tjenestene og derved overlate til private å produsere dem.

Disse medlemmer vil bruke virkemidler som konkurransestimulering og anbudsrunder for å øke effektiviteten i statlig og kommunal forvaltning. Arbeidet med offentlig effektivisering er stort og møysommelig, og vil gjelde på alle nivå i offentlig forvaltning. Vi er inneforstått med at det i en del tilfeller vil være overgangsperioder hvor markedet tilpasser seg, og hvor effektiviseringstiltak ikke gir umiddelbare effekter.

Dersom private bedrifter og offentlige etater skal konkurrere om oppdrag forutsetter dette at konkurransen er reell. Det vil si at de konkurrerer på like vilkår, noe som ikke er tilfelle i dag. Det er særlig to forhold

som gjør at offentlig sektor er skjermet fra reell konkurranse. Det offentlige må få en reell prising av sin tjenesteproduksjon. I dag er det ofte slik at når offentlige tjenester skal prises, er ikke alle kostnader tatt med i kalkylen.

NORSK PETROLEUMSVIRKSOMHET

Disse medlemmer er bekymret over fremtidsutsiktene for norsk petroleumsvirksomhet. Disse medlemmer registrerer at Regjeringen i nasjonalbudsjettet skriver at petroleumsproduksjonen på norsk sokkel ventes å nå toppen i 2005, for deretter å falle jevnt i de påfølgende år. Disse medlemmer savner en langt mer offensiv petroleumpolitikk fra Regjeringen, slik at Norge kan sikre maksimal verdiskapning fra naturressursene. Disse medlemmer viser til at oljeressursene er ikke nødvendigvis en absolutt størrelse. Næringens kompetanse og teknologiutvikling er avgjørende for omfang, varighet, investeringsnivå, utdanningskapasitet og internasjonal konkurranseevne. Disse medlemmer viser til at oljeressursene er ikke nødvendigvis en absolutt størrelse. Næringens kompetanse og teknologiutvikling er avgjørende for omfang, varighet, investeringsnivå, utdanningskapasitet og internasjonal konkurranseevne.

Oljenæringen er, og bør i mange år fremover, være svært viktig for norsk økonomi. Det er imidlertid viktig at vi hele tiden fokuserer på denne næringens rammebetingelser og sikrer langsiktighet og forutsigbarhet, slik at næringen står bedre rustet. De nye feltenes beliggenhet, vanddybde og avstand til markedet gjør leting og utvinning stadig mer krevende. Oljenæringen krever enorme investeringer, og det må være *langsiktighet* og *forutsigbarhet* i rammebetingelser som gjør norsk sokkel attraktiv i en global konkurranse.

Disse medlemmer viser til at det snakkes mye om behovet for leteareal, tilpasninger til små/halehengproduksjon, teknologiutvikling, internasjonalisering av både sokkelen og for leverandørindustrien, og disse medlemmer mener myndighetene i sterkere grad må sikre den videre dialogen med næringen i lys av rapportene fra Kon-Kraft.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti har satt følgende overskrift for sitt budsjettpropplegg for 2004:

ARBEID OG RETTFERDIGHET

Sosialistisk Venstreparti vil skape 20 000 nye jobber

Disse medlemmers alternative budsjett for 2004 er preget av den alvorlige situasjonen Norge er i. 110 000 mennesker er uten arbeid, og utsiktene de neste årene er at arbeidsledigheten skal forbli høy. For den enkelte og for samfunnet finnes det ingen større sløsing enn dette. Det er forstemmende at Regjeringa passivt lar det skje, uten å bruke de virkemidler staten rå over.

For disse medlemmer er dette en situasjon som krever ekstraordinære tiltak. Disse medlemmer foreslår i dette budsjettalternativet en offensiv for å skape ca. 20 000 nye jobber. Det gjør vi gjennom klare prioriteringer i budsjettet - prioriteringer som kombinerer uløste oppgaver i samfunnet vårt, med ledige hender. I tillegg fremmer vi en sysselsettingspakke

med en ramme på ca. 2,3 mrd. kroner utover Regjeringens forslag til budsjettamme, for å snu pessimisme til optimisme.

Disse medlemmers alternative statsbudsjett viser at det er mulig å prioritere annerledes. Vi mener at økte forskjeller, privatisering av velferdsstjenester og sulteforing av kommunene, bringer oss i helt feil retning. Norge trenger ikke mer høyrepolitikk, men mindre.

Disse medlemmer legger i dette alternative statsbudsjettet fram forslag som hadde gjort Norge til et bedre sted å leve. Barn og unge, arbeidsledige, miljøet, velferdsstaten og de som har minst, er de som vinner med disse medlemmers forslag til prioriteringer. Det betyr at vi ikke har penger til alt - men til det viktigste.

Disse medlemmer prioriterer:

- Velferd - ikke veldedighet.
- Utvikling - ikke avviking.
- Omfordeling - ikke utdeling.
- Rettferdighet - ikke tilfældighet.

Økonomisk politikk for lavere ledighet

Politikk er prioritering av knappe goder. Aldri er det mer synlig i en budsjettbehandling. Her må viktige formål veies mot hverandre innenfor rammene av en ansvarlig økonomisk politikk. Det betyr at man må velge mellom skattelette og videreutvikling av velferdsstaten, mellom forsvar og bistand, mellom investeringer i oljeøkonomi og kunnskapsøkonomi, mellom forurensing og miljøvern. Valgene viser hvilke hensyn man prioriterer, og dette er det viktigste elementet i debatten om den økonomiske politikken.

Med over 110 000 arbeidsledige er disse medlemmers valg i den økonomiske politikken lett. På kort og lang sikt er dette en sløsing med vår viktigste ressurs som ikke er akseptabel. Å få ledige hender i arbeid er derfor den viktigste saken i disse medlemmers økonomiske opplegg for 2004. I dette budsjettet lanserer vi tiltak som vil skape 20 000 nye årsverk.

I budsjettbehandlingene har disse medlemmer de siste årene understreket at omfordeling er det viktigste grepet for å løse problemer i et av verdens rikeste land. Det viktigste er ikke hvor mye penger som brukes, men hvordan de brukes. En omfordeling av pengene fra økt privat forbruk til økte offentlige investeringer vil gi stor sysselsettingseffekt.

Men med den sterke økningen i arbeidsledigheten vi har opplevd det siste året, er det grunn til å ta i bruk ekstraordinære midler for å ned ledigheten. Disse medlemmer lanserer derfor en ekstraordinær ledighetspakke i dette budsjettet, hvor 2,3 mrd. kroner utover Regjeringens foreslåtte ramme brukes til tiltak som vil gi rask sysselsettingseffekt, og som enkelt kan avsluttes dersom ledigheten reduseres. Reell økonomisk effekt av forslagene i pakken er drøyt 7 mrd. kroner.

Samtidig har vi høy bevissthet om at konkurranseut-satt næringsliv sliter med et kostnadsnivå som har økt

mye de senere årene. Dette forklares delvis av kostnadsvekst i Norge, og delvis av en pengepolitikk som har vært for fokusert på inflasjonsstyring, med en tidvis svært sterk kronekurs som resultat. Disse medlemmer registrerer derfor med glede den klare korrekten av Norges Banks utøvelse av pengepolitikken som regjeringen signaliserer i Nasjonalbudsjettet for 2004.

Utfordringen er å føre en økonomisk politikk som gir flere arbeidsplasser uten at det ødelegger for industrien og annet næringsliv som konkurrerer med utlandet. Disse medlemmers svar kan summeres opp gjennom følgende hovedgrep:

- Økte offentlige investeringer for å få flere i arbeid, finansiert delvis gjennom skatteøkninger, og delvis gjennom økt pengebruk.
- Pengepolitikk som i større grad tar hensyn til arbeidsledigheten.
- Inntektspolitisk samarbeid for å holde lønnsveksten nede.
- Politikk for effektiv ressursutnyttelse.

Offensiv finanspolitikk

Å overlate ansvaret for å stimulere økonomien til pengepolitikken er utilstrekkelig og uriktig. Pengepolitikken virker sterkest gjennom valutakursen og dermed lønnsomheten i konkurranseutsatt sektor. Det betyr at når Norges Bank setter opp renten for å bekjempe inflasjon, betyr det lavere inntekter og færre arbeidsplasser i konkurranseutsatt sektor. Problemet er at det er mye enklere å bygge ned industri enn å bygge den opp igjen. Justering av aktivitetsnivået i økonomien bør derfor i større grad overlates til finanspolitikken - både i gode og dårlige tider.

Med en stor og voksende arbeidsledighet er det betydelige ledige ressurser i norsk økonomi. Disse medlemmer går derfor inn for å gjøre budsjettet mer ekspansivt. Dette handler primært om prioritering innefor rammene foreslått av Regjeringen. Å trekke inn kjøpekraft fra privat sektor for å gi rom for offentlige investeringer og satsinger, gir en klar sysselsettingsgevinst.

En aktiv motkonjunkturpolitikk gir færre ledige, men kan skape inflasjonspress. Ifølge beregninger fra SSB ville man, om Regjeringens *samlede* skatteletter heller ble brukt aktivt i kampen mot ledighet, økt inflasjonen med 0,5 prosentpoeng (basert på beregningene i artikkelen "Makroøkonomiske virkninger av ulike måter å bruke realavkastningen av Petroleumsfondet på" av Per Richard Johansen og Inger Holm i Økonomiske analyser 4/2001, med lineær reskalering av tallene slik at de tilsvarende Regjeringens faktiske skatteletter i 2002 og 2003. Denne beregningen er gjort av forsker Roger Bjørnstad, SSB). I dag er inflasjonen 0,9 pst., mens Norges Banks mål er 2,5 pst. Et noe mer ekspansivt budsjett er derfor riktig i dagens situasjon.

Innenfor den samme budsjetttrammen som regjeringen finner disse medlemmer rom til å finansiere alle satsingene i sitt ordinære budsjettopplegg. Økte inntekter til kommunene gjør dem i stand til å satse på skoler, barnehager, eldreomsorg og kollektivtrafikk.

Satsing på skole og utdanning, forskning og nyskaping gir norsk næringsliv konkurransekraft i framtida. Nulling av usosiale kutt og aktiv fordelingspolitikk gjennom skattesystemet betyr et bedre liv for mange nordmenn. Grønne avgifter og økte bevilgninger til mange miljøpolitisk viktige satsinger gir oss et mer bærekraftig samfunn. Økte bevilgninger til kultur, kriminalitetsforebygging, bistand, psykiatri er andre eksempler på disse medlemmers prioriteringer. På den andre siden kuttes bevilgninger til forsvar, oljeinvesteringer, kontantstøtte, veibygging og private skoler.

I tillegg foreslår disse medlemmer en ekstraordinær ledighetspakke der 2,3 mrd. kroner utover Regjeringens foreslåtte ramme, men med reell økonomisk effekt på 7 mrd. kroner, brukes til tiltak som vil gi rask sysselsettingseffekt. Dette er rendyrket motkonjunkturpolitikk, og består utelukkende av tiltak av midlertidig karakter som skal gjennomføres neste år, og som vil bli avsluttet når arbeidsledigheten er redusert.

Skatte- og avgiftsopplegget

For detaljene i disse medlemmers skatte- og avgiftspolitikk, vises det til Budsjett-innst. S. nr. 1 (2003-2004) og Innst. O. nr. 1 (2003-2004). Her gis det imidlertid en oversikt over hovedelementene i skatte- og avgiftspolitikken.

Prinsipper for skatte- og avgiftspolitikken

Følgende prinsipper ligger til grunn for disse medlemmers skatte- og avgiftspolitikk:

1. Hovedformålet med skatter og avgifter er å finansiere offentlige tjenester som står i samsvar med innbyggerne forventer, og et velferdssystem som gir økonomisk trygghet for alle. Skatter og avgifter skaper forskjell mellom prisen kjøper må betale og summen selger mottar, enten dette gjelder arbeidskraft eller andre varer og tjenester. Dette er en kostnad, fordi for eksempel en arbeidstaker ofte ville valgt å jobbe mer hvis hun hadde fått utbetalt det arbeidsgiveren faktisk må betale for henne, inkludert inntektsskatt og arbeidsgiveravgift. Derfor er det viktig at skatte- og avgiftsopplegget konstrueres slik at disse problemene gjøres minst mulig. Det handler om brede skattegrunnlag, men lave satser, fjerning av unntak som favoriserer enkeltgrupper, og om å utnytte mulighetene som ligger i adferdskorrierende skatter. Empiriske studier viser at lavlønte i vesentlig større grad øker sitt arbeidstilbud når de får mer igjen for det, mens høytlønte jobber nesten uansett. Det er også sånn at en ekstra krone når man tjener 150 000 kroner føles betydelig mer verdifull enn hvis man tjener 500 000 kroner.
2. Skattesystemet må brukes til å gi en mer rettferdig fordeling av ressursene i samfunnet. Progressiv beskatning av både kapital- og arbeidsinntekt fører til at de med sterkest rygg tar de tyngste bøkene ved finansieringen av velferdsstaten.
3. Dersom en skatt bidrar til å korrigere befolkningens adferd i ønsket retning, bidrar skatten til et

mer effektivt skattesystem. Miljøavgifter setter en prislapp på ødeleggelse av fellesgoder som ren luft og rent vann. Det betyr at forurensere må ta hensyn til dette når de velger hvordan og hvor mye de skal produsere, eller hvordan man skal komme seg til jobb. Andre eksempler på det samme er tobakksavgifter og alkoholavgifter. I tillegg til å skaffe inntekter til fellesskapet, bidrar de til å redusere forbruket av tobakk og alkohol og dermed lavere utgifter til helse og sosialsektoren. Slike avgifter gir en vinn-vinn-situasjon, og bør fortsatt brukes, slik at andre skatter og avgifter kan reduseres.

Sosialistisk Venstrepartis skatte- og avgiftsopplegg

Ulike deler av skatte- og avgiftsopplegget er beskrevet grundig i andre deler av budsjettet. Her gir vi en kortfattet beskrivelse av helheten i disse medlemmers skatte- og avgiftsopplegg. Totalt øker vi skattebelastningen med 3,4 mrd. kroner i 2004. Budsjettvirkningen av dette er 2,6 mrd. kroner. Tallene nedenfor viser til reell effekt.

Skatt på arbeidsinntekt gjøres klart mer progressiv i forhold til Regjeringens opplegg. Innslagspunktet for toppskatt settes på 6 G for trinn 1, og på 10 G for trinn 2. Samtidig økes både minstefradraget og lønnsfradraget kraftig. Arbeidsgiveravgiften reduseres med 1,5 mrd. kroner. Alminnelig skatt økes med 0,5 pst. Totalt blir derfor den totale skatten på arbeidsinntekt bare økt med 335 mill. For alle med inntekt under 300 000 kroner betyr dette skattelettelse, mens det blir moderat økning opp til ca. 550 000 kroner. De som tjener mer enn 550 000 kroner får en markert skatteskjerpelse.

Disse medlemmer foreslår å gjeninnføre skatt på aksjeutbytte, og bruker deler av provenyet til å øke bunnfradraget i formuesskatten. Aksjerabatten i forhold til formuesskatt og arveavgift fjernes. For å få større likhet i skatt på arbeidsinntekt og kapitalinntekt øker disse medlemmer skatten på alminnelig inntekt til 28,5 pst. Beskatning av kapitalinntekt økes totalt med ca. 1,4 mrd. kroner. I tillegg tettes smutthull i kapitalbeskatningen tilsvarende knapt 0,8 mrd. kroner.

Sosialistisk Venstrepartis skatte- og avgiftsopplegg, reell virkning og budsjettvirkning i 2004, mill. kroner. Negative tall betyr skattelettelse

	Reell effekt	Budsjettvirkning
Minstefradrag, sats 26 pst., øvre grense 52 000 kroner	-3 280	-2 620
Fradrag i arbeidsinntekt økes til 38 000 kroner	-425	-340
Frikortgrense økes til 35 000 kroner	-150	-120
Redusert arbeidsgiveravgift	-1 600	-1 330
Toppskatt, økt innslagspunkt for alle unntatt trinn 1 kl 2	2 860	2 280
Alminnelig skatt, personer og næringsliv, 0,5 pst.	3 940	2 520
Skatt på aksjeutbytte, 17 pst.	2 040	1 630
Formuesskatt, bunnfradrag økes til 250 000 kroner	-1 215	-970
Fjerne smutthull og fradrag i kapital- og arbeidsinntekt	995	740
Boligskatt, taksten økes med 10 pst.	540	430
Økte avskrivningssatser, maskiner og utstyr fra 20 til 25 pst.	-1 550	-290
Oppheve særordninger for rederier	1 220	980

Avskrivningssatsen for maskiner og utstyr økes fra 20 til 25 pst. Det er en vesentlig lettelse særlig for konkurranseutsatt sektor, og bidrar til nye investeringer, innovasjon og arbeidsplasser.

Miljøavgifter økes med 2,5 mrd. kroner. Inntektene brukes i hovedsak til å redusere arbeidsgiveravgiften og fiskalt begrunnede særavgifter som skaper problemer for økonomiens effektivitet.

Disse medlemmer fjerner flere unntak i skatteopplegget som gir særordninger for enkelt næringer. Dette dreier seg om rederibeskatningen, CO₂-avgift for luftfarten, supplyflåten og sjøtransport innenlands, skatterabatten på aksjer fjernes, og skatterabatten på eiendom reduseres.

Beskatningen av næringslivet reduseres med 700 mill. kroner. Om vi legger til opphevelsene av særordninger for rederne på 1,2 mrd. kroner, økes beskatningen av næringslivet i forhold til Regjeringens opplegg med 500 mill. kroner.

Disse medlemmer går mot økte egenandeler, og bruker 900 mill. kroner på å oppheve slike kutt.

Frikortgrensen økes fra 23 000 kroner til 35 000 kroner.

Disse medlemmer fjerner årsavgiften på personbiler i arbeidsgiversone 3-5, setter den til 1 300 kroner i sone 2 og 2 300 kroner i sone 1.

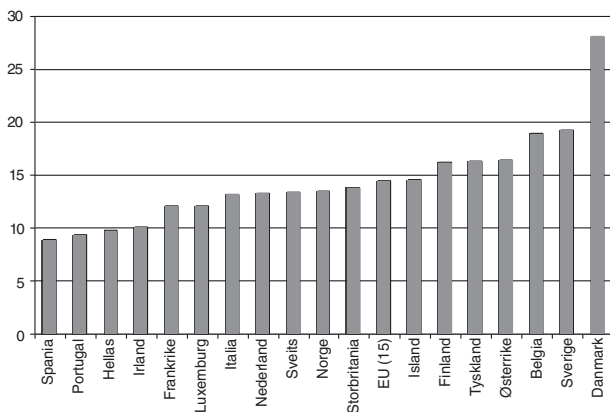
Disse medlemmer går mot prinsippet om at skattefradrag skal være et virkemiddel for å oppnå viktige mål. Disse medlemmer går i stedet inn for tilskuddsordninger til frivillige organisasjoner, mens utgifter til helsevesenet dekkes gjennom ordinære bevilgninger.

Endringene av prinsippene i alkoholavgiftene for å øke rusbrusavgiften, er lite treffsikker. Disse medlemmer går i stedet inn for en økning i emballasjeavgiften, som vil ramme produkter som ikke er med i panteordningene, eller som har lav returandel. I tillegg til miljøgevinst rammer dette et mye bredere spekter av rusbrusproduktene.

I sum betyr dette at disse medlemmer foreslår følgende skatte- og avgiftsopplegg for 2004:

	Reell effekt	Budsjettvirkning
Miljøavgifter, CO ₂ -avgift, el-avgift og emballasjeavgift	2 466	2 072
Årsavgift for bil, geografisk differensiering	-850	-850
Dokumentavgift, fritak under 30 år	-330	-330
Rusbrusavgift, mot omlegging	-150	-140
Div avgiftsendringer	-40	-37
Nulling av egenandelsøkninger	-891	-891
Prisjustering av barnetrygden	-178	-178
Sum	3 402	2 556

I figuren nedenfor framgår det hvor stor andel personbeskatningen i ulike land utgjør av verdiskapningen i landet. Slike sammenlikninger har klare svakheter, men det er liten grunn til å hevde at personbeskatningen i Norge er spesielt høy i europeisk sammenheng. Sjø om vi ligger i det øvre skikt for selskapsbeskatning, ligger vi under både Sverige, Danmark, Belgia og Finland i totalt skattebelastning som andel av verdiskapningen.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Senterpartiets overordnede politiske målsetninger: Desentralisering av arbeid, kapital og kunnskap, og et levende, meningsfullt folkestyre. Desentralisering impliserer mangfold; en større mengde alternativ, og derigjennom større sannsynlighet for innovasjon av - og konkurranse mellom - ideer i vid forstand, organisasjonsmåter og varierende (lokal-) samfunnsmodeller. Et reelt folkestyre representerer betydelig sosial kapital i seg selv, og sikrer i tillegg folkelig innflytelse på samfunnsutviklingen. En bred, demokratisk basis er viktig for å maksimere politikens legitimitet.

DESENTRALISERING AV OFFENTLIG SEKTOR

Dette medlem mener at politiske myndigheter kan og bør innta en aktiv fødselshjelper- og tilretteleggerrolle for å avstedkomme en desentralisert samfunnsutvikling. Senterpartiet tar derfor til orde for en videre utflytting av statlige arbeidsplasser - 5 000 årsverk over 5 år - fra Osloregionen og til distrikts-Norge. Offentlig sysselsetting utgjør en viktig basissysselsetting i mange kommuner, og velfungerende og varierte

lokale arbeidsmarkeder er en nødvendig forutsetning for et desentralisert bosettingsmønster. Dette medlem viser for øvrig til omtale av dette forslaget under kapittel 9.

MÅLRETTET, DESENTRALISERT NÆRINGSPOLITIKK

Dette medlem viser til at humankapital, realkapitaltilgang og naturressurser både utgjør grunnlaget for verdiskapning, og representerer Norges komparative fortrinn hva gjelder næringsutvikling. Senterpartiet mener at Norges verdiskapningspotensial best kan realiseres gjennom en målrettet, desentralisert næringspolitikk som evner å legge til rette for en effektiv koordinering av disse fortrinnene. I Senterpartiets alternative statsbudsjett foreslås det nettopp målrettede tiltak overfor for eksempel verftsindustri og (bio-)marin sektor. I tillegg fremmer dette medlem en serie forslag om økt satsing på infrastruktur - 500 mill. kroner til forsert utbygging av bredbandsteknologi i distriktene, og 1 mrd. kroner ekstra til samferdselssektoren. Dessuten ønsker Senterpartiet en styrket og distriktsorientert satsing på forskning og utvikling - 800 mill. kroner til distriktsrettet låneordning og 170 mill. kroner mer til IFU- og OFU-kontrakter.

LOKAL VELFERD

Dette medlem viser til at kommunene er grunnleggende viktig i velferdssamfunnet. Skole, barnehage, kultur, eldreomsorg, infrastruktur og samfunnsutvikling - alt er avhengig av en velfungerende kommune. Samtidig er kommuneøkonomien generelt sett presset, noe som gjenspeiles i et rekordlavt nettodriftsresultat for denne sektoren på 0,5 pst. Gjennomsnittet for 1990-talet var til sammenligning rundt 3 pst. Lokal velferd er en hjørnestein i en desentralisert samfunnsutvikling, og samtidig et rettferdighetskrav: Nivået på, og omfanget av, et offentlig velferdstilbud skal ikke påvirkes av (valg av) geografisk tilhørighet. Senterpartiet ønsker å styrke den lokale velferden i hele landet, og fremmer forslag om å øke de frie (øremerkete) midlene til kommunene med 4 (1) mrd. kroner utover Regjeringens forslag.

LOKALT FOLKESTYRE

Senterpartiet mener at dagens økonomiske situasjon i kommunene svekker og innsnevrer det lokale folkestyret. Dette medlem mener at analysene til Makt- og demokratiutredningen bør være en vekker for det politiske miljøet, og danne et grunnlag for en gjenopp-

living av det kommunale demokratiet. Siden 1837 har kommunene hatt et såkalt negativt avgrenset selvstyre, dvs. at de av egen kraft har kunnet ta på seg oppgaver som ikke på forhånd har vært lagt til andre organ, eller har innebåret konkurranse med privat næringsvirksomhet. Et konstruktivt negativt avgrenset selvstyre fordrer derimot økonomisk handlefrihet; midler som kan avsettes til og investeres i lokalt genererte planer og reformer. I neste omgang krever dette en fortsatt mangfoldig kommunestruktur og satsing på kommunesektoren. I tråd med dette går Senterpartiet inn for å hegne om småkommunene, med mindre de frivillig og gjennom folkeavstemninger ønsker endringer. I tillegg har Senterpartiet lenge og vil fortsatt støtte både økte overføringer, innføring av produksjonsbundet selskapskatt, en begrenset lokal beskatningsrett og en økning i det kommunale skatteøret på 2 prosentpoeng for å utvide den økonomiske handlefriheten som et mer aktivt og konstruktivt lokalt folkestyre er avhengig av.

Ideelt sett kan et revitalisert lokalt folkestyre medføre en utvikling der kommunene i større grad enn nå fremstår som (pro-)aktive politiske laboratorier; et vell av små, demokratiske enheter som utvikler ideer og politiske grep som andre i nesten omgang kan kopiere, og der de beste tiltakene ideelt og optimalt sett vinner frem i en "darwinistisk" konkurranse. Poenget er at demokratiet på denne måte kan være nyskapende og innovativt, og sannsynligheten for et slikt utfall øker med antallet folkevalgte aktører/enheter som har mulighet til å engasjere seg i konstruktiv og handlekraftig problemløsning og politikktutvikling.

PENGEPOLITIKK OG KONKURRANSEEVNE

I tillegg til en strategi for økt verdiskapning og systemsetting, desentralisering og folkestyre, vil dette medlem påpeke at et (langsiktig) mål for den økonomiske politikken er å sikre balanse i utenriksøkonomien. Formelt betyr dette samsvar mellom nåverdien av eksport- og importbetalinger, korrigert for dagens netto finansformue overfor utlandet. Et viktig middel for å kunne innfri denne målsetningen vil være å opprettholde, og ikke minst videreutvikle, en sterk konkurranseutsatt sektor (heretter K-sektor), dvs. en mengde virksomheter som genererer utenlandsk valuta. Dette er nødvendig dersom Norge også i fremtiden skal være i stand til å delta i internasjonalt vare- og tjenestebytte, og høste av de fordelene slik handel typisk medfører.

Sekundærnæringene utgjør brorparten av K-sektor, og dette medlem mener den negative utviklingen innenfor denne delen av norsk økonomi de siste årene gir grunn for bekymring. Bare det siste året har 17 000 industriarbeidsplasser forsvunnet, samtidig som den gjennomsnittlige kapasitetsutnyttningen i industrisektoren ligger på et oppsiktsvekkende lavt nivå; under 78 pst. mot 86 pst. i 1988.

Den raske avskallingen av og i K-sektor skyldes svekket konkurranseevne, som dels kommer av redusert etterspørsel i produktmarkedene som følge av internasjonal lavkonjunktur, og dels av en vesentlig høyere økning i timelønnskostnader, målt i felles valuta, enn hos Norges handelspartnere de siste årene.

Dette medlem vil derimot påpeke at hovedproblemet de siste årene kan føres tilbake til pengepolitikkenes negative påvirkning på K-sektors konkurranseevne pga. den norske kronens appresiering gjennom 2002. Styrkingen av den norske kroneverdien var primært et resultat av den høye og vedvarende rentedifferensen mellom Norge og utlandet. Prosessindustriens Landsforening har beregnet at den økte effektive kronkursen gjennom fjoråret påførte industrien et (brutto-)tap i størrelsesorden 21 mrd. kroner i form av reduserte inntekter. Redusert lønnsomhet slår direkte ut i form av utflugging og/eller nedlegging av bedrifter i K-sektor, og innebærer at pengepolitikken ikke har vært effektiv i forhold til målet om å stabilisere den økonomiske utviklingen. Formelt sett plikter Norges Bank å legge forholdene til rette for stabil valutakurs i tillegg til en inflasjon på 2,5 pst. Gjennom 2002 ble det likevel ikke gjennomført markedsoperasjoner med sikte på å motvirke den appresierende effekten på den norske kronen som fulgte av den stadig høyere rentedifferensen overfor utlandet. Denne motviljen mot å bruke flere virkemidler - foliorente og intervensjon i valutamarkedet - for å kunne innfri flere målsetninger - inflasjon og valutakurs - er en direkte årsak til den senere tids svekking av K-sektor. Dette medlem viser for øvrig til utfyllende kommentarer til pengepolitikken under kapittel 2.3.2.

HANDLINGSREGELEN

Handlingsregelen spesifiserer en langsiktig plan for innfasing av "oljepenger" i norsk økonomi. Formelt tilsier regelen at det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet skal tilsvare forventet realavkastning - spesifisert lik 4 pst. - av Petroleumsfondet, målt i norske kroner, ved inngangen til budsjettåret. Over tid impliserer regelen at bruken av oljepenger på dette viset vil øke, og ventelig gi ekspansive impulser til norsk økonomi. Erfaringene med denne finanspolitiske nyvinningen har avslørt to typer avvik fra regelen. For det første har de siste års budsjett vært kjennetegnet av større strukturelle, oljekorrigerte underskudd enn det enn "mekanisk" tolking av handlingsregelen isolert sett tilsier. Forslaget til neste års budsjett legger opp til en merbruk av "oljepenger" på 16,5 mrd. kroner. Den politiske implikasjonen er at (midlertidige) avvik fra den banen for budsjettpolitikken som handlingsregelen spesifiserer, har politisk legitimitet. Dette medlem mener at den politiske utfordringen knyttet til en mer "elastisk" anvendelse av handlingsregelen derfor er å innrette budsjettpolitikken slik at "merbruken" av "oljepenger" er samfunnsøkonomisk lønnsom over tid. I klartekst betyr dette at den ekspansive impulsen som følger av avvik fra handlingsregelen, bør kanaliseres mot investeringer i næringsutvikling og/eller infrastruktur som styrker vekstkraften og verdiskapningen i norsk økonomi. Dette medlem viser for øvrig til Senterpartiets fraksjonsmerknad under kapittel 10.5, der hovedelementene i en slik helhetlig næringsstrategi er skissert.

Et annet og noe mindre omtalt avvik fra handlingsregelen bunner i den vedvarende differensen mellom realisert og forventet realavkastning av Petroleumsfondet. Regjeringen påpeker selv i St.meld. nr. 1 (2003-2204) at man ikke på varig basis kan ha et strukturelt, oljekorrigert underskudd som er større enn realavkastningen på statens finansformue. Fra og med 1. januar 2000 og frem til utgangen av 2. kvartal 2003 har årlig, netto realavkastning, målt i valutakurven til fondet, vært -1,28 pst. Dette innebærer at et vesentlig negativt avvik mellom realisert og forventet realavkastning i den perioden handlingsregelen har blitt lagt til grunn som "krittstrek" for finanspolitikken. Et vedvarende negativt avvik fra forventet realavkastning vil kunne medføre en reformulering av handlingsregelen generelt, og en nedjustering av den forventede realavkastningen spesielt. Dette vil i så fall implisere en mer kontraktiv bane for budsjettpolitikken enn det dagens formulering av handlingsregelen legger opp til. Alternativet er en strukturell omlegging av investeringsprofilen til Petroleumsfondet, og typisk en tyngre eksponering mot internasjonale obligasjonsmarkeder enn det som kjennetegner dagens praksis. Dette medlem viser ellers til bredere omtale av Senterpartiets politikk overfor Petroleumsfondet under kapittel 2.4.1.2.

Komiteens medlem fra Kystpartiet ønsker å bidra til at statsbudsjettet for 2004 får en verdikonservativ sentrumsprofil. Vi ønsker å skape en grunntrygghet for den enkelte og bygger vår politikk på kristne, demokratiske og økologiske grunnprinsipper. Vi vil verne om familien, lokalsamfunnet og nasjonen som de beste rammer for menneskenes utvikling. Vi vil gi folk flest arbeid, medbestemmelse og et godt miljø der de bor og har sine nettverk. Vi vil verne enkeltmennesket mot overgrep både fra offentlige og private maktkonsentrasjoner. Vi er imot venstresidens mobbing av folk flest f.eks. gjennom boligslett. Og vi er imot høyresidens mobbing av folk flest f.eks. gjennom utflagging av norske arbeidsplasser og naturressurser.

Dette medlem vil peke på at den nasjonale selvråderetten er en forutsetning for å kunne gjennomføre en slik politikk. Dette medlem mener derfor at Norge snarest bør melde seg ut av EØS og Schengen. Denne EU-tilknytningen er i ferd med å gjøre vårt land til en vasallstat.

Dette medlem vil gjennom skatte- og avgiftspolitikken gjøre det enklere for folk flest å klare seg selv. Vi senker skatter og avgifter på nødvendighetsgoder som arbeid, bolig og mat. Vi øker avgiftene på det vi vil ha mindre av, som f.eks. overinvestering i nye kontorbygg i Oslo og alkoholvarer.

Dette medlem vil arbeide for et samfunn i balanse. Vi ønsker en blandingsøkonomi med en naturlig maktbalanse mellom offentlig og privat virksomhet. Vi ønsker å sikre veksten i distriktene og minske presset i Oslo. Land og by, sammen på ny. Vi ønsker å bygge ut et samferdselsnett som dekker hele landet. Det gjelder både på sjøen, på land og elektronisk kommunikasjon.

Dette medlem vil understreke betydningen av full sysselsetting. Det å kunne klare seg på egen inntekt gjør at den enkelte får en bedre kontroll over sitt eget liv. Det reduserer også behovet for støtte fra det offentlige. Internasjonalt kan man merke rammene. Ressursene og kysten må fortsatt være under nasjonal kontroll. Skatten på mat bør avvikles. Det vil gi grunnlag for lavere lønnskrav og dermed bedre norsk næringsliv konkurransekraft. En avvikling av matmomsen vil også kunne begrense handelslekkasjen. Kystpartiet foreslår derfor å senke matmomsen fra 12 til 6 pst. i fra 1. juli 2004. Det gir et prisavslag på mat for forbrukerne på godt over 1 mrd. kroner.

Dette medlem viser til at det ofte viser seg at tiltak og avgifter som er ment å skulle minske presset i økonomien i pressområdene omkring Oslo, også fører til mindre etterspørsel i geografiske områder som ikke har samme press i økonomien som i Oslo-området. Dette medlem mener derfor at det er større grunn til å differensiere de økonomiske tiltakene etter hvor i landet utslagene gjør seg gjeldende.

Dette medlem viser til at det er en betydelig overinvestering i kontorbygg i Oslo. I dag står det ledig over 750 000 kvadratmeter kontorlokaler i hovedstaden. Samtidig foreligger det planer om gigantiske nye kontorutbyggingsprosjekter, f.eks. i havneområdene og i Groruddalen. En slik utbygging vil på sikt virke sterkt sentraliserende. Presset på Oslo og avfolkningen i distriktene vil øke.

Dette medlem vil på denne bakgrunn fremme følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til en investeringsavgift på nye kontorbygg i Oslo slik at man får dempet den sentraliserende overinvesteringen i slike bygg i landets hovedstad."

Dette medlem mener at det i dagens situasjon er rom for et mer ekspansivt statsbudsjett, ikke minst på bakgrunn av at vi har relativt høy arbeidsledighet. Det er en skam at kommuneøkonomien ikke tillater en verdig eldreomsorg og gode skoler. Det er en skam at sykehusene må skjære ned på sine tilbud. Det er en skam at vi ikke er kommet lenger i vår utbygging av kommunikasjonene i vårt langstrakte land.

Dette medlem mener at skatte- og avgiftslettelsene først og fremst bør komme på nødvendighetsgoder som bolig, mat og arbeid. På denne måten legges forholdene til rette for at den enkelte skal kunne klare seg på egen inntekt. Samtidig styrkes det norske næringslivets konkurransevne overfor utlandet. Dette medlem vil motarbeide den tendensen vi ser internasjonalt til å øke beskatningen av folks bolig. Trygghet i heimen er en forutsetning for et harmonisk familieliv og dermed for å gi barna en god oppvekst. Trygghet i heimen er også nøkkelen til å sikre den enkeltes arbeidsevne og helse. En god boligpolitikk er derfor av stor økonomisk betydning. Kystpartiet vil snarest mulig avvikle fordelsskatten på bolig. Kystpartiet foreslår å heve bunnfradraget til 200 000, noe som

utgjør en betydelig besparelse for boligeierne. Kystpartiet har fremmet forslag om lettelser i dokumentavgiften ved kjøp av bolig.

Dette medlem viser til sine merknader og forslag i Budsjett-innst S. nr. I (2003-2004) og Innst. O. nr. 20 (2003-2004).

2.2 Kommunenes inntekter

2.2.1 Sammen drag fra St.meld. nr. 1 (2003-2004)

Den reelle veksten i kommunenes samlede inntekter fra 2002 til 2003 anslås nå til om lag 3,5 mrd. kroner, eller 1¾ pst. Dette er om lag 0,5 mrd. kroner lavere enn anslått i Revidert nasjonalbudsjett 2003, og skyldes at skatteinntektene i 2003 er nedjustert med om lag det samme beløpet.

I Kommuneproposisjonen for 2004 ble det varslet en reell vekst i kommunenes samlede inntekter på 3¾-4¼ mrd. kroner fra 2003 til 2004, eller om lag 2 pst. Videre ble det lagt opp til en reell vekst i kommunenes frie inntekter på om lag 2¼ mrd. kroner, inkludert 300 mill. kroner til økt satsing i forbindelse med innføring av ny toppfinansieringsordning for ressurskrevende brukere. I tillegg til veksten i frie inntekter ble det lagt opp til å kompensere for beregnede merkostnader til Skolepakke II med om lag 240 mill. kroner. Det ble presisert at den varslede inntektsveksten fra 2003 til 2004 skulle regnes fra det nivået på kommunenes inntekter i 2003 som ble lagt til grunn i Revidert nasjonalbudsjett 2003.

Regjeringens forslag til kommuneopplegg for 2004 innebærer en reell vekst i kommunenes samlede inntekter på om lag 3¾ mrd. kroner i forhold til inntektsnivået i 2003 som ble lagt til grunn i Revidert nasjonalbudsjett. Dette er i tråd med de signalene som ble gitt i Kommuneproposisjonen for 2004.

Kommuneopplegget for 2004 innebærer at veksten i de frie inntektene er lavere enn det som ble lagt til grunn i Kommuneproposisjonen. Dette må ses i lys av vedtak i Stortinget, som innebærer en større grad av øremerking av overføringene til kommunesektoren enn det Regjeringen la opp til i vår. Regjeringen legger nå i utgangspunktet opp til en reell vekst i kommunesektorens frie inntekter på om lag 1,8 mrd. kroner fra 2003 til 2004, inkludert økte bevilgninger til ressurskrevende brukere. Nedjusteringen på i underkant av 0,5 mrd. kroner i forhold til den varslede veksten i Kommuneproposisjonen er knyttet til oppfølgingen av barnehageforliket i Stortinget, som innebærer økte øremerkede tilskudd til denne sektoren.

Oppfølging av Stortingets vedtak om at ressurskrevende brukere skal finansieres gjennom en overslagsbevilgning innebærer imidlertid at økte bevilgninger på vel 0,5 mrd. kroner fra 2003 til 2004 knyttet til denne gruppen plasseres på et øremerket tilskudd, mens Regjeringen i Kommuneproposisjonen la opp til at satsingen til ressurskrevende brukere skulle ses i sammenheng med veksten i frie inntekter. Etter overføring av bevilgningen til ressurskrevende brukere til en øremerket post, kan veksten i frie inntekter anslås til vel 1¼ mrd. kroner, tilsvarende om lag 0,9 pst. I tillegg til veksten i frie inntekter kommer kompensasjon for

merkostnader knyttet til Skolepakke II med om lag 240 mill. kroner.

Regnet i forhold til anslag på regnskap 2003 utgjør den samlede realinntektsveksten for kommunene vel 2,1 pst., eller om lag 4¼ mrd. kroner. Nivået på de frie inntektene anslås å øke med vel 1¾ mrd. kroner fra 2003 til 2004, etter overføring av bevilgningen til ressurskrevende brukere til en øremerket post. Når inntektsveksten er høyere når den beregnes med utgangspunkt i anslag på regnskap 2003 enn med utgangspunkt i nivået som ble lagt til grunn i Revidert nasjonalbudsjett, skyldes dette den anslåtte reduksjonen i skatteinntektene for kommunene i 2003 på 0,5 mrd. kroner.

Kommuneøkonomien er nærmere omtalt i avsnitt 3.3 i meldingen.

2.2.2 Komiteens merknader

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre er glad for at regjeringen i en tid med stor utgiftsvekst har funnet rom til økte overføringer til kommunene i tråd med kommuneopplegget. Disse medlemmer har stor forståelse for den økonomiske situasjonen som mange kommuner har. Denne situasjonen er imidlertid ikke ny og har flere årsaker. Bedringen i den økonomiske situasjonen kan ikke bare skje gjennom økte inntekter, men må møtes med flere tiltak, som effektivisering, større lokal handlefrihet gjennom forenkling av lover og tilsyn, interkommunalt samarbeid mv. Disse medlemmer vil videre påpeke at den generelle økonomiske politikken med sterk rentenedgang vil gi et godt bidrag til kommunene ved siden av en reell vekst i samlede inntekter på 3¾ mrd. kroner. Den generelle økonomiske politikken legger også grunnlag for en større økonomisk vekst som vil skape større aktivitet og økte skatteinntekter i kommunene.

Disse medlemmer viser også til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet som gjør at kommuneøkonomien styrkes med ytterligere 2,2 mrd. kroner.

Disse medlemmer vil også vise til den nye ordningen med momskompensasjon. Denne ordningen vil gjøre at merverdiavgiften ikke fører til forskjellsbehandling ved tjenesteproduksjon, enten den kjøpes fra private, skjer i egen regi eller i samarbeid med andre kommuner. Det vises i den sammenheng til merknader i Innst. O. nr. 20 (2003-2004).

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at kommunene og fylkeskommunene står for mesteparten av den offentlige tjenesteproduksjonen. Derfor må kommuner og fylkeskommuner ha økonomiske rammer som gjør dem i stand til å tilby de tjenestene befolkningen har behov for.

Disse medlemmer viser til at den økonomiske situasjonen i kommunesektoren er alvorlig. Det akkumulerte underskuddet i kommunesektoren nærmer seg 12 mrd. kroner, og det er nær en fordobling fra året før. Det er over hundre kommuner som er satt under særlig tilsyn fra staten på grunn av dårlig økonomi.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen foreslår å øke kommunesektorens frie inntekter med reelt sett 1,8 mrd. kroner fra 2003 til 2004, inkludert økte bevilgninger til ressurskrevende brukere. Etter disse medlemmes vurderinger er dette ikke tilstrekkelig til å opprettholde et godt tjenestetilbud i kommuner og fylkeskommuner. Disse medlemmer foreslår derfor å øke kommunesektorens frie inntekter med ytterligere 3,5 mrd. kroner. I denne økningen inngår 400 mill. kroner til å dekke kostnadene ved å tilby 3 ekstra undervisningstimer i småskolen, og 100 mill. kroner ekstra til å gjeninnføre utlånsordningen for undervisningsmaterieell i videregående skole. I tillegg bevilges ytterligere 40 mill. kroner til å ruste opp kirkebygg.

I tillegg til økningen i de frie inntektene, vil disse medlemmer foreslå å øke de øremerkede tilskuddene til kommunesektoren med i overkant av 300 mill. kroner, til regional utvikling, fiskerihavner, kollektivtrafikk i storbyene, kulturbygg og til å styrke kemnerkontorenes arbeid med avdekking av svart arbeid og skatteunndragelser. I tillegg vil disse medlemmer øke lånerammen til skolebygg med 1 mrd. kroner.

Disse medlemmer vil understreke at en økning i de frie inntektene på hele 3,5 mrd. kroner gir kommuner og fylkeskommuner mulighet til yte bedre tjenester overfor sine innbyggere, bl.a. heve kvaliteten i skolen og ansette flere i hjemmetjenesten og på sykehjemmene. Disse medlemmer vil videre peke på at økt timetallet i småskolen vil bety reduserte utgifter for SFO, og at det vil legge til rette for redusert foreldrebetaling.

Disse medlemmer støtter Regjeringens forslag til fordelingen av skatteinntektene mellom staten, kommunene og fylkeskommunene. Med denne fordelingen vil det skatteopplegget disse medlemmer foreslår øke kommunesektorens skatteinntekter med 1,4 mrd. kroner. Denne økningen inngår i de frie inntektene, og rammetilskuddet til kommunesektoren vil derfor øke med 2,1 mrd. kroner.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen foreslår at det innføres en generell ordning med kompensasjon for merverdiavgift for kommuner og fylkeskommuner, og for private virksomheter som utfører enkelte lovpålagte kommunale oppgaver. Disse medlemmer mener at Regjeringen har et for ensidig fokus på konkurranseutsetting og privatisering som virkemiddel for å effektivisere kommunesektoren. Disse medlemmer mener at ytterligere konkurranseutsetting innenfor helsevesen og eldreomsorg må stanses inntil konsekvensene er evaluert. Disse medlemmer vil derfor gå imot en generell kompensasjonsordning for merverdiavgift for kommunesektoren.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen anslår at kommunesektoren ved innføring av en generell momskompensasjonsordning, vil få 7,4 mrd. kroner i kompensasjon i 2004. Regjeringen har derfor foreslått

å redusere kommunesektorens frie inntekter med et tilsvarende beløp. Når disse medlemmer går imot omleggingen, vil disse medlemmer heller ikke foreslå en reduksjon i kommunesektorens frie inntekter på 7,4 mrd. kroner.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at både kommunenes inntekter og de oppgaver kommunene har blitt pålagt har økt betydelig de senere årene. Dette har ført til at innbyggerne på mange områder har fått et bedre tjenestetilbud.

Statens kontroll over de kommunale inntektene ble forsterket da selskapsskatten i sin helhet ble en statlig skatt. Fremskrittspartiet har fremmet forslag om å tilbakeføre deler av selskapsskatten til kommunene, og vil støtte Regjeringens arbeid for en slik løsning. Dette er viktig for at kommunene skal ha et incitament til å legge forholdene til rette for lokal næringsutvikling og derved høyere kommunale inntekter.

Forslaget i forbindelse med kommuneøkonomiproposisjonen for 2001 om å øke den delen av kommunesektorens inntekter som kommer fra skatt til 50 pst. innen 2006 er etter disse medlemmers syn altfor lite ambisiøs. Skatteandelen for 2003 var i underkant av 48 pst. og det legges opp til en skatteandel på 49 pst. for 2004. Det er skuffende at Regjeringen ikke legger opp til en større økning i skatteandelen, med en tilsvarende reduksjon i rammeoverføringene.

De fleste statlige reformer innen kommunesektoren har vært underfinansiert og bidratt til å gi sektoren en anstrengt økonomi med betydelige årlige underskudd. Det er imidlertid også store forskjeller kommunene imellom, og ikke nødvendigvis slik at det er kommunene med de høyeste inntektene som har greid seg best.

Kommunesektorens anstrengte økonomi vil ytterlig forverre seg på grunn av økte pensjonspremier, økte sosialhjelpsutbetalinger og reduserte skatteinntekter. Det er derfor avgjørende at kommunene intensiverer arbeidet med rasjonalisering og konkurranseutsetting.

Disse medlemmer vil støtte Regjeringens forslag til en generell momskompensasjonsordning for kommunene, som er en forutsetning for å få fart i dette arbeidet.

Disse medlemmer mener at overføringene fra staten til kommunene skal skje etter objektive kriterier. Derfor må en så stor del som mulig gis som innbyggertilskudd, som er den delen av rammetilskuddet som gis etter slike kriterier som tar hensyn til kommunenes ulike utgiftsbehov, og legger til rette for en lik standard på kommunenes lovpålagte oppgaver.

Andre tilskudd som Nord-Norge tilskuddet, regionaltilskuddet og skjønnstilskuddet er motivert ut fra en politisk tenkning som har til formål å forfordle noen kommuner på bekostning av andre, stort sett på grunnlag av geografisk beliggenhet.

Dette lar seg lettest vise gjennom noen eksempler:

Eksempel 1

Loppa kommune i Finnmark og Aremark kommune i Østfold har begge ca. 1 450 innbyggere.

	Loppa	Aremark
Innbyggertilskudd	21 079	17 555
Nord-Norge tilskudd	7 931	0
Regionaltilskudd	8 070	0
Skjønnstilskudd	5 219	2 364
Rammetilskudd	54 621	19 914

Eksempel 2

Alta kommune i Finnmark og Kristiansund kommune i Møre og Romsdal har begge ca. 16 900 innbyggere.

	Alta	Kristiansund
Innbyggertilskudd	98 444	102 910
Nord-Norge tilskudd	103 599	0
Regionaltilskudd	0	0
Skjønnstilskudd	7 281	3 800
Rammetilskudd	209 324	106 710

Disse tallene illustrerer tydelig den store og politisk bestemte forskjellen i inntektsnivå som eksisterer mellom ellers sammenlignbare kommuner. Dette gir mulighet for store ulikheter i tjenestetilbudet til innbyggerne på viktige områder som omsorg, helse og skole.

Disse medlemmer ønsker ikke at det skal være slik, og vil minske forskjellene gjennom å redusere de postene som ikke bygger på objektive kriterier.

Slike nedskjæringer må nødvendigvis tas over tid, slik at berørte kommuner får mulighet til å tilpasse seg det nye inntektsnivået.

Disse medlemmer foreslår å redusere Nord-Norge-tilskuddet med 300 mill. kroner, for delvis å utlikne de geografisk betingede forskjellene i rammeoverføringene som også blir ivaretatt gjennom innbyggertilskuddet og andre tilskudd.

Innbyggertilskuddet blir fordelt etter tilnærmet objektive kriterier, og disse medlemmer vil derfor i dagens økonomiske situasjon for kommunene, foreslå en økning i dette tilskuddet på 250 mill. kroner.

Regionaltilskuddet er et tilskudd som blir gitt til alle kommuner med mindre enn 3 000 innbyggere, og som sammen med basistilskuddet er med på å sementere en struktur med alt for mange små kommuner i Norge.

Disse medlemmer foreslår derfor å redusere dette tilskuddet med 150 mill. kroner.

Skjønnstilskuddet består av to komponenter, ordinært og ekstraordinært skjønnstilskudd.

Ordinært skjønnstilskudd fordeles for å ta vare på spesielle forhold som ikke taes tilstrekkelig hensyn til gjennom innbyggertilskuddet, og det ekstraordinære er kompensasjon til de kommunene som tapte på Rattsø-omleggingen. I tillegg er det her lagt inn penger til særlig krevende brukere. Disse medlemmer foreslår å redusere dette tilskuddet med 750 mill. kroner, med

hovedvekt på kompensasjonen til de kommunene som har tapt på Rattsø omleggingen. Dette er penger som går til kommuner som gjennom mange år har fått for mye, og som fremdeles får det, på bekostning av kommuner som har fått for lite.

Disse medlemmer foreslår en justering av kostnadsnøkkelen for innbyggertilskuddet, bl.a. slik at basistilskuddet får halv vekt i forhold til tidligere, og at vektingen av de andre faktorene blir økt tilsvarende.

Basistillegget er et likt beløp til hver kommune uansett størrelse, og er sammen med regionaltilskuddet med på å sementere kommunestrukturen i Norge. Disse forslagene vil være med på legge til rette for en frivillig sammenslåing av kommuner ved at det vil gi økonomisk gevinst, og ikke som nå, et økonomisk tap.

Samlet foreslår disse medlemmer å redusere rammeoverføringene til primærkommunene med 950 mill. kroner, noe er vesentlig mindre enn tidligere.

Disse medlemmer foreslår å redusere innbyggertilskuddet til fylkeskommunene med 500 mill. kroner. Dette er et generelt kutt som må sees i sammenheng med Fremskrittspartiets samlede opplegg, som gjennom lønns og prisvirkning vil gi fylkeskommunene styrket økonomi.

Videre vil disse medlemmer kutte 150 mill. kroner i Nord-Norge-tilskuddet, og 200 mill. kroner i skjønnstilskuddet,

Dette er tilskudd som ikke er gitt etter objektive kriterier, og som skaper økonomiske ulikheter mellom fylkeskommunene. Samlet foreslår disse medlemmer netto kutt for fylkeskommunene på 850 mill. kroner.

For kommunesektoren vil Fremskrittspartiets forslag samlet gi en reduksjon i rammetilskuddet på 1 800 000 kroner.

Kap. 571 rammetilskudd til kommuner

Post	Betegnelse	Regjeringen	Fremskrittspartiet	Differanse
21	Kunnskap og drift	6 700 000	6 700 000	0
60	Innbyggertilskudd	26 564 225 000	26 764 225 000	+250 000 000
62	Nord-Norge tilskudd	1 112 156 000	812 156 000	-300 000 000
63	Regionaltilskudd	552 511 000	402 511 000	-150 000 000
64	Skjønntilskudd	2 750 408 000	2 000 408 000	-750 000 000
		30 986 000 000	30 036 000 000	-950 000 000

Kap. 572 rammetilskudd til fylkeskommuner

Post	Betegnelse	Regjeringen	Fremskrittspartiet	Differanse
60	Innbyggertilskudd	9 413 605 000	8 913 605 000	-500 000 000
62	Nord-Norge tilskudd	419 545 000	269 545 000	-150 000 000
64	Skjønntilskudd	1 207 592 000	1 057 592 000	-200 000 000
65	Hovedstadtillegg	427 258 000	427 258 000	0
		11 468 000 000	10 618 000 000	-850 000 000

Disse medlemmer mener at det ligger et stort og utnyttet potensiale for innsparinger i offentlig sektor gjennom effektivisering og konkurranseutsetting, og støtter Regjeringens forslag om en generell ordning med momskompensasjon for kommunene, og ønsker også å innføre en ordning med "utfordringsrett" som konkurransestimulerende virkemiddel overfor kommunene etter modell av den danske "lov om utfordringsrett og servicestrategi".

Dette vil bidra til bedre og rimeligere kommunale tjenester, og vil også redusere konkurransevridningen mellom kommunal og privat sektor.

Fremskrittspartiets samlede kutt på kommunesektoren er på totalt 1.8 mrd. kroner som utgjør ca. 0,85 pst. av sektorens samlede inntekter.

Dette beløpet blir mer en oppveid av den reduserte lønns og kostnadsvekst som følger av Fremskrittspartiets samlede opplegg. I tillegg kommer kommunenes økte mulighet til innsparing gjennom en generell momskompensasjonsordning.

Staten pålegger kommunene en lang rekke oppgaver, og bestemmer også i stor grad deres inntekter. Det er kommunene som formelt fatter vedtak om hvordan pengene skal brukes samtidig som de selv utfører oppgavene. Dette systemet fører til at når oppgaver som staten har pålagt kommunene blir utilfredsstillende utført, skylder staten på kommunepolitikernes prioriteringer, og kommunene på manglende overføringer fra staten. Og det er brukerne som taper. Disse medlemmer ønsker derfor en ordning med en direkte statlig finansiering av de viktigste velferdsoppgavene som skole og omsorg etter en stykkprismodell.

Disse medlemmer er uenig i dagens modell for finansiering av kommunesektoren, men mener at innen dagens system bør staten ta det fulle økonomiske ansvar for finansieringen av primæroppgavene gjennom øremerkede tilskudd til kommunene. Målet må være å få et tilnærmet likt og akseptabelt tilbud innen områdene omsorg, helse og skole over hele landet. På

andre områder bør kommunene få full frihet til å løse oppgavene, samtidig som de blir gitt mulighet til å påvirke sine egne inntekter gjennom tilrettelegging for næringsliv og til å redusere sine utgifter ved å redusere driften og gjennom å konkurranseutsette kommunale oppgaver.

Disse medlemmer ønsker å gi kommunene full økonomisk handlemulighet, og føre en politikk som vil bidra til økte kommunale inntekter og reduserte kommunale utgifter.

Dette kan oppnås gjennom skatte- og avgiftsreduksjoner som vil føre til økt sysselsetting og økt verdiskaping.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti foreslår et kommuneopplegg som har som hovedmål å sikre et samfunn med små forskjeller og et opplegg som gir kommunene muligheter til å styrke tilbudet til innbyggerne sine: Å tilby en skole som gir et godt tilbud til alle barn, eldre som får stå opp når de vil og legge seg når de vil, et spennende og variert fritidstilbud og å være en kommune som gir innbyggerne muligheter til å være aktive og medansvarlige i samfunnsbyggingen.

Disse medlemmer vil peke på at fokus bør ligge på å videreutvikle kvaliteten på fellesløsningene, og på en rettferdig fordelingspolitikk. Disse medlemmers kommuneopplegg vil sikre det finansielle grunnlaget for tjenester uavhengig av personlig økonomi og bosted. Det vil også koble flere ledige hender med uløste oppgaver og derigjennom få ned arbeidsløsheten.

Disse medlemmer viser til at Teknisk beregningsutvalg betrakter netto driftsresultat som den primære indikator for økonomisk resultat i kommunesektoren. For kommunesektoren som helhet anslås driftsresultatet redusert til 0,6 pst. Med et svekket driftsresultat over flere år, reduseres kommunenes

handlefrihet og evne til å løse oppgaver utover et nødvendig minimum.

Disse medlemmer vil hevde at kommuneopp-
legget bør ha et netto driftsresultat på minst 3 pst., og vil legge opp til dette. Målt som andel av de totale inntektene økte underskuddet med 4 pst. fra 2001 til 2002. Disse medlemmer viser til at kommunesektoren anslås å få et underskudd på vel 9 mrd. kroner i 2003. Disse medlemmer vil be Regjeringen straks å innlede drøftinger med kommunene om en helhetlig plan for oppretting av den økonomiske ubalansen i kommunesektoren.

Disse medlemmer vil vise til manglende kompensasjon for skattesvikt og befolkningsvekst, og til stor økning i egenbetaling for kommunale tjenester. Skatt på sjukdom og behov øker og det blir dyrere å gjøre bruk av offentlige fellesgoder. Dette rammer folk med dårlig råd.

Disse medlemmer påpeker at mens Regjeringen beregnet effekten av lavere rente til 1,6 mrd. kroner i reduserte utgifter for kommunene, viser en ECON-rapport at den kortsiktige gevinsten bare er 8-900 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til at skatteanslaget for 2003 må nedjusteres med 1,5 mrd. kroner. Dette får en direkte effekt på kommunenes økonomi og tjenestetkvalitet, og må rettes opp. Disse medlemmer fremmer forslag i tråd med dette under kap 3.2.19.

Disse medlemmer kan ikke godta nedbygging av velferdstjenester, og øker derfor kommuneøkonomien med 6,5 mrd. kroner i forhold til Regjeringens opplegg. Av dette utgjør økningen i kommunenes frie inntekter drøyt 4,6 mrd. kroner. I tillegg kommer øremerkede midler på en rekke områder.

Disse medlemmer viser til Stortingets vedtak i tilknytning til overføring av ansvaret for rusområdet, familievern og barnevern om å gjennomføre separate forhandlinger med den enkelte fylkeskommune før uttrekksmodellen iverksettes, må følges opp.

Disse medlemmer viser til at det er et opprustningsbehov i skolene på 55 mrd. kroner for å sette bygningsmassen i teknisk forsvarlig stand, og slik at de gir lik tilgjengelighet for alle. Derfor foreslår vi å øke investeringsrammen for rentekompensasjon for skolebygg økes med 2 mrd. kroner til 4 mrd. kroner i 2004, og ber Regjeringen påse at all utbedring følger prinsippene om universell utforming.

Disse medlemmer vil videreutvikle gode, offentlige fellesløsninger, ikke avvikle, privatisere og fragmentere. For å få budsjettene til å gå opp har mange kommuner vært nødt til å legge ned eller kutte i velferden, eller redusere kvaliteten. Dårlig kvalitet eller mangel på offentlige velferdstjenester vil øke befolkningens misnøye med offentlig sektor, og de med god råd vil søke private løsninger. Dette er en bevisst del av Regjeringens privatiseringsstrategi. Politikken er basert på ideologien om at private løsninger automatisk er bedre enn offentlige - ikke på hva som faktisk er mest fornuftig. Erfaring viser at privatisering ikke fører til en mer fornuftig bruk av ressurser, bedre tilbud eller høyere kvalitet. Økt konkurranse betyr mindre langsik-

tighet, mindre fokus på kompetanse og helhetlige løsninger for befolkningen. En rapport fra Den Europeiske sentralbanken rangerer norske kommuner og fylkeskommuner blant de mest effektive i OECD-området.

Disse medlemmer vil gå imot den nye moms-kompensasjonsordningen, og viser til at forslaget er et opplegg for mer privatisering og konkurranseutsetting. Det hersker stor forvirring og usikkerhet i kommunesektoren om reformen, tallberegningene og konkrete fordelingsvirkninger.

Reformen medfører premiering av kommuner som konkurranseutsetter, og de som har råd til å investere mye. Disse medlemmer viser til at utredningen som ligger til grunn for endringen er for snever, og ikke vurderer alle sider ved konkurransevidning. Disse medlemmer viser videre til omtale av forslaget i Innst. O. nr. 20 (2003-2004).

Disse medlemmer vil også peke på at disse medlemmer i Innst. S. nr. 259 (2002-2003) gikk imot økningen i skatteandel til 50 pst. Regjeringens egne beregninger viser at av fylkeskommunene er det bare Oslo og Akershus som vinner på opptrappingen, og av kommunene vil 17 vinne og resten tape. Av kommunevinnerne er 6 kommuner i Akershus og de fleste av de rikeste kraftkommunene. Disse medlemmer finner det derfor urimelig å forsterke omfordelingen ytterligere, uten at helheten er vurdert. Disse medlemmer mener det må foretas en helhetlig gjennomgang av inntektssystemets fordelingsvirkning og skeivheter.

Disse medlemmer vil spesielt advare mot at fellesarenaer for barn og unge utarmes og legges ned. I moderne multietniske samfunn er det viktigere enn noen gang å styrke enhetsskolen og barnehagene. Regjeringen har ikke fulgt opp den offentlige skolen med tilstrekkelige midler til å virkeliggjøre de nye læreplanene med tilpasset opplæring. Den offentlige enhetsskolen svekkes, samtidig som det åpnes for stadig flere private skoler. Dette bryter med grunnlaget for enhetsskolen og vil på sikt splitte opp samfunnet i enkeltindivider og grupper som har lite til felles. Disse medlemmer vil påpeke at det er i den offentlige skolen grunnlaget for framtidens verdiskapning legges. Skolene skal ha god kvalitet, ha et mangfold av metoder og undervisningsformer som sikrer god læring og mestring hos alle elever. Skolen må være fult på høyde teknologisk og kunnskapsmessig, og ha ressurser til å holde god kontakt med samfunnet rundt seg.

Disse medlemmer viser til at Stortinget har vedtatt en kompetansereform for etter- og videreutdanning. Kommunesektoren som er landets største arbeidsgiver må ha ressurser til å følge den opp. Disse medlemmer vil vise til behov for en forsterket innsats i tilbudet til den enkelte pasient/bruker i helse og omsorgssektoren. Det forutsetter tilstrekkelig bemanning, og tilstrekkelige kvalifikasjoner hos dem som arbeider i sektoren.

Disse medlemmer vil vise til at barn i fattige familier rammes svært hardt av dårlig kommuneøko-

nomi. Mer enn andre er de avhengige av god skole og SFO, samt at det finnes gode kultur og fritidstilbud der ingen stenges ute fordi en ikke har råd. Dårlig kommunøkonomi vil kunne føre til kutt i sosialhjelpssatsene. De smale fattigdomstiltakene i Regjeringens politikk finansieres ved kutt i ytelser til arbeidsledige og økte egenandeler til syke.

Disse medlemmer viser til den nye ordningen med statlig toppfinansiering av særlige ressurskrevende brukere, og vil foreslå en opptrapping av den statlige medfinansieringen og gå imot innsnevring i beregningsgrunnlaget for kompensasjonene.

Disse medlemmer viser ellers til merknader vedrørende bortfall av den differensierte arbeidsgiveravgiften under punkt 3.2.6.2.4, og til merknader og forslag i Innst. S. nr. 259 (2002-2003).

Komiteens medlem fra Senterpartiet vil vise til at den vanskelige situasjonen kommunesektoren nå står oppe i, er et resultat av Regjeringens bevisste nedprioritering av denne sektoren. Det er grunn til å minne om at da denne regjeringen tiltrådte, var underskuddet i kommuneforvaltningen 6,9 mrd. kroner. Den seneste rapporten fra Teknisk Beregningsutvalg (mars 2003) viser at underskuddet nå er på 10,8 mrd. kroner. Det er en økning på nesten 4 mrd. kroner i løpet av to år. I samme periode har gjennomsnittlig netto driftsresultat gått ned fra 1,7 pst. i 2001 til 0,4 pst. i 2002. Gjennomsnitt for 1990-tallet er et driftsresultat på om lag 3 pst.

Dette medlem viser videre til svar fra Finansdepartementet på spørsmål nr. 116 fra Senterpartiet, der det heter:

"Regnskapstall fra Statistisk sentralbyrå viser at netto driftsresultat for kommunesektoren i 2002 var 0,6 pst. av sektorens samlede inntekter. Differansen mellom faktisk netto driftsresultat og et netto driftsresultat på 3 pst. tilsvarer om lag 5 mrd. kroner, dette året."

Dette medlem vil videre understreke at det opplegget for 2004 som Regjeringen presenterer for kommunene og den lokale velferden, ikke er tilstrekkelig for å opprettholde dagens tilbud. Dette understrekes av Kommunenes Sentralforbund som har spurt 146 av landets kommuner om hvordan de skal bruke pengene neste år. 27 pst. av kommunene vurderer nedskjæringer innenfor skole og eldreomsorg.

Dette medlem må på denne bakgrunn konstatere at Regjeringen fortsatt legger opp til at kommunene ikke skal ha mulighet til å utvikle seg i tråd med de mål som Stortinget har trukket opp. Dette skaper et misforhold mellom de forventninger folk har til et godt tjenestetilbud og det kommunene er i stand til å tilby.

Dette medlem vil påpeke at Senterpartiet ved en rekke anledninger har foreslått at nye oppgaver til kommunesektoren skal være fullfinansiert. Det blir en umulig oppgave for lokale folkevalgte å forholde seg til stadig nye reformer og oppgaver, som skal passes inn i drifts- og investeringsbudsjetter, uten at tilstrekkelig midler følger med.

Dette medlem vil vise til at den vanskelige økonomiske situasjonen for mange kommuner ikke bare henger sammen med for små rammer, men også med hvordan rammene fordeles. Dette medlem vil påpeke at mindre distriktskommuner nå rammes ekstra hardt gjennom kombinasjonene av en rekke faktorer: Trange rammer, nedtrapping av ekstraordinært skjønnstilskudd, opptrapping av skatteandelen og nye kostnadsnøkler. En har i de siste årene sett en entydig dreining fra distriktskommunene inn mot de mest folkerike kommunene. Dette medlem vil understreke at et inntektssystem som ikke tar hensyn til avstandsfaktorer, vanskelig geografi og spredtbygghet, vil forsterke forskjellene i tjenestetilbudet til innbyggerne, og bidra til økt sentralisering i samfunnet. Dette medlem mener derfor at endringene i inntektssystemet bør stilles i bero inntil en har fått en grundig evaluering av konsekvensene.

Dette medlem vil vise til at Regjeringen i St.meld. nr. 62 (2002-2003) Kommuneproposisjonen la opp til en vekst i kommunesektorens inntekter på mellom 3,75 og 4,25 mrd. kroner. Dette medlem viser til at et klart flertall på Stortinget vedtok å styrke kommunesektorens inntekter med 1,5 mrd. utover dette. Det er etter dette medlems syn oppsiktsvekkende at Regjeringen verken oppfyller egne lovnader eller Stortingets klare vedtak i sitt forslag til Statsbudsjett. Dette må oppfattes som et klart tillitsbrudd fra kommuner og fylkeskommuner, som med god grunn har hatt forventninger til kommuneopplegget.

Dette medlem viser videre til at kommunesektoren både i fjor og i inneværende år opplever betydelig skattesvikt. Skatteanslaget ble fra Regjeringen nedjustert med 1 mrd. kroner i mai/juni d.å., og med ytterligere 0,5 mrd. kroner i oktober. Dette medlem viser til at Senterpartiet tidligere har fremmet forslag om at kommunesektoren må kompenseres for deler av denne inntektssvikten, og varsler med dette et slikt forslag ved nysalderingen av statsbudsjett for 2003.

Medlemen i komiteen frå Kystpartiet syner til den store rolla som kommunesektoren spelar i kvardagslivet til det einskilte menneske. Skule, kultur, eldreomsorg, barnehage, vasstilførsel og kloakk er viktige oppgåver for kommunane. Det er difor viktig at kommunane er i stand til å løysa dei oppgåvene dei hev på ein god måte slik at einskilmenneske ikkje verte skadelidne.

Denne medlemen peikar på at oppgåvene til kommunesektoren er mangslungne med oppgåver som er lovpålagte og oppgåver som kommunane står meir fritt i å gjennomføra. Det er ein tendens til at kommunesektoren vert pålagd fleire og fleire oppgåver av Regjering og Storting utan at det fylgjer med nok midlar til å gjennomføra desse oppgåvene. Desse kan vera lovpålagde eller at det vert gjort vedtak om satsing på ymse områder slik at vert lagt press på kommunesektoren til å setja ressursar inn på sentralt definerte felt.

Denne medlemen vil peike på at ein politikk der kommunesektoren stadig skal ta på seg fleire oppgåver og at standarden skal auke på dei ymse områda må føra

til at sektoren må få tilført nok midlar til å utføra oppgåvene. Dette hev ikkje vore tilfelle. Denne medlemen må diverre konstatere at Regjeringa legg opp til ein politikk som gjer at kommunane ikkje får økonomiske ressursar til å setja ut i livet den politikken som Stortinget hev vedteke på ein fullnøyande måte. Resultatet vert at det ein får inntrykk av dårleg oppgåveløysing i sektoren av di det vert eit stort sprik millom det som vert lova og det som vert utført - av di det ikkje finast midlar til å setja politikken ut i livet. Det er lett å skjønna at kommunane kan misse tillit når dei langt frå kan leva opp til dei intensjonane som vert stila til dei frå Stortinget si side med dei midlane som vert stilt til disposisjon. Denne medlemen vil ikkje vera med på ein politikk som set kommunesektoren i dårleg ljøs på grunn av at sektoren får tilført for små midlar i høve til dei oppgåvene sektoren hev. Denne medlemen peikar på at det er Stortinget som avgjer gjennom vedtak om skattesatsar og overføringar kor store inntekter kommunesektoren skal disponera. Dei inntektene som kjem inn på annan måte er små sett i høve til totale inntekter.

Denne medlemen konstaterar at framlegget til statsbudsjett for 2004 ikkje gjev den auken til kommunesektoren som vart lova i sumar. Regjeringa fylgjer heller ikkje opp det klare vedtaket i Stortinget om at barnehagereforma skal finansierast fullt ut med statlege midlar.

Denne medlemen vil difor styrkja kommunesektorens frie inntekter med 12 mill. kroner utover framlegget til Regjeringa slik at kommunesektoren får betre høve til å oppnå dei måla som samfunnet ventar.

Denne medlemen meiner det er eit problem for kommunane at eige skattegrunnlag er for lite. Derfor vil Kystpartiet gjera framlegg om at inntekter av verksemdskattlegginga ikkje skal gå inn i statskassa, men verta kommunal og stadbunden til produksjonskommunen.

Denne medlemen konstaterar at Regjeringa gjer framlegg om ei kraftig omfordeling av overføringane til kommunesektoren mellom distrikt og sentrale strøk. Denne medlemen vil gå mot dette - som vil vera med på å utarma utkantkommunane. Utkantkommunane må sikrast ein økonomi slik at dei kan gje ibuarane like gode tenester som andre kommunar i landet. I sitt alternative statsbudsjett for komande år vil difor Kystpartiet mellom anna gjera framlegg om å auka kommunane sine inntekter samstundes som ein gjennom fordelingsystemet tek vare på kommunar med svakt skattegrunnlag. Det vert mellom anna gjort framlegg um å auka Nord-Noreg-tillegget monaleg med 100 mill. kroner.

2.3 Pengepolitikken

2.3.1 *Sammendrag fra St.meld. nr. 1 (2003-2004)*

Pengepolitikken skal sikte mot stabilitet i den norske kronens nasjonale og internasjonale verdi, herunder bidra til stabile forventningar om valutakursutviklingen, jf. forskriften for pengepolitikken som ble gitt i forbindelse med St.meld. nr. 29 (2001-2002). Norges

Banks operative gjennomføring av pengepolitikken skal i samsvar med dette rettes inn mot lav og stabil inflasjon, definert som en årsvekst i konsumprisene som over tid er nær 2,5 pst. Utøvelsen av pengepolitikken skal være framoverskuende og bør se bort fra forstyrrelser av midlertidig karakter som ikke vurderes å påvirke den underliggende pris- og kostnadsveksten.

Forskriften innebærer at pengepolitikken har fått en klar rolle i å stabilisere den økonomiske utviklingen. Lav og stabil prisstigning er viktig for å sikre stabilitet i produksjon og sysselsetting og vil også bidra til stabilitet i valutakursen over tid.

Norske kroner styrket seg markert gjennom andre halvdel av 2000 og fram til utgangen av 2002. Målt ved industriens effektive kronekurs (konkurranskursindeksen) styrket kronen seg i denne perioden med vel 16 pst. Så langt i år har kronekursen svekket seg med vel 9 pst.

Siden i fjor sommer har presset i norsk økonomi avtatt markert, og arbeidsledigheten har økt. Norges Bank har siden hovedstyremøtet 11. desember i fjor redusert renten med til sammen 4,5 prosentpoeng. Foliorenten er dermed nede i 2,5 pst. Begrunnelsen for rentenedsettelsene har bl.a. vært knyttet til at konsumprisene har økt klart mindre enn ventet. Norges Bank har i denne sammenheng lagt vekt på den sterke kronekursen, svak vekst i internasjonal økonomi og svakere vekst i norsk økonomi.

Den stramme pengepolitikken gjennom fjoråret må ses på bakgrunn av lønnsoppjøret i 2002, som resulterte i svært høye tillegg. Dette var femte året på rad med klart høyere lønnskostnadsvekst i Norge enn hos handelspartnerne. Lønnsveksten i 2002 ble på 5,7 pst., og dette ga den høyeste reallønnsveksten siden midten av 1970-tallet. Den høye lønnsveksten skapte store utfordringer for pengepolitikken. Det var betydelig usikkerhet knyttet til hvor raskt lønnsveksten igjen ville komme ned på et nivå som var forenlig med inflasjonsmålet.

Som følge av den betydelige svekkelsen av konkurranseevnen siden sommeren 2000, satte Regjeringen ned et ekspertutvalg (Holden II), som skulle vurdere utfordringene for konkurranseutsatt sektor og lønnsdannelsen i årene framover. Utvalget avga sin innstilling 9. april 2004. Utvalget uttalte bl.a. at endringen i retningslinjene for pengepolitikken innebærer et endret reaksjonsmønster dersom lønnsveksten blir for høy, fordi det nå i større grad vil være pengepolitikken, og i mindre grad finanspolitikken, som må reagere for å forhindre økt inflasjon. Lønnsvekst som er høyere enn det som er forenlig med inflasjonsmålet, kan lede til renteøkning, noe som vanligvis vil medføre en styrking av kronekursen. Utvalget understreket derfor hvor viktig det er at lønnsveksten ikke kommer ut av kurs, men er på et nivå som sikrer konkurranseevnen og ikke skaper behov for innstramminger i pengepolitikken.

Samtidig påpekte Holden II-utvalget at pengepolitikken må ta hensyn til at vedvarende store utslag i valutakursen kan innebære betydelige og langvarige realøkonomiske kostnader for konkurranseutsatt sektor, og etter hvert også for økonomien som helhet. Departe-

mentet er enig i disse vurderingene. Pengepolitikken skal rettes inn mot lav og stabil inflasjon, men forskriften fastlegger samtidig at pengepolitikken skal bidra til å stabilisere utviklingen i produksjon og sysselsetting. Det vil i de fleste situasjoner være samsvar mellom hensynet til å stabilisere prisstigningen og hensynet til en stabil utvikling i produksjon og sysselsetting. Derksom konflikt oppstår, vil en i skjønnsutøvelsen i pengepolitikken måtte foreta en avveining mellom disse to hensynene.

Tolv månedersveksten i konsumprisene korrigert for avgifter og utenom energipriser har nå kommet ned på et lavt nivå. Siden mai i år har den underliggende prisstigningen ligget utenfor intervallet på +/- 1 prosentpoeng rundt prismålet på 2,5 pst. som det forventes at konsumprisveksten normalt vil ligge innenfor, jf. St.meld. nr. 29 (2000-2001).

Forskriften for pengepolitikken gjør det naturlig at departementets årlige vurdering av utøvelsen av pengepolitikk i kredittmeldingene utvides og videreutvikles, slik det ble varslet i forbindelse med Ot.prp. nr. 81 (2002-2003) om endringer i sentralbankloven.

Departementet ba i brev av 13. juni 2003 Norges Bank om en redegjørelse om utøvelsen av pengepolitikken i 2002 og de første åtte månedene av 2003. I departementets brev gikk det også fram at redegjørelsen fra Norges Bank ville bli omtalt i Nasjonalbudsjettet 2004. Norges Banks vurdering av utøvelsen av pengepolitikken går fram i Beretning om pengepolitikken 2003 - de første åtte månedene, som Norges Bank oversendte Finansdepartementet 17. september 2003.

Det store avviket mellom faktisk prisstigning og inflasjonsmålet reflekterer ifølge Norges Bank at norsk økonomi har vært utsatt for betydelige og uforutsette forstyrrelser. Valutakursen styrket seg mer gjennom 2002 enn lagt til grunn i sentralbankens prognoser. Dette hadde bl.a. sammenheng med uventet svak utvikling i internasjonal økonomi, som førte til lavere rente ute og økt rentedifferanse mellom Norge og utlandet. Videre peker sentralbanken bl.a. på at utviklingen i de internasjonale aksjemarkedene og risiko for økte oljepriser bidro til å styrke kronen.

Departementet er i hovedsak enig i de vurderingene Norges Bank gir uttrykk for når det gjelder årsakene til at prisstigningen har kommet ned på et lavt nivå.

I sin redegjørelse for utøvelsen av pengepolitikken skriver Norges Bank at veksten i norsk økonomi trolig vil ta seg opp mot et mer normalt nivå neste år. Dette er i tråd med anslagene i denne meldingen. Lettelsene i pengepolitikken er en viktig drivkraft for at veksten i fastlandsøkonomien nå ventes å tilta. Norges Bank la i forbindelse med rentemøtet 17. september til grunn at den underliggende prisveksten gradvis kommer opp i 2,5 pst. i løpet av de nærmeste to årene.

Departementet antar i likhet med Norges Bank at sterkere vekst og svakere krone vil bidra til at prisstigningen gradvis tar seg opp, selv om det er usikkerhet knyttet til når den underliggende prisstigningen når opp mot prisstigningsmålet på 2,5 pst. Av hensyn til etterprøvbarehet og enkelhet i kommunikasjonen omkring utøvelsen av pengepolitikken, kan det i

utgangspunktet være en fordel å legge til grunn en fast horisont for når prisstigningen skal nå inflasjonsmålet. I praksis vil det imidlertid oppstå situasjoner som kan gjøre det hensiktsmessig å benytte både en kortere og en lengre horisont enn to år som grunnlag for rentesettingen. I de skjønsmessige avveiningene Norges Bank må foreta i denne sammenheng, må det også legges betydelig vekt på hensynet til stabil utvikling i produksjon og sysselsetting, herunder hensynet til å unngå unødig ustabilitet i kronkursen og dermed i rammevilkårene for konkurranseutsatt sektor.

Ifølge forskriften skal pengepolitikken også bidra til stabile forventninger om valutakursutviklingen. Norges Bank skriver at det har vært sterke tilbakevendingsmekanismer i kronkursen. Banken peker på at kronen har styrket seg når aktiviteten har vært høy og det har vært forventninger om høy rentedifferanse, mens kursen har svekket seg når aktiviteten og rentedifferansen har avtatt. Ut fra erfaringene så langt mener banken at en ikke har holdepunkter for å si at tilbakevendingsmekanismene i kronkursen er svekket med et inflasjonsmål for pengepolitikken. Departementet er enig i disse vurderingene. Samtidig vil departementet peke på at sentralbanken gjennom analyser og kommunikasjon omkring slike forhold kan bidra til å stabilisere forventningene til valutakursutviklingen.

I Kredittmeldinga 2002, som legges fram i løpet av oktober, vil det bli gitt en nærmere vurdering av utøvelsen av pengepolitikken i 2002 og de første åtte månedene av 2003.

Det vises til nærmere omtale av pengepolitikken i avsnitt 3.4 i meldingen.

2.3.2 *Komiteens merknader*

Komiteen tar det som står i meldingen om pengepolitikk til etterretning.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at ved behandling av St.meld. nr. 29 (2000-2001) sluttet et flertall på Stortinget seg til retningslinjer for den økonomiske politikken som innebærer at budsjettpolitikken skal gi en jevn og opprettholdbar innfasing av petroleumsinntektene i økonomien, om lag i takt med forventet realavkastning av Petroleumsfondet. I denne meldingen ble det også trukket opp nye retningslinjer for pengepolitikken, som flertallet på Stortinget stilte seg bak.

Flertallet viser til forskrift om pengepolitikken, fastsatt ved kronprinsregentens resolusjon 29. mars 2001, der det i retningslinjene heter at "pengepolitikken skal sikte mot stabilitet i den norske kronens nasjonale og internasjonale verdi, herunder også bidra til stabile forventninger om valutakursutviklingen. Pengepolitikken skal samtidig understøtte finanspolitikken ved å bidra til å stabilisere utviklingen i produksjon og sysselsetting". Flertallet vil videre vise til at Norges Banks operative gjennomføring av pengepolitikken skal rettes inn mot en inflasjon som over tid er nær 2,5 pst.

Flertallet viser til at budsjettpolitikken og pengepolitikken må virke sammen for å bidra til en stabil utvikling i produksjon og etterspørsel. Flertallet viser videre til at erfaringer under tidligere pengepolitikregimer har vist at det er vanskelig å finstyre valutakursen. Så langt i år har kronkursen svekket seg med om lag 9 pst. Dette må sees i sammenheng med at kronkursen styrket seg gjennom andre halvdel av 2000 og frem til utgangen av 2002, bl.a. på grunn av det høyere rentenivået som fulgte av den høye lønnskostnadsveksten i denne perioden. Lønnsveksten i 2002 ble på 5,7 pst., og dette var den høyeste reallønnsveksten siden midten av 1970-tallet.

Flertallet viser til at Norges Bank siden budsjettet for 2003 ble vedtatt i fjor har redusert renten med til sammen 4,5 prosentpoeng. Foliorenten er dermed nede i 2,5 pst. Viktige faktorer som har redet grunn for det handlingsrom som Norges Bank har benyttet seg av, inkluderer en stram budsjetttramme, et mer moderat lønnsoppgjør og den svake veksten i internasjonal økonomi.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at Regjeringens nedsatte ekspertutvalg (Holden II), som skulle vurdere utfordringer for konkurranseutsatt sektor og lønnsdannelsen i årene fremover, leverte sin innstilling våren 2003. Disse medlemmer støtter opp om utvalgets understreking om at det er viktig at lønnsveksten ikke kommer ut av kurs, men er på et nivå som sikrer konkurransevnen og ikke skaper behov for innstramminger i pengepolitikken. Disse medlemmer støtter også utvalgets og Regjeringens vurdering om at det ved konflikt mellom hensynet til å stabilisere prisstigningen og hensynet til en stabil utvikling i produksjon og sysselsetting må foretas en avveining mellom disse to hensynene.

Disse medlemmer mener at de gjeldende retningslinjene for pengepolitikk er vel tilpasset til varierende konjunktursykluser, og gir grunnlag for et godt samspill mellom finans- og pengepolitikken. I tillegg må partene i arbeidslivet sørge for at lønnsveksten ikke kommer ut av kurs.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil videre vise til at Norges Banks operative gjennomføring av pengepolitikken skal rettes inn mot lav og stabil inflasjon, men at forskriften samtidig fastlegger at pengepolitikken skal bidra til å stabilisere utviklingen i produksjon og sysselsetting. Dersom konflikt oppstår, må Norges Bank i skjønnsutøvelsen i pengepolitikken foreta en avveining mellom disse to hensynene. I de skjønsmessige avveiningene må det legges betydelig vekt på hensynet til stabil utvikling i produksjon og sysselsetting, herunder hensynet til å unngå unødig ustabilitet i kronkursen og dermed i rammevilkårene for konkurranseutsatt sektor.

Disse medlemmer er enige i at forskriften for pengepolitikken gjør det naturlig at departementets årlige vurdering av utøvelsen av pengepolitikken i kredittmeldingen utvides og videreutvikles.

Disse medlemmer viser for øvrig til omtalen og sine respektive merknader om den økonomiske politikken under avsnitt 2.1.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at det i en markedsøkonomi alltid vil være endringer i de relative priser. Dette er helt nødvendig for å kanalisere ressursene inn i de bransjer hvor de til enhver tid kaster mest av seg. Slike endringer i relative priser må ikke forveksles med inflasjon, det vil si en generell økning i prisenivået. Disse medlemmer peker på at Fremskrittspartiets politikk selvfølgelig vil føre til andre relative priser enn i Regjeringens opplegg, men det er ingen grunn til å hevde at Fremskrittspartiets politikk derfor vil medføre en uønsket økning i det generelle prisenivået.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet var det første partiet som i Stortinget foreslo innføring av inflasjonsmål for pengepolitikken. Etter at de andre partiene lenge strittet i mot ble inflasjonsmål til slutt innført våren 2001.

Disse medlemmer vil gå et skritt videre og har flere ganger foreslått å lovfeste inflasjonsmålet. I dag er inflasjonsmålet kun gitt som en forskrift fra Regjeringen til Norges Bank. Dette er ikke et trygt nok institusjonelt fundament for inflasjonsmålet. De internasjonale finansmarkedene vet at Regjeringen over natten kan endre inflasjonsmålet. Dermed bakes det inn en viss usikkerhetspremie i det norske rentenivået. Ved å lovfeste inflasjonsmålet, blir det vanskeligere å endre inflasjonsmålet, eller å gå tilbake til et kursmål. Dermed vil det internasjonale finansmarkedet få større tiltro til inflasjonsmålet.

I forbindelse med lovfesting av inflasjonsmålet vil disse medlemmer sørge for at den såkalte instruksjonsretten til Regjeringen overfor Norges Bank tas bort.

Disse medlemmer vil vise til at rutine for oppnevning av hovedstyremedlemmer til Norges Bank nå er endret. Dette er et stort skritt i riktig retning, selv om disse medlemmer mener dette burde hatt en noe annen innretning.

Disse medlemmer har lenge også ment at Norges Banks ledelse og hovedstyre bør ansvarliggjøres med hensyn til at inflasjonsmålet etterlevs. Det er derfor gledelig at Fremskrittspartiet har fått gjennomslag for at Stortinget nå jevnlig skal informeres av sentralbanksjefen om inflasjonsutsiktene og virkemiddelbruket. Gjennomføringen av pengepolitikken bør skje i åpenhet. Alt dette, i sammen med lovfestet inflasjonsmål, vil ha en positiv effekt på troverdigheten til pengepolitikken.

Med innføring av inflasjonsmål har kronen blitt flytende, det vil si at de bilaterale valutakurser fastsettes fritt i valutamarkedet uten at Norges Bank har noen målsetting om hvor kronkursen skal være, og normalt sett uten intervensjoner fra Norges Bank. Det blir dermed håpløst å gjøre kronkursen til en målvariabel i den økonomiske politikken. Man kan ikke på en og samme tid ha både inflasjonsmål og valutakursstyring.

I det lange løp vil kronekursen endres i tråd med differansen mellom norsk og internasjonal inflasjonsrate. På kort sikt kan kronekursen endre seg av mange ulike faktorer. Det er kjent at oljeprisen, via dens påvirkning på oljeformuen, kan ha en effekt på kronekursen. Men denne effekten virker uavhengig av finanspolitikken.

I det lange løp kan ikke rentenivået settes opp som en politisk målvariabel. Det norske kapitalmarkedet er integrert i det internasjonale kapitalmarkedet, og det vil over tid ikke kunne være noen merkbar forskjell på norsk og internasjonal realrente. I det korte løp kan det være avvik på grunn av imperfeksjoner i kapitalmarkedet og på grunn av virkemiddelbruken til Norges Bank.

Disse medlemmer mener at Fremskrittspartiets politikk ikke vil føre til en uønsket økning i det norske rentenivået. Med hensyn til realrenten, det vil si nominell rente fratrukket forventet inflasjon, er det ikke noen grunn til å hevde at en omlegging av finanspolitikken vil medføre et press på realrenten. Økte realinvesteringer i det private næringsliv utover økningen i privat sparing, vil kunne bli finansiert ved et redusert eksportoverskudd, det vil si ved en viss reduksjon i kapitalutgangen fra Norge. Det er kun ved store imperfeksjoner i kapitalens mobilitet over landegrensene at en økning i realinvesteringene, utover økningen i sparingen vil kunne medføre en viss økning i realrenten. Det er liten grunn til å tro at eventuelle imperfeksjoner er av en betydelig størrelse.

Det er ikke noen entydig sammenheng mellom finanspolitikk og forventet inflasjon. Det er i utgangspunktet kun når eventuelle underskudd på statsbudsjettet finansieres med låneopptak i sentralbanken, at finanspolitikk kan forårsake inflasjon. Dette er ingen aktuell problemstilling i Norge. Inflasjon kommer hovedsakelig av at Norges Bank via banksystemet tilfører økonomien for mye penger i forhold til hva husholdninger og bedrifter vil holde av penger. Det er ikke noen grunn til å tro at Norges Bank skulle ha større problemer med å styre tilførselen av penger til økonomien selv om finanspolitikken legges om i den retning Fremskrittspartiet ønsker. Ergo er det heller ikke noen grunn til å anta at en omlegging av finanspolitikken, med store skatte- og avgiftslettelser og større vektlegging av offentlige realinvesteringer, skulle medføre en økning i forventet inflasjon og dermed økt nominell rente.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti understreker at pengepolitikken slik den er vedtatt av stortingsflertallet og utøves av Norges Bank, rammer industrien

Etter omleggingen av pengepolitikken våren 2001 har vi sett at en pengepolitikk med svært sterkt fokus på faren for høyere inflasjon enn målet på 2,5 pst. Dermed er det konkurranseutsatt næringsliv som rammes når det er behov for innstramminger i norsk økonomi.

Norges Bank har siden omleggingen satt rentenivået høyt, og holdt det der lenge. Resultatet var en rask og sterk styrking av den norske krona særlig gjennom 2002. Dette rammet lønnsomheten til konkurranseutsatt næringsliv hardt, med utflytting, konkurser og raskt

økende ledighet som konsekvens. Samtidig viser det seg at inflasjonen nå er blitt altfor lav.

Omleggingen av pengepolitikken har vært mislykket. Antagelsen om at fokuset på inflasjonsmål vil gi mer stabil valuta har ikke slått til. Det grunnleggende målet om stabil økonomisk utvikling er på langt nær nådd.

Disse medlemmer er derfor glade for at Regjeringen nå gir en klar kritikk av Norges Banks utøvelse av pengepolitikken, med beskjed om å legge om på tre områder. Det skal legges økt vekt på hensynet til arbeidsledighet og konkurranseutsatt sektor i utøvelsen av pengepolitikken. Tidshorizonten for justering av inflasjonen kan gjøres lenger (evt. kortere) enn 2 år hvis det er nødvendig av hensyn til f.eks. ledighetsutviklingen. Regjeringen antyder også at Norges Bank bør legge vekt på stabil valutakurs.

Det er oppsiktsvekkende og gledelig at Regjeringen nå ser det samme som disse medlemmer har påpekt helt siden omleggingen av pengepolitikken ble et faktum.

Komiteens medlem fra Senterpartiet vil peke på at en feilslått pengepolitikk i 2002 og første del av 2003 er hovedårsaken til den økte arbeidsledigheten. Prosessindustriens Landsforening (PIL) har beregnet at norske vareeksportører har hatt et bruttotap på 37 mrd. kroner. Bare for 2002 er bruttotapet beregnet til 21 mrd. kroner. Fratrukket gevinst pga. billigere importerte innsatsvarer er nettotapet for hele perioden for disse bedriftene beregnet til 30 mrd. kroner. De som produserer og eksporterer fisk og fiskeprodukter har beregnet 2002-tapet til 2,5 mrd. kroner. Ifølge Landsorganisasjonen i Norge (samfunnsnotat 2-2003) hadde veksten i kronekursen åtte ganger større effekt på årsresultatene i bedriftene i k-sektoren i 2002 enn det gode lønnsoppgjøret hadde.

Dette medlem vil minne om at problemene for konkurranseutsatt sektor ble svært tydelige tidlig i 2002, og at næringslivet både direkte og via media ga klar beskjed om situasjonen. På bakgrunn av Regjeringens passive holdning til næringslivets problemer, tok Senterpartiets leder Odd Roger Enoksen i brev til de parlamentariske lederne på Stortinget datert 22. august 2002 initiativ til et industripolitisk forlik. Første punkt i det skisserte grunnlag for et slikt forlik var en presisering av Norges Bank sitt mandat i pengepolitikken, slik at det skulle legges større vekt på hensynet til en stabil produksjon og sysselsetting ved fastsettelse av renten. Da dette initiativ ikke førte fram, ble et privat forslag fremmet samtidig med statsbudsjettet for 2002 og behandlet parallelt. Dette medlem synes det i dag er merkelig at forslaget om å presisere "at inflasjonsmålet balanseres i forhold til målet om en stabil kronekurs og hensynet til produksjon og sysselsetting" ble avvist etter råd fra finansministeren når finansministeren i Nasjonalbudsjettet for 2004 side 81 uttaler:

"I de skjønnsmessige avveininger Norges Bank må foreta må det også legges betydelig vekt på hensynet til stabil utvikling i produksjon og sysselsetting, her-

under hensynet til å unngå unødige ustabilitet i kronkursen og dermed i rammevilkårene for konkurranseutsatt sektor."

Dette medlem mener at det som her sies er at målsettingen om lav og stabil inflasjon skal sidestilles med de andre hovedmålene for vår økonomiske politikk. Erfaringene fra de tre siste år tilsier at stabil valutakurs må vektlegges svært sterkt fordi så stor del av vår økonomi er konkurranseutsatt.

Dette medlem vil også vise til at Norges Bank i den vanskelige tida for næringslivet ikke har tatt i bruk sine muligheter for å påvirke kronkursen direkte gjennom intervensjon i valutamarkedet.

Dette medlem mener det først og fremst er Regjeringen som må kritiseres for at Norges Banks instruks ikke har blitt strammet inn tidsnok. På den annen side har Norges Bank hatt full anledning til å vektlegge hele instruksen, ikke bare det operative målet om inflasjonens størrelse, som var antatt å være det minst kompliserte å følge. Norges Bank har på sin side gitt inntrykk av å ha et bedre prognoseredskap for framtidig inflasjon enn det som har vært realiteten. Dette medlem forventer at det nå tas lærdom av de feil som er gjort, og som nå koster samfunnet svært dyrt.

Dette medlem har merket seg at Regjeringen i Nasjonalbudsjettet forklarer den stramme pengepolitikken gjennom fjoråret med de svært høye tillegg som ble gitt ved lønnsoppgjøret våren 2002. Dette medlem vil vise til de meget gode resultater som ble oppnådd i det inntektspolitiske samarbeide under sentrumsregjeringen bl.a. gjennom arbeidet i Arntsenutvalget. Dette medlem vil anbefale at også Samarbeidsregjeringen søker mot samarbeid med partene i arbeidslivet framfor det som i dag framstår som ren konfrontasjon overfor arbeidstakersida, jf. forslag om innstramming overfor svake grupper og lovforslag som svekker ansettelsesvilkår.

Medlemmen i komiteen frå Kystpartiet vil peika på at etter omlegginga i 2001 hev det vorte ført ein pengepolitikk som hev hatt styring av inflasjonen som høgste mål - ved at Norges Bank hev sett renta slik at venta inflasjon skulle verta på 2,5 pst. to år fram i tid.

Denne medlemmen syner til at den pengepolitikken som vart ført i 2002 og fyrste delen av 2003 hev ført til at den konkurranseutsette delen av næringslivet hev mist marknader og at arbeidsløysa auka. Ein stor del av auken i arbeidsløysa skuldast gal pengepolitikk. Høg rente og spesielt ein stor renteskilnad mellom Noreg og utlandet, spesielt EURO-området, gjorde at kursen på den norske krona vart høg, med tilsvarende vanskelegare konkurransevilkår for konkurranseutsette verksemdar. Denne medlemmen vil peike på at eit anna styringsmål for pengepolitikken kunne ha ført til eit anna resultat.

Denne medlemmen meiner at røyntslene frå dei siste åra med å overlata den kortsiktige stabilisering av økonomien i stor grad til pengepolitikken ikkje hev falle godt ut. Rettnok hev inflasjonen vore under kon-

troll, men det manglar mykje på at pengepolitikken hev gjeve realøkonomisk stabilitet. Det kan spørjast om det hev vore stilt for store krav til pengepolitikken sett i høve til dei verkemidla Norges Bank hev.

Denne medlemmen syner til forskrift om pengepolitikken, fastsett ved kronsprinsregensens resolusjon dagsett 29. mars 2001, der det står i § 1 andre setning:

"Pengepolitikken skal samtidig understøtte finanspolitikken ved å bidra til å stabilisere utviklinga i produksjon og sysselsetting."

Denne medlemmen meiner at Norges Bank burde teke meir omsyn til verknaden på sysselsetting og produksjonen i sin pengepolitikk. Regjeringa må og ta sin del av skulda for den mislukka politikken ved at instruksen ikkje hev vorte presisert i retning av høgre prioritering av sysselsetting og produksjon.

Denne medlemmen ventar at det vert teke lærdom av den mislukka politikken som hev påført samfunnet store tapte innkomer og ført mange ut i arbeidsløysa.

2.4 Statens petroleumsfond og folketrygdfondet

2.4.1 Statens petroleumsfond

2.4.1.1 SAMMENDRAG FRA ST.MELD. NR. 1 (2003-2004)

Kapitalen i Petroleumsfondet var ved utgangen av juni i år 775 mrd. kroner. Ved utgangen av 2003 er fondskapitalen i meldingen anslått til om lag 857 mrd. kroner.

Departementet foretar i meldingens pkt. 3.5 en grundig drøfting av investeringsstrategien for Petroleumsfondet. Drøftingen er basert bl.a. på analyser fra Norges Bank og det britiske konsulentfirmaet Mercer Investment Consulting. Departementet legger ikke opp til endringer i investeringsstrategien for Petroleumsfondet i forbindelse med meldingen. Listen over hvilke land Petroleumsfondet kan investere i blir imidlertid endret på enkelte punkter. Endringene innebærer bl.a. at fondet vil investere i aksjemarkedet i Sør-Afrika. Det vises til nærmere drøfting av Petroleumsfondet i avsnitt 3.5 i meldingen.

Graver-utvalget la i juni i år fram sitt forslag til etiske retningslinjer for Statens petroleumsfond. Utredningen er sendt på høring. Regjeringen legger opp til at saken legges fram for Stortinget våren 2004 i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2004. Samtidig vil også departementet evaluere erfaringene med Miljøfondet.

2.4.1.2 KOMITEENS MERKNADER

Komiteen tar det som står i meldingen om Statens petroleumsfond til etterretning.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, viser til at kapitalen i Petroleumsfondet ved utgangen av juni i år var 775 mrd. kroner, en øking på 166 mrd. kroner sammenlignet med årsskiftet. Petroleumsfondet ventes nå å vokse til 857 mrd. kroner ved utgangen av 2003 og 996 mrd. kroner ved utgangen av 2004. Flertallet viser til at Regjeringen grundig drøfter investeringsstrategien for

Petroleumsfondet i nasjonalbudsjettet. Flertallet viser til at Regjeringen ikke legger opp til endringer i investeringsstrategien for Petroleumsfondet, men at listen over hvilke land Petroleumsfondet kan investere i blir endret på enkelte punkter. Flertallet viser til at Graver-utvalget i juni i år la frem sitt forslag til etiske retningslinjer for Statens petroleumsfond og at utredningen er sendt på høring. Flertallet mener utvalgets rapport inneholder interessante vurderinger og legger opp til å behandle saken i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2004.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at oljefondet har fått en betydelig størrelse, på tross av dårlig avkastning de senere år. Med unntak av 1 mrd. kroner i miljøfondet investeres hele fondets kapital nå med høyest mulig avkastning innenfor gitt risiko som eneste retningslinje. Et minimumskrav må være at den norske stat som aktør på verdens kapitalmarkeder, må tilfredsstille de etiske standarder som gjelder for vår politikk for øvrig.

Etter lang tids påtrykk fra disse medlemmer klarte omsider den forrige regjeringen å etablere den såkalte uttrekksmekanismen i oljefondet. Det er en åpning i retningslinjene for fondet som gir mulighet til å unngå å investere i enkeltbedrifter som driver i strid med folkerettslige avtaler Norge er forpliktet av. Dette betyr for eksempel at oljefondet har formell mulighet til å trekke sin investering i en landmineprodusent, etter at denne plasseringen ble dokumentert av Sosialistisk Venstreparti.

Fremdeles er imidlertid oljefondet eier i en rekke selskaper som tjener penger på virksomhet vi ikke vil assosiere oss med. Våpenproduksjon, miljøødeleggelser, barnarbeid, etc. - oljefondet har plassert penger i selskaper som er involvert i alt dette og mye mer. Problemet er at dette må avdekkes av Sosialistisk Venstreparti og andre for at denne bestemmelsen kan tre i kraft.

Disse medlemmer viser i den forbindelse til flertallsvedtaket i Revidert nasjonalbudsjett for 2002 om nedsettelse av et utvalg som skal foreslå etiske retningslinjer for oljefondet i 2004. Slike retningslinjer vil kunne bidra til at de verste investeringene unngås. Disse medlemmer har notert seg at utvalget har avgitt sin innstilling, og bekreftet at det ikke bare er mulig men også ønskelig, å etablere et etisk regelverk for oljefondet. Disse medlemmer vil følge arbeidet nøye, og vil komme tilbake til saken når utvalgets arbeid blir presentert for Stortinget.

Komiteens medlem fra Senterpartiet noterer at Statens petroleumsfond ved utgangen av 1. halvår 2003 utgjorde 775 mrd. kroner. Gjennomsnittlig årlig realavkastning, dvs. etter fradrag for forvaltningskostnader og prisstigning, har fra utgangen av 1997 og frem til utgangen av 2. kvartal i år vært på 2,4 pst. Dette er 102 mrd. kroner lavere enn den verdien fondet hadde antatt dersom realisert realavkastning hadde vært i samsvar med den forventede realavkastningen på 4 pst. I denne perioden har om lag 60 (40) pst. av Petroleums-

fondets kapitaltilførsel blitt investert i obligasjoner (aksjer).

Senterpartiet har fremmet et privat forslag om endring av Petroleumsfondets investeringsprofil, jf. Dokument nr. 8:107 (2002-2003), slik at 75 (25) pst. av kapitaltilførselen blir investert i internasjonale obligasjoner (aksjer). En slik investeringsstrategi hadde i den omtalte perioden generert en årlig netto realavkastning på 3,6 pst.; med andre ord en avkastning vesentlig mer konsistent med grunnlaget for budsjettpolitikken generelt, og handlingsregelen spesielt. I tillegg hadde avkastningen av Petroleumsfondet i den aktuelle perioden vært mindre volatil.

Dette medlem minner om at investeringsprofilen til Petroleumsfondet skal være kjennetegnet av moderat risiko. I tillegg skal avkastningen av fondet over tid bidra til å legge grunnlaget for inndekning av vesentlig høyere pensjonsutbetalinger. Isolert sett trekker dette i retning av en forvaltningsstrategi for Petroleumsfondet som kombinerer relativt høy og stabil realavkastning.

Dette medlem mener at Petroleumsfondet i større grad bør koples til en strategi for målrettet, desentralisert næringsutvikling i Norge. Isolert sett utgjør Norges finansformue et komparativt fortrinn, og Senterpartiet mener at noe av denne formuen bør kanaliseres til innenlandske investeringer i infrastruktur, FoU og spesielle næringer med særlig vekst- og utviklingspotensial.

På et mer overordnet plan er det interessant å skissere en rekke moralfilosofiske aspekter ved petroleumsformuen i seg selv og forvaltningen av Petroleumsfondet. En rawls'iansk innfallsvinkel vil være en hypotetisk, "konstitusjonell" fase bak et såkalt "slør av uvitenhet", der man i mangel av kjennskap til en fremtidig, realiserende nasjonalitet, kjønn, alder mv. skal enes om grunnleggende retter og fordelingsprinsipp. I sin klassiske "A theory of justice" bruker Rawls denne metoden for å argumentere for et maximin-prinsipp som mal for fordeling; maksimering av inntekt/formue til de mest vanskeligstilte, gitt etableringen av et sett med borgerrettigheter. En slik (global) samfunnsorganisering er på og sett og vis moralsk uforenlig med avgrenset norsk råderett over petroleumsinntektene fra norsk kontinentalsokkel, og politisk sett kun en utopi. Like fullt kan resonnementet fungere som en legitimering av en forvaltningsstrategi der et minstekrav er respekt for strenge etiske retningslinjer, og dessuten utviser en klar miljøinnretning. I neste omgang aktualiserer denne tankegangen en debatt om en fremtidig kopling av avkastningen av Petroleumsfondet og norsk bistand overfor mindre utviklede og fattige land. Dette medlem mener at denne problemstillingen på sikt bør diskuteres nøye, og vurderes som en strategi for å realisere den norske målsetningen om at utviklingshjelpen nivåmessig minst skal tilsvare 1 pst. av bruttonasjonalproduktet, jf. forslag under kapittel 9.

Medlemmen i komiteen frå Kystpartiet viser til at det i 2001 kom nye retningslinjer for bruk av Petroleumsfondet, handlingsregelen. Handlingsregelen går ut på at det såkalla strukturelle, oljekorrigerte

underskotet på statsbudsjettet skulle tilsvare forventet realavkastning på Statens petroleumsfond som er sett til 4 pst. Finanspolitikken skulle nå sjåast i eit noko lenger tidsperspektiv enn tidlegare, samstundes som den kortsiktige stabiliseringa av økonomien skulle skje med hjelp av pengepolitikken. Den kortsiktige stabiliseringa av økonomien skulle skje ved at Noregs Bank (NB) fastset rentene sine slik at ein på 2 års sikt oppnådde ein inflasjon på 2,5 pst. Det var da rekna med at ein slik pengepolitikk også ville gje ein stor grad av stabilitet i realøkonomien.

Denne medlemen meiner det er ein likskap mellom handlingsregelen og stabiliseringspakta til eurolanda der underskotet på statsbudsjettet høgst skal vera 3 pst. av BNP. Dette har vist seg å vera ei tvangstrøye som hindrar landa i å nytte finanspolitikken til økonomisk stabilisering. Det blir svært avgrensa rom for at den automatiske økonomiske stabilisatoren kan verke fordi landa må kutte kostnader om inntektene til staten sviktar. Tyskland er i ein slik situasjon nå.

Denne medlemen viser til at på grunn av store svingingar i kronekurs og på den internasjonale aksjemarknaden har det vore vanskeleg å fastsetja storleiken på fondet framover. I statsbudsjettet for 2002 rekna ein med at fondet skulle vera på anslagsvis 861 mrd. kroner. Av grunnar som nemnt over vart fondet på 605 mrd. kroner ved utgangen av 2002, ein differanse på 256 mrd. kroner. Etter handlingsregelen skulle ein nytta 24 mrd. kroner på statsbudsjettet for 2002 og ikkje vel 34 mrd. kroner som opphavelig budsjettet.

Denne medlemen meiner at det i dag ikkje er praktisk mogleg å knyte finanspolitikken så sterkt opp mot avkastinga på petroleumsfondet som handlingsregelen seier. Eit nærliggjande spørsmål er om ein nærmas mekanisk regel verkar fornuftig når svingingane i avkastninga på fondet varierar så sterkt og når det er denne avkastninga meir enn det årlege uttaket synest å verta avgjerande for den framtidige storleiken til fondet.

Denne medlemen viser til dei store endringane i anslaga på Statens Petroleumsfond dei siste åra. Dette tyder på at anslaga på Petroleumsfondet er uegna som referanseramme for finanspolitikken. I staden kunne trend-BNP for fastlands-Noreg nyttast. Fordelen med denne referanseramma er at det gjev eit grunnlag for å berekne akseptabelt underskot på statsbudsjettet, bruk av oljepengar, som er langt meir stabilt over tid og lettare å lage anslag på. Samstundes blir det større rom til å ta omsyn til konjunkturutviklinga.

Denne medlemen meiner at i det lege økonomien er inne med svak vekst og høg arbeidsløyse, ligg tilhøva til rette for å budsjettere med ein større sum av oljepengane i budsjettet enn Regjeringa legg opp til.

Ei endring av handlingsregelen som nemnt ovanfor seier i praksis at det blir lagt større vekt på å få eit stabilt underlag for finanspolitikken, og mindre på å dekke dei framtidige pensjonspliktene til staten ved årlege avsettingar. I periodar med svak avkastning av petroleumsfondet vil det verta avsett mindre, medan det vert avsett meir i tider med høg avkastning. På lang sikt skulle dette ikkje føre til skilnad på avsettingane.

Denne medlemen meiner det verkar fornuftsstridig at verdifallet til Petroleumsfondet i 2001 og 2002 skal avgjera kva slags finanspolitikk ein skal føre i åra framover- og spesielt når retningslinene seier at finanspolitikken med handlingsregelen har fått ei mellomlang forankring. Grunnen til at ein legg opp til å halde att nå er tydelegvis at ein kjenner seg bunden av handlingsregelen og fører til at finanspolitikken liknar på den som Tyskland må fylgje pga. stabiliseringspakta i EURO-området. Vi er ikkje medlem av EU og har fri-dom og økonomisk evne til å føre ein sjølvstendig finanspolitikk. Denne medlemen vil ikkje at handlingsregelen skal bli ein handlingsvegringsregel.

2.4.2 Folketrygdfondet

2.4.2.1 SAMMENDRAG FRA ST.MELD. NR. 1 (2003-2004)

Folketrygdfondet

Folketrygdfondets kapital utgjorde 136 mrd. kroner ved utgangen av 2002, målt til markedsverdi. Av dette utgjorde plasseringer i egenkapitalinstrumenter 20 mrd. kroner. Knapt 68 pst. av fondets verdipapirportefølje var plassert i stats- og statsgaranterte instrumenter, og av dette utgjorde kontolån til staten det meste.

Folketrygdfondet oppnådde en avkastning på 1,8 pst. i 2002. Over de siste fem år har fondet gjennomsnittlig hatt en årlig nominell avkastning på totalkapitalen på 4,1 pst.

Fastsettelse av rammer for ikke-statlige plasseringer

Med hjemmel i § 9 i Folketrygdfondets reglement fastsetter Finansdepartementet hvert år en ramme for Folketrygdfondets beholdningsøkning i private og kommunale verdipapirer. Dette er en årlig beløpsramme for økningen i fondets samlede beholdning av ikke-statlige plasseringer målt som endringen fra 31. desember et gitt år til samme dato neste år.

Finansdepartementet vil, etter initiativ fra Folketrygdfondet, endre dagens system for fastsettelse av ramme for ikke-statlige papirer. Dette innebærer at den årlige beløpsrammen erstattes med en øvre grense for hvor stor andel av fondet som kan være plassert i ikke-statlige papirer. Rammene er forutsatt å vare over flere år. Det nye systemet vil med dette være bedre tilpasset den styringsstrukturen som nå er etablert for Folketrygdfondet.

Rammene vil også etter omleggingen være kvantitative rammer for fondets plasseringer, og slik sett falle innenfor hjemmelsgrunnlaget for reglementets § 9. Det er derfor etter Finansdepartementets mening ikke behov for endringer i reglementet som følge av den skisserte omlegging av systemet for fastsettelse av rammer for ikke-statlige plasseringer.

Tilsettinger mv.

Det legges opp til en endring i Reglement for Folketrygdfondet av 20. juni 1997 § 4. Endringen innebærer at tjenestemenn i Folketrygdfondet, med unntak av administrerende direktør og ledere som rapporterer til administrerende direktør, i framtiden vil kunne bli

ansatt av et eget tilsetningsutvalg, mens de tidligere er blitt ansatt av styret. Etter departementets vurdering hører ansettelser på et slikt nivå naturlig hjemme blant administrasjonens oppgaver. Reglementets § 4 er også endret slik at Finansdepartementet heretter bare mottar endringer i lønns- og arbeidsbetingelser til orientering, mens de tidligere ble forelagt til godkjenning.

Det vises til forslag til vedtak om endring av reglementet i St.prp. nr. 1 Statsbudsjettet medregnet folketrygden (2003-2004).

2.4.2.2 KOMITEENS MERKNADER

Komiteen viser når det gjelder det foran nevnte forslag til vedtak om endring av regelverket for Folketrygdfondet til merknader i Budsjett-innst. S. nr. 6 (2003-2004).

Komiteen viser til at Folketrygdfondets kapital utgjorde 136 mrd. kroner ved utgangen av 2002, målt til markedsverdi.

Komiteen støtter omleggingen Regjeringen foreslår, etter initiativ fra Folketrygdfondet, om å endre systemet for fastsettelse av ramme for ikke-statlige papirer ved at den årlige beløpsrammen erstattes med en øvre grense for hvor stor andel av fondet som kan være plassert i ikke-statlige papirer. Disse rammene er forutsatt å vare over flere år.

Komiteen støtter også Regjeringens forslag om å endre Reglementet for Folketrygdfondet av 20. juni 1997 § 4, slik at tjenestemenn i Folketrygdfondet, med unntak av administrerende direktør og ledere som rapporterer til administrerende direktør, i fremtiden vil kunne bli ansatt av et eget tilsetningsutvalg, ikke av styre som under gjeldende praksis.

Komiteen tar videre orienteringen i meldingen til etterretning.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at det er et for stort innslag av statlig eierskap i norsk næringsliv. Det er viktig med et klart skille mellom et privat, uavhengig næringsliv og offentlige myndigheter som legger rammebetingelser og korrigerer markedsekonomien gjennom lover og kontrollorganer. Derfor er det et mål for disse medlemmer å redusere det statlige eierskapet i norsk næringsliv.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er sterkt bekymret over at staten ikke har tatt inn over seg problemene knyttet til fremtidige pensjonsutbetalinger, og mener det er helt nødvendig å snarest endre systemet med forvaltning av pensjonsmidler. I denne sammenheng er det gledelig at Pensjonskommisjonen nå snart konkluderer.

Disse medlemmer mener at Folketrygdens hovedoppgaver bør være å sikre alle en nødvendig pensjoninntekt ved alderdom, uførhet og dødsfall og pensjon til yngre barn enn 18 år hvis en eller begge foreldre er døde. Folketrygden bør også sikre alle nødvendige helse- og omsorgstjenester og inntekt ved sykdom. Disse hovedoppgaver mener disse medlemmer at Folketrygden bør konsentrere seg om å

løse på en slik måte at den enkelte borger vet hva han eller hun betaler for, og hvilke reelle rettigheter han eller hun har. Innbetalingene til Folketrygden bør derfor være øremerket til nevnte formål. For å oppnå dette vil disse medlemmer overføre rent sosiale velferdsordninger fra Folketrygden til statsbudsjettet. Statsbudsjettet er det rette stedet for politiske prioriteringer mellom grupper, støtte til arbeidsliv, og økonomisk støtte som er begrunnet i generelle politiske målsettinger.

Folketrygden ble opprettet med hjemmel i folketrygdloven av 17. juni 1966 i forbindelse med innføringen av folketrygden. Den delen av folketrygdens inntekter som ikke gikk med til dekning av folketrygdens utgifter, skulle overføres til fondet. I perioden 1967-1979 ble fondet tilført 11,8 mrd. kroner fra folketrygden og tidligere fond. Etter at folketrygdens utgifter begynte å overstige inntektene fra 1979, har disse midlene blitt værende i fondet. I tillegg har fondet vokst med den årlige avkastningen. Folketrygdfondet er i dag fristilt fra folketrygden i den forstand at det ikke blir overført midler til eller fra fondet, og det finnes ikke regler som hjemler bruk av fondet som likviditetsreserve for folketrygden.

Det er under ingen omstendighet nok midler i dagens folketrygdfond til finansiering av fremtidige og løpende pensjonsforpliktelser. Disse medlemmer vil etter hvert foreslå å innføre et nytt system for finansiering av fremtidige trygde- og helseutgifter.

Prinsippene og detaljeringen av et slikt system vil vi presentere når Stortinget skal behandle ny pensjonsreform.

Disse medlemmer vil likevel påpeke at gjennomsnittsalder ved pensjonering for nye uførepensjonister, AFP-pensjonister eller alderspensjonister samlet sett var 58,2 år i 2002. Dette er urovekkende lavt, i en tid hvor folk lever stadig lenger. Det offentlige regelverket må være utformet på en slik måte at det stimulerer folk til å stå lengst mulig i arbeid.

Disse medlemmer er av den oppfatning at det bør foretas en gjennomgang av regelverk og praksis i forhold til uføretrygd. Dette for å sikre minst mulig misbruk av en offentlig trygdeordning og ikke minst for å legge til rette for at stadig flere kan komme over fra uføretrygd til lønnet arbeid.

Disse medlemmer tar for øvrig Regjeringens omtale til orientering.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til at Folketrygdfondet er en stor kapitalforvalter i det norske markedet med tunge aksjeposter i viktige norske bedrifter. Folketrygdfondet er en langsiktig forvalter, og spiller en sentral rolle i et marked som i sterk grad preges av kortsiktige finansielle investorer opptatt av raske gevinster. Dette medlem mener det er svært viktig at Folketrygdfondet også i fremtiden kan spille rollen som en betydelig langsiktig investor i det norske markedet.

Folketrygdfondet er gitt anledning til å plassere inntil 20 pst. av rammen for aksjeplasseringer i Danmark, Finland og Sverige. På bakgrunn av at Folketrygdefon-

det er i ferd med å nå maksimalgrenser i mange norske selskap for den andel det er forsvarlig for Folketrygd-fondet å inneha, vil det være riktig å utvide rammen for utenlandsplassing. Det mest nærliggende er da å øke rammen for investering i andre nordiske land. Dette vil også bidra til å spre risiko og øke avkastningsmulighetene.

Dette medlem støtter de endringene som foreslås når det gjelder fastsettelse av rammer for ikke-statlige plasseringer og for tilsetninger.

Komiteens medlem fra Kystpartiet viser til sin fraksjonsmerknad i punkt 10.6 og til sin merknad under punkt 2.1.2.

2.5 Sysselsettings- og inntektspolitikken

2.5.1 *Sammendrag fra St.meld. nr. 1 (2003-2004)*

Et godt fungerende arbeidsmarked er sentralt for en effektiv utnyttelse av samfunnets ressurser. I en situasjon med økende arbeidsledighet, rettes sysselsettingspolitikken inn mot å bedre informasjon, rådgivning og oppfølging av den enkelte arbeidssøker. For å sikre at arbeidssøkerne er aktive jobbsøkere, vil det bli stilt krav til egenaktivitet, for eksempel i form av dokumentasjon av jobbsøkingssatferd, oppmøte til konsultasjon på arbeidskontoret, utarbeiding av handlingsplan og deltakelse på arbeidsmarkedstiltak. For å styrke Aetatens rådgivning og oppfølging av arbeidssøkere er bemanningen i Aetat økt med om lag 13 pst. i inneværende år, tilsvarende 420 stillinger. En foreslår å øke nivået på ordinære arbeidsmarkedstiltak i andre halvår 2003 på 12 150 plasser til 12 300 plasser i gjennomsnitt for 2004. Det legges særlig vekt på bruk av jobbsøkerorienterte tiltak som jobbklubber.

Permitteringsordningen benyttes i dag regelmessig av mange bedrifter, noe som kan tyde på at det i et visst omfang finner sted en tilpasning der bedriftenes lønnskostnader veltes over på trygdesystemet. For å gjøre permitteringsordningen mer målrettet, foreslår Regjeringen at arbeidsgiverperioden med lønnsplikt økes fra 3 til 30 dager og at adgangen som i dag gjelder for bestemte næringer til å forlenge permitteringsperioden med rett til dagpenger ut over 26 uker, fjernes.

For å gjøre det lettere for norsk næringsliv å ta på seg spesielle tidsbegrensede oppdrag og håndtere arbeidstopper og sesongmessige svingninger foreslås det å innføre en generell adgang til å ansette arbeidstakere midlertidig i inntil 12 måneder over en periode på tre år. Erfaring viser at mulighet til midlertidig ansettelse letter inngangen til arbeidsmarkedet for nykommere og grupper som har en svak tilknytning til arbeidslivet. Adgangen til å leie inn arbeidstakere fra virksomheter som har utleie som formål, er regulert på samme måte som adgangen til å ansette midlertidig. Når adgangen til å ansette midlertidig utvides, vil derfor også adgangen til å leie inn arbeidskraft utvides tilsvarende.

Regelverket for attføring og rehabilitering må etter Regjeringens syn utformes slik at personer innenfor disse ordningene kommer tilbake i arbeid så raskt som

mulig. For å stimulere til raskere gjennomstrømming foreslås det å innføre en øvre grense på tre år for skolegang under attføring. Regjeringen foreslår i tillegg å heve aldersgrensen for å kunne ta i bruk utdanning under attføring fra 22 til 26 år. Dette vil kunne motvirke at ordningen blir brukt til å finansiere ordinær utdanning.

Gjennom det siste tiåret har det vært en kraftig og vedvarende vekst i antall uførepensjonister. Ifølge tall fra OECD fra 1999 var andelen av befolkningen i yrkesaktiv alder som var uføretrygdet, høyere i Norge enn i noe annet av organisasjonens medlemsland. Det er de siste årene gjennomført tiltak for å redusere tilstrømmingen til uførepensjon. I 2000 ble kravet om at attføring skal være forsøkt før uførepensjon kan innvilges, skjerpet. Etter forslag fra Regjeringen vedtok Stortinget i vår å innføre en ordning med tidsbegrenset uførestønad fra 1. januar 2004. Ordningen bygger på forslag fra Sandman-utvalget, og kan bidra til at uføre personer vil kunne komme tilbake i arbeidslivet. Regjeringen vil i tillegg gå gjennom innvilgelsesprosedurene for uføretrygd med sikte på å fremme eventuelle forslag til endringer i disse i løpet av 2004.

Regjeringen legger vekt på å videreføre et forpliktende inntektspolitisk samarbeid. Regjeringens politikk har lagt til rette for lavere rente slik at kronekursen igjen har svekket seg. Dermed er utsiktene for de konkurranseutsatte næringene bedret. Dette er imidlertid ikke tilstrekkelig til å veie opp for den markerte svekkelsen av den kostnadsmessige konkurransevnen siden 1998, som følge av at lønnsveksten i norsk industri har vært vesentlig sterkere enn hos våre handelspartnere. En balansert utvikling i norsk økonomi krever at hensynet til konkurransevnen må være retningsgivende for gjennomføringen av inntektsoppgjørene i 2004 og årene framover.

Sysselsettings- og inntektspolitikken er nærmere omtalt i punkt 3.6 og punkt 3.7 i meldingen.

2.5.2 *Komiteens merknader*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har med bekymring merket seg utviklingen i arbeidsmarkedet i konkurranseutsatt sektor. Økningen i arbeidsledigheten har sitt utspring i den svake internasjonale konjunkturen og den særnorske kostnadsutfordringen de senere årene som følge av dyre lønnsoppgjør, høy rente og sterk kronekurs. Disse medlemmer er tilfreds med Regjeringens helhetlige politikk, som er fokusert på å takle årsaken til den særnorske kostnadsutfordringen - dyre lønnsoppgjør, høy rente og sterk kronekurs - begynner å virke. Det er gryende optimisme i næringslivet, som indikert i siste konjunkturbarometer fra SSB og halvårsrapport fra NHO, og veksten neste år forventes å femdobles i forhold til inneværende år. Høyere økonomisk vekst legger grunnlaget for at arbeidsledigheten forventes å stabilisere seg i begynnelsen av 2004 for så å begynne å minke.

Disse medlemmer støtter Regjeringens arbeid med å gjøre det lettere for arbeidsledige å komme inn på arbeidsmarkedet. En generell adgang til å ansette

arbeidstakere midlertidig i inntil 12 måneder over en periode på 3 år er et bidrag i så måte. Midlertidig ansettelse vil spesielt ha betydning for mindre og mellomstore bedrifter, hvor risikoen ved ansettelser ofte medfører at bedrifter ikke våger ekspandere når muligheten byr seg. Midlertidig ansettelse gjør det lettere for personer med svak tilknytning til arbeidsmarkedet å oppdatere erfaring og ferdigheter. Erfaringsmessig får derfor mange midlertidig ansettelse tilbud om fast ansettelse, enten i bedriften de ble midlertidig ansatt i eller i andre bedrifter. Det er kostnader forbundet ved ansettelsesprosessen, og sammen med fordelene det gir å kunne investere langsiktig i trening og opplæring av ansatte, gjør at disse medlemmer mener midlertidig ansettelse ikke vil utvikle seg til å erstatte fast ansettelse.

Disse medlemmer er enig med Regjeringen i at det er viktig at offentlige støtteordninger stimulerer til deltakelse i arbeidslivet fremfor passiv mottakelse av stønader. Forslaget fra Regjeringen om reversering av de midlertidige permitteringsreglene er et forslag i så måte. Et annet forslag fra Regjeringen som vil stimulere til raskere gjennomstrømming ved attføring og rehabilitering er å innføre en øvre grense på tre år for skolegang under attføring. Regjeringen foreslår også å heve aldersgrensen for å kunne ta i bruk utdanning under attføring fra 22 til 26 år. Dette vil motvirke forskjellsbehandling der jevnaldrende unge som tar samme utdanning i dag erfarer at mens noen tar opp studielån får andre utdanningen betalt av det offentlige.

Disse medlemmer er bekymret over den kraftige og vedvarende veksten i antall uførepensjonister. Det er bekymringsfullt at hver femte person i arbeidsdyktig alder i dag har trygd som inntektskilde. Disse medlemmer støtter derfor at Stortinget i vår vedtok å følge opp Sandeman-utvalgets forslag om å innføre en ordning med tidsbegrenset uførestønad. Disse medlemmer er også positiv til at Regjeringen vil gå gjennom innvilgelsesprosedyren for uføretrygd med sikte på å fremme eventuelle forslag til endringer i disse i løpet av 2004.

Disse medlemmer støtter opp om at Regjeringen legger vekt på å videreføre et inntekstpolitisk samarbeid. Etter mange år med dyrere lønnsoppgjør i Norge enn hos våre handelspartnere er det viktig at årets mer moderate lønnsoppgjør, som bidro til lavere rente og svakere kronekurs, følges opp. En balansert utvikling i norsk økonomi krever at hensynet til konkurranseevnen må være retningsgivende for gjennomføringen av inntektsoppgjørene i 2004 og i årene fremover.

Disse medlemmer viser til at det som følge av budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet vil bli opprettet 6 000 nye ordinære tiltaksplasser i første halvår 2004. Regjeringen vil i Revidert nasjonalbudsjett komme tilbake med ny vurdering av situasjonen på arbeidsmarkedet og behovet for tiltaksplasser i andre halvår 2004.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at arbeidsledigheten har økt kraftig det

siste året, og at det er forventet at arbeidsledigheten vil stige ytterligere i 2004. Disse medlemmer vil peke på at det er ekstra vanskelig å få ned arbeidsledigheten når den har vært høy i lang tid. Disse medlemmer vil understreke at det er viktig å unngå at ledigheten "biter seg fast" på et høyt nivå. Disse medlemmer har derfor i sitt alternative statsbudsjett prioritert en aktiv og målrettet næringspolitikk for å skape nye arbeidsplasser, og en aktiv arbeidsmarkedspolitikk for å bidra til at de ledige hever sin kompetanse og forblir i arbeidsmarkedet.

Disse medlemmer foreslår å opprette 12 000 nye tiltaksplasser, noe som innebærer en dobling av antall tiltaksplasser. Av disse skal det være 5 000 ordinære tiltaksplasser, 2 000 tiltaksplasser innenfor bedriftsintern opplæring, 2 000 vikarplasser og 3 000 tiltaksplasser for yrkeshemmede.

Disse medlemmer viser til at vikarplass er en ordning der arbeidsgiver får støtte til å ansette en arbeidsledig som vikar for en ansatt som tar studiepermisjon. Vikarplassen bidrar derfor til kompetanseheving hos to personer: den som er ansatt som tar studiepermisjon og vikaren som får økt sin kompetanse gjennom arbeidet.

Disse medlemmer vil peke på at 20 000 funksjonshemmede arbeidstakere forlatt arbeidsmarkedet i løpet av det siste året. Avgangen har vært sterkere enn i resten av befolkningen. Derfor mener disse medlemmer mener at det er viktig å legge til rette for at yrkeshemmede arbeidssøkere får jobb eller kan fortsette i den jobben de har.

Disse medlemmer vil peke på at Regjeringen i statsbudsjettet for 2003 foreslo store kutt i dagpengeordningen, og fikk flertall for disse sammen med Fremskrittspartiet. Som en følge av dette er ytelsene strammet betydelig inn og langt færre har krav på dagpenger. Disse medlemmer mener at det er viktig at arbeidsledighet ikke skaper unødvendig store økonomiske problemer for dem som rammes. Disse medlemmer foreslår derfor å gjeninnføre ferietillegget, øke maksimal stønadsperiode fra to til tre år, redusere kravet til ledighet fra 50 til 40 pst. og redusere antall ventedager fra fem til tre.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen har foreslått å endre permitteringsloven slik at arbeidsgivere som permitterer ansatte må betale lønn i de 30 første dager før den permitterte får dagpenger. I dag er denne arbeidsgiverperioden tre dager. Disse medlemmer mener at det ikke er riktig å øke arbeidsgivernes kostnader ved permittering i en periode med høy ledighet, og foreslår derfor å opprettholde dagens arbeidsgiverperiode.

Disse medlemmer foreslo i vår å gi Regjeringen adgang til å forlenge perioden med permittering innen bestemte næringer, og fikk flertall for dette på Stortinget. Permitteringsperioden med dagpenger ble utvidet fra 26 til 42 uker for utsatte bransjer, blant annet verftsindustrien, bygge- og anleggsnæringen og hotell- og restaurantnæringen. Disse medlemmer viser til at Regjeringen påstår at unntaksregler for bare noen bransjer er i strid med EØS-reglene, og derfor ikke vil vide-

reføre ordningen med utvidet permitteringsperiode for utsatte bransjer i 2004.

Disse medlemmer mener at en permitteringsperiode på 26 uker normalt bør være lang nok. I en periode med høy ledighet er det mer sannsynlig at de permitterte blir arbeidsledige, enn at de får annet arbeid når permitteringsperioden er slutt. Disse medlemmer mener at i en slik situasjon er bør en lengre permitteringsperiode tillates for å sørge for at arbeidstakerne fortsatt har en tilknytning til bedriften, slik at verdifull kompetanse ikke forvinner. Disse medlemmer går derfor inn for å tillate at bedriftene kan permittere ansatte med dagpenger i 42 uker.

Disse medlemmer vil gjøre oppmerksom på at det er en rekke eksempler på at bedrifter benytter seg av utenlandsk arbeidskraft lønnet langt under fastsatt tariff. Arbeidstilsynet har avdekket noen av disse forholdene, men har på langt nær mulighet til å gjennomføre mange nok kontroller. Utvidelsen av EØS fra 1. mai neste år vil gi økte utfordringer for tilsynsapparatet. Disse medlemmer vil derfor styrke Arbeidstilsynet med 10 mill. kroner.

Disse medlemmer går imot Regjeringens forslag om å endre arbeidsmiljølovens regler om midlertidig ansettelse. Forslaget bør vurderes av arbeidslivslovutvalget i sammenheng med de øvrige endringene i arbeidsmiljøloven. Ved høring og eventuelt framlegg i Stortinget skal forslaget følge behandlingen av øvrige forslag.

Disse medlemmer mener at Regjeringens forslag om innstramming i sykelønnsordningen er brudd på avtalen om inkluderende arbeidsliv. Disse medlemmer går derfor imot å øke opptjeningstiden for sykepenger fra to til fire uker og å ikke gi sykepenger til arbeidstakere som har vært midlertidig ute av arbeidslivet i mellom en og tre måneder.

Disse medlemmer viser til at i avtalen om inkluderende arbeidsliv forplikter Regjeringen seg til å trappe opp trygdeetatens kjøp av helsetjenester til sykemeldte.

Disse medlemmer viser til at det i dag står om lag 36 000 pasienter på venteliste for ortopedisk kirurgi. Disse medlemmer vil bevilge 56 mill. kroner ekstra til kjøp av helsetjenester, og anslår at det vil gi en innsparing på 155 mill. kroner dersom midlene brukes på ortopedisk kirurgi. Dette forutsetter at trygdeetaten kjøper behandling innenfor ortopedisk kirurgi til om lag 4 000 sykemeldte.

Disse medlemmer foreslår videre å utsette en eventuell beslutning om at avtalefestet pensjon (AFP) med statstilskudd skal avkortes mot gavepensjon fra arbeidsgiver til Pensjonskommisjonen har avsluttet sitt arbeid. En eventuell endring i reglene for AFP bør vurderes i sammenheng med de andre forslagene fra Pensjonskommisjonen. Disse medlemmer mener derfor at det i 2004 fortsatt bør være mulig å motta både AFP og en gavepensjon fra arbeidsgiver.

Disse medlemmer foreslår videre at midlertidig uføre skal få samme barnetillegg som varig uføre og at Krokeide yrkesskole for attføring av yrkeshemmede skal få 7 mill. kroner mer.

Disse medlemmer mener at det er viktig å videreføre det inntektspolitiske samarbeidet, der partene i

arbeidslivet gjennom moderate lønnsoppgjør bidrar til å sikre en sterk konkurranseutsatt sektor. Disse medlemmer konstaterer at regjeringen Bondevik II har flere forslag som vil gjøre dette samarbeidet vanskeligere. Disse medlemmer vil spesielt peke på at Regjeringen i statsbudsjettet for 2004 har forelått å endre arbeidsmiljølovens regler om midlertidig ansettelser, til tross for at Arbeidslivslovutvalget ikke hadde avsluttet sitt arbeid.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at ledigheten har steget foruroligende gjennom hele 2003. Disse medlemmer mener det må være en målsetting å redusere ledigheten. Det må blant annet gis langt større incitamenter til å ta lønnet arbeid ved hjelp av skattelettelser og innstramminger i dagpengeordningen, samt innføring av plikt til å ta imot tilvist arbeid. Det må også i større grad åpnes for privat formidling av arbeidskraft.

Disse medlemmer er opptatt av å øke arbeidsstyrken gjennom tiltak som gjør det mer opportunt å skaffe seg lønnet arbeid. Økt effektiv bruk, både yrkesmessig og geografisk, av den arbeidskraften som til enhver tid er tilgjengelig er viktig for å skape grunnlag for økt vekst. I tillegg må både det offentlige byråkrati og støtten til ulønnsomme arbeidsplasser reduseres. Høyere økonomisk vekst gjennom økt produktivitet legger grunnlaget for generelt høyere lønnsvekst.

Disse medlemmer tar avstand fra en forenklet moderasjonslinje. Det er for eksempel ikke noe mål at timelønnskostnadene skal øke mindre i Norge enn hos våre handelspartnere. Det er i utgangspunktet helt feil å sammenligne timelønnskostnader over landegrensene. Hvis produktiviteten øker, vil lønningene kunne øke, uten at kostnadene pr. produsert enhet i bedriftene øker. For disse medlemmer er det derfor et mål å øke lønningene på samme måte som det er et mål å øke den økonomiske veksten og produktiviteten.

Disse medlemmer er samtidig klar over at LO og andre arbeidstakerorganisasjoner besitter en potensielt stor makt med hensyn til å kunne presse lønnsnivået høyere enn produktivitetsutviklingen gir grunnlag for. Da vil resultatet bli arbeidsledighet eller feil bruk av arbeidskraften. Dette problemet mener disse medlemmer gradvis må løses ved at de lover som regulerer arbeidsmarkedet endres, slik at lønninger i større grad blir bestemt individuelt eller på den enkelte arbeidsplass. Disse medlemmer vil begrense organisasjonenes makt på arbeidsmarkedet. "Solidaritetsalternativet" er et skjørt grunnlag å basere den langsiktige utviklingen i sysselsettingen på (se også kapittel om bekjempelse av arbeidsledighet).

Disse medlemmer mener at lønnsfastsettelsen i utgangspunktet bør skje lokalt i den enkelte bedrift, og at dette må gjelde både i offentlig og privat sektor. En slik ordning vil styrke fleksibiliteten i arbeidsmarkedet.

Sentral lønnsfastsettelse og detaljerte avtaler bidrar til å redusere de lokale parter ansvar for lønnsdannelsen. En omlegging til en slik inntektspolitikk vil etablere lønns- og forhandlingsystemer tilpasset en samfunnsutvikling som setter store krav til omstillinger og kompetanseoppbygging under skiftende rammebetin-

gelser. Ressurser som i dag går til nødvendig administrasjon, tilsyn og kontroll, må kanaliseres over i tjenestetving.

Norsk offentlig forvaltning har i for stor grad vært preget av sektorvise krav til likhet i organisering, likhet i økonomiske rammer, og likhet i mål og krav, helt uavhengig av lokale utfordringer og forhold. Det må legges til rette for større differensiering lokalt, også innenfor lønnspolitikken.

Et stivbent forhandlingssystem preget av generelle tillegg til alle, uavhengig av ansvar, innsats og kompetanse tar ikke hensyn til det offentliges behov for å tiltrekke seg ettertraktet arbeidskraft. Resultatet er en sammenpresset lønnsstruktur og økte forskjeller mellom grupper med høyere utdanning i offentlig og privat sektor. Det har gjort det vanskeligere å få tak i kompetent arbeidskraft. Dette gjelder særlig i yrker som har et alternativt i privat sektor. Har man muligheten, søker man seg gjerne over til en jobb hvor man føler seg skikkelig verdsatt. For yrkesgrupper som ikke har noe alternativt i privat sektor, er det rekrutteringen til yrket som rammes. Dette må stats- og kommunesektoren som arbeidsgiver ta hensyn til i sin lønnspolitikk.

Fordelen med lokale forhandlinger er at de gir bedre samsvar mellom lønn, produktivitet og etterspørsel etter arbeidskraft. De lokale parter kan bruke individuelle vurderinger for å honorere dyktighet, ansvar og innsats. Det gir fleksibilitet og omstillingsevne. Hensynet til faktorer som bare kan bedømmes på arbeidsplassene krever lokal lønnsdannelse. Gjennom lokal lønnsdannelse økes motivasjonen for innsats på den enkelte arbeidsplass, som igjen bedrer produktiviteten både i privat og offentlig sektor, og som legger grunnlaget for styrket konkurransevne. Argumentene for lokal lønnsdannelse er dermed både geografiske, bransjemessige, utdanningsmessige, produktivitetsmessige og individuelle.

Ifølge nasjonalbudsjettet har inntektspolitikken et hovedansvar når det gjelder å sørge for at inflasjonen holdes lav og på linje med våre handelspartnere. Inntektspolitikken, altså utfallet av lønnsoppgjørene, kan ikke ha dette ansvaret. Inntektsoppgjørene er av betydning for sysselsettingsutviklingen og påvirker den generelle realøkonomiske utviklingen, men den kan ikke delegeres ansvaret for økonomiens nominelle utvikling. Et ekspansivt lønnsoppgjør vil i større grad føre til redusert sysselsetting og lavere vekst enn det vil føre til høyere inflasjon. Inflasjonsraten er i hovedsak bestemt av pengepolitikken og bestemmes uavhengig av inntektspolitikken.

Disse medlemmer viser til at det internasjonalt er liten sammenheng mellom lønnsutviklingen og inflasjon. Mange land i eurosone har høyt lønnsnivå, lav sysselsetting i kombinasjon med lav inflasjon. Videre kan ikke et lønnsoppgjør vurderes som moderat eller ekspansivt uten å ta i betraktning produktivitetsutviklingen.

Disse medlemmer viser for øvrig til sine merknader under kapittel 2.1.2 hvor Fremskrittspartiets forslag til kamp mot arbeidsledigheten er nærmere redegjort for.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at siden regjeringsskiftet har mellom 60 og 70 nye personer blitt ledige hver eneste dag. I oktober var det nesten 110 000 ledige. Regjeringen er passive tilskuere til at dette skjer. Disse medlemmer savner Regjeringens forslag til å kompensere bortfallet av den differensierte arbeidsgiveravgiften. Regjeringens utvidelse av arbeidsgivers lønnsplikt ved permitteringer fra tre til 30 dager går i feil retning.

Disse medlemmer avviser Regjeringens forslag om åpning for mer midlertidig ansatte. I Norge er det rundt 200 000 midlertidig ansatte, eller oppunder 10 pst. av arbeidsstokken. De fleste er kvinner i helse, omsorg og serviceyrker. Mange er reelle vikarer for personer i permisjoner, og har arbeid av midlertidig karakter som er i tråd med dagens regelverk. Til nå har bestemmelser som forbyr å ha folk midlertidig ansatt lenge, og som påbyr at faste oppgaver skal fylles av faste ansatte, sikret at midlertidig ansatte har gått over i fast ansettelse. Liberaliseres reglene, vil dette mønsteret brytes.

Disse medlemmer vil understreke at adgangen til denne typen fleksibilitet er god nok i dagens lov og avtaleverk, og disse medlemmer vil gå imot endringene. Svekket stillingsvern vil bety at færre vil få fast jobb. Utrygghet på jobben og i privatlivet øker, og flere får problemer med å skaffe seg boliglån. Løsere tilknytningsformer hindrer også fagorganisering. Disse medlemmer vil også peke på viktigheten av å videreføre det inntektspolitiske samarbeidet, og registrerer at alle arbeidstakerorganisasjonene har trekt seg fra arbeidslivslovsutvalget så lenge forslaget om midlertidige ansatte ligger på bordet. Disse medlemmer kan ikke se at Regjeringen inviterer til samarbeid med partene i arbeidslivet, med årets forslag til statsbudsjett.

Disse medlemmer vil utsette en eventuell beslutning om at avtalefestet pensjon (AFP) med stats-tilskudd skal avkortes mot gavepensjon fra arbeidsgiver, til Pensjonskommisjonen har avsluttet sitt arbeid. En eventuell endring i reglen for AFP bør vurderes i sammenheng med de andre forslagene fra pensjonskommisjonen. Disse medlemmer mener derfor at det i 2004 fortsatt bør være mulig å motta både AFP og en gavepensjon fra arbeidsgiver.

Disse medlemmers budsjett reduserer ledigheten med anslagsvis 20 000 personer i 2004.

Disse medlemmer vil gjennomføre en strakspakke som skaper 7 000 årsverk i 2004, samt 5 200 tiltaksplasser. Viktige ingredienser i strakspakken er:

- 5 200 nye årsverk innen bygg og anlegg, gjennom økte lånerammer til skolebygg, øke låneramma til Husbanken, øke støtten til oppussing av offentlig bygg samt bygge flere studentboliger.
- 650 flere årsverk gjennom ekstrasatsing i kommuner og fylkeskommuner. (IT i skolen, vedlikehold, etc.)
- Øke antall tiltaksplasser med 5 200.
- 300 arbeidsplasser gjennom PCB-opprydding armaturer i offentlig bygg.
- Styrking av Aetat, 50 årsverk.

- 300 årsverk gjennom 200 mill. kroner ekstra til freda kulturminner, spesielt fartøyvern som kan gi oppdrag til verftsindustrien.
- Skape drøyt 5 800 nye årsverk gjennom å styrke skoler, helsevesen og psykiatri.
- Skape 4 300 arbeidsplasser ved å sette i verk framtidens tiltak på i alt 4,3 mrd. kroner som øker moderniseringstakten og konkurranseevnen.
- Innføring av raskere avskrivningsmuligheter for investeringer i nytt maskineri og utstyr, 1,5 mrd. kroner.
- Øke forskningsinnsatsen med 1,2 mrd. kroner.
- Støtte ulike innovasjons- og utviklingstiltak for næringslivet med 1,1 mrd. kroner.
- Øke eller innføre andre næringsutviklingstiltak, 1,1 mrd. kroner.
- Gå mot Regjeringens forslag om å øke arbeidsgivers lønnsplikt ved permitteringer fra tre til 30 dager.
- Gå mot Regjeringens forslag om å lempe på reglene for deltidansettelse. Siden forslaget ikke skaper flere arbeidsplasser er det ikke et relevant grep for å få ned ledigheten.

LEDIGHET ER SLØSING MED RESSURSER

I oktober 2003 var det til sammen 108 119 ledige, hvorav 89 406 var helt ledige (18 713 er på tiltak). Dette tilsvarer en ledighet på 4,6 pst. Ifølge Regjeringens egne anslag vil ledigheten øke til 4,7 pst. av arbeidsstyrken neste år, og ledigheten vil holde seg høy ut 2007, uten at Regjeringen foretar seg noe aktivt.

Disse medlemmer understreker at ledighet er sløsing med landets viktigste ressurs. Det verste er at store deler av ledigheten kunne vært unngått. En mer oppegående sentralbank kunne ha senket renta tidligere, noe som ville svekket krona og dermed gjort norsk eksportindustri mer konkurransedyktig. Dessuten viser beregninger fra SSB at ca. 20 000 færre ville vært arbeidsledige dersom Regjeringen hadde brukt

pengene på annet enn skatteletter. Til sammen har Regjeringen gitt 20 mrd. kroner i skattelette. Disse pengene kunne i stedet gått til fornuftige investeringer - som skole, helse, omsorg, kollektivtrafikk. Siden flere av dem som er uten arbeid ikke er registrert som ledige, ville ledigheten sunket mindre enn veksten i nye jobber. Faktisk viser beregningene fra SSB at ca. 50 000 flere ville vært i arbeid i dag med en slik politikk.

Derfor foreslår disse medlemmer å ta tilbake deler av Regjeringens skatteletter - knapt 4 mrd. kroner - ved å gjeninnføre utbytteskatt, fjerne særbeskatningen for rederier samt øke toppskatten, for å bruke pengene til flere arbeidsplasser. Med forslaget om bedre avskrivningsregler medfører disse medlemmers opplegg til sammen en lettelse for næringslivet på rundt 500 mill. kroner. Om man tar med innføring av normal beskatning av rederne (tilsvarende 1,2 mrd. kroner) øker skatten for næringslivet med disse medlemmers opplegg med 700 mill. kroner.

Disse medlemmers offensive budsjett mot ledigheten medfører anslagsvis 18 000 nye årsverk for 2004. Av dette er ca. 8 000 ekstraordinære årsverk og 10 000 nye, faste årsverk. Til fratrukk kommer 2 700 årsverk på grunn av kutt i forsvar, oljeinvesteringer og veiinvesteringer i sentrale strøk. Sammen med 5 200 flere tiltaksplasser gir dette rundt 20 000 årsverk for 2004. Dette gir grunnlag for en kraftig reduksjon i ledigheten.

I tillegg kommer disse medlemmers radikale satsing på utviklingstiltak som kommer spesielt næringslivet til gode. Det dreier seg i første rekke om langsiktige effekter av økt satsing på forskning (1,2 mrd. kroner), langsiktige effekter av innovasjon og nyskaping (1,1 mrd. kroner), og langsiktige effekter av modernisering gjennom raskere avskrivningsmuligheter for investeringer i maskineri og utstyr (1,5 mrd. kroner). Denne satsingen kan skape 12 000 nye, varige arbeidsplasser på sikt, forsiktig anslått.

Tabell: Samla årsverksregnskap 2004 for Sosialistisk Venstrepartis innsats mot ledigheten, anslag

	Årsverk 2004	Pris
Skole, helse, omsorg, kultur med mer (varige)	5 800	6,9 mrd. kroner
Forskning, utvikling, utdanning med mer (varige)	4 300	4,3 mrd. kroner
<i>Sum nye varige årsverk</i>	<i>10 100</i>	
Ekstraordinære sysselsettingstiltak	6 700	2,3 mrd. kroner
Tiltaksplasser (straktiltak)	5 200	0,6 mrd. kroner
<i>Netto økning, årsverk</i>	<i>22 000</i>	
Kutt forsvar, oljeinvesteringer, veibygging i sentrale strøk	-2 700	- 6,3 mrd. kroner
Sum nye årsverk	19 300	

Note: Langsiktige sysselsettingseffekter og økt konkurranseevne gjennom en offensiv satsing på forskning, innovasjon og modernisering av norsk næringsliv kommer i tillegg. Dette dreier seg om anslagsvis 12 000 nye, varige arbeidsplasser, forsiktig anslått.

Tallene er hentet fra tiltak under de ulike fagbudsjettene i SVs alternative budsjett. Det er alltid vanskelig å anslå hvor mange arbeidsplasser ulike tiltak vil skape helt nøyaktig, og når – og hvor – effekten vil komme. I mill kan f.eks. gi alt fra 0,5 til 4 årsverk, avhengig av hvilke sektorer eller tiltak det dreier seg om. Vi har lagt vekt på å presentere forsiktige anslag. Se nedenfor for detaljer omkring anslagene.

I anslagene har vi ikke regnet med multiplikatoreffekter (hvor mange nye årsverk de nye årsverkene skaper), slik at den faktiske sysselsettingsøkningen vil være betraktelig høyere enn våre anslag. For eksempel vil forslaget om økt støtte til utskifting av PCB-armaturer kunne skape økt etterspørsel og dermed flere årsverk knytta til Glamox' produksjon av PCB-fri belysning.

SOSIALISTISK VENSTREPARTI STRAKSTILTAK MOT LEDIGHET

Disse medlemmer vil bruke 2,3 mrd. kroner til strakstiltak i kampen mot ledighet. For 2004 betyr dette 7 000 flere personer i jobb, samt 5 200 flere personer på tiltak.

Ordet "ledighet" bør fjernes fra norske ordlister. Enten er voksne mennesker i arbeid eller så er de under opplæring, gjerne på en arbeidsplass. Som et første skritt i en slik utvikling vil disse medlemmer øke antall tiltaksplasser med 5 200, og styrke Aetat med 25 årsverk for å administrere dette.

Disse medlemmer gir kommunesektoren 650 mill. kroner til gjennomføring av tidsbegrensede prosjekter på områder hvor det er ledig kapasitet lokalt. Det kan dreie seg om alt fra oppussing av bygg til innføring av åpen kildekode i kommunens og skolens datasystemer. Dette kommer i tillegg til at disse medlemmer vil styrke kommunesektoren med 4,6 mrd. kroner i frie inntekter (se under) på mer permanent basis.

Iverksetting av viktige bygge- og oppussingsprosjekter er god motkonjunkturpolitikk og god bruk av samfunnets ressurser. Byggeprosjekter er billigere i lavkonjunktur, og dette sikrer at ressursene i byggebransjen blir bedre utnyttet. Det haster med å få satt i gang dette arbeidet. Disse medlemmer vil derfor bl.a. øke ramma for rentefrie lån til skolebygg og øke låneramma til Husbanken, for å sette i gang byggeprosjekter. Samtidig økes støtten til oppussing av statlige bygg. Vi vil også bygge flere studentboliger. Til sammen foreslår disse medlemmer prosjekter som gir rundt 5 200 nye årsverk innen bygg og anlegg.

Disse medlemmer vil investere i miljø og mobilitet over hele landet. Vår målsetning er å øke andelen som velger å reise med jernbanen kraftig, samt å få mer godstransport over på jernbanen og sjøen. Det krever investeringer i maritim infrastruktur og jernbane. Mange veier i distrikts-Norge er rasutsatt, og økt satsing på rassikring, veivedlikehold og veiinvesteringer i distriktene vil gjøre transporten tryggere og mer punktlig. Satsing på miljø og mobilitet skaper arbeidsplasser, og er gode investeringer for framtida.

Til sammen gir disse medlemmers strakstiltak rundt 7 000 årsverk, samt 5 200 tiltaksplasser. Strakstiltakene består i:

- 650 årsverk gjennom ekstrasatsing i kommuner og fylker. (IT-folk i skolen, vedlikehold, etc.), 650 mill. kroner.
- 5 200 ekstra tiltaksplasser, 600 mill. kroner.
- Styrke Aetat med 25 årsverk, 25 mill. kroner.
- Forlenge unntaket for permitteringsreglene for enkelte bransjer. Med Regjeringens forslag vil det bli færre midlertidig permitterte og flere helt ledige.
- 300 årsverk gjennom 300 mill. kroner i rentefrie lån til utskifting av PCB-holdige armaturer og kondensatorer, kostnad 6 mill. kroner.

- 300 årsverk primært innen verftsindustrien gjennom økt støtte på 200 mill. kroner til fartøyvern og annet kulturminnevern
- 2 500 årsverk innen bygg og anlegg, gjennom å øke låneramma til Husbanken med 2,5 mrd. kroner.
- 2 000 årsverk innen bygg og anlegg, basert på at ordningen med rentefrie lån til oppussing av skoler utvides med 2 000 mill. kroner, kostnad 38 mill. kroner.
- 200 årsverk innen bygg og anlegg gjennom 200 mill. kroner til oppussing av statlige bygg.
- 170 årsverk innen bygg og anlegg gjennom 170 mill. kroner til bygging av studentboliger.
- 100 årsverk til vedlikehold og investeringer i jernbanelinjen, 76 mill. kroner.
- 100 årsverk gjennom 114 mill. kroner til veiutbygging og vedlikehold i distriktene.
- 100 årsverk gjennom 100 mill. kroner til rassikring.
- 150 årsverk gjennom støtte til 50 mill. kroner i støtte til konvertering av varmekjeler
- 40 årsverk til Kystverket, 60 mill. kroner.

NYE, FASTE ÅRSVERK

Disse medlemmer vil gjøre de investeringene som er viktige for framtida, innenfor skole, omsorg, psykiatri og utdanning. Disse medlemmer vil bruke 6,9 mrd. kroner på dette, og opprette rundt 5 800 nye, faste årsverk.

En viktig faktor er at sysselsettingen må komme over hele landet. Ledigheten i industrien og fiskerinæringen rammer særlig distriktene. At veksten i økonomien særlig vil komme i privat forbruk vil også ha negative konsekvenser for nyetableringer i distriktene. Disse medlemmer registrerer i dag at samtidig som skipsverft blir nedlagt i distriktene, kommer nye arbeidsplasser i tjenesteytende næringer i hovedsak i sentrale strøk.

Dette er en ønsket næringspolitikk fra Regjeringen. Det er en distriktsfiendtlig politikk som understøttes av sentraliseringsprosesser i offentlig sektor. Det begynte med Televerket, Posten og NSB. Nå følges det opp med forslagene på kartkontor, sykehus, skattefuten og en omlegging av kommuneøkonomien som svekker de minste kommunene.

Det mest framtidsette vi kan gjøre er å satse på skole og utdanning. Disse medlemmer vil skape en god og moderne offentlig skole for alle, ikke private skoler for de få. Vi vil skape en skole der alle elever får utvikle sine faglige og sosiale evner, i tråd og takt med egne forutsetninger. En skole som gir elevene likeverdige muligheter for læring, i form av tilpasset, og ikke lik, undervisning. En skole som har mulighet til å fange opp de som faller utenfor. Derfor øker disse medlemmer tilskuddene til kommunene med 4,6 mrd. kroner.

Mange mennesker sliter med mentale problemer, og ventetiden på å få hjelp både lokalt og hos spesialist er uakseptabelt lang. Lang ventetid for barn med psykiske problemer er spesielt urovekkende. Stortinget har vedtatt en opptrappingsplan for psykisk helsevern for perioden 1999 til 2006. Likevel har økningen av midler til

psykiatrien vært mindre enn økningen til de somatiske helsetjenestene, også etter at opptrappingsplanen startet opp. Det må derfor tas et større løft for psykiatrien enn det Regjeringen legger opp til. Disse medlemmer foreslår derfor 500 mill. kroner ekstra til psykiatri.

Disse medlemmer vil styrke samferdsels- og miljøtiltak med til sammen 1,3 mrd. kroner. Et hovedelement i denne satsinga er jernbaneinvesteringer på strekningen Oslo-Ski, Lysaker stasjon, Ski stasjon, Vestfoldbanen, Østfoldbanen, Jærbanen og Gjevingåsen, til sammen 550 mill. kroner (pluss 76 mill. kroner i strakstiltak for jernbanen, se over).

Disse medlemmer går inn for en økning i vegbygging og vegvedlikehold over fylkesfordelt riksvegramme med 85 mill (pluss 114 mill i strakstiltak, se over). Sammen med en ekstrainsats for farleder og fiskerihavner på 80 mill, er dette med på å sikre sysselsetting over hele landet, særlig i de mange kystkommunene som nå sliter med svært høy ledighet.

Et annet element er styrka oljevernberedskap. Opprettelsen av oljeterminalen i Murmansk, med tilhørende sterke økning i frakt av råolje gjennom Barentshavet og langs norskekysten, gjør dette spesielt viktig. Disse medlemmer vil derfor øke bevilgningene til oljevernberedskapen langs kysten og til utbedringer av den maritime infrastrukturen med 95 mill. kroner.

Til sammen gir dette over snaut 6 000 nye årsverk. Til fratrekk kommer 2 700 årsverk gjennom reduserte investeringer i olje, forsvar og veitbygging i sentrale strøk.

Disse medlemmer vil:

- Øke rammeoverføringene til kommunene med 4 600 mill. kroner. Dette kan gi 3 500 nye, faste årsverk innen skole, helse, omsorg.
- Styrke psykiatrien med 500 mill. kroner. Dette kan gi 400 nye, faste årsverk.
- Styrke universitetene og høyskolene med 500 mill. kroner. Dette kan gi 600 nye, faste årsverk.
- Styrke jernbanesektoren med 550 mill. kroner til investeringer og vedlikehold av linjen. Dette kan gi 600 nye årsverk.
- Styrke veier i distriktene gjennom vedlikehold og investeringer med 85 mill. kroner. Dette kan gi 100 nye, faste årsverk
- Styrke oljevernberedskapen og maritim infrastruktur med 95 mill. kroner som kan gi 100 nye, faste årsverk. Styrke farleder og fiskerihavner med 80 mill. kroner, som gir 100 nye årsverk.
- Styrke Miljøverndepartementets budsjetter med til sammen 550 mill. kroner, gjennom ulike miljøsatsinger som også gir arbeidsplasser, gjennom lokalt miljøvern og frivillige miljøorganisasjoner (38 mill. kroner), Agenda 21 (120 mill. kroner¹), styrking av SFT og økt kamp mot luftforurensing (partikler) i tettbygde strøk samt større oppryddingstil-

tak (93 mill. kroner), tilskudd til miljøteknologi (75 mill. kroner), kalking (20 mill. kroner), forebygging av rovviltskade (11 mill. kroner), spesielle driftsutgifter Miljøverndepartementet (30 mill. kroner) og forskning (20 mill. kroner).

- Skape 800 nye, faste andre årsverk innen privat og off. sektor (kompensasjon for bortfall av den differensierte arbeidsgiveravgifta, styrking av UDI, KROM, regionale helseforetak, norsk oljemuseum, regionale husleietvistutvalg med mer).
- Gå mot Regjeringens forslag om å øke arbeidsgivers lønnsplikt ved permitteringer fra tre til 30 dager. Med Regjeringens forslag vil det bli færre midlertidig permitterte og flere helt ledige.
- Gå mot Regjeringens forslag om å lempe på reglene for deltidsansettelse, basert på at forslaget ikke skaper flere arbeidsplasser og er således ikke et relevant grep for å få ned ledigheten.
- Redusere investeringer i forsvar og olje, som kan gi 2 000 færre årsverk. Redusere veitbygging i sentrale strøk med 655 mill. kroner, som kan gi 700 færre årsverk.

UTVIKLINGSTILTAK

Disse medlemmer vil bruke 4,3 mrd. kroner mer enn Regjeringen på utviklingstiltak som på sikt øker produktivitet og konkurranseevne, og dermed skaper flere arbeidsplasser.

Det viktigste enkelgrepet er raskere avskrivningsmuligheter for maskineri og utstyr, som disse medlemmer er de eneste som foreslår endret fra fem til fire år. Dette forslaget betyr at det blir mer lønnsomt for norsk industri og næringsliv å investere i nytt og mer moderne utstyr, som dermed bidrar direkte til mer modernisering over hele landet. Studier viser at norsk næringsliv ofte fornyer seg gjennom kjøp av nytt maskineri og utstyr. Dermed er tiltaket spesielt målrettet i forhold til hvilke framtidretta innovasjonsbehov norsk næringsliv har.

Disse medlemmer har tidligere gått mot ordningen med skattfradrag i næringslivet for forskning (den såkalte SkatteFUNN-ordningen), og i sine budsjetter erstattet den krone for krone med tilskuddsordninger. I påvente av en evaluering av ordningen og av hensyn til forutsigbare rammevilkår for næringslivet, går Sosialistisk Venstreparti inn for å beholde dagens ordning med SkatteFUNN.

Disse medlemmer sto bak det vedtatte forslaget i Stortinget om å øke norsk forsknings- og utviklingsnivå opp på OECD-nivå innen 2005. Regjeringen følger ikke dette opp. Disse medlemmer foreslår å bruke 1,2 mrd. kroner mer på forskning enn Regjeringen legger opp til. 500 mill er forskningsmidler direkte til universitetene og høyskolene. 600 mill. kroner er til Norges forskningsråd, hvorav 100 mill. kroner er grunnforskning, 400 mill. kroner er anvendt forskning samt 100 mill. kroner øremerka energiforskning. Disse medlemmer foreslår også å øke forskningsfondet med 2 mrd, som med fem pst. avkastning gir en økning på 100 mill. kroner i året.

1. 20 mill fra miljøverndepartementets rammer til Agenda 21, 100 mill fra Olje- og energidepartementets rammer til Nasjonal Agenda 21.

I dag produserer Norge rundt 16 TWh bioenergi, eller seks pst. av samla energiproduksjon, i første rekke i form av ved. Disse medlemmer vil ha denne andelen opp på svensk nivå, dvs. 10 pst. innen 2010, gjennom å etablere en plan for industrialisering av bioenergi. En slik plan kan realistisk skape 4 000 nye arbeidsplasser innen foredling, produksjon og bruk av bioenergi, iht. Norsk bioenergiforening. En slik plan kan inneholde krav om at alle kommunale og private nybygg over 1 000 m² skal bygges ut med vannbåren varme (i dag gjelder dette kun statlige bygg), at det etableres en konverteringsordning for å legge om til vannbåren varme i skolebygg og andre store private og kommunale bygg og at alle nye boligfelt (over ti boliger) skal ha installasjons- og bruksplikt på vannbåren varme. I dag brukes det 15 mill. kroner årlig på bioenergi. I første omgang vil disse medlemmer bruke 110 mill. kroner mer på bioenergi enn det Regjeringen vil.

Sysselsettingseffektene av disse tiltakene er naturlig nok usikre, men vi anslår at dette umiddelbart vil gi 4 300 arbeidsplasser, mens vi på sikt kan få rundt 12 000 nye, varige arbeidsplasser.

Disse medlemmer vil:

- Innføre raskere avskrivningsmuligheter for maskineri og utstyr, 1,55 mrd. kroner.
- Øke forskningen med 1,2 mrd. kroner, gjennom å
 - styrke universitets- og høyskoleforskningen med 500 mill. kroner
 - styrke forskningsrådet med 600 mill. kroner, hvorav 100 mill. kroner er energiforskning, 400 mill. kroner er brukerstyrt forskning, 100 mill. kroner er anvendt forskning.
 - øke forskningsfondet med 2 mrd. kroner, som gir 100 mill. kroner i økt årlig avkastning (gjennom forskningsrådet).
- Beholde dagens ordning med SkatteFUNN.
- Styrke industrielle forsknings- og utviklingskontrakter med 250 mill. kroner (SND).
- Styrke landsdekkende innovasjonsordning, 350 mill. kroner (SND).
- Etablere et nytt, lokalt næringsfond for å kompensere for bortfall av den differensierte arbeidsgiveravgiften, 150 mill. kroner.
- Etablere et økologisk verdiskapingsprogram for landbruket, 100 mill. kroner.
- Økte støtten til film og media, 286 mill. kroner.
- Etablere marine verdiskapings- og innovasjonsprogram, til sammen 70 mill. kroner.
- Øke bioenergisatsinga med 110 mill. kroner, og 50 mill. kroner til panteordning for konvertering av oljekjeler til bioenergikjeler.
- Støtte til implementering av miljøteknologi gjennom SFT, 75 mill. kroner.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til at Senterpartiet i sin økonomiske politikk legger til grunn at arbeidsstyrken er samfunnets suverente største rikdomskilde. Dette forhold ble belyst og illustrert i langtidsmeldingen fra regjeringen Stoltenberg.

Beregninger fra Statistisk Sentralbyrå viste at arbeidsstyrkens andel av nasjonalformuen var økende, og i 1999 utgjorde 14 ganger større andel enn den samlede petroleumsformuen - både den som finnes på Oljefondet og de reservene som antas å være igjen. Ut fra det faktum at petroleumssektoren er beregnet å gi en årlig evigvarende inntekt på 100 mrd. kroner, kan årlig avkastningen av arbeidskrafta anslås til 1 400 mrd. kroner!

Dette medlem anser den økende arbeidsledighet som grov sløsing med samfunnets ressurser. Senterpartiet vil gjennom den økonomiske politikken bidra til at arbeidsstyrken kan øke og til å foredle den gjennom bedre forskning og utdanning, samt gjennom fysiske investeringer som gjør at kunnskap og arbeidskraft blir mer effektivt brukt. Senterpartiet mener at ingen investering gir mer avkastning for samfunnet enn det som investeres i å øke og foredle arbeidsstyrken. Oljefondets avkastning på 2,5 pst. til nå er beskjedent i slik sammenheng. Dersom det motsatte skjer - at ledigheten får fortsette å øke - vil verdiskapinga bli redusert, og de offentlige kostnader pga. ledighet og sykdom vil øke. Derved må stadig mer oljepenger brukes til å betale de løpende regninger, og pensjonsgrunlaget smuldrer bort.

Dette medlem vil vise til at Senterpartiet vil at alle som ønsker det skal få delta i verdiskapingen ut fra de evner de har. Senterpartiet vil starte en ny kamp mot ledigheten og mot den politikk som har bidratt til at den registrerte ledighet er økt med 25 000 på ett år samtidig som minst 10 000 personer har trukket seg fra arbeidsstyrken. Det er særlig bekymringsfullt at 17 000 industriarbeidsplasser er forsvunnet på ett år, og at andelen langtidsledige - personer som har stått utenfor arbeidsmarkedet i minst ett år - antas å øke fra 26 til 29 pst. Det er også dramatisk at 20 000 færre funksjonshemmede deltar i arbeidslivet i dag enn for ett år siden.

Deltakelse i arbeidslivet har en viktig funksjon for den enkeltes helse og trivsel og dermed også indirekte på samfunnets kostnader. Dette medlem vil vise til et sitat fra bladet Dagens Medisin:

"Helt ledige arbeidssøkende har over 40% større forekomst av lungekreft, 20% flere legebesøk og 60% flere sykehusinnleggelses enn sysselsatte. Sannsynligheten for uførepensjoniststatus øker dessuten med 300 pst. ved oppsigelse fra fast arbeid."

Dette medlem mener det er nødvendig at Storting og Regjering blir mer bevisst på hvilke arbeidskraftreserver som finnes, og hva som kan gjøres for å øke arbeidsdeltakelsen. Dette medlem merket seg at arbeids- og administrasjonsminister Norman i høstens trontaledebatt sa at vi har en arbeidskraftreserve på flere hundre tusen. På spørsmål til finansministeren om å spesifisere hvor denne reserven finnes, kunne det ikke gjøres rede for mer enn et beskjedent antall ut over den ordinære statistikk. En undersøkelse fra Frish-senteret sier at dobbelt så mange rammes av ledighet som de som vises i den offisielle statistikken. Følgende tall for mulige reserver er notert fra ulike kilder:

- Antall helt ledige og på tiltak er om lag 113 000.
- Antall uføre over 16 år er 260 000.
- sykefravær utgjør over 220 000 årsverk.
- Antall årsverk tapt i helsekø minst 7 000.
- Gjennomsnittlig arbeidstid redusert med 60 timer på 4 år - tilsvarende 70 000 årsverk.
- 67 000 deltidsarbeidende ønsket å arbeide 23 000 årsverk mer i år 2000.
- 30 000 yrkeshemmede ønsker å arbeide - 14 000 er meldt ledig.
- 182 000 ekstra årsverk av innvandrere på 10 år ved samme yrkesdeltakelse som gjennomsnittet.
- 400 000 årsverk mer av kvinner ved samme yrkesdeltakelse som menn.
- 72 000 færre på pensjon ved samme pensjoneringsrate som i 1980.
- I deler av landet er tilbudet på arbeidskraft større enn etterspørsel.

Dette medlem mener at det i nasjonalbudsjettet må gis en bred og fast omtale av størrelsen på reservene, mulige tiltak for å ta de i bruk og nødvendige ressurser som trengs, jf. forslag under kapittel 9.

Dette medlem vil vise til at Senterpartiets alternative budsjett på et nøkternt grunnlag er ventet å gi 17 000 ekstra årsverk i 2004, herav 6 000 innen kommunesektoren og 11 000 i privat sektor. I tillegg skal arbeidsmarkedstiltak styrkes med 100 mill. kroner. Det er lagt inn betydelige beløp til å øke innsatsen innen attføring og rehabilitering og til å redusere ventetida for sykemeldte som venter på operasjon eller annen behandling.

Senterpartiet mener det er viktig at næringslivet nå får oppleve at myndighetene tar deres problemer på alvor. Dette medlem mener det er avgjørende for å få ei god utvikling at det skapes optimisme på alle plan i næringslivet. Senterpartiet vil bevilge en milliard ekstra til samferdselsformål som en del av en næringslivssatsing på 4,7 mrd. kroner. Vi vil gjøre det mulig for SND, kommuner og fylkeskommuner å bidra til at gode ideer blir realisert. Ledige bygge- og anleggsfolk vil få jobb, og unge kan velge mellom flere yrker der utsiktene er gode.

Senterpartiet vil ha en næringspolitikk der det satses målrettet mot de områder der mulighetene er best både nasjonalt og regionalt. Senterpartiet vil foreslå at Regjeringen legger fram kompetanseprogram for utvalgte industrier slik at kompetanse kan holdes ved like og utvikles i påvente av oppgangstider. Dette medlem mener det er særlig viktig å ta vare på sjøfarten som grunnlaget for den maritime klyngen. Vedtakene om nettolønn for alle sjøfolk i internasjonal fart og i offshore-flåten må derfor realiseres.

Senterpartiet vil øke innsatsen mot svart økonomi som har en stor utbredelse i enkelte bransjer og i enkelte deler av landet. Uten strengere kontroll vil seriøse næringsdrivende kunne få sine muligheter ødelagt av de som driver ulovlig. Dette medlem mener det er uheldig at nedskjæringene i skatteetat, tolletat og arbeidstilsynet har gått så langt at oppdagelsesrisikoen for de som jukser er blitt for liten.

Senterpartiet vil gå mot forslag om å øke lønnsplikten for bedriftene ved permitteringer, og vil utvide dagpengeperioden ved permitteringer til 42 uker generelt og til 52 uker for verftsindustrien og andre som har særgrense i dag. Senterpartiet vil gå mot den foreslåtte endring av arbeidsmiljøloven om midlertidige ansettelser. Dette medlem har merket seg at Regjeringens forslag på disse områder oppfattes som en krigserklæring av fagbevegelsen, og frykter for at mulighetene for et godt inntektspolitisk samarbeid er svekket.

Dette medlem mener det er avgjørende viktig for et godt inntektspolitisk samarbeid at arbeidstakeres sosiale ordninger og faglige rettigheter ikke blir svekket, men at eventuelle endringer bygger på grundige utredninger og demokratiske prosesser. Dette medlem mener den norske velferdsmodellen med gode og generelle sosiale ordninger som beskytter svake eller utsatte grupper, har bidratt sterkt til vår velstand. Dette medlem mener en slik arbeidsmåte må være basis for et inntektspolitisk samarbeid, som kan sikre arbeidsplassene i de næringer som konkurrerer med utlandet.

Dette medlem mener det vil være svært uheldig om Norge ikke krever overgangordninger når det gjelder arbeidsinnvandring fra de nye EØS-landene. Særlig fordi vi nå har en høy ledighet samtidig som mange bedrifter har fått svekket sin egenkapital, kan billig arbeidskraft fra disse landene gi ekstra problemer på arbeidsmarkedet. Dette medlem vil vise til de mange eksempler som er avdekket om dårlige lønns- og arbeidsvilkår for utlendinger i dag. Eksempelene viser at vi ikke har et godt nok kontrollapparat i dag, og det synes ikke å være satt av ressurser til å forbedre dette. Dette medlem vil vise til at det er de som stiller svakest på arbeidsmarkedet i dag som vil tape dersom arbeidsinnvandringen øker. Dette vil i særlig grad gjelde yrkeshemmede, innvandrere og midlertidig ansatte. Dette medlem viser til at Senterpartiet tar opp spørsmålet om arbeidsinnvandring fra nye EØS-land som egen sak.

Dette medlem mener det må legges mer vekt på reell likestilling i arbeidslivet mellom kvinner og menn. Samfunnet taper svært mye på at kvinner ikke når opp i lønn og ansvar, til tross for at det i dag er flere kvinner enn menn som tar universitetsutdanning. Dette medlem vil fortsatt arbeide for kjønnsnøytrale pensjonspremier både i offentlig og privat sektor. Ulike pensjonspremier er en av flere årsaker til at menn foretrekkes ved ansettelser. Dette medlem mener det trengs undersøkelser om hvorfor utviklinga går så sakte, og nye diskusjoner om hva som må gjøres, jf. forslag under kapittel 9.

Medlemmen i komiteen frå Kystpartiet syner til at arbeidsløysa har auka urovekkande det siste året. Det må vera ei høgt prioritert oppgåva å få redusert talet på arbeidslause personar av fleire grunnar.

Arbeidskraft er ein viktig ressurs og stor arbeidsløysa er ei sløsing med ressursar for samfunnet. Det er heller ikkje berre økonomiske grunnar til at det er negativt med arbeidsløysa, men òg av omsyn til velferd og triv-

sel. Langvarig arbeidsløyse fører til større utteljingar på budsjett t.d. sosialbudsjettet og for trygdesystemet fordi ein stor del spesielt av dei langtidsarbeidslause ikkje kjem inn i normalt arbeid att.

Denne medlemen er oppteken av at folk får realisere seg gjennom arbeid og ikkje blir utstøytt av arbeidslivet gjennom arbeidsløyse og trygding. Om ein lykkast her er dette ein vinn-vinn-situasjon ved at det skapar fleire gode både for samfunnet og det einskilde menneske. Kystpartiet vil difor i budsjettframlegget sitt fremja fleire framlegg til løyvingar som kan vera med på å få arbeidsløysa raskt ned.

Denne medlemen peikar på at den sterke markeringa på det økonomiske området i Regjeringa sitt budsjett går på institusjonar og regelverk i arbeidslivet. Med den arbeidsmarknadspolitikken som det vert lagt opp til går det mot ei svekking av ambisjonsnivået. Slagkrafta både i høve til tiltaksnivået, breidda i kompetansen og verkeområdet til Aetat vert og svekka.

Denne medlemen vil peika på at Regjeringa ikkje legg opp til nokon særleg auke av dei ordinære arbeidsmarknadstiltaka i 2004. For 2004 vert det budsjettert med 12 300 plassar medan talet er 11 000 for 2003. Dette er eit nivå som ligg under nivået under førre lågkonjunktur på byrjinga av 1990-talet. Denne medlemen vil syna til Sveariket og satsinga på tiltaksplassar der. Landet har ei arbeidsløysa som berre er litt høgare enn i Noreg, men Sveariket har om lag 40 pst. av dei arbeidslause på tiltak medan me hev om lag 10 pst.

Denne medlemen vil foreslå å auka talet på tiltaksplassar monarleg sett i høve til Regjeringa sitt framlegg til statsbudsjett for 2004. Sjølv om tiltaksplassane kan ha utforming og effekt som varierar i kvalitet, har dei vorte sett på som meir og meir viktig i mange land i kampen mot arbeidsløysa.

Denne medlemen meiner den svake tiltakssatsinga og sterkare satsing på marknaden går inn i ein breiare strategi Regjeringa har for verkemåten til arbeidsmarknaden der trygdene skal svekkjast og reguleringar gjennom lov- og avtaleverk skal mjukast opp. Ein slik politikk kan lett føre til dårlegare sosiale tilhøve og heller ikkje gjeva Noreg ein høgare produktivitet.

Dei nordiske landa er fullt på høgde med andre meir marknadsorienterte økonomiar som USA og Storbritannia når det gjeld produktivitet.

Denne medlemen meiner at dei nordiske landa i sin modell framleis har gode verkemiddel i arbeidsmarknadspolitikken også for tida framover. Den nordiske modellen balanserar marknadsøkonomien med ein aktiv stat og andre former for fellesskapsløysingar. Modellen tek omsyn til at marknaden sviktar når det gjeld å dela verdiskapinga mellom ulike sosiale grupper og geografiske område. Eit kjennemerke med modellen har vore eit nært samarbeid mellom styresmaktene og partane i arbeidslivet lokalt og på landsplan. Denne politikken har gjort det mogleg å kombinera moderat pris- og lønsvekst og ein stramt arbeidsmarknad. Denne medlemen er tvilande til nytten av Regjeringa sitt forslag om å utvide retten til

millombels tilsetjing. Alt i dag er ca. 10 pst. av dei tilsette millombels tilsette. Det er ikkje sikkert at arbeidsløysa vil bli mindre og det er grunn til å tru at arbeidstakarane får svekka si stilling på arbeidsmarknaden når det gjeld løns- og arbeidsvilkår.

Denne medlemen vil gjera merksam på at Noreg ligg høgt på internasjonale indikatorar for helse og velstand. Velstanden er mykje jamnare fordelt i vårt samfunn enn i andre OECD-land - noko som i stor grad kan tilleggjast den nordiske modellen.

Denne medlemen ser med uro på kva som kan verta fylgjene av at den norske arbeidsmarknaden vert opna for arbeidssøklarar frå dei 10 nye EU-landa i 2004. Vert talet på arbeidssøklarar frå EU-landa stor, vil det verke negativt inn på dei norske arbeidsløysetal. Denne medlemen meiner at Noreg er best tent med å ikkje vera med i EØS, og er av den grunnen òg mot ei opning av arbeidsmarknaden for dei nye søkjarlanda til EU.

Denne medlemen syner elles til sin fraksjonsmerknad i punkt 10.6.

2.6 Tiltak for å bedre effektiviteten i økonomien

2.6.1 Sammendrag

Tiltak for å bedre økonomiens virkemåte skal bidra til at landets ressurser utnyttes så effektivt som mulig. Over tid er det verdiskapingen i fastlandsøkonomien som vil være avgjørende for velferden. Produksjonen i Fastlands-Norge utgjør om lag 3/4 av den samlede verdiskapingen i norsk økonomi i 2003, og denne andelen vil vokse betydelig over tid etter hvert som produksjonen av olje og gass avtar.

Økonomier som vokser raskt, og har lav arbeidsledighet over tid, er kjennetegnet ved høy omstillingstakt og god evne til å ta i bruk ny teknologi og nye måter å organisere produksjonen på. Evnen til omstilling og innovasjon innebærer at ressursene kanaliseres dit de kaster mest av seg, og at ledige ressurser raskt fanges opp i nye anvendelser. Regjeringen legger særlig vekt på følgende områder for å sikre effektiv ressursutnyttelse:

- Modernisere offentlig sektor med sikte på økt produktivitet, kvalitet og brukervennlighet, samtidig som ressursene kanaliseres til de områdene der behovene er størst. Effektiviteten i offentlig sektor har stor betydning også for verdiskapingen i privat sektor. Regjeringen legger derfor stor vekt på å utforme styringssystemer som motiverer til økt produksjon og kvalitet, samtidig som hensynet til kostnadskontroll ivaretas. Private tilbydere skal slippes til der det er hensiktsmessig. Regjeringen legger i statsbudsjettet fram forslag som likestiller privat og kommunal tjenesteproduksjon når det gjelder betaling av merverdiavgift.
- Utforme et mest mulig effektivt skattesystem. Viktige kjennetegn ved et effektivt skattesystem er størst mulig nøytralitet i bedrifts- og kapitalbeskatningen, brede skattegrunnlag og lave skattesatser. Dette kan bidra til å øke arbeidsstyrken, og bedre

utnyttelsen av samfunnets ressurser. Regjeringen vil fremme en stortingsmelding om oppfølging av Skatteutvalgets arbeid.

- Sikre effektiv ressursbruk gjennom virksom konkurranse. På enkelte områder er det nødvendig med særskilt regulering for at markedene skal fungere effektivt. En viktig oppgave i den forbindelse er å føre tilsyn med vilkårene for bruk av infrastruktur som benyttes i hele næringer, som f.eks. nettverk i tele- og kraftsektoren. Regjeringen vil i løpet av høsten fremme en odelstingproposisjon om ny konkurranselov.
- Innrette næringsstøtten med sikte på å bidra til økt verdiskaping. Dette tilsier bl.a. at støtten bør vris mer i retning av å styrke forskning og utvikling. Støtteordningen SkatteFUNN er i den forbindelse et sentralt virkemiddel. Det er også behov for særlige virkemidler for å fremme innovasjon og nyskaping, og Regjeringen vil målrette innsatsen på dette området.

Tiltak for å bedre effektiviteten i økonomien er nærmere omtalt i kapittel 5 i meldingen.

2.6.2 *Komiteens merknader*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre understreker at det over tid er verdiskapingen i fastlandsøkonomien som vil være avgjørende for velferden. Produksjonen i Fastlands-Norge utgjør om lag 3/4 av den samlede verdiskapingen i norsk økonomi i 2003, og denne andelen vil øke betydelig ettersom petroleumsproduksjonen avtar. Den økonomiske veksten i Norge vil på sikt begrenses av mangel på arbeidskraft. Derfor er det viktig med tiltak for å bedre økonomiens virkemåte slik at landets ressurser kanaliseres dit de kaster mest av seg, og at ledige ressurser raskt fanges opp i nye anvendelser. Disse medlemmer støtter opp om Regjeringens fokus på: modernisering av offentlig sektor med sikte på å øke produktivitet, kvalitet, brukervennlighet og bedre kanalisering av ressurser; utforming av et mest mulig effektivt skattesystem; sikring av god ressursbruk gjennom virksom konkurranse, og innretning av næringsstøtten med sikte på å bidra til økt verdiskaping.

Disse medlemmer tar for øvrig det som står i meldingen om tiltak for å bedre effektiviteten i økonomien til etterretning.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil peke på at den økonomiske veksten påvirkes av flere viktige faktorer; spesielt investeringsraten, veksten i arbeidsstyrken og produktivitetsveksten. Når tilgjengelige ressurser ikke utnyttes, gir det et produktivitets- og velferdstap for samfunnet. Derfor medfører arbeidsledighet samfunnsøkonomisk tap, samtidig som ledighet skaper en vanskelig livssituasjon for den enkelte. Disse medlemmers budsjettforslag er derfor først og fremst rettet inn mot å få flere i arbeid. Det legges opp til en aktiv næringspolitikk, der det både satses på generelle tiltak og utvalgte bransjer.

Økte overføringer til kommuner og sykehus vil, i tillegg til å føre til et bedre tilbud til innbyggerne, også skape flere arbeidsplasser. En fordobling av antall tiltaksplasser vil bidra til å gi ledige økt kompetanse, slik at mulighetene for å få jobb blir større. Investeringer i infrastruktur vil bedre fremkommeligheten for næringslivet, og være en faktor for å bedre effektiviteten i økonomien.

Disse medlemmer viser videre til at forskning og utvikling er viktige drivkrefter for økonomisk vekst. En stor del av næringspakken i Disse medlemmers budsjettforslag er rettet inn mot forskning og innovasjon. Dette vil bidra til å skape nye, fremtidsrettede arbeidsplasser og bidra til å opprettholde en sterk konkurranseutsatt sektor. Dette er spesielt viktig for å kunne sikre fundamentet for arbeid for alle og trygghet for høy velferd for kommende generasjoner.

Disse medlemmer vil peke på at en sterk og effektiv offentlig sektor også er et sentralt element i effektiviseringen av økonomiens virkemåte. Innen sentrale deler av velferdstjenestene skjer det en sterk utvikling, både i behov og muligheter. Det er derfor viktig at offentlig sektor fornyes for å tilpasse denne utvikling på en måte for forener en effektiv bruk av ressursene med viktige hensyn som fordeling, kvalitet og rettssikkerhet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet registrerer at Regjeringen hevder den legger vekt på å modernisere offentlig sektor, sikre effektiv ressursbruk gjennom virksom konkurranse og innrette næringsstøtten for å bidra til økt verdiskaping, dette for å sikre effektiv ressursutnyttelse og høy vekst. Disse medlemmer kan ikke se at det foreligger store, synlige resultater av Regjeringens uttalte målsetning om å modernisere offentlig sektor utover de tiltak Fremskrittspartiet har presset frem gjennom budsjettforhandlinger med regjeringspartiene. Når det gjelder næringsstøtte for å bidra til økt verdiskaping vil disse medlemmer hevde at Regjeringens innsats er heller fraværende. Regjeringen avviser å i større grad innrette næringspolitikken mer målrettet for å legge forholdene bedre til rette for næringer hvor Norge åpenbart har fortrinn relativt til andre land. Mye av den øvrige omtalen, blant annet knyttet til FoU og økt innovasjon, bærer foreløpig mer preg av fine formuleringer enn reell vilje til målrettet og offensiv satsning.

Disse medlemmer mener videre at strukturpolitikken tillegges alt for liten vekt i den økonomiske politikken.

Finanspolitikken er i høyeste grad strukturpolitikk. Nivået på skattesatser, avgiftsatser, støtteordninger og så videre, påvirker folks adferd med hensyn til sparing, arbeid og investering, og dermed utviklingen i økonomiens tilbudsside. Regjeringen forholder seg altfor passivt til økonomiens langsiktige vekstrate. Selv en liten økning i årlig vekstrate vil få enorm betydning for fremtidig levestandard.

Disse medlemmer vil fremme en rekke forslag i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for

2004. Mange av disse er av en slik karakter at de ikke vil kunne iverksettes umiddelbart, men derfor er det desto viktigere at det fattes vedtak om intensjon fra Stortingets side allerede nå, slik at Regjeringen kan realisere og derved skape større handlingsrom i økonomien i tiden fremover. Disse medlemmer viser også til struktur- og verbalforslag som fremmes av Fremskrittspartiets medlemmer i de øvrige fagkomité-innstillingene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen igangsette et forskningsprosjekt på makroøkonomiske modeller. Forskere/makroøkonomer fra ulike fagmiljøer inviteres til å delta."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet fremmer følgende forslag:

a

Stortinget ber Regjeringen ta initiativ til et inntektspolitisk samarbeid hvor staten tilbyr skatte- og avgiftslettelse som et bidrag i en felles rammeavtale for lønnsoppgjøret 2004.

b

Stortinget ber Regjeringen snarest legge frem sak om konsekvenser og bakgrunn for fjerningen av "knekkpunktet" i Statens Pensjonskasse og grunnlaget for å ikke gjøre endringen gjeldende for de som allerede var pensjonister, etter at pensjonistenes organisasjoner har hatt saken til høring.

c

Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag om å inkludere de statlige helseforetakene i en generell momskompensasjonsordning.

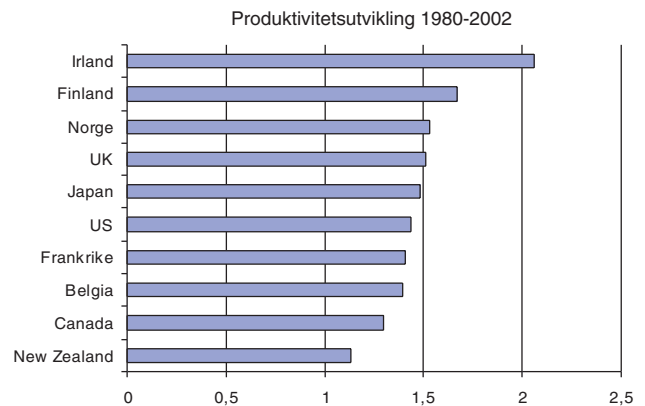
d

Stortinget ber Regjeringen legge saken om samordning av A-etat, trygdeetaten og sosialtjenesten frem for Stortinget våren 2004."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti understreker at fortsatt vekst i velstand og velferdsordninger, er avhengig av at landets samlede ressurser blir utnyttet best mulig. Dette handler om å unngå sløsing, og å føre en politikk som stimulerer til produktivitetvekst.

Produktivitet er et mål på hvor mye som produseres per timeverk. Produktiviteten vokser på grunn av at man tar i bruk bedre måter å produsere på, gjennom ny kunnskap og/eller teknologiske endringer. Vår konkurransevne avgjøres av om lønningene - korrigert for produktivitetutvikling - vokser raskere i Norge enn i andre land. Figuren under viser hvordan norsk produktivitet har utviklet seg sammenliknet med noen av våre handelspartnere de siste 20 årene.

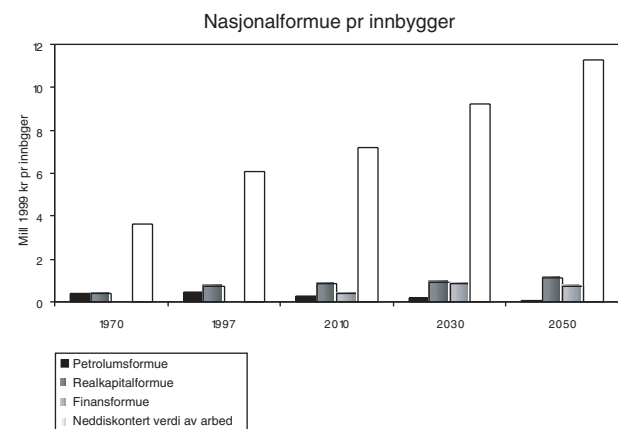
Figur: Produktivitetvekst i en rekke OECD-land 1980-2002

Kilde: KILM 18a- Labour productivity and Unit Labour Costs, Total Economy. ILO, KILM 3rd Edition.

Norge har i perioden hatt en høyere produktivitetvekst enn de fleste av våre handelspartnere. I forhold til f.eks. Frankrike har Norge i perioden 1980-2003 hatt ni pst. høyere produktivitetvekst.

Den uten sammenligning viktigste faktoren for fortsatt produktivitetvekst er god utnyttelse av arbeidskraften. Den utgjør 80 pst. av vår nasjonalformue, og bare små endringer i arbeidstakernes effektivitet vil på få år bety mer enn den samlede oljeformuen. En god politikk for økt velstand må derfor være retta inn mot å øke produktiviteten i arbeidskraften. Dette er en langsiktig oppgave, fordi avkastninger av investeringer i forskning, kompetanse og maskiner ikke gir økt produktivitet over natta.

Arbeidsledighet er i tillegg til å være et problem for dem som rammes, også den verste form for sløsing. Å være arbeidsledig betyr at man ikke bidrar til verdiskapningen, og verdien av arbeidskraften blir raskt redusert når man ikke mottar den stimulansen deltakelse i arbeidslivet innebærer. Langvarig arbeidsledighet gir dessuten sterk økning i sannsynligheten for å bli varig utstøtt fra arbeidslivet. Kampen mot arbeidsledighet er derfor i aller høyeste grad politikk for effektiv ressursutnyttelse på kort og lang sikt.

Mer langsiktig er satsingen på en grønn kunnskapsøkonomi. Utdanning og forskning er investeringer i verdiskaping på lang sikt. Kompetente arbeidstakere som møter framtidens krav til kunnskap, kreativitet og samarbeidsevne er nødvendig for at norsk næringsliv skal klare konkurransen fra utlandet. Økt forskningsinnsats gir grunnlag for nyskaping som er nødvendige for økt verdiskapning.

Grønne skatter og skatter med en helsemessig eller sosialpolitisk begrunnelse - på riktig nivå - stimulerer enkeltpersoner og bedrifter til å gjøre valg som gir en bærekraftig forvaltning av våre naturressurser. Inntektene dette gir skaper rom for å redusere andre skatter og avgifter som gir et effektivitetstap i økonomien. Denne vinn-vinn-situasjonen utnyttes i stor grad i disse medlemmers skatteopplegg.

Samarbeidet mellom myndighetene og partene i arbeidslivet svært viktig for at lønnsoppgjøret skal gi et resultat som er bærekraftig på lang sikt. Provokasjoner overfor arbeidstakernes organisasjoner gjennom forslag om lettere adgang til midlertidige ansettelses, er et dårlig grunnlag for godt samarbeid.

I et lite land som Norge er det forholdsvis lett for en aktør å få en dominerende stilling i mange markeder. Det vil gi høyere priser og fortjeneste for den aktuelle bedriften, men fører til at samfunnet samlet sett taper - i noen tilfeller betydelige verdier. Et godt eksempel er ønsket om fusjon mellom DnB og Gjensidige-NOR. Dette er Norges største og 3. største bank, som samlet vil bli svært dominerende i det norske finansmarkedet. For eierne vil dette åpenbart være gunstig, men det er stor fare for at denne gevinsten delvis hentes gjennom høyere priser til kundene enn det vi vil få med to separate banker. Et virksomt offentlig tilsyn med bedrifter med potensiell markedsrett er derfor også viktig for en effektiv ressursutnyttelse.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til at tiltak for å bedre økonomiens virkemåte skal bidra til at Norges samlede ressurser skal brukes mest mulig effektivt.

Dette medlem viser til at konkurranseutsatt næringsliv har store problemer. Arbeidsplasser forsvinner og mange bedrifter har flagget ut. Siden regjeringen Bondevik II tiltrådte har arbeidsledigheten steget med 51 pst. Prognosene tyder på at arbeidsledigheten vil fortsette å stige i tiden framover. Regjeringen er passiv til denne industridøden, samtidig som den avviser å satse målrettet på næringer der Norge har komparative fortrinn, og der politisk vilje til å satse på forskning og næringsutvikling ville gitt stor uttelling i nær framtid. Dette medlem advarer mot en politikk som utelukkende legger vekt på generelle økonomiske rammebetingelser og virkemidler. Regjeringens dogmatiske tro på næringsnøytralitet fører til at samfunnet sier fra seg store framtidige næringsinntekter. Ikke minst gjelder dette marin sektor der Regjeringen har gjennomført drastiske kutt i SND, i distriktsvirkemidler, og til viktige forskningsformål. En slik politikk svekker nyskaping og verdiskaping i hele landet, og representerer en ineffektiv bruk av Norges samlede ressurser.

Dette medlem viser til at Senterpartiet ønsker en målrettet satsing for å sikre arbeidsplasser og stimulere til nyetableringer. Som del av denne satsingen legger Senterpartiet fram tre strategier for økt verdiskaping:

1. Målrettet, desentralisert næringspolitikk.
2. Lokal velferd, skole og omsorg.
3. Rettferdig skatte og fordelingsprofil, samt en rekke andre tiltak rettet inn mot næringslivet.

Dette medlem mener det er nødvendig med økt fokus på investeringer som på sikt kan spare samfunnet for store kostnader. Den nåværende praktiseringen av handlingsregelen har vist at den er til hinder for at viktige samfunnsoppgaver blir løst. Dette medlem viser til at Senterpartiet foreslo å endre handlingsregelen i fjor høst, blant annet for å bruke statsbudsjettet som verkøy for å vri fra stadig fokus på reparasjon, og over på investeringer i forebygging. Dette medlem konstaterer at det på det nåværende tidspunkt ikke er flertall for å endre handlingsregelen.

Dette medlem mener likevel at det er påkrevd med en diskusjon om hvordan finanspolitikken kan brukes slik at det gis rom for økte investeringer der dette kan redusere presset i økonomien ved at den disponible arbeidsstyrken økes, kostbare flaskehals for næringslivet fjernes, ledig kapasitet i enkelte samfunnsområder utnyttes eller store offentlige utgiftsposter på lengre sikt kan bli redusert. Tiltak for bedre kosthold og mosjon forebygger helseskader og -utgifter. Reduserer vi sykehuskøene, reduseres utgifter til sykepenger. Utbedring av infrastruktur sikrer arbeidsplasser og bedrer næringslivets konkurransevne. Gode oppvekstvilkår forebygger utgifter til reparasjon senere som følge av rusmisbruk og kriminalitet. Dette medlem viser til at kommunene nå må kutte i skole- og omsorgstilbud, samt til kulturformål og frivillige organisasjoner. Det gjør at viktig forebyggende arbeid blant barn og unge står i fare. På sikt vil dette gi langt større kostnader for samfunnet enn hva innsparingene kuttene i kommunesektoren medfører. Også fra politiet meldes det at for trange driftsbudsjetter fører til at nye arbeidsmåter med økt fokus på forebygging må legges til side.

Dette medlem viser til forslag under i Budsjett-innst. S. nr. 6 (2003-2004).

Dette medlem mener at for å kunne bedre økonomiens virkemåte må tapsposter i samfunnsregnskapet identifiseres. Det store omfanget av svart arbeid er en av de store tapspostene som det må tas et krafttak for å stoppe. Økt kontrollaktivitet i bygg- og anleggssektoren og i utelivsbransjen vil være ett av flere virkemidler.

Dette medlem konstaterer at det fremdeles gjenstår et stort arbeid for å redusere skjemaveldet. Regjeringens privatiseringsiver bidrar til å øke skjemaveldet og kan føre til økt byråkrati. Det er et stort behov både i næringslivet og i det offentlige for at arbeidet for forenkling av regelverk og lovverk intensiveres utover Regjeringens forslag. En økt innsats på dette området vil gi uttelling i form av høyere effektivitet både i

næringslivet, ved forskningsinstitusjoner, i offentlig sektor for øvrig og for frivillige organisasjoner. Dette medlem mener innføring av 0-moms for frivillige organisasjoner vil være et viktig bidrag for å lette skjemaveldet for frivillige organisasjoner.

Dette medlem viser til at EØS-avtalen har fratatt Norge det mest målrettede og effektive distriktpolitiske virkemiddel vi har hatt: den differensierte arbeidsgiveravgiften. Den modell for kompensasjon som Regjeringen har kommet opp med, bidrar til flere skjemaer og økt byråkrati.

Dette medlem viser til en av konsekvensene av EØS-avtalen er at mange beslutninger som får innflytelse over norske borgere foretas i Brussel. Dette medfører en uheldig juridifisering og byråkratisering av samfunnsstyringen som reduserer forvaltningens effektivitet og skaper frustrasjon for vanlige folk. Det er nok å nevne håpløse EU-direktiv som pillepasset, barnematdirektivet og kravet om at norske fartøy må utrustes som middels feltsykehus.

Dette medlem registrerer at Regjeringens privatiseringsiver gir seg stadig nye utslag, og vil understreke at å innføre konkurranseutsetting primært på et ideologisk grunnlag uten gode utredninger i forkant, kan være uheldig og få utilsiktede konsekvenser. Erfaringer fra konkurranseutsetting som virkemiddel så langt viser at administrasjonen i kommunene ofte vokser betydelig med en forvalter/produksjonsmodell, og at det i anbud må påregnes ekstrautgifter til dette. Når det gjelder renovasjon, har man ikke kunnet dokumentere kostnadsforskjeller mellom kommuner med og uten konkurranseutsetting, og befolkningens tilfredshet med tjenestene sank etter at renovasjon ble satt ut i Oslo og Trondheim. I mindre kommuner vil konkurranseutsetting være direkte uheldig på grunn av fare for danning av private monopol. Dette medlem mener derfor at det forut for beslutninger om å bruke konkurranseutsetting, bør gjennomføres utredninger om konsekvensene av utsetting.

Dette medlem vil understreke behovet for et sterkt og uavhengig Konkurransetilsyn for å ivareta forbrukernes interesser. Det er i den forbindelse naturlig å nevne matkjedenes markedsposisjon og situasjonen innen luftfart og telesektoren.

Dette medlem viser til Regjeringens mål om å privatisere flest mulig statseide selskaper, og minner om at velstanden i Norge i stor grad er bygget opp på grunnlag av rike naturressurser under beskyttende lovverk som har sikret at avkastningen har kommet samfunnet til gode. Uten slik lovbeskyttelse ville mye av verdiene ved utnytting av jord, skog, vannkraft, mineraler, fisk, olje og gass i mindre grad kommet samfunnet til gode. Dette medlem mener disse erfaringene må vektlegges når full liberalisering diskuteres. Dette medlem registrerer forøvrig at Regjeringen slår fast at avkastningen i selskaper der staten er deleier har vært på linje med konkurrerende selskaper i det norske og det internasjonale markedet.

Manglende forutsigbarhet og ustabile rammevilkår for næringslivet er også med på å legge en demper på investeringslyst og framtidig satsing i Norge. Gjentatte

omkamper på punkter der den sittende Regjering har lidd nederlag i Stortinget virker ødeleggende på økonomien, når den eneste begrunnelse som gis for omkampen er provenyeffekter.

Komiteens medlem fra Kystpartiet viser til sin fraksjonsmerknad i punkt 10.6 og til sin merknad under punkt 2.1.2.

2.7 Nasjonal handlingsplan for bærekraftig utvikling

2.7.1 Komiteens merknader

2.7.1.1 INNLEDNING

Komiteen viser til at komiteen i brev til Stortingets presidentskap 21. oktober 2003 anbefalte at kapittel 6 i St.meld. nr. 1 (2003-2004) Nasjonal handlingsplan for bærekraftig utvikling skulle sendes energi- og miljøkomiteen og at nevnte komités utkast til innstilling skulle sendes finanskomiteen, som deretter skulle avgi innstillingen, jf. Stortingets forretningsorden § 15 tredje ledd. Presidentskapet sluttet seg i møte 23. oktober til dette og vedtok at nevnte kapittel 6 skulle refereres på nytt i Stortinget. Dette ble gjort i Stortingets møte samme dag.

Energi- og miljøkomiteens utkast til innstilling 18. november 2003 er gjengitt nedenfor.

2.7.1.2 UTKAST TIL INNSTILLING FRA ENERGI- OG MILJØKOMITEEN

SAMMENDRAG ST.MELD. NR. 1 (2003-2004) - KAP. 6

Regjeringen presenterer i kapittel 6 i meldingen Nasjonal Agenda 21 - som den nasjonale handlingsplanen for bærekraftig utvikling. Handlingsplanen skal bidra til oppfølging av toppmøtene i Rio i 1992 og Johannesburg i 2002, den nordiske strategien for bærekraftig utvikling og andre internasjonale forpliktelser. Planen følger opp den nasjonale strategien for bærekraftig utvikling som ble framlagt i august 2002.

Regjeringen ser det som viktig å bidra til å øke kunnskapen i samfunnet om viktige globale og nasjonale utviklingstrekk av betydning for bærekraftig utvikling.

Regjeringen har lagt vekt på internasjonale erfaringer i arbeidet med planer for bærekraftig utvikling, og viser til at:

- Det er viktig at planen har mest mulig konkrete mål, ansvarsfordeling og oppfølgingsmekanismer, for å unngå store, langvarige og omfattende, men lite målrettede prosesser.
- Det er viktig å konsentrere oppmerksomheten om utvalgte hovedspørsmål innen bærekraftig utvikling for å være i stand til å være konkret og målrettet. En analyse av viktige utviklingstrekk kan bidra til et slikt fokus.
- Det er en fordel å knytte arbeidet med bærekraftig utvikling til sentrale politisk-økonomiske dokumenter og beslutninger for å unngå at bærekraft eller miljøvernpolitikk lever sitt eget liv på siden av disse prosessene.

Regjeringen mener det er avgjørende at arbeidet med bærekraftig utvikling blir integrert i den ordinære politiske virksomheten og i budsjettprosessen, hvor mange av de viktigste prioriteringene skjer. I lys av dette har Regjeringen satt ned et statssekretærutvalg under ledelse av Finansdepartementet til å lede arbeidet med handlingsplanen.

I den nasjonale strategien for bærekraftig utvikling heter det:

"Den overordnede målsettingen for det norske samfunnet, og verdenssamfunnet, er at utviklingen skal være økonomisk, sosialt og økologisk bærekraftig. Grunnlaget for vedvarende bruk av naturen og dens ressurser skal bevares. Innenfor disse rammene skal vi fremme en stabil og sunn økonomisk utvikling og et samfunn med høy livskvalitet, og bidra til at også verdens fattige får mulighet til materiell velferd og økt livskvalitet."

Den nasjonale handlingsplanen for bærekraftig utvikling, Nasjonal Agenda 21, fokuserer på tiltak innenfor 7 hovedområder:

- Internasjonalt samarbeid for bærekraftig utvikling og bekjempelse av fattigdom.
- Klima, ozonlaget og langtransporterte luftforurensninger.
- Biologisk mangfold og kulturminner.
- Naturressurser.
- Helse- og miljøfarlige kjemikalier.
- Bærekraftig økonomisk utvikling.
- Samiske perspektiver i miljø- og ressursforvaltningen.

Regjeringen ønsker å utvikle hensiktsmessige indikatorer for bærekraftig utvikling og gjennomføre framskrivinger av utviklingen i sentrale indikatorer. Det vil bli lagt vekt på å få fram et konsistent bilde av de økonomiske perspektivene og utviklingen på miljøområdet som en sentral del av Regjeringens beslutningsgrunnlag. Beregninger av nasjonalformuen vil være et viktig utgangspunkt for å vurdere om utviklingen er bærekraftig, og det bør arbeides videre med beregninger av de ulike komponentene i nasjonalformuen.

Regjeringens foreløpige sett med hovedindikatorer for en bærekraftig utvikling bygger på arbeid med indikatorer innenfor OECD, EU og Nordisk Ministerråd. De fokuserer på sentrale områder som bistand til utviklingslandene, klima, biologisk mangfold og langtransportert luftforurensning. Når det gjelder indikatorer som viser Norges innsats overfor utviklingslandene, fokuserer det foreløpige indikatorsettet på bistand til og import fra utviklingsland. I tillegg bør det vurderes en indikator som gjenspeiler Norges bidrag til investeringer i utviklingsland.

Det er i meldingen presentert en gjennomgang av sentrale handlingsprinsipper og virkemidler for en bærekraftig utvikling. Det skilles mellom 3 hovedgrupper virkemidler:

- de økonomiske.
- de administrative.
- tilrettelegging og informasjon.

Det vises i meldingen til Norges oppfølging av St.meld. nr. 46 (1988-1989) Miljø og utvikling og St.meld. nr. 58 (1996-1997) Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling. Sentrale anbefalinger i meldingen er videre fulgt opp gjennom arbeidet med stortingsmeldingene om Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand, med integrasjon av miljøhensyn i alle samfunnssektorer og bruk av indikatorer (nøkkel-tall) og resultatoppfølgingsystemer. Norge har også satset på Lokal Agenda 21. Det pågår med dette kontinuerlig et arbeid med bærekraftig utvikling på ulike forvaltningsnivåer i samfunnet og blant ulike aktører. Utfordringen er blant annet å sikre at innsatsen på ulike områder samordnes, og at den samlede innsatsen fra myndigheter, næringsliv og organisasjoner framstår som effektiv.

Politikk for bærekraftig utvikling

Regjeringen vil bidra aktivt til å styrke det internasjonale samarbeidet for å oppnå de internasjonale miljø- og utviklingsmålene og vil føre en utviklingspolitikk der fattigdomsbekjempelse står i sentrum. Miljø vil være et viktig område innen utviklingssamarbeidet, basert på strategiske satsninger innenfor landenes egne handlingsplaner og prioriteringer.

Meldingen omhandler hva Regjeringen vil i forbindelse med:

- Internasjonalt og regionalt samarbeid for miljø og bærekraftig utvikling.
- Regjeringens handlingsplan for fattigdomsbekjempelse, som er Regjeringens strategi for Norges innsats for å bidra til å oppfylle FN's tusenårs mål.
- Bedre internasjonale rammevilkår for utvikling.
- Bidrag til bedre nasjonale rammebetingelser i utviklingslandene.
- Norsk og internasjonal bistand.
- Privat sektor og frivillige aktører.
- Konsistens og sammenheng i norsk politikk for bekjempelse av fattigdom.
- Internasjonal fred og sikkerhet.

Regjeringen har som hovedmål å ta både et nasjonalt og et internasjonalt ansvar for å motvirke globale klimaendringer.

Regjeringen vil bl.a.:

- Legge fram nye nasjonale tiltak for å oppnå demonstrerbar framgang innen 2005 i forhold til Kyoto-protokollen.
- Bidra til at konsentrasjonen av klimagasser skal stabiliseres på et nivå som vil forhindre skadelig, menneskeskapt påvirkning av klimasystemet.
- Innføre et begrenset kvotesystem fra 2005 som omfatter CO₂-utslipp som i dag ikke er pålagt CO₂-avgift. Videreføre CO₂-avgiften for alle eksisterende kilder. Innføre et bredt kvotesystem fra 2008 som ledd i en kostnadseffektiv oppfølging av Norges Kyoto-forpliktelser.
- Styrke kollektivtrafikken, herunder jernbanen, spesielt i storbyene.

- Legge vekt på miljøegenskaper, herunder drivstofforbruk og CO₂-utslipp, ved statsforvaltningens innkjøp av transporttjenester og kjøretøy.
- Legge til rette for økt bruk av sykkel og gange som alternative transportmidler.
- Utvide dagens krav til opplysning om drivstofforbruk og CO₂-utslipp for personbiler til også å gjelde for andre kjøretøygrupper.
- Arbeide for innføring av internasjonalt harmoniserte virkemidler for å redusere utslippene fra internasjonal luft- og sjøfart som i dag ikke er ilagt CO₂-avgift, og ikke omfattet av Kyoto-protokollens kvantitative forpliktelser.
- Arbeide for en mer ambisiøs global klimaavtale med strengere og mer omfattende utslippsforpliktelser etter Kyoto-protokollens første forpliktelsesperiode.

For å hindre nedbryting av ozonlaget vil Regjeringen stanse alt forbruk av ozonreducerende stoffer. For å begrense omfanget av langtransporterte luftforurensninger har Regjeringen som hovedmål å redusere utslippene av svoveldioksid, nitrogenoksider, flyktige organiske forbindelser og ammoniakk, slik at menneskers helse og miljøet ikke skades.

Regjeringens hovedmål når det gjelder biologisk mangfold er at naturen skal forvaltes slik at arter som finnes naturlig sikres i levedyktige bestander, og slik at variasjonen av naturtyper og landskap opprettholdes - og gjør det mulig å sikre det biologiske mangfoldet.

Videre har Regjeringen som mål at kulturminner og kulturmiljøer må forvaltes slik at det årlige tapet på om lag en prosent av kulturminnene reduseres, og slik at potensialet knyttet til identitet, opplevelse, kunnskap og verdiskaping utnyttes. Kulturminner og kulturmiljøer er vår felles hukommelse og representerer betydelige ressurser - både materielle og immaterielle - for nålevende og kommende generasjoner.

Regjeringens energipolitikk skal fremme verdiskaping og baseres på målet om en bærekraftig utvikling. Det er nødvendig med en aktiv politikk som begrenser energiforbruket, blant annet gjennom tiltak som sikrer økt energieffektivitet. Utvinning av petroleumsressurser skal skje i et nasjonalformuesperspektiv og på en miljømessig forsvarlig måte. Norsk fiskeriforvaltning skal sikre bærekraftig høsting basert på best mulig vitenskapelig rådgivning. Regjeringens jordbruks-, skogbruks- og reindriftspolitik skal fremme en langsiktig ressursforvaltning som skal sikre bosetting, verdiskaping og sysselsetting og bidra til produksjon av miljøgoder i samfunnet som kulturlandskap, kulturhistoriske verdier og biologisk mangfold.

Regjeringen har som hovedmål at utslipp og bruk av helse- og miljøfarlige kjemikalier ikke skal føre til helseskader eller skader på naturens evne til produksjon og selvfornyelse. Konsentrasjonene av de farligste kjemikaliene i miljøet skal bringes ned mot bakgrunnsnivået for naturlig forekommende stoffer, og tilnærmet null for menneskeskapt forbindelser.

Regjeringens hovedmål når det gjelder bærekraftig økonomisk utvikling er at den økonomiske politikken skal bidra til at landets samlede ressurser utnyttes effektivt innenfor opprettholdbare rammer. Regjeringen vil stimulere til bærekraftige produksjons- og forbruksmønstre gjennom internasjonalt samarbeid og gjennom bruk av økonomiske og andre virkemidler. Ikke-fornybare ressurser skal forvaltes innenfor et nasjonalformuesperspektiv.

Regjeringen har som mål å bidra til en utvikling som sikrer integreringen av de samiske aspekter i politikken for bærekraftig utvikling, og utvikle konstruktive samarbeidsformer mellom Sametinget, sentrale miljøvernmyndigheter og regionale myndigheter og andre aktører i miljøvernarbeidet. Det vises bl.a. til FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter, og til ILO-konvensjon nr. 169, hvor urfolks aktive deltakelse skal sikres også i prosesser som gjelder bærekraftig utvikling.

Medvirkning og oppfølging

Næringslivet har en sentral rolle i arbeidet for bærekraftig utvikling, og vil være avgjørende for om sentrale politiske målsettinger vil kunne oppnås. Norge vil søke å stimulere samspillet mellom internasjonale institusjoner, myndigheter og næringslivet, blant annet gjennom organer som Global Compact, ILO og Verdensbanken. Det vises i meldingen også til World Business Council for Sustainable Development (WBCSD), og Regjeringen ønsker å bidra til at det fokuseres på mulighetene for investeringer som kan bidra til mer effektiv fattigdomsreduksjon i de fattigste landene.

Regjeringen vil føre en aktiv politikk for å bidra til at bedrifter utviser samfunnsansvar (Corporate Social Responsibility - CSR), og Norge bør delta i relevante forhandlingsprosesser innenfor dette feltet. Når det gjelder små og mellomstore bedrifter, bør det utvikles et sett bransjespesifikke indikatorer egnet til å demonstrere CSR-forbedringer over tid.

Det er en sentral oppgave å utforme de miljøpolitiske og næringspolitiske virkemidlene slik at de stimulerer næringslivet til å utnytte miljøutfordringer til vekst innenfor bærekraftige rammer. Forskning og innovasjon er en nøkkel til både verdiskaping og bærekraftig utvikling, og det vises til Regjeringens plan for helhetlig innovasjonspolitik.

Næringslivet bør øke bruken av miljøledelsessystemer og miljømerkeordninger, de bør satse på miljøvennlig teknologiutvikling, fokusere mer på økodesign, miljøvennlig produktutvikling og industriell økologi og utvikle mulighetene for eksport av miljøteknologi og miljøvennlige løsninger.

Kommunene har et viktig ansvar på mange miljøområder knyttet blant annet til arealplanlegging, avfall, avløpsrensing og energi, og Regjeringen vil styrke kommunenes muligheter til å fylle rollen som lokal samfunnsaktør. De samarbeidsrelasjoner som er etablert gjennom Lokal Agenda 21-arbeidet i Norge, utgjør et viktig fundament når nye miljøvernpolitiske oppgaver skal legges til kommunene.

Regjeringen vil se på hvordan planverktøyet gjennom plan- og bygningsloven i sterkere grad kan brukes for å ta et bærekraftsansvar lokalt, ved å legge til rette for et utbyggingsmønster som reduserer transportbehovet, sikrer landbruks-, natur- og friluftsområder mot unødig nedbygging og skaper gode bomiljøer.

Regjeringen vil invitere de frivillige organisasjonene til medvirkning i gjennomføringen av Nasjonal Agenda 21. Regjeringen vil fremme aktiv deltakelse for organisasjonene i viktige globale og regionale prosesser for bærekraftig utvikling, og legge til rette for norske og internasjonale organisasjoners prosjektarbeid og nettverkssamarbeid. Det legges også opp til å utvikle et nytt og utvidet kompetanseprosjekt om et bærekraftig Norge og EU.

Regjeringen vil sikre at det gis mer miljøinformasjon om produkter og tjenester gjennom samhandling mellom myndigheter, organisasjoner og næringsliv. Spesielt vil Regjeringen vurdere hvordan de ulike aktørene i et mer forpliktende samarbeid med næringslivsorganisasjoner kan bidra til at det gis mer informasjon om produkter og tjenester, både på forbrukernivå (som enkel standardisert miljøinformasjon) og på profesjonelt nivå (som standardiserte miljøvaredeklarasjoner).

Oppfølging av handlingsplanen

Viktige tema i oppfølgingen av arbeidet med Nasjonal Agenda 21 er:

- Forankringen av det videre arbeidet med bærekraftig utvikling i sentralforvaltning og i styringsdokumenter.
- Samarbeid og dialog mellom sentrale myndigheter, næringsliv, organisasjoner og lokalforvaltning.
- Videreutvikling av et indikatorsett som kan belyse sentrale trekk i utviklingen, gjennomføring av analyser av utviklingen i indikatorene og organisering av arbeidet slik at denne informasjonen kan nå bredt ut.
- En informasjonsstrategi for å trekke flere med i arbeidet for bærekraftig utvikling.

Handlingsplanen skal i første rekke følges opp i de enkelte departementers meldinger og proposisjoner som omhandler konkrete politikkforslag knyttet til bærekraftig utvikling. Handlingsplanen vil følges opp i meldingene om Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand, og den skal omtales i det årlige nasjonalbudsjettet og i langsiktige plandokumenter.

Regjeringen vil videreføre statssekretærutvalget som har ledet arbeidet for Nasjonal Agenda 21. Utvalget vil bidra til å koordinere politikken for bærekraftig utvikling på tvers av departementer og politikkområder, og vil ha en sentral rolle i myndighetenes dialog med ulike aktører.

For å trekke befolkningen med i arbeidet med bærekraftig utvikling presenterer Regjeringen en kommunikasjonsstrategi for informasjonsarbeidet knyttet til bærekraftig utvikling med fem sentrale prinsipper:

- Prinsippet om kommunikasjon innebærer dialog med målgruppene.

- Prinsippet om aktiv informasjon skal sikre at sluttbruker får relevant informasjon og at staten er førevar i forhold til dette.
- Helhetsprinsippet innebærer at informasjon om bærekraftig utvikling fremstår helhetlig, og gjennkjennelig uavhengig av hvilken myndighet som er avsender.
- Linjeprinsippet innebærer at resultatansvar knyttes til ansvaret for å vurdere informasjonsbehov og for å sette i gang tiltak. Kommunikasjonsarbeidet bør derfor planlegges og utføres som en integrert del av oppgaveløsningen.
- Prinsippet om informasjon som lederansvar innebærer at ledelsen har ansvar for å sikre et profesjonelt informasjonsarbeid, bruker informasjon som strategisk styringsredskap og integrerer informasjon i styringsdokumenter m.m.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sylvia Brustad, Rolf Terje Klunghland og Synnøve Konglevoll, fra Høyre, Øyvind Halleraker, Siri A. Meling og Leif Frode Onarheim, fra Sosialistisk Venstreparti, Hallgeir H. Langeland og Ingvild Vaggen Malvik, fra Kristelig Folkeparti, Ingmar Ljones og lederen Bror Yngve Rahm, og fra Senterpartiet, Inger S. Enger, mener at arbeidet med Nasjonal Agenda 21 representerer et viktig skritt i det langsiktige arbeidet med bærekraftig utvikling. Det er viktig at planen følges opp.

Flertallet mener det er positivt at Regjeringen følger opp Sem-erklæringen og løftene fra Johannesburg ved å legge fram en Nasjonal handlingsplan for bærekraftig utvikling, Nasjonal Agenda 21 (NA 21). Flertallet mener videre at det er positivt at Regjeringen legger opp til at det nå blir en permanent politisk og institusjonell forankring av ansvaret for arbeidet med Nasjonal Agenda 21, lagt til Finansdepartementet, samt at statssekretærutvalget for bærekraftig utvikling videreføres.

Flertallet viser til at skal arbeidet med bærekraftig utvikling kunne få en større folkelig og allmenn forankring, må både helhet og deler være godt kjent og støttet i befolkningen.

Komiteen viser til Regjeringens gjennomgang av viktige trender og utfordringer innen arbeidet for en bærekraftig utvikling. Her fremgår det at verden har opplevd fremskritt på en del områder innen fattigdomsbekjempelse og miljøvern de siste tiårene, men at det fortsatt står igjen betydelige utfordringer. Dette gjelder ikke minst i Afrika sør for Sahara. Dette viser etter komiteens vurdering at det fortsatt er behov for en stor internasjonal innsats for å sikre bærekraftig utvikling.

Komiteen viser videre til Regjeringens gjennomgang av sentrale handlingsprinsipper og virkemidler som Regjeringen bygger på i sitt arbeid for bærekraftig utvikling.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, har merket seg at den Nasjonale handlingsplanen for bærekraftig utvikling, Nasjonal Agenda 21, fokuserer på tiltak på sju hovedområder.

Disse er:

- Internasjonalt samarbeid for bærekraftig utvikling
- Klima, ozonlaget og langtransporterte luftforurensinger
- Biologisk mangfold og kulturminner
- Naturressurser
- Helse- og miljøfarlige kjemikalier
- Bærekraftig økonomisk utvikling
- Samiske perspektiver i miljø- og ressursforvaltningen

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, har merket seg at planen har et globalt perspektiv, og mener dette er positivt. Dette flertallet mener at de områdene og tiltakene planen fokuserer på utgjør et godt utgangspunkt for arbeidet med bærekraftig utvikling.

Dette flertallet peker på at det viktigste ved planen likevel ikke er de enkelte tiltakene, men at planen bidrar til at de ulike kreftene trekker i samme retning, og til at en får etablert mekanismer som sikrer en konkret oppfølging og økt koordinering av innsatsen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil understreke viktigheten av at Nasjonal Agenda bygger på noen langsiktige, overordnede målsettinger, for at den skal fungere som et effektivt styringsverktøy. Disse medlemmer vil i denne sammenheng peke på nødvendigheten av en endring i forbruks- og produksjonsmønstrene. En grønn økonomi ser livskvalitet, ikke materiell velstand som det sentrale målet. Disse medlemmer viser til at handlingsplanen så langt i hovedsak gjennomgår miljøinnsatsen på ulike sektorer. Det er naturlig med en slik sektororientering, men en sentral utfordring i det videre arbeidet med Nasjonal Agenda er å få frem at vi på alle politikkområder må vurdere de miljømessige konsekvensene på samme måte som de administrative og de økonomiske konsekvensene.

Disse medlemmer mener at handlingsplanen for NA 21 ikke er klar nok når det gjelder selve handlingsdelen.

Disse medlemmer vil påpeke at handlingsdelen bør få et høyere konkretiseringsnivå ved neste revisjon. I tråd med dette mener disse medlemmer at Regjeringen ved neste revisjon bør legge vekt på at handlingsplanen skal inneholde konkrete og tidfestede målsettinger, klargjøring av ansvar for å oppnå målene, ressurser satt av for å nå målene samt klargjøring av ansvar for overvåking og kontroll.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at Regjeringen i nasjonalbudsjettet varsler at den vil legge frem en per-

spektivanalyse for norsk økonomi med en grundigere analyse av handlingsrommet i budsjettpolitikken, og som vil erstatte det tradisjonelle langtidsprogrammet. Disse medlemmer mener derfor at Nasjonal Agenda 21 naturlig bør omtales i denne.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener at en vesentlig oppgave for handlingsplanen for NA 21 er å skape et enhetlig og koordinert styringsverktøy for å oppnå bærekraftig utvikling. Nasjonal Agenda 21 med et langsiktig perspektiv må derfor i stor grad integreres med andre styringsdokumenter.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil be Regjeringen legge til rette for at Langtidsprogrammet utarbeides etter prinsippene for bærekraftig utvikling.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at Langtidsprogrammet utarbeides etter prinsippene for bærekraftig utvikling."

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at Regjeringen legger stor vekt på at handlingsplanen skal følges opp i alle meldinger og proposisjoner som omhandler konkrete politikkløst forslag knyttet til bærekraftig utvikling. Dette vil også naturlig omfatte dokumenter med strategisk/langsiktig perspektiv.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil påpeke at Nasjonal Agenda 21 bør integreres i nasjonalbudsjettet og at koblingene mot de øvrige delene av nasjonalbudsjettet i større grad bør synliggjøres. Dette innebærer blant annet at bærekraftfaktorene i større grad må innarbeides i de modellene og forutsetningene som ligger til grunn for utarbeidelsen både av nasjonalbudsjettet og av den bebudede perspektivanalysen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til at Regjeringen legger opp til at arbeidet for å følge opp handlingsplanen omtales i det årlige nasjonalbudsjettet, og at det årlig utarbeides rapporter knyttet til utviklingen i indikatorene. Dette bør sikre at handlingsplanen fortløpende er et element i den sentrale politiske debatten.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti mener at en bør høste erfaringer med det foreslåtte systemet for omtale og revisjon av planen før en vurderer om revisjon av handlingsplanen skal skje hyppigere enn foreslått.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet håper at en eventuell kobling mellom Nasjo-

nal Agenda 21 og de øvrige delene av nasjonalbudsjettet vil synliggjøre både positive og negative effekter av NA 21 på sysselsetting, miljø og ressursbruk.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti merker seg at Regjeringen legger opp til fortløpende justering av politikken med revisjon av handlingsplanen hvert 4. år. Disse medlemmer vil foreslå en årlig revisjon, og at handlingsplanen inngår som en fast del av nasjonalbudsjettet.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sørge for at Nasjonal Agenda 21 inngår som en fast del av nasjonalbudsjettet."

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti etterlyser en tydeligere og mer eksplisitt utviklet strategi for informasjonsarbeidet enn det som nå er presentert. Disse medlemmer finner den sektorvise ansvarliggjøringen nødvendig, men først når det er utarbeidet en samlet og helhetlig strategi kan de ulike sektorene forventes å trekke i samme retning.

Disse medlemmer foreslår at både kommersielle aktører og frivillige organisasjoner må trekkes med i dette arbeidet.

Disse medlemmer finner handlingsplanen svært utydelig når det gjelder oppfølging og ser behov for inkluderende møteplasser etter modell av Fredrikstadkonferansen (1998) og Synergi 21 (2001). Formålet med slike møteplasser kan være å evaluere status og sikre framdrift for oppfølging av handlingsplanen, debatt og nytenkning mellom regjeringen og det sivile samfunn, og forplikte aktørene til videre innsats.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil spesielt støtte utviklingen av indikatorer for bærekraftig utvikling og opprettelsen av et eget indikatorutvalg. Arbeidet med indikatorer for bærekraftig utvikling er av avgjørende betydning for at de sentrale målsettingene skal nås. Flertallet har merket seg det foreløpige settet med indikatorer som presenteres, og legger til grunn at det videre arbeidet med indikatorer skjer i nært samarbeid med relevante internasjonale og nasjonale aktører.

Flertallet viser til at det på en del viktige områder er behov for ytterligere arbeid for å etablere indikatorer.

Flertallet viser til at Regjeringen i løpet av høsten 2003 vil nedsette et ekspertutvalg bl.a. med representanter for faginstanser som for eksempel Statistisk Sentralbyrå, som skal avgi en offentlig utredning (NOU) med sikte på å videreutvikle arbeidet med indikatorer. Det skal opprettes en referansegruppe for ekspertutvalget med representanter for miljøorganisasjonene, næringsliv og lokal forvaltning, og arbeidet skal koordineres med relevant internasjonalt arbeid på området.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senter-

partiet vil understreke at Regjeringen i dette arbeidet må ha en tett dialog med de forskningsmiljøene som arbeider spesielt med bærekraftsspørsmål.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, har merket seg Regjeringens vektlegging av oppfølgingen av handlingsplanen gjennom utarbeidelse av årlige rapporter om hvordan indikatorer utvikler seg, og hvordan utviklingen ligger an i forhold til ulike mål. I denne forbindelse vil det også legges vekt på å oppdatere anslag for nasjonalformuen.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener Indikatorutvalget bør være et bredt sammensatt offentlig utvalg, som skal foreslå et indikatorsett samt komme med forslag til videre oppfølging av indikatorarbeidet. Det offentlige utvalget bør ha representanter fra forskning, frivillige organisasjoner, fagbevegelsen, trossamfunn og næringsorganisasjoner. Disse medlemmer mener videre at mandatet for utvalget bør omfatte utredning av indikatorer som redskap for samlet politikkutvikling, og spesielt for bærekraftig økonomi, slik at de blir sentrale styringsparametre for budsjettprosessen og langtidsplanleggingen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser også til intensjonen med stortingsmeldingen om Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand, og ber Regjeringen vurdere om det er formålstjenelig å samordne rapportering på status, indikatorer og virkemiddelbruk med revisjonen av handlingsplanen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil peke på den sosiale dimensjonen i bærekraftbegrepet. Innenfor de grensene miljøet setter, må vi dele på godene, slik at alle får ta del i velferdssamfunnet. Disse medlemmer mener at fellesskapsløsninger legger det beste grunnlaget for trygghet og rettferdig fordeling. For å styrke fellesskapsløsningene er det for disse medlemmer et mål å få til en vridning fra privat til offentlig forbruk. Disse medlemmer viser til St.meld. nr. 1 (2003-2004), tabell 2.2 (s. 20), der det fremkommer at veksten i privat forbruk fra 2002-2003 er beregnet å være 3 pst. (40,3 mrd. kroner), mens veksten i offentlig konsum er på 0,7 pst. (14,4 mrd. kroner). Disse medlemmer vil understreke at offentlig konsum ikke nødvendigvis er mer bærekraftig enn privat konsum, men problemstillinger knyttet til hvor veksten økes bør være en del av indikatorutvalget sitt arbeid.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil peke på at kontroll med og revisjon av vedtatte bærekraftsplaner er like viktig som klare målsettinger. Disse medlemmer foreslår at Riksrevisjonen får et større ansvar i kontroll av Regjeringens arbeid med bærekraftig utvikling. Disse medlemmer mener det må vurderes om man etter

mønster fra Canada kan opprette en egen "Kommissjon for bærekraftig utvikling", plassert hos Riksrevisjonen, med følgende oppgaver:

- Gi en vurdering, før komitébehandlingen av statsbudsjettet, av hvorvidt, eller i hvilken grad, Regjeringens forslag til statsbudsjett bidrar til at målsettingene i NA 21 nås og internasjonale forpliktelser overholdes.
- Årlig evaluering av hvordan Regjeringens politikk, programmer og bruk av penger støtter landets endring i retning av bærekraftig utvikling (samt fange opp eventuelle negative utslag av sektorpolitikk).
- Bidra med informasjon, overvåking og oppmuntning til regjeringer, parlamentarikere og offentlighet for å understøtte endringen.

Disse medlemmer viser til at Riksrevisjonen har som sitt mandat å bidra til fornuftig ressursbruk og god forvaltning. Det bør derfor vurderes om Riksrevisjonens mandat skulle utvikles/presiseres tydeligere til også å gjelde bærekraftig utvikling basert på Rio-prinsippene, relevante konvensjoner og de indikatorsett som nå utvikles.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Riksrevisjonens mandat og ressurssituasjon må styrkes med tanke på å følge opp Nasjonal Agenda 21."

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at menneskene allerede har brutt de grensene som naturgrunnlaget setter. Derfor må forbruks- og produksjonsmønstrene endres. Disse medlemmer vil i denne sammenheng peke på at ikke-materielle goder som fritid, kultur og rekreasjon er goder som er viktige i de fleste menneskers liv, og som ofte belaster miljøet mindre enn rene varekjøp.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti finner omtalen av bærekraftig produksjon og forbruk for lite konkret og forpliktende, og mener at Regjeringen må forplikte seg til å lage en nasjonal 10-årsplan for bærekraftig produksjon og forbruk, i tråd med vedtaket fra Verdenstoppmøtet i Johannesburg. Planen må utarbeides i nær dialog med næringslivet samt andre sentrale organisasjoner som jobber med denne typen spørsmål.

Disse medlemmer viser til at teknologisk framgang har gjort oss i stand til å redusere miljøbelastninger, men veksten i produksjon og forbruket blant de rike i verden har vært så sterkt at belastningene på sentrale miljø- og naturressurser likevel har økt.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen lage en nasjonal 10-årsplan for bærekraftig produksjon og forbruk, i tråd med vedtaket fra Verdenstoppmøtet i Johannesburg."

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til analysedelen av handlingsplanen, som blant annet omhandler Regjeringens oppfølging av Verdenstoppmøtet. I Johannesburg ble det vedtatt å utvikle et ti års rammeverk for programmer for å understøtte regionale og nasjonale initiativer for bærekraftig produksjon og forbruk, et arbeid Norge allerede medvirker til i samarbeid med EU og interesserte utviklingsland, næringsliv og organisasjoner. Disse medlemmer vil blant annet trekke frem at opplegget omfatter utvikling av økt miljøeffektivitet i næringslivet, samt miljømerking og andre forbruksrettede tiltak.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener at prinsippet om grønn skatt i miljøpolitikken fortsatt skal benyttes, og at grønne skatter skal vurderes som virkemiddelalternativ på alle områder der det er hensiktsmessig.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, viser bl.a. til St.meld. nr. 15 (2001-2002) Tilleggsmelding til Norsk klimapolitikk, og komiteens behandling av denne i Innst. S. nr. 240 (2001-2002), der et flertall i komiteen bestående av Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, sluttet seg til Regjeringens forslag om å videreføre dagens klimaavgifter for de utslippskilder som i dag er underlagt en slik grønn skatt, mens de utslippskilder som i dag ikke er underlagt klimavirkemidler vil bli underlagt et system med omsettelige utslippskvoter.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser videre til Kyoto-avtalen, der alle klimautslipp fra 2008 skal være underlagt et kvotesystem for klimagasser.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil påpeke at prinsippet om at forurenser skal betale i større grad enn i dag burde gjenspeiles i skatte- og avgiftssystemet. I denne forbindelse vil disse medlemmer understreke behovet for en evaluering og videreføring av arbeidet til Grønn skattekomisjon. Disse medlemmer viser til at Regjeringen skriver i handlingsplanen at de "vil videreføre grønne skatter og avgifter, og kontinuerlig vurdere innføringen av nye".

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti slutter seg til dette og fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge fram en oppfølging og evaluering av "Grønn skattekomisjon" med sikte på å gjøre Norge verdensledende i grønn skattevidning."

Komiteen ber Regjeringen synliggjøre det globale ansvaret for å bekjempe korrupsjon i alle sammenhenger. Spesielt vil komiteen be Regjeringen ta aktivt

del i de initiativ som tas i FN-regi for å utvikle et globalt og forpliktende rammeverk for bedrifters samfunnsansvar, slik det ble vedtatt på verdensstoppmøtet i Johannesburg.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener at Norge sammen med likesinnede land bør bidra til at dette arbeidet får nødvendige ressurser og fullmakter.

Komiteen noterer seg referansene til Verdenstoppmøtet i Johannesburg og tilknytningen til vedtakene i implementeringsplanen fra Johannesburg på ulike steder i handlingsplanen. Komiteen har også notert seg at Regjeringen vil prioritere oppfølgingen av WEHAB-temaene vann, energi, helse, landbruk og biologisk mangfold, og at det er bevilget 375 mill. kroner til disse formål over en 3-årsperiode.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil bemerke at en snau prosent av bistandsbudsjettet i seg selv ikke kan sees som en vesentlig prioritering, og vil be Regjeringen vurdere andre og mer effektive måter å fremme og integrere WEHAB-satsingen på. Disse medlemmer er enig i at det bevilges midler til disse områdene, men målet må være at bærekraftighet legges til grunn for den samlede utenrikspolitikk.

Disse medlemmer vil derfor foreslå at Regjeringens handlingsplan mot global fattigdom blir revidert i lys av vedtakene i Johannesburg.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen foreta en revisjon av handlingsplanen mot global fattigdom i lys av resultatene fra FN-konferansen i Johannesburg."

Videre vil komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti understreke viktigheten av at Stortinget årlig inviteres til en årlig debatt om utviklingen og prioriteringene i lys av WEHAB-satsingen og Millenniumsmålssetningen. På denne måten vil Stortinget igjen kunne få anledning til en årlig drøfting av Regjeringens utviklingspolitiske prioriteringer og status og fremdrift for bærekraftig utvikling.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, har merket seg at mange kommuner har lagt ned en betydelig innsats i arbeidet med Lokal Agenda 21, den lokale oppfølginga av Agenda 21. Flertallet viser til at Nasjonal Agenda 21 skal bygge videre på LA 21-arbeidet i kommunene.

Flertallet mener at en viktig del av oppfølgingen vil være å videreutvikle møteplasser mellom ulike aktører i arbeidet for bærekraftig utvikling, staten, kommuner, næringsliv og organisasjoner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at i

lys av arbeidet med Nasjonal Agenda 21 er det behov for å styrke både det regionale og det lokale arbeidet med omlegging av produksjons- og forbruksmønstre.

Disse medlemmer ønsker ikke at dette viktige arbeidet stopper opp på grunn av svak kommuneøkonomi. Disse medlemmer vil på denne bakgrunn be Regjeringen vurdere å etablere et investeringsprogram for lokalt Agenda 21-arbeid, der kommunene inviteres til å søke midler til konkrete tiltak som har basis i lokale handlingsplaner.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen vurdere å etablere et nasjonalt investeringsprogram for lokalt Agenda 21-arbeid."

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti vil understreke betydningen av det lokale Agenda 21-arbeidet, men mener at finansieringen av dette bør skje gjennom eksisterende strukturer.

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener at oppdraget om Lokal Agenda 21 må ta utgangspunkt i lokale forutsetninger. I dag er det ingen som kjenner målet om hvordan den bærekraftige fremtida vil se ut. Det enkelte lokalsamfunn må sjøl finne det svaret som passer best ut fra lokale forhold. Mer lokal ressursforvaltning vil være en fordel for miljøet, fordi det blir lettere å se virkningene av personlige og politiske beslutninger.

Dette medlem mener at midler til LA 21-tiltak bør disponeres mest mulig fritt i den enkelte kommune ut fra lokale forutsetninger. Slike midler bør derfor legges inn i rammeoverføringene som frie midler. Det må også vurderes å etablere et Agenda-fond administrert av Kommunal- og regionaldepartementet som kan stimulere til lokale pilotprosjekter.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at det er i våre og fremtidige generasjoners egeninteresse å ta best mulig vare på naturen slik at vi ikke påfører den uopprettelig skade. Det betyr dog verken at man må stanse videre økonomisk vekst eller foreta en dyptgripende omlegging av produksjons- og forbruksmønstre i dagens samfunn for å oppnå en "bærekraftig utvikling". Ei heller at man kan stemple all aktivitet som innebærer endringer av naturen som en forringelse.

Disse medlemmer er samtidig bevisst på at noen inngrep kan medføre uønskede endringer som det vil ta generasjoner å rydde opp i. Det er derfor særdeles betydningsfullt for samfunnet å besitte nok kunnskap til å forstå årsakssammenhenger i naturen. Med den bakgrunn er det generelt hensiktsmessig å føre kontroll med variasjoner, søke forklaringer på endringer og skape en beredskap for tiltak der menneskelig aktivitet er årsak til uønskede endringer.

Disse medlemmer støtter således både en bærekraftig utvikling og i hovedsak føre-var-prinsipp

pet. Føre-var-prinsippet kan også bety at man skal unngå forhastede konklusjoner. En streng tolkning av slike begrep medfører en fullstendig stopp i samfunnsutviklingen. Mangelen på total kunnskap om problemområder er ikke et argument i seg selv for å stoppe samfunnsutviklingen. Tvert imot er læring gjennom erfaring en vanlig og utbredt læringsprosess.

Disse medlemmer vil understreke at naturens tålegrense ikke nødvendigvis er en konstant tilstand, men tvert imot at kunnskap, ny teknologi og fornuftig forvaltning av naturressursene gjør at man stadig kan justere grensepunktet for bærekraftig utvikling. Forvaltning av naturen innebærer mer enn å gjøre den til et museum.

Tvert imot frykter disse medlemmer at dagens miljøpolitikk, inkludert Regjeringens omtale i nasjonalbudsjettet, i for stor grad preges av symbolpolitikk og ønsker om å være verdensmester. Dette fører dessverre ofte til kostbare tiltak, men med relativt små miljøeffekter. Disse medlemmer viser til at miljøambisjonene i for eksempel klimapolitikken og energipolitikken pålegger norsk næringsliv betydelige kostnader og restriksjoner, men med minimale miljøeffekter globalt.

Disse medlemmer har stor tillit til at et markedsøkonomisk system med basis i en rettsstat og en edruelig miljøpolitikk fra samarbeidsorienterte myndigheter, vil sikre at de økonomiske ressursene bedre kanaliseres til miljøtiltak og teknologiutvikling enn det dagens politiske stormkast klarer.

Disse medlemmer er bekymret over at et politisk flertall i iveren etter å foreta seg "noe" for å vise handlekraft står i fare for å ta dårlige beslutninger og sløse bort betydelige ressurser, uten at dette har særlig miljømessige virkninger. Selv om man ønsker å benytte føre-var-prinsippet, er det vanskelig å vite hvordan man her skal gå effektivt frem. Føre-var-prinsippet kan like gjerne bety at man skal unngå forhastede konklusjoner. Disse medlemmer frykter at det politiske flertallet initierer mange urealistiske miljøtiltak og legger grobunn for et svulmende miljøbyråkrati i forsøk på å reversere naturlige/ufarlige endringer i miljøet.

Disse medlemmer stiller seg positive til Regjeringens arbeid med å redusere lokale, konkrete forurensningsproblemer, for eksempel reduksjon av farlige stoffer og opprydning i gamle miljøsynder. Samtidig konstaterer disse medlemmer at Norge på verdensbasis ligger langt fremme. Når man vil redusere globale miljøutfordringer må dette tas i betraktning, slik at Norge ikke stadig legger opp til krav som er så strenge at norsk næringsliv sakte men sikkert flytter sin produksjon fra Norge til land med dårligere miljøstandard.

Disse medlemmer vil i den forbindelse peke på at flere økonomiske og bedre tekniske ressurser behøves dersom alle land skal være i stand til å møte de miljøutfordringene, slik Norge legger opp til. Dette krever blant annet at man legger forholdene til rette for økt økonomisk vekst på verdensbasis. Derfor må man

videreføre arbeidet for å åpne for økt internasjonal handel og sikre en større utbredelse av markedsøkonomi basert på en sunn rettsstat. Frivillig internasjonalt samarbeid for å utvikle kunnskap og forskning, demokrati eller ren hjelp på "non-profit"-nivå, er selvsagt også viktige virkemiddel.

Disse medlemmer stiller seg sterkt kritisk til Regjeringens aggressive linje i klimameldingen. Nettopp på grunn av kompleksiteten i problemstillingene, uenigheten i fagmiljøene og omfanget av tiltak som problemstillingen innebærer, er det av vesentlig betydning at man ikke tar forhastede beslutninger. Disse medlemmer ønsker også å vise til at ledende personer innen regjeringspartiene nå fremmer slike synspunkt. Disse medlemmer etterlyser derfor en mer nyansert klimadebatt som kan bidra med mer balansert kunnskap før vi eventuelt foretar så gjennomgripende tiltak som Regjeringen legger opp til.

Disse medlemmer mener man ikke har hatt en grundig premissdebatt i Norge, bare en tiltaksdebatt basert på de gitte premisser. Det er verken vitenskapelig grunnlag for eller positive praktiske konsekvenser av å gjennomføre slike hastetiltak som vi nå er vitne til.

Disse medlemmer er kraftig imot en tidlig innføring av et kvotesystem. Norsk industri og næringsliv har i stor grad utviklet en sterk miljøbevissthet, og har allerede imøtekommet myndighetenes krav ved betydelige reduksjoner i utslipp av klimagasser. De fleste kostnadseffektive tiltak er derfor allerede gjennomført, og dersom betydelige reduksjoner fortsatt skal gjøres må disse bedriftene ha muligheten til å bruke Kyoto-mekanismene. Disse medlemmer ser ingen grunn til å risikere norsk næringsliv for å sikre Norge en symbolsk lederstjerne i den internasjonale såkalte miljøbevegelsen.

Disse medlemmer viser til at enkelte partiers overambisjose miljøtiltak setter selv den mest miljøvennlige aktør i en tap/tap-situasjon. En særnorsk progressivitet i miljøkravene sikrer kun en stadig forverret konkurransesituasjon mot utlandet. Særnorske og urimelig strenge miljøkrav vil over tid skremme bort industri fra Norge. Miljøeffekten blir dog negativ, da denne industrien ikke forsvinner, men bare flytter. Da den globale etterspørselen av varer og tjenester ikke påvirkes av norsk miljølovgivning, vil det i praksis bety at produksjonen av varer flyttes fra Norge til land som med stor sannsynlighet står utenfor Kyoto-regimet. En viss realisme i utforming av miljøtiltak er derfor nødvendig.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen avstå fra å innføre et tidlig nasjonalt klimakvotesystem."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at det ikke har blitt tid og anledning til å gå inn på alle delmål i handlingsplanen, og vil komme nærmere inn på disse der det er naturlig ved behandling av andre saker.

Disse medlemmer understreker at sammenhengen mellom eksport og sosial utvikling slett ikke er entydig. Disse medlemmer viser blant annet til UNDPs bok "Making global trade work for people", som konkluderer med at handelsliberalisering ikke automatisk sikrer sosial utvikling, og at økt handel ikke garanterer økonomisk vekst eller langsiktig økonomisk eller sosial utvikling.

Disse medlemmer understreker at en rekke faktorer, interne og eksterne, må være på plass for at generell handelsliberalisering skal bidra til forbedrede levekår i en rekke utviklingsland. Generell nedbygging av handelshindringer innenfor rammeverket av WTO vil frata en rekke fattige land de preferanseavtalene de har om markedsadgang, slik at andre eksportland overtar deler av markedet. Disse medlemmer påpeker at Norge siden 2001 har hatt nulltoll og avvirket kvotebegrensningene for alle varer fra 49 MUL-land.

Det er mange dårlige erfaringer med at utviklingsland spesialiserte seg i råvareeksport innen landbrukssektoren, da dette kan føre til sør/sør-konkurranse og ras i råvareprisene. Disse medlemmer sier seg enig i at teknologioverføring er svært viktig for de fattige landene, men at økt eksport ikke nødvendigvis er den beste strategien for at dette skal finne sted.

Disse medlemmer understreker at økt internasjonal handel med matvarer har en rekke negative miljøaspekter som i dag ikke kostnadsberegnes, blant annet transportforurensing, biologisk forurensing, matvareberedskap og ernæringsmessige forhold. Disse medlemmer påpeker at mat i dag gjennomsnittlig "reiser" 2 500 km fra bonde til forbruker. På sikt er et slikt matvareregime ikke bærekraftig, og lokal matproduksjon og selvforsyning må stimuleres i utviklingslandene så vel som i Norge.

Disse medlemmer er skeptisk til ukritisk fokus på handel som fattigdomsbekjempelse i Regjeringens handlingsplan, og henviser til at en rekke faktorer må være på plass for at internasjonal handel skal bidra til generell velferdsutvikling for fattige land.

Disse medlemmer viser til målet om bærekraftig høsting av fiskeriressursene, og mener at arbeidet med strukturen i fiskeflåten må være innrettet på en måte som opprettholder en flåte med stor fangstevne og lite fangstbehov. Problemene i fiskeriflåten er i større grad knyttet til overinvesteringer enn til overkapasitet. Det må ikke legges opp til en politikk som fjerner de mest ressursvennlige båtene i kystflåten.

Disse medlemmer mener at dyrka og dyrkbare arealer må få et sterkere vern for å sikre mulighetene til å produsere mat for framtidige generasjoner. Arealer som er egne for matkorndyrking må ha et særlig sterkt vern. Nyere statistikk viser at utviklinga når det gjelder nedbygging er urovekkende.

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen vurdere å etablere et nasjonalt investeringsprogram for lokalt Agenda 21-arbeid.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at Langtidsprogrammet utarbeides etter prinsippene for bærekraftig utvikling.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen foreta en revisjon av handlingsplanen mot global fattigdom i lys av resultatene fra FN-konferansen i Johannesburg.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringen avstå fra å innføre et tidlig nasjonalt klimakvotesystem.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 5

Stortinget ber Regjeringen sørge for at Nasjonal Agenda 21 inngår som en fast del av nasjonalbudsjettet.

Forslag 6

Riksrevisjonens mandat og ressursituasjon må styrkes med tanke på å følge opp Nasjonal Agenda 21.

Forslag 7

Stortinget ber Regjeringen lage en nasjonal 10-årsplan for bærekraftig produksjon og forbruk, i tråd med vedtaket fra Verdenstoppmøtet i Johannesburg.

Forslag 8

Stortinget ber Regjeringen legge fram en oppfølging og evaluering av "Grønn skattekommisjon" med sikte på å gjøre Norge verdensledende i grønn skattevridning.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rå Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

St.meld. nr. 1 (2003-2004) kap. 6 - om Nasjonal handlingsplan for bærekraftig utvikling - vedlegges protokollen.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 18. november 2003

Bror Yngve Rahm
leder

Ingvild Vaggen Malvik
ordfører

2.7.1.3 KOMITEENS INNSTILLING

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Venstre og Kystpartiet, viser til de respektive fraksjoners merknader og forslag i utkast til innstilling fra energi- og miljøkomiteen, som er gjengitt foran. Flertallet har for øvrig ingen merknader.

Medlemen i komiteen frå Venstre viser til dei merknadene som Høgre og Kristeleg Folkeparti er med på i utkast til innstilling frå energi- og miljøkomiteen som er gjengitt foran. Denne medlemen sluttar seg til tilrådinga frå energi- og miljøkomiteen om at kapittel 6 i Nasjonalbudsjettet for 2004 vert å leggje ved protokollen. Denne medlemen har ellers ingen merknad.

Komiteens medlem fra Kystpartiet slutter opp om målsetningene i Nasjonal handlingsplan for bæredyktig utvikling. Norge bør være pådriver i de internasjonale miljøforhandlingene og et foregangsland nasjonalt. Det er viktig at kriteriene for bæredyktig utvikling blir så presise som mulig.

Dette medlem vil spesielt vise til behovet for å kunne iverksette internasjonal rettslig forfølgelse av stater som bedriver alvorlig miljøkriminalitet. Her er det nok å vise til de radioaktive utslippene fra Sellafield.

Dette medlem vil understreke hvor viktig det er å få gjennomslag for en bæredyktig forvaltning av naturressursene, slik at balansen i naturen kan opprettholdes. Det er også viktig å sikre en god informasjon i det internasjonale samfunn om slike sammenhenger. Dette medlem vil spesielt nevne behovet for en mer bæredyktig forvaltning av sjøpattedyr.

Dette medlem slutter seg til energi- og miljøkomiteens tilråding om at kapittel 6 i Nasjonalbudsjettet for 2004 vedlegges protokollen.

2.8 Skatte- og avgiftspolitikken

2.8.1 Sammendrag

Det er i St.meld. nr. 1 (2003-2004) Nasjonalbudsjettet 2004 kapittel 4 og i St.prp. nr. 1 (2003-2004) Skatte-, avgifts- og tollvedtak i kapittel 1 redegjort for hovedtrekkene i skatte- og avgiftsopplegget for 2003. Forslag til lovendringer i forbindelse med skatte- og avgiftsopplegget for 2004 er behandlet i Ot.prp. nr. 1 (2003-2004).

2.8.2 Komiteens merknader

Komiteen viser når det gjelder merknader til skatte- og avgiftsopplegget for 2004 til punkt 3.2.23.2 i denne innstillingen og til kapittel 2 i Budsjett-innst. S. nr. 1 (2003-2004). Når det gjelder lovendringer i forbindelse med skatte- og avgiftsopplegget, viser komiteen til sine merknader i Innst. O. nr. 20 (2003-2004), jf. Ot.prp. nr. 1 (2003-2004).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til Budsjett-innst. S. nr. 1 (2003-2004) og Innst. O. nr. 20 (2003-2004) for en nærmere gjen-

nomgang av Fremskrittspartiets prioriteringer innen rammeområde 23 og til kapittel 3.2.23.2.3 i denne innstilling.

2.8.3 Gradert arbeidsgiveravgift

Komiteen viser til at den gjeldende ordningen med regionalt differensiert arbeidsgiveravgift er det mest velfungerende og målrettede virkemiddel vi har i distriktspolitikken, og at ordningen bør videreføres i størst mulig grad slik den nå er utformet. Komiteen viser imidlertid til at det etter pålegg fra EFTAs overvåkningsorgan ESA, er nødvendig å gjøre endringer for at ordningen etter deres oppfatning ikke skal være i strid med EØS-avtalens forbud mot statsstøtte.

Komiteen slutter seg i Budsjett-innst. S. nr. 1 (2003-2004) punkt 3.20.3 til Regjeringens forslag om å videreføre dagens ordning i Finnmark og Nord-Troms i samsvar med vedtak i EFTAs faste komité om anvendelse av tilsidesettelsesklausulen i ODA-protokoll 3. Komiteen slutter seg likeså til at fiskeri- og landbruksnæringene beholder dagens ordning, som følge av at disse næringene ikke omfattes av EØS-avtalens statsstøtteregler. Komiteen slutter seg også til Regjeringens forslag om å videreføre gjeldende differensierte satser i arbeidsgiveravgiften innenfor det fri-beløp som gjelder for støtte til det enkelte foretak, såkalt bagatellmessig støtte. Komiteen slutter seg til at det skal innføres en transportstøtteordning i områder hvor avgiften økes. Komiteen slutter seg også til Regjeringens forslag til overgangsordning, og er tilfreds med at denne nå er godkjent av ESA.

Komiteen har merket seg at det i den offentlige debatt har vært framsatt en rekke forslag til tiltak for så langt mulig å ivareta intensjonene i dagens ordning.

Komiteen har merket seg at EØS-avtalens forbud mot konkurransevridende statsstøtte gjelder overfor forretningsvirksomhet når dette "vri eller truer med å vri konkurransen" og "i den utstrekning støtten påvirker samhandelen mellom avtalepartene".

Komiteen vil peke på at det kan være mulig å videreføre gradert avgift for de deler av næringslivet som ikke driver virksomhet som er i konkurranse eller potensielt kan være i konkurranse med virksomhet i andre land i EØS-området, herunder vesentlige deler av offentlig virksomhet og ikke-kommersielle organisasjoners virksomhet.

Komiteen mener at ordningen med gradert avgift må videreføres så langt mulig. Dette gjelder både i forhold til privat og offentlig sektor. Komiteen går inn for å søke om å få til en ordning der hele eller deler av bransjer kan betale gradert avgift begrunnet med at det ikke foreligger aktuell eller potensiell konkurranse. Komiteen mener derfor at Regjeringen raskest mulig må utforme forslag til en slik ordning, som kan notifiseres til ESA. Ordningen må utformes og avgrenses slik at den må forutsettes å kunne gjøres gjeldende for hele eller vesentlige deler av en bransje i samme avgiftssone uten at dette er i strid med EØS-avtalen.

Komiteen peker på at en nå ikke har oversikt over omfanget og iverksettingstidspunktet for en slik ordning. Komiteen legger derfor til grunn at Regjering-

gen, forutsatt godkjenning fra ESA, kommer tilbake til Stortinget med forslag til nedsettelse av bevilgningsvedtakene for arbeidsgiveravgift og kompensierende tiltak.

Komiteen fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen snarest mulig utforme forslag til regelverk som så langt som mulig viderefører ordningen med gradert arbeidsgiveravgift for bransjer eller vesentlige deler av bransjer som ikke er i konkurranse med virksomhet i andre EØS-land, i tråd med finanskomiteens merknader i Budsjett-innst. S. I (2003-2004). Ordningen forutsettes å gjelde både offentlig og privat sektor. Ordningen utformes og avgrenses slik at den må forutsettes å kunne gjøres gjeldende for hele eller vesentlige deler av en bransje i samme arbeidsgiveravgiftssone uten at dette er i strid med EØS-avtalen. Regjeringen bes utforme forslag til en slik ordning innen utgangen av mars 2004. Før formell notifikasjon av en slik ordning sendes til ESA, skal Stortingets organer orienteres med rimelig tid til vurdering. Regjeringen forutsettes å fremme eventuelle forslag til endringer i regelverk og bevilgningsvedtak som følge av ordningen så snart godkjenning fra ESA foreligger."

Komiteen viser til at ved eventuell godkjenning av komiteens opplegg for å videreføre lav avgift for større deler av næringslivet og kommunesektoren, vil behovet for bevilgninger til andre kompensasjonstiltak være mindre enn med Regjeringens opplegg. Inntil Regjeringen kommer tilbake med forslag om budsjettmessige endringer som følge av oppfølgingen av dette vedtaket, legger komiteen bevilgningsmessig til grunn at arbeidsgiveravgiften økes slik det følger av Regjeringens opplegg i statsbudsjettet, og vurderer nivået på bevilgningene til kompensasjonstiltak ut fra dette. Komiteen legger tilsvarende inntil videre til grunn det system for kompensasjon til kommunesektoren som framgår av Regjeringens opplegg.

Komiteen mener at det skal gis full og varig kompensasjon for den økte arbeidsgiveravgiften til den enkelte region som berøres. Komiteen understreker således at det ikke er tilstrekkelig at kompensasjon er fullstendig på nasjonalt nivå.

Komiteen forutsetter at det i statsbudsjettet for det enkelte år skal være en samlet oversikt som viser de årlige merkostnader som følger av økningen i arbeidsgiveravgiften i hvert fylke og hvordan dette er kompensert.

Komiteen forutsetter at Regjeringen legger til rette for bruk av transportstøtte i et så stort område som mulig. Komiteen viser til at ESA stiller krav om at det er en sammenhengende region med lav befolknings tetthet og lange avstander for at regionen skal kunne gjøre bruk av transportstøtte. Komiteen ber Regjeringen vurdere hvordan virkemiddelområdene kan innrettes slik at flere distriktskommuner kan oppfylle kravene til å gjøre bruk av transportstøtte.

Komiteen ber Regjeringen utforme regelverket for bagatellmessig støtte på en slik måte at det i minst

mulig grad virker konkurransevridende mellom likeartet virksomhet. Komiteen har merket seg at samvirkebedrifter bl.a. i varehandelen, kan bli behandlet mindre gunstig enn bedrifter som er tilknyttet kjeder, ved at medlemsorganisasjoner ikke har organisert sine datterbedrifter i selvstendige aksjeselskap på samme måte som de andre varehandelskjedene. Dersom samvirkeorganisasjoner ikke kan behandles særskilt ut fra sine særskilte forutsetninger som medlemsorganisasjoner, mener flertallet at det må gis lovhjælp for at samvirkeforetak kan ha heleide datterselskap som er selvstendig samvirkeforetak. Komiteen legger til grunn at lovverket og praktiseringen av det skal være foretaksnøytralt.

Komiteen fremmer i Innst. O. nr. 20 (2003-2004) kapittel 24 forslag til lov om heleide dattersamvirkeforetak.

Komiteen legger til grunn at departementet normalt bør godkjenne at samvirkeforetak som har samlet medlemmer fra større geografiske områder i samme medlemsorganisasjon, kan være eiere av samvirkeforetak som driver virksomhet til fordel for lagets medlemmer. I slike tilfeller vil det dreie seg om en praktisk organisasjonsmessig tilpasning hvor også det heleide datterforetaket inngår i en selskapsstruktur som skal søke å realisere samvirkeformålet. Komiteen forutsetter at loven trer i kraft raskt.

Komiteen konstaterer at Regjeringen har medregnet den delen av reduksjonen i el-avgiften som faller på næringslivet i det området som får økt arbeidsgiveravgift, som kompensasjon for avgiftsøkningen. Komiteen er enig om at reduksjonen i el-avgiften ikke skal medregnes i kompensasjonsbeløpet.

Komiteen viser til de respektive partiers budsjettopplegg.

Komiteen vil understreke at de økte avgiftsinntektene, som følger av økningen i arbeidsgiveravgiften fullt ut skal benyttes til tiltak i de regioner hvor avgiften økes.

Komiteen ber Regjeringen vurdere om det kan utformes tiltak som i større grad når bransjer som i liten grad får nytte av de foreslåtte kompensierende tiltak som f.eks. transportstøtten. Komiteen har også merket seg at bedrifter med mange ansatte har mindre effekt av ordningen med bagatellmessig støtte enn bedrifter med få ansatte.

Komiteen peker bl.a. på betydningen av tiltak for reiselivsnæringen. Komiteen legger til grunn at innretningen av slike generelle bransjetiltak i områder som rammes av økt arbeidsgiveravgift forvaltes av Kommunal- og regionaldepartementet. Komiteen forutsetter imidlertid at de virkemidlene som settes inn forankres i forpliktende handlingsplaner, og utformes i samråd med de berørte næringslivet og de berørte fylkeskommunene.

Komiteen forutsetter at det i forhold til virksomheter som helt eller delvis finansieres ved statlige tilskudd, tas hensyn til de økte kostnadene som følge av økt arbeidsgiveravgift ved fastsettelsen av tilskuddet. Komiteen viser her bl.a. til behovet for kompensasjon til arbeidsmarkedsbedriftene.

Komiteen mener at resterende kompensasjonsbeløp - utover videreføring av gradert avgift så langt det er mulig, transportstøtte, bagatellmessig støtte og generelle bransjetiltak - bør overføres til den enkelte region gjennom fylkeskommunen som regional utviklingsaktør. Komiteen legger til grunn at alle kompensasjonstiltakene skal innrettes til de områder i det enkelte fylke som er påført økt avgift. Disponeringen av midlene forutsettes å skje med grunnlag i forpliktende handlingsplaner som utformes i nært samarbeid med næringslivet selv, organisasjonene i arbeidslivet og kommunene i de områder av fylket hvor avgiften blir økt.

Komiteen legger til grunn at flere fylkeskommuner kan samarbeide om tiltak som omfatter hele eller deler av de aktuelle fylker. Eksempelvis kan om ønskelig Sør-Trøndelag, Hedmark og Oppland fylkeskommuner gå sammen om et program for "Fjellregionen".

Komiteen legger til grunn at disponeringen av midlene skal være friere enn for de ordinære midler som overføres fylkeskommunene til regionale utviklingstiltak. Det foreslås derfor opprettet egen post til formålet under Kommunal- og regionaldepartementets budsjett hvori også inngår tiltak for bransjer som forvaltes av departementet. Det forutsettes nær dialog mellom fylkeskommunene og Kommunal- og regionaldepartementet for å sikre at tiltak som iverksettes gjennom fylkeskommunene ikke er i strid med EØS-avtalen. Komiteen forutsetter at fordelingen mellom bransjetiltak og generelle tiltak gjennom fylkeskommunene avklares raskt.

Komiteen vil peke på de spesielle utfordringene som gjelder for områdene i grensen mellom ulike arbeidsavgiftssoner, hvor utslagene av avgiftsendringen blir forskjellig. Dette gjelder i særlig grad de nordligste delene av sone 4 hvor avgiften økes fra 5,1 til 14,1 pst., samtidig som nabokommunene i nord beholder fullt fritak. Flertallet ber om at departementet og de berørte fylkeskommunene har særlig oppmerksomhet om utfordringene i slike områder.

Komiteen mener det kan være behov for bedre innsikt om handlingsrommet innenfor EØS-regelverket og om de virkemidlene som anvendes i andre deler av EØS-området. Komiteen ber Regjeringen oppnevne et særskilt utvalg som gis i oppdrag å skaffe bedre oversikt over dette og over aktuelle nye virkemidler som er i tråd med dette. Utvalget bør være sammensatt slik at det blant medlemmene både er representanter foreslått av regionale myndigheter og næringslivet i de berørte områdene, representanter fra aktuelle forskningsmiljøer og fra sentrale myndigheter.

Komiteen fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen oppnevne et utvalg for å vurdere konkret utforming av virkemidler som kan settes inn innenfor rammen av EØS-regelverket som følge av bortfall av differensiert arbeidsgiveravgift."

Komiteen mener at den graderte arbeidsgiveravgiften er det mest målrettede tiltak som er anvist for å bidra til sysselsetting og derigjennom bosetting i et

område. Komiteen har merket seg at EUs regelverk på dette området etter planen skal revideres i 2007, og at dette også vil ha betydning for EØS. Komiteen ber Regjeringen legge opp til et aktivt engasjement for å øke forståelsen i EØS-området for fordelene ved en gradert arbeidsgiveravgift framfor andre og mindre målrettede tiltak.

Komiteen fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge opp til et aktivt engasjement for å øke forståelsen i EØS-området for fordelene ved en gradert arbeidsgiveravgift framfor andre og mindre målrettede tiltak."

Komiteen vil peke på at det når denne innstilling avgis, bare er vel én måned igjen til endringene i arbeidsgiveravgiften skal iverksettes. ESAs notifikasjon av alle kompensasjonsordningene foreligger ennå ikke, og innretningen av tiltakene er ikke avklart. Komiteen mener at avgiftsøkningen, overgangstiltakene og kompensasjonstiltakene må iverksettes på en slik måte at næringslivet i de berørte områdene har rimelig tid til å forberede seg. Komiteen finner det etter omstendighetene rimelig at iverksettelsen av avgiftsøkningen søkes utsatt. Komiteen er innforstått med at dette bare kan skje gjennom enighet mellom Norge og ESA. Komiteen er derfor enig i at Regjeringen har søkt ESAs tilslutning til utsettelse av iverksettelsen.

Komiteen foreslår at bevilgningene til kompenserte tiltak over Kommunal- og regionaldepartementets budsjett økes med 145 mill. kroner som følge av at reduksjonen i el-avgiften ikke skal medregnes som del av kompensasjonsbeløpet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at dette følger av budsjettavtalen mellom disse partiene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at partier som representerer et flertall i Stortinget, i møtet i Stortingets EØS-utvalg 21. mars 2003 ga tilslutning til Regjeringens opplegg for håndtering av spørsmålet om gradert arbeidsgiveravgift i forhold til ESA.

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet gikk mot Regjeringens opplegg, og ønsket å gjøre bruk av unntaksbestemmelsen i protokollen om domstols- og overvåkningsorganene i EØS-avtalen (ODA-protokoll 3) for et større område enn Nord-Troms og Finnmark. På vegne av Arbeiderpartiet uttalte parlamentarisk leder Jens Stoltenberg at Arbeiderpartiet mente "at det ikke er godtgjort at man ikke kan bruke tilsvarende argumentasjon for resten av Norge, eller for deler av resten av Norge", og konkluderte med at Arbeiderpartiet ikke hadde "noe grunnlag for å støtte Regjeringen i at grensen går der". Disse medlemmer tar til etterretning at Regjeringen - med grunnlag i tilslutningen fra Stortingets flertall - har meddelt ESA en posisjon i

tråd med det opplegget som ble presentert for EØS-utvalget.

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet i innstillingen til revidert nasjonalbudsjett uttalte:

"Disse medlemmer vil peke på at mulighetene for å beholde lavere arbeidsgiveravgift for bransjer hvor dette ikke virker konkurransevridende, må utnyttes."

Disse medlemmer viser videre til at Arbeiderpartiet i innstillingen til revidert nasjonalbudsjett viste til forslaget om å fjerne el-avgiften for all næringsvirksomhet, og uttalte:

"Disse medlemmer vil peke på at en slik reduksjon ikke skal dekkes inn gjennom de økte inntektene fra arbeidsgiveravgiften."

Disse medlemmer viser til at dersom komitéflertallets forslag om å videreføre lav avgift for større deler av næringslivet blir vedtatt, vil det beløp som gjenstår til andre kompensasjonstiltak, være mindre enn Regjeringens forslag. Inntil Regjeringen kommer tilbake med forslag om budsjettmessige endringer som følge av oppfølgingen av et slikt vedtak, legger disse medlemmer til grunn det samme beløp til tiltak over Kommunal- og regionaldepartementets budsjett som i Regjeringens opplegg med tillegg av et beløp tilsvarende det Regjeringen har forutsatt dekket gjennom redusert el-avgift. Disse medlemmer foreslår derfor at bevilgningen over Kommunal- og regionaldepartementets budsjett økes med 145 mill. kroner.

Inntil denne ordningen er endelig fastsatt legger disse medlemmer tilsvarende til grunn det opplegg for kompensasjon til kommunesektoren som framgår av Regjeringens opplegg.

Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen i sitt budsjettforslag foreslår å redusere bevilgningene til ordinære distriktpolitiske tiltak, slik at virkningen av kompensasjonstiltakene i stor grad motvirkes av kutt i andre regionale utviklingstiltak. Disse medlemmer mener dette er svært uheldig, og viser til Arbeiderpartiets forslag om styrking også av de ordinære distriktpolitiske virkemidlene med 100 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til at kompensasjon til de 14 kommunene som for få år siden ble flyttet til en sone med høyere arbeidsgiveravgift fra og med inneværende år inngår i rammeoverføringen til regionalpolitiske tiltak gjennom fylkeskommunene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at den differensierte arbeidsgiveravgiften har vært en treffsikker og byråkratisk ordning. Disse medlemmer ser det derfor som et skritt i feil retning å oppheve denne ordningen og erstatte den med en ordning som trolig vil være mindre treffsikker og som åpenbart vil være mer byråkratisk å håndheve. Det er også vanskelig å bli overbevist om at nåværende og forrige Regjering har gjort alt som kan gjøres for å få til en god løsning for distrikts-Norge.

Disse medlemmer registrerer at Arbeiderpartiet i sine merknader velger en merkelig fortolkning av

hendelsesforeløpet i behandlingen av denne sak. Gjennom selektiv utvelgelse av sitat fra et hemmelig møte i Stortingets EØS-utvalg den 21. mars 2003, forsøker Arbeiderpartiets medlemmer å glorifisere egen innsats og legge all skyld for hendelsesforløpet på øvrige parter. Blant annet siteres Fremskrittspartiet som om man gav Regjeringen uforbeholden støtte for arbeidet som Regjeringen til da hadde gjort i forbindelse med den differensierte arbeidsgiveravgiften.

Disse medlemmer ønsker derfor å gjøre oppmerksom på at Fremskrittspartiet i ovennevnte møte også sa:

"Men vi må selvsagt ta forbehold om intern behandling [om arbeidsgiveravgiften] hos oss, og også om at det som Regjeringen kommer tilbake med i budsjettet for 2004, er av en slik karakter som beskrevet her."

Fremskrittspartiet tok altså forbehold om støtte til Regjeringen basert på hva Regjeringen til slutt kom til å gjøre.

Disse medlemmer ønsker også å gjøre oppmerksom på at Jens Stoltenberg i samme møte uttalte:

"Det vi nå er i ferd med å gjøre, kanskje med Arbeiderpartiets støtte - jeg innrømmer det - er å søle til den beste distriktpolitiske ordningen vi har."

Disse medlemmer minner også om Stortingets behandling av Revidert nasjonalbudsjett i juni 2003, hvor Arbeiderpartiet unnlot å sikre flertall for en Fremskrittsparti-merknad som kritiserer Regjeringens unntakene rundt bruken av ODA, Protokoll 3.

Disse medlemmer mener en flertallsmerknad fra opposisjonen ville gitt viktige signaler til Regjeringen, noe som altså ikke skjedde. Disse medlemmer er dog positive til at alle partier nå velger å fokusere på å oppnå en tverrpolitisk løsning om saken fremfor å drive politisk spill i media.

Disse medlemmer viser til at en speilvending av dagens ordning er blitt nevnt som et alternativ til forslaget fra Regjeringen. En slik ordning vil gå ut på at det kun er pressområder som får høyeste sats, mens resten av landet har en lavere sats. Regjeringen har her vist til et eksempel der pressområdene får 14,1 pst. og resten av landet får 11,8 pst. Med en slik modell ville 60 pst. av næringslivet fått 11,8 pst. avgift mens altså 40 pst. ville få 14,1 pst., dette selvsagt under forutsetning av et null-proveny-opplegg.

En slik modell ville trolig blitt godkjent av ESA. Likevel har Regjeringen avvist en slik modell med begrunnelse at "Regjeringen ønsker ikke å utsette næringslivet for en slik politikk".

På grunn av Regjeringens begrensede utredning av speilvendingsmodellen er det vanskelig å vurdere om denne modellen er et godt alternativ. Regjeringen kunne også utredet mer om muligheten for fritak for bedrifter som ikke er i internasjonal konkurranse. Et annet problem ved Regjeringens forslag er at transportsektoren ikke faller inn under reglene om bagatellmessig støtte.

Dersom en utsettelse av iverksettingen av endringene i arbeidsgiveravgiften ikke blir godkjent av ESA, er det

viktig å sikre at omleggingen medfører minst mulig ulempe for næringslivet. Dette krever at avgiftsøkningen blir tilbakeført fullt ut og at dette skjer i nært samarbeid med næringslivet. Dette krever også at el-avgiften blir holdt utenfor. Disse medlemmer går derfor inn for at det blir overført ytterligere 145 mill. kroner slik at full kompensasjon blir oppnådd. Disse medlemmer vil understreke at kompensasjonsordninger må være varige. Disse medlemmer viser også til at Fremskrittspartiet i overfor nevnte EØS-møte understreket følgende:

"Bare en liten ting til som gjelder krone for krone-kompensasjon: Det er ikke gitt at det å kompensere direkte for de midlene man taper i forbindelse med en avgift, virker på samme måte ved å kompensere i kroneløp."

Disse medlemmer vil derfor på bakgrunn av dette fortsatt holde åpent om det er behov for en overkompensasjon i forbindelse med omleggingen av differensiert arbeidsgiveravgift. Disse medlemmer vil eventuelt komme tilbake til en slik overkompensasjon i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2004.

Disse medlemmer viser også til at 14 kommuner fikk forhøyet avgift fra 1. januar 2000.

Overfor de 14 kommunene gav den daværende regjering uttrykk for at denne endringen skjedde etter pålegg fra ESA. I ettertid er et imidlertid langt på vei dokumentert at denne endringen ikke var pålagt fra ESA.

Dokumentasjon viser også at utvelgelsen av disse 14 kommunene var nokså tilfeldig. Disse medlemmer synes derfor det er ulogisk at de 14 kommunene ikke får varige særordninger/tilbakeføring slik de andre kommunene får. Disse medlemmer har derfor satt av 55 mill. kroner for 2004 til slik kompensasjon.

Disse medlemmer vil derfor fremme følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å innlemme de 14 kommunene, som fikk økt arbeidsgiveravgift f.o.m. 1. januar 2000, i ordningen med kompensasjon og bagatellmessig støtte. Full innlemming skal skje med virkning fra 2005. For budsjettåret 2004 blir det bevilget 55 mill. kroner til slik kompensasjon."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til omforente merknader og forslag fra en samlet komité, om å bedre Regjeringens opplegg til kompensasjon for bortfall av differensiert arbeidsgiveravgift. Disse medlemmer er glad for at flere av de forslagene vi har spilt inn tidligere i brevveksling med Regjeringen, nå har fått allmenn oppslutning.

Disse medlemmer vil påpeke at Regjeringen har bygget ned de distriktspolitiske virkemidlene over flere år. Særlig dramatisk blir endringen i 2004 fordi den differensierte arbeidsgiveravgiften blir borte som helhetlig ordning.

Den differensierte arbeidsgiveravgiften er det viktigste og største virkemiddelet vi har for å opprettholde en

desentralisert bosetting i hele landet, og gi bedrifter i distriktene like konkurranseforhold som bedrifter i sentrale strøk.

I forbindelsen med godkjenningen av EØS-avtalen og en rekke ganger etter det, har befolkningen blitt forsikret om at EØS-avtalen ikke var til hinder for å opprettholde ordningen. EFTA-domstolens vedtak av 20. mai 1999 slo imidlertid fast at den geografisk differensierte arbeidsgiveravgiften er å betrakte som statsstøtte i henhold til EØS-avtalen. Da dommen falt, fremmet Sosialistisk Venstreparti straks forslag om å få på bordet konsekvensene av dommen og forslag til kompensatoriske ordninger, men ble nedstemt.

Disse medlemmer viser til merknader og forslag i Budsjett-innst. S nr. 5 (1999-2000) og Budsjett-innst. S. nr. 151 (2000-2001) og merknader under ramme 6 i Budsjett-innst. S. I (2003-2004).

Disse medlemmer vil hevde at Regjeringen har vist stor, politisk passivitet i forhold til å finne politiske løsninger, noe som er den eneste mulighet til å overprøve de juridiske bindingene EØS-avtalen gir.

Disse medlemmer vil peke på at passiviteten henger sammen med Regjeringens politiske ønske om å dempe distriktspolitikken og legge mer vekt på generell skatte- og avgiftslettelser. Disse medlemmer er uenig i en slik politikk, fordi den er sentraliserende og øker de økonomiske forskjellene mellom landsdeler og mennesker.

Disse medlemmer påpeker at overgangsordningen medfører at arbeidsgiveravgiften vil øke kraftig i sone 3 og 4 i 2005, og at Regjeringen ennå ikke har anvist et eneste forslag om kompensasjon for denne økningen, verken til bedriftene eller via andre ordninger. Det er derfor av avgjørende betydning av Regjeringen gjennomfører det opplegget en samlet komité nå legger opp til, og bruker regelverkets muligheter maksimalt i det videre arbeidet.

Disse medlemmer vil understreke at også kompensasjonsordningen for overgangsordningen i 2005 og 2006 skal være reell og varig for de områder og bedrifter som blir berørt.

Disse medlemmer vil påpeke at bevilgninger over de regionale utviklingsmidlene gir indirekte virkning for bedriftene og må derfor, etter disse medlemmers syn, overkompensere for å gi tilsvarende virkning for berørte bedrifter og viser til foreslåtte bevilgning.

Disse medlemmer vil også understreke at distriktspolitikken i årene fremover må styrkes langt utover kompensasjon for bortfallet, og vil derfor øke bevilgningene i 2004 på disse postene med 330 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til at kompensasjon til de 14 kommunene, som for få år siden ble flyttet til en sone med høyere arbeidsgiveravgift, fra og med inneværende år inngår i rammeoverføringen til regionalpolitiske tiltak gjennom fylkeskommunene. Dersom det skal være rom for å gi kompensasjon gjennom en slik ordning, må rammen for bevilgning til fylkeskommunene økes.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til forslag og merknader fra et bredt flertall i komiteen som går inn for et bedre opplegg for å kompensere for bortfall av differensiert arbeidsgiveravgift enn det Regjeringen la opp til. Dette medlem er svært fornøyd med at man gjennom dette opplegget åpner for å begrense de negative virkningene i størst mulig grad for næringslivet i berørte distrikter.

Dette medlem vil vise til at bortfallet av den differensierte arbeidsgiveravgiften isolert sett er den mest dramatiske endringen i rammebetingelser for virksomheter i distriktene vi noen gang har sett. Vårt viktigste og mest treffsikre distriktpolitiske virkemiddel faller bort, og næringslivet påføres den største avgiftsøkning noensinne.

Dette medlem viser til at EØS-avtalen griper inn i stadig flere nasjonale prioriteringer. Det er et samstemmig politisk miljø i Norge som ønsker ordningen slik den er i dag. Likevel må en vike for ESA-domstolen. Mange av de argumentene EØS-motstanderne anførte i 1992 slår dessverre til. Dette er dramatisk for norsk selvvråderett og mulighetene til å ivareta nasjonalt viktige verdier.

Dette medlem mener Regjeringen har gjort en for dårlig innsats i forhold til å bevare ordningen. Dette medlem viser videre til denne Regjeringens aktive linje for å bygge ned de distriktpolitiske virkemidlene. Dette medlem vil derfor påpeke at det er viktigere enn noen gang å føre en aktiv distriktpolitikk. Dette medlem er bekymret for at de kompensasjonsordninger som foreslås for virksomheter som får økt arbeidsgiveravgift, ikke er tilstrekkelig treffsikre i forhold til dagens ordning. Dette medlem mener derfor det bør overkompenseres kronemessig for å gi tilnærmedesvis samme effekt som lav arbeidsgiveravgift har gitt. Dette medlem viser i så måte til Senterpartiets satsing på økte bevilgninger til distrikts- og regionalformål, og en mer offensiv næringspolitikk.

Dette medlem er videre opptatt av situasjonen for de 14 kommunene som ble flyttet til høyere arbeidsgiveravgiftssats fra og med 1. januar 2000. Disse kommunene hadde en kompensasjonsordning som er falt bort langt tidligere enn de var forespeilet. For næringslivet i disse kommunene har kompensasjonen kun ett år vært på nivå med merkostnadene. Det er grunn til å bemerke at virksomheter i disse kommunene hadde grunn til å forvente at deres situasjon ble gjenstand for vurdering i forbindelse med øvrige vurderinger av framtidige ordninger utover 2003. Dette medlem mener de 14 kommunene også må omfattes av det nye kompensasjonssystemet, og fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sikre at private og offentlige virksomheter i de 14 kommunene som ble flyttet fra sone II til sone I 1. januar 2000, sikres kompensasjon som om de fortsatt skulle ligge i sone II."

Dette medlem viser til at Senterpartiet sekundært vil foreslå en særskilt kompensasjon til disse kommunene i Budsjett-innst. S. nr. 5 (2003-2004).

3. STATSBUDSJETTET MEDREGNET FOLKETRYGDEN FOR 2004

3.1 Hovedtrekk i forslaget til statsbudsjett

3.1.1 *Sammendrag fra St.meld. nr. 1 (2003-2004) Nasjonalbudsjettet 2004*

I 2004-budsjettet har Regjeringen funnet plass til å prioritere flere sentrale politikkområder i tråd med Sem-erklæringen. Regjeringens hovedprioriteringer i 2004-budsjettet er:

- Flere barnehageplasser og lavere foreldrebetaling. Regjeringen følger opp barnehageforliket. Barnehagenes økonomi foreslås styrket slik at målene om lavere foreldrebetaling, økt utbygging og økonomisk likeverdig behandling av private og kommunale barnehager kan nås i løpet av perioden 2004-2005. I forhold til saldert budsjett for 2003 foreslås det økte midler til barnehagesektoren med vel 2,8 mrd. kroner. Det tilsvarer en reell vekst på mer enn 2,3 mrd. kroner. Økningen inkluderer skattefritak for arbeidsgivers betaling av barnehageplasser for ansattes barn hvor det på usikkert grunnlag er anslått en påløpt skattelette på 300 mill. kroner. Regjeringens forslag legger grunnlag for en samlet offentlig finansiering av kostnadene i barnehagesektoren på om lag 80 pst., og sikring av maksimalprisgrensen for foreldrebetaling på om lag 2 750 kroner (pris- og kostnadsjustert i forhold til 2 500 kroner regnet i 2002-priser) fra 1. mai 2004. I tillegg legges det til grunn etablering av nye plasser til 12 000 barn i 2004.
- Sykehus og psykiatri. Det har vært en kraftig aktivitetsvekst i sykehusene de siste årene. Ventetidene er betydelig redusert. I 2003 ventes aktiviteten som omfattes av innsatsstyrt finansiering å ligge 12 pst. over 2000-nivået, mens utbetalingene til poliklinisk behandling forventes å øke reelt med vel 30 pst. Regjeringen legger opp til at aktiviteten i sykehusene videreføres i 2004 på om lag samme høye nivå som anslaget for 2003. Det foreslås en reell vekst i bevilgningene til drift av sykehusene på 1,2 mrd. kroner i forhold til saldert budsjett for 2003. I tillegg foreslås det bevilget særskilte investeringsstilskudd til de tre store utbyggingsprosjektene Nye Ahus, fase 2 av den nye universitetsklinikken i Trondheim og nytt forskningsbygg ved Radiumhospitalet. Bevilgningene til gjennomføring av opptrappingsplanen for psykiatri foreslås økt med reelt 700 mill. kroner. Den nominelle bevilgningsøkningen er vel 800 mill. kroner. Det er den sterkeste økningen i løpet av ett år siden planen ble vedtatt av Stortinget. For å sikre at de forutsatte målene nås, foreslår Regjeringen at planperioden utvides med to år.
- Kommuneøkonomi. Regjeringen legger opp til en reell vekst i kommunenes samlede inntekter i 2004 på om lag 3 3/4 mrd. kroner. Det tilsvarer knapt 1,9 pst., og er i samsvar med de signalene som ble gitt i Kommuneproposisjonen 2004, jf. nærmere omtale nedenfor.

- Utdanning og forskning. Regjeringen foreslår at det bevilges 1 144 mill. kroner til Kvalitetsreformen i 2004, som er en nominell økning på 517 mill. kroner i forhold til bevilgningene i 2003. Kvalitetsreformen er dermed fullfinansiert i tråd med Stortingets forutsetninger av hva som er et nødvendig bevilgningsnivå for å imøtekomme målene som ligger i reformen. Videre legges det opp til en nominell vekst i de offentlige forskningsmidlene på 1,1 mrd. kroner i 2004. Dette er i tråd med det årlige vekstbehovet for offentlige midler som er anslått i opptrappingsplanen for forskningsbevilgninger, jf. St.prp. nr. 84 (2000-2001).
- Kollektivtransport. Det foreslås en bred satsing på kollektivtransporten i 2004-budsjettet, med en særlig prioritering av storbyområdene. Det foreslås økte bevilgninger og endringer i merverdiavgiftssystemet som til sammen gir en styrking av kollektivtransporten på 950 mill. kroner i 2004. Bevilgningene til kollektivtiltak utgjør knapt 8,4 mrd. kroner over Samferdselsdepartementets budsjett. Det er en nominell økning på 570 mill. kroner i forhold til 2003-nivået. Kollektivtransporten styrkes også med Regjeringens forslag om å innføre 6 pst. merverdiavgift for persontransport fra 1. mars. Det vil gi næringen rett til fradrag for inngående merverdiavgift. Alt i alt får persontransporten om lag 380 mill. kroner i påløpt avgiftslettelse i 2004, noe som gir grunnlag for lavere billettpriser. På årsbasis utgjør avgiftsletten om lag 460 mill. kroner.
- Internasjonal bistand. Regjeringen foreslår å øke bevilgningene over bistandsbudsjettet, slik at de vil utgjøre 0,94 pst. av anslått bruttonasjonalinntekt (BNI) i 2004. I forhold til 2003 innebærer det en nominell økning på vel 630 mill. kroner. Regjeringen vil styrke innsatsen for bekjempelse av fattigdom gjennom økt satsing på blant annet utdanning,

tiltak mot HIV/aids-epidemien, næringsutvikling og humanitær bistand.

3.1.2 Komiteens merknader

3.1.2.1 INNLEDNING

Komiteen viser når det gjelder det finanspolitiske opplegget for 2004 til avsnitt 2.1 i denne innstillingen. Komiteen viser videre til at Stortinget 16. oktober 2003 fordelte statsbudsjettet på rammeområder, jf. Innst. S. nr. 2 (2003-2004).

Komiteen viser til at det etter at St.prp. nr. 1 (2003-2004) ble lagt fram, er det fremmet i alt 11 tilleggsproposisjoner til St.prp. nr. 1 (2003-2004).

I Stortingets møter 4. november 2003 og 11. november 2003 ble forslagene under de enkelte kapitler vedtatt fordelt på rammeområder og sendt komiteen i samsvar med Stortingets vedtak om fordeling til komiteene ved behandlingen av Innst. S. nr. 2 (2003-2004).

I St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 2-11 (2003-2004) er det fremmet forslag under noen nye kapitler og romertall. Fordelingen av disse fremgår av referat fra Stortingets møte 11. november 2003, sak nr. 2 punkt 3, som følger som vedlegg 1 til denne innstillingen.

3.1.2.2 AVTALE MELLOM REGJERINGSPARTIENE OG ARBEIDERPARTIET OM STATSBUDDSJETTET FOR 2004

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre (heretter kalt "avtalepartene") er enige om en helhetlig avtale om statsbudsjettet for 2004. Avtalen begrenser seg til Statsbudsjettet for 2004.

Avtalen innebærer at Arbeiderpartiet gir subsidiær tilslutning til Regjeringens forslag til Statsbudsjettet for 2004, med følgende endringer:

	Mill. kroner
<i>Sysselsetting/næring</i>	1 456,5
1. Tiltaksplasser	340
6000 ordinære tiltaksplasser 1. halvår. Regjeringen bes komme tilbake til Stortinget ifm. RNB med en ny vurdering av situasjonen på arbeidsmarkedet og behovet for tiltaksplasser 2. halvår.	
2. Permitteringsreglene	
- reduksjon av arbeidsgivers periode med lønnsplikt fra 30 til 10 dager.....	190
- forlengelse av midlertidig utvidelse av permitteringsordningen (fra 26 til 42 uker) for alle bransjer frem til 1. juli 2004	70
Regjeringen bes komme tilbake til Stortinget ifm. RNB med en ny vurdering av situasjonen på arbeidsmarkedet og behovet for evt. å forlenge perioden.	
3. Låneramme oppussing av skolebygg utvides med 1 000 mill. kroner	18,5
4. Låneramme Husbanken utvides med 1000 mill. kroner	0
5. SND-programmer	150
- Forsknings og utviklingskontrakter 60 mill kroner	
- Videreføring av NOX-reduksjonsprogrammet 10 mill. kroner	
- Landsdekkende innovasjonsordning	
a. Kulturbasert næringsutvikling 20 mill. kroner	
b. Fiskeindustri tapsfond 50 mill kroner (garantiramme 200 mill. kroner)	
c. "Innovasjon møbel" 10 mill. kroner	

	Mill. kroner
6. Næringsrettede utviklingstiltak (el-avgift ut av regnestykket knyttet til differensiert arbeidsgiveravgift)	145
7. Nettolønnsordning sjøfolk Videreføre regelverket som trådte i kraft 1. juli 2003	270
8. Næringsrettet forskning	11
9. Samferdsel (veiinvesteringer 200, kollektiv 50)	250
10. Skiheiser, kabelbane mv. inn i mva-systemet som persontransport	12
<i>Kommune/skole</i>	<i>2 471</i>
11. Frie inntekter kommune	2 000
12. En time mer undervisning pr. uke i småskolen (2. til 4. klasse). Helårseffekt To timer mer undervisning pr. uke i 1. klasse. Bokført 2004, 185 mill. kroner	440
13. Tilskudd til United World College	9
14. Tilskudd til Krokeide Yrkeskole	7
15. Rådet for fagopplæring (jf. verbalforslag punkt 2)	15
<i>Helse/egenandeler</i>	<i>800</i>
16. Regionale helseforetak	500
17. Egenandeler	300
Egenandelstaket settes til 1 550 kroner. Egenandelene som kommer inn under taket økes med ca. 13 pst.	
<i>Diverse</i>	<i>276,5</i>
18. T. Heyerdals stiftelse	5
19. AFP	7
20. Voksenopplæring	17,5
21. Glomdalsmuseet	10
22. Tingrettene/lagmannsretten	10
23. Arktisk universitet	4,5
24. Friluftsliv	2,5
25. Nettleie	20
26. Vaksinasjonsprogram (Gavi)	100
27. NRK-lisensen	100
<i>Totalt</i>	<i>5 004</i>

- "Forslaget om midlertidige ansettelser behandles ikke av Stortinget som sak knyttet til Statsbudsjettet for 2004, men forslaget bes vurdert av Arbeidslivslovutvalget som en del av utvalgets helhetlige innstilling. Ved høring og eventuelt fremlegg for Stortinget skal forslaget følge behandlingen av øvrige forslag."
- "Kravet til balanse i helseforetakene forskyves fra 2004 til 2005."
- "NRK-lisensen økes tilsvarende et proveny på 100 mill. kroner"
- "Det omdisponeres 100 mill. kroner innenfor Utenriksdepartementets budsjett til vaksinasjonsprogram ved å redusere kap. 163 post 71 og en tilsvarende økning på kap. 170 post 80."
- "Rådet for fagopplæring (RFA) og de nasjonale opplæringsrådene opprettholdes inntil ny struktur på trepartssamarbeidet er fastlagt."
- "Timetallet for småskoletrinnet (1. til 4. klasse) økes med to timer per uke for 1. klasse og en time per uke for 2. til 4. klasse. (185 mill. kroner i halvårseffekt og 440 mill. kroner i helårseffekt.). Time-tallet i småskolen økes ytterligere i 2005."
- "Forslaget om avkorting av avtalefestet pensjon (AFP) mot pensjon fra arbeidsgiver behandles ikke høsten 2003."
- "Regjeringen bes komme tilbake til Stortinget våren 2004 med forslag til hvordan man kan øke bruken av gass innenlands på en miljøvennlig måte. Innovasjonsselskapet i Grenland gis i oppdrag å etablere et nasjonalt gassteknologiprogram for å drive frem miljøvennlig bruk av gass til energiformål inkludert CO₂-håndtering. Det vurderes også en eventuell utvidelse av selskapets virksomhet til å omfatte bruk av gass i industrielle prosesser og løsninger for hydrogen som energibærer. Selskapet etableres i løpet av 2004. Det må snarest etableres en støtteordning for bygging av pilotanlegg for gasskraftverk med CO₂-håndtering, og partene ber Regjeringen legge frem sak for Stortinget om dette senest i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2004."
- "Regjeringen bes om å ta aktivt del i arbeidet for å legge et grunnlag for ny næringsdrift i Årdal og Høyanger i forbindelse med store nedleggelses av industriarbeidsplasser. Det må tas initiativ overfor nåværende virksomheter, fremtidige eier- og inve-

stormiljøer og gjennom målrettede offentlige virkemidler."

- "Minimumsverdien ved verdsetting av kraftverk for eiendomsskatteformål økes fra 0,8 kr/Kwh som foreslått av Regjeringen til 0,95 kr/Kwh, og det innføres en maksimumsverdi på 2,35 kr/Kwh."
- "Det tas forbehold om mindre justeringer."
- "Under behandlingen av fagbudsjettene forplikter avtalepartnerne seg til å sørge for flertall for de endringer som følger av denne avtale. Forutsatt enighet mellom avtalepartnerne kan det foretas endringer innenfor rammen ved fagbudsjettbehandlingen. Hvis det blir aktuelt for noen av avtalepartnerne å inngå flertallsallianser med andre partier om endringer av fagbudsjettene, forutsetter det enighet mellom avtalepartnerne. Videre forplikter avtalepartnerne seg ved fagbudsjettbehandlingen å opptre slik at det ikke blir flertall for forslag som har budsjettkonsekvenser for senere år enn 2004, med mindre det er enighet om dette mellom partene."

Økte utgifter som følge av avtalen dekkes i sin helhet gjennom

- utgiftsreduksjoner
diverse kutt på departementets budsjett 2 949,6 mill. kroner
- Inntektsendringer
diverse utbytte, salg av eiendom m.m. 1 700,6 mill. kroner

3.1.2.3 MERKNADER FRA KOMITEENS MEDLEMMER FRA HØYRE, KRISTELIG FOLKEPARTI OG VENSTRE

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til hovedtrekkene i Regjeringens budsjettforslag gjengitt i omtalen foran, samt disse medlemmers merknader under avsnitt 2.1.2 og kap. 10 i denne innstillingen.

3.1.2.4 MERKNADER FRA KOMITEENS MEDLEMMER FRA ARBEIDERPARTIET

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener at det er viktig å sørge for arbeid til alle. Disse medlemmer foreslår derfor å omprioritere om lag 10,5 mrd. kroner på statsbudsjettet. Av disse midlene vil disse medlemmer bruke 4,8 mrd. kroner i en nærings- og tiltakspakke for å sikre arbeid til alle. I overkant av 2,1 mrd. kroner vil gå til en aktiv politikk for å skape og sikre arbeidsplasser. 2,7 mrd. kroner vil gå til arbeidsmarkedstiltak for å øke de arbeidslediges mulighet til å skaffe seg jobb, og til bedringer av sosiale ordninger, blant annet dagpengeytelsene.

Disse medlemmer går inn for en bedre skole med mer undervisning, og mener at nøkkelen ligger i å bedre kommunenes økonomi. Disse medlemmer foreslår derfor å øke kommunenes frie inntekter med 3,5 mrd. kroner mer enn Regjeringen. Dette vil gi rom

for et bedre velferdstilbud til innbyggerne, både innenfor omsorg og skole, samt skolefritidsordningen. Disse medlemmer går videre inn for å utvide skolens undervisningstilbud, og mener at timetallet i grunnskolen gradvis bør økes. I dette budsjettet foreslår disse medlemmer å bevilge 400 mill. kroner til å øke undervisningstiden med 3 timer i småskolen (1. til 4. klasse) fra høsten 2004.

Disse medlemmer mener at sykehusene må få økonomi til å fortsette den gode utviklingen med å kutte køer og ventetider. Sykehusreformen har vært svært vellykket. Flere pasienter får behandling og ventetidene blir kortere. Samtidig stilles det strenge effektiviseringskrav til helseforetakene. De er pålagt å komme i balanse i 2004, noe som innebærer at et stort akkumulert underskudd må dekkes inn i løpet av kort tid. Disse medlemmer mener at en slik innsparing ikke kan skje uten at det vil gå på bekostning av tilbudet til pasientene. For å unngå drastiske kutt og nedskjæringer foreslår disse medlemmer å bevilge 1 mrd. kroner ekstra til sykehusene i 2004. Samtidig må kravet til økonomisk balanse utsettes i ett år, til 2005.

Disse medlemmer vil gi sin subsidiære tilslutning til de rammene som følger av forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre.

3.1.2.5 MERKNADER FRA KOMITEENS MEDLEMMER FRA FREMSKRITTPARTIET

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett for 2004 tar utgangspunkt i Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2004 samt Fremskrittspartiets prinsipp- og handlingsprogram for 2001-2005. Samlet sett foreslår disse medlemmer kraftige reduksjoner i skatter og avgifter, styrking av kjerneområdene og reduksjon av offentlige utgifter til ikke-prioriterte oppgaver. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet foretar bruttokutt over statsbudsjettet på 28 mrd. kroner, som etter noe omfordeling resulterer i et nettokutt på 13 mrd. kroner. Dette fører til en underliggende utgiftsvekst som er 12 mrd. kroner lavere enn i Regjeringens opplegg. Disse medlemmer viser videre til at Fremskrittspartiet anser investeringer i realkapital og skatte- og avgiftsreduksjoner som viktige bidrag til bedret vekst i BNP på kort og lang sikt, og derfor har skilt dette ut. Samlet sett økes investeringene i real- og finanskapital med 22 mrd. kroner og det foreslås skatte- og avgiftsreduksjoner på til sammen 18 mrd. kroner.

Disse medlemmer viser til sine merknader under andre kapitler i denne innstilling for en nærmere beskrivelse av Fremskrittspartiets alternative forslag til statsbudsjett for 2004, samt vårt syn på utviklingen i norsk økonomi.

Disse medlemmer viser også til sine merknader i Budsjett-innst. S. nr. 1 (2003-2004) og i Innst. O. nr. 20 (2003-2004) for en nærmere gjennomgang av Fremskrittspartiets forslag til innretning av skatte- og avgiftspolitikken for 2004.

Budsjettavtalen

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet tar til etterretning at det er inngått enighet om statsbudsjettet for 2004 mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet. Disse medlemmer vil peke på at mange av de endringer som er fremforhandlet, er riktige og nødvendige forbedringer i forhold til regjeringens forslag til statsbudsjett, men langt fra tilstrekkelige verken for å rette opp den sosiale profilen, bedre grunnlaget for økt sysselsetting, løse utfordringene for landets sykehus osv.

Disse medlemmer konstaterer at det fremforhandlede opplegg fortsatt medfører en økning i egenandeler, og vil selvsagt ramme dem som har det svært vanskelig allerede, enten fordi de er kronisk syke eller har en vanskelig privatøkonomi.

Disse medlemmer konstaterer videre at heller ikke regjeringens forslag om skjerpelser i permitteringsreglene blir reversert fullt ut, til tross for at dette har vært et samstemt krav både fra fagbevegelse og konkurranseutsatt industri, og dermed vil bidra til å forverre rammebetingelsene for denne hardt prøvede delen av norsk næringsliv.

Disse medlemmer må videre uttrykke sin store misnøye med at regjeringens forslag til reduksjon av ISF fra 60 pst. til 40 pst. nå får tilslutning fra Arbeiderpartiet.

Disse medlemmer ser med bekymring på at Forsvarets investeringsrammer kuttes ytterligere som følge av budsjettforliket. Det er bare å konstatere at det forsvarsforlik som ble inngått mellom de samme partier som nå danner flertall for neste års statsbudsjett ikke er forsvarlig finansiert.

Disse medlemmer stiller seg svært undrende til en rekke av de såkalte inndekningsforslag avtalepartene har blitt enige om. Budsjettforliket innebærer at man inntektsfører ytterligere 500 mill. kroner ved salg av statlig eiendom og ytterligere 700 mill. kroner ved økt utbytte fra statselskaper. Samlet sett betyr dette at staten tærer på sin kapital med ytterligere 1,2 mrd. kroner. Dette er selvsagt en indirekte måte å bruke oljepenger på. Prinsippet er dermed klart. Man tærer gjerne på statens formue for å dekke løpende driftsutgifter hvis man finner det for godt.

Disse medlemmer viser også til at flere av inndekningsforslagene, totalt 832 mill. kroner reelt består i å skyve utgifter over til senere budsjett-terminer. Det er altså ikke reelle omdisponeringer eller reelle kutt som dekker inn de pådratte økte varige utgifter i budsjettforliket. En rekke av inndekningsforslagene fører dermed til økt behov for omprioriteringer senere år. Disse medlemmer viser her endelig til Finansdepartementets svar på Fremskrittspartiets spørsmål nr. 6 av 16. november 2003, som bekrefter dette. Disse medlemmer viser også til at kap. 2309 i forbindelse med budsjettavtalen er redusert med 900 mill. kroner mer enn den reduksjonen som fulgte av fjorårets budsjettavtale. Disse medlemmer registrerer at det

dermed er svært begrenset rom for tilleggsbevilgninger til uforutsette utgifter i 2004.

Disse medlemmer konstaterer at de såkalte hovedfiendene i norsk politikk, Høyre og Arbeiderpartiet, nå er enige om det i alt vesentlige i norsk politikk. Slik disse medlemmer ser det, var det bare 5 mrd. kroner som for Arbeiderpartiet var forskjellen mellom et budsjett for økt arbeidsledighet og sosial urettferdighet og et budsjett med god sosial profil og tilstrekkelige tiltak for å fjerne arbeidsledigheten.

Disse medlemmer slår også fast at regjeringspartiene fortsetter sin vingling for å oppnå det alt overordnede - nemlig å sikre fortsatt regjeringsdeltagelse for regjeringspartiene. Etter disse medlemmers oppfatning fremstår dette som svært lite forutsigbart, og avslører at det er viktigere for regjeringspartiene å sitte i regjering, enn hva de sitter i regjering for å få gjennomført.

Etter disse medlemmers oppfatning er denne budsjettenigheten en konsekvens av stor regjeringsiver i regjeringspartiene og stor regjeringsfrykt i Arbeiderpartiet.

Disse medlemmer vil også hevde at budsjettforliket først og fremst har vært en lettelse for Kristelig Folkeparti. Kristelig Folkeparti har nå kommet et langt skritt nærmere et fremtidig regjeringssamarbeid med Arbeiderpartiet, samtidig som partiet sitter i regjering med Høyre.

Disse medlemmer vil endelig peke på at budsjettavtalen er en subsidiær avtale fra Arbeiderpartiets side. Disse medlemmer viser her til følgende uttalelser fra Jens Stoltenberg; "Det finnes ingen subsidiær virkelighet. Bare én virkelighet", "Den beste løsningen for landet vil være et helhetlig budsjettforlik. Subsidiær stemmegivning er ingen god løsning", "Det er Fremskrittspartiet som har en felles politisk plattform med denne regjeringen". "Arbeiderpartiet er tilhenger av "fast følge" og regjeringer som har et avklart flertall bak seg i Stortinget."

Disse medlemmer konstaterer at de refererte uttalelser nå blir stående uten innhold.

3.1.2.6 MERKNADER FRA KOMITEENS MEDLEMMER FRA SOSIALISTISK VENSTREPARTI

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, samt disse medlemmers merknader i punkt 2.1 der hovedprioriteringer for budsjettopplegget for 2004 framgår.

Disse medlemmer foreslår en offensiv for å skape ca. 20 000 nye jobber. Det gjør vi gjennom klare prioriteringer i budsjettet - prioriteringer som kombinerer uløste oppgaver i samfunnet vårt, med ledige hender. I tillegg fremmer vi en sysselsettingspakke med en ramme på ca. 2,3 mrd. kroner utover Regjeringens forslag til budsjetttramme, for å snu pessimisme til optimisme.

Disse medlemmers alternative statsbudsjett viser at det er mulig å prioritere annerledes. Vi mener

at økte forskjeller, privatisering av velferdsstjenester og sulteforing av kommunene, bringer oss i helt feil retning. Norge trenger ikke mer høyrepolitikk, men mindre.

Disse medlemmer legger i dette alternative statsbudsjettet fram forslag som hadde gjort Norge til et bedre sted å leve. Barn og unge, arbeidsledige, miljøet, velferdsstaten og de som har minst, er de som vinner med disse medlemmers forslag til prioriteringer. Det betyr at vi ikke har penger til alt - men til det viktigste.

Budsjettavtalen

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil gi uttrykk for at budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet har gjort et usosialt budsjett med klart høyrepreg, mindre usosialt. Omfanget av endringene er imidlertid beskjeden, og langt fra tilstrekkelige til å fjerne Høyre-stempelet.

Disse medlemmer registrerer at avtalen har gitt en noe sterkere satsing på tiltak som kan få folk i arbeid. Flere tiltaksplasser, økte ressurser til kommunene, mindre omfattende endringer i permitteringsreglene og noen næringsrettede tiltak med begrenset omfang, endrer budsjettet i riktig retning. Omfanget av de ulike sysselsettingstiltakene er likevel vesentlig mindre enn behovet, i dagens situasjon. Dette er ikke tilstrekkelig til å få arbeidsledigheten ned.

Disse medlemmer understreker at økningen i kommunenes frie inntekter knapt dekker forventet nedgang i skatteinntekter neste år. Det betyr at de økonomiske problemene i kommunene fortsetter. Kvaliteten på tjenestetilbudet vil de færreste merke noen forskjell på.

Disse medlemmer påpeker at frykt for regjeringsskifte fra budsjettpartenes side, gjør at den sittende Regjering hangler videre. Mangelen på politisk retning er påtrengende. Disse medlemmer understreker sterkt behovet for flertallsstyre. Dersom Norge skal bli kvitt arbeidsledighet, skape verdens beste skole, bedre velferd og et næringsliv med nødvendig verdiskapning, trengs det større grad av langsiktighet enn dagens svake mindretallsregjering kan gi.

Disse medlemmer er tilfredse med at avtalepartene har prioritert penger til en rekke av tiltakene i Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, de fleste riktignok med mindre omfang enn disse medlemmer anbefaler. Dette gjelder bl.a.:

- Tiltaksplasser: 6 000 flere tiltaksplasser.
- Permitteringsregler: arbeidsgivers periode med lønnsplikt ved permittering reduseres fra 30 til 10 dager. Sosialistisk Venstreparti reduserte til 5 dager.
- Låneramme til skolebygg økes med 1 mrd. kroner. Sosialistisk Venstreparti øker med 2 mrd. kroner.
- Husbankens lånerammer økes med 1 mrd. kroner. Sosialistisk Venstreparti øker med 2,5 mrd. kroner.

- Ulike SND-programmer økes med 150 mill. kroner. Sosialistisk Venstreparti øker SNDs program og annen næringsstøtte med drøyt 1 mrd. kroner.
- Egenandelstaket blir økt fra 1 350 til 1 550 kroner i stedet for 2500 kroner, mens alle egenandeler økes med 13 pst. Det betyr at egenandelene økes med 585 mill. kroner neste år. Sosialistisk Venstreparti godtar ingen økning i egenandeler. Det betyr ingen heving av egenandelstaket og uforandrede egenandeler.
- Kommunenes frie inntekter økes med 2 mrd. kroner. Sosialistisk Venstreparti øker kommunenes frie inntekter med 5,25 mrd. kroner.
- Helseforetakenes inntekter økes med 500 mill. kroner.
- NRK-lisensen økes med 60 kroner. Sosialistisk Venstreparti øker den med 110 kroner.

Disse medlemmer viser til at inndekningsforslagene er preget av kutt på statsbedrifter, forskning, miljø og kultur. Disse medlemmer påpeker at disse kuttene delvis opphever effekten av økningene som ligger i avtalen. F.eks. økes bevilgningene til næringsrettet forskning med 11 mill. kroner, mens kutt i forskningsbevilgninger andre steder i budsjettet beløper seg til 44 mill. kroner. Sjøl om det også er andre punkter i avtalen som berører forskningsbevilgningene, heter det i svar datert 16. november 2003 fra finansminister Per-Kristian Foss på spørsmål 2 fra finanskomiteen, Sosialistisk Venstrepartis fraksjon, at "... budsjettforliket innebærer om lag tilsvarende FoU-vekst som Regjeringens budsjettforslag". Det samme ser vi innenfor kulturfeltet der budsjettavtalen samlet betyr reduserte bevilgninger.

Disse medlemmer er overrasket over at Arbeiderpartiet inngår en budsjettavtale der kapitalen i stats-eide bedrifter brukes som hovedsaldring. Budsjettavtalen innebærer at man henter ut 245 mill. kroner fra Mesta AS og 535 mill. kroner fra Statkraft SF. Sammen med endringene som allerede ligger inne i budsjettet - omdanning av Statskonsult, inndragning av hele overskuddet i Statnett og Statkraft - godkjenner Arbeiderpartiet en eierskapspolitikk som fratrer statlige selskaper muligheten til å drive en langsiktig, forretningsmessig virksomhet.

Disse medlemmer viser til svar fra Samferdselsdepartementet til samferdselskomiteen (Sp nr. 17) hvor departementet skriver:

"Dersom Mesta ikke gis tilstrekkelig mulighet til å gjennomføre restruktureringen, vil selskapets konkurransevne i markedet bli svekket. Dette vil i så fall redusere selskapets verdi, og derved verdien av statens eiendeler. Det vil også gi et dårlig signal om lite forutsigbarhet og langsiktig eierskapspolitikk fra staten som eier jmf. at Stortinget høsten 2002 vedtok et samlet tilskudd på 1 468 mill. kr bevilget over tre år.

Departementet vil derfor sterkt fraråde et kutt i restrukturingsmidlene på 100 mill i 2004."

Disse medlemmer stiller seg på bakgrunn av svaret fra departementet undrende til at Arbeiderpartiet og regjeringspartiene vil kutte i budsjettposten tilskudd til restruktureringstiltak i Mesta.

Disse medlemmer viser til at restruktureringsmidlene skal brukes til følgende tiltak:

- Utgifter knyttet til tidligpensjonering
- Medlemskap i Statens pensjonskasse (merutgift)
- Særaldersgrense
- Flyttekostnader, pendling og bibehold av lønn, sanering av maskiner.

Disse medlemmer frykter at en reduksjon av midlene til omstruktureringstiltak vil skape usikkerhet om selskapets evne til å finansiere omstruktureringstiltakene som forutsatt og i henhold til avtaler inngått med de ansattes organisasjoner.

Disse medlemmer støtter departementets vurdering. På samme måte vil kuttet på 10 mill. kroner til kjøp av tjenester fra Statens Kartverk gjøre omstillingsprosessen i Kartverket enda vanskeligere enn den er i dag.

Disse medlemmer viser til at halvstatlige bedrifter som Norsk Hydro gjennom snart 100 år har forvaltet naturressursene i mange norske lokalsamfunn. Dette er små industriplasser som er bygd opp rundt industrien og er oftest totalt avhengig av fortsatt levedyktige industriarbeidsplasser. Samtidig har disse industristedene levert milliarder av kroner til å bygge velferd i resten av landet. Dette forplikter oss til å stille opp for disse samfunnene når bedriftene ikke tar sitt samfunnsansvar på alvor. Spesielt er aluminiumsverkene i Sogn sterkt utsatt dersom ikke Hydro investerer i ny og mer miljøvennlig teknologi. Disse medlemmer vil understreke at Hydro har en forpliktelse overfor disse samfunnene, særlig med tanke på at Hydro i årenes løp har fått svært gunstige rammebetingelser fra statens side.

Disse medlemmer skulle gjerne sett at det i Stortinget hadde vært vilje til å be Regjeringen om å gå enda en runde med Hydros ledelse, for å få til modernisering av verkene i Årdal og Høyanger. En modernisering som for øvrig vil være svært lønnsom. Disse medlemmer konstaterer at avtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet viser at det ikke vil være flertall for et slikt initiativ, og disse medlemmer vil derfor støtte forslaget som ligger i avtalen knyttet til Årdal og Høyanger.

Disse medlemmer understreker at budsjettavtalen har en dårlig miljøprofil. Gassatsingen regjeringspartiene og Arbeiderpartiet er blitt enige om, går på bekostning av satsingen på nye fornybare energikilder. Budsjettavtalen har også en rekke miljøfiendtlige kutt. 50 mill. kroner mindre til kollektivtrafikk, 35 mill. kroner mindre til omlegging til miljøvennlig energi gjennom Enova, og enkelte mindre kutt betyr totalt 100 mill. kroner mindre til et mer bærekraftig Norge.

Disse medlemmer påpeker at fordelingsprofilen i budsjettet ikke blir særlig endret med denne avtalen. Det er fremdeles egenandelsøkninger på 600 mill. kroner i budsjettet. Usosiale kutt utover egenandelsøkningene fjernes ikke av budsjettavtalen. Dette dreier seg om kutt i sykelønn, attføring, uførepensjon, bostøtte til barnefamilier, kutt i barnetrygd, kutt i stipend til studenter som ikke klarer eksamen og kutt i rehabiliteringspenger, til sammen 600 mill. kroner. I tillegg kuttes stønad til barnetilsyn for enslige forsørgere med 30 mill. kroner. Arbeiderpartiet har dermed akseptert 1 500 mill. kroner i usosiale kutt i budsjettet.

Disse medlemmer registrerer avtalepartnernes framheving av betydningen av å holde seg nøyaktig innenfor rammen som Regjeringen har foreslått. Dette kommer i et underlig lys når mange av inndekningsforslagene åpenbart ikke har noen realøkonomiske konsekvenser, mens flere av utgiftsforslagene har realøkonomiske konsekvenser som er langt høyere enn budsjetteffekten. Økningen av lånerammen for Husbanken og skolebygg på til sammen 2 mrd. kroner har en budsjettvirkning på 18,5 mill. kroner. Det er åpenbart for alle som vil se, at dette innebærer en mer ekspansiv økonomisk politikk enn Regjeringens opprinnelige budsjettforslag.

Disse medlemmer understreker at disse medlemmer ser budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet som en pakke. Det innebærer at disse medlemmer lar være å gå inn på forslag til bevilgningsendringer i avtalen, som disse medlemmer i og for seg kunne støtte. Disse medlemmer påpeker at en annen holdning til dette, ville styrket Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett så mye at også det ville holdt seg innenfor Regjeringens foreslåtte økonomiske ramme, i den grad noen finner det interessant.

3.1.2.7 MERKNADER FRA KOMITEENS MEDLEM FRA SENTERPARTIET

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett der Senterpartiet foreslår en kraftig satsing for økt verdiskaping og bedre velferd i hele Norge gjennom følgende strategier:

- målrettet, desentralisert næringspolitikk
- lokal velferd, skole og omsorg
- rettferdig skatte- og fordelingsprofil.

Senterpartiet foreslår en næringslivssatsing på 4,7 mrd. kroner, en økning av kommunesektorens frie inntekter på 4 mrd. kroner og økte bevilgninger på knapt 3 mrd. kroner til helse- og sosialformål. Dette medlem viser til at Senterpartiet foreslår en betydelig skattelette på om lag 1,7 mrd. kroner, i hovedsak til inntekter under 200 000 kroner, og økte skatter på aksjeutbytte og på inntekter over 330 000 kroner. Kvinner vil komme særlig godt ut av disse skatteendringer som i sum bidrar med 3,7 mrd. kroner til å reversere

forslag om usosiale kutt og bedre velferdstilbud. Senterpartiets alternative budsjett bidrar etter nøktern beregning til 17 000 flere årsverk i 2004, noe som er beregnet å gi innsparinger og økte inntekter på 3,1 mrd. kroner over statsbudsjettet.

Dette medlem viser til at Senterpartiet foreslår å øke lånerammen i Husbanken med 2 mrd. kroner og lånerammen til SND distriktsrettede risikolån med 800 mill. kroner. Garantirammen for vedlikehold av skolebygg økes med 2 mrd. kroner.

Dette medlem viser til sine merknader under andre kapitler i denne innstillingen samt i Budsjett-innst. S. I (2003-2004) og i Innst. O. nr. 20 (2003-2004) for nærmere beskrivelse av Senterpartiets budsjettforslag.

Budsjettavtalen

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener budsjettavtalen bidrar til et bedre statsbudsjett enn Regjeringens forslag. Dette medlem ser det som positivt at det ble en budsjettavtale som innebærer en styrking på mange av de områdene som også Senterpartiet har prioritert i dette budsjettarbeidet: økte bevilgninger til skole, helse og omsorg samt til å bidra til økt sysselsetting.

Dette medlem er overrasket over at påplussingene på de prioriterte områder er så vidt beskjedne, og at inndekningen for påplussingene ikke i større grad er inndraging av tidligere skattelette. Det dokumenteres hver dag at husholdningenes kjøpekraft er øket sterkt. Dette medlem er forundret over at det i denne situasjon vil bli vedtatt et budsjett der egenandelene for medisin og legebesøk øker med nesten 600 mill. kroner, og der de foreslåtte innstramminger i regelverket for dagpenger, sykepenger, attføringspenger og rehabiliteringspenger vil bli gjennomført.

Generelt

Budsjettavtalen innebærer kun en marginal svekking av budsjettbalansen målt ved det strukturelle, oljekorrigerte budsjettunderskuddet. Dette medlem mener at situasjonen på arbeidsmarkedet tilsier et mer ekspansivt, finanspolitisk opplegg. Budsjettavtalen øker tallet på ordinære tiltaksplasser med 6 000 i første halvår 2004. Ny forskning viser at en relativt høy etterspørsel etter arbeidskraft også er viktig for at økt satsing på tiltaksplasser skal fungere, jf. Raaum et al., Norsk økonomisk tidsskrift (2002). Dette tilsier at et mer ekspansivt budsjettopplegg hadde økt sannsynligheten for at tiltaksplasser faktisk letter inngangen til arbeidsmarkedet for deltakerne.

Dette medlem viser til at avtalen innebærer at bare om lag 200 flere anleggsarbeidere vil få jobb på veisektoren, mens det er 2-3 000 ledige innenfor denne sektoren. Samtidig finnes godkjente veiplaner som kan oppstartes umiddelbart tilsvarende en ekstra bevilgning på om lag 1 mrd. kroner. En slik bevilgning ville etter dette medlems mening ikke skapt press i økonomien.

Dette medlem vil framheve de økte utlånsrammene til Husbanken og den økte garantirammen for lån til å vedlikeholde skolebygg som positive elementer i avtalen. Senterpartiet øker disse rammene ytterligere fordi vi anser behovene for å være meget store.

Dette medlem er også enig i at NRKs økonomi styrkes med 100 mill. kroner gjennom en lisensøkning.

Dette medlem viser til at budsjettavtalen inneholder en serie med kutt og økte inntektsanslag, som til sammen medfører en inndekning på om lag 5 mrd. kroner. Dette medlem har merket seg at kutt i drifts- og tilskuddsposter utgjør om lag 3 mrd. kroner, og at bare om lag 150 mill. kroner skal tas fra driftsposter i departementene. Dette medlem har gjennom spørsmål til departementet prøvd å få kunnskap om hvilke konsekvenser de enkelte kutt har. Dette medlem mener det er åpenbart at virkningene av mange kutt vil oppfattes som dramatiske. Det kuttes betydelige beløp på budsjettposter der Stortinget har fått god dokumentasjon for at det trengs økte bevilgninger. Dette medlem mener departementenes begrunnelser og svar tyder på mangel på respekt for de som rammes direkte eller indirekte av uforutsigbare kutt. Det er prinsipielt uheldig at så mange og omfattende kutt foretas uten grundige vurderinger, og uten av de som berøres - for eksempel Sør-Varanger-samfunnet eller de fiskere som nå mister sitt velferdstilbud - har muligheten til å uttale seg.

Dette medlem mener avtalens endringer av permitteringsordningen (fra 26 til 42) uker er positiv, og viktig i forhold til at konjunkturutsatte deler av næringslivet kan holde på kompetent arbeidskraft over tid. Men det skaper uforutsigbarhet at forbedringene er midlertidige, og i utgangspunktet kun skal vare et halvt år. Dette medlem mener det i lang tid vil være bransjer som mangler oppdrag. Samtidig er det liten grunn til å tro at permitteringsadgangen misbrukes. Folk som stadig permitteres søker seg fort til en annen jobb. Reduksjonen av arbeidsgivers periode med lønnsplikt er også en forbedring i forhold til Regjeringens forslag, men en forverring i forhold til dagens situasjon ved at lønnsplikten økes fra 3 til 10 dager. Også med disse reglene mener dette medlem mange vil bli oppsagt i stedet for å bli permittert.

Likelydende innvending kan rettes mot reverseringen av kuttet i gavepensjon. Dette medlem mener at både næringsliv og politikkenes anseelse hadde blitt styrket dersom statsbudsjettet generelt og budsjettavtalen spesielt i større grad bidro til langsiktige og stabile rammevilkår for verdiskapning. Dette medlem forventer at spørsmålet om gavepensjon blir stortingsbehandlet sammen med Johnsen-utvalgets innstilling.

Lokal velferd; kommuneøkonomi

Dette medlem viser til at forliket mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet innebærer en vekst i kommunesektorens frie inntekter på 2,2 mrd. kroner. Dette medlem understreker at dette går i riktig retning, men at det i forhold til behovet er for lite. Dette medlem viser videre til at et flertall i Stortinget i

Innst. S. nr. 259 (2002-2003) Kommuneproposisjonen slo fast at veksten i kommunesektorens frie inntekter skulle være 1,5 mrd. kroner mer enn det Regjeringen la opp til i statsbudsjettet. Det foreliggende budsjettforliket er med andre ord en oppfylning av Stortingets vedtak i juni d.å. Det tar ikke hensyn til de signaler som er kommet under Stortingets behandling av budsjettet bl.a. om svikt i skatteinngangen.

Dette medlem viser til Senterpartiets alternative budsjett, og omtalen av kommunesektorens økonomiske situasjon under ulike kapitler i denne og andre innstillinger. Dette medlem vil sterkt understreke at det trengs langt mer penger for å få en kommuneøkonomi i balanse, og sikre innbyggernes velferdstilbud på en god måte. Dette medlem vil også påpeke at omfordeling av midler innen kommunesektoren nå fører til at distriktkommunene kommer særlig dårlig ut.

Dette medlem finner det både oppsiktsvekkende og uforsvarlig at så omfattende endringer som økning i antall timer i grunnskolen - som av Arbeiderpartiet er sagt å være første skritt mot heldagsskolen - innføres som del av et budsjettforlik. Dette medlem mener et slikt forslag krever grundig utredning, og må forelegges Stortinget som egen sak.

Dette medlem vil peke på at flere tiltak i skolen burde ha vært styrket i statsbudsjettet for 2004. Det vises til behov for midler til tilrettelagt opplæring samt til forslag om en bedre rådgivningstjeneste, økt fysisk aktivitet i skolen og frukt og grønt til alle skoleelever.

Næring og distrikt

Dette medlem synes det er positivt at budsjettavtalen, i tråd med Senterpartiets prioriteringer, styrker ulike SND-programmer med 150 mill. kroner. Det er likevel grunn til å minne om at reduksjonen på 150 mill. kroner i liten grad bidrar til å rette opp Samarbeidsregjeringens barbering av SND-midler i budsjettene som til nå er vedtatt. Det er likevel positivt at avtalepartiene er blitt enige på enkeltpunkter som at møbelindustrien får videreført innovasjon møbel, garantiramme for fiskeindustrien, OFU/IFU mv. Senterpartiets alternative budsjett innebærer imidlertid til sammenligning en økning til OFU/IFU-kontrakter med 170 mill. kroner.

Det er etter dette medlems oppfatning viktig at stortingsflertallet nå står fast på at nettolønnsordninger for offshorefartøyer skal gjennomføres i tråd med det vedtaket som ble fattet i Stortinget i vår.

Dette medlem er likevel skuffet over at budsjettavtalen inneholder kutt på Nærings- og Handels-, Fiskeri- og Landbruksdepartementenes rammeområder på i alt 70 mill. kroner. Det er uheldig at omstillingskuttet til Sør-Varanger mer enn halveres i budsjettavtalen. På samme tid er det er lite framtidsrettet å kutte 9 mill. kroner i kap. 1030 til fiskeriforskning og utviklingstiltak når vi vet hvilke framtidsmuligheter marin sektor har. Dette medlem reagerer også på at man i budsjettavtalen avviker tilskuddet til velferdsarbeidet for fiskere.

Budsjettavtalen innebærer nesten en halvering av tilskudd til omstillingstiltak i Indre Finnmark. Det er etter dette medlems oppfatning svært uheldig og det vil vanskeliggjøre arbeidet med å sikre en frivillig reduksjon av tallet på rein. Kuttet vil gjøre det vanskelig å nå målsetningen om nødvendig tilpasning av antall rein i løpet av en toårsperiode, og er i realiteten en forskyving av utgifter fra 2004 til 2005; ikke en reell inndekning.

Dette medlem finner grunn til å stille spørsmål ved realismen i en del av de store innsparinger og inntektsanslag som er presentert. Hensynet til å holde seg innafor den foreslåtte bruk av oljepenger synes å ha vært avgjørende. Det er all grunn til å tro at statsregnskapet vil vise en betydelig økning av oljepengebruken pga. den velvillige bokføring som her er presentert.

Dette medlem viser til at de ansatte i Høyanger har fått utført beregninger som viser at investeringer i nye og miljøvennlige smelteovner vil være meget lønnsomme. Internrenten på 22-26 pst. er langt mer enn Norsk Hydro normalt forlanger. Dette medlem mener budsjettavtalens punkt om Årdal og Høyanger er alt for defensivt med dette som bakgrunn, og ut fra den spesielle avhengighet disse samfunn har av at smelteverkene blir modernisert. Ut fra tidligere erfaringer med omstillinger der hjørnesteinsbedrifter forsvinner eller nedbemanner sterkt, må det vurderes om ikke samfunnets innsats i disse spesielle tilfeller må settes inn direkte i moderniseringsarbeidet. Fordi disse anleggene har gitt store gevinster til Norsk Hydro i lang tid, og det må derfor settes inn et hardere press på dagens eier enn det avtalen legger opp til. Dette medlem mener Regjeringen må forhandle fram en avtale om myndighetsdeltagelse i modernisering av smelteverkene, og viser til forslag under kapittel 9.

Dette medlem viser til at Senterpartiet har langt høyere bevilgninger på sitt alternative budsjett på de områder der avtalepartene har blitt enige om forbedringer for kommuner, næringsutvikling og helse/egenandeler. Dette medlem vil derfor ikke utnytte de inndekningsforslag som ligger i avtalen, dog med ett unntak: Økte inntekter fra alkoholavgift brukes til å dekke følgende endringer:

- Arktisk universitet: + 4,5 mill. kroner.
- Thor Heyerdals stiftelse: + 5 mill. kroner.
- "Innovasjon møbel": + 10 mill. kroner.
- Tapsfond for fiskeindustrien: + 50 mill. kroner.
- Videreføring av NO_x-reduksjonsprogrammet: + 10 mill. kroner.
- Skiheiser, kabelbane mv. inn i mva-systemet som persontransport: + 12 mill. kroner.

3.1.2.8 MERKNADER FRA KOMITEENS MEDLEM FRA KYSTPARTIET

Medlemen i komiteen frå Kystpartiet syner til sine merknader elles i denne innstillinga og i Budsjett-innst. S. I (2003-2004) og Ot.prp. nr. 20 (2003-2004).

3.2 Gjennomgang av forslaget til statsbudsjettet for 2004 etter den vedtatte inndelingen i rammeområder**3.2.1 Rammeområde 1 (Statsforvaltning), under familie-, kultur- og administrasjonskomiteen**

3.2.1.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.1

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
Utgifter rammeområde 1 (i hele tusen kroner)		
1	H. M. Kongen og H. M. Dronningen	114 853
2	H. K. H. Kronprinsen og H. K. H. Kronprinsessen	14 951
20	Statsministerens kontor (jf. kap. 3020)	55 602
21	Statsrådet (jf. kap. 3021)	103 279
24	Regjeringsadvokaten (jf. kap. 3024)	44 309
664	Pensjonstrygden for sjømenn	557 000
666	Avtalefestet pensjon (AFP)	700 000
1500	Arbeids- og administrasjonsdepartementet (jf. kap. 4500)	332 460
1502	Tilskudd til kompetanseutvikling	25 000
1503	Midler til tjenestemannsorganisasjonenes opplærings- og utviklingsarbeid	154 870
1507	Datatilsynet (jf. kap. 4507)	21 154
1510	Fylkesmannsembetene (jf. kap. 4510)	995 562
1520	Statskonsult (jf. kap. 4520)	15 505
1522	Statens forvaltningstjeneste (jf. kap. 4522)	288 070
1530	Tilskudd til de politiske partier	245 967
1541	Pensjoner av statskassen	15 551
1542	Tilskudd til Statens Pensjonskasse	5 105 800
1543	Arbeidsgiveravgift til folketrygden	275 945
1546	Yrkesskadeforsikring (jf. kap. 4546)	101 600
1547	Gruppelivsforsikring (jf. kap. 4547)	72 552
1550	Konkurransetilsynet (jf. kap. 4550)	87 894
1580	Bygg utenfor husleieordningen	782 130
1581	Eiendommer til kongelige formål (jf. kap. 4581)	67 148
1582	Utvikling av Fornebuområdet	121 637
1583	Utvikling av Pilestredet Park (jf. kap. 4583)	26 138
2445	Statsbygg (jf. kap. 5445)	1 233 712
2470	Statens Pensjonskasse	-26 199
Sum utgifter rammeområde 1		11 532 490
Inntekter rammeområde 1 (i hele tusen kroner)		
3024	Regjeringsadvokaten (jf. kap. 24)	3 212
4510	Fylkesmannsembetene (jf. kap. 1510)	13 297
4522	Statens forvaltningstjeneste (jf. kap. 1522)	18 223
4546	Yrkesskadeforsikring (jf. kap. 1546)	58 419
4547	Gruppelivsforsikring (jf. kap. 1547)	27 604
4581	Eiendommer til kongelige formål (jf. kap. 1581)	108
4583	Salg av eiendom i Pilestredet Park (jf. kap. 1583)	70 000
5445	Statsbygg (jf. kap. 2445)	710 000
5446	Salg av eiendom, Fornebu	134 451
5607	Renter av boliglansordningen til statsansatte	618 000
Sum inntekter rammeområde 1		1 653 314
Sum netto rammeområde 1		9 879 176

3.2.1.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.1.2.1 Partistøtte

Komiteen viser til at Regjeringen har nedsatt et utvalg som skal vurdere ordningen med partistøtte.

Spørsmål i tilknytning til partistøtte og finansiering av partiene vil bli vurdert etter at utvalgets innstilling foreligger. Komiteen mener det derfor er riktig for å opprettholde partistøtten, og vil foreslå en økning på 15,8 mill. kroner for 2004.

3.2.1.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener at offentlig sektor og offentlige tjenester er til for den enkelte av oss. Offentlige etater bør ha et slikt tjenesteperspektiv for sin virksomhet. Samtidig skal den enkelte ha trygghet for at en får de offentlige tjenester en har krav på når en trenger det. Staten er til for borgerne, ikke omvendt. Disse medlemmer vil ha en offentlig sektor som er brukerorientert, serviceinnstilt, effektiv og innrettet mot borgernes høyst ulike behov og ønsker. Disse medlemmer understreker betydningen av en moderne, effektiv og serviceinnstilt offentlig sektor, med tjenester av god kvalitet, tilpasset brukernes behov og likeverdige tjenester over hele landet.

Disse medlemmer visert til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet og foreslår at rammeområde 1 bevilges med 9 566 976 000 kroner, som er 312 200 000 kroner lavere enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.1.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet foreslår å bevilge 9 971 576 000 kroner under rammeområde 1, 92 400 000 kroner mer enn det som følger av Regjeringens forslag.

Disse medlemmer vil understreke at gode offentlige velferdstilbud gir den enkelte grunnleggende trygghet og er en forutsetning for at alle skal ha like muligheter til å utvikle egne evner. Tilbudet av tjenester skal være basert på brukernes behov, være av god kvalitet og ha rom for individuelle tilpasninger.

Disse medlemmer mener at de offentlige tjenestene kan bli bedre og mer effektive. Disse medlemmer mener at for å sikre gode tilbud og effektiv utnyttelse av ressursene, må også offentlig sektor utvikles og fornyes. Fornyelse krever samordning på tvers av departementene. Disse medlemmer mener at Arbeids- og administrasjonsdepartementet må samordne dette arbeidet. Disse medlemmer vil peke på viktigheten av at mest mulig av ressursene skal gå til tjenesteproduksjon og minst mulig til administrasjon.

Disse medlemmer mener at offentlige servicekontorer, serviceerklæringer, skjemaforenkling, "døgnåpen forvaltning" og samordning av regelverk og tjenester er gode eksempler på modernisering av offentlig sektor.

Disse medlemmer mener det må være fokus på innholdet og kvaliteten i tjenesten når organisasjonsform for tjenestetilbudet skal velges. Disse medlemmer er uenig i Regjeringens fristilling av den statlige tjenesteproduksjonen og mener Regjeringen legger for lite vekt på kvaliteten i tilbudet.

Disse medlemmer går mot omdannelsen av Statskonsult fra forvaltingsorgan til aksjeselskap, slik Regjeringen foreslår. Disse medlemmer vil peke på at en rekke forhold som kostnadsvurderinger, forhold til ansattes rettigheter, forretningsanalyse m.v. ikke er godt nok avklart i Regjeringens opplegg. Det er viktig at Statskonsult er en integrert del av forvaltningen

og kan utføre oppdrag for departementene innen kommunikasjon, kompetanseutvikling, effektivisering og modernisering, samt at Statskonsults kompetanse kommer hele forvaltningen til gode. Disse medlemmer mener derfor at Statskonsult må bestå som et eget forvaltningsorgan.

Disse medlemmer ønsker å understreke behovet for et velfungerende arbeidsliv som kjennetegnes av balanse mellom tilbud og etterspørsel av arbeidskraft, høy yrkesdeltakelse, et arbeidsliv med plass til alle, sikkerhet og trygge arbeidsforhold. Disse medlemmer mener at dette bør være en av Arbeids- og administrasjonsdepartementets hovedoppgaver.

Disse medlemmer har merket seg at Fylkesmannsembetene etter regjeringens forslag har fått kutt i sine bevilgninger. Dette til tross for at fylkesmennene har blitt tilført mange nye oppgaver. Disse medlemmer er spesielt bekymret for at tilsynsoppgavene, for eksempel i barnevernet, ikke blir godt nok ivaretatt. Disse medlemmer mener at det må vurderes nærmere om oppgavene står i forhold til de tilførte midlene.

Disse medlemmer viser til at Arbeids- og administrasjonsdepartementet har et viktig ansvar for forvaltningen av statens eiendommer. Disse medlemmer forutsetter at hurtigregistreringen av Statens kulturhistoriske eiendommer fullføres og at det settes fortgang i arbeidet med å utarbeide en forvaltningsstrategi for disse eiendommene. Forslag til finansieringsform for påløpt og fremtidig vedlikehold må inngå i planen. Disse medlemmer forutsetter at saken legges fram for Stortinget i løpet av 2004.

3.2.1.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 1 settes til 9 699 397 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til Regjeringen på 179 779 000 kroner.

Disse medlemmer er av den oppfatning at det er et viktig politisk mål å redusere og effektivisere det offentlige byråkrati, for derved å gjøre de sentrale myndigheter mer oversiktlige for den enkelte innbygger, for å øke den enkelte innbyggers innflytelse, og for å redusere det offentliges utgifter.

Disse medlemmer mener at Arbeids- og administrasjonsdepartementets arbeidsoppgaver kan rasjonaliseres betydelig. Administrasjon av statsapparatet må gjøres så enkel og så kostnadseffektiv som mulig. I denne sammenheng viser vi til at Norge er helt i verdenstoppen når det gjelder antall offentlig ansatte og offentlig administrasjon. Disse medlemmer ønsker igangsettelse av en rasjonalisering av offentlig sektor, og mener alle etater i og under Arbeids- og administrasjonsdepartementet bør pålegges en generell effektivisering og innsparing. Departementet og underliggende etater må se på sine kostnader og arbeidsoppgaver, og nøye vurdere hvor det kan spares inn og kritisk vurdere hvilke arbeidsoppgaver som skal prioriteres.

Disse medlemmer foreslår at Arbeids- og administrasjonsdepartementet blir en pådriver i å konkurransestimulere funksjoner fra statsapparatet. Departementet skal i samråd med de ulike fagdepartementene identifisere aktiviteter som egner seg for konkurransestimulering, og fremme planer for hvordan dette kan gjøres og hvilke gevinster som kan oppnås. For å gå foran med et godt eksempel, bør Arbeids- og administrasjonsdepartementet selv konkurransestimulere enkelte funksjoner.

Disse medlemmer er imot særordninger for ansatte i offentlig sektor. Innføring av slike særordninger må finansieres gjennom offentlige midler, som igjen er tatt inn ved skatter og avgifter. Dette betyr indirekte at ordningene finansieres av arbeidstakere utenfor offentlig sektor, som ikke får tilgang til ordningene. Disse medlemmer er derfor imot ventelønsordningen.

Disse medlemmer registrerer at det innenfor offentlig forvaltning de senere år har vist seg at en rekke prosjekter har betydelig budsjettoverskridelser. Dette er et resultat av manglende kompetanse og ansvarsfraskrivelse hos ledere i den offentlige forvaltning. Disse medlemmer ønsker derfor at det igangsettes en prosess for å fordele ansvar i større grad innen statsforvaltningen. Disse medlemmer mener at ansvar for budsjettoverskridelser etc. i større grad må få konsekvenser for de ansvarlige ledere.

Disse medlemmer mener det må være et sentralt mål å redusere offentlig forvaltning, der denne ikke er meget godt begrunnet. Det voksende byråkratiet er en fare for det norske demokratiet, på grunn av den uoversiktighet som eksisterer i forvaltningen. Det er derfor på høy tid med en forvaltningsreform. Offentlige virksomheter må i større grad ta i bruk virkemidler som anbud og konkurransestimulering, og at det må foreligge en særskilt begrunnelse dersom disse prinsipper og virkemidler ikke skal benyttes av offentlige virksomheter.

Disse medlemmer ønsker en åpnere offentlig forvaltning. Med de muligheter dagens informasjons- og kommunikasjonsteknologi gir, bør det offentlige i langt større grad åpne sin saksbehandling slik at berørte borgere, andre saksparter og offentligheten får innsyn, uten at det går på bekostning av personvern eller taushetsplikt. Slik kan saksbehandlingen bli gjenstand for en kontinuerlig vurdering og effektivisering til innbyggernes beste.

Disse medlemmer registrerer at offentlige virksomheter i liten grad er opptatt av kost-/nyttevurderinger, og at slike sjelden blir lagt til grunn for de prioriteringer som gjøres. Slike vurderinger er sterkt nødvendige for at virksomhetene skal kunne bli effektive og målrettede, samtidig som de kan slankes. Derfor bør kost-/nyttevurderinger i stadig større grad benyttes i resultatstyringen av offentlig sektor. På denne måten vil man også synliggjøre de store kostnadene som er forbundet med reguleringskåthet og millimeternøyaktighet.

Disse medlemmer foreslår en "modell for gevinstdeling" ved effektivisering i offentlige virksomheter. De virksomheter som ved eget initiativ oppnår

besparelser vil kunne få "beholde" noe av denne gevinsten til ytterligere moderniserings- og utviklingstiltak. Dette forutsetter at virksomheten samtidig opprettholder samme nivå på eller øker kvaliteten og omfanget av sine utadrettede tjenester.

Disse medlemmer ønsker at apanasjen til Det kongelige hus for fremtiden skal bli mer forutsigbar over tid. Dette kan best gjøres ved en indeksering av apanasjen, på samme måte som Regjeringens lønninger er foreslått gjort det. På denne måten oppnår man også en sterk signaleffekt om ledermoderasjon.

3.2.1.2.5 Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti er opptatt av å opprettholde en sterk og vital offentlig sektor. Det vil sikre alle lik tilgang til velferdstjenester, og dermed lik rett til deltakelse i samfunnet. Regjeringens moderniseringssamfunn vektlegger effektivisering, og virkemidlene er konkurransetsetting og privatisering av kjerneoppgaver. OECD har i en fersk undersøkelse av konkurransetsetting og fristilling av offentlige tjenester, vist at de fleste landene har høstet negative erfaringer. Høyres slagord "Mer igjen for pengene" har ikke slått til. Konkurransetsetting og fristilling har vist seg å gi mer byråkrati og dermed lite effektivt, samtidig som det er udemokratisk. Det er et komplisert system av aktører og oppgaver som krever store ressurser til koordinering. Politikernes kontroll med velferdstjenestene er svekket, og det samme blir folks tillit til tjenestene, forvaltningen og det politiske systemet. Innsyn og åpenhet begrenses når selskaper overtar forvaltningen.

OECDs konklusjon er klar. Ingen av landene som er analysert satser lenger på fristilling og konkurransetsetting for å fornye velferdsstaten. Der det er mulig forsøker de tvert om å føre virksomheter og tjenester tilbake til offentlig forvaltning. Helhetlig offentlig styring er på vei inn, og regjeringene setter inn tiltak for å få større demokratisk innsyn, skape mer effektiv organisering og gjenvinne offentlig styring. Disse medlemmer påpeker at Den norske regjeringens privatiseringsiver er umoderne.

Disse medlemmer understreker at dårlig kommuneøkonomi over flere år har ført til driftskutt og kontinuerlig omstilling i flere kommuner. Kommuner og fylker har fått dårligere økonomi samtidig som oppgavene har økt. Effektivisering og omstilling av offentlig sektor går på helsa løs meldes fra psykologer, leger og organisasjoner. Sykefraværet er høyt i offentlig sektor, og antall kvinner i omsorgsyrene som får behov for uføretrygd er skremmende. Dette er meget kostbart og dårlig samfunnsøkonomi. Det må føres en arbeidsgiverpolitikk som gjør det mulig å rekruttere arbeidskraft til offentlig sektor. Likelønn, arbeidstid, karrieremuligheter og mulighet til kompetanseutvikling er sentrale elementer. Deltidsstillinger som ikke gir trygderettigheter bør unngås. Redusert arbeidstid med lønnskompensasjon vil gjøre det mulig for flere kvinner å ha heltidsstillinger.

Disse medlemmer er opptatt av at det må føres en offentlig arbeidsgiverpolitikk som fremmer likestil-

ling. Kvinner må få delta i arbeidslivet på lik linje med menn, og ikke bli hindret i sin karriere av omsorgsansvar. Likestillingslovens pålegg om å legge frem likestillingsregnskap og legge planer fremover for å oppnå likestilling må følges opp. Det må settes i gang prøveprosjekter som forsøk meg 6-timersdagen, omgjøring av vikarbudsjett til faste stillinger og økt grunnbemanning. Det bør forskes på det økende og høye sykefraværet, bemanningskrisen i offentlig sektor, og hvorfor offentlige ansatte opplever økende stress og helseplager på jobben. Bedre arbeidsgiverpolitikk er grunnleggende for å nå målet om redusert sykefravær og en bedre og mer vital offentlig sektor.

Disse medlemmer vil ikke omgjøre Statskonsult til aksjeselskap. Staten bør ha et eget fagorgan for effektivisering, organisering, ledelse, IT mv. Det er ikke hensiktsmessig at staten starter et konsultfirma. Det er viktig å opprettholde Statskonsult som et redskap for iverksetting med en kritisk og uavhengig rolle.

Statens forvaltningstjeneste har fått sitt driftsbudsjett redusert med 57 mill. kroner fordi frivillige tjenester nå skal tilbys på konkurransemessige vilkår og finansieres av brukerne. Statens forvaltningstjeneste er en tjenesteleverandør for departementene og Stasministerens kontor. Disse medlemmer ønsker ikke konkurranseutsetting av de frivillige tjenestene som Statens forvaltningstjeneste utfører, og går i mot budsjettkuttet.

Disse medlemmer vil i forhold til programområdet konkurranse og prispolitikk henviser til den kommende behandlingen av Ot.prp. nr. 6 (2003-2004) konkurranseloven.

Disse medlemmer påpeker at det ikke er samsvare mellom reduksjonen som Regjeringen foreslår i budsjettet, og de økte oppgavene man pålegger fylkesmannen. Fylkesmennene har innrapportert at de ikke har ressurser nok til å ivareta sine tilsynsoppgaver. Dette er meget alvorlig, og vi har ulike grupper brukere som nå ikke får ivare tatt det de etter loven har krav på. Fylkesmannen får et merarbeid med barnehagereformen og moderniseringen av kommunene. Det skal avsettes ressurser i embedene slik at de skal opprette egne stillinger av to års varighet som skal ivareta Regjeringens satsing på omstilling og effektivisering i kommunene. Disse medlemmer er opptatt av at fylkesmannens oppgaver skal være knyttet til formidling, kontroll og klagebehandling. Det skal være opp til en hver kommune å velge hvordan og om de ønsker omstilling og effektivisering. Dette forslaget innebærer at man tillegger fylkesmannen en politisk rolle.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 1 bevilges med 10 131 471 000 kroner, som er 252 295 000 kroner mer enn Regjeringen foreslår.

3.2.1.2.6 *Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet*

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett og foreslår at ramme 1 settes til 9 956 976 000 kroner, 77,8 mill. kroner mer enn i Regjeringens budsjettforslag.

Dette medlem mener en god offentlig sektor er en nødvendig forutsetning for en positiv utvikling i samfunnet. Dette medlem er opptatt av at offentlig sektor skal være effektiv og brukerorientert. Dette

medlem mener det fortsatt er betydelig potensial for å gjøre sektoren bedre, men vil samtidig påpeke at det også i dag blir utført mye godt arbeid på mange områder både i stat, kommune og fylkeskommune. Dette medlem vil imidlertid påpeke at dette arbeidet vanskeliggjøres ved at det ikke er tilstrekkelig midler i offentlig sektor i forhold til de mange oppgavene som pålegges.

Dette medlem viser videre til den kraftige reduksjonen Regjeringen fikk igjennom i 2003-budsjettet når det gjelder bevilgning til prosjektering av byggeprosjekter. I Regjeringens budsjettforslag for 2004 er bevilgningen videreført på samme lave nivå. For å imøtekomme behovene på dette området, foreslår dette medlem derfor å øke bevilgningen til Statsbygg med 40 mill. kroner utover Regjeringens forslag.

Dette medlem viser også til Regjeringens forslag til kutt i bevilgningen til videreføring av bygg utenfor husleieordningen. Kutforslaget rammer blant annet praktbygningene på Norges Landbrukshøgskole (NLH) som i lang tid har forfalt på grunn av manglende midler til oppussing. Dette medlem viser i den forbindelse til Senterpartiets alternative budsjett, der det foreslås å øke bevilgningen på denne posten med 15 mill. kroner for å forsere oppussingsarbeidene ved NLH.

Dette medlem går i mot Regjeringens planer om å omgjøre Statskonsult til aksjeselskap. Dette medlem viser for øvrig til behandlingen i familie-, kultur- og administrasjonskomiteen.

3.2.1.2.7 *Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet*

Komiteens medlem fra Kystpartiet foreslår en ramme på 9 986 176 000 kroner, som er 107 000 000 kroner mer enn Regjeringens forslag, jf. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1-11 (2003-2004).

Dette medlem viser til at Regjeringen har foreslått en kraftig reduksjon i bevilgningene til videreføring og prosjektering av byggeprosjekter. Dette medlem viser til at flere prosjekter er forespeilet prosjekteringsmidler og startbevilgninger i 2004. For å imøtekomme noen av disse behovene, foreslår dette medlem å øke bevilgningene til Statsbygg med 50 mill. kroner utover Regjeringens forslag.

Dette medlem vil ikke omgjøre Statskonsult til aksjeselskap. Staten bør ha et eget fagorgan for effektivisering, organisering, ledelse, IT mv. Det er ikke hensiktsmessig at staten starter et konsulentfirma. Det er viktig å opprettholde Statskonsult som et redskap for iverksetting med en kritisk og uavhengig rolle.

Dette medlem viser også til Regjeringens forslag til kutt i bevilgningen til videreføring av bygg utenfor husleieordningen. Kutforslaget rammer bl.a. praktbygningene på Norges Landbrukshøgskole (NLH), som i lang tid har forfalt på grunn av manglende midler til oppussing. Dette medlem viser i den forbindelse til Kystpartiets alternative budsjett, der det foreslås å øke bevilgningen på denne posten med 15 mill. kroner for å forsere oppussingsarbeidene ved NLH.

Dette medlem viser til at Statens forvaltningstjeneste har fått sitt driftsbudsjett redusert med 57 mill. kroner fordi frivillige tjenester nå skal tilbys på konkurransemessige vilkår og finansieres av brukerne.

Statens forvaltningstjeneste er en tjenesteleverandør for departementene og Stasministerens kontor. Dette medlem ønsker ikke konkurranseutsetting av de fri-

villige tjenestene som Statens forvaltningstjeneste utfører, og går imot budsjettkuttet.

3.2.1.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 1

Tabell 3.2 Forslag til netto rammesum for rammeområde 1

(alle tall i 1 000 kroner)		
Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11	9 879 176	-
H, KrF og V	9 566 976	-312 200
A	9 971 576	92 400
FrP	9 699 397	-179 779
SV	10 131 471	252 295
Sp	9 956 976	77 800
Kp	9 986 176	107 000

3.2.2 Rammeområde 2 (Familie og forbruker), under familie-, kultur- og administrasjonskomiteen

3.2.2.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.3

Kap. Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
Utgifter rammeområde 2 (i hele tusen kroner)	
800 Barne- og familiedepartementet (jf. kap. 3800)	84 815
830 Foreldreveiledning og samlivstiltak	13 067
840 Tilskudd til krisetiltak	83 907
841 Familievern og konfliktløsning	30 584
842 Statlig forvaltning av familievernet (jf. kap. 3842)	249 331
844 Kontantstøtte	2 854 388
845 Barnetrygd	14 203 100
846 Familie- og likestillingspolitisk forskning, opplysningsarbeid mv.	28 534
847 Likestillingscenteret	6 014
848 Likestillingsombudet (jf. kap. 3848)	6 358
850 Barneombudet (jf. kap. 3850)	7 871
852 Adopsjonsstøtte	15 928
854 Tiltak i barne- og ungdomsvernet (jf. kap. 3854)	357 755
855 Statlig forvaltning av barnevernet (jf. kap. 3855)	2 878 000
856 Barnehager	10 479 205
857 Barne- og ungdomstiltak	157 511
858 Barne-, ungdoms- og familieforvaltning (jf. kap. 3858)	16 389
859 UNG i Europa (jf. kap. 3859)	4 988
860 Forbrukerrådet	77 781
862 Positiv miljømerking	3 758
865 Forbrukerpolitiske tiltak og internasjonalt samarbeid	10 161
866 Statens institutt for forbruksforskning	21 965
867 Sekretariatet for Forbrukertvistutvalget og Markedsrådet (jf. kap. 3867)	4 445
868 Forbrukerombudet (jf. kap. 3868)	14 591
2530 Fødselspenger og adopsjonspenger	9 456 995
Sum utgifter rammeområde 2	41 067 441
Inntekter rammeområde 2 (i hele tusen kroner)	
3854 Tiltak i barne- og ungdomsvernet (jf. kap. 854)	20 720
3855 Statlig forvaltning av barnevernet (jf. kap. 855)	677 000
3859 UNG i Europa (jf. kap. 859)	1 922
Sum inntekter rammeområde 2	699 642
Sum netto rammeområde 2	40 367 799

3.2.2.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.2.2.1 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener at familien er den viktigste ramme om barns oppvekst. Foreldrene har hovedansvaret for barnas oppdragelse. Økonomisk handlefrihet og mulighet til å tilpasse sin tid til barnas behov er viktig for gode oppvekstvilkår. Samarbeidsregjeringen vil sikre familiene valgfrihet gjennom kontantstøtte og utbygging av barnehageplasser. Skatter og avgifter må reduseres slik at familiene får beholde mer av egen inntekt. Samtidig må vi ha offentlige, frivillige og private tilbud som er tilpasset moderne menneskers behov, og som kan gi familiene trygghet og valgfrihet.

Disse medlemmer viser til Innst. O. nr. 64 (2002-2003), hvor Stortinget besluttet at Staten skal overta familievernnet samt institusjonsbarnevernet med unntak av Oslo.

Disse medlemmer mener dette er en viktig reform for å øke kvaliteten i barnevernet.

Disse medlemmer er fornøyd med at Regjeringen også for 2004 har lagt frem et eget likestillingsbudsjett, som disse medlemmer forventer blir fulgt opp i årene som kommer.

Disse medlemmer mener at forbrukerne må ha rett til beskyttelse mot urimelig adferd fra leverandører og produsenter av varer og tjenester, og mener at dette i særlig grad gjelder for barn.

Disse medlemmer viser til budsjettavtalen mellom regeringspartiene og Arbeiderpartiet og foreslår at rammeområde 2 bevilges med 40 327 799 000 kroner, som er 40 000 000 kroner lavere enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.2.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet foreslår å bevilge 37 877 099 000 kroner under rammeområde 2. Dette er 2 490 700 000 kroner mindre enn det som følger av Regjeringens forslag. Hovedårsaken til dette er Arbeiderpartiets forslag om fjerning av kontantstøtten.

Disse medlemmer mener det er viktig at barne- og familiepolitikken tar hensyn til at familiebegrepet er i endring og at familier i dag kan ha en annen sammenheng enn det vi har lagt i begrepet kjernefamilie. Disse medlemmer mener det er viktig og positivt at samfunnet legger til rette for at mennesker kan foreta ulike valg.

Disse medlemmer mener det er viktig at det legges til rette for gode oppvekst- og levekår for barn og ungdom. For barnefamilieene er det spesielt viktig å ha forutsigbare og trygge økonomiske rammer. Disse medlemmer peker på at arbeidsledighet fører til dårligere økonomi for familiene som rammes. Dette kan igjen gi sosiale og økonomiske problemer som vil ramme barna spesielt.

Disse medlemmer vil at alle som ønsker det, skal få barnehageplass. Disse medlemmer peker på at barnehager gir mulighet til sosial utvikling, pedagogisk veiledning og trygghet for det enkelte barn. Barnehager gjør det mulig for foreldre å kombinere arbeid eller utdanning med omsorg for sine barn. Full barnehagedekning gir reell mulighet til å velge omsorgsform for barnet. Disse medlemmer vil derfor understreke betydningen av at barnehageforliket som ble oppnådd i Innst. S. nr. 250 (2002-2003), følges opp. Disse medlemmer vil peke på viktigheten av at de sentrale bevilgningene er store nok til å gjennomføre forliket. Det er også viktig at satsingen i kommunene følges aktivt opp. Disse medlemmer mener det er viktig at målet om 12 000 nye barnehageplasser i 2004 oppfylles, og at foreldrebetalingen settes ned i henhold til avtalen, dvs. 2.750 kroner pr. måned fra 1. mai 2004.

Disse medlemmer viser til at kontantstøtte til småbarnsforeldre ikke er en del av Arbeiderpartiets familiepolitikk. Disse medlemmer ønsker derfor å avvikle ordningen. Disse medlemmer vil spesielt vise til at kontantstøtten bare synes å virke inn på mødrenes atferd i forhold til arbeidslivet, ikke fedrenes. Resultatet på lengre sikt blir et mer tradisjonelt kjønnsrollemønster hvor mor er hjemme med barna. Samtidig viser undersøkelser at ordningen fører til en svært liten økning i den tid foreldre og barn har sammen. Kontantstøtten fører også til at barn i familier med sosiale problemer og barn med minoritetsbakgrunn ikke får et barnehagetilbud, fordi mange foreldre ikke har råd til å miste kontantstøtten. Barnehageplass vil gi disse barna et nødvendig omsorgstilbud og et integreringsfortrinn i det norske samfunnet.

Disse medlemmer vil legge vekt på viktigheten av at det oppnås reell likestilling mellom kvinner og menn. Disse medlemmer mener det må arbeides videre for en rettferdig fordeling av muligheter og forpliktelser mellom kjønnene, og at likestillingsperspektivet skal integreres i all offentlig virksomhet. Disse medlemmer mener også at dette er viktig i det private næringslivet, og at det er nødvendig å innføre regler om kjønnsrepresentasjon i styrer i allmennaksjeselskaper.

Disse medlemmer peker på betydningen av at lag og organisasjoner har gode rammevilkår. Disse medlemmer viser til at da nøkkelen for tippemidlene ble endret, innebar dette en kraftig økning i bevilgningene til Frifond-ordningen. Disse medlemmer peker på at en uttrykkelig forutsetning for stortingsvedtaket var at de ordinære bevilgningene på statsbudsjettet, skulle opprettholdes. Disse medlemmer mener Regjeringen bryter med dette vedtaket ved å foreslå et kutt på 11,5 mill. kroner til Frifond på Barne- og familiedepartementets budsjett. Disse medlemmer går i mot det foreslåtte kuttet på 11,5 mill. kroner.

Disse medlemmer er bekymret over at antallet barnevernssaker er økende. Disse medlemmer mener det er viktig at disse sakene prioriteres slik at barna får den hjelp og omsorg som er nødvendig. Disse medlemmer viser også til hvor viktig det er

med kontroll og tilsyn av barnevernsinstitusjoner og fosterhjem.

Disse medlemmer viser til at mange krisesentre sliter økonomisk. Disse medlemmer mener at bevilgningene til krisesentrene må forbli øremerket. Målet er at staten skal gi 80 pst. i tilskudd og kommunene dekke resten. Disse medlemmer mener dette vil gi en stabil drift og et bedre tilbud.

Disse medlemmer mener det er viktig at den nye organiseringen av Forbrukerrådet bidrar til en styrking av forbrukernes rettigheter og informasjonsbehov.

3.2.2.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 2 settes til 40 705 615 000 kroner, som er en økning i forhold til Regjeringen på 337 816 000 kroner.

Disse medlemmer er av den oppfatningen at familien er et av de viktigste elementene og støttepunktene i dagens samfunn. Dersom det føres en aktiv og riktig familiepolitikk, vil dette gi betydelige samfunnsgevinster både på kort og lang sikt.

Det er svært viktig at å gi familiene en betydelig frihet i hverdagen, mulighet for valgfrihet og råderett over egen familiesituasjon.

Disse medlemmer er klar over at stadig flere par opplever et samlivsbrudd. Dette er en utvikling som ikke bare rammer Norge, men store deler av den vestlige verden. Det er derfor utrolig naivt å tro at å bruke forholdsvis store ressurser på en-dags samlivskurs kan snu denne tendensen.

Disse medlemmer ønsker å prisregulere barnestrygden. I denne sammenheng vil disse medlemmer vise til at kontantstøtten har vist gjennom evaluering at den har vært vellykket og gitt resultater for de familiene som har gjort seg nytte av ordningen.

Disse medlemmer mener det er viktig at byggingen av barnehageplasser fortsetter med uforminset styrke. Tall fra Husbanken tyder på at utbyggingen i 2003 ikke vil nå Stortingets ambisjon om 12 000 plasser, men ligger nærmere 7 000. Det er ikke bra nok. Disse medlemmer mener at den viktigste stimulus for bygging av nye plasser er investeringstilskuddet (tidligere stimuleringsstilskuddet). Det er usikkert hvordan merverdiavgiftskompensasjonen vil slå ut i forhold til investeringstilskuddet for nye plasser. Disse medlemmer viser til den avtale som regjeringspartiene, Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet inngikk i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 24 (2002-2003) om barnehager. Der ble blant annet partene enig om å videreføre og øke satsene for investeringstilskuddet vesentlig. Regjeringen foreslår nå å redusere tilskuddet pr. plass, med henvisning til at mva-kompensasjonen vil redusere kostnadene ved nye plasser tilsvarende.

Disse medlemmer er kjent med at det finnes utregninger utført av Private Barnehagers Landsforbund som viser at mva-kompensasjonen ikke vil utgjøre like mye som Regjeringens reduksjon i tilskuddet. Derfor bør det budsjetteres med 300 mill. kroner

og utføres nye beregninger. Dette gjøres for å sikre målet om at nybyggingen skal fortsette i tilstrekkelig fart.

Disse medlemmer vil bemerke at for å gi full valgfrihet for foreldre, må man gjennom ulike tiltak sørge for at det også på litt sikt blir full barnehagedekning. Det kompromiss som Stortinget i vår vedtok om barnehager vil kunne legge grunnlaget for en full barnehagedekning og lavere foreldrebetaling. Gjennom likebehandling av offentlige og private barnehageplasser sikres en utvikling med flere plasser og lavere kostnader.

Disse medlemmer vil advare sterkt mot at familiens oppgaver blir veltet over på staten eller andre offentlige organer.

Disse medlemmer vil også påpeke det faktum at mange familier i dag oppløses, noe som ofte setter de involverte barna i en vanskelig situasjon. Barna må ikke brukes som våpen i en konflikt mellom foreldrene, men må høres i de spørsmål som angår dem. De fleste barn ønsker like mye samvær med begge foreldrene, og dette må gjennomføres med mindre det foreligger særlige grunner som tilsier at dette ikke er til barnas beste.

Det er derfor viktig at familievernkontorene får den nødvendige kompetanse, for også å kunne løse svært konflikthytte situasjoner.

Disse medlemmer erkjenner at for enkelte barn kan situasjonen være så vanskelig at det blir nødvendig å fjerne dem fra hjemmet, og erkjenner derfor nødvendigheten av et barnevern.

Disse medlemmer vil påpeke at ungdom som vokser opp i storbyer, ikke alltid har det samme nettverket som barn og unge i distriktene. Det er dessuten ofte et tøffere miljø, og tilgang til rusmidler av ulik art er større. Det er derfor viktig at det tilføres ressurser som kan sette storbyene bedre i stand til å drive forebyggende tiltak slik at man kan fange opp barn og ungdom i risikozonen på et så tidlig tidspunkt som mulig.

Disse medlemmer har merket seg at det nå skal satses på frivillige lag og organisasjoner.

Disse medlemmer er av den oppfatning at det er en for sterk vektlegging på tiltak for å fremme likestilling. Slike tiltak er unødvendige og vil i en del tilfeller hindre reell likestilling. Prinsipielt er det en selvfølge at man får likt lønn for likt arbeid. Likevel vil disse medlemmer ta avstand fra at man skal tildeles stillinger etter kjønn, men at det burde være en selvfølge at stillinger tildeles etter kompetanse. Disse medlemmer finner det derfor ikke nødvendig å bruke stor summer på likestillingsprosjekter i regi av det offentlige.

Disse medlemmer mener at det er viktig at forbrukerhensyn står sentralt. Forbrukerne skal ha muligheten til å kunne nå frem med sine klager. Derfor er det svært viktig i omstillingsprosessen som nå er i gang i de ulike forbrukerorganer, at det tilføres midler slik at forbrukernes rettigheter ikke går tapt.

3.2.2.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil poengtere at alle barn og unge skal

sikres like muligheter til oppvekstvilkår som gir en trygg og fremtidsrettet utvikling. Det må legges til rette for et samfunn som tilbyr barn og unge like rettigheter. Tilbud og omsorgstjenester til barn og unge skal ikke være avhengig av hvor de bor eller foreldrenes økonomi eller status.

Barnefattigdom skal bekjempes, 1 av 5 fattige er barn. Disse medlemmer kan ikke akseptere at det finnes tusenvis av barn i Norge, i verdens rikeste land, som lever under vedvarende fattigdom.

Disse medlemmer ser at arbeidstilknytning og tilbakeføring til arbeidslivet, av foreldre/eneforsørgere som har blitt utestengt fra arbeidslivet, vil være en av de beste måtene å redusere langtidsfattigdom på. Barn i lavinntektsfamilier blir i økende grad stengt ute fra felles sosiale sammenhenger. Det kreves stadig mer ressurser for barnefamilier i form av utstyr og medlemsavgifter for at barn og unge som skal delta på aktiviteter på fritiden, eller bruke en barnehageplass eller en plass på SFO.

Derfor må det samtidig med økt arbeidstilknytning, gjennomføres andre tiltak som styrker de direkte overføringene til barnefamilieene. Det er blant annet:

- Barnehageavtalen med en maksimalpris på 1500 kroner som skal gjennomføres innen 1. august 2005.
- Barnetrygden skal automatisk prisjusteres hvert år.
- Skolefritidsordningen skal få økte tilskudd og det skal innføres en maksimal foreldrebetaling.

Barnehageavtalen - rimelige barnehageplasser til alle

Disse medlemmer vil stadfeste at barnehage er bra for barn. Alle barn trenger trygge og gode oppvekstmiljøer. En barnehage med et tilrettelagt pedagogisk, sosialt, språklig og fysisk stimulerende miljø, sikrer høy kvalitet. Lav foreldrebetaling og full barnehagedekning er en forutsetning for at barnefamilier skal kunne få en reell valgfrihet av omsorgsløsning for barnet sitt. Nye undersøkelser viser at billige barnehageplasser gjør det lettere spesielt for kvinner, å velge å være yrkesaktiv med opparbeidelse av pensjonspeng, i stedet for å være hjemmeværende. Dette vil også gi en betydelig inntekt til samfunnet ved siden av den rent personlige utviklingen. Disse medlemmer vil presisere at det ikke er negativt å velge det å ha en omsorgssituasjon for sitt barn som hjemmeværende, men det skal skje ut fra et reelt valg ikke basert på dårlig råd og for høye barnehagepriser.

Disse medlemmer vil legge sterk vekt på at et velferdstilbud som en barnehageplass, skal gjelde alle barn, uavhengig av foreldrenes økonomiske status. Disse medlemmer ønsker gjennom barnehagene å gi barna en god pedagogisk og sosial start i livet innenfor en trygg ramme av kvalifisert personell. Et godt barnehagetilbud er med på å styrke barnas livslange læringsprosess. En barnehage med kvalifisert personell og som følger barnehage_loven og rammeplanen for barnehager, sikrer dette.

Etter disse medlemmers oppfattelse blir det viktig å se videre på lønn og arbeidsforhold i de barne-

hager som vil ta del i den samlede statlige finansieringen på om lag 80 pst. for å sikre rekruttering, utviklingsmuligheter og stabilitet blant personalet.

Gjennom en årrekke har de fleste partier på Stortinget lovet full behovsdekning av barnehager og lavere pris. Den økonomiske usikre tiden før forliket førte til en stagnasjon i utbygging av barnehageplasser, og prisøkning for de fleste. Barnehageavtalen skal sikre alle som ønsker det en barnehageplass, og en maksimalsats for foreldrebetalingen på 2 750 kroner f.o.m. 1. mai 2004, og foreldrebetalingen skal reduseres til en maksimalpris på 1 500 kroner f.o.m. 1. august 2005. Alle barnehager som fyller kravene etter barnehage_loven og rammeplanen for barnehager skal få en samlet offentlig finansiering på om lag 80 pst. fra 1. mai 2004. Private og offentlige barnehager skal i følge barnehageavtalen likestilles når det gjelder driftstilskudd. Det offentlige tilskuddet skal i tillegg til statstilskuddet bestå av en buffer hos fylkesmannen som primært skal dekke kostnadsavvik mellom barnehagene, og kompensere for kostnadsforskjeller mellom kommunene. Det skal også innføres søsken og inntektsgradering, og barn med spesielle behov skal likestilles med barn med funksjonshemninger. Disse medlemmer vil følge opp barnehageavtalen og sørge for at den blir overholdt gjennom:

- En samlet offentlig finansiering på om lag 80 pst.
- Innføring av maksimalpris på foreldrebetaling i barnehage på 2 750 kroner fra 1. mai 2004.
- Å fullføre barnehageavtalen etter planen med innføring av maksimalpris på 1500 kroner fra 1. august 2005.
- Å gi investeringstilskudd på henholdsvis 25 000 kroner for barn over 3 år og 50 000 kroner for barn under 3 år.
- Søskenmoderasjon og inntektsgradering.
- Likestille barn med spesielle behov med barn med funksjonshemninger.
- Likestille kommunale og private barnehager.

Kontantstøtten - en bremsekloss i likestillingsarbeidet

Disse medlemmer vil peke på at evalueringer av kontantstøtten har vist at den ikke virker etter hensikten, den har ikke økt valgfriheten og heller ikke vesentlig økt tiden foreldre og barn har sammen. I stedet viser tall fra Regjeringen selv at det er en vesentlig økning i foreldre som foretrekker barnehageplass framfor kontantstøtte for sine barn. Tall for 2002 viser at rundt 44 pst. av barn i kontantstøttealder passes av foreldrene selv, mens 10 pst. passes av dagmamma. Dersom tilsynsordning kunne velges fritt, uavhengig av pris og tilgjengelighet, foretrekker 50 pst. av foreldrene barnehageplass og ytterligere 25 pst. ønsker en kombinasjon av barnehageplass/kontantstøtte. Kun 13 pst. foretrekker å passe barnet selv. Etter disse medlemmers syn er kontantstøtten med på å sementere kvinner som deltidsarbeidende, og gir dermed likestillingsarbeidet bremseklosser. Disse medlemmer vil føre en familiepolitikk som tilrettelegger for god omsorg for barna, samtidig som foreldrene gjennom

likestilt foreldreskap skal kunne kombinere foreldrerollen og arbeid.

Kontantstøttepengene bruker disse medlemmer til mange andre viktige tiltak for barn og unge og likestillingstiltak.

Disse medlemmer vil fjerne kontantstøtten fra 1. januar 2004.

Barnetrygden - viktig inntektskilde for barnefamilie

Disse medlemmer vil poengtere at barnetrygden er en av de viktigste kontantoverføringene til barnefamilier, og skal kompensere for større utgifter ved det å ha et forsørgeransvar. Barnetrygden er en sikkerhet for alle barnefamilier. Den går uavkortet til alle som har barn, og er ikke avhengig av foreldres økonomi. Disse medlemmer vil nevne spesielt at barnetrygden er den sikreste inntektskilde for barnefamilier med lav inntekt.

Siden 1992 har prisene steget med 30 pst., mens barnetrygden har økt med om lag 12 pst. Dette utgjør et tap for barnefamilie på opptil flere tusen kroner i året. På sikt vil en slik reduksjon av barnetrygden kunne undergrave fundamentet for hele ordningen. Disse medlemmer la inn i budsjettet i fjor et forslag om en automatisk prisjustering av barnetrygden, men fikk ikke flertall.

Adopsjonsstøtten - støtter foreldreløse barn

Disse medlemmer ser at adopsjonsstøtten er liten i forhold til de reelle kostnadene ved å ta seg av et foreldreløst barn. Disse medlemmer foreslår å øke adopsjonsstøtten til et nivå som innebærer at foreldrenes inntekt ikke er avgjørende for om de kan ta på seg et slikt ansvar. Det kan være fare for at utenlandsadopterte må vokse opp som enebarn pga. de økonomiske kostnadene. Adopsjonsstøtten er noe lavere i Norge enn i de andre nordiske landene. Disse medlemmer mener de allmenne velferdsordningene som permisjonsordningene dekker et helt annet behov enn kostnadene forbundet med adopsjon.

Disse medlemmer vil øke adopsjonsstøtten til folketrygdens grunnbeløp som utgjør 56 841 kroner.

Familien og barna

Disse medlemmer registrerer at Regjeringen oppretter et dagskurs for foreldre som får barn for første gang. Kurset er rettet mot foreldrepar. Disse medlemmer mener dette er et godt tiltak, men etterlyser tilsvarende kurs for aleneforeldre.

Disse medlemmer merker seg at til tross for Barneombudets viktige rolle som barnas talsperson i samfunnet, har Regjeringen ikke engang prisjustert tilskuddet. I forslaget til statsbudsjett for 2004 står det at antallet henvendelser til Barneombudet er økende, og det er en stor økning i antallet besøk på Barneombudets nettsider.

Barnevernet

Disse medlemmer har merket seg at det har kommet rapporter fra store deler av landet som viser at

barnevernet sliter med manglende ressurser til å hjelpe barn og foreldre i alvorlig krise. Barnevernet er nå inne i en stor omstillingsfase når barnevernet fra 1. januar 2004 opprettes som Statens barnevern og familievern. Det er vanskelig å forutsi alle konsekvenser av denne omleggingen, og disse medlemmer vil følge utviklingen nøye.

Disse medlemmer ser at barnevernet har behov for en styrking både ressurs-, kompetanse- og personalmessig. Samtidig trenger vi en økt forskningsinnsats for å forstå bakgrunnen for alvorlige adferdsproblemer, foreldre- og omsorgssvikt og andre problemer som fører til at barn/unge og foreldre/omsorgspersoner trenger hjelp fra barnevernet. Det er spesielt viktig at forskningsinnsatsen brukes for å få et overblikk over hvilke typer tiltak og behandling som hjelper, for å bruke ressursene på best mulig måte.

Barn og unge lager aktivt sitt eget oppvekstmiljø:

Disse medlemmer registrerer at det er en reell økning i overføringene til barn og unge, men det skyldes utelukkende tippemidlene. Samtidig blir de ordinære overføringene fra staten mindre. Det betyr at tippemidlene blir brukt som kompensasjon for reduksjon i de ordinære overføringene. Disse medlemmer understreker at dette er et brudd på Stortingsvedtaket om fordelingen av tippemidlene.

Disse medlemmer påpeker at utfordringene når det gjelder barn og unges oppvekstmiljø er store. Tilskuddet til tiltak for barn og ungdom er redusert, til tross for at det rommer tiltak som spenner fra tilskudd til barne- og ungdomsorganisasjoner, Frifond og ungdomstiltak i de større byene, samt forskning på dette området.

Disse medlemmer vil poengtere hvor viktig fritidsaktiviteter og frivillig organisasjoner er for barn og unge. Det er viktig med styrking av ressursene til frivillige organisasjoner slik at alle barn og unge kan delta.

Finansiering av krisesentrene og voldforebyggende tiltak

Disse medlemmer har merket seg problemer med finansieringen av flere av landets krisesentre og incestsentre. Samtidig er det en økning av bruken av disse sentrene. Krise- og incestsentrene fyller en viktig funksjon for voldsrammede og incestutsatte kvinner og barn. Tilskuddsordningen med 50 pst. statlig driftstilskudd videreføres, til tross for at flere av krisesentrene har vært nedleggingsstruet over lang tid. Ordningen med 50 pst. statstilskudd fra staten uansett tilskudd fra kommuner eller organisasjoner er ikke tilfredsstillende.

Det er etter disse medlemmers syn viktig å legge forholdene til rette for at menn og unge gutter som har vært utsatt for overgrep/incest også blir ivare tatt. I dag er det kun ett senter for menn (IFM). Etter disse medlemmers syn er det for lite til å kunne ivareta de behovene som allerede finnes, og det er sannsynlig at det finnes store mørketall også blant gutter.

Likestilling

Disse medlemmer mener at for å oppnå at kvinner og menn skal ha samme muligheter, rettigheter og ansvar, må makt og innflytelse deles likt mellom kvinner og menn. Kvinner og menn må ha samme mulighet til økonomisk uavhengighet. Disse medlemmer vil at kvinner og menn skal ha like vilkår og forutsetninger til å skape virksomhet, til å få arbeid, og til utviklingsmuligheter i arbeidet. Kvinner tjener like dårlig i forhold til menn som for 25 år siden. Mange kvinner opplever økende stress og helseplager på jobben og hjemme. Mange kvinner jobber innenfor omsorgssektoren med lav grunnbemanning, lav lønn og stillingsbrøker som ikke gir trykksrettigheter.

Disse medlemmer vil opprette et Prosjekt kvinneliv som rommer prosjekter som fremmer likestilling, forsøk med 6-timersdagen, likelønnsnett, arbeid for kvinnerepresentasjon etc.

Forbrukerpolitikk - forbrukermakt mot markedsrett:

Disse medlemmer er bekymret over reklame- og konsumpresset i samfunnet. Kjøpepresset rettet mot barn og unge øker massivt. Utviklingen må møtes med lover og forskrifter, med å bevisstgjøre barn, unge og voksne på markedsføringens virkemidler og hensikter, og med å forsterke den offentlige forbrukerinformasjonen. Endringer i markeder, markedsføringsmetoder og kanaler, gjør det mer og mer komplisert for den enkelte forbruker å orientere seg i pris, kvalitet og rettigheter. Etter disse medlemmers syn må forbrukerinformasjon inngå i et internasjonalt samarbeid. Her er Forbrukerombudet og Forbrukerrådet viktige aktører. Forbrukerinformasjon blir i framtiden et sentralt virkemiddel for å skape aktive og bevisste forbrukere, og vil være en viktig forutsetning for økt forbrukermakt.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 2 bevilges med 37 902 556 000 kroner, som er 2 465 243 000 kroner mindre enn Regjeringens foreslår.

3.2.2.2.5 *Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet*

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett, og foreslår at ramme 2 settes til 40 083 299 000 kroner, 284 500 000 kroner mindre enn i Regjeringens forslag.

Disse medlemmer mener det å sikre alle barn og unge gode oppvekstvilkår er en av de aller viktigste oppgavene samfunnet står overfor. Barn og ungdom er samfunnets viktigste ressurs, og det er viktig å legge til rette slik at alle gis trygghet og omsorg slik at de kan utvikle seg i tråd med egne forutsetninger og interesser. Gjennom sosial læring, utdanning og deltakelse skal barna lære å ta ansvar, vise omsorg og utvikle kritisk sans og selvtillit. Åpne og inkluderende lokalsamfunn er den beste rammen rundt et godt oppvekstmiljø - det være seg i byen eller på landet.

Disse medlemmer viser til at barnehagen er en viktig arena for sosialisering og læring. Det er et mål å sikre et variert og brukertilpasset barnehagetilbud, der det blir lagt størst vekt på barnas behov og foreldrenes ønsker. Disse medlemmer viser i den forbindelse til

betydningen av at barnehageforliket, jf. Innst. S. nr. 250 (2002-2003), følges opp og at de sentrale bevilgningene er tilstrekkelige.

Disse medlemmer viser til at barnetrygden er den viktigste stønadsordningen for mange barnefamilier. Barnetrygden gir en økonomisk sikkerhet som er uavhengig av foreldrenes økonomi. Samtidig er det slik at barnetrygdsatsene har stått stille i en årrekke, og ikke fulgt kostnadsutviklingen ellers i samfunnet. Disse medlemmer viser til at Senterpartiet ønsker å gi småbarnsfamiliene stønader som er i takt med prisutviklingen ellers i samfunnet. Disse medlemmer viser til partiets alternative statsbudsjett, og fremmer forslag om å prisjustere satsene i barnetrygden. Dette impliserer en bevilgning på 175 mill. kroner utover Regjeringens forslag.

Disse medlemmer vil understreke at intensjonen med kontantstøtten er å gi foreldrene mer tid sammen med barna. Disse medlemmer viser til Senterpartiets program for inneværende stortingsperiode, der det går fram at kontantstøtten kun skal utbetales til de foreldre som er hjemme med barna. Videre viser disse medlemmer til Senterpartiets alternative statsbudsjett, der det foreslås å redusere bevilgningen med 1 mrd. kroner, blant annet som følge av partiets prioritering av andre stønadsordninger for barnefamilier.

Disse medlemmer viser til de store kostnadene som er forbundet med det å adoptere barn fra utlandet. For Senterpartiet er det viktig å legge til rette slik at ikke foreldrenes inntekt skal være avgjørende for muligheten til å adoptere barn. Disse medlemmer viser til partiets målsetting om å øke adopsjonsstøtten til et beløp tilsvarende 1 G. Som ledd i en opptrapping av tilskuddsatsen, fremmer disse medlemmer forslag om å heve tilskuddet fra 23 400 kroner per barn, slik Regjeringen foreslår, til 35 000 kroner per barn.

Av Senterpartiets alternative budsjett går det dessuten fram at partiet ønsker en prisjustering av engangsstøtten ved fødsel/adopsjon. Forslaget innebærer at bevilgningen til dette formålet øker med 16 mill. kroner utover Regjeringens forslag.

Disse medlemmer viser videre til det viktige arbeidet som gjøres i de frivillige barne- og ungdomsorganisasjonene. Disse medlemmer reagerer i den forbindelse på at Regjeringen heller ikke i budsjettforslaget for 2004 følger opp Stortingets vedtak om avsetning til Frifond-ordningen. Disse medlemmer vil derfor reversere Regjeringens foreslåtte kutt til Frifond, og legger i Senterpartiets alternative statsbudsjett inn 11,5 mill. kroner til dette formål utover Regjeringens forslag.

Disse medlemmer vil understreke betydningen av å styrke forbrukernes innsikt og mulighet til å gripe inn overfor uakseptable sider som følge av den stadig sterkere kommersialiseringen i samfunnet. Forbrukerrådet og Forbrukerombudet er viktige allierte både for vanlige folk, organisasjoner og politikere og må gis skikkelige arbeidsbetingelser.

Disse medlemmer vil peke på det viktige arbeidet som krisesentrene gjør og den trygge havn disse er for mennesker i krise. Disse medlemmer frykter at kommunenes tilbud til voldtatte, mishandlede og incestut-

satte personer står i akutt fare for å bli rammet av den dårlige kommuneøkonomien. Dette medlem viser til at Senterpartiet vil øke de frie inntektene til kommunene med over 4 mrd. kroner.

3.2.2.2.6 Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet

Komiteens medlem fra Kystpartiet foreslår en ramme på 40 367 799 000 kroner, som er det samme som Regjeringens forslag, jf. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1-11 (2003-2004).

Dette medlem mener det er viktig at byggingen av barnehageplasser fortsetter med uforminset styrke. Tall fra Husbanken tyder på at utbyggingen i 2003 ikke vil nå Stortingets ambisjon om 12 000 plasser, men ligger nærmere 7 000. Dette medlem mener at den viktigste stimulus for bygging av nye plasser er investeringstilskuddet. Det er også usikkert hvordan merverdiavgiftskompensasjonen vil slå ut i forhold til investeringstilskuddet for nye plasser.

Dette medlem viser til de store kostnadene som er forbundet med det å adoptere barn fra utlandet. For Kystpartiet er det viktig å legge til rette slik at ikke foreldrenes inntekt skal være avgjørende for muligheten

til å adoptere barn. Dette medlem viser til partiets målsetting om å øke adopsjonsstøtten til et beløp tilsvarende 1 G. Som ledd i en opptrapping av tilskuddsatsen, fremmer dette medlem forslag om å heve tilskuddet fra 23 400 kroner pr. barn, slik Regjeringen foreslår, til 35 000 kroner pr. barn.

Dette medlem har merket seg at det har kommet rapporter fra store deler av landet som viser at barnevernet sliter med manglende ressurser til å hjelpe barn og foreldre i alvorlig krise. Barnevernet er nå inne i en stor omstillingsfase når barnevernet fra 1. januar 2004 opprettes som Statens barnevern og familievern. Det er vanskelig å forutsi alle konsekvenser av denne omleggingen.

Dette medlem ser at barnevernet har behov for en styrking både ressurs-, kompetanse- og personalmessig. Samtidig trenger vi en økt forskningsinnsats for å forstå bakgrunnen for alvorlige adferdsproblemer, foreldre- og omsorgssvikt og andre problemer som fører til at barn/unge og foreldre/omsorgspersoner trenger hjelp fra barnevernet. Det er spesielt viktig at forskningsinnsatsen brukes for å få et overblikk over hvilke typer tiltak og behandling som hjelper, for å bruke ressursene på best mulig måte.

3.2.2.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 2

Tabell 3.4 Forslag til netto rammesum for rammeområde 2

(alle tall i 1 000 kroner)		
Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11	40 367 799	-
H, KrF og V	40 327 799	-40 000
A	37 877 099	-2 490 700
FrP	40 705 615	337 816
SV	37 902 556	-2 465 243
Sp	40 083 299	-284 500
Kp	40 367 799	0

3.2.3 Rammeområde 3 (Kultur), under familie-, kultur- og administrasjonskomiteen

3.2.3.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.5

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
Utgifter rammeområde 3 (i hele tusen kroner)		
300	Kultur- og kirke departementet	90 371
305	Lotteritilsynet (jf. kap. 3305)	56 129
320	Allmenne kulturformål	591 537
321	Kunstnerformål	296 741
322	Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom (jf. kap. 3322)	268 951
323	Musikkformål (jf. kap. 3323)	434 505
324	Teater- og operaformål (jf. kap. 3324)	852 318
325	Samordningstiltak for arkiv, bibliotek og museer	76 670
326	Språk-, litteratur- og bibliotekformål (jf. kap. 3326)	346 216
328	Museums- og andre kulturvernformål (jf. kap. 3328)	485 912
329	Arkivformål (jf. kap. 3329)	181 814

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
334	Film- og medieformål (jf. kap. 3334)	449 871
335	Pressestøtte	307 064
336	Informasjonsberedskap - kringkasting	2 799
Sum utgifter rammeområde 3		4 440 898
Inntekter rammeområde 3 (i hele tusen kroner)		
3300	Kultur- og kirkedepartementet (jf. kap. 300)	52
3305	Inntekter fra spill og lotterier (jf. kap. 305)	1 300 529
3320	Allmenne kulturformål (jf. kap. 320)	269
3322	Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom (jf. kap. 322)	259
3323	Musikkformål (jf. kap. 323)	16 558
3324	Teater- og operaformål (jf. kap. 324)	8 288
3325	Samordningstiltak for arkiv, bibliotek og museer	5 947
3326	Språk-, litteratur- og bibliotekformål (jf. kap. 326)	13 035
3328	Museums- og andre kulturvernformål (jf. kap. 328)	16 035
3329	Arkivformål (jf. kap. 329)	7 213
3334	Film- og medieformål (jf. kap. 334)	53 085
Sum inntekter rammeområde 3		1 421 270
Sum netto rammeområde 3		3 019 628

3.2.3.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.3.2.1 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener kunst og kultur har en egenverdi og er av avgjørende betydning for utviklingen av den enkeltes personlighet og livskvalitet. Disse medlemmer vil ha et kulturliv som gir nye impulser og stimulerer til kreativitet og nyskaping, og mener den offentlige kulturinnsatsen skal gi et tilbud som er tilgjengelig for folk i hele landet. Disse medlemmer vil føre en kulturpolitikk som styrker våre kulturelle røtter. Disse medlemmer vil spesielt peke på at kulturskolene skal ha en viktig plass i norske skoleelevers hverdag. Det må være en målsetting at kulturskolene skal være tilgjengelige for alle som ønsker det.

Disse medlemmer er tilfreds med at Regjeringen prioriterer kulturbudsjettet, og at kulturbudsjettet får en realvekst i 2004. Disse medlemmer viser for øvrig til at Regjeringen har lagt frem St.meld. nr. 38 (2002-2003) Om den kulturelle skolesekken, St.meld. nr. 39 (2002-2003) Om kultur i skolen, og St.meld. nr. 45 (2002-2003) Om kulturpolitikken frem mot 2014.

Disse medlemmer viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet og foreslår at rammeområde 3 bevilges med 3 023 328 000 kroner, som er 3 700 000 kroner høyere enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.3.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet foreslår å bevilge 3 122 128 000 kroner under

rammeområde 3. Dette er 102 500 000 kroner mer enn det som følger av Regjeringens forslag.

Disse medlemmer viser til at kulturopplevelser bidrar til den enkeltes livskvalitet og identitet og for mangfoldet i samfunnet. Kulturen ivaretar verdier og normer og bidrar til at samfunnsstrukturene holdes sammen. For å sikre et mangfoldig kunst- og kulturliv er det helt nødvendig at offentlige myndigheter har ansvar for å opprettholde og videreutvikle kunst- og kulturinstitusjonene. Norge er et lite språksamfunn som bare gjennom en offensiv, offentlig kulturpolitikk kan ivareta språk, tilgjengelighet til tilbud og mangfold i uttrykk. Disse medlemmer vil understreke at for å øke etterspørselen etter kunst- og kulturtilbud av høy kvalitet over hele landet, må kulturpolitikken fremover særlig stimulere til bedre formidling og til økt tilgjengelighet.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen har lagt fram St.meld. nr. 48 (2002-2003) om kulturpolitikk fram mot 2014. Disse medlemmer mener Kulturmeldingen gir en god oversikt over kulturfeltet, men inneholder ingen store visjoner for Norge som kulturnasjon. Disse medlemmer viser også til at Kulturmeldingen i liten grad er gjenspeilet i forslaget til statsbudsjett for 2004. Disse medlemmer vil satse om lag 130 mill. kroner mer på kulturformål enn Regjeringen. Dette inkluderer en satsing på kulturbasert næringsutvikling på 20 mill. kroner over rammeområde 9. Disse medlemmer mener det er nødvendig å gi kultursektoren et løft og gjøre Kulturmeldingens fine ord om til handling.

Disse medlemmer peker på betydningen av at lag og organisasjoner har gode rammevilkår. Disse medlemmer viser til at da nøkkelen for tippemidlene ble endret, innebar dette kraftig økning til Frifond-

ordningen. Disse medlemmer peker på at en uttrykkelig forutsetning for stortingsvedtaket var at de ordinære bevilgningene på statsbudsjettet skulle opprettholdes. Disse medlemmer mener Regjeringen bryter med dette vedtaket ved å foreslå et kutt på 8 mill. kroner til Frifond på kulturbudsjettet for 2004. Dette kommer i tillegg til kuttet på budsjettet for inneværende år. Dette innebærer at den samlede satsingen blir mindre enn den skulle ha vært. Disse medlemmer går i mot det foreslåtte kuttet på 8 mill. kroner.

Disse medlemmer vil også oppfylle avtalen om tippenøkkelene ved å reversere kuttet Regjeringen har lagt opp til når det gjelder lokale kulturbygg. Disse medlemmer viser til at Stortinget etter initiativ fra Arbeiderpartiet har vedtatt å etablere en romaniavdeling ved Glomdalsmuseet. Regjeringen har foreslått å utsette byggingen til 2006. Disse medlemmer går mot dette og foreslår byggestart i 2004.

Disse medlemmer viser til at Stortinget i 2001 vedtok bygging av Østsamisk museum i Neiden i Finnmark, som en del av et nasjonalt samisk tusenårssted. Østsamisk museum er et bidrag til å ta vare på en viktig del av vårt lands historie. Regjeringen har nå foreslått å utsette byggingen til 2005. Disse medlemmer foreslår byggestart i 2004 slik at museet kan stå klart til Norges hundreårsmarkering i 2005.

Disse medlemmer vil understreke den positive betydningen Den kulturelle skolesekken vil ha for barn og unge. Den kulturelle skolesekken gjør det mulig for alle skolebarn å få profesjonelle kunst og kulturinntrykk. Dette er av avgjørende betydning for den enkelte elev og interessen for kunst og kultur i fremtiden. Det er viktig å understreke at bevilgningene til Den kulturelle skolesekken skal komme i tillegg og ikke som erstatning til andre bevilgninger på kunst og kulturfeltet.

Disse medlemmer vil framheve den suksess norsk film har hatt de siste årene, noe som har lagt et godt grunnlag for videre satsinger på dette området. Disse medlemmer foreslår derfor en økt satsing på filmformål med 25 mill. kroner hvorav 20 mill. kroner skal gå til økt produksjonsstøtte, 2 mill. kroner til regionale filmfond, 1 mill. kroner til cinemateker og 2 mill. kroner til en ny festivalstøtteordning.

Disse medlemmer vil understreke viktigheten av å ha gode støtteordninger på det frie scene-kunstudrådet. Området omfatter et bredt spekter av ulike kunstneriske uttrykk. Disse medlemmer går derfor inn for økt støtte til ordningen for fri scenekunst med 5 mill. kroner. Samtidig går disse medlemmer inn for å støtte ulike områder innenfor teatersektoren, særlig der det satses på barn og unge.

Disse medlemmer mener det er viktig med tiltak som opprettholder og øker leselysten. Gjennom et samarbeid mellom folkebibliotekene, forfattere og skoleverket og særskilte tiltak rettet mot barn og unge kan flere personer få tilgang til flere bøker og derigjennom større leselyst. Disse medlemmer går derfor inn for ulike tiltak for å styrke dette området. Disse medlemmer vil også gå inn for å øke rammene for

innkjøpsordningen for bøker slik at det etableres en innkjøpsordning for saksprosa for voksne.

Disse medlemmer viser til at idretten er omfattet av stor interesse i det norske samfunnet. Det arbeidet og idrettsutøvelsen som skjer blant vanlige folk og spesielt barn og ungdom, får derimot sjelden tilsvarende oppmerksomhet, på tross av at det er der mye av det frivillige og viktigste arbeidet skjer. Ikke minst er dette arbeidet viktig for å fremme den fysiske aktiviteten blant barn og unge, og å vedlikeholde denne senere i livet. Disse medlemmer viser til at en omlegging av tippenøkkelene som Arbeiderpartiet bidro til, nå fører til en vesentlig økning i anleggsmidler og prosjektmidler til idretten.

Disse medlemmer mener at grunnlaget for mediepolitikken skal være å sikre mangfoldet og en fortsatt reell ytringsfrihet. Gjennom pressestøtten ønsker disse medlemmer å opprettholde en innretning som ivaretar nummer 2-avisene, de riksdekkende meningsbærende avisene og den særskilte satsningen på små lokalaviser.

Disse medlemmer er opptatt av at det blir gjennomført tiltak som sikrer fortsatt drift av avisene som rammes av økte portokostnader.

Disse medlemmer ønsker å styrke de norske allmennkringkasterne innen fjernsyn og radio ved å vektlegge bredde og kvalitet. Disse medlemmer ønsker å innføre en allmennkringkastingsplakat for NRK, for å sikre et likeverdig tilbud over hele landet, lokal identitet, mangfold i innhold og sikre forsvarlig forretningsmessig virksomhet. Disse medlemmer mener det er viktig at NRK gis forutsigbare rammevilkår i den omstillingsprosess bedriften er inne i. Det er også viktig at NRK kan gjennomføre de oppdragene og satsingene de er pålagt. Arbeiderpartiet foreslår derfor å prisjustere NRK-lisensen.

3.2.3.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 3 settes til 2 327 485 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til Regjeringen på 692 143 000 kroner.

Disse medlemmer er av den oppfatning at kultur er et begrep som uttrykker de verdier og kvaliteter som enkeltmennesker tillegger høy egenverdi. Det som er god kultur for en person trenger slett ikke være god kultur for en annen. Av den grunn bør kulturen i utgangspunktet være fri og uavhengig av politisk styring, og basert på frivillighet og personlig engasjement. Politikerstyrte kulturgoder ødelegger kulturens vesen og fremmer ensretting. Man har i tidligere tider sett eksempler på dette i andre land.

Disse medlemmer har også erkjent at man må sikre vår kulturarv for etterleken. Dette betyr at pengene det offentlige skal bruke på kulturtiltak i første rekke bør sikre at viktige historiske og tradisjonsrike elementer innen kultursektoren ikke går tapt, at det kommer flest mulig til gode, og at støtten gis som tilskudd.

Det er helt uholdbart at Stortingets vedtak om tippenøkkelen ikke følges opp. Vedtaket innebærer en klar og tydelig plikt til at bevilgningene over offentlige budsjetter ikke skal minke i tråd med at inntektene fra tipping øker. Derfor er det uakseptabelt at Frifondet reduseres.

Disse medlemmer ser med bekymring på at seilskutene våre, Statsråd Lehmkuhl, Sørlandet og Christian Radich er i ferd med å gå tapt for ettertiden, fordi det ikke finnes vilje til å sette disse i stand. Her må den satsningen som begynte med budsjettkompromisset mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet i fjor, bli videreført med uforminset styrke for å sikre den videre drift av skipene, og samtidig sikre disse kulturskattene for ettertiden.

Disse medlemmer vil også påpeke det faktum at det kan synes som man i budsjettet ikke har rom for å videreføre kultursatsing som allerede er vedtatt, mens man i stedet satser på nye. Dette gir svært uforutsigbare rammer for de som har fått lovnader om støtte. Man bør heller sørge for å ferdigstille de prosjekter man allerede har gitt åpningsbevillinger til, og heller la andre og nye tiltak stilles i bero.

Disse medlemmer vektlegger i sin kulturpolitikk de tiltak som aktiviserer barn og unge, og de frivillige lag og organisasjoner som fanger opp breddeaktiviteter som for eksempel idrett. Disse medlemmer vil vise til stortingsvedtaket i juni 2003 om en ny fordeling av tippenøkkel, hvor kultur og idrett nå alene skal dele midlene mellom seg. Det ble satt som en forutsetning at man ikke på bakgrunn av dette vedtaket skulle korte inn på midlene til disse i statsbudsjettet. Det kan synes som det er gjort blant annet når det gjelder tilskudd til frivillige lag og organisasjoner m.m. Disse medlemmer mener at dette er svært uheldige signaler å gi til de som nå hadde forventet en vesentlig økning til sine planer.

Disse medlemmer vil ta avstand fra kulturpolitikk hvor store summer blir brukt til prestisjeprosjekter og hvor målgruppen er et relativt begrenset antall mennesker, som for eksempel bygging av ny opera i Bjørvika.

Disse medlemmer ønsker ikke å mene hva som er god eller dårlig kultur. Vi lar folk bestemme selv. Derfor ønsker disse medlemmer ikke et sterkt subsidiert kulturliv. Kulturlivet har best av å innrette seg etter folks ønsker, og da bør det ikke være nødvendig med store subsidier. Slik blir det mulig å nå flere med mer kultur. Folk sine valg av kultur vil til enhver tid være mer variert enn det offentlig subsidiert kultur kan tilby. Vi mener at det er nettopp folks valg som sikrer bredde.

3.2.3.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil fremheve at kulturopplevelser er en vesentlig del av samfunnslivet. Kunst- og kulturytringer fører mennesker sammen i forskjellige situasjoner, og signaliserer hvilke verdier vi vil samles om, sloss for og kjempe i mot. Kunst og kultur ivaretar vik-

tige sosiale og symbolske sider ved norsk samfunnsliv, og står sentralt i Sosialistisk Venstrepartis kamp for et mer rettferdig og solidarisk samfunn. Et samfunn der alle skal få ta del i samholdet og de gode opplevelsene, og et samfunn med rom for kunst og kultur som ikke omfavnes av flertallet.

Disse medlemmer vil derfor fortsette å kjempe for at bevilgningene til kunst og kultur skal styrkes betraktelig i forhold til dagens nivå. Kunst og kultur skal ikke bare tilhøre de store anledningene og ditto lommebøkene, men kunne verdsettes hver dag, av alle, uansett om du er liten eller stor, eller hvor du bor i landet. På sikt bør bevilgningene på disse feltene økes til 1 pst. av statsbudsjettet. I 2004 foreslår disse medlemmer å bruke 418 mill. kroner utover Regjeringens forslag.

Disse medlemmer mener at det ikke er en politisk oppgave å avgjøre hva som er god kunst. Gjennom å øke bevilgningene vil vi bidra til å styrke mangfoldet og øke tilgjengeligheten gjennom rimelige priser, geografisk utspredning, fysisk tilrettelegging og fleksible åpningstider. Slik vil hver enkelt få mulighet til selv å avgjøre hva som gir han/hun en god opplevelse. Spesielt viktig er at barn og unges muligheter til å utfolde seg kreativt økes - gjennom kulturskoler, musikkverksteder, malerkurs, amatørteater og andre aktiviteter. De får samtidig oppleve profesjonell kunst i større grad, gjennom en økt satsing på den kulturelle skolesekken. For å sikre at kulturen gjenspeiler mangfoldet i det moderne Norge, vil vi også styrke flerkulturelle tiltak, slik at mennesker med ulik bakgrunn og erfaringer, kan møte hverandre i og gjennom et aktivt og kreativt kulturliv.

Disse medlemmer mener at landets kulturminner knytter fortid til framtid og lokale hendelser til nasjonal historie. Museene må styrkes som arena for kulturopplevelser, kunnskapsformidling og nyorientering. Kulturminnevern er også verdifullt miljøvern. Disse medlemmer vil derfor øke bevilgningene til museumssektoren og kulturminner, og vil blant annet gi bevilgninger for å starte arbeidet med nytt taternuseum i 2004.

Disse medlemmer ønsker også å styrke det lokale perspektivet på kulturpolitikken og styrke lokale kulturarenaer. Frivillige lag og organisasjoner spiller her en viktig rolle. Disse medlemmer ønsker å styrke tilskuddsordninga for frivillig virksomhet og til lokale og regionale kulturbygg, i tråd med vedtaket i spillemiddelsaken. Folkebiblioteker er også viktige ikke-kommersielle møteplasser uten kjøpepress, og er viktige kulturarenaer for etniske minoriteter. Disse medlemmer mener at alle kommuner skal ha egne bibliotek.

Disse medlemmer viser til at Den kulturelle skolesekken er en satsing på en mer spennende og kreativ barne- og ungdomstid, og arbeider for at stortingsflertallets vedtak om fordelingen av tippemiddeloverskuddet skal følges opp. Som en konsekvens av dette skal tidligere poster på statsbudsjettet til den kulturelle skolesekken, Frifond og lokale- og regionale kulturhus opprettholdes. Den kulturelle skolesekken skal gi alle

barn og unge møte med profesjonelle kunstnere, gi mulighet for egenaktivitet og møte med kulturarven. Disse medlemmer vil derfor styrke de ulike kunst- og kulturmiljøenes muligheter til å skape produksjoner tilpasset barn og unge, og øke støtten til både viktige regionale og nasjonale kulturinstitusjoner, som frie grupper.

Disse medlemmer understreker at samordningen mellom produksjons-, formidlings- og mottaksledet må styrkes, slik at samarbeidet mellom aktørene kan forbedres. Kulturskolene skal ha en viktig plass i norske skoleelevers hverdag. En målsetting må være at kulturskolene skal være tilgjengelig for alle som ønsker det. Disse medlemmer vil innføre prøveordning med kulturkort for ungdom i noen fylker, for å gi ungdom rabatter på alle offentlige kultur- og fritidsarrangementer og tilbud, som teaterforestillinger, museer, kunstutstillinger mv.

Disse medlemmer mener at kunstnernes levekår i Norge bør bedres. Mange kunst- og kulturarbeidere har en svært stram økonomisk situasjon, som begrenser deres mulighet til å skape, og dermed vår mulighet til å oppleve, god kunst og kultur. En gruppe som opplever særlige begrensninger, er kunstnere i minoritetsmiljøer. I tillegg til en vanskelig økonomisk hverdag, erfarer de ofte utestenging og diskriminering. De trenger spesiell oppfølging. Disse medlemmer vil at antallet kunstnerstipender og garantiinntekter økes, slik at flere kan leve av den kunsten de lager. Ved å øke støtten til bla. utsmykninger, institusjoner, festivaler og innkjøpsordninger, vil kunst- og kulturarbeidere få langt flere oppdrag. Dette vil styrke kvalitet og mangfold i forbindelse med den kulturelle skolesekken, og bidra til at flere kunst- og kulturarbeidere kan arbeide og bo ute i distriktene. Disse medlemmer vil styrke flerkulturelle tiltak og møteplasser, og gi kunstnere med etnisk minoritetsbakgrunn adgang til den norske kunstarena.

Disse medlemmer mener at musikk trolig er den kulturformen som angår flest mennesker, og som stort sett alle har en mening om. Musikk fremmer fellesskap og forståelse mellom mennesker, på tvers av språkbarrierer og kulturelle grenser. Dette er et område av kulturlivet som utsettes for stort press fra kommersielle krefter. Offentlig støtte er en viktig faktor for å sikre mangfold og kvalitet. Dette gjelder både institusjoner og frie grupper. Innkjøpsordninga er viktig for norsk musikkliv, og er en styrke for alle genrer. Disse medlemmer vil styrke festivalstøtten fordi festivaler er viktige møteplasser for musikere og publikum, og ofte gir muligheter for spennende møter mellom norske og utenlandske musikere og mellom ulike genrer. Festivaler skaper lokalt engasjement, og er ofte bygd opp på dugnadsinnsats.

Disse medlemmer viser til at NRK har et viktig samfunnsoppdrag som allmennkringkaster. Folkeopplysning, nyheter, kunnskapsformidling, en bred kultursatsing, underholdning og formidling av det norske språket er sentralt i denne sammenhengen. Disse medlemmer vil gi uttrykk for at konkurranse og rating har fått en for stor plass i NRK. Det har skjedd

på bekostning av en diskusjon om kompetanse, kvalitet, kunnskapsformidling, kulturforståelse, fordypning og kritisk journalistikk. Kortsiktige endringer og omorganiseringer tapper NRK for strategisk viktige ressurser, som for eksempel et stadig minkende antall distriktkontorer. Disse medlemmer vil ha et aktivt eierskap til NRK. Det har aldri vært aktuelt for disse medlemmer å skulle detaljregulere NRKs programprofil, men det må samtidig være mulig å hele tiden ha en aktiv debatt om allmennkringkasterens rolle i det norske samfunnet. Disse medlemmer ønsker et stort og kraftfullt NRK, som er den kanalen flest mulig vil velge pga. kvalitet, innhold og mangfold.

Disse medlemmer mener at NRK skal fortsette å være en stor og viktig allmennkringkaster innenfor radio- og fjernsynsmidlene. Disse medlemmer peker på at dersom lisensavgiften ikke blir prisjustert vil det bety en reell inntektsreduksjon for selskapet. Disse medlemmer har valgt å legge på lisensen med kr 110 som bl.a. vil dekke en kostnadsøkning i programproduksjon, og samtidig sikre NRKs videre arbeid med å digitalisere verdifullt arkivmateriale.

Disse medlemmer registrerer at det er ulikt syn på hvordan utbyggingen av digitalt bakkenett eller bredbånd skal skje. Disse medlemmer ser viktigheten av at det legges sterke føringer gjennom konsekvensvilkårene på hva Stortinget ønsker å oppnå. Noen av disse elementene som må vurderes nøye gjennom behandlingen av St.meld. nr. 44 (2002-2003) om digitalt bakkenett, som ligger til behandling hos familie-, kultur- og administrasjonskomiteen og St.meld. nr. 49 (2002-2003) om utbygging av bredbånd, som ligger til behandling i næringskomiteen. Noen sentrale elementer i denne sammenheng er: Tilgangen til NRK, TV2 og lokale tv-kanaler, felles åpne standarder, teknologisk sendeplattform, styring av EPG, hensynet til distriktene, forbud mot vertikal integrasjon, kapasitet til å dekke behov utover underholdning, samkjøring av utbygging av ulike digitale nett- og kundeservice m.m.

Disse medlemmer understreker at de fem riksdekkende, meningsbærende avisene Dagsavisen, Klassekampen, Vårt Land, Nationen og Dagen ikke har det samme annonse- og opplagsgrunnlaget som de store riksdekkende avisene har. De mangler også det lokale annonsegrunnlaget. I tillegg har de større distribusjonskostnader enn de store løssalgsavisene og lokalavisene. Posten har varslet en portoøkning på 70 pst. over tre år, uten dette er tatt hensyn til i forslaget til statsbudsjett. Portoøkningen vil ramme de riksdekkende meningsbærende avisene, små lokalaviser og avisene i Finnmark. Disse avisene utgjør en vesentlig del av mediemangfoldet i Norge. Disse medlemmer vil derfor styrke produksjonstilskuddet og tilskuddet til samiske aviser.

Disse medlemmer vil også styrke yringsfriheten og mangfoldet innenfor en meningskultur gjennom økt støtte til ymse publikasjoner, som dekker et bredt spekter av forskjellige meningsbærende tidsskrifter. Disse medlemmer er meget skeptiske til Regjeringens varslede omlegging av ymse publikasjoner til å bli finansiert under departementer som har samme fagom-

råde som tidsskriftet. Dette er etter disse medlemmers oppfatning et brudd med tradisjonen for at de meningsbærende tidsskriftene skal være frie og uavhengige, og ikke være et informasjonsblad for de respektive departementer.

Disse medlemmer viser til at film er den kulturform flest personer bruker. Det er viktig at flest mulig får tilgang til norske filmer, både moderne og klassiske filmer. Vi har en betydelig filmarv, og vi må sikre at oppbevaring og behandling av disse filmene skjer på en forsvarlig måte. Disse medlemmer vil bidra til at uerstattelige filmskatter og kulturdokumentasjon kan bli ivaretatt for kommende generasjoner gjennom å styrke bevilgningene til Norsk Filminstituttets restaureringsarbeid.

Disse medlemmer vil følge utviklingen i Norsk Filmstudio AS nøye. Regjeringen foreslår at det statlige eierskapet skal opphøre, fordi ytterligere statsstøtte er uforenlig med EØS-regelverket. Det kan i tilfelle føre til at viktige deler av den norske filmarv i filmkatalogene kan bli privatisert, og bli utilgjengelig for allmennheten. Tilsvarende er det bekymringsfullt at Norge kan miste sitt eneste filmproduksjonsstudio, dersom staten trekker seg ut av Norsk Filmstudio AS. Disse medlemmer vil styrke filmfeltet for å sikre filmkatalogene i offentlig eie. Dette er vår felles filmskatt og kulturarv som må sikres for fremtiden.

Disse medlemmer vil støtte en aktiv norsk filmproduksjon som skal profilere og formidle norske filmuttrykk gjennom langfilm, kortfilm, animasjon og dokumentarer. Det må legges til rette for et miljø som kan bearbeide og utvikle ideer som ikke først og fremst er basert på ren markedstenkning for å oppnå publikumssuksesser. Vi må sikre plass til en kunstnerisk utvikling i filmutviklingen. Tilsvarende er det viktig å sikre likestillingen i filmproduksjonsmiljøene slik at kvinnelige filmprodusenter og -regissører blir rekruttert i miljøet.

Disse medlemmer vil styrke virksomheten i Cinematekene i Oslo, Bergen og Trondheim, Norsk Filmklubb, og animasjonsfestivalen i Fredrikstad. Alle disse driver et betydelig arbeid som styrker filminteressen og filmkunnskapen, og driver et arbeid som i stor grad er basert på frivillig innsats.

Disse medlemmer viser for øvrig til Budsjett-innst. S. nr. 2 (2003-2004).

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 3 bevilges med 3 437 378 000 kroner, som er 417 750 000 kroner mer enn Regjeringen foreslår.

3.2.3.2.5 *Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet*

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett, og foreslår at rammeområde 3 settes til kr 3 128 703 000, kr 109 075 000 mer enn Regjeringens forslag.

I tråd med partiets satsing de senere år, ønsker Senterpartiet å styrke de områder av kulturbudsjettet som legger grunnlaget for folks eget engasjement og deltakelse i det lokale kulturlivet.

Dette medlem viser i den forbindelse til Stortingets vedtak om at endring av tippenøkkelen var ment å gi kulturfeltet friske midler, og ikke resultere i kutt i bevilgningene over statsbudsjettet. Dette medlem reagerer derfor på at Regjeringen i forslaget til statsbudsjett for 2004 har redusert bevilgningene til flere formål, blant annet Frifond, med henvisning til økt tilførsel av spillemidler.

Dette medlem vil peke på at de frivillige organisasjonene spiller en sentral rolle i det å aktivisere folk til meningsfylt og samfunnsnyttig virksomhet. Senterpartiet vil bidra til å sikre driftsgrunnlaget for det frivillige organisasjonslivet. For å reversere Regjeringens foreslåtte kutt i bevilgningen til Frifond-ordningen, foreslår dette medlem å bevilge 5,075 mill. kroner utover Regjeringens forslag til formålet.

Dette medlem viser til at Regjeringens budsjettforslag innebærer over 44 mill. kroner mindre til nasjonale kulturbygg enn det som ble vedtatt investeringsplan i forbindelse med fjorårets budsjettbehandling. For å oppfylle Stortingets vedtak om realisering av et stort antall nasjonale kulturbygg, viser dette medlem til Senterpartiets alternative budsjett, der det foreslås å bevilge 44 mill. kroner utover Regjeringens forslag. En slik bevilgning vil blant annet kunne sikre at byggingen av romaniavdelingen ved Glomdalsmuseet kommer i gang i 2004, slik den omtalte investeringsplanen skisserte.

Dette medlem viser videre til Kulturmeldingen der Regjeringen synliggjør en vilje til økt innsats for nynorsken i tiåret fram mot 200-årsjubileet for Ivar Aasens fødsel i 2013. Dette medlem viser i den forbindelse til Senterpartiets alternative budsjett, der partiet går inn for å styrke en rekke nynorske institusjoner og prosjekter med til sammen 10 mill. kroner i 2004. Dette medlem viser videre til partiets forslag om å opprette et fond - Vinjefondet - som skal styrke nynorsk journalistikk og annen formidling på nynorsk. Fondet bør på sikt ha en kapital på 25 mill. kroner, og dette medlem foreslår en oppstartsbevilgning for 2004 på 10 mill. kroner. Dette medlem mener det er helt nødvendig at NRKs inntekter holder følge med prisutviklingen i en situasjon der det kreves betydelig økonomisk innsats for å få til den teknologiske utvikling som også vedtak gjort i Stortinget forutsetter. En økning av lisensen med 60 kroner vil gi en inntekt på om lag 100 mill. kroner. En slik styrking av NRKs økonomi kan hindre ytterligere nedlegging av distriktskontor eller annen svekkelse av NRKs rolle som allmennkringkaster uten reklamefinansiering. En slik styrking er også nødvendig for å følge opp de vedtatte planer for Nynorsk Kompetansesenter knyttet til NRK Sogn og Fjordane.

Dette medlem viser til at NRK spiller en viktig språk- og kulturpolitisk rolle og er som allmennkringkaster en viktig motvekt til den stadig sterkere kommersialiseringen som skjer i mange TV-kanaler. Dersom lisensavgiften ikke økes vil dette innebære en reell inntektsreduksjon for selskapet.

Dette medlem ser med undring på hvordan Regjeringen tillater at markedskreftene slippes løs på

lokalavisene. Krav til inntjening innen Posten går ut over mediemangfoldet. Dette vil føre til en ytterligere utarming av mange distrikter og innebærer en svekking av den tilhørighet og identitet som lokalavisene representerer. Senterpartiet vil følge utviklingen nøye og arbeide for å opprettholde det mangfoldet av lokalaviser vi har i dag.

3.2.3.2.6 *Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet*

Komiteens medlem fra Kystpartiet foreslår en ramme på 3 255 703 000 kroner, som er 236 075 000 kroner mer enn Regjeringens forslag, jf. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1-11 (2003-2004).

Dette medlem har også erkjent at man må trygge kulturarven for etterselektene. Dette medlem viser til at vi har en betydelig filmarv som må være tilgjengelig for allmennheten, men vi må sikre at behandlingen av disse filmene skjer på en forsvarlig måte. Norske filmer av historisk og kulturell verdi går bokstavelig talt i oppløsning, fordi det ikke er tilstrekkelige midler til å konservere film. Disse uerstattelige filmene kan bli ivaretatt for kommende generasjoner gjennom å styrke Norsk Filminstituttets restaureringsarbeid. Dette medlem vil øke bevilgningene til restaurering av norske filmer med 1 mill. kroner.

Dette medlem viser til Rikskonsertenes skolekonsertordning som har eksistert i mange år og gir et viktig bidrag til kulturformidlingen til barn og unge i grunnskolen. Dette medlem mener at alle barn i grunnskolen bør gis mulighet til å oppleve skolekonserter to ganger i året, og foreslår derfor å bevilge 18 mill. kroner for å avvikle dagens venteliste.

Dette medlem mener at det bør satses sterkere på å få gjort tilgjengelig mer av det viktige og forskningsmessige arkivtilfanget som Riksarkivet - privatarkivavdelingen ikke har fått systematisert. Dette for at arkivtilfanget kan presenteres for forskere og allmennheten.

Dette medlem mener musikklivet er med på å fremme fellesskap og forståelse mellom mennesker, samtidig som det utvikler identitet, språk og kultur som er viktige for et lite land som Norge. Dette medlem er av den oppfatning at dette er et område av kulturlivet som utsettes for stort kommersielt press, noe særlig den norskspråklige musikken rammes av. Dette medlem mener derfor at offentlig støtte er en viktig faktor for å sikre mangfold, særpreg og kvalitet, og vil bidra til utviklingen av en innkjøpsordning for norskspråklig musikk med 15 mill. kroner. Dette medlem vil også heve støtten til festivaler med 13 mill. kroner, støtte opprettelsen av Nasjonal Jazzscene med 10 mill. kroner og sette i gang byggingen av Europas Bluessenter på Notodden med en bevilgning på 10 mill. kroner.

Dette medlem viser til at NRK har et viktig samfunnsoppdrag som allmennkringkaster. Folkeopplysning, kunnskapsformidling, en bred kultursatsing og formidling av det norske språket er sentralt i denne sammenheng. Dette medlem vil gi uttrykk for at konkurranse og rating har fått en for stor plass i NRK. Det har skjedd på bekostning av en diskusjon om kom-

petanse, kvalitet, kunnskapsformidling, kulturforståelse, fordypning og kritisk journalistikk.

Kortsiktige endringer og omorganiseringer tapper NRK for strategisk viktige ressurser for å imøtegå det store presset fra kommersielle markedskrefter. Dette medlem vil ha et aktivt eierskap i forhold til NRK.

Dette medlem understreker at tilgang til bredbånd er en viktig del infrastrukturbyggingen. Dette er særlig viktig i distriktene. Dette medlem registrerer at det er ulike syn på hvordan utbyggingen av et digitalt bakkenett eller bredbånd skal skje. Dette medlem ser viktigheten av at det legges sterke føringer gjennom konsesjonsvilkårene hva Stortinget ønsker å oppnå. Tilgang for NRK, TV2 og lokale tv-kanaler, felles åpne standarder, hensynet til distriktene, forbud mot vertikal integrasjon, kapasitet til å dekke behov utover underholdning, samkjøring av utbygging av ulike digitale nett og kundeservice er sentrale elementer i denne sammenheng.

Dette medlem er meget skeptisk til den nye rollen som distributør som NRK og TV2 jobber mot gjennom det nystartede selskapet for utbygging av digitalt bakkenett. Dette er en rolle som ikke er ønskelig å kombinere med allmennkringkasterrollen. Det er ikke ønskelig at NRK og TV2 skal få enerett og monopolisere en teknologisk plattform. Dette medlem mener at det må diskuteres fordeler og ulemper med å ha en stor aktør til å bygge ut. Dette må selvfølgelig reguleres gjennom konsesjonsvilkårene.

Dette medlem mener at et av de viktigste virkemidlene for å legge til rette for lokale kulturaktiviteter er å etablere lokale kulturhus. Derfor foreslår dette medlem å bevilge 100 mill. kroner utover Regjeringens forslag til denne tilskuddsordningen, noe som gjør det mulig å innfri flere søknader og samtidig kutte ned på listen over prosjekter som venter på restbevilgninger.

Dette medlem viser til at Regjeringens budsjettforslag til nasjonale kulturbygg innebærer over 80 mill. kroner mindre enn det som ble vedtatt i den investeringsplanen som ble vedtatt i forbindelse med fjorårets budsjettbehandling. For å oppfylle Stortingets vedtak om realisering av et stort antall nasjonale kulturbygg, viser dette medlem til Kystpartiets alternative budsjettforslag om 40 mill. kroner utover Regjeringens forslag, slik at bl.a. byggingen av Hålogaland Teater kan starte opp i 2003.

Dette medlem understreker at de fem riksdekkende, meningsbærende avisene Dagsavisen, Klassekampen, Vårt Land, Nationen og Dagen ikke har det samme annonse- og opplagsgrunnlag som de store riksdekkende avisene. De mangler også det lokale annonsegrunnlaget. I tillegg har de større distribusjonskostnader enn de store løssalgsavisene og lokalavisene. Disse avisene utgjør er en vesentlig del av mediemangfoldet i Norge. Dette medlem styrker pressestøtten med 20 mill. kroner med særlig fokus på lokalavisene og de meningsbærende riksavisene.

Posten har varslet en portoøkning på 70 pst. over tre år, uten dette er tatt hensyn til i forslaget til statsbudsjett. Portoøkningen vil ramme de riksdekkende

meningsbærende avisene, små lokalaviser og avisene i Finnmark. Disse avisene utgjør en vesentlig del av mediemangfoldet i Norge.

Dette medlem ser med stor bekymring på at seilskutene våre, Statsråd Lehmkuhl, Sørlandet og Christian Radic, er i ferd med å gå tapt for ettertiden. Dette fordi det ikke finnes vilje til å sette disse i stand. Her trengs det et løft for å sikre den videre drift av skipene, samtidig så sikrer man disse kulturskattene for ettertiden.

Dette medlem vil også peke på andre maritime kulturskatter som fraktskutene, fangstskutene og fiskebåtene som dessverre ser ut til å bli neglisjert som viktige kulturmerker for det norske samfunnet.

Dette medlem mener at landets kulturminner knytter fortid til framtid og lokale hendelser til nasjonal historie. Museene må styrkes som arena for kulturopplevelser, kunnskapsformidling og nyorientering. Kulturminnevern er også verdifullt miljøvern. Dette medlem har derfor i sitt forslag til statsbudsjett økt bevilgningene til museumssektoren og kulturminner utover Regjeringens forslag.

Dette medlem ønsker også å styrke det lokale perspektivet på kulturpolitikken og å styrke lokale kulturarenaer. Dette medlem ønsker å styrke til-

skuddsordningen for frivillig virksomhet og til lokale og regionale kulturbygg i tråd med vedtaket i spille-middelsaken. Folkebiblioteker er også viktige ikke-kommersielle møteplasser uten kjøpepress, og er viktige kulturarenaer for etniske minoriteter. Dette medlem mener at alle kommuner skal ha egne bibliotek.

Det har aldri vært aktuelt for dette medlem å skulle detaljregulere NRKs programprofil, men det må samtidig være mulig å hele tiden ha en aktiv debatt om allmennkringkasterens rolle i det norske samfunnet. Dette medlem ønsker et stort og kraftfullt NRK, som er den kanalen flest mulig vil velge pga. kvalitet, innhold og mangfold.

Dette medlem mener at NRK skal fortsette å være en stor og viktig allmennkringkaster innenfor radio- og fjernsynsmidlene.

Dette medlem vil peke på at de frivillige organisasjonene spiller en sentral rolle i det å aktivisere folk til meningsfylt og samfunnsnyttig virksomhet. Kystpartiet vil bidra til å sikre driftsgrunnlaget for det frivillige organisasjonslivet. For å reversere Regjeringens foreslåtte kutt i bevilgningen til Frifond-ordningen, foreslår dette medlem å bevilge 5 075 mill. kroner utover Regjeringens forslag til formålet.

3.2.3.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 3

Tabell 3.6. Forslag til netto rammesum for rammeområde 3

(alle tall i 1 000 kroner)		
Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11	3 019 628	-
H, KrF og V	3 023 328	3 700
A	3 122 128	102 500
FrP	2 327 485	-692 143
SV	3 437 378	417 750
Sp	3 128 703	109 075
Kp	3 255 703	236 075

3.2.4 Rammeområde 4 (Utenriks), under utenrikskomiteen

3.2.4.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.7

Kap. Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
Utgifter rammeområde 4 (i hele tusen kroner)	
100 Utenriksdepartementet (jf. kap. 3100)	378 312
101 Utenriksstasjonene (jf. kap. 3101)	779 228
102 Særavtale i utenriktjenesten	135 224
103 Regjeringens fellesbevilgning for representasjon	7 145
104 Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet	8 525
115 Presse-, kultur- og informasjonsformål	57 840
116 Deltaking i internasjonale organisasjoner	1 149 093
140 Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen	204 441
141 Direktoratet for utviklingssamarbeid (NORAD)	147 527
143 Utenriksstasjonene	378 532
150 Bistand til Afrika	1 853 000

Kap. Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
151 Bistand til Asia	544 000
152 Bistand til Midtøsten	150 500
153 Bistand til Mellom-Amerika	137 000
160 Sivilt samfunn og demokratiutvikling	1 322 500
161 Næringsutvikling (jf. kap. 3161)	405 750
162 Overgangsbistand (gap)	450 000
163 Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter	1 471 500
164 Fred, forsoning og demokrati	1 222 100
165 Forskning, kompetanseheving og evaluering	357 500
166 Tilskudd til ymse tiltak	83 300
167 Flyktningetiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)	805 800
170 FN-organisasjoner mv.	3 332 400
171 Multilaterale finansinstitusjoner	1 468 500
172 Gjeldslette	350 000
197 Bistand til ikke-ODA-godkjente land og internasjonale miljøtiltak	267 908
480 Svalbardbudsjettet	119 213
1471 Norsk Polarinstitutt (jf. kap. 4471)	120 320
Sum utgifter rammeområde 4	17 707 158
Inntekter rammeområde 4 (i hele tusen kroner)	
3101 Utenriksstasjonene (jf. kap. 101)	27 963
3161 Tilbakeføringer i samarbeid med næringslivet (jf. kap. 161)	50
4471 Norsk Polarinstitutt (jf. kap. 1471)	34 593
Sum inntekter rammeområde 4	62 606
Sum netto rammeområde 4	17 644 552

3.2.4.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.4.2.1 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre er fornøyd med at bistanden økes og at opptrappingen mot 1 pst. av brutonasjonalinntekten (BNI) fortsetter.

Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen følger opp strategien "Utdanning som jobb nr. 1", og at det for 2004 legges opp til en økning av satsingen på utdanning med om lag 200 mill. kroner. Disse medlemmer støtter prioriteringen om at mer enn halvparten av disse pengene skal gå til UNICEFs utdanningsprogram for jenter. Fortsatt mangler 123 mill. barn grunnutdanning og flertallet av disse er jenter.

Disse medlemmer støtter Regjeringens målsetting om å styrke innsatsen for bedre og rimeligere behandlingstilbud for hivsmittede og aidssyke. I budsjettet for 2004 legges det opp til at støtten til kampen mot hiv/aids gjennom multilaterale kanaler trappes opp med 50 mill. kroner.

Disse medlemmer er fornøyd med at Regjeringen følger opp toppmøtet om bærekraftig utvikling i Johannesburg, og at en styrking av miljøforvaltningen i våre samarbeidsland gis særlig prioritet.

Atomsikkerhet og prosjektsamarbeid med Russland/SUS er etter disse medlemmers oppfatning av

meget sentral betydning i norsk utenrikspolitikk. Disse medlemmer er derfor fornøyd med at arbeidet med atomsikkerhet og radioaktiv forurensning i Russland og andre sentraleuropeiske stater vil fortsette på et høyt nivå. Disse medlemmer har merket seg at prosjektstøtten til Russland i 2004 vil beløpe seg til om lag 97 mill. kroner. Disse medlemmer er tilfreds med at helse er et satsingsområde, med vekt på bekjempelse av smittsomme sykdommer som tuberkulose og hiv/aids.

Disse medlemmer konstaterer at det gjennom forhandlinger med EU om en utvidelse av EØS-avtalen er vedtatt etablert to nye finansieringsordninger. Det skjer både gjennom en EØS-ordning og en særskilt norsk ordning. De samlede årlige overføringene etter disse ordningene blir på 233,4 mill. euro eller om lag 1 937 mill. kroner. Disse medlemmer konstaterer at Norges andel blir totalt 1 882 mill. kroner pr. år. Disse medlemmer ser positivt på at utvidelsen av EU og av EØS vil bidra til en utvidelse av det indre marked og dermed også store muligheter for norsk næringsliv.

Disse medlemmer viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet og foreslår at rammeområde 4 bevilges med 17 614 552 000 kroner, som er 30 000 000 lavere enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.4.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet foreslår å bevilge 17 669 052 000 kroner under rammeområde 4, 24 500 000 kroner mer enn det som følger av Regjeringens forslag.

Disse medlemmer viser til at regjeringen Bondevik II foreslår å redusere bevilgningen til bistand til ikke-ODA-godkjente land og internasjonale miljøtiltak i 2004. Disse medlemmer viser til St.prp. nr. 1 (2003-2004) hvor det står:

"Det russiske helsevesenet har en meget stor utfordring med å få kontroll over spredningen av HIV/Aids og tuberkulose."

Disse medlemmer understreker viktigheten av å bekjempe disse sykdommene, og ønsker å bedre helse-situasjonen i området. Disse medlemmer foreslår derfor å øke bevilgningen til helseformål i Russland med 20 mill. kroner ut over Regjeringens forslag.

Disse medlemmer har merket seg at bevilgningen til ODA-godkjent bistand er foreslått økt til 15,03 mrd. kroner, og at dette utgjør 0,94 pst. av BNI. Disse medlemmer slutter seg til den foreslåtte bistandsrammen. Disse medlemmer har merket seg at regjeringen Bondevik II i Sem-erklæringen har som mål å nå et bistandsnivå på 1 pst. av BNI innen utgangen av 2005, og at det således er en økning på 0,06 prosentenheter som Regjeringen må innfri i statsbudsjettet for 2005.

Disse medlemmer støtter Regjeringens forslag til ramme for ODA-godkjent bistand, men vil foreslå enkelte omprioriteringer innenfor bistandsbudsjettet for 2004. Disse medlemmer viser til viktigheten av å bekjempe nød, lidelse og sykdom i den tredje verden. Disse medlemmer mener det er svært viktig å vaksinere alle barn i verden og at vaksinealliansen GAVI jobber målrettet for å nå dette målet. Disse medlemmer viser til at vaksinealliansen GAVI vil bidra til at

- 80 pst. av alle land vil i det minste ha oppnådd 80 pst. dekning av befolkningen med rutinevaksiner i alle distrikt innen 2005,
- verden vil være poliofri innen 2005,
- hepatittvaksine er introdusert i alle land innen 2007.

Disse medlemmer viser til at fullvaksinasjon av ett barn koster i overkant av 200 kroner. Disse medlemmer ønsker derfor å styrke bevilgningen til GAVI med 100 mill. kroner utover de 200 mill. kronene Regjeringen har foreslått.

Disse medlemmer viser til at Det globale fondet for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria (GFATM) representerer en ekstra finansieringsmekanisme for bekjempelse av de nevnte sykdommer, som er tre av de viktigste fattigdomsrelaterte sykdommene i verden. Disse medlemmer ønsker å styrke dette arbeidet med 10 mill. kroner utover regjeringens forslag.

Disse medlemmer viser til FNs tusenårsmål som manifesterer en global politisk forpliktelse til å halvere andelen mennesker som lever i eksterm fattigdom innen 2015. Disse medlemmer mener at valget av president Lula gir forhåpninger om at Brasil kan spille en nøkkelrolle i å styrke den globale utviklingspolitiske enighet som er nødvendig dersom vi skal ha håp om å nå Tusenårsmålene. Disse medlemmer mener derfor at Norge bør styrke det utviklingspolitiske samarbeidet med Brasil med fokus på gjensidig kunnskapsutvikling og styrket kapasitet i kampen mot fattigdom. Disse medlemmer mener at det konkret bør legges vekt på bl.a.

- tiltak mot HIV/Aids,
- kapasitetsutvikling i forbindelse med internasjonale handelsforhandlinger,
- tilskudd til forskning og kompetanseutvikling relatert til fattigdomsreduksjon, sosiale standarder og arbeidstakeres rettigheter.

Disse medlemmer mener at et styrket samarbeid med Brasil bør skje innenfor en ramme på 40 mill. kroner.

Disse medlemmene viser til sitt alternative budsjett og til Budsjett-innst. S. nr. 3 (2003-2004) for en detaljert oppstilling av de ulike omposteringene.

3.2.4.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 4 settes til 11 367 152 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til Regjeringen på 6 277 400 000 kroner.

Utenrikspolitikken må sikre norske interesser gjennom et forpliktende internasjonalt samarbeid, med sikte på internasjonal avspenning, varig fred, en friest mulig verdenshandel og respekt for grunnleggende menneskerettigheter. Derfor ønsker disse medlemmer at Norge skal påtale brudd på grunnleggende menneskerettigheter i de internasjonale fora hvor Norge deltar.

Disse medlemmer mener at ordningen med tvungne bidrag til statlig u-hjelp gjennom beskatningen bidrar til å svekke den enkeltes personlige ansvarfølelse og giverglede. Videre er det grunn til å peke på at statlig u-hjelp stort sett er lite effektiv og kostbar å administrere. Lederne i flere av landene som mottar norsk u-hjelp kjøper våpen og luksusartikler i store mengder fremfor å sørge for mat og skolegang til folket.

Den lave levestandarden i u-landene er først og fremst et resultat av landenes interne organisasjonsforhold og politiske system. Produksjonsevnen og innsatsviljen hos et folk forsvinner når folket undertrykkes av totalitære styringsformer og planøkonomi. Økonomien kan heller ikke utvikles når de fleste industriland setter en effektiv stopper for import fra u-landene.

Disse medlemmer vil gi honnør til enkelte stater som har kommet seg ut av uføret ved å innføre et mar-

kedsøkonomisk system og mer frihet for den enkelte. En slik utvikling bør oppmuntres også i andre u-land. I en tid der det er en klar tendens til at industriinvesteringene i u-landene synker som følge av at multilaterale selskaper trekker sin aktivitet ut av det de betegner som ustabile regimer, er en demokratiutvikling essensiell.

Disse medlemmer mener at målet må være å stimulere til en effektiv jordbruksproduksjon, slik at sult forhindres og tørkekatastrofer forebygges. Dette kan best gjøres ved å innføre markedsøkonomi i disse landene.

Disse medlemmer vil støtte nød- og katastrofehjelp gjennom nasjonale og internasjonale organisasjoner som Røde Kors, Kirkens Nødhjelp, Norske Misjonsselskaper mv. Disse medlemmer er oppmerksom på at betydelige deler av verdens befolkning lever i fattigdom og nød, men vil peke på at dette først og fremst skyldes interne kultur- og administrasjonsproblemer. Det har først og fremst dreid seg om ettpartistater som har vært styrt av en privilegert makelite som støtter seg til de militære, politiet og et korrump byråkrati som ofte, i alle fall indirekte, er finansiert av blant annet norske bistandsmidler.

Disse medlemmer vil videre påpeke at makteliten i storbyene i utviklingslandene har redusert prisene på landbruksvarer til et nivå som innebærer utbytting av bøndene, noe som har ført til stagnasjon i landbruket og matvarekrise. Vestlig bistand til utviklingslandenes landbruk har ført til at tradisjonelt landbruk er blitt skjøvet til side av et "moderne" landbruk som ikke harmonerer med økologi og miljø i disse landene. Vestlig bistand av landbruksprodukter på verdensmarkedet har også bidratt til å vanskeliggjøre utviklingslandenes produksjon.

3.2.4.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener det er uheldig at målet om 1 pst. bistand av brutto nasjonalinntekt heller ikke i 2004 blir innfridd. Disse medlemmer foreslår en opptrapping av den norske bistanden til 0,95 pst. av BNI, og at det skal settes av 1 mrd. kroner av de norske oljeinntektene avsettes til et utviklingsfond.

Disse medlemmer viser til at UNDPs årlige rapport for 2003 konkluderer med at hvis ikke innsatsen på en rekke områder trappes opp, vil FN's tusenårsmaal ikke kunne nås.

Disse medlemmer ønsker å øke Norges bidrag til FN, og mener at FN må rustes opp slik at verdensorganisasjonen kan spille en sterkere rolle enn i dag i forhold til tidlig varsling av konflikter, konfliktforebygging, konfliktdemping og konfliktløsning. En kraftig reduksjon av verdens militære utgifter vil kunne frigjøre midler til økt innsats på disse områdene, og gi mer sikkerhet for pengene. Disse medlemmer mener at Norge kan gå foran på dette området, ved å redusere forsvarsutgiftene og satse systematisk på andre virkemidler for å skape økt sikkerhet.

Disse medlemmer understreker at Norge som et lite land har sterk interesse av å fremme en FN-ledet

verdensorden basert på et sterkt internasjonalt normverk nedfelt i avtaler og konvensjoner. Disse medlemmer viser til at Regjeringen har kuttet en rekke poster som gjelder overføringer til FN-systemet i sitt budsjettforslag, og foreslår å øke Norges frivillige bidrag til FN-systemet med i alt 200 mill. kroner.

Disse medlemmer foreslår også å styrke en rekke andre kapitler og poster for konfliktløsning og fredsbygging.

Disse medlemmer ønsker at Norge skal føre en annen politikk i forhold til Midtøsten enn hva som er tilfelle i dag, og også trappe opp den humanitære innsatsen. Norge bør langt klarere enn i dag fordømme den israelske okkupasjonen av palestinske områder, og den brutale undertrykkningen som Israel er ansvarlig for. Disse medlemmer mener at byggingen av en israelsk sikkerhetsmuren på Vestbredden forverrer den allerede kritiske situasjonen for den palestinske befolkning, og øker usikkerheten for den israelske befolkningen ved at konflikten trappes ytterligere opp.

Disse medlemmer mener det er svært beklagelig at Regjeringen foreslår et kraftig kutt i bevilgningene til ikke-ODA-godkjente land og internasjonale miljøtiltak. Disse medlemmer vil understreke at målet om 1 pst. ODA-bistand av BNI i Norge ikke må medføre en nedtrapping av den ikke-ODA-godkjente bistanden. Disse medlemmer mener at Norge som naboland til Russland både har en moralsk forpliktelse, og en sterk egeninteresse av en økt innsats på områder som atomsikkerhet og smittevern (AIDS og tuberkulose) i Russland.

Disse medlemmer vil understreke at en opptrapping av den norske bistanden i kvantitet ikke må medføre at det stilles mindre krav til resultatet og kvalitet i forvaltningen av bistanden. Disse medlemmer mener det er hensiktsmessig at det etableres et utviklingsfond ved at det settes av 1 mrd. kroner av oljefondets midler til et fond for næringsutvikling og oppbygging av næringsrettet infrastruktur i sør.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 4 bevilges med 18 154 552 000 kroner, som er 510 000 000 kroner mer enn Regjeringen foreslår.

3.2.4.2.5 *Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet*

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett, og foreslår at rammeområde 4 bevilges med 17 701 552 000 kroner, 57 mill. kroner mer enn Regjeringens forslag. Dette medlemmer seg med uro at man allerede nå ser at det kan bli vanskelig å nå FN's tusenårsmaal. Tatt i betraktning Norges posisjon som bistandsaktør er det derfor nødvendig å raskt nå målet for 1 pst. av BNI til bistandsformål, samt å arbeide internasjonalt for å motivere til ressursmobilisering.

Dette medlem har merket seg at budsjettet for 2004 legger opp til en økning i den norske bistanden til 0,94 pst. av BNI. Norge, som et rikt land som har bygd sin velstand på naturgitte ressurser, har etter dette medlems oppfatning en moralsk forpliktelse til å bidra til internasjonal utjevning. Samtidig er en betyde-

lig del denne økningen tiltenkt finansiering av ODA-godkjente flyktnings tiltak i Norge. Dette medlem påpeker at flyktnings tiltak i Norge primært bør finansieres over andre rammer.

Norge bør fortsatt være en sterk pådriver for å styrke det multilaterale samarbeid generelt og spesielt i FN. Dette må også gi seg utslag i økonomiske prioriteringer. Derfor mener dette medlem at en større andel av bistanden bør kanaliseres gjennom multilaterale kanaler.

Bistand skal være et middel til å hjelpe lokalbefolkningen i mottakerlandene til utvikling på egne premisser. Dette medlem understreker derfor viktigheten av at utviklingsprosjekter særlig fokuserer på grunnleggende områder som helse, utdanning, landbruk, menneskerettigheter og demokrati. All bistand bør ha et spesielt blikk på kvinnes situasjon.

De siste årene har stadfestet tendensen til at de aller fattigste i verden faller utenfor den økte globaliseringen. Dette medlem viser til UNDPs "Human Development Report 2003", som hevder at det er "en svært uvanlig tilbakegang for noen av verdens fattigste land. 1,2 milliarder mennesker lever fortsatt i ekstrem fattigdom, og for mange av dem blir levekårene stadig verre". Rapporten fastslår at hele 50 land er fattigere nå enn i 1990. Dette medlem mener at det siste tiåret, som i utstrakt grad har vært preget av globalisering og handelsliberalisering, har vist at forskjellene mellom fattig og rik både globalt og innad i land har økt. Dette medlem mener derfor at nye strategier for utvikling må fokusere mindre på utelukkende økonomisk vekst, og mer på rettferdig fordeling av velferd og tjenester.

En av globaliseringens effekter i mange fattige land er at elitene viser seg å ha størst mulighet til å nyttiggjøre seg de økonomiske fordelene, og et lite mindretall får stadig større del av ressursene på bekostning av øvrig befolkning. Uten fungerende beskatningsordninger og fordelingsmekanismer hemmes nødvendig utvikling for de mange. Dette medlem påpeker at handelsliberaliseringen som pågår innenfor WTOs rammeverk må sees i nær sammenheng med strategier for fattigdomsbekjempelse. Store grupper utviklingsland understreker i WTO-sammenheng et ønske om preferensiell behandling når det gjelder markedsadgang til industriland, kombinert med retten til beskyttelse av innenlandsk produksjon. Dette medlem mener det er høyst rimelig at fattige land får benytte seg av de samme utviklingsstrategiene som Norge og andre utviklede land tidligere har brukt for å bygge opp sine velferdssamfunn.

Grensen mot vårt naboland Russland er ikke bare en grense mellom nasjoner, men også en enorm kontrast i levekår og velstand. Norge har et særlig ansvar for å bidra til utvikling og miljøarbeid i våre nærområder. Dette medlem ser det som ytterst viktig at prosjekter knyttet til miljø, helse og utvikling videreføres med stor styrke i våre nordområder, både i form av folk til folk samarbeid og regionalt samarbeid på myndighetsnivå. Norges formannskap i Barentssamarbeidet gir en god anledning til å rette fokus mot dette arbeidet.

Dette medlem er derfor svært uenig i de kutt som Regjeringen legger opp til, og mener at dette må rettes opp.

Dette medlem viser til at den reforhandlede EØS-avtalen er på plass. Dette medlem har merket seg at det særlig framheves de nye og store mulighetene for norsk næringsliv som følge av de såkalt nye markedene som følge av utvidelsen av EØS. Dette medlem minner om at Norge før EØS-utvidelsen hadde frihandelsavtaler med de nye medlemslandene, som i realiteten var bedre for norsk næringsliv enn de vilkår som ligger i den utvidede EØS-avtalen. Det er vanskelig å se at det var noen stor vilje hos Regjeringen til å ta i bruk bestemmelsene i WTO, som kunne sikret oss minst like gode vilkår, som det som lå i de tidligere handlingsavtalene. I tillegg har Norges bidrag til den utvidede avtalen økt til en årlig sum på om lag 1,9 mrd. kroner. Dette medlem viser til NUPI-rapport fra juni i år, som viser at "sveitsisk modell" er et alternativ til EØS-avtalen. Denne avtaleformen med EU vil i større grad ivareta demokratiske hensyn.

Dette medlem viser for øvrig til behandlingen i utenrikskomiteen.

3.2.4.2.6 *Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet*

Komiteens medlem fra Kystpartiet foreslår en ramme på 17 684 552 000 kroner, som er 40 000 000 kroner mer enn Regjeringens forslag, jf. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1-11 (2003-2004).

Dette medlem vil peke på de store problemene veksten i sjøpattedyrbestandene de siste årene skaper for kystbefolkningen. Dette medlem har flere ganger pekt på at informasjonsarbeidet vedrørende kval- og selfangst er viktig for å få aksept for eksport av produkter fra disse dyrene i andre land. Dette medlem har derfor flere ganger foreslått at bevilgningene til informasjonsarbeidet vedrørende fangst av sjøpattedyr skulle økes. Dette medlem mener derfor det er gledelig at Fremskrittspartiet i sitt utenriksbudsjett fokuserer på dette.

Dette medlem mener at man generelt bør vurdere nøye hvem som får midler fra det offentlige. Man bør søke å hindre at offentlige midler blir gitt til organisasjoner som motarbeider norske interesser utenlands.

Dette medlem er kjent med at WWF og IUCN i lang tid har motarbeidet norske interesser i internasjonale fora. WWF har i sine kampanjer mot norsk hvalfangst vært med å feilinformere og benytte uriktig informasjon og manipulerte forskningsdata. IUCN har ved flere anledninger bevisst brukt feilinformasjon i forbindelse med anbefalinger til CITES-sekretariatet vedrørende norske forslag om nedlisting av vågehval.

Dette medlem vil understreke at økt frakt av olje fra Murmansk utgjør en stor miljøtrussel mot norske kysten og økologien i havet. Allerede i. halvår i 2003 passerte 119 oljetankere fra Russland langs norskekysten. Flere rapporter konkluderer med at denne trafikken vil øke voldsomt. De russiske oljetankene vil gå igjen oppvekst- og gyteområde til den norsk-arktiske torsk, som i dag gir grunnlaget for våre største kom-

mersielle fiskefangster. En stranding med disse båtene kan føre til varig og uopprettelig skade for det marine miljøet, samt strandsonen i det sårbare Barentshavet og true store deler av norsk fiskerinæring.

Dette medlem vil derfor øke bevilgningene til oljevernberedskap gjennom kystverket med 40 mill. kroner.

3.2.4.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 4

Tabell 3.8 Forslag til netto rammesum for rammeområde 4

(alle tall i 1 000 kroner)		
Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11	17 644 552	-
H, KrF og V	17 614 552	-30 000
Ap	17 669 052	24 500
FrP	11 367 152	-6 277 400
SV	18 154 552	510 000
Sp	17 701 552	57 000
Kp	17 684 552	40 000

3.2.5 Rammeområde 5 (Justis), under justiskomiteen

3.2.5.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.9

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
Utgifter rammeområde 5 (i hele tusen kroner)		
61	Høyesterett (jf. kap. 3061)	52 500
400	Justisdepartementet (jf. kap. 3400)	207 135
410	Tingrettene og lagmannsrettene (jf. kap. 3410)	1 236 707
411	Domstoladministrasjonen (jf. kap. 3411)	44 211
414	Domsutgifter	72 757
430	Kriminalomsorgens sentrale forvaltning (jf. kap. 3430)	1 851 095
432	Kriminalomsorgens utdanningscenter (KRUS) (jf. kap. 3432)	127 312
440	Politidirektoratet - politi- og lensmannsetaten (jf. kap. 3440)	5 769 101
441	Oslo politidistrikt (jf. kap. 3441)	1 216 133
442	Politihøgskolen (jf. kap. 3442)	195 696
443	Oppfølging av innsynsloven	9 832
445	Den høyere påtalemyndighet (jf. kap. 3445)	89 885
446	Den militære påtalemyndighet (jf. kap. 3446)	4 591
448	Grensekommisæreren (jf. kap. 3448)	4 542
450	Sivile vernepliktige (jf. kap. 3450)	180 791
455	Redningstjenesten (jf. kap. 3455)	432 460
456	Nødnett - felles radiosamband for nødetatene (jf. kap. 3456)	35 752
460	De særskilte etterforskningsorganene	6 767
466	Særskilte straffesaksutgifter m.m.	560 000
467	Norsk Lovtidend	3 440
468	Kommisjonen for begjæring om gjenopptakelse av straffesaker (jf. kap. 3468)	7 000
470	Fri rettshjelp (jf. kap. 3470)	637 222
471	Statens erstatningsansvar	150 040
472	Kontoret for voldsoffererstatning	11 882
474	Konfliktråd	35 820
475	Bobehandling	90 596
Sum utgifter rammeområde 5		13 033 267

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
Inntekter rammeområde 5 (i hele tusen kroner)		
3400	Justisdepartementet (jf. kap. 400)	707
3410	Rettsgebyr (jf. kap. 410)	1 356 710
3430	Kriminalomsorgens sentrale forvaltning (jf. kap. 430)	48 245
3440	Politidirektoratet - politi- og lensmannsetaten (jf. kap. 440)	322 597
3441	Oslo politidistrikt (jf. kap. 441)	2 448
3442	Politihøgskolen (jf. kap. 442)	5 422
3450	Sivile vernepliktige, driftsinntekter (jf. kap. 450)	47 978
3455	Redningstjenesten (jf. kap. 455)	18 350
3470	Fri rettshjelp (jf. kap. 470)	4 994
Sum inntekter rammeområde 5		1 807 451
Sum netto rammeområde 5		11 225 816

3.2.5.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.5.2.1 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil påpeke at dersom kriminalitet effektivt skal bekjempes, er det nødvendig å sikre en god kriminalomsorg. Det er derfor svært positivt at kriminalomsorgens budsjett for 2004 innebærer en økning på 6,9 pst. Disse medlemmer har merket seg at arbeidet med å skaffe til veie flere sonings- og varetaktsplasser videreføres neste år. Tiltak iverksatt av Regjeringen i perioden 2002 til 2004 tilsvarer til sammen anslagsvis 396 nye soningsplasser. Effekten av Regjeringens tiltak er en utflating av soningskøen i 2003 og en ventet reduksjon i 2004. Det voldsforebyggende arbeidet ble styrket med 14 mill. kroner i 2003 og styrkes også neste år med ytterligere 5 mill. kroner. Etter disse medlemmers mening er dette en meget viktig satsning sett i et forebyggende perspektiv.

Disse medlemmer har merket seg fasene for gjennomføringen av politireformen, og at overføringene til politi og påtalemyndighet innebærer en videreføring av aktivitetsnivået fra 2003. Ut over dette foreslås en forbedret ordning for uttransportering av asylsøkere som har fått avslag på sine søknader om opphold i Norge. Disse medlemmer mener det er behov for en raskere og mer økonomisk fornuftig organisering av disse uttransporteringene. Disse medlemmer er også tilfreds med at Stortingets vedtak om å etablere en egen politihelikoptertjeneste nå er effektivt.

Disse medlemmer viser til budsjettavtalen med Arbeiderpartiet, omtalt i denne innstillingens kap. 3.1.2.2, hvor tingrettene og lagmannsrettene får en bevilgning på 10 000 000 kroner mer enn det som følger av Regjeringens forslag.

Disse medlemmer mener det er viktig at arbeidet for å effektivisere saksbehandlingen fortsetter, slik det er forespeilet i proposisjonen. Dette er av stor betydning for å redusere saksbehandlingstiden og restansene i domstolene. Disse medlemmer

mener også det i denne forbindelse er fornuftig å fremme muligheten for bruk av tilståelsesrabatt slik det er foreslått av Regjeringen.

Disse medlemmer viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet og foreslår at rammeområde 5 bevilges med 11 200 816 000 kroner, som er 25 000 000 kroner lavere enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.5.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet foreslår å bevilge 11 331 816 000 kroner under rammeområde 5, 106 000 000 kroner mer enn det som følger av Regjeringens forslag.

Disse medlemmer viser til at bekjempelse av kriminalitet er avhengig av at hele strafferettsapparatet fungerer. I dagens situasjon er strafferettskjeden i ubalanse, det er kø i domstolene og kø for soning. Disse medlemmer er bekymret for denne situasjonen. Køen i domstolene og soningskøen er alvorlig fordi køene ødelegger straffens forebyggende virkning på den straffedømte: Ventetid for dom og soning svekker tilliten til vårt rettsvesen. Køene der skaper også en uholdbar pressituasjon for politiet.

Disse medlemmer mener at Regjeringen ikke gjør nok for å få ned soningskøene og køene i domstolene, og mener kriminalitetssituasjonen nå fordrer økt innsats. Disse medlemmer mener at det forebyggende kriminalitetsarbeidet må styrkes.

Disse medlemmer ser med stor bekymring på den lange soningskøen, som var på 2 633 personer pr. 30. september 2003. Køen har vokst betydelig siden regjeringen Bondevik II tiltrådte i 2001. Det er med dagens soningskapasitet ikke mulig å gjennomføre de straffereaksjoner som fastsatt av påtalemyndighetene og besluttes av domstolene.

Disse medlemmer mener det må opprettes flere nye soningsplasser gjennom nybygg og utvidelser av eksisterende anstalter for å redusere køene. I tillegg må driftsmidlene til kriminalomsorg økes for å oppfylle kravene i straffegjennomføringsloven. Det å spare på

kriminalomsorg kan paradoksalt nok bli den dyreste løsningen: vi får økte utgifter pga. ny kriminalitet.

Disse medlemmer mener det er nødvendig med økt satsing på forebygging for, og bedre soning for rusmisbrukere. Disse medlemmer ønsker bruk av dom til behandling, samt utvidet bruk av alternative soningsformer som samfunnsstraff, ungdomskontakt og konfliktråd.

Disse medlemmer er dessuten bekymret for situasjonen i domstolene. Antall straffesaker som venter på behandling og dom i tingretten er 4 600. I år er antall sivile saker som venter på dom 7 455 mot 7 200 etter første halvår i fjor. I tillegg behandles stadig færre saker innenfor målene for saksavvikling. 40 pst. av de sivile sakene ble behandlet innenfor kravet om 6 måneders behandlingstid i 2002 mot 46 pst. i 2000. 36 pst. av meddomsrettssakene var gjennomsnittlig innenfor kravet om 3 måneders saksbehandlingstid i 2002, mot 55 pst. i 1999.

Disse medlemmer har merket seg at nedgangen i oppklaringsprosent er størst når det gjelder økonomisk kriminalitet. Mange milliarder kroner er gjenstand for økonomisk kriminalitet. Antall anmeldelser på området er et dårlig mål for omfanget av denne form for kriminalitet, da mørketallene er store. Av anmeldte lovbrudd utgjør skatte- og momsrelaterte lovbrudd en tredjedel av den økonomiske kriminaliteten. Det er med andre ord en form for kriminalitet som rammer oss alle. Disse medlemmer ser det som viktig å styrke arbeidet mot økonomisk kriminalitet og vil også understreke den positive virkningen av dette med mer penger til fellesskapet. Disse medlemmer ønsker derfor å styrke Økokrim i en satsing mot økonomisk kriminalitet.

Disse medlemmer foreslår følgende økninger innenfor rammeområde 5:

- Å øke kriminalomsorgens driftsmidler, deriblant økt tilskudd til Alternativ til Vold, Fretex og andre forebyggende tiltak, med 25 mill. kroner.
- Å starte bygging og prosjektering i 2004 av nye fengselsplasser i Halden, Bergen og Indre Salten samt etablering av familieleiligheter på Bredtvedt kvinnefengsel ved å øke bevilgningen med 55 mill. kroner.
- Å øke driftsmidlene til domstolene med 20 mill. kroner.
- Å styrke Økokrims arbeid med 6 mill. kroner.

3.2.5.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 5 settes til 11 803 491 000 kroner, som er en økning i forhold til Regjeringen på 577 675 000 kroner.

Disse medlemmer er meget bekymret for den stadig økende kriminaliteten i samfunnet. Kriminaliteten koster samfunnet enorme ressurser både økonomisk og menneskelig. Disse medlemmer er spesi-

elt bekymret for økningen i forhold til fysisk vold og voldtekt. Terskelen for å benytte seg av vold synes stadig lavere, i tillegg blir volden stadig grovere. Dersom ikke de institusjoner samfunnet har til å bekjempe kriminalitet, dvs. politi, rettsvesen og kriminalomsorg, ikke settes i stand til å reagere raskt og hensiktsmessig vil utviklingen akselerere stadig raskere i gal retning. Ikke minst ser vi dette innen kriminelle subkulturer; i enkelte innvandringsmiljøer, MC-miljøer, og narkotikamiljøer. Manglende inngripen fører her til at gjengjeldelse og selvtekt erstatter samfunnets verktøy. Ved siden av den grove og økende volden, er stadig flere tilfeller voldtekt og seksualforbrytelser et problem. Det er viktig at sakene oppklares. Dette er en type forbrytelse mot mennesker som påfører ufattelige lidelser for ofrene. Det er her viktig at politiet får tilstrekkelig verktøy og midler til å etterforske og oppklare slike saker. Samkjøring av de ulike DNA-register og en utvidet adgang til å oppta DNA-profiler i forbindelse med straffesaker vil her være viktige virkemidler. Dette vil også kreve større ressurser.

Disse medlemmer mener man ikke må miste fokus på den organiserte kriminaliteten. Organisert kriminalitet kan omfatte alle typer kriminalitet i forskjellige kombinasjoner. Et særtegn er at denne type kriminalitet ofte er ledet av profesjonelle kriminelle. Den organiserte kriminalitet er blitt vanskeligere og mer ressurskrevende å etterforske. Politiet har i den siste tid fått flere nye etterforskningsmetoder for å få bukt med denne kriminaliteten. Dette har vært viktig. Likevel vil vi presisere at behovet for stadig nye og mer omfattende etterforskningsmetoder har presset seg frem som følge av de andre partiers manglende prioriteringer til politi og lensmannsetatene. Disse medlemmer mener det nå av rettsikkerhetshensynet for folk flest må fokuseres mer på å gi politiet de nødvendige menneskelige og materielle ressurser til å forfølge denne kriminaliteten uten å innføre et stadig mer omfattende overvåkningssamfunn.

Disse medlemmer mener det er et stort samfunnsproblem at hverdags- og vinningskriminaliteten øker. Dette er den kriminaliteten som rammer folk flest. Innen handel og dagligvarebransjen er dette et problem bedriftene og de ansatte ser nærmest daglig. Selv om hver kriminell handling for seg kan være liten av omfang, er summen av denne kriminaliteten enorm. Gapet mellom det politi og rettsvesen har kapasitet til å forfølge, og den kriminalitet man ser i samfunnet, er i dag blitt så stor at en av de viktigste samfunnspilarer i samfunnet, nemlig rettstaten, er i ferd med å miste sin troverdighet og legitimitet i folks flests øyne. Disse medlemmer mener den lave oppklaringsprosenten, sammenholdt med for lav straff, samt for sen straffesaksjon fører til at stadig flere ser en kriminell løpebane som et alternativ. Manglende tro på samfunnets evne til å løse disse problemer og utfordringer vil bli den største samfunnsmessige og kriminalpolitiske utfordringen i tiår fremover. Dette er en utvikling disse medlemmer ikke kan, eller vil, sitte stille og se på.

Politiet

Disse medlemmer merker seg at Regjeringen budsjetterer med over 300 mill. kroner mindre til politiet enn det som var regnskapstallene for 2002.

Disse medlemmer mener som tidligere nevnt at det er helt avgjørende at politiet blir satt resursmessig i stand til å møte den stadig økende kriminaliteten. Det er tre hovedfaktorer som påvirker kriminaliteten. Den viktigste er oppdagelsesrisiko, videre er det viktig med rask pådømmelse og reaksjon. Dersom man vet at det er større sjanse for å bli tatt enn å slippe unna, synes det klart av man vil tenke seg om både to og tre ganger. Dessverre ligger vi sørgelig langt unna en oppklaringsprosent på 50 pst. Det at saker blir oppdaget og påtalt er førstevilkår for å få bukt med kriminaliteten.

Politireformen

Disse medlemmer er skuffet over at Regjeringen så langt ikke har evnet å følge opp intensjonen i politireformen. I stedet for et politi med mer kontakt med publikum har tilbakemeldingene vært at det er blitt vanskeligere å få tak i politiet. Det har blitt dårligere tilgjengelighet og folk føler en utbredt utrygghet som følge av dette. Dette skyldes i hovedsak to forhold. For det første har justisministeren bare gjort halve jobben i politireformen. Reformen forutsatte en ny bemanningsplan som enda ikke er på plass. For det annet er politiet så underbudsjettet at man ikke klarer å gjennomføre reformen som forutsatt. Reformen var ment som et virkemiddel for å få mer og bedre politi for pengene. Så langt synes det som om regjeringspartiene tar ut den forventede gevinsten nå, for å saldere budsjettbalansen. Dette kan Fremskrittspartiet ikke akseptere.

Disse medlemmer vil derfor foreslå å styrke budsjettet til politi- og lensmannsetatene med totalt 345 mill. kroner.

Hundetjenesten

Disse medlemmer mener hundetjenesten må styrkes og videreutvikles. Hund er et av de viktigste verktøy for politiet både når det gjelder søk etter personer om stikker av og søk etter narkotika. Det er viktig at de som har og bruker tjenestehund sikres gode arbeidsbetingelser i forhold til hund og hundehold. Hundeførere er noe politiet trenger. Det må derfor ikke bli en merbelastning å drive med hund i politiet, men heller sees på som ekstra ressurs. Disse medlemmer ønsker derfor å sikre like gode betingelser for de som har politihund som andre som benytter hund som en del av egen tjeneste hos fengselsvesen, tollvesen og andre offentlige etater.

Ikke-dødelige våpen

Disse medlemmer ønsker et fortsatt ubevæpnet politi i Norge. Men i et samfunn med et stadig hardere kriminelt miljø er det viktig å ivareta den enkelte tjenestemannens sikkerhet. Disse medlemmer er tilfreds med at man har kommet i gang med prøving og bruk av pepperspray. Likevel mener disse medlem-

mer det er viktig at man stadig er villig til å tenke nytt på dette området. I enkelte tilfeller hvor det er legitimt med væpning og hvor væpningsordre gis er det dessverre ofte psykisk syke eller sterkt rusede personer som er involvert. I disse tilfeller er det uheldig om politiet havner i en situasjon, som på grunn av egen eller andres sikkerhet, medfører at skudd må løsnes for å nøytralisere personen. I slike tilfeller vil det kunne være behov for alternativer som har umiddelbar virkning og "stopping power". Disse medlemmer ønsker derfor en forsøksordning med ikkedødelige elektrosjokk våpen. En del av disse våpnene kan brukes på en avstand på 5-10 meter og er derfor egnet til å erstatte skytevåpen i en situasjon hvor man må gripe inn mot en farlig person. Slike elektrosjokkvåpen har vært brukt med stor suksess av amerikansk politi, i England og i Israel i forhold til selvmordsbombere. I USA har man sett at skadefrekvensen for gjerningsmann og politi er over halvert. Et slikt virkemiddel for politiet vil derfor være viktig for å ivareta politiet og andres sikkerhet, samt bidra til at vi fortsatt kan ha et ubevæpnet politi i Norge. Disse medlemmer ønsker i første omgang å bruke 200 000 kroner på et forsøksprosjekt i Oslo.

Påtalemyndigheten

Det er meget viktig at påtalemyndigheten settes i stand til effektivt og raskt følge opp de saker som blir ferdig etterforsket av politiet. Dette på grunn av den tiltalte rettsikkerhet. Tiltalte har krav på at saken blir rask fulgt opp. Uansett om man er uskyldig eller skyldig er det en uakseptabel situasjon at man må gå og vente på at saken kan komme opp. Dette er også viktig i et rettsikkerhetsaspekt. Selv om vi har en uskyldspresumpsjon i Norge ser vi i media hvilken belastning det kan være dersom påtalespørsmålet og en eventuell rettslig behandling trekker ut i tid.

Et annet moment er at det vil være meget frustrerende for den enkelte polititjenestemann som har gjort et stykke godt arbeid, å se at en god sak strander fordi påtalemyndigheten mangler tilstrekkelige ressurser til en god oppfølging.

Dette virker demotiverende og demoraliserende for politiet.

Domstolene

Disse medlemmer mener at skal man klare å snu den negative utviklingen må man i tillegg til en høyere oppklaringsprosent, drastisk korte ned tiden mellom etterforskning og eventuelt pådømmelse. Dette betyr at man må få langt bedre flyt i straffesakskjeden. Skal man få til det er det viktig også å styrke kriminalomsorgen og domstolene resursmessig. Disse medlemmer ser at domstolene sliter med å holde Stortingets fastsatte frister for saksbehandling. Kjør i domstolsapparatet er svært uheldig for alle parter og påfører både offer og eventuell gjerningsmann unødige lidelser. Videre er det et stort behov for opprustning og tilrettelegging av rettsalene i forhold til grupper med spesielle tilpasningsbehov, som for eksempel døve/tungheørte, blinde og andre med funksjonshemming.

Kriminalomsorgen

Disse medlemmer registrerer videre problemet med den lange soningskøen. Det er nødvendig med ressurser slik at lovbrysterer raskt får gjort opp for seg. Det er i tillegg viktig at man, spesielt for de med lange dommer, får ressurser til å kunne gi soningen et innhold for den som sitter inne. Disse medlemmer ønsker også å jobbe for at utenlandske lovbrystere skal sone i sitt hjemland, for å slippe å belaste norsk fengselskapasitet.

Selv med en økt satsning på å dette feltet har ikke Regjeringen evnet å få bukt med den stadig voksende soningskøen. Soningskøen er en av de offentlige køene som er mest uheldig for samfunnet. Den rammer domfelte, offer og samfunn. Den domfelte vil ikke få gjort opp for seg og kommet seg videre i livet. Resultatet av dette er ofte at det blir vanskelig å få seg jobb eller bli rehabilitert mens man går og venter på soning. Alternativet blir derfor ofte at domfelte begår mer kriminalitet mens vedkommende står i soningskøen. Dette gagnar verken samfunnet eller domfelte. I tillegg kommer hensynet til offeret og/eller deres nærstående. Det skaper ikke tillit til rettsstaten at offeret og/eller deres nærstående ser at gjerningsmannen går fritt rundt i påvente av soning, ofte etter alvorlige forbrytelse. Ikke bare er det belastende for offer og nærstående, men det skaper også misstillit til hele rettsystemet. Disse medlemmer mener man både må sette inn mer ressurser og tenke nytt og innovativt.

Disse medlemmer tar sterk avstand fra Regjeringen forslag om økte strafferabatter (5 og 10 dager). Forslaget står i sterk kontrast til Regjeringens såkalte ambisjon om å straffe gjengangerkriminelle hardere. Forslaget vil virke tvert imot og kun provosere folk flest. Et annet negativt moment med forslaget er at det etter disse medlemmers vurdering vil virke sterkt provoserende og uforståelig for de som blir offer for gjerningsmenn, og den rabatt og oppmerksomhet forslaget vil gi disse.

Fengsel

Disse medlemmer vil vurdere midlertidige tiltak for raskt å få gjort noe med soningskøen. Disse medlemmer vil på nytt vurdere å leie inn flytende fengsel i en periode. Slike fengsler har vært i bruk i Sør-England og New York. I Sør-England har dette vært meget vellykket.

Norge har en større gruppe utenlandske borgere som i dag soner dommen i Norge. Dette i en situasjon hvor Norge har stor mangel på soningskapasitet. Disse medlemmer vil derfor at man der dette er mulig sørger for at utenlandske borgere soner i sitt hjemland. Dette kan gjøres ved at Norge leier fengselsplasser i deres hjemland. En slik ordning vil skape mindre press på et underbemannet norsk fengselsvesen, med kapasitetsmangel. Kostnadene ved soning vil i mange tilfeller være langt lavere i opprinnelseslandet enn i Norge.

Disse medlemmer vil også åpne for andre løsninger som kan få ned soningskøen. I mange tilfeller er det personer med svært korte dommer som står i soningskø. Det er langt bedre både for samfunnet og

den enkelte at man får gjort opp for seg. For slike korte dommer hvor blant annet behovet for konkret rehabilitering ofte ikke er til stede vil disse medlemmer åpne for at private skal kunne bygge og drive fengsel etter nærmere sentrale retningslinjer. Videre ønsker disse medlemmer at man får fortgang i arbeidet med å bruke nedlagte forsvarsanlegg til fengsel. Det burde ikke ta lang tid før flere av disse kan være i drift for lavrisikofanger og fanger med kortere dommer. En utvidelse av fengselskapasiteten bør blant annet kunne baseres på at private gis mulighet til å bygge/ombygge og leie ut til kriminalomsorgens drift. Det forutsettes at byggene utformes etter myndighetenes spesifikasjoner for å sikre oppsatte mål i straffegjennomføringen.

Disse medlemmer vil som ledd i en styrkning av fengselskapasiteten og kriminalomsorgen, også etablere nytt fengsel for Nord-Norge i Indre Salten, og setter av midler til ferdigstillelse av forprosjekt.

KRUS

Disse medlemmer ser at behovet for utdannet personell til kriminalomsorgen er kraftig økende. Det er ikke noe som tyder på at behovet for å utdanne bemanning til fengselsvesenet vil gå ned de nærmeste fem til ti år. Med en økt satsning på kriminalomsorgen og flere fengsler ser disse medlemmer det som helt nødvendig å utdanne flere fengselsbetjenter. Disse medlemmer vil derfor styrke KRUS.

Pårørende og offeromsorg

Disse medlemmer mener det i justispolitikken må tas langt mer hensyn til ofrene og pårørende. Dette er uskyldige mennesker som brått og ufrivillig blir rammet av kriminelle handlinger. Det er viktigere at man begrenser de uheldige virkningene av kriminaliteten ved å fokusere mer på offer og pårørendes rolle, enn på den kriminelle. I Norge har dette arbeidet i all hovedsak vært neglisjert. I for stor grad har dette vært overlatt til de få frivillige ildsjeler som har opplevd det på kroppen, men som har hatt styrke til å gå videre.

Samarbeid psykiatri, barnevern, utdanning og strafferettspleien

Disse medlemmer mener man må tenke mer tverrsektorielt innen strafferettspleien. Det er da helt avgjørende at man får et samarbeid mellom disse sektorene. Disse medlemmer ønsker å se nærmere på hvilke tiltak som må gjøres for å få en bedre samkjøring og samarbeid på tvers av disse sektorene. Det kan ikke være slik at for eksempel en person som stadig begår kriminelle handlinger blir ansett for syk til å straffes, men for frisk til å bli lagt inn. Dersom kriminelle handlinger ligger til grunn så må justissektoren ta ansvar for en oppfølging av disse personene i samarbeid med andre sektorer og eventuelt private. Disse medlemmer vil derfor at Regjeringen legger frem en proposisjon om dette i 2004.

Politisk tilrettelagt kriminalitet

Disse medlemmer mener det er viktig å se på årsaken til en del kriminalitet. Det er tragisk at de andre

partier i stor grad med sin avgiftspolitik gir grobunn for en vekst av organisert kriminalitet gjennom smugling. Det er blåøyd å tro at disse smuglerligaene kun driver med alkohol. Ofte er de en del av et større kriminelt nettverk. Gjennom vår avgiftspolitik gir vi dermed kriminelle muligheten til å tjene store penger, som igjen kan brukes på andre områder for kriminalitet som narkotika og eventuelt menneskesmugling. Dette er en politikerskapt kriminalitet. Man ser klare likhetstrekk med det som skjedde i forbudstiden i USA, hvor man i lang tid slet med godt organiserte kriminelle bander som svingte seg opp på smugling og produksjon av alkohol. Det er videre liten tvil om at strengere asyl- og integreringspolitikk vil kunne gi en gevinst i mindre kriminalitet. En undersøkelse foretatt av en person ved utlendingsseksjonen i Oslo viser at nesten 39 pst. av asylsøkerne som ble kontrollert av Oslo-politiet i andre kvartal i år ble pågrepet for kriminelle forhold.

3.2.5.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener at god kriminalpolitikk først og fremst kjennetegnes av forebygging. Men når kriminelle handlinger først begås, er det avgjørende at gjerningspersonene møtes med raske reaksjoner. Regjeringens forslag til ramme for justisbudsjettet vil ikke kunne oppfylle dette. Domstolene har nå store restanser og sliter med å få unna saker, mens kriminalomsorgen har for få varetekts- og soningsplasser, og fengslene er overfylt. Det står om lag 2 800 personer i soningskø og det meldes om manglende midler til forsvarlig drift, kutt i utdanningstilbudet, dublering av celler og for få ansatte. Dette er uakseptabelt, og disse medlemmer foreslår å øke rammen for justisbudsjettet med 230 mill. kroner, hvorav 30 mill. kroner til domstolene og 180 mill. kroner til kriminalomsorgen.

Disse medlemmer understreker at det er nødvendig å bygge flere soningsplasser, men vi vil også ta i bruk alternativer til fengslene, som samfunnsstraff, konfliktråd, ungdomskontrakter og soning i institusjon. Disse medlemmer mener videre at det må ses på muligheter for å konvertere noen av de eldste dommene til samfunnsstraff, bøter eller liknende. Friomsorgen må styrkes, og det er nødvendig å advare mot faren for at det dannes køer også for gjennomføring av samfunnsstraff.

Disse medlemmer er svært opptatt av at ofre for kriminalitet blir ivaretatt på best mulig måte, og at det arbeides målretta på alle nivåer og på tvers av faggrensene for å hindre ny kriminalitet. Det er et faktum at kriminalitet og offerproblematikk har en tendens til å gå i arv. Å reagere mot kriminalitet og ivareta ofre er derfor også god forebygging. 20 mill. kroner settes av til private og frivillige organisasjoner som Alternativ Til Vold, Stiftelsen Fellesskap mot seksuelle overgrep, Dixi ressursenter for voldtatte, Livet Etter Soning, Foreningen For Fangers Pårørende (FFP), SON, og rettshjelpstiltak som JUSSBUSS, Jurk og FFOs rettighetssenter.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 5 bevilges med 11 446 816 000 kroner, som er 221 000 000 kroner mer enn Regjeringen foreslår.

3.2.5.2.5 *Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet*

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til at dette medlem foreslår å bevilge ramme 5 med 11 335 816 000 kroner. Det er 110 mill. kroner mer enn Regjeringens forslag.

Dette medlem vil fremheve den vanskelige økonomiske situasjonen ved landets politidistrikter. Det fremlagte statsbudsjettet setter ikke politiet i stand til å løse sentrale oppgaver slik de er beskrevet i politireformen. Reformen skulle gi et bedre politi, ikke et billigere. Flere steder i landet er det varslet oppsigelser, og stillinger holdes vakante i et relativt stort omfang. Dette skjer selv om politiet sier de kunne løst flere oppgaver, dersom de hadde vært i en bedre økonomisk situasjon.

Regjeringen legger opp til at politiet skal få like store bevilgninger som for inneværende år. Det innebærer i realiteten at politiet må redusere aktiviteten etter som kostnadsnivået vil bli høyere til neste år, sammenlignet med i år.

En av politiets sentrale oppgaver er å bidra til lokal velferd ved å sikre trygghet i hverdagen. Et synlig politi, et politi som deltar i bekymringssamtaler med unge kriminelle og deres foreldre, og et politi som har ressurser til å pågripe kjente gjerningsmenn og drive videre etterforskning på basis av etterretningskunnskap vil virke forebyggende, og på sikt spare samfunnet for store summer.

Dette medlem mener det fra organisasjonenes side er dokumentert at det fremlagte budsjettet ikke dekker viktige oppgaver.

Dette medlem støtter derfor politimesterens krav om en uavhengig analyse av økonomien i politidistriktene.

Dette medlem foreslår å øke bevilgningen på kap. 440 post 1 med 100 mill. kroner.

Dette medlem vil understreke et sentralt punkt i St.meld. nr. 22 (1999-2000), der nærheten til publikum ble understreket som en sentral verdi.

I fase II av politireformen skal det foretas en gjennomgang av antall lensmannsdistrikter og politistasjoner. I statsbudsjettet sier Regjeringen klart at det er behov for en sammenslåing av "flere lensmannsdistrikt", men at antall "tjenestesteder" skal opprettholdes. Medieoppslag den siste tiden gir grunn til stor uro. Bare på Romerike er det foreslått en reduksjon fra 13 til 5 lensmannskontor. Flere steder i landet ser det ut til å skje en sanering av lensmannskontor og politistasjoner.

Dette medlem vil følge utviklingen med argusøyne, og kjempe mot nedleggelsen av lensmannskontor og politistasjoner.

Dette medlem vil i den sammenheng understreke betydningen av svaret fra statsråd Dørum på spørsmål nr. 23 fra Senterpartiets stortingsgruppe, der det understrekes at "ingen av de publikumsrettede oppgavene

reduseres. Tvert i mot vil det være slik at disse prioriteres for å gi publikum økt service".

Dette medlem vil også understreke betydningen av at når et lensmannskontor fratras driftsenhet og administrativt ansvar, så er det viktig at det fortsatt kalles lensmannsdistrikt, ikke noe nytt udefinerbart begrep som "tjenestested". Det er viktig for at lensmannsdistriktene i fremtiden ikke skal kunne legges ned på noen annen måte enn ved en kongelig resolusjon.

Dette er samtidig grunn til å minne om at eventuelle sammenslåinger av driftsenheter bare skal skje der det kan vises betydelige gevinster.

Dette medlem er også av den oppfatning at når det foreslås endringen i strukturen for lensmannskontor, så skal kommunene få uttale seg om dette. Dette medlem legger til grunn at departementet vil bidra til en slik inkluderende prosess overfor de lokalt folkevalgte.

Dette medlem vil understreke betydningen av at hele strafferettsapparatet må fungere for å få til en effektiv bekjempelse av kriminalitet. I dag er det dessverre ikke den nødvendige balanse i strafferettskjeden. Etter endt etterforskning er det kø både for domstolene og for soning.

Soningskøene var på 2 633 personer pr. 30. september 2003 og antallet har økt siden Samarbeidsregjeringen overtok.

Dette medlem mener dette er en uheldig situasjon, fordi det bidrar til å redusere straffens forebyggende virkning, samtidig som det svekket tilliten til rettsvesenet. På denne bakgrunn mener dette medlem at vektleggingen av forebygging må føre til at arbeidet med å korte ned på soningskøene og køene for domstolene må intensiveres.

Dette medlem vil derfor foreslå å øke bevilgningene til tingrettene med 10 mill. kroner.

3.2.5.2.6 *Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet*

Komiteens medlem fra Kystpartiet foreslår en ramme på 11 352 816 000 kroner, som er 127 000 000 kroner mer enn Regjeringens forslag, jf. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1-11 (2003-2004).

Dette medlem ønsker en større satsing innenfor politi- og justissektoren enn det som det legges opp til fra Regjeringens side. Dette medlem vektlegger at det skal være flyt i straffesaksgangen. Når politiet prioriteres i første ledd må en forutsette at flere saker blir etterforsket og oppklart. Dette vil resultere i flere påtaler. Flere påtaler vil medføre større saksmengde for rettsapparatet. Flere saker for retten vil medføre flere pådømmelser, noe som medfører at kriminalomsorgen må styrkes.

Et særlig problem er den lange soningskøen.

Politiet står ovenfor store utfordringer for å møte den stadig økende kriminaliteten. Et problem er at kriminaliteten er stadig mer organisert og komplisert. Dette medfører at Politiet må bruke stadig mer ressurser på hver enkelt sak av denne type.

Dette medlem vil styrke tingrettene og lagmannsrettene for å klare saksmengden og redusere behandlingstiden på sakene. Dette er spesielt viktig i forhold til vold og organisert kriminalitet. Det må videre tas høyde for økt saksmengde som følge av bortfall av egenandel og at grensen for fri rettshjelp økes.

Dette medlem viser til at oppklaringsprosenten i dag er 33 pst. Det er dermed fortsatt lang vei igjen før man har fått en oppklaringsprosent god nok. Skal politiet klare å øke oppklaringsprosenten, samt drive effektiv kriminalforebygging, må politiet tilføres langt større midler til drift. Det bør legges fokus på å ansette flere i merkantile stillinger (sivile stillinger). Dette vil frigjøre polititjenestemenn til operativt politiarbeid. Slike stillinger kan tilsettes raskt og vil gi en bortimot umiddelbar effekt, og må derfor prioriteres høyt. Et mål bør være 100 slike stillinger besatt i 2003. Dette er også med på å sysselsette arbeidsledige.

Dette medlem ønsker økte bevilgninger til Kriminalomsorgen, Konfliktrådene og Fri rettshjelp. Dette medlem ønsker å stimulere til økt bruk av konfliktrådene, og legger inn en økning på 15 mill. kroner til disse.

Dette medlem ønsker også at det forebyggende arbeidet skal styrkes. Et eksempel på slikt godt forebyggende politiarbeid er politiets bekymringsamtaler med unge førstegangskriminelle og deres foresatte. Et bedre samarbeid lokalt og sentralt mellom politi, skole, helsepersonell, frivillige organisasjoner, ungdom og hjemmet er også viktig i det rusforebyggende arbeidet.

Dette medlem mener at studentrettshjelpstiltakene og andre spesielle rettshjelpstiltak, f.eks. Rettshjelpskontoret, yter kvalitativt god juridisk bistand av stort omfang til en billig penge. Situasjonen i dag er at mange av disse virksomhetene sliter økonomisk. Dette gjelder særlig studentrettshjelpstiltakene der lønningene er lave, og det forventes en stor grad av gratisarbeid. I tillegg er reglene til Lånekassa fortsatt rigide overfor dem som blir forsinket. Dette er hovedårsakene til at tiltakene har problemer med rekrutteringen. For å rette opp dette, ønsker dette medlem å styrke tilskuddet til de spesielle rettshjelpstiltakene med 2 mill. kroner.

Dette medlem har flere ganger pekt på det urimelige misforholdet mellom ulike næringer vedrørende granskning av hendelsesforløp i samband med ulykker i henholdsvis fiskerierne og flytransport. Dette medlem støtter derfor bestrebelsene på å opprette en felles kommisjon for ulykker til sjø, land og i luften.

Dette medlem mener at ressursene til redningstjenesten er alt for lave. Dette medlem mener at Redningstjenesten må styrkes slik at den kan utføre sine oppgaver på en god og tilfredsstillende måte. Spesielt står man overfor store utfordringer med den stadig større transporten av olje fra Nord-Russland og den generell større trafikken av store skip langs kysten. Det må etter dette medlems oppfatning også etableres ordninger med beredskap av taubåter for assistanse ved ulykker og motorhavari. Dette medlem vil også peke på nødvendigheten av å ha tilfredsstillende radarovervåking langs kysten. Av denne grunn er dette

medlem imot å nedlegge Forsvarets kystradarer i Sør-Norge, slik som Forsvarssjefen har gått inn for.

Dette medlem mener det er et stort samfunnsproblem at hverdags- og vinningskriminaliteten øker. Innen handel og dagligvarebransjen er dette et problem bedriftene og de ansatte ser nærmest daglig. Selv om hver kriminell handling for seg kan være liten av

omfang, er summen av denne kriminaliteten enorm. Gapet mellom det politi og rettsvesen har kapasitet til å forfølge, og den kriminalitet man ser i samfunnet, er i dag blitt så stor at en av de viktigste samfunnspilarer i samfunnet, nemlig rettstaten, er i ferd med å miste sin troverdighet og legitimitet i folks flests øyne.

3.2.5.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 5

Tabell 3.10 Forslag til netto rammesum for rammeområde 5

(alle tall i 1 000 kroner)		
Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11	11 225 816	-
H, KrF og V	11 200 816	-25 000
A	11 331 816	106 000
FrP	11 803 491	577 675
SV	11 446 816	221 000
Sp	11 335 816	110 000
Kp	11 352 816	127 000

3.2.6 Rammeområde 6 (Innvandring, regional utvikling, bosted og arbeid), under kommunalkomiteen

3.2.6.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.11

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
Utgifter rammeområde 6 (i hele tusen kroner)		
500	Kommunal- og regionaldepartementet (jf. kap. 3500)	199 800
502	Valgutgifter	5 000
503	Arbeidsretten, meklingsinstitusjonen m.m. (jf. kap. 3503)	12 150
520	Utlendingsdirektoratet (jf. kap. 3520)	1 681 333
521	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere (jf. kap. 3521)	4 069 903
522	Senter mot etnisk diskriminering (jf. kap. 3522)	6 600
523	Kontaktutvalget mellom innvandrere og myndighetene (jf. kap. 3523)	4 600
524	Utlendingsnemnda (jf. kap. 3524)	101 800
526	Nasjonale minoriteter	2 900
540	Sametinget (jf. kap. 3540)	140 050
541	Tilskudd til samiske formål	3 700
542	Kompetansesenter for urfolks rettigheter	1 950
551	Regional utvikling og nyskaping	1 227 800
552	Nasjonalt samarbeid for regional utvikling	288 000
580	Bostøtte	2 109 000
581	Bolig- og bomiljøtiltak	833 600
582	Skoleanlegg	222 000
585	Husleietvistutvalget i Oslo og Akershus (jf. kap. 3585)	4 700
586	Tilskudd til omsorgsboliger og sykehjemsplasser	3 397 400
587	Statens bygningstekniske etat (jf. kap. 3587)	37 000
1570	Arbeidstilsynet (jf. kap. 4570)	275 782
1572	Petroleumstilsynet (jf. kap. 4572)	134 556
1573	Statens arbeidsmiljøinstitutt (jf. kap. 4573)	72 350
1590	Aetat (jf. kap. 4590)	1 934 791
1594	Arbeidsmarkedstiltak (jf. kap. 4594)	4 590 861
1595	Ventelønn mv. (jf. kap. 4595)	454 000
2412	Den Norske Stats Husbank (jf. kap. 5312 og 5615)	307 000
Sum utgifter rammeområde 6		22 118 626

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
Inntekter rammeområde 6 (i hele tusen kroner)		
3520	Utlendingsdirektoratet (jf. kap. 520)	654 090
3521	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere (jf. kap. 521)	63 600
3540	Sametinget (jf. kap. 540)	4 650
3585	Husleietvistutvalget i Oslo og Akershus (jf. kap. 585)	200
3587	Statens bygningstekniske etat (jf. kap. 587)	13 200
4570	Arbeidstilsynet (jf. kap. 1570)	21 251
4572	Petroleumstilsynet (jf. kap. 1572)	52 900
4573	Statens arbeidsmiljøinstitutt (jf. kap. 1573)	9 324
4590	Aetat (jf. kap. 1590)	44 369
4594	Arbeidsmarkedstiltak (jf. kap. 1594)	2 841
4595	Ventelønn mv. (jf. kap. 1595)	80 000
5312	Den Norske Stats Husbank (jf. kap. 2412)	31 350
5327	Statens nærings- og distriktsutviklingsfond og fylkeskommunene mv.	90 000
5615	Renter fra Den Norske Stats Husbank (jf. kap. 2412)	5 032 000
Sum inntekter rammeområde 6		6 099 775
Sum netto rammeområde 6		16 018 851

3.2.6.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.6.2.1 Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre støtter Regjeringens strategi for å redusere arbeidsledigheten, der det viktigste er å føre en økonomisk politikk som tar vare på og skaper nye arbeidsplasser. Disse medlemmer mener aktiv jobbsøking gjennom god informasjon, rådgivning og tettere oppfølging av arbeidssøkerne og målrettet tiltaksbruk er viktig for å hjelpe arbeidsledige tilbake til jobb. Disse medlemmer slutter seg til at Aetat styrkes med 50 nye stillinger i 2004 i tillegg til de drøyt 400 stillingene som er tilført i løpet av 2003. Disse medlemmer støtter at Regjeringen legger opp til et gjennomsnittlig tiltaksnivå på knapt 35 000 plasser i 2004, en styrking med knapt 2 000 plasser. Disse medlemmer vil vise til at tiltaksnivået tilsier at rundt 50 000 arbeidssøkere vil få tilbud om et ordinært arbeidsmarkedstiltak, mens 45 000 yrkeshemmede får tilrettelagte tiltak. Disse medlemmer støtter Regjeringens forslag om at det innenfor rammen av tiltaksplasser for yrkeshemmede legges opp til en økning på 200 nye plasser til Varig Tilrettelagt Arbeid (VTA). Disse medlemmer viser videre til budsjettavtalen med Arbeiderpartiet der en har økt antall tiltaksplasser med 6 000 for 1. halvår 2004 og vil komme tilbake til en ny vurdering av tiltaksnivået for 2. halvår 2004 i Revidert nasjonalbudsjett.

Disse medlemmer støtter Regjeringens forslag om ulike tiltak som bidrar til at personer på attføring raskere skal komme tilbake til arbeid, og som sikrer at flere får tilbud om aktive, arbeidsrettede tiltak på et tidligere tidspunkt enn i dag. Det er dokumentert at lengre utdanningsløp på attføring ikke bedrer overgangen til

arbeid. Disse medlemmer støtter Regjeringens tydeliggjøring av at man for å få utdanning som et attføringstilbud, må være i en vesentlig annen situasjon enn en person som tar utdanning på ordinær måte.

Disse medlemmer viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet der en er enig om å opprette 6 000 nye tiltaksplasser i første halvår 2004, og øke lånerammen for oppussing av skolebygg med 1 mrd. kroner.

Disse medlemmer har merket seg at det har kommet svært mange asylsøkere med åpenbart grunnløse søknader hit til landet de siste årene og at de tiltak Regjeringen har iverksatt har gitt en kraftig reduksjon i antallet grunnløse asylsøknader. Det er nødvendig med en effektiv utlendingsforvaltning for å nå målene for innvandrings-, flyktning- og integreringspolitikken - og for å verne om asylinstituttet. Disse medlemmer er derfor tilfreds med at Regjeringen som et ledd i arbeidet med å redusere antall åpenbart grunnløse asylsøknader og utgiftene til statlige asylmottak, bl.a. vil etablere en prosedyre for behandling av disse søknadene innen 48 timer. Disse medlemmer støtter Regjeringen når den i 2004 vil føre en aktiv integreringspolitikk der målet er at alle skal ha anledning til å delta i det norske samfunnet på like vilkår. Disse medlemmer har forventninger til at lov om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere og Regjeringens forslag om obligatorisk norskopplæring, som nå er på høring, vil bidra til måloppnåelse innen dette feltet.

Disse medlemmer er positive til Regjeringens satsing på samisk språk og informasjon, særlig når det gjelder å legge til rette for bruk av samisk språk i IT-sammenheng. Disse medlemmer er opptatt av at det blir gjort et nært samarbeid med Sametinget og det sivile samiske samfunnet. Disse medlemmer er tilfreds med at Regjeringen har foreslått en kraftig

økning i bevilgningene til tospråklighetsarbeid i kommuner i forvaltningsområdet for samisk språk.

Disse medlemmer er tilfreds med at Regjeringen vil videreutvikle samarbeidet og dialogen med de ulike minoritetsgruppene med tanke på å styrke organisasjoner og identitetsbygging og sikre rettigheter i samsvarende med de forpliktelser Norge har påtatt seg.

Disse medlemmer viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet og foreslår at rammeområde 6 bevilges med 16 447 351 000 kroner, som er 428 500 000 kroner høyere enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.6.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet foreslår å bevilge 18 111 951 000 kroner under rammeområde 6, 2 093 100 000 kroner mer enn det som følger av Regjeringens forslag.

Disse medlemmer viser til at det i løpet av det siste året har vært en betydelig forverring i arbeidsmarkedet. Ifølge Arbeidskraftundersøkelsen (AKU) var det i gjennomsnitt 112 000 arbeidsledige høsten 2003, en økning på 21 000 fra samme tid i fjor. De arbeidsledige utgjorde dermed 4,7 pst. av arbeidsstyrken, mot 3,8 pst. ett år tidligere. Ikke siden 1996 har arbeidsledigheten på høsten vært høyere.

Disse medlemmer viser til at prognoser fra bl.a. Statistisk sentralbyrå anslår at arbeidsledigheten vil bli høy også i 2004 og 2005. Disse medlemmer mener det må føres en arbeidsmarkedspolitik som sikrer at flest mulig av de som er arbeidsledige gis et tilbud om kvalifiserende tiltaksplasser. Disse medlemmer viser til at Regjeringen foreslår i statsbudsjettet at det i 2004 skal være om lag 12 300 ordinære tiltaksplasser. Det betyr at det blir mer enn sju arbeidsledige for hver tiltaksplass. Disse medlemmer mener at den økningen som Regjeringen har foreslått ikke på langt nær dekker opp behovet for tiltaksplasser i 2004.

Disse medlemmer mener at det er et overordnet mål at den høye arbeidsledigheten ikke biter seg fast. Det er derfor viktig å sørge for at de som nå er arbeidsledige ikke støtes permanent ut av arbeidslivet, men at de tvert imot får mulighet for styrke sine kvalifikasjoner og sine muligheter til aktiv arbeidsinnsats. Disse medlemmer mener det må til en bred satsing på ulike typer tiltak. Undersøkelser viser at arbeidsmarkedstiltak hjelper de arbeidsledige å komme raskere tilbake i jobb. Disse medlemmer mener at de arbeidsledige derfor må gis et differensiert tilbud om yrkespraksis, lønnstilskudd, vikarordninger og ordinære opplæringsstiltak.

Disse medlemmer foreslår derfor å opprette til sammen 12 000 nye tiltaksplasser. Av denne økningen skal 5 000 være ordinære tiltaksplasser, 2 000 tiltaksplasser rettes inn mot bedriftsintern opplæring, 2 000 plasser skal være vikar plasser og 3 000 plasser rettes inn mot yrkeshemmede.

Disse medlemmer viser til at, som følge av forslaget om å øke antall tiltaksplasser, må bevilgningene til Aetat økes med om lag 150 mill. kroner. Aetat må

settes i stand til å gi tett og personlig oppfølging til hver enkelt arbeidssøker, med vekt på den enkeltes ønsker, behov og forutsetninger.

Disse medlemmer er kjent med at det i det siste har vært eksempler på at bedrifter benytter seg av utenlandsk arbeidskraft til under fastsatt tariff. Arbeidstilsynet har avdekket noen av disse forholdene. Disse medlemmer vil påpeke at Arbeidstilsynet, grunnet ressursmangel, ikke på langt nær har mulighet til å gjennomføre mange nok kontroller slik at flere lignende forhold kan bli avdekket. Særlig med tanke på at utvidelsen av EØS-området f.o.m. 1. mai 2004 vil gi økte utfordringer for tilsynsapparatet, er det av stor betydning å styrke Arbeidstilsynet. Disse medlemmer foreslår å styrke Arbeidstilsynet med 10 mill. kroner.

Disse medlemmer mener at fylkeskommunene må ha økonomisk handlingsrom for å kunne drive en aktiv politikk for regional utvikling og nyskaping. Særlig er dette viktig i en tid med økende arbeidsledighet. Disse medlemmer vil derfor foreslå å øke bevilgningen til regional utvikling og nyskaping med 100 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til at Stortinget våren 2003 vedtok at inntektsgrensen for å ha rett til bostøtte skulle heves med 30 000 i forhold til grensen i 2002. Dette ga langt flere barnefamilier rett til bostøtte. Disse medlemmer stiller seg undrende til at Regjeringen har foreslått å redusere inntektsgrensen i statsbudsjettet 2004. Disse medlemmer mener dette vil ramme mange barnefamilier med svært lave inntekter, selv om bokostnadene er lave eller moderate. Disse medlemmer vil derfor foreslå at inntektsgrensen for å ha rett til bostøtte heves med 30 000 kr i forhold til 2002-nivå.

3.2.6.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 6 settes til 12 118 501 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til Regjeringen på 3 900 350 000 kroner.

Disse medlemmer mener det ikke bare er et inntektsproblem som gir dagens kommuner et stramt økonomisk spillerom. Mange kommuner lider òg under et utgiftsproblem. Dels er de ofre av statlige pålegg og reformer som har vært underfinansiert, men mange kommuner lider og av å være lite innovative og nytenkende. Stadig flere kommuner viser stor evne til reorganisering som frigjør midler til velferdsproduksjon, men stadig flere kommuner viser og at grensen snart er nådd for hvor beskjeden staten kan være i sine overføringer. Disse medlemmer ønsker at staten skal ta over det finansielle ansvaret for grunnleggende velferdstilbud som skole, eldre og pleie. Dette ville løftet ut store utgifter fra kommunene. Men innenfor dagens politiske konstellasjon, hvor dette foreløpig er en utenkt tanke for mange, erkjenner disse medlemmer at det er behov for en ytterligere satsing i kommunøkonomien.

Disse medlemmer ønsker å innføre en innvandringspolitikk i tråd med nyere europeiske trender. Norge er i ferd med å etablere seg som et av de mest innvandringsliberale land innenfor Schengen-området. Dette er inntrykk som via profesjonelle menneskesmuglere spres så langt som til gatenivå i afrikanske byer. Dette er oppfatninger som deles av faginstanser som til daglig arbeider med de praktiske og menneskelige konsekvensene av den norske innvandringspolitikken. Og at dagens politikk ikke kan sies å være positiv for verken asylsøkerne eller landet som helhet.

Disse medlemmer vil endre norsk innvandringspolitikk i en retning hvor vi overholder alle internasjonale konvensjoner og avtaler, men samtidig sørger for innstramminger i et naivt regelverk. Dette for å forhindre at de som allikevel ikke kommer til å få opphold i landet, kommer i det hele tatt. Disse medlemmer ønsker også å arbeide for at Norge tar del i det internasjonale samarbeidet som er lansert for å opprette beskyttelsessoner i flyktnings nærrområder. Disse medlemmer vil også arbeide for at Norge deltar i utredningsarbeidet for å avklare mulighetene for felles europeisk asylsaksbehandling utenfor EUs grenser.

Slike endringer vil føre til at Norge ikke blir et så attraktivt land for grunnløse asylsøkere, mens vi samtidig tar det menneskelige og internasjonale politiske ansvaret for å hjelpe mennesker på flukt. På denne bakgrunnen kutter disse medlemmer i bevilgningene på utlendingsfeltet.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet er prinsipielt imot at samene skal ha sitt eget folkevalgte organ, og mener derfor at Sametinget bør nedlegges. Disse medlemmer er klar over at dette ikke lar seg gjøre på ett år, derfor er foreslåtte reduksjoner et ledd i en nedtrapping.

Disse medlemmer er av den grunnleggende oppfatning at alle innbyggere i Norge uansett etnisk, kulturell eller religiøs tilhørighet skal behandles likeverdig med hensyn til rettigheter og plikter i det norske samfunn. Praktisering av prinsippet om full likeverdighet i samfunnet kan vanskelig forenes med at utvalgte grupper i det norske samfunn ytes særbehandling fra den norske stat. Vi sporer negative holdninger mellom ulike grupper blant annet tilbake til forskjellsbehandlingen fra staten.

Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen har foreslått å øke utlånsrammen for opprustning og vedlikehold av skolebygg med 2 mrd. kroner. Disse medlemmer viser til det store behovet som er i kommunesektoren når det gjelder midler for å sette skolebygningene i tilfredsstillende stand, som følge av et stort vedlikeholdsetterslep gjennom mange år. Fremskrittspartiet har videre merket seg at søknaden fra skoleeiere i 2003 var betydelig høyere enn tilgangen på midler i utlånsordningen. Også av hensynet til å skaffe elever tilfredsstillende arbeidsforhold er det nødvendig å få fortgang på arbeidet med å sette skolebygninger i tilfredsstillende stand. Fremskrittspartiet vil derfor foreslå å øke utlånsrammen med 4 mrd. kroner, og legger til grunn at halvårseffekten av denne utlånsrammen vil utgjøre 74 mill. kroner i rentekompensasjon.

Disse medlemmer er kjent med at de frivillige organisasjonene, representert ved FRISAM, i den senere tid har jobbet med forslag til en varig ordning for å sikre det frivillige, lokale organisasjonsliv et system for håndtering av momsrefusjon og andre ordninger som er særskilt for frivillige organisasjoner. Derfor ba også Stortinget Regjeringen om å utarbeide et forslag til en varig ordning i forbindelse med statsbudsjettet for 2003. Disse medlemmer er kjent med at FRISAM sammen med Regjeringen er enig om at dette arbeidet krever mer tid. Fremskrittspartiet ber derfor Regjeringen komme tilbake i Revidert nasjonalbudsjett med en beskrivelse av hvordan de frivillige organisasjonene skal involveres i denne prosessen og hvilket tidsperspektiv Regjeringen ser for seg i en slik prosess. Disse medlemmer er også kjent med at man har brukt lang tid med utbetalingerne av midler for tjenestemoms for perioden 1. juli 2001-31. desember 2002. Disse medlemmer viser til at Stortinget åpnet for at pengene også kunne utbetales etter en sjablonløsning for å lette byrden for organisasjoner med små lokallag. Disse medlemmer finner det uheldig at det hele har tatt så lang tid. Fremskrittspartiet er også kjent med at FRISAM i sammenheng med kompensasjonen for 2003 ønsker at midlene i sin helhet blir utdelt etter sjablonmodellen. Disse medlemmer vil derfor foreslå at bevilgningene til momskompensasjon for 2003 utbetales i sin helhet med utgangspunkt i en sjablonordning utarbeidet av FRISAMs kontaktforum.

Disse medlemmer er også kjent med at Skattediratoratet har avslått Redd Barnas søknad om refusjon av sin ekstraordinære merutgift på moms ved kjøp av tjenester i forbindelse med årets tv-aksjon. Disse medlemmer forutsetter at Finansdepartementet imøtekommer Redd Barnas påklaging av vedtaket og tilbakebetaler disse merutgiftene.

3.2.6.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Arbeid

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil påpeke at innbyggernes arbeids- og skaperkraft er et lands viktigste ressurs. For den enkelte er arbeid den viktigste sikring mot utstøtning og fattigdom. Det er derfor fundamentalt viktig både for den enkelte og for landet, at alle menneskers ressurser får utvikle seg og komme til nytte. En sterk og aktiv arbeidsmarkedspolitikk med ansvar for formidling og kvalifisering er derfor nødvendig.

Å ha folk gående på passive ytelser er sløsing med personlige ressurser, og i tillegg svært dårlig samfunnsøkonomi.

Disse medlemmer viser til den alvorlige situasjonen Norge er i. 110 000 mennesker er uten arbeid, og utsiktene for de neste årene tyder på at arbeidsledigheten skal forbli høy. I tillegg er 85 000 antall under-sysselsatt og 298 794 uførepensjonister. Dette er en økning i antall uførepensjonister på 3,2 pst. fra september 2002. Antall uføretrygdede øker rakst. For den enkelte og for samfunnet finnes det ingen større sløsing

enn dette. Det er kritikkverdig at Regjeringen passivt lar det skje, uten å bruke de virkemidler staten rår over.

Dette krever ekstraordinære tiltak og en langt mer offensiv politikk. Disse medlemmer viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett for 2004 som inneholder en offensiv for å skape ca. 20 000 nye jobber, bl.a. å øke antall tiltaksplasser i A-etat med 5 200 plasser.

Disse medlemmer går i mot forslagene til innstramminger i dagpengeordningen og i ytelse til yrkesrettet attføring, og vil reversere kuttene som ble vedtatt i 2003.

Disse medlemmer avviser Regjeringens forslag om åpning for mer midlertidig ansatte. I Norge er det rundt 200 000 midlertidig ansatte, eller oppunder ti prosent av arbeidsstokken. De fleste er kvinner i helse, omsorg og serviceyrker. Mange er reelle vikarer for personer i permisjoner, og har arbeid av midlertidig karakter som er i tråd med dagens regelverk. Disse medlemmer mener at adgangen til denne typen fleksibilitet er god nok i dagens lov og avtaleverk, og vil gå imot endringene. Svekket stillingsvern vil bety at færre vil få fast jobb. Utrygghet på jobben og i privatlivet øker, og flere får problemer med for eksempel å skaffe boliglån. Løse tilknytningsformer hindrer også fagorganisering.

Til nå har bestemmelser som forbyr å ha folk midlertidig ansatt lenge, og som påbyr at faste oppgaver skal fylles av faste ansatte, sikret at midlertidig ansatte har gått over i fast ansettelse. Liberaliseres reglene, vil dette mønsteret brytes.

Disse medlemmer vil også gå i mot de foreslåtte endringene i permitteringsreglene. Regjeringens forslag vil øke utgiftene til næringslivet, gjøre mange arbeidsledige og bryte opp kompetansemiljøer i distrikts-Norge.

Disse medlemmer mener Aetat må styrkes, og være tilgjengelig, oppdatert og operativ med ressurser og kompetanse til å oppmuntre, veilede og skreddersy tilbud og formidling. Aetat må utvikles til en moderne etat som gir folk tilbud tilnærmet tidsmessig på timen. Disse medlemmer mener at Aetats ramme til stillinger i etaten må økes med 25 mill. kroner.

Brukermedvirkning

Disse medlemmer viser til at Stortinget under behandlingen av Ot.prp. nr. 70 (2001-2002) vedtok å be Regjeringen legge fram forslag som sikrer brukermedvirkning i Aetat. Disse medlemmer ber Regjeringen legge fram dette innen utgangen av vårsesjonen.

Disse medlemmer vil understreke behovet for å styrke Aetats kompetanse og ressurser for å yte bedre service og bistand til yrkeshemmede og innvandrere. Innsatsen for et inkluderende arbeidsliv må økes, bl.a. ved å øke innsatsen gjennom arbeidslivssentrene.

Arbeidstilsynet

Disse medlemmer viser til stort behov for å styrke arbeidstilsynet. Arbeidet for et mer inkluderende arbeidsliv, kamp mot sosial dumping, økt arbeidsinn-

vandring som følge av EØS-utvidelsen, helsefarlige arbeidsforhold og ulovligheter, krever langt større og mer samordnet innsats fra myndighetene. Disse medlemmer vil derfor styrke etaten med 15 mill. kroner.

Innvandring

Disse medlemmer vil understreke at den utrygge situasjonen i verden sammen med en voldsom økonomisk ulikhet, gjør at antall mennesker på vandring og på flukt øker. Norsk asyl- og flyktningspolitikk må bygge på oppfyllelse av internasjonale forpliktelser, reell rettssikkerhet og en aktiv integreringspolitikk. Samtidig som Norge må hjelpe alle de som har behov for beskyttelse på en verdig måte, må vi jobbe hardere for å sende hjem dem som ikke skal bli værende. Disse medlemmer er derfor dypt uenig i Regjeringens forslag om å kutte antallet overføringsflyktninger Norge skal ta imot neste år fra 1 250 til 750. Overføringsflyktninger (FN-flyktninger) er personer som sitter i FN-leire, og som er gitt flyktningsstatus av UNHCR. Norge burde være et foregangsland når det gjelder å ta imot disse flyktingene. Disse medlemmer går derfor inn for å ta imot 750 flere overføringsflyktninger enn Regjeringen i 2004.

Disse medlemmer viser til at livet på asylmottak er vanskelig. Ventetiden kan være lang før en får svar på vedtak. For at beboerne i denne perioden skal fungere og integreres i våre lokalsamfunn i ventetiden, er det nødvendig å lære norsk og samfunnskunnskap. Regjeringen fjernet norskopplæring for voksne asylsøkere fra 2003. Dette har vært et kraftig tilbakeskritt, og gjør det vanskeligere for kommunene å ta imot flyktninger til bosetning. Vi taper mye tid i integreringsarbeidet når norskopplæringen først starter etter at et positivt vedtak er blitt gjort, noe som i gjennomsnitt tar omkring et år. I de mest kompliserte saker kan det ta flere år før positivt vedtak gis. Disse medlemmer vil derfor gjeninnføre norskopplæring til alle voksne asylsøkere unntatt for de som har antatt grunnløs søknad.

Disse medlemmer viser til at EU-utvidelsen i 2004 vil åpne for at folk fra det tidligere Øst-Europa kan komme til Norge for å søke seg arbeid. For at disse skal kunne ivareta sine rettigheter som arbeidstakere, delta i lokaldemokratiet og gjøre en god jobb må de kunne norsk. Derfor er det uforståelig at Regjeringen foreslår å fjerne retten til norskopplæring for EØS-borgere med opphold i Norge. Like uforståelig er det at norske og øvrige nordiske statsborgere mister sin rett til norskopplæring. Dette vil ramme svært mange, særlig kvinner som har tatt seg av barn, og som har fått norsk statsborgerskap. Etter disse medlemmers oppfatning er Regjeringen i ferd med å rive beina vekk under arbeidet for å få alle som bor i Norge til å lære norsk. Det er lite logisk at Regjeringen det ene øyeblikket krever at alle som skal få bostedstillatelse må lære norsk, mens en det neste øyeblikk fjerner gratis norskopplæring for borgere som har slik tillatelse. Disse medlemmer vil derfor gå inn for norske,

øvrige nordiske og øvrige EØS-borgere beholder retten til norskopplæring også i tiden fremover.

Disse medlemmer vil peke på at behandling av asylsøknader og familiegjenforeningssaker tar atskillig lenger tid enn forutsatt. I tillegg er det vesentlig færre enn Stortinget forutsatte som får kompliserte saker behandlet for full Utlendingsnemd. Disse medlemmer går derfor inn for å styrke UDI og UNE for å få hurtigere saksbehandling, og for å få flere klager behandlet for full nemd.

Disse medlemmer vil understreke at det finnes en rekke asylsøkere og flyktninger som har opplevd forferdelige hendelser, og bl.a. derfor har behov for bedre psykiatrisk oppfølging enn hva de får i dag. Mange opplever en uverdigg situasjon som kasteballer mellom forskjellige deler av helsevesenet. Disse medlemmer vil derfor prioritere at det opprettes Kompetansemottak som har tilknyttet psykiatrisk kompetanse.

Disse medlemmer mener at alle barn som kommer til Norge uten foreldre eller foresatte er et ansvar for barnevernet. Dagens behandling av enslige asylsøkerbarn er ikke tilstrekkelig, verken når det gjelder omsorg og tilsyn i mottak, oppfølging ved plassering hos slektninger, ettersøkning ved forsvinning eller mulighet til gjenforening med foreldre. Disse barna har ulikt behov for oppfølging, men deres behov skal vurderes og dekkes på lik linje med norske barn uten foreldre eller foresatte. Alle mottak for mindreårige må regnes som barnevernstiltak, med de krav det stiller.

Sosial boligbygging

Disse medlemmer vil at alle skal ha mulighet til å bo i en rimelig bolig i et godt bomiljø. Disse medlemmer vil derfor legge til rette for økning i den generelle boligbyggingen og utbygging av billige utleieboliger til folk som har behov for å leie i en kortere eller lengre periode.

Siste statistikk fra SSB tyder på at vi også i år kommer til å ligge flere tusen boliger under målet om 25 000 nybygde boliger i året. Husbankens rolle som pådriver for å øke boligbyggingen svekkes ved at banken har måttet rasjonere lånemidler i år, med tildeling til nøkterne familieleiligheter, rekkehus og eneboliger langt under behovet. Samtidig bevilges det ikke nok boligtilskudd til å dekke kommunenes behov for boliger, ikke engang for de aller mest vanskeligstilte, flyktninger og bostedsløse. Med Regjeringens budsjett vil det ikke bli bygget en eneste utleiebolig for ungdom neste år, fordi tilskuddene vil bli forbeholdt grupper som har enda mer trøbbel på boligmarkedet. Samtidig kutter Regjeringen i studentboligbyggingen slik at det bare blir bygget 520 studentboliger neste år.

Disse medlemmer vil peke på at høye boutgifter er en avgjørende årsak til at en del sliter økonomisk i Norge i dag. En av fem boligkjøpere har meget stram økonomi. (Dine penger nr. 8 2000). Mange har ikke tatt høyde for mulig renteoppgang ved sine låneopptak. SSBs Forbruksundersøkelse 2000 viser at bolig fortsatt er den tyngste utgiftsposten i en norsk gjennomsnittshusholdning (23,7 pst.).

Disse medlemmer vil ha fart på den generelle boligbyggingen, og vil gi Husbanken store nok lånerammer til å være en pådriver i dette. Derfor vil disse medlemmer øke rammen med 2,5 mrd. kroner utover Regjeringens forslag.

Disse medlemmer viser til at Norge ligger langt under EU-gjennomsnittet når det gjelder sosial boligpolitikk. Bare 4 pst. av Norges boliger formidles utenom det kommersielle markedet, mens EU-gjennomsnittet er 18 pst. Sverige og Danmark ligger høyt over Norge, med henholdsvis 24 og 20 pst. (NOU 2:2002)

Stadig færre av de unge som flytter hjemmefra eier sin egen bolig. Tall fra folke- og boligtellingsen i 2001 viser at tre av fire husholdninger hvor den eldste personen er 24 år eller yngre, leier boligen de bor i. Også i befolkningen generelt øker andelen som leier boligen de bor i. Mens 24 pst. av boligene i 1990 var leid ut, er andelen i dag 30 pst. Dette gir et større press på leiemarkedet. Dobbelte så mange unge som middelaldrende har høy boutgiftsbelastning, dvs. at boutgiftene utgjør mer enn 25 pst. av inntekt etter skatt.

Disse medlemmer krever en storstilt satsing på bygging av utleieboliger for flyktninger, bostedsløse og vanskeligstilte, og foreslår derfor 600 mill. kroner ekstra for å få bygget 3000 ekstra utleieboliger. 50 mill. kroner skal reserveres bostedsløse.

I tillegg vil disse medlemmer gi flere mulighet til å motta bostøtte ved å heve grensen for hva en barnefamilie kan tjene før de mister bostøtte med 30 000 kroner. Disse medlemmer vil vise til at et flertall bestående av Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet i Innst. S. nr. 259 (2002-2003) i Revidert nasjonalbudsjett fikk gjennomslag for dette, men Regjeringen velger å ekskludere de fattige barnefamiliene etter bare en utbetaling.

I tillegg vil disse medlemmer øke boutgiftstaket i de største byene, og gi alle bostøttemottakere dekning for utgifter til lys og varme. Dette er trolig den mest presise måten å støtte folk med dårlig råd og høye strømutfgifter på.

Disse medlemmer vil prisjustere satsingen på indre Oslo øst. Det er en forutsetning at Oslo kommune bidrar med like mye penger.

Disse medlemmer mener det er viktig å satse på byfornyelse og boligkvalitet. Spesielt viktig er det å gi støtte til boliger med livsløpsstandard, energisparende tiltak, og tiltak mot radon. Det er både billigere og mer samfunnsøkonomisk lønnsomt med slike tiltak når bygget oppføres enn seinere. Disse medlemmer foreslår 30 mill. kroner til dette formålet.

Distrikt

Disse medlemmer vil påpeke at Regjeringen har bygget ned de distriktpolitiske virkemidlene over flere år. Særlig dramatisk blir endringen i 2004 fordi den differensierte arbeidsgiveravgifta blir borte. Disse medlemmer viser til egne forslag til bevilgning og egne merknader, og til forslag og merknader sammen med andre om bedre kompensasjon for bortfall av differensiert arbeidsgiveravgift i Budsjett-innst. S. nr. 1

(2003-2004). Den differensierte arbeidsgiveravgiften er det viktigste virkemiddelet vi har for å opprettholde en desentralisert bosetting i hele landet og sikre like konkurranseforhold for bedrifter i distriktene. I forbindelsen med godkjennelsen av EØS-avtalen og en rekke ganger etter det, har befolkningen blitt forsikret om at EØS-avtalen ikke var til hinder for å opprettholde ordningen. Dette var ikke korrekt. EFTA-domstolens vedtak av 20. mai 1999 slår fast at den geografisk differensierte arbeidsgiveravgiften er å betrakte som statsstøtte i henhold til EØS-avtalen. Disse medlemmer har gjentatte ganger siden 1999 utfordret de ulike regjeringene til handling, men uten resultat.

Disse medlemmer vil peke på at den passivitet Regjeringen har vist i denne saken, må forstås slik at de ikke har så mye imot å miste det mest effektive virkemiddelet i distriktpolitikken. Tre regjeringer (Bondevik I, Stoltenberg og Bondevik II) har nå brukt fire år uten å få på plass ordninger som kan sikre bedriftene i distrikts-Norge mot økonomisk tap og nedlegging. Først nå, tre måneder før ordningen skal opphøre, er noen forslag kommet på bordet.

Regjeringen har vist politisk passivitet i forhold til å finne politiske løsninger, noe som er den eneste mulighet til å overprøve de juridiske bindingene EØS-avtalen gir.

Regjeringen har ikke hatt gode nok forslag innenfor de muligheter regelverket gir, eller klare forslag til, hvordan en fullt ut vil kompensere næringslivets merkostnader. Overgangsordningene er nå godkjent av ESA, og avgjørelse i forhold til det resterende opplegget vil sannsynligvis først foreligge i månedsskifter november-desember. Norge er derfor i en svært presset og akutt situasjon.

Disse medlemmer vil foreslå ordninger som er så vidtrekkende som mulig, slik at skadevirkningene av bortfallet av den differensierte arbeidsgiveravgiften blir så små som mulig. Det er uakseptabelt at Norge ikke bruker regelverkets muligheter maksimalt.

Konkret har disse medlemmer bedt Regjeringen se nærmere på:

- Finne en politisk løsning med EU for å kunne beholde deler eller hele ordningen fram til 2007 da EU skal revurdere hele sitt regelverk på området.
- Større bevilgninger til tilretteleggende tiltak. I EU er det store strukturfond som kan brukes til bredbånd, veger, forskning og ulike andre tiltak. Fondsmidler og bevilgninger må kommuner og fylker i samarbeid få bruke fritt innenfor støtteområdet, uten dagens begrensninger som følger de regionale utviklingsmidlene. Fordi slike bevilgninger gir indirekte virkning for bedriftene, må bevilgningene overkompensere bortfallet.
- Tegn et nytt støttekart for distriktpolitikk. EU krever sammenhengende regioner for områder med liten befolkning og lange avstander. Fjell- og innlandskommunene og andre distriktskommuner oppfyller kravene, og langt flere kommuner bør derfor inkluderes og få transportstøtte.

- Vurdere unntak for arbeidsplasser som ikke konkurrerer med utenlandske bedrifter.
- Vurdere å bruke unntaksbestemmelsen for et større område enn tiltakssonen i Nord-Troms og Finnmark.

I tillegg har disse medlemmer krevd at aktuelle, nye ordningene skal innrettes slik at de har minst samme omfang i de ulike regioner som omfanget av dagens gradering av arbeidsgiveravgiften og at tiltakene skal innrettes slik at virkningen overfor både offentlig og privat sektor er av minst samme omfang som i dag.

Disse medlemmer går i mot at lettelsene i elavgiften skal inngå i kompensasjonen fordi 90 pst. av denne avgiftsletten vil tilfalle sentrale strøk.

Disse medlemmer viser til fellesmerknader og særmerknader i Budsjett-innst. S. nr. 1 (2003-2004) til opplegget som Stortinget har blitt enige om.

Disse medlemmer vil påpeke at i åra framover må distriktpolitikken styrkes langt utover kompensasjon for bortfallet og foreslår derfor å øke bevilgningene på disse postene med 330 mill. kroner.

Samepolitikken

Disse medlemmer viser til forslag om økt støtte til samiske kulturformål og AJA samiske senter under kulturbudsjettet.

Minoriteter

Disse medlemmer viser til vedtak i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 15 (2000-2001) om realisering av arbeidet med avdeling for dokumentasjon og formidling av taterkultur ved Glåmdalsmuseet, og til at Regjeringen ikke følger opp dette vedtaket. Disse medlemmer viser til hva stortingsflertallet sa i forbindelse med meldinga:

"At myndighetene nå har tatt et oppgjør med denne politikken har vært etisk riktig og nødvendig og en forutsetning for å kunne komme videre og utvikle en helhetlig og framtidsrettet politikk for minoritetene i Norge."

Disse medlemmer mener det ikke er akseptabelt om det prosjektet som ble lansert som det viktigste symbolet på et oppgjør med den uakseptable behandlingen taterne blir utsatt. Vedtakene må følges opp med ulike tiltak som vil fremme minoritetskultur og hindre diskriminering, for å få minoritetspolitikken over i et nytt og framtidsrettet spor. En utsettelse av prosjektet være provoserende, og bryte den gryende tilliten mellom myndighetene og denne nasjonale minoriteten.

Disse medlemmer fremmer forslag om midler til realisering etter planen under ramme 3 kultur.

Disse medlemmer vil også påpeke behovet for erstatningsordninger som er dekkende for å rette opp eventuelle overgrep eller forsømmelse som er begått mot personer med minoritetsbakgrunn.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 6 bevilges med 18 064 351 000 kroner, som er 2 045 500 000 kroner mer enn Regjeringen foreslår.

3.2.6.2.5 *Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet*

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett og foreslår at ramme 6 settes til kr 17 165 851 000 kroner, 1,147 mrd. kroner mer enn Regjeringen sitt forslag.

Dette medlem viser til at Senterpartiet legger opp til en langt mer aktiv distriktspolitikk, hvor verdiskaping, velferdsutbygging og samferdsel sees i sammenheng. I en situasjon hvor arbeidsledigheten er høy og næringslivet sliter, er det viktigere enn noen gang å satse målrettet på utvikling i hele landet. Senterpartiet ønsker å legge til rette for at sentraliseringen av kunnskap, bosetting og kapital kan snus. Gjennom å etablere rammebetingelser som gir folk reel valgfrihet når det gjelder bo- og arbeidssted, mener Senterpartiet det er mulig å sikre bosetting og utvikling over hele landet.

Dette medlem viser til at det ved denne budsjettbehandlingen gjøres de største og mest dramatiske omlegginger i distriktspolitikken noensinne. Gjennom at ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift faller bort, påføres distrikts-Norge en avgiftsøkning på totalt over 8 mrd. kroner. Denne endringen medfører en betydelig kostnadsøkning ved å ha folk i arbeid, og dette medlem vil uttrykke sterk bekymring for den betydning dette vil ha for sysselsetting i distrikts-Norge framover. Dette medlem viser til Senterpartiets merknader i Budsjett-innst. S. nr. 1 (2003-2004), kapittel 3.20.

Dette medlem viser til at Regjeringen har bygd ned næringspolitiske og distriktspolitiske virkemidler på en svært lite framtidsrettet måte. Dette gjør at vi nå står dårligere rustet til å komme oss ut av lavkonjunkturen vi er i. Vi vet av erfaring at de næringsrettede distriktspolitiske virkemidlene har lagt grunnlaget for tusenvis av arbeidsplasser og bedrifter.

Dette medlem viser også til at Regjeringen denne gang delvis har saldert kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift med kutt i øvrige distriktspolitiske virkemidler.

Dette medlem viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett øker bevilgningene til regional utvikling med i alt 375 mill. kroner utover Regjeringens opplegg. Dette medlem viser til at det i denne bevilgningsøkningen er tatt høyde for at Senterpartiet i sitt alternative budsjett opplegg viser til at fjerning av el-avgiften ikke regnes som kompensasjon for bortfall av differensiert arbeidsgiveravgift. Det er videre tatt høyde for at treffsikkerheten i kompensasjonsordningene ikke er like god som differensiert arbeidsgiveravgift. Derfor er det etter dette medlems syn nødvendig å overkompensere kronemessig. Dette medlem er videre opptatt av å styrke fylkeskommunenes rolle som regional utviklingsaktør gjennom økte bevilgninger til regional utvikling.

Gjennom en offensiv boligpolitikk vil dette medlem sikre et tilstrekkelig nivå på ny boligbygging i hele landet. Senterpartiet har i sitt alternative budsjett foreslått å øke lånerammen til husbanken med 2 mrd. kroner. Husbankens oppføringslån er svært viktig for boligbyggingen i hele landet. Satsing på økt barneha-

gebygging og sterk prioritering av startlånordningen fører til at mindre lånemidler blir stilt til disposisjon for boligbygging.

Dette medlem vil også påpeke at Senterpartiet foreslår å bevilge 330 mill. kroner til øvrige boligpolitiske tiltak. Det er stort behov for økte tilskuddsmidler slik at det kan bygges flere utleieboliger. Dette medlem vil også peke på behovet for å øke tilskuddene til boligkvalitet. Denne ordningen er viktig for å stimulerer miljø- og kvalitetsmål i boligpolitikken. Den er også viktig fordi man med relativt små midler kan bidra til å legge til rette for eldre og førlighetsvekkede som ønsker å bo hjemme lengst mulig.

Dette medlem viser til de mange forslag Senterpartiet har fremmet for å øke aktiviteten i norsk økonomi og derigjennom få flere hender i arbeid. Senterpartiets alternative budsjett vil i så måte bidra til om lag 17 000 flere arbeidsplasser. Dette medlem vil likevel peke på at det er nødvendig å øke antall tiltaksplasser noe utover Regjeringen sitt forslag. Dette gjelder både ordinære plasser og tiltaksplasser med tilrettelegging. Senterpartiets opplegg vil gi mellom 9 000 og 10 000 helårs tiltaksplasser.

Dette medlem er svært bekymret over situasjonen for VTA-bedriftene. Regjeringen legger opp til store innstramminger i investeringstilskuddet til disse bedriftene. Dette medlem finner en slik innstramning lite hensiktsmessig.

Dette medlem viser også til nødvendigheten av å styrke integreringsarbeidet for asylsøkere og bosatte flyktninger. Dette medlem viser derfor til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett foreslår å gjeninnføre norskopplæring i asylmottak, og å øke integreringstilskuddet slik at kommunene kan tilby et godt integreringsprogram fra 1. september 2004.

Dette medlem viser til at Senterpartiets alternative budsjett legger opp til å styrke Sametingets arbeid med 10 mill. kroner.

Dette medlem viser til at Senterpartiets alternative budsjett legger opp til å styrke Arbeidstilsynet med 10 mill. kroner.

3.2.6.2.6 *Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet*

Komiteens medlem fra Kystpartiet foreslår en ramme på 17 165 851 000 kroner, som er 1 147 000 kroner mer enn Regjeringens forslag, jf. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1-11 (2003-2004).

Dette medlem vil påpeke at Regjeringen har bygget ned de distriktspolitiske virkemidlene over flere år. Særlig dramatisk blir endringen i 2004 når den differensierte arbeidsgiveravgifta blir borte. Dette medlem viser til egne forslag og merknader samt til andre steder i denne budsjettbehandlingen om bedre kompensasjon for bortfall av differensiert arbeidsgiveravgift.

Den differensierte arbeidsgiveravgiften er det viktigste virkemiddelet vi har for å opprettholde en desentralisert bosetting i hele landet. I forbindelse med godkjenningen av EØS-avtalen og en rekke ganger etter det, har Kystpartiet blitt forsikret om at EØS-avtalen

ikke var til hinder for å opprettholde ordningen. EFTA-domstolens vedtak av 20. mai 1999 slo imidlertid fast at den geografisk differensierte arbeidsgiveravgiften er å betrakte som statsstøtte i henhold til EØS-avtalen. Kystpartiet har gjentatte ganger siden 1999 utfordret de ulike regjeringene til handling, men uten resultat.

Dette medlem mener at den passivitet Regjeringen har vist i denne saken, må forstås slik at de ikke har så mye imot å miste det mest effektive virkemiddelet i distriktpolitikken.

Dette medlem viser også til Kystpartiets forslag om å redusere arbeidsgiveravgiften i alle sonene.

3.2.6.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 6

Tabell 3.12 Forslag til netto rammesum for rammeområde 6

(alle tall i 1 000 kroner)		
Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11	16 018 851	-
H, KrF og V	16 447 351	428 500
A	18 111 951	2 093 100
FrP	12 118 501	-3 900 350
SV	18 064 351	2 045 500
Sp	17 165 851	1 147 000
Kp	17 165 851	1 147 000

3.2.7 Rammeområde 7 (Dagpenger mv), under kommunalkomiteen

3.2.7.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.13

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
Utgifter rammeområde 7 (i hele tusen kroner)		
2540	Stønad under arbeidsløyse til fiskere og fangstmenn	40 000
2541	Dagpenger	10 710 000
2542	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv. (jf. kap. 5704)	600 000
2543	Ytelser til yrkesrettet attføring	10 134 000
Sum utgifter rammeområde 7		21 484 000
Inntekter rammeområde 7 (i hele tusen kroner)		
5704	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv. (jf. kap. 2542)	90 000
5705	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs, dagpenger	50 000
Sum inntekter rammeområde 7		140 000
Sum netto rammeområde 7		21 344 000

3.2.7.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.7.2.1 Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at de fleste som blir arbeidsledige kommer i jobb etter kort tid, og at den gjennomsnittlige arbeidsledighetsperioden er på 3-4 måneder. Disse medlemmer mener derfor at Regjeringens endringer i dagpengereguleringen er godt tilpasset dagens arbeidsmarked. Disse medlemmer mener at det viktigste tiltaket for å hjelpe arbeidsledige tilbake til jobb, er stimulering til aktiv jobbsøking og at dette skal skje gjennom informasjon, rådgivning og tettere oppfølging av arbeidssøkerne og målrettet tiltaksbruk.

Disse medlemmer er enig med Regjeringen i at en må gjøre det lettere for norsk næringsliv å påta seg spesielle tidsbegrensede oppdrag ved at arbeidsmiljølovens bestemmelser om midlertidig ansettelser endres. Mer fleksible bestemmelser om midlertidig ansettelse vil også gjøre det lettere for arbeidstakere som står uten jobb- og arbeidserfaring - å komme inn på arbeidsmarkedet. Disse medlemmer viser videre til budsjettavtalen med Arbeiderpartiet der en er enig om at dette spørsmålet skal vurderes av Arbeidslivslovutvalget. En viser også til at en i budsjettavtalen med Arbeiderpartiet er enig om forlengelse av midlertidig utvidelse av permitteringsordningen fra 26 til 42 uker for alle bransjer frem til 1. juli 2004, og til at lønnsplikt for arbeidsgiver ved permittering økes fra 3 til 10 dager.

Disse medlemmer viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet og foreslår at rammeområde 7 bevilges med 21 404 000 000 kroner, som er 60 000 000 høyere enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.7.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet foreslår å bevilge 21 215 200 000 kroner under rammeområde 7, 128 800 000 kroner mindre enn det som følger av Regjeringens forslag.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen foreslo store kutt i dagpengeordningen i statsbudsjettet for 2003. Regjeringspartiene fikk flertall for disse kuttene sammen med Fremskrittspartiet. Som en følge av dette ble dagpengeytelsene strammet betydelig inn, og langt færre arbeidsledige har nå krav på dagpenger.

Disse medlemmer mener det er viktig at arbeidsledighet ikke skaper unødvendig store økonomiske problemer for dem som rammes. Disse medlemmer foreslår derfor å gjeninnføre ferietillegget, øke maksimal stønadperiode fra to til tre år, redusere kravet til ledighet fra 50 til 40 pst. og redusere antall ventedager fra fem til tre i dagpengeordningen.

Disse medlemmer viser til at det i forslag til statsbudsjett 2004 legges opp til en ytterligere innstramming av dagpengeordningen. Det foreslås at de som har hatt under 2G i arbeidsinntekt, og som før har hatt dagpenger i 78 uker, ikke skal ha krav på dagpenger i mer enn i 52 uker. Disse medlemmer viser til forslaget om å forlenge maksimal stønadperiode fra 2 til 3 år og går derfor imot den foreslåtte endringen.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen har foreslått å endre permitteringsloven, slik at arbeidsgivere som ønsker å permittere en ansatt må betale vedkommende lønn i 30 dager før den permitterte får trygd. I dag er denne perioden tre dager. Disse medlemmer mener at det ikke er riktig å velte nye kostnader over på næringslivet i en tid der mange bedrifter sliter i motgang. Disse medlemmer foreslår derfor å opprettholde dagens arbeidsgiverperiode.

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet våren 2003 foreslo å gi Regjeringen adgang til å forlenge perioden med permittering til 42 uker innen bestemte næringer, og fikk flertall for dette på Stortinget. Disse medlemmer mener at permitteringsordningen i dagens situasjon bør være 42 uker. Disse medlemmer er av den oppfatning at det i en periode med høy ledighet er mer sannsynlig at de permitterte blir arbeidsledige enn at de får annet arbeid når permitteringstiden er slutt. I en slik situasjon bør en lengre permitteringsperiode tillates for å sørge for at personer med verdifull kompetanse fortsatt har en tilknytning til bedriften. Disse medlemmer går derfor inn for å tillate at bedriftene kan permittere ansatte med dagpenger i 42 uker.

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiets forslag reduserer ledigheten med rundt 12 000 personer, og dette vil gi betydelige innsparte dagpenger.

3.2.7.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 7 settes til 19 869 000 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til Regjeringen på 1 475 000 000 kroner.

Disse medlemmer understreker viktigheten av å foreta seg noe mot den økende arbeidsledigheten. Høy og økende arbeidsledighet er utvilsomt det som preger Norge som samfunn hardest om dagen. Fremskrittspartiets alternative økonomiske politikk fører til høyere økonomisk vekst og dermed flere arbeidsplasser. Det må være viktigere å tilby de arbeidsledige arbeid i stedet for tiltak, og velger å prioritere midlene deretter.

Det må ytes en særlig omsorg for yrkeshemmede. Dette må være Aetat's hovedoppgave. Det er ikke noen sterk begrunnelse for at Aetat skal formidle søknadsmuligheter til arbeid for arbeidsfriske mennesker. Det er en oppgave som private arbeidsformidlere i stor grad kan ta seg av.

Disse medlemmer mener at en så sterk begunstiggelse av ansatte i offentlig sektor, som ventelønnsordningen representerer, er uheldig og vil derfor redusere bevilgningene under dette kapittel med 200 mill. kroner. Ordningens omfang må endres ved at personer tilbys sluttpakker fremfor videre løp. Disse medlemmer viser til den budsjettavtale som ble inngått mellom Fremskrittspartiet og regjeringspartiene for statsbudsjettet for 2003, hvor et av punktene var at bruken av ventelønn skulle reduseres. Fremskrittspartiet forventer at Regjeringen forholder seg til denne.

Disse medlemmer er imot Regjeringens forslag til endringer i permitteringsregelverket, og har tatt høyde for full reversering av Regjeringens forslag.

Disse medlemmer mener det er uheldig at Regjeringen legger opp til dramatiske endringer i atføringregelverket uten at det fremmes en egen proposisjon. Det budsjetteres derfor med full reversering av kutt i ventetid for høvelig arbeid siden dette må antas å ramme de aller svakeste atføringdeltakerne, og kun en halvårsvirkning av endring i aldersgrense for utdanning som atføringstiltak. Disse medlemmer forutsetter for fremtiden at det fremmes en egen proposisjon om slike dramatiske endringer før endelig budsjettvedtak fattes, og tar videre ikke stilling til Regjeringens forslag til endringer før proposisjonen foreligger.

3.2.7.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at 110 000 mennesker er uten arbeid, og utsiktene for de neste årene tyder på fortsatt høy arbeidsledighet. I tillegg er 85 000 undersysselsatt og 300 000 uførepensjonister. Dette er en økning i antall uførepensjonister på 3,2 pst. fra september 2002. For den enkelte og for samfunnet finnes det ingen større sløsing enn dette. Det er kritikkverdig at Regjeringen passivt lar det skje, uten å bruke de virkemidler staten rår over.

Dette krever ekstraordinære tiltak og en langt mer offensiv politikk. Disse medlemmer viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett for 2004 om en offensiv for å skape ca. 20 000 nye jobber.

DAGPENGER

Disse medlemmer går imot forslagene til innstramminger i dagpengeordningen, og vil reversere kuttene som ble vedtatt i 2003.

Langt flere arbeidsplasser medfører lavere ledighet. Passive utbetalinger av dagpenger kan derfor reduseres.

YRKESRETTET ATTFØRING

Disse medlemmer understreker nødvendigheten av yrkesrettet attføring for å øke funksjonshemmedes yrkesdeltakelse, og redusere tilgangen til uførepensjon.

Disse medlemmer vil vise til at mottakere av attføringspenger økte med om lag 9 pst. sammenlignet med 2002. Dette er en svært rask økning og må møtes med aktive tiltak for bedre arbeidsmiljø, lettere tilgang på attføring og kompetanseheving og levelige økonomiske ytelser for de som er i et attføringsløp. Personer på attføring har som mål å komme tilbake til arbeidslivet, og skal oppmuntres til å bruke sin arbeidsevne og til å holde best mulig kontakt med ordinært arbeidsliv. Regjeringens politikk har gjort dette arbeidet vanskeligere.

Det er omtrent like mange kvinner som menn som mottar attføringspenger. Av attføringspengemottakerne er om lag 25 pst. under 30 år. 40 pst. av attføringspengemottakerne har diagnosen muskel- og skjelettsykdommer, mens 20 pst. har psykiske lidelser.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen i 2003 foreslo å endre regelverket for beregning av attføringsytelser, og vil vise til Innst. S. nr. 141 (2001-2002), og endringer omtalt i Budsjett-innst. S. nr. 5 (2002-2003) der disse medlemmer har gått imot flere av endringene. Det gjelder

- kostnadstaket på attføringsstønad,
- varighetsbegrensning på 3 år for skolegang som attføringstiltak,
- heve aldersgrensen for attføring som skolegang fra 22 til 26 år, og
- å redusere perioden med rett til attføringspenger i ventetid på høvelig arbeid.

Disse medlemmer vil påpeke at yrkesrettet attføring må vurderes så tidlig som mulig. Ventetiden må kuttes ned til et minimum som er formålstjenlig for å få riktig tiltak og behandling for den enkelte attføringsbruker på plass. Disse medlemmer mener det vil være riktig å overføre vedtaksmyndighet om attføring til Aetat, men finner det ikke godtgjort at flaskehalsen i systemet kun dreier seg om hvem som har vedtaksmyndighet. Begrensninger ligger også i rask og tilstrekkelig medisinsk avklaring, og til nok ressurser i Aetat til å

følge opp. Disse medlemmer avventer derfor at Regjeringen sikrer at slike ressurser er på plass.

Disse medlemmer støtter forslaget om at yrkesrettet attføring skal vurderes så tidlig som mulig

Disse medlemmer merker seg at Regjeringen unnlater å evaluere effekten av kuttene som ble foretatt i 2003 på livssituasjonen til brukerne, før de i budsjettet for 2004 foreslår ytterligere kutt. Disse medlemmer oppfatter at endringene begrunnes i at Regjeringen mener ytelsene må være så små som mulig slik at økonomisk fattigdom tvinger folk ut i dårlig betalte og usikre jobber. Disse medlemmer vil vise til Ot.prp. nr. 102 (2002-2003) side 20, der det heter:

"Generelt vil lav stønad kunne medvirke til at flere fortsetter i arbeid når dette er mulig framfor å søke om trygd."

Disse medlemmer mener denne strategien er svært kritikkverdigg, og vil føre til at flere mislykkes og havner i varig uføretrygd.

Disse medlemmer vil påpeke at utføre og folk på attføring har behov for medisiner og andre tjenester. Disse blir etter Regjeringens budsjettforslag 900 mill. kroner dyrere.

Regjeringen har foreslått en rekke usosiale kutt i perioden. Til sammen 6 177 mill. kroner. Samtidig har Regjeringen rundhåndet delt ut gaver til de rikeste. Til sammen 4 930 mill. kroner. Disse medlemmer viser til tiltaksplan mot fattigdom der summen av tiltak har en ramme på 335 mill. kroner. Sett sammen med kuttene i ytelser og økninger i egenandeler kommer svært mange av de med dårligst råd dårligere ut enn før.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen har foreslått å endre permitteringsloven, slik at arbeidsgivere som må permittere sine ansatte må betale vedkommende lønn i 30 dager før den permitterte får trygd. I dag er denne perioden på 3 dager. Disse medlemmer vil peke på at dette for mange bedrifter vil føre til at en ikke kan nytte seg av permitteringer overhodet, fordi bedriften ikke har råd til den utvidede lønnsplikten. Alternativet er da oppsigelser. Disse medlemmer kan ikke se at det er riktig å velte nye kostnader over på næringslivet i en tid der mange bedrifter sliter i motgang. Disse medlemmer foreslår at arbeidsgiverperioden settes til fem dager.

Disse medlemmer viser til at Stortinget vedtok våren 2003 å gi Regjeringen adgang til å forlenge perioden med permittering for enkelte bransjer. Regjeringen foreslo senere, i forskrift, at denne perioden skulle være på 42 uker. Disse medlemmer vil foreslå at permitteringsordningen, i dagens vanskelige situasjon bør settes til 52 uker for enkelte bransjer, det vil si en videreføring for de bransjer som fikk unntak etter Stortingets vedtak i Revidert nasjonalbudsjett.

Disse medlemmer vil peke på at i en periode med høy ledighet, og ut fra skipsverftenes beliggenhet i distriktene, er det mer sannsynlig at de permitterte blir arbeidsledige enn at de får annet arbeid når dagens per-

mitteringsperiode på 26 uker er ute. Mange skipsverft, som er avhengige av å beholde den kompetente arbeidsstokken som de har bygget opp over år, vil oppleve at de ansatte må flytte og nyetablere seg på andre steder, fordi det ikke er alternative jobber der skipsverftene ligger. En risikerer da at bedriftene ikke har en kompetent arbeidsstokk klar, når de igjen får ordrer.

I en slik situasjon, er det selvsagt for disse medlemmer at en lengre permitteringsperiode må tillates, for å sørge for at personer med verdifull kompetanse fortsatt har en tilknytning til bedriften. Disse medlemmer går derfor inn for å tillate enkelte bransjer å permittere sine ansatte i 52 uker med dagpenger.

Disse medlemmer viser for øvrig til merknader og forslag i Budsjett-innst. S. nr. 5 (2003-2004).

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 7 bevilges med 20 454 000 000 kroner, som er 890 000 000 kroner mindre enn Regjeringen foreslår.

3.2.7.2.5 *Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet*

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett, og foreslår at ramme 7 settes til kr 20 184 000 000, 1,16 mrd. kroner lavere enn Regjeringens forslag.

Dette medlem viser til at Senterpartiets alternative budsjett legger opp til å bruke omlag 5 mrd. kroner mer enn Regjeringen til en målrettet satsing for økt aktivitet i økonomien og nedgang i ledigheten. Senterpartiet legger til rette for å snu ledighetsveksten som truer med å ødelegge grunnlaget for gode velferdsordninger og bosetting i hele landet. En revitalisert og aktiv satsing på næringspolitikk og kommunesektoren, som Senterpartiet legger opp til, bidrar til økt sysselsetting og verdiskaping via økt etterspørsel etter arbeidskraft. Konservative estimater tilsier at denne innretningen på statsbudsjettet vil kunne medføre 17 000 flere arbeidsplasser; 6000 i offentlig sektor (skole og omsorg), 1000 innenfor veisektoren (nye anlegg og vedlikehold), 4000 i bygg og anlegg samt 6000 årsverk i privat sektor forøvrig.

Dette medlem viser til at denne satsingen medfører et betydelig lavere bevilgningsbehov til dagpengeutbetaling.

Dette medlem viser til de innstramminger Regjeringen forslår i forhold til permittering og attføring. Dette medlem vil vise til at Senterpartiet er uenig i at det er arbeidsgivers ansvar å betale lønn ved permittering som skal utvides fra 3 til 30 dager. Dette vil bidra til at folk blir sagt opp framfor at de gis permisjon. Dette medlem viser til at Senterpartiet går inn for at dagpenger skal gis i inntil 42 uker i løpet av 18 måneder - dog inntil 52 uker ved skipsverft og andre bransjer som i dag har særlig grense.

Dette medlem viser videre til at Senterpartiet går imot deler av endringene i attføringsregelverket. Senterpartiet legger i sitt alternative budsjett opp til å heve taket på kostnader for attføringsopplegg, opprettholde dagens ordning for rett til attføringspenger i vente på høvelig arbeid, og sikre en mer lempelig håndtering av økt aldersgrense for skolegang som attføringstiltak.

Dette medlem viser til at Regjeringen legger opp til at den såkalte fattigdomspakken finansieres ved innstramming i muligheten til dagpenger, attføring, rehabilitering og sykepenger.

Dette medlem er fornøyd med at Regjeringen viderefører sin kamp mot fattigdom, men finner det oppsiktsvekkende at ledige og syke skal finansiere Regjeringens forslag. Dette medlem går også imot Regjeringens forslag til inngangsbillett for rett til dagpenger.

3.2.7.2.6 *Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet*

Komiteens medlem fra Kystpartiet foreslår en ramme på 17 165 851 000 kroner, som er 1 147 000 kroner mer enn Regjeringens forslag, jf. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1-11 (2003-2004).

Dette medlem viser til de innstramminger Regjeringen forslår i forhold til permittering og attføring. Dette medlem vil vise til at Kystpartiet er uenig i at det er arbeidsgivers ansvar å betale lønn ved permittering som skal utvides fra 3 til 30 dager. Dette vil bidra til at folk blir sagt opp framfor at de gis permisjon. Dette medlem viser til at Kystpartiet går inn for at dagpenger skal gis i inntil 42 uker i løpet av 18 måneder - dog inntil 52 uker ved skipsverft og andre bransjer som i dag har særlig grense.

Dette medlem understreker nødvendigheten av yrkesrettet attføring for å øke funksjonshemmedes yrkesdeltakelse, og redusere tilgangen til uførepensjon.

Dette medlem vil vise til at mottakere av attføringspenger økte med om lag 9 pst. sammenlignet med 2002. Dette er en svært rask økning og må møtes med aktive tiltak for bedre arbeidsmiljø, lettere tilgang på attføring og kompetanseheving og levelige økonomiske ytelser for de som er i et attføringsløp. Personer på attføring har som mål å komme tilbake til arbeidslivet, og skal oppmuntres til å bruke sin arbeidsevne og til å holde best mulig kontakt med ordinært arbeidsliv. Regjeringens politikk har gjort dette arbeidet vanskeligere.

Dette medlem viser videre til at Kystpartiet går imot deler av endringene i attføringsregelverket. Kystpartiet legger i sitt alternative budsjett opp til å heve taket på kostnader for attføringsopplegg, opprettholde dagens ordning for rett til attføringspenger i vente på høvelig arbeid, og få et mer lempelig regelverk vedrørende aldersgrense for skolegang som attføringstiltak.

3.2.7.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 7

Tabell 3.14 Forslag til netto rammesum for rammeområde 7

(alle tall i 1 000 kroner)		
Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11	21 344 000	-
H, KrF og V	21 404 000	60 000
A	21 215 200	-128 800
FrP	19 869 000	-1 475 000
SV	20 454 000	-890 000
Sp	20 184 000	-1 160 000
Kp	20 184 000	-1 160 000

3.2.8 **Rammeområde 8 (Forsvar), under forsvarskomiteen**

3.2.8.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.15

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
Utgifter rammeområde 8 (i hele tusen kroner)		
42	Forsvarets ombudsmannsmnd	3 900
451	Samfunnssikkerhet og beredskap (jf. kap. 3451)	519 952
1700	Forsvarsdepartementet (jf. kap. 4700)	253 187
1710	Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg (jf. kap. 4710)	1 061 341
1719	Fellesutgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet	622 769
1720	Felles ledelse og kommandoapparat (jf. kap. 4720)	1 202 847
1723	Nasjonal sikkerhetsmyndighet (jf. kap. 4723)	94 139
1725	Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben (jf. kap. 4725)	2 570 767
1731	Hæren (jf. kap. 4731)	3 918 825
1732	Sjøforsvaret (jf. kap. 4732)	2 694 032
1733	Luftforsvaret (jf. kap. 4733)	3 565 523
1734	Heimevernet (jf. kap. 4734)	1 106 051
1735	Etterretningstjenesten	671 057
1740	Forsvarets logistikkorganisasjon (jf. kap. 4740)	1 508 754
1760	Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg (jf. kap. 4760)	8 515 284
1790	Kystvakten (jf. kap. 4790)	693 574
1791	Redningshelikoptertjenesten (jf. kap. 4791)	23 862
1792	Norske styrker i utlandet (jf. kap. 4792)	700 000
1795	Kulturelle og allmenntilgittige formål (jf. kap. 4795)	187 540
Sum utgifter rammeområde 8		29 913 404
Inntekter rammeområde 8 (i hele tusen kroner)		
3451	Samfunnssikkerhet og beredskap (jf. kap. 451)	126 372
4710	Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg (jf. kap. 1710)	130 000
4720	Felles ledelse og kommandoapparat (jf. kap. 1720)	12 123
4723	Nasjonal sikkerhetsmyndighet (jf. kap. 1723)	297
4725	Fellesinstitusjoner og -inntekter under Forsvarsstaben (jf. kap. 1725)	80 704
4731	Hæren (jf. kap. 1731)	69 402
4732	Sjøforsvaret (jf. kap. 1732)	45 991
4733	Luftforsvaret (jf. kap. 1733)	107 995
4734	Heimevernet (jf. kap. 1734)	2 650
4740	Forsvarets logistikkorganisasjon (jf. kap. 1740)	21 570
4760	Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg (jf. kap. 1760)	216 638
4790	Kystvakten (jf. kap. 1790)	352
4795	Kulturelle og allmenntilgittige formål (jf. kap. 1795)	731
4799	Militære bøter	1 000
Sum inntekter rammeområde 8		815 825
Sum netto rammeområde 8		29 097 579

3.2.8.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.8.2.1 *Merknader fra komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre*

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, vil påpeke at Forsvaret står foran to hovedoppgaver i kommende år. For det første å gjennomføre omleggingen av Forsvaret med hovedfokus på å rette opp "den doble ubalansen", ubalansen mellom drift og investeringer og ubalansen mellom oppgaver og ressurser. Den andre oppgaven innebærer å videreføre Forsvarets tilpasning til et moderne trusselbilde.

Flertallet understreker nødvendigheten av at Langtidsproposisjonens og Gjennomføringsproposisjonens målsetninger blir fulgt opp. Forsvarets driftsutgifter skal reduseres med minimum to milliarder kroner sammenliknet med et alternativ uten omlegging. Flertallet påpeker viktigheten av at investeringene i Forsvaret styrkes og at det skisserte tempo i omleggingen opprettholdes.

Flertallet viser til forliket mellom Arbeiderpartiet og regjeringspartiene i forbindelse med til Innst. S. nr. 232 (2001-2002), jf. St.prp. nr. 55 (2001-2002), samt Gjennomføringsproposisjonen og vedtaket som sikrer en totalramme på 118 mill. kroner til Forsvaret i inneværende fireårsperiode.

Flertallet vil videre fremheve den forutsigbarheten Forsvaret er sikret i inneværende Stortingsperiode som et resultat av forliket. Denne forutsigbarheten muliggjør en form for langtidsplanlegging som Forsvaret ikke hadde tidligere.

Flertallet viser til at forsvarsbudsjettet er videreført på et høyt nivå. Dette sikrer at omstillingsprosessen i Forsvaret kan fortsette med styrke og tempo i henhold til tidligere vedtak i Stortinget.

Flertallet noterer seg at Regjeringen foreslår å kutte inneværende langtidsperiode med ett år, ved å la neste langtidsperiode tre i kraft tidligere enn før skissert. Flertallet vil i denne sammenheng understreke at langtidsperioden kan endres, blant annet fordi neste langtidsplan vil bli vedtatt sommeren 2004. Flertallet viser til at det er nødvendig å få bebudede strukturelle endringer bl.a. innen utdanning, verneplikt, HV og hæren iverksatt raskest mulig etter at de er vedtatt. Prinsippene fra forsvarsforliket bør ligge fast også i neste periode. Med andre ord må Forsvarets aktivitet fortsatt bli underlagt forutsigbarhet, og det må være en sammenheng mellom Forsvarets struktur og de vedtatte finansielle rammer.

3.2.8.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet og foreslår at rammeområde 8 bevilges med 28 912 579 000 kroner, som er 185 000 000 kroner lavere enn det som følger av Regjeringens forslag.

Disse medlemmer viser for øvrig til merknader under punkt 3.2.8.2.1.

3.2.8.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet foreslår å bevilge 29 097 579 000 kroner under rammeområde 8 som er det samme som det som følger av Regjeringens forslag.

Disse medlemmer viser for øvrig til merknader under punkt 3.2.8.2.1.

3.2.8.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 8 settes til 30 319 148 000, som er en økning i forhold til Regjeringen på 1 221 569 000 kroner.

Disse medlemmer ønsker en forsvarspolitik og et forsvar som bygger på de utfordringer vi står ovenfor i dagens og morgendagens samfunn. Videre må Forsvaret være av en slik karakter at det lett kan tilpasses de ulike trusselbilder, dette kan best sikres ved å beholde et grunnleggende forsvar med kjerneoppgaver på norsk jord, men med kapasiteter til å delta i operasjoner også andre steder i verden.

Disse medlemmer ser Norges sikkerhetspolitiske situasjon ut fra ulike kriterier. Det grunnleggende forhold i denne sammenheng er vår plassering i den strategiske geografi. Historisk har det vært av interesse for stridende parter å kunne benytte baser på norsk jord i forbindelse med kampen om sjorutene i Nord-Atlanteren eller for å hindre fienden i å gjøre det samme. I første verdenskrig avskrekket et sterkt norsk forsvar noen fra å ta seg til rette. I den andre verdenskrig ble det et kappløp om å fylle det tomrommet som den norske nedrustningen på 1930-tallet hadde skapt. Dette forhold er fortsatt aktuelt. I tillegg har den russiske oppbyggingen på Kola etter 2. verdenskrig ført til at vi like utenfor vår stuedør i nord har fått den eneste konsentrasjon av militær slagkraft som kan ødelegge store deler av USA og Europa på kort tid. Etter Sovjetunionens oppløsning, utviklingen innenfor Russlands væpnede styrker, og på grunn av den teknologiske utviklingen, er den relative betydning for Russland av nordområdene økende.

En konflikt, uansett hvor i verden den oppstår (for eksempel Kina/Taiwan), som utvikler et øst/vest-perspektiv, vil på denne bakgrunn umiddelbart medføre økt spenning og sensitivitet i nord. Dette vil kunne skje meget raskt.

I tillegg er det i de senere år oppdaget store og meget verdifulle forekomster av olje og gass i de store havområdene vi har ansvar for. Dette i tillegg til de rike fiskeforekomstene. At grense- og ansvarsforholdene er uavklart i disse områdene, øker risikoen for konflikter og kriser. Kriser som det vil kunne være sterkt ønskelig at vi kan håndtere selv med egne ressurser, fordi det vil kunne virke eskalerende dersom vi trekker inn allierte. Den stadig mer pågående holdning fra russisk side i disse områdene, som nå også uttrykkes i offisielle dokumenter, forsterker denne problematikken.

Helt siden Norge tiltrådte FN-traktaten har vi vært forpliktet til å delta i internasjonale fredsoperasjoner. Da NATO gikk inn for å utvide sitt engasjement til også å gjelde dette, økte også våre forpliktelser på dette området tilsvarende. Det er dessuten særlig i små lands interesse at det utvikles en internasjonal rettsorden bakket opp av et hensiktsmessig "politiapparat". For Norge er det spesielt viktig at branner slukkes mens de er små, før de eskalerer og eventuelt får et øst/vest-perspektiv som av ovennevnte grunner umiddelbart vil medføre konsekvenser for oss. Det er også slik at dersom vi vil ha hjelp, må vi være villig til å bidra ute. Internasjonale operasjoner gir dessuten verdifull erfaring for norsk militært personell.

Disse medlemmer viser til utviklingen i NATO og at det er kommet advarsler fra amerikansk side om at manglende europeisk evne til å ta ansvar kan få konsekvenser for USAs engasjement i Europa og for NATOs fremtid. Den nye amerikanske administrasjonen gjennomgår nå det amerikanske forsvaret med sikte på omfattende endringer. Utviklingen av en ny styrkestruktur og nye strategiske målsettinger for de amerikanske militære styrker kan innebære at USA reduserer sitt engasjement i Europa, noe som vil endre vår sikkerhetspolitiske stilling.

Disse medlemmer vil derfor peke på det uheldige dersom Norge øker sin allianseavhengighet i tilfelle kriser i vårt eget nærområde, uten å kjenne hvilke prioriteringer USA vil gjøre i tiden som kommer.

Disse medlemmer viser til den misnøye med Norges forsvarsanstrengelser som har kommet frem i NATO, og at dette både går på ressurstilgangen og på at den nå vedtatte strukturen blir for liten i forhold til Norges behov og NATOs forventninger.

Forsvarsbudsjettets andel av BNP er en viktig målestokk på forsvarsinnsatsen i de enkelte medlemsland i alliansen. Norges del av BNP lå på ca. 3 pst. i 1990 mens den i 2000 kom ned på 1,9 pst. og at den etter prognosene vil bli liggende der i kommende år dersom de signaler som er gitt blir fulgt opp i forhold til budsjettene for perioden frem til 2005. Gjennomsnittet for NATOs medlemsland er 2,2 pst. Fremskrittspartiet vil minne om at minimumskravet til NATOs søkerland er at de må komme opp på 2 pst., og at de nå gjør store anstrengelser for å tilfredsstille dette kravet. Det burde etter disse medlemmers mening være en selvfølge at Norge ikke ligger under denne grensen. Det norske forsvarsbudsjettet må derfor snarest heves til minimum 2 pst. av BNP, det vil si 31,2 mrd. kroner (2002-kroner). Disse medlemmer vil peke på at spesielle forhold i norsk økonomi relatert til olje- og gassaktiviteten bidrar til et relativt høyt BNP slik at en vekting mot BNP-mål ikke vil få samme virkning som andre land vi sammenligner oss med. Disse medlemmer mener at vi likevel, som nasjon, vil bli vektet av andre land på dette sammenligningsgrunnlag.

Disse medlemmer mener at bilaterale forsterkningsavtaler også i fremtiden vil utgjøre en viktig sikkerhets- og forsvarspolitisk hjørnestein. I denne sammenheng er det spesielt viktig å videreføre og utvikle det strategiske partnerskap med USA. Dette forutsetter

at de generelle bilaterale relasjonene til USA må håndteres slik at båndene styrkes. Et av de viktigste elementene i et slikt partnerskap er forhåndslagring av amerikansk militært utstyr og tilhørende avtaler. Like viktig er det å videreføre amerikansk trenings- og øvelsesvirksomhet i Norge, samt effektiv etterretningssamarbeid. En videreføring og utvikling av andre bilaterale avtaler er også fortsatt viktig. NATO er hjørnesteinen i vår sikkerhets- og forsvarspolitiske forankring. Disse medlemmer vil likevel peke på betydningen av at Norge finner et troverdig feste i det forsvarspolitiske samarbeid som utvikles i EU. Norge bør med det for øyet blant annet aktivt stimulere til utvikling av samtrening og øving for styrker fra europeiske land.

Forsvaret bør etter disse medlemmers oppfatning ha følgende oppgaver:

- militær tilstedeværelse i prioriterte områder
- etterretning og overvåking av norske interesseområder
- suverenitetshevdelse og myndighetsutøvelse
- krisehåndtering i norske områder
- forsvar av norske områder og tilrettelegging for å møte utfordringer mot norsk sikkerhet sammen med allierte
- sikring av vitale samfunnsfunksjoner
- internasjonalt engasjement
- annen samfunnsnyttig bruk av Forsvaret

Norge har sluttet seg til NATOs reviderte strategiske konsept som følgelig også gjelder utformingen av det norske forsvaret. Det strategiske konsept understreker at alliansens styrker må omstilles for å kunne løse et bredt spekter av oppgaver, inkludert kollektivt forsvar. Dette har direkte konsekvenser for de allierte landenes styrkestrukturer og styrkenivåer. I arbeidet med å modernisere og tilpasse alliansens styrkestruktur siktes det mot en optimal balanse mellom styrker på ulike beredskapsnivå samtidig som man beholder evnen til mer langsiktig gjenoppbygging dersom det skulle bli påkrevet.

Evne til effektivt engasjement, deployering og mobilitet, overlevelse for styrker og infrastruktur, samt utholdenhet som omfatter så vel logistikk som utskifting av styrker, blir i alliansen fremhevet som avgjørende. Videre vil tilstrekkelig kapasitet innenfor områder som kommando og kontroll, kommunikasjon, etterretning og overvåking forsterke styrkenes anvendelighet. Disse kravene har konsekvenser for styrkenes utrustning, beredskap, tilgjengelighet, utholdenhet, øvelser og trening, utplassering og evne til oppbygging og mobilisering.

Disse medlemmer ser det som naturlig å øke overføringene til den spisse delen av Forsvaret, ut fra dagens sikkerhetspolitiske og økonomiske situasjon. FFI er et verktøy for forsvaret med tanke på utvikling og tilpasning av blant annet materiell og installasjoner til Forsvaret generelt. Med tanke på de små ressurser Forsvaret får tildelt og den strukturendring og effektivisering av Forsvaret vi i dag er inne i, er det naturlig at Forsvaret i større grad bygger på erfaringer fra andre

land og alliertes erfaringer med tanke på materiell og installasjoner som er nødvendig for å ivareta Forsvarets oppgaver. På den bakgrunn vil det ikke lenger være nødvendig at Forsvaret ved FFI gjør egne forskningsprosesser på allerede belyste områder og kunnskapsfelt innen alliertes militære oppdragsløsninger. Disse medlemmer vil derfor redusere kap. 1719 post 50 med 50 mill. kroner. Det er også naturlig at Forsvarets forskningsinstitutt effektiviserer sin drift i forbindelse med den pågående strukturendringen.

3.2.8.2.5 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Norge er det landet i NATO som etter USA bruker mest på forsvar pr. innbygger, og mener at det er mulig med et betydelig billigere forsvar, forutsatt at vi prioriterer de oppgavene som reelt sett er viktigst for vår sikkerhet. Disse medlemmer mener at norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk må ta utgangspunkt i en mer helhetlig forståelse av våre største sikkerhetsutfordringer, og hvilke virkemidler som er best egnet til å møte disse. Disse medlemmer understreker at Norges sikkerhet også ivaretas gjennom tiltak i utenrikspolitikken og tiltakene på områder som politi og sivilt beredskap. Disse medlemmer viser til at Regjeringen i St.prp. nr. 55 (2001-2002) slo fast at

"det i langt større grad enn før rom for å anvende hele spektret av sikkerhetspolitiske virkemidler, i første rekke de: (1) politiske, (2) lovmessige, (3) politimesige, (4) diplomatiske, (5) økonomiske, (6) informasjonsmessige, (7) humanitære og (8) militære"

og videre at

"Bruk av militærmakt utgjør kun ett slikt virkemiddel og vil i de fleste situasjoner neppe være det dominerende sikkerhetspolitiske virkemidlet."

Dette er disse medlemmer enig i, og mener at konsekvensen av dette er at en bør overføre ressurser fra militært forsvar til andre sektorer hvor en kan forebygge konflikter eller alvorlige hendelser som kan true vår sikkerhet.

Disse medlemmer mener at det alt for lenge har vært stilt for svake krav til effektiv ressursbruk i Forsvaret. Eksemplene på kostnadsoverskridelser og budsjettsprekker er mange. Samtidig mener disse medlemmer at Stortinget bidratt til å skape uforutsigbare rammer for Forsvaret, ved at en gir signaler om at det skal komme økte bevilgninger i framtiden og ved å vedta strukturelementer som det ikke er økonomisk dekning for innen de vedtatte rammene.

Disse medlemmer mener det er grunnlagt for å kunne redusere hæren betydelig i den nåværende sikkerhetspolitiske situasjonen, og vil gå imot den sterke opptrappingen av innsatsen når det gjelder å klargjøre det norske forsvar for deltakelse i offensive utenlandsoperasjoner.

Disse medlemmer mener det er stor fare for at innkjøp av nye kampfly til anslagsvis 40 mrd. kroner

kan bli en betydelig feilinvestering for Forsvaret. Disse flyene vil både bli unødvendig dyre, og dårlig tilpasset de reelle behovene for Forsvaret.

Disse medlemmer mener at også planene om bygging av nye Skjold-klasse missiltorpedobåter vil innebære en dyr feilinvestering for Forsvaret, og mener dette bør reverseres. Disse medlemmer foreslår videre å avbryte en rekke andre store investeringer slik som innkjøpet av nye fregatter og bygging av Regionfelt Østlandet.

På områdene Kystvakten og Redningstjenesten ønsker disse medlemmer å styrke innsatsen. Disse medlemmer viser til at Kystvakten høsten 2003 så seg nødt til å innstille deler av sin virksomhet på grunn av dårlig økonomi. Det er svært urovekkende når det er et klart økende behov for kontroll og beredskap i forbindelse med økende oljefrakt langs kysten vår.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 8 bevilges med 24 697 579 000 kroner, som er 4 400 000 000 kroner mindre enn Regjeringen foreslår.

3.2.8.2.6 *Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet*

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett, og foreslår at rammeområde 8 bevilges med 28 405 579 000 kroner. Dette er 692 mill. kroner mindre enn Regjeringens forslag.

Dette medlem er kritisk til den omdisponeringen av ressurser mot internasjonale operasjoner som Regjeringen legger opp til. Senterpartiet ønsker å opprettholde den nasjonale forsvarsevnen, og vil derfor kanalisere en større andel av ressursene til hæren og Heimevernet. Senterpartiet foreslår å øke bevilgningene til hæren med 1 041 mill. kroner, slik at vi kommer på nivå med 2003-budsjettet. Videre foreslår Senterpartiet å opprettholde bevilgningen til Heimevernet på årets nivå ved å bevilge 74 mill. kroner ekstra på kap. 1734.

Innenfor forsvarsramma prioriterer Senterpartiet videre å øke bevilgningen til Kystvakten, og til kommuner som mister mange arbeidsplasser knyttet til Forsvaret. Kystvakten må styrkes for å sikre at den kan utføre de viktige samfunnsoppgaver den er pålagt. Derfor foreslår Senterpartiet å bevilge 10 mill. kroner utover Regjeringens forslag på kap. 1790.

Dette medlem mener Forsvaret bør revurdere flere prosjekter som aldri burde vært igangsatt, og som gir lite forsvarsevne sett i forhold til de store ressursene som investeres i prosjektene. Midlene fra disse prosjektene bør frigjøres og overføres til mer samfunnsnyttige formål. Dette medlem mener Regionfelt Østlandet og fregattprosjektet er eksempel på slike uheldige prosjekter. Regionfelt Østlandets kostnadsramme på 300 mill. kroner på budsjettet for 2004 reduseres til 0 kroner, og bevilgningen til fregattene kuttes med i overkant av 1,5 mrd. kroner.

Dette medlem viser for øvrig til behandlingen i forsvarskomiteen.

3.2.8.2.7 Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet

Komiteens medlem fra Kystpartiet foreslår en ramme på 29 097 579 000, som er det samme som Regjeringens forslag, jf. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1-11 (2003-2004).

Dette medlem er kritisk til den omdisponeringen av ressurser mot internasjonale operasjoner som Regjeringen legger opp til. Kystpartiet ønsker å opprettholde den nasjonale forsvarsevnen, og vil derfor kanalisere en større andel av ressursene til Sjøforsvaret og Heimevernet. Videre foreslår Kystpartiet å opprettholde bevilgningen til Heimevernet på årets nivå ved å bevilge 74 mill. kroner ekstra på kap. 1734 og å styrke Sjøforsvaret med 126 mill. kroner på kap. 1732.

Innenfor forsvarsramma prioriterer Kystpartiet videre å øke bevilgningen til Kystvakten, og til kommuner som mister mange arbeidsplasser knyttet til Forsvaret. Kystvakten må styrkes for å sikre at den kan utføre de viktige samfunnsoppgaver den er pålagt. Derfor foreslår Kystpartiet å bevilge 100 mill. kroner utover Regjeringens forslag på kap. 1790.

Dette medlem mener Forsvaret bør revurdere flere prosjekter som aldri burde vært igangsatt, og som gir lite forsvarsevne sett i forhold til de store ressursene som investeres i prosjektene. Midlene fra disse prosjektene bør frigjøres og overføres til mer samfunnsnyttige formål. Dette medlem mener Regionfelt Østlandet er et godt eksempel på slike uheldige prosjekter. Regionfelt Østlandets kostnadsramme på 300 mill. kroner på budsjettet for 2004 reduseres til 0 kroner.

3.2.8.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 8

Tabell 3.16. Forslag til netto rammesum for rammeområde 8

Forslag fra:	(alle tall i 1 000 kroner)	
	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11	29 097 579	-
H, KrF og V	28 912 579	-185 000
A	29 097 579	0
FrP	30 319 148	1 221 569
SV	24 697 579	-4 400 000
Sp	28 405 579	-692 000
Kp	29 097 579	0

3.2.9 Rammeområde 9 (Næring), under næringskomiteen

3.2.9.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.17

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
Utgifter rammeområde 9 (i hele tusen kroner)		
900	Nærings- og handelsdepartementet (jf. kap. 3900)	198 900
901	Styret for det industrielle rettsvern (jf. kap. 3901)	176 200
902	Justervesenet (jf. kap. 3902)	69 200
903	Norsk Akkreditering (jf. kap. 3903)	17 100
904	Brønnøysundregistrene (jf. kap. 3904)	204 200
905	Norges geologiske undersøkelse (jf. kap. 3905)	136 700
906	Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard (jf. kap. 3906)	14 300
907	Sjøfartsdirektoratet (jf. kap. 3907)	259 800
908	Skipsregistrene (jf. kap. 3908)	8 000
909	Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk	750 000
912	Bedriftsrettet informasjonsformidling	13 000
913	Standardisering	26 500
914	Spesielle IT-tiltak	86 000
922	Norsk Romsenter (jf. kap. 3922)	272 000
924	Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer	25 500
929	Bedriftsrettet kompetanseoverføring	14 000
934	Internasjonaliseringstiltak	58 600
937	Reiselivstiltak	2 000

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
938	Omstillingstiltak	35 000
950	Forvaltning av statlig eierskap (jf. kap. 3950 og 5656)	11 500
953	Kings Bay AS	13 000
2421	Nytt innovasjons- og internasjonalsiseringsselskap (jf.kap. 5325 og 5625)	838 250
Sum utgifter rammeområde 9		3 229 750
Inntekter rammeområde 9 (i hele tusen kroner)		
3900	Nærings- og handelsdepartementet (jf. kap. 900)	2 150
3901	Styret for det industrielle rettsvern (jf. kap. 901)	178 400
3902	Justervesenet (jf. kap. 902)	50 300
3903	Norsk Akkreditering (jf. kap. 903)	15 200
3904	Brønnøysundregistrene (jf. kap. 904)	384 500
3905	Norges geologiske undersøkelse (jf. kap. 905)	34 900
3906	Bergvesenet med Bergmesteren for Svalbard (jf. kap. 906)	1 300
3907	Sjøfartsdirektoratet (jf. kap. 907)	161 900
3908	Skipsregistrene (jf. kap. 908)	11 000
3939	Støtte til skipsbygging (jf. kap. 939)	64 400
3961	Selskaper under NHDs forvaltning (jf. kap. 2426 og 5609)	264 500
5325	Nytt innovasjons- og internasjonalsiseringsselskap (jf. kap. 2421 og 5625)	59 900
5609	Renter fra selskaper under NHDs forvaltning (jf. kap. 2426 og 3961)	135 550
Sum inntekter rammeområde 9		1 364 000
Sum netto rammeområde 9		1 865 750

3.2.9.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.9.2.1 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at Samarbeidsregjeringens budsjettforslag for 2004 er et budsjett for arbeidsplasser, velferd og fornyelse. Et livskraftig og internasjonalt konkurransedyktig næringsliv er en forutsetning for fremtidig velferd.

Disse medlemmer mener Regjeringens forslag viderefører satsingen på bedre generelle rammebetingelser for næringslivet. Regjeringen viderefører en økonomisk politikk som har bidratt til lavere rente, svekket kronekurs og moderat lønnsvekst. Dette er grunnleggende for å styrke verdiskapingen i konkurranseutsatt sektor og dermed bidra til økt sysselsetting. Disse medlemmer vil understreke Regjeringens satsing på fornyelse og viser til Regjeringens prioritering av en aktiv og målrettet innovasjonspolitik som blant annet inkluderer entreprenørskap og infrastruktur. I forslaget er det avsatt 10 mill. kroner for å følge opp Regjeringens innovasjonsplan i 2004.

Disse medlemmer viser til samordningen av de næringsrettede virkemidlene i et nytt innovasjons- og internasjonalsiseringsselskap fra 2004. Dette selskapet vil etter Regjeringens forslag blant annet få ansvaret for et nytt landsdekkende såkornfond som skal tilføre kunnskapsbedrifter med stort vekstpotensial kompetanse og egenkapital (100 mill. kroner i tapsfond og 400 mill. kroner i ansvarlig lån). Dette fondet kommer i tillegg til de fire regionale såkornfondene som ble

vedtatt opprettet i forbindelse med revidert budsjett for 2003. Regjeringen fortsetter satsingen på forskning og utvikling ved å øke de samlede forskningsbevilgningene med 1,1 mrd. kroner. For å bidra til å gjøre norske bedrifter bedre rustet for konkurranse i et stadig mer kunnskapsbasert næringsliv, vil Regjeringen videreføre satsingen på ordningen med skattefradrag for bedriftenes utgifter til forskning og utvikling (SkatteFUNN). Ordningen anslås å innebære en skattelette for bedriftene på 1,5 mrd. kroner i 2004.

Disse medlemmer viser til Regjeringens mål om å gjøre det enklere å starte og drive bedrift. Arbeidet med elektronisk innrapportering fra næringslivet (AltInn-prosjektet) er en prioritert del av forenkling- og samordningsarbeidet. Det foreslås i alt 56,8 mill. kroner til AltInn i budsjettforslaget for 2004.

Disse medlemmer viser til Regjeringens satsing på elektronisk infrastruktur og forslaget i St.meld. nr. 49 (2002-2003) Breiband for kunnskap og vekst, om behovet for å styrke bredbåndsutviklingen i distriktene gjennom HØYKOM-ordningen. I forslaget til budsjett bevilges 30 mill. kroner til et nytt program, HØYKOM distrikt.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen vil følge opp stortingsflertallets vedtak i Innst. S. nr. 283 (2002-2003) Virkemidler for et innovativt og nyskapende næringsliv, om det distriktsrettede næringsfondet og merknader knyttet til disse.

Disse medlemmer viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet og foreslår at rammeområde 9 bevilges med 2 235 750 000 kroner,

som er 370 000 000 kroner høyere enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.9.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet foreslår i sitt budsjettforslag at ramme 9 settes til 2 488 750 000 kroner, som er 623 000 000 kroner mer enn det som følger av Regjeringens budsjettforslag.

Disse medlemmer er bekymret for den stigende arbeidsledigheten og vil sikre arbeid til alle gjennom en aktiv og målrettet næringspolitikk. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet derfor i sitt alternative budsjett har en tiltakspakke på 2,1 mrd. kroner til næringsliv og arbeidsmarked for å skape og sikre arbeidsplasser.

Disse medlemmer mener det er nødvendig med en langt mer aktiv og målrettet næringspolitikk enn den Regjeringen fører og viser til Dokument nr. 8:101 (2002-2003) fra stortingsrepresentantene Jens Stoltenberg, Hill-Marta Solberg, Ranveig Frøiland, Tore Nordtun og Torstein Rudihagen om tiltak mot den økende arbeidsledigheten og mot nedbygging av konkurranseutsatt næringsliv og Innst. S. nr. 266 (2002-2003).

Disse medlemmer viser til SNDs ordning med forsknings- og utviklingskontrakter som fører til økt kompetanseutvikling og er viktig for framtidig lønnsomhet. Disse medlemmer vil peke på at SNDs tilsagn om støtte ifølge bedriftene selv har stor betydning for om prosjektene blir gjennomført og bidrar til å utløse annen finansiering. Disse medlemmer vil derfor bevilge 150 mill. kroner mer enn Regjeringen til dette, over den nye innovasjonens budsjett.

Disse medlemmer viser til at bevilgningen til SNDs landsdekkende innovasjonsordning bare tilsvarer 20 pst. av det den var i 1995, og vil foreslå å øke bevilgningen til landsdekkende innovasjonsordning, under den nye innovasjonens enheten, med 80 mill. kroner. Bevilgningen skal brukes til å støtte kommersialisering av forskningsresultater, kompetanseutvikling og støtte til nyetablerere. I tillegg vil disse medlemmer bevilge 20 mill. kroner til et program for kulturbasert næringsutvikling, som Stortinget ga oppstartsmidler til i vår.

God design er i mange sammenheng viktig for å styrke lønnsomhet og konkurranseevne i norsk industri. Disse medlemmer vil derfor bevilge 10 mill. kroner til et program for næringsrettet design, administrert av den nye innovasjonens enheten, som Stortinget ga oppstartsmidler til i vår.

Disse medlemmer vil i tillegg bevilge 10 mill. kroner til programmet "Innovasjon Møbel". Målet med programmet er å bidra til innovasjon og nyskaping, blant annet bedre design. Programmet skal også bidra til omstilling og til at deltakende bedrifter skal ha en internasjonal ambisjon i sin produktutvikling/design og innovasjon.

Disse medlemmer viser til at også reiselivsnæringen i Norge opplever en tiltagende internasjonal

konkurranse og at norsk reiseliv har tapt markedsandeler på eksportmarkedene. Disse medlemmer vil øke bevilgningen til internasjonal markedsføring av Norge med 17 mill. kroner.

Disse medlemmer mener SIVA må få mulighet til å etablere flere nye inkubatorer, og viser til at SIVA vil etablere inkubatorer på steder der hjørnesteinsbedrifter enten er på vei inn i krise eller bedriften kan bidra til knoppskyting og dermed til et mer sammensatt næringsliv og reduserte sårbarheten i lokalsamfunnet. Disse medlemmer vil øke bevilgningen til SIVA med 10 mill. kroner til økt satsning på inkubatorer, særlig de såkalte industriinkubatorene. I tillegg vil disse medlemmer øke utlånsrammen til SIVA med 300 mill. kroner.

For ytterligere å bidra til aktivitet i norsk næringsliv vil disse medlemmer øke bevilgningen til næringsrettet forskning med 23 mill. kroner og til Norsk Designråd med 2 mill. kroner.

Disse medlemmer vil også bevilge 4 mill. kroner for å slutføre prosjekt- og finansieringsplan for bygging av vedlikeholds- og beredskapsdokk i Harstad.

Disse medlemmer mener det er riktig og nødvendig å satse langsiktig og systematisk innenfor næringer der vi har gode forutsetninger for å lykkes, fordi Norge har god tilgang på naturressurser eller ha utviklet spesiell kompetanse. De fleste av disse næringene er konkurranseutsatte, og det er viktig å ha en del konkurranseutsatt virksomhet for å bevare balansen i utenriksøkonomien på lang sikt.

Disse medlemmer vil foreslå å bevilge penger til opprustning av skipsflåten gjennom en videreføring av NO_x-reduksjonsprogrammet. Sjøfartsdirektoratet disponerte i perioden fra 1996 til 2000 til sammen 35 mill. kroner i tilskudd fra statsbudsjettet til tiltak som reduserer utslipp av nitrogenoksider fra skip i norsk kystfart (NO_x-RED-programmet). Når alle prosjektene i programmet er gjennomført forventes de ulike tiltakene å gi en total NO_x-reduksjon på 1 500 tonn årlig. I tillegg har flere av tiltakene gitt reduksjon av CO₂-partikler, karbonoksid og hydrokarboner. Da det fortsatt er et stort behov for å oppgradere og redusere utslippene fra skipsflåten, blant annet ferger, fraktebåter og fiskefartøy, vil disse medlemmer bevilge 10 mill. kroner til å videreføre dette programmet.

Norge har et av verdens beste maritime miljø og denne næringen har utviklet seg til å bli kompetansebasert, samt ledende på innovasjon og forskning. Disse medlemmer viser til at denne næringen i dag opplever stagnasjon og tendens til forvitring. Dette ser vi ved at antall skip i flåten går ned, antall sjøfolk er redusert, verft og utstyrsleverandører sliter. Disse medlemmer viser til at stadig flere EØS-land har innført ulike ordninger for sine sjøfolk, noe som medfører at Norge sakker akterut som attraktiv lokaliserings- og rekrutteringsbase for rederi- og offshorevirksomhet. For å opprettholde norsk maritim næring mener disse medlemmer at det er nødvendig med stabile ordninger

som sikrer norske sjøfolk konkurransedyktige rammevilkår tilsvarende det sjøfolk i våre naboland har.

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet høsten 2002 fremmet forslag i Stortinget om å utvide nettolønnsordningen for norske sjøfolk, og at Stortinget våren 2003 vedtok en utvidelse av nettolønn til alle sjøfolk på offshorefartøy i NOR. Disse medlemmer går derfor imot Regjeringens fremlegg, og foreslår å bevilge 270 mill. kroner mer enn Regjeringen til nettolønnsordningen offshoreflåten i NOR. Disse medlemmer mener at en videre utvidelse av nettolønnsordningen til nye fartøysgrupper er viktig, og dette vil bli et sentralt tema når Stortinget skal behandle den varslede meldingen om skipsfart våren 2004.

Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen tar ut 95 pst. utbytte fra Statkraft, uten å tilføre selskapet ny egenkapital. Disse medlemmer vil understreke at Stortinget tidligere har sluttet seg til å styrke Statkrafts egenkapitalsituasjon betydelig for at selskapet skal kunne vokse, og peker på at flertallet i Stortinget senest i vår vedtok å tilføre selskapet 10 mrd. kroner for at Statkraft skal få styrke sin posisjon i markedet. Disse medlemmer vil følge opp vedtaket og tilføre Statkraft 10 mrd. kroner i økt egenkapital.

Disse medlemmer vil fremheve norsk industris viktige posisjon for å skape verdier og bidra til sysselsettingen over hele landet. Nye tall fra SSB viser at det sist år forsvant nærmere 20 000 industriarbeidsplasser i Norge og dette bekrefter behovet for en helhetlig industripolitikk. Disse medlemmer viser til NOU 2003:13, Holden II. Og mener det i oppfølgingen av dette er nødvendig at Regjeringen legger frem en samlet oversikt over hva Regjeringen mener må til for å sikre norsk eksportindustri gode og robuste rammevilkår for fortsatt utvikling i Norge.

3.2.9.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 9 settes til 2 323 050 000 kroner, som er en økning i forhold til Regjeringen på 457 300 000 kroner.

Disse medlemmer viser til en bred politisk enighet om at for å nå målene om arbeid for alle, videreutvikling av det norske velferdssamfunnet, rettfærdig fordeling og en bærekraftig utvikling, kreves det et sterkt og konkurransedyktig næringsliv. I St.meld. nr. 51 (2002-2003) Virkemiddelproposisjonen ble det slått fast at Norge skal ligge i tet på viktige områder innenfor kunnskap, teknologi og verdiskapning.

Disse medlemmer minner om at skiftende regjeringer det siste tiår har presentert gode mål og velmente ønsker for næringslivet. Det eksisterer en sterk kontrast mellom visjon og virkelighet. Dette er blitt særlig tydelig siste året med en alvorlig forvitring av virksomheter. Omstillingene og arbeidsledigheten i den etablerte industrien er større enn på mange år. Samtidig uteblir den ønskede fornyelsen i næringslivet.

Disse medlemmer vil minne om at Norge knapt har fått frem en eneste ny bedrift av internasjonal format de siste 20 år.

Skal utviklingen snus i positiv retning, kreves en ny næringspolitikk i videste forstand. En slik politikk må omfatte alle rammevilkår som påvirker næringslivets konkurranseevne, slik som den økonomiske politikken, forskningspolitikken, utdanningspolitikken, energipolitikken, eierskapspolitikken og skattepolitikken i tillegg til den tradisjonelle næringspolitikken.

Et av hovedfundamentene i Fremskrittspartiets politikk er at alle bransjer i utgangspunktet skal drive næringsvirksomhet basert på prinsippet om fri konkurranse fordi dette også gir gode samfunnsmessige løsninger. En betydelig reduksjon av skatte- og avgiftstrykket, effektivisering av offentlig tjenesteproduksjon, konkurranseutsetting av fellesskapets oppgaver, reduksjon i offentlige utgifter og systematisk deregulering og avbyråkratisering som ledd i å finansiere skatte- og avgiftslettelsene, vil være positive signaler som næringslivet trenger for å skape optimisme og utløse investeringslyst. Med en slik politikk vil flere virksomheter utvikle en robusthet som bedrer fremtidsmulighetene og bidrar til verdiskapningen i samfunnet.

Disse gunstige betingelsene er helt nødvendig for å gjenvinne tilliten til langsiktig lønnsomhet for investeringer. Disse medlemmer legger til grunn at en tilstrekkelig reduksjon av skatter og avgifter og offentlige inngrep vil ha en positiv dynamisk effekt for norsk økonomi.

Vi viser til Regjeringens ambisjoner for invasjonspolitikken om at "Norge skal være et av verdens mest nyskapende land" og "På viktige områder skal Norge ligge i tet internasjonalt når det gjelder kunnskap, teknologi og verdiskapning". Det er nødvendig å endre et av næringspolitikkenes hovedprinsipper fra næringsnøytralitet til målrettet satsing hvis ambisjonen helt eller delvis ska kunne innfris. I en tid med en rivende teknologisk utvikling, enorme endringer i markedene og en skjerpet global konkurranse er en slik omlegging nødvendig og det må bl.a. satses målrettet og langsiktig på områder der vi har særlige forutsetninger så som, biomarin, energi/offshore og maritim sektor.

Disse medlemmer ser med bekymring på den manglende kapitaltilgangen til norsk næringsliv i tidligfase så som såkorn- og venturekapital. Den manglende kapitaltilgangen i næringslivet skyldes i stor grad at staten legger beslag på store deler av verdiskapningen som finner sted i privat sektor. Disse medlemmer stiller seg uforstående til viktigheten av at det offentlige skal spare store beløp investert i utlandet, mens arbeidsledigheten øker i den innenlandske private sektor. Betydelige midler bør tilbakeføres til det private næringslivet her hjemme slik at den etterlengtede veksten gir større muligheter. Disse medlemmer ønsker en stat som tar aktivt ansvar for å styrke norske private Eiermiljøer, slik at der private eierskapet i Norge kan styrkes betydelig i forhold til i dag. Det er nødvendig med en debatt om hvordan oljeformuen skal disponeres, og at det bør åpnes for at en større del av denne kan investeres i norske selskaper, bl.a. gjennom

ulike fonds hvor private interesser og staten investerer i fellesskap. Det nye innovasjons- og internasjonaliseringsselskapet kan bli en viktig brikke som en del av en aktiv næringspolitikk.

Disse medlemmer minner om Stortingets vedtak i tilknytning til frontaledebatten:

"Stortinget ber Regjeringen utrede ulike måter å gjøre Norges kapitalstyrke til et konkurransefortrinn for norsk konkurranseutsatt næringsliv - herunder mulige fondskonstruksjoner."

Dette er et skritt fremover for å få gjennomslag for at landets nye råvare, kapital, i langt større grad kan bidra til å styrke norsk næringsliv. Fremskrittspartiet regner med at en utredning om opprettelsen av statlig strukturfond som skal være en co-investor for norske private interesser i forbindelse med utenlandske oppkjøp eller forretningsmessige og næringsmessige begrunnede nødvendige restruktureringstiltak av norsk konkurranseutsatt næringsliv, må være en del av dette arbeidet.

Disse medlemmer minner om at stadig flere av de land som har lyktes i å utvikle en suksessindustri, så som Finland, Irland og USA har i betydelig grad skapt nye spilleregler der etablerte "sannheter" ikke lenger holder for å hevde seg i konkurransen. Vi viser til at i Finland har suksessen bygd på en aktiv næringspolitikk med betydelig bruk av offentlige midler til utvikling av ny teknologi samt utdanning av relevant kompetanse på alle nivåer. Finland har utviklet et dynamisk samspill mellom statlige og private aktører. Utviklingen fra en råvarebasert økonomi til å innta plassen som en av verdens ledende nasjoner i utviklingen av høyteknologi, er et resultat av et intimt samarbeid mellom industri, forskning og offentlig politikk. Disse medlemmer mener Norge bør utvikle tilsvarende strategier for å kunne innta en tetposisjon når det gjelder teknologiutvikling og konkurransekraft.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett for 2004 vil synliggjøre en politikk for et friere samfunn hvor enkeltmennesker og bedrifter gis frihet og oppmuntring til arbeid og innsats. Disse medlemmer vil prioritere en aktiv næringspolitikk på viktige områder:

- Opprettholde og styrke hele det norske maritime miljøet med et høyt antall norske sjøfolk på norskregistrerte skip gjennom forslag om å innføre nettolønn for all konkurranseutsatt skipsfart.
- Som et ledd i en økt satsing på en ny og forbedret infrastruktur, bør det opprettes et bredbåndsfond av betydelig størrelse.
- Det foreslås en økt bevilgning for å styrke og utvikle en slagkraftig landsdekkende innovasjonsordning i det nye innovasjons- og internasjonaliseringsselskapet slik at det får tilstrekkelige resurser til å løfte prosjekter.
- Økte bevilgninger foreslås til eksportrettet virksomhet som et ledd i å styrke det offentlige tilbudet til eksportbedrifter som har betydelige konkurranseproblemer i de internasjonale markedene.

- Videreføre satsingen på norsk reiselivsnæring ved å øke bevilgningen til internasjonal markedsføring av Norge som turistland.
- Styrking av FoU-innsatsen, både til offentlige og industrielle forsknings- og utviklingskontrakter, gjennom økte bevilgninger som et bidrag til styrket konkurransekraft og nyskaping i næringslivet.
- Forslag om et nytt landsdekkende såkornfond på 500 mill. kroner basert på en modell som muliggjør økt deltakelse fra private kilder.

3.2.9.2.4 Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti understreker at en innovativ, nyskape og sunn økonomi kjennetegnes av fokus på nye og bedre måter å gjøre ting på. En politisk satsing på et mer innovativt Norge må derfor følges opp med konkrete og mer offensive tiltak. I Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett er samlede næringsrelaterte prioriteringer presentert. Disse medlemmer vil i sum bevilge 4,3 mrd. kroner mer til et innovativt Norge enn det Regjeringen foreslår.

Innovasjon dreier seg om utvikling. Studier viser at det store flertallet av norske næringer og bedrifter i første rekke innoverer gjennom anskaffelse av nytt maskineri. Et viktig element i en offensiv satsing for innovasjon er dermed å bedre avskrivningsmuligheten for maskineri og utstyr, fra fem til fire år, slik at det blir mer lønnsomt å modernisere. Disse medlemmer viser til merknader i Budsjett-innst. S. nr. 1 (2003-2004).

Disse medlemmer viser til at Stortinget tidligere har vedtatt å øke norsk forskningsnivå som andel av BNP opp mot OECD-nivå. Regjeringens opplegg innebærer en økning av forskninga, men oppfyller på langt nær det som er nødvendig i en opptrapping for å nå målsettingen. I Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett økes derfor samla forskningsinnsats med 1,2 mrd. kroner i forhold til Regjeringen. Viktige elementer i denne satsinga er å styrke universitets- og høyskoleforskninga med 500 mill. kroner, styrke Forskningsrådet med 600 mill. kroner samt øke forskningsfondet med 2 mrd. kroner med forventet avkastning på 100 mill. kroner per år.

Disse medlemmer bevilger industrielle forsknings- og utviklingskontrakter med 250 mill. kroner mer enn Regjeringen, samt styrker den landsdekkende innovasjonsordningen med 350 mill. kroner. Denne ordningen har i dag en lav bevilgning i forhold til behovet og disse medlemmer ønsker å øke denne for ytterligere å kunne ha muligheter til å kommersialisere forskningsresultater, støtte kompetanseutviklingen i bedriftene og støtte nyetablerere. I tillegg vil disse medlemmer bevilge 50 mill. kroner til næringsrettet design og 30 mill. kroner til kulturbasert næringsutvikling innenfor SND sine program.

Disse medlemmer ønsker også å etablere et nytt, lokalt næringsfond med 150 mill. kroner, for å kompensere for bortfall av den differensierte arbeidsgiveravgiften.

Disse medlemmer har tidligere gått mot SkatteFUNN-ordningen, og i sine budsjetter erstattet den krone for krone med tilskuddsordninger. I påvente av en evaluering av ordningen, og av hensyn til forutsigbare rammevilkår for næringslivet, går disse medlemmer inn for å beholde dagens ordning med SkatteFUNN.

Disse medlemmer registrerer at det i dag skjer eller planlegges en ukoordinert utbygging av fem ulike digitale nett i Norge, uten at Regjeringen tar ansvar for helheten. Nettene er lagt under hver sine departement; Tetra-nett for nødsamband under Justisdepartementet, GSM-R for tog under Samferdselsdepartementet, digitalt bakkenett til NRK/TV2 under Kirke- og kulturdepartementet, UMTS for mobilnett under Næringsdepartementet, samt regulær bredbåndutbygging i regi av Telenor Privat. Teknologirådet anslår omfanget av utbygginga til "titalls mrd. kroner", uten at Næringsdepartementet har vist ambisjoner om koordinering. Disse medlemmer viser i den anledning til at Stortinget tidligere har bedt Regjeringen om å komme tilbake til Stortinget med ei samla vurdering av utbygging av den digitale infrastrukturen i Norge, vedtak nr. 399, 29. april 2003.

Disse medlemmer vil kutte driften av Haldenreaktoren med bakgrunn i at forskningen på Haldenreaktoren styrker den mest forurensende typen atombrensel, MOX. Dette brenselet produseres ved Sellafieldanlegget i Storbritannia. Produksjonen her fører til utslipp av radioaktivitet til norske havområder. Norsk Utenrikspolitisk Institutt har tidligere slått fast at forskningen på MOX i Halden indirekte bidrar til økt lønnsomhet for Sellafieldanlegget.

I budsjettet for 2004 foreslår Regjeringen å bruke 750 mill. kroner til sysselsetting av sjøfolk, mot 570 mill. kroner i 2003. Bakgrunnen er at disse medlemmer tidligere i år sørget for flertall i Stortinget for å utvide nettolønnsordningen til også å gjelde offshorebåter registrert i NOR - mot at ordningen fremover knytter rederiene til konkrete forpliktelser om merinvesteringer i HMS, lærlingeplasser og innovasjon og industriell utvikling i den maritime klyngen. Disse medlemmer følger Regjeringens oppfølging av dette vedtaket nøye, og forventer at alle intensjonene i vedtaket innfris. I disse medlemmers forslag til budsjett for ramme 9 er det lagt inn penger tilsvarende proveny beregnet for Sosialistisk Venstrepartis nettolønnsmodell for offshorefartøyer i henhold til vedtak nr. 326, gjort i forbindelse med behandlinga av Dokument nr. 8:21 (2002-2003), i Innst. S. nr. 143 (2002-2003).

Disse medlemmer vil understreke at Stortinget har vedtatt at det skal brukes 1,5 mrd. kroner til næringsutvikling i næringssvake områder. Vedtaket ble gjort etter en avtale mellom regjeringspartiene og Sosialistisk Venstreparti i Innst. S. nr. 283 (2002-2003) Virkemidler for et innovativt og nyskapende næringsliv. I denne meldingen skrev flertallet mellom annet:

"Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpar-

tiet, er tilfreds med at finansieringen av det distriktsrettede fondet er på plass. Flertallet understreker at det er av grunnleggende viktighet at midlene får en innretning som gjør at de ikke konkurrerer med private investorer og långivere, men at de samtidig stimulerer til lønnsom utvikling av gode prosjekter i distriktene. Midlene skal derfor innrettes mot de mest næringssvake områdene. Mange områder er i dag truet av avfolkning, og det er derfor spesielt viktig at midlene spisses inn mot disse områdene, for å sikre sysselsetting og sikrere bosetting. ABC-områdene danner et godt utgangspunkt for et slikt nedslagsfelt, men disse midlene bør også kunne benyttes i øvrige distriktskommuner med svakt næringsgrunnlag."

Disse medlemmer kan ikke se at dette er ivare tatt i Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2004. Disse medlemmer forventer at avtalen og vedtakene følges opp av Regjeringen i tråd med merknader og forslag i Innst. S. nr. 283 (2002-2003).

Disse medlemmer vil vise til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, og forslag om å øke nærbutikkstøtta med fem mill. kroner. Dette vil bidra til at 90-100 av våre mest marginale samfunn kan beholde et helt nødvendig tilbud, og vil dermed bidra til å opprettholde bosetting i de mest spredtbygde delene av landet.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 9 bevilges med 2 324 750 000 kroner, som er 459 000 000 kroner mer enn Regjeringen foreslår.

3.2.9.2.5 *Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet*

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til at Senterpartiet vil foreslå rammeområde 9 bevilget med 3 455 750 000 kroner, 1,59 mrd. kroner høyere enn Regjeringens forslag.

Samlet inneholder Senterpartiets alternative budsjett en næringsattsing på 4,7 mrd. kroner mer enn Regjeringens forslag.

Dette medlem vil vise til at Regjeringen har fjernet svært mye av den distriktsrettede næringsstøtten og erstattet den med landsdekkende ordninger. Dette medlem viser i den forbindelse til Innst. S. nr. 283 (2002-2003) Virkemidler for et innovativt og nyskapende næringsliv. I denne innstilling sa flertallet, medlemmene fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, at det skulle opprettes et distriktsrettet fond og i alt brukes 1,5 mrd. kroner på næringsutvikling i næringssvake områder. Dette medlem kan ikke se at Regjeringens forslag har fulgt opp det et flertall sa i denne innstillingen.

Dette medlem viser til at Senterpartiet alternative budsjett trekker opp tre strategier for økt verdiskaping. Her omtales en målrettet, desentralisert næringspolitikk.

Dette medlem mener at næringsutvikling og økt verdiskaping er nødvendig for å opprettholde velferds-samfunnet, bidra til høy sysselsetting og bosetting i alle deler av landet. Senterpartiet vil derfor ha en målrettet politikk for næringsutvikling og verdiskaping i dagens kunnskapssamfunn. Dette forutsetter massiv satsing på forskning og utvikling, på stimulering av entreprenør-

skap og etablerervilje og utvikling av sterke næringsklynger på områder der Norge har særskilte fortrinn.

Dette medlem vil arbeide for en nasjonal næringslivsstrategi der en systematisk legger til rette for å videreutvikle næringslivet i hele landet med utgangspunkt i naturressurser, kapitalstyrke og kunnskap. Dette innebærer at prinsippet om næringsnøytralitet må vike til fordel for satsing på klart definerede områder. Dette medlem mener at Regjeringen må legge fram en egen sak for Stortinget der den bes om å legge til rette for å etablere kompetanseprogram for utvalgte industrier slik at kompetanse kan vedlikeholdes og utvikles i perioder med manglende oppdrag. Slike programmer vil kreve et fleksibelt og nært samarbeid mellom bedrift, kommune og stat.

Tiltakspakke møbel

Dette medlem vil foreslå at det bevilges 10 mill. kroner til programmet "innovasjon møbel". Målet med programmet er å bidra til innovasjon og nyskaping. Programmet skal også bidra til omstilling og til at deltagende bedrifter skal ha en internasjonal ambisjon i sin produktutvikling/design og innovasjon.

Tiltakspakke for verftsindustrien

I statsbudsjettet for 2004 vil dette medlem foreslå et målrettet program for verftsindustrien. Dette medlem vil satse 200 mill. kroner i et løft for å sikre kompetansearbeidsplasser langs kysten. Teknologibedriftenes Landsforbund (TBL), Fellesforbundet og Norsk forening for Fartøyvern har gått sammen om å kombinere tiltak mot ordretørke innen verksteds- og skipsbyggerindustrien med restaurering av bevaringsverdige jern- og stålfartøy. Opplegget vil bidra til å ta vare på kompetansen ved verftene som ofte er hjørnesteinsbedrifter i sine lokalsamfunn. En arbeidsplass på disse verftene gir en ringvirkning på fire arbeidsplasser i lokalsamfunnet, viser beregninger TBL har fått gjort. Settes det ikke målrettede tiltak inn nå overfor denne industrien, vil dette kunne få store negative ringvirkninger. Det er nok å peke på at SSB sine tall viser at 17 000 arbeidsplasser har forsvunnet sist år bare i industrien.

NOx-programmet

Dette medlem vil videre foreslå å bevilge penger til opprustning av skipsflåten gjennom videreføring av NO_x-programmet. Sjøfartsdirektoratet disponerte i perioden fra 1996 til 2000 til sammen 35 mill. kroner i tilskudd fra statsbudsjettet til tiltak som reduserer utslipp av nitrogenoksider fra skip i norsk kystfart. Når alle prosjektene i programmet er gjennomført forventes de ulike tiltakene å gi en total NO_x-reduksjon på 1 500 tonn årlig. I tillegg har flere av tiltakene gitt reduksjon av CO₂-partikler, karbonoksid og hydrokarboner. Da er det fortsatt et stort behov for å oppgradere og redusere utslippene fra skipsflåten, blant annet ferge, frakteskip og fiskefartøy, vil dette medlem bevilge 10 mill. kroner til å videreføre programmet.

Tiltakspakke marin sektor

Marine næringer har et enormt potensial. Dette kan realiseres gjennom prioritering av relevant forskning, produktutvikling, kommersialisering og markedsføring. Det ligger store muligheter for verdiskaping dersom Norge satser på biomarin sektor for å øke kunnskapsinnholdet i produkter, utvikle bedre produkter i fiskeindustrien og utvikle torsk og andre marine arter som skjell til oppdrettsformål. I statsbudsjettet for 2004 vil dette medlem foreslå en dobling av marint innovasjonsprogram fra 10 mill. kroner til 20 mill. kroner. I løpet av fem år bør satsingen økes til 100 mill. kroner. Senterpartiet foreslår også å øke tilskuddet til fiskeri, havbruk og transportrettet FOU med 5,9 mill. kroner. Dette vil bidra til økt verdiskaping og bedre utnyttelse av forskningsresultater. Dette medlem viser til ramme 10 og ramme 17 der disse forslag fremmes.

Senterpartiet vil bygge Europas råeste infrastruktur

En moderne og velfungerende infrastruktur er en forutsetning for arbeidsplasser og utvikling i hele landet. Avstandskostnader gir bedrifter lokalisert langt fra markedet dårligere konkurransevilkår, transportkostnadene for næringslivet må derfor reduseres.

Dette medlem vil på denne bakgrunn foreslå en samferdselsmilliard og viser til rammeområde 18 der denne satsingen framgår. Videre vil dette medlem opprette et eget breibandfond på 500 mill. kroner som kan bidra til å gjøre breibandsteknologi tilgjengelig i alle deler av landet.

Senterpartiets skatte- og avgiftsendringer for næringslivet

Dette medlem vil stimulere til aktivt, langsiktig og byggende eierskap. Derfor vil dette medlem ha et skattesystem som stimulerer til sparing og investering fremfor forbruk.

Dette medlem viser til at Senterpartiet foreslår følgende endringer i skatte- og avgiftssystemet:

- Stå fast på Stortingets vedtak om nettolønn for sjøfolk på bøyelastere og offshorefartøyer.
- Bedre avskrivningssatser for landsbruksbygg med 2 pst.
- Fjerne arveavgift på næringsformue.
- Øke fiskerfradraget til 100 000 kroner.
- Foreslå lavere grense (40 000 kroner) for justert MVA-plikt.
- Frita nyetablerere for etableringsavgifter i Brønnøysundregistrene.
- Gå mot Regjeringens forslag om økte avgifter/bybyrer som finansiering av det nye Mattilsynet.

Senterpartiet vil satse på kapital og kunnskap

God tilgang på kapital og en befolkning med et utdanningsnivå som er blant verdens høyeste er noen av landets fremste fortrinn i forhold til de fleste andre land.

Dette medlem foreslår derfor å

- øke muligheten for bruk av offentlige og industrielle forsknings- og utviklingskontrakter gjennom at bevilgningene økes med 170 mill. kroner,
- øke kommunale næringsfond med 100 mill. kroner, og
- øke regionale næringstiltak med 175 mill. kroner.

I tillegg vil dette medlem

- at permitteringsreglene endres slik at den maksimale permitteringstiden økes fra 26 uker til 42 uker generelt, og med bransjevise unntak inntil 52 uker,
- gå mot Regjeringens forslag om økt arbeidsgiverperiode ved permittering fra 3 til 30 dager, og
- at tilskuddene til reiselivstiltak og merkevarebygging skal økes med 100 mill. kroner.

Dette medlem viser til merknader under kapittel 3.1 der Senterpartiets syn på den fremforhandlede budsjettavtalen fremkommer.

3.2.9.2.6 *Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet*

Komiteens medlem fra Kystpartiet foreslår en ramme på 2 855 750 000 kroner, som er 990 000 000 kroner mer enn Regjeringens forslag, jf. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1-11 (2003-2004).

Dette medlem er skeptisk til den nedprioriteringen av kystnæringene og skipsfart som det legges opp til i Regjeringens budsjettforslag for 2004, jf. St.prp. nr. 1 (2003-2004) med tillegg nr. 1-4. Dette medlem ønsker en sterkere satsing på skipsfartsnæringen, slik at denne får tilnærmedesvis like vilkår som tilsvarende næringer har i andre land. Dette medlem mener at det er viktig at Norge opprettholder det høye kompetansenivået som næringen har. Derfor vil dette medlem foreslå at tilskuddsordningen til sysselsetting av sjøfolk holder fram. Dette medlem viser til sitt forslag i Revidert budsjett for 2003 om nettolønnsordning, og vil foreslå at det innføres en nettolønnsordning med virkning fra 1. juli 2004 for alle norske sjøfolk som er utsatt for internasjonal konkurranse. Når våre naboland har innført nettolønnsordninger for sine sjøfolk, medfører det at den norske sjømannen blir utkonkurrert fordi kostnadene ved å ansette norske sjøfolk blir for høye. Dersom Norge også i fremtiden skal være en av verdens fremste skipsfartsnasjoner, er det helt nødvendig at det innføres rammebetingelser for norsk skipsfart som er på nivå med de beste i verden.

Dette medlem viser til Regjeringens forslag om endrede rammebetingelser for norske sjøfolk. Dette medlem vil understreke de maritime næringenes viktige posisjon i vårt næringsliv, og hvor viktig det er å bidra til rammebetingelser som gjør næringene konkurransedyktige internasjonalt. Dette medlem viser til Kystpartiets forslag til statsbudsjett for 2004 hvor det foreslås 270 mill. kroner til refusjonsordning for sjøfolk.

Dette medlem synes det er viktig at også verftsindustrien får samme økonomiske rammer som industrien i EU nå ser ut til å ville nyte godt av.

I statsbudsjettet for 2004 vil dette medlem foreslå et målrettet program for verftsindustrien. Dette medlem vil satse 200 mill. kroner i et løft for å sikre kompetansearbeidsplasser langs kysten. Teknologibedriftenes Landsforbund (TBL), Fellesforbundet og Norsk forening for Fartøyvern har gått sammen om å kombinere tiltak mot ordretørke innen verksteds- og skipsbyggerindustrien med restaurering av bevaringsverdige jern- og stålfartøy. Opplegget vil bidra til å ta vare på kompetansen ved verftene som ofte er hjørnesteinsbedrifter i sine lokalsamfunn. En arbeidsplass på disse verftene gir en ringvirkning på fire arbeidsplasser i lokalsamfunnet viser beregninger TBL har fått gjort. Settes det ikke målrettede tiltak inn nå overfor denne industrien, vil dette kunne få store negative ringvirkninger. Det er nok å peke på at SSB sine tall viser at 17 000 arbeidsplasser har forsvunnet siste år bare i industrien.

Dette medlem ønsker en stat som tar aktivt ansvar for å styrke norske private eiermiljøer i en tid hvor staten fremstår som den største eier av næringsvirksomhet. Det er derfor nødvendig med en debatt om hvordan oljeformuen skal disponeres, og at det bør åpnes for at en større del av denne kan investeres i norske selskaper gjennom såkornfond eller fonds hvor private interesser og staten investerer i fellesskap.

Dette medlem vil understreke at Norge er et land dominert av småbedrifter hvor hele 96 pst. av alle virksomheter har under 20 ansatte. Det må derfor skapes en næringspolitikk som også ivaretar interessene til disse virksomhetene. Små bedrifter har vanligvis mindre muligheter til risikospredning. Derfor er stabile rammevilkår spesielt viktig for nyetableringer og lønnsom utvikling i slike virksomheter. Kystpartiet mener det er viktig at skattesystemet stimulerer til aktivt privat eierskap. Det krever at aktive private ikke diskrimineres, og at rammevilkårene er slik at både norske og utenlandske investorer velger å investere i norsk næringsliv. Det nåværende skattesystemet oppfyller ikke disse kravene. Det er viktig å påpeke at skatten på kapitalinntekter der hvor eieren selv er aktiv ikke er 28 pst., som det ofte hevdes, men langt høyere. Kystpartiet går derfor inn for å fjerne delingsmodellen. I tillegg kommer den høye norske arveavgiften som bidrar til at nye generasjoner ikke kan ta over virksomheter som er bygget opp av familien over flere generasjoner. Resultatet er at skattesystemet og nivået motvirker privat kapitaldannelse og stimulerer til kapitalflukt.

Dette medlem registrerer at det i dag skjer en ukoordinert utbygging av fem ulike nett i Norge, uten at Regjeringen tar ansvar for helheten eller koordineringen. Nettene er lagt under hver sine departement; Tetra-nett for nødsamband (justis), GSM-R for tog (samferdsel), digitalt bakkenett til NRK/TV2 (kultur), UMTS for mobilnett (næring) samt regulær bredbåndsutbygging (Telenor Privat). Teknologirådet anslår omfanget av utbygginga til "titalls milliarder kroner", uten at Næringsdepartementet har vist ambisjoner om

koordinering. Dette medlem vil peke på at dette i verste fall vil kunne lede denne utbyggingen til kaos og til at de fem ulike systemene ikke har mulighet til felleskommunikasjon. Det er også en stor mulighet for at man bruker flere milliarder av offentlige kroner mer enn nødvendig som kunne vært brukt til andre og bedre formål. Dette medlem vil derfor sette av 4 mill. kroner til et arbeid for økt koordinering av nettutbyggingene, samt en nasjonal høring omkring disse spørsmålene. Dette medlem mener god infrastruktur er en nødvendig forutsetning for vekst og utvikling i hele landet. Dette medlem konstaterer at bredbåndsutbyggingen skjer langsommere enn det Regjering og Storting tidligere har lagt til grunn. Dette medlem mener det dermed må være en mer ambisiøs og koordinert innsats fra styresmaktene for å hindre at man får et digitalt forskjells-Norge. Dette medlem viser til Kystpartiets forslag til statsbudsjett hvor det foreslås 500 mill. kroner i tilskudd til bredbåndsutbygging.

Dette medlem viser til at Kystpartiet flere ganger har støttet forslag om å redusere skjemaveldet for

næringslivet. Dette medlem er kritisk til at Brønnøysundregistrene er en betydelig netto inntektskilde for staten. Derfor bør det startes et arbeid for at gebyrene til registrene blir kraftig redusert og etter en overgangsfase kun baseres på selvkost.

Marine næringer har et enormt potensial. Dette kan realiseres gjennom prioritering av relevant forskning, produktutvikling, kommersialisering og markedsføring. Det ligger store muligheter for verdiskaping dersom Norge satser på biomarin sektor for å øke kunnskapsinnholdet i produkter, utvikle bedre produkter i fiskeindustrien og utvikle torsk og andre marine arter som skjell til oppdrettsformål. I statsbudsjettet for 2004 vil dette medlem foreslå en dobling av marint innovasjonsprogram fra 10 mill. kroner til 20 mill. kroner. I løpet av fem år bør satsingen økes til 100 mill. kroner. Kystpartiet foreslår også å øke tilskuddet til fiskeri, havbruk og transportrettet FOU med 5,9 mill. kroner. Dette vil bidra til økt verdiskaping og bedre utnyttelse av forskningsresultater.

3.2.9.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 9

Tabell 3.18 Forslag til netto rammesum for rammeområde 9

(alle tall i 1 000 kroner)		
Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11	1 865 750	-
H, KrF og V	2 235 750	370 000
A	2 488 750	623 000
FrP	2 323 050	457 300
SV	2 324 750	459 000
Sp	3 455 750	1 590 000
Kp	2 855 750	990 000

3.2.10 Rammeområde 10 (Fiskeri), under næringskomiteen

3.2.10.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.19

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
Utgifter rammeområde 10 (i hele tusen kroner)		
1000	Fiskeridepartementet (jf. kap. 4000)	77 317
1001	Deltakelse i internasjonale organisasjoner	6 590
1030	Fiskeridirektoratet (jf. kap. 4030)	251 170
1040	Fiskeristøtte og strukturtiltak (jf. kap. 4040)	120 000
1050	Diverse fiskeriformål	7 070
2415	Statens nærings- og distriktsutviklingsfond, fiskeri- og andre regionalpolitiske tiltak	10 165
Sum utgifter rammeområde 10		472 312
Inntekter rammeområde 10 (i hele tusen kroner)		
4000	Fiskeridepartementet (jf. kap. 1000)	10
4030	Fiskeridirektoratet (jf. kap. 1030)	36 389
4040	Fiskeristøtte og strukturtiltak (jf. kap. 1040)	35 000
Sum inntekter rammeområde 10		71 399
Sum netto rammeområde 10		400 913

3.2.10.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.10.2.1 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til Regjeringens forslag til budsjett for 2004, som er et budsjett for å styrke en av de største eksportnæringene. En videreføring av den økonomiske politikken som har bidratt til lavere rente, svekket kronekurs og moderat lønnsvekst, er det viktigste virkemiddelet for å sikre bedre konkurransevilkår for hele næringen.

Disse medlemmer vil understreke Regjeringens videreføring av satsingen på forskning og utvikling. Bevilgningene til marin forskning, som allerede ligger på et høyt nivå, økes i forslaget for 2004 med 3,4 pst. til totalt 910,5 mill. kroner. Disse medlemmer viser til forslaget om å øke bevilgningen til avlsprogrammet for torsk i regi av Fiskeriforskning med 12 mill. kroner til 22 mill. kroner. Disse medlemmer viser til Regjeringens satsing for å fremme kommersialisering av marin bioteknologi. Regjeringen foreslår å gi tilskudd til Forskningsprogrammet marin bioteknologi i Tromsø (MABIT) for en ny fireårsperiode og bevilger 5 mill. kroner til programmet.

Disse medlemmer mener forslaget til budsjett for 2004 legger til rette for en politikk som fremmer lønnsomhet og bærekraftig vekst i fiskeri- og havbruksnæringen.

Disse medlemmer viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet og foreslår at rammeområde 10 bevilges med 390 913 000 kroner, som er 10 000 000 kroner lavere enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.10.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet foreslår i sitt budsjettforslag at ramme 10 settes til 461 613 000 kroner, som er 60 700 000 kroner mer enn det som følger av Regjeringens budsjettforslag.

Disse medlemmer er bekymret for situasjonen i primærnæringen og mener det er viktig å føre en aktiv politikk for økt verdiskaping, omstilling og bevaring av arbeidsplasser i fiskerisektoren og i foredlingsindustrien.

Disse medlemmer viser til Norges fortrinn innen fiskeri og havbruk og mener potensialet for verdiskaping i marin sektor er stort. I tillegg til fortsatt vekst i oppdrettsnæringen og verdiskaping basert på teknologutvikling og videreforedling i fiskeindustrien, viser disse medlemmer til at det er et stort potensial basert på utvikling i nye næringsgrener som bioteknologi, bioprospektering, bedre utnyttelse av biprodukter og utnyttelse av hittil uutnyttede marine ressurser.

Disse medlemmer understreker at det er en utfordring for fiskeindustrien å øke videreforedlingen og skape en bredere utnyttelse av ressursene. Et sterkere offentlig engasjement er nødvendig for å utløse

dette. Disse medlemmer vil derfor videreføre satsingen på arbeidet med omstilling og nyskaping i fiskerinæringen, gjennom bl.a. satsingen på oppdrett av skjell, kveite, steinbit og torsk og bevilge 30 mill. kroner til dette. I tillegg mener disse medlemmer det er behov for å øke bevilgningen til marint innovasjonsprogram og vil bevilge 20,7 mill. kroner til dette.

Det er bekymringsfullt når det meldes om tilfeller hvor mottak må stoppes som følge av manglende driftskreditt gjennom det private bankvesenet. Disse medlemmer mener at mottaket av fisk kan sikres gjennom å etablere tiltak som gir tilgang på driftskreditt til fiskerinæringen, og vil derfor videreføre vedtaket fra Revidert nasjonalbudsjett om en statlig garantiramme for fiskeindustrien, med en garantiramme på 200 mill. kroner med et tapsfond på 50 mill. kroner.

Gjennom Fiskerinæringenes kompetansesenter (FINKO) drives det strategisk og målrettet arbeid med rekruttering og kompetanseheving i fiskeri- og havbruksnæringen for å bidra til økt verdiskaping gjennom kompetanseheving innenfor hele verdikjeden. Disse medlemmer understreker betydningen av dette tiltaket og vil videreføre FINKO gjennom å bevilge 10 mill. kroner til dette i 2004.

3.2.10.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 10 settes til 310 513 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til Regjeringen på 90 400 000 kroner.

Disse medlemmer er overbevist om at den maritimte sektoren vil ha svært stor betydning for Norges økonomi, samfunnsliv og næringsliv i årene som kommer. Dette krever imidlertid at det legges til rette for en bærekraftig utnyttelse av fisk, skaldyr, sjøpattedyr, skjell, tang og alger m.m., og at det legges til rette for at de marine ressursene kan utnyttes på en kommersiell god måte.

Norge har spesielle naturgitte forhold som muliggjør høsting av marine ressurser på en god og effektiv måte. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet har som målsetning å gi næringen så gode rammevilkår at offentlige overføringer ikke blir nødvendig. Dette innebærer at næringen kan få utvikle seg uten byråkratiske hindre og på en måte som næringen selv mener den er best tjent med.

Dereguleringen og liberaliseringen av fiskerinæringen går for langsomt. Hva som burde vært en effektiv og frittstående næring møter fortsatt hindringer grunnet offentlige pålegg og reguleringer. Disse medlemmer erkjenner imidlertid at fiskerinæringen må reguleres til en viss grad, blant annet fordi ingen har naturlig eiendomsrett til havets ressurser. Ressursene i havet skal forvaltes på en måte som er tjenlig for hele landet og for befolkningen langs kysten. Det er likevel for stor avstand mellom en fornuftig regulering basert på å sikre konkurransefrihet innen næringen og dagens mengde av reguleringer, forskrifter, regler og subsidie-

ordninger. Det er behov for omfattende endringer slik at rike fiskefelt kan utnyttes på en måte som gir bedre lønnsomhet. Det er blant annet behov for en mer effektiv struktur på flåteleddet i næringen. Disse medlemmer viser i denne sammenheng til Fremskrittspartiets merknader i Innst. S. nr. 271 (2002-2003). Et system med omsettelige kvoter innen den tradisjonelle fiskerinæringen vil avklare hvor mange arbeidsplasser det er grunnlag for. En øvre grense for årsfangsten fastsatt for å sikre fiskebestandene, fordeles til næringsutøverne i form av kvoter. Et slikt system vil oppmuntre til en tilpasning som gir størst mulig fortjeneste av den begrensede mengde fisk det er tillatt å ta opp. Et omsettelig system vil etablere et marked som vil dekke hvor mange det er plass til i næringen, hvis den skal gi både aktørene og samfunnet tilfredsstillende avkastning. Dette vil føre til kostnadseffektivitet i fangstleddet samt gi bedre samsvar mellom investeringer og ressursgrunnlag.

Disse medlemmer viser for øvrig til Fremskrittspartiets prinsipp- og handlingsprogram for 2001-2005 om endringer i fiskeripolitikken og innføring av omsettelige kvoter i fiskerinæringen. Forslagene muliggjør gjennomføring av en helhetlig fiskeripolitikk som består i at næringen behandler ressursene så effektivt som mulig.

Disse medlemmer ser viktigheten av en bærekraftig høsting av ressursen sjøpattedyr. Sjøpattedyrene er en del av det økologiske systemet. En fornuftig beskatning vil ha positive konsekvenser for bestanden av en rekke fiskeslag. Bestanden av sel blant annet i Øst- og Vestisen er nå blitt så stor at den er i ferd med å bli en betydelig trussel for enkelte fiskebestander. Disse medlemmer vil derfor arbeide for en økning av selfangsten blant annet gjennom å etablere en avtale med Russland om dette. Produkter av sjøpattedyr er en viktig eksportartikkel for Norge, og en økt fangst av sjøpattedyr vil bidra til økt vekst i kystområdene.

Den norske vågehvalfangsten er en fullt lovlig og bærekraftig næringsvei. Fangsten bidrar til å skape lønnsomme arbeidsplasser for fangere, produsenter og tilhørende næringer langs kysten. Vi minner om Fremskrittspartiets forslag i Dokument nr. 8:79 (1999-2000) om å be Regjeringen omgående oppheve Norges selv-pålagte eksportforbud av produkter fra vågehval som har blitt vedtatt.

Disse medlemmer mener det er for strenge vilkår for tildeling av konsesjon for havbruk/oppdrett og at dette virker negativt for næringen. Primært bør konsesjonsordningen fjernes og at begrensningene kun skal være de som følger av forurensning og veterinære hensyn.

Disse medlemmer vil arbeide for at de kommuner som har naturgitte forhold for havbruk/oppdrett, skal tilrettelegge i sine reguleringsplaner for slik næringsvirksomhet. Videre er forkvoter innen havbruk/oppdrettsnæringen et utidig inngrep i den enkelte bedrift og derfor må bringes til opphør.

Dagens reguleringer med hensyn til volumbegrensninger i oppdrettsanlegg er for strenge og vil derfor

overlate til den enkelte næringsdrivende å bestemme størrelse på sitt anlegg så lenge veterinær- og forurensningshensyn ikke tilsier noe annet.

Disse medlemmer ser behovet for å skille mellom konsesjoner for laks og ørret. Videre må det legges til rette for oppdrett av andre maritime arter som for eksempel kveite, torsk, skjell, piggvar m.m. Det er et stort verdiskapingspotensiale i oppdrett av nye arter noe som må utnyttes til kystsamfunnenes beste. Disse medlemmer ser i den sammenheng behovet for å kanalisere en større del av dagens forskningsmidler til fiskeri- og oppdrettsnæringen.

Disse medlemmer vil arbeide for at myndighetene tilrettelegger forholdene for næringen på en måte som muliggjør en målrettet satsning på miljøforbedringer. En økt teknologiutvikling vil på sikt gi store økonomiske og miljømessige besparelser. Disse medlemmer vil også arbeide for at rømming av oppdrettsfisk skal behandles som punktutslipp.

3.2.10.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti viser til at fisk er vår nest største eksportartikkel med ein verdi på nesten 30 mrd. kroner. Vi ser no ei utvikling mot at volumet aukar, medan verdien ikkje aukar tilsvarande. Difor treng vi grep som kan medvirke til å auke verdiskapinga i fiskerinæringa. Omstilling og nyskapning må til.

Fiskerinæringa er grunnlaget for busetnaden i mange lokalsamfunn langs kysten. Det har i vinter vore 18 konkursar i fiskeindustrien i Nord-Noreg; Finnmark hadde ved utgangen av august høgast arbeidsløyse i landet med 6,2 pst., og fiskeriahengige kommunar i Nordland har arbeidsløyse på rundt 10 pst.

2003 har vore prega av utfordringar for alle ledd i fiskerinæringa. Lågare rente og svakare krone løyser ikkje alle utfordringane i fiskerinæringa. Ansvar for nyskapning og omstilling kan ikkje overlatast til næringsaktørane åleine. Fellesskapet må medvirke med kunnskap og kapital for å auke verdien av fisken i havet, og for å syte for aktivitet og arbeidsplassar til sjøs og på land.

Om næringa blir forvalta ut frå omsyn til økonomisk og økologisk berekraft, vil fiskeria òg i framtida vere berebjelken i kystsamfunna. Desse medlemene vil peike på at den sentrale utfordringa i fiskeripolitikken dermed er omlegging til meir kystnært fiske.

Det har i den seinare tida vore merksemd rundt for-gubbing av fiskerinæringa. Desse medlemene ønskjer å vise til at det viktigaste tiltaket for at ungdom skal finne seg levebrød i fiskeria, er at dei faktisk har rett til å drive med fiske. Det er nødvendig å gjere grep i forhold til rekrutteringa til fiskerinæringa. Rekruttering er ikkje utelukkande eit offentleg ansvar, men fellesskapet må vere med å ta ansvar om ein meiner dette er framtidsnæringar. Regjeringa sin motvilje mot å oppretthalde Fiskerinæringens Kompetansesenter (FINKO), er eit steg i feil retning.

Desse medlemene ønskjer å løyve 5 mill. kroner til FINKO.

Desse medlemene vil understreke at viss den norske havbruksnæringa skal vere verdsléiande i framtida, må det satsast på kunnskap. Næringa er eksportorientert og avhengig av tillit i marknaden, og dermed sårbar. Ei havbruksnæring som i større grad tar omsyn til miljøet, er derfor nødvendig for å trygge arbeidsplassane.

Desse medlemene viser til den vanskelege situasjonen som fiskeri- og havbruksindustrien er inne i for tida. Låge prisar, høg rente og kronekurs har ramma desse eksportretta næringane hardt. Desse medlemene viser til at Regjeringa utlyser nye laksekonsesjonar i ei tid der ein først og fremst fryktar for marknadstilhøva. Dei usikre og raskt skiftande rammevilkåra som møter havbruksnæringa er eit problem.

Desse medlemene viser til at dei marine næringane er spådd ei framtid som nasjonale vekstnæringar. Skal dette skje, må vi forvalte ressursane våre rett, og premissen for at veksten skal bli realitet, nemleg intensivt forskings- og utviklingsarbeid, må få høgare prioritet.

Desse medlemene viser til at det under behandlinga av Revidert nasjonalbudsjett for 2003 vart funne rom for ei påplussing til marint innovasjonsprogram og til SND, nyskaping og omstilling samt garantiordning for fiskeindustrien. Regjeringa har ikkje følgd opp desse løyvingane i forslaget til statsbudsjett for 2004. Desse medlemene ønskjer å vidareføre satsinga i 2004.

Desse medlemene viser til at det vart brot i forhandlingane om fiskeriatvanten mellom staten og Norges Fiskarlag. Det siste tilbodet frå staten var på 50 mill. kroner, og dette er også forslaget til løyving i St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 9 (2003-2004). Desse medlemene viser til at dette i realiteten inneber nesten ei halvering av tilskottet i fiskeriatvanten for 2003. Dette vil i stor grad måtte gå ut over tiltak som føringstilskott og/eller tilskott til lineegningssentralar. Desse medlemene meiner det er eit sterkt signal frå Regjeringa at ein prioriterer å kondemnere dei minste kystfartya på kostnad av desse viktige tiltaka. Desse medlemene vil derfor auke bevilgningen til fiskeriatvanten med 45 mill. kroner.

Desse medlemene foreslår at rameområde 10 bevilges med 520 913 000 kroner, som er 120 000 000 kroner meir enn Regjeringa foreslår.

3.2.10.2.5 Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett, og foreslår at rameområde 10 bevilges med 465 913 000 kroner, som er 65 mill. kroner mer enn Regjeringens budsjettforslag for 2003.

Dette medlem ønsker å legge til rette for vidare vekst i fiskerinæringa samtidig som det tas vare på det beste i vår ressursforvaltning på dette området. Dette medlem vil påpeke at det krever økt satsning på fis-

keri- og havbruksnæringa gjennom Fiskeridepartementets budsjett og et aktivt forsknings- og utviklingsarbeid i hele marin sektor. Dette medlem fremmer på denne bakgrunn forslag om en økning i nyskappingsprogrammet marin innovasjon med 10 mill. kroner. Dette medlem viser til at det ligger store muligheter for verdiskaping dersom Norge satser på marin- og biomarin sektor for å øke kunnskapsinnholdet i produkter, på å utvikle bedre produkter i fiskeindustrien, og i å utvikle torsk og andre marine arter til oppdrettsformål.

Samarbeidsregjeringas tro på næringsnøytralitet har gått ut over SNDs og forskningsmiljøenes mulighet til å bidra til innovasjon og framtidig verdiskaping.

Dette medlem vil i budsjettet for 2003 prioritere forskning, utvikling og kommersialisering i marin og biomarin sektor, utvikling av nye marine arter, samt bedre rammevilkår og utvikling av bedre produkter for industrien. Dette medlem vil derfor øke bevilgningene til de marine forskningsmiljøene, marin innovasjon i SND-regi, og til fiskerinæringens kompetansesenter. Dette medlem viser vidare til at Senterpartiet vil heve fiskernes inntekter gjennom å heve fiskerfradraget.

Dette medlem viser til St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 9 (2003-2004) der departementet fremmer forslag på kap. 1040 post 70 om en ramme på 50 mill. kroner til fiskeriatvanten.

Forslaget vil åpenbart kunne få dramatiske konsekvenser for fiskerinæringa. Dette medlem vil derfor foreslå å øke departementets forslag med 45 mill. kroner og viser i den sammenheng til næringskomiteens innstilling der Senterpartiets prioriteringer vil framgå.

Dette medlem viser for øvrig til budsjettbehandlinga i næringskomiteen.

Dette medlem mener at det er bekymringsfullt når mottak må stoppes som følge av manglende driftskreditt via private banker. Dette medlem mener at mottaket av fisk kan sikres gjennom å etablere tiltak som gir tilgang på driftskreditt til fiskerinæringa, og vil derfor vidareføre vedtaket fra revidert nasjonalbudsjett 2003 om en statlig garantiramme for fiskeindustrien, med en garantiramme på 200 mill. kroner, og med et tapsfond på 50 mill. kroner.

Forøvrig viser dette medlem til egen merknad under kapittel 3.1 der Senterpartiets syn på budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet fremkommer.

3.2.10.2.6 Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet

Komiteens medlem fra Kystpartiet foreslår en ramme på 521 913 000 kroner, som er 121 000 000 kroner mer enn Regjeringens forslag, jf. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1-11 (2003-2004).

Dette medlem mener at det til tross for fiskerinæringens store betydning for nasjonaløkonomien ikke bevilges midler som står i forhold til denne betydningen. Fiskerinæringa er, utenom oljeindustrien, den

største eksportnæringen. Det satses for lite på å tilfredsstille kravene til nødvendig infrastruktur som for eksempel havner, farleder og veitransport for ferskfiskindustrien.

Dette medlem mener også at det ikke gis et tilstrekkelig tilbud om redningshjelp for næringene som er avhengig av å operere på havet og under værforhold som kan være særlig tøffe. Redningsselskapet er et av de viktigste elementene i redningstjenesten til sjøs. En velfungerende redningstjeneste er avgjørende særlig for kystfiskeflåten som bruker etter forholdene små båter som er spesielt sårbare for uvær. Uten en økning i ressursene til redningstjenesten vil vi trolig se en enda mindre satsing på kystfiskeflåten enn slik situasjonen er nå. Dette medlem foreslår derfor at bevilgningen under kap. 1062 post 70 økes med 10 mill. kroner.

Dette medlem fremmer forslag på kap. 1040 post 70 om en ramme på 100 mill. kroner til fiskeriavtalen, som er 50 mill. kroner mer enn Regjeringens forslag.

Dette medlem mener at det er bekymringsfullt når mottak må stoppes som følge av manglende driftskreditt via det private banker. Dette medlem viser til at Kystpartiet var imot nedlegging av Norges banks avdeling i Finnmark, som kunne ha avhjulpet situasjonen. Dette medlem mener at mottaket av fisk kan sikres gjennom å etablere tiltak som gir tilgang på driftskreditt til fiskerinæringen, og vil derfor videreføre vedtaket fra revidert nasjonalbudsjett 2003 om en statlig garantiramme for fiskeindustrien, med en garantiramme på 200 mill. kroner, og med et tapsfond på 50 mill. kroner.

Dette medlem vil i forbindelse med de økende bevilgningene til Havforskningsinstituttet peke på de store variasjonene som forskerne opererer med i sine bestandsanslag for kvotebelagte fiskerier. Dette medlem er skeptisk til at så store ressurser som brukes til havforskning gir så usikre resultater, og stiller seg tvilende til at et nytt forskningsfartøy vil løse dette

problemet, all den tid det stadig fra forskerhold gis uttrykk for at det er feil i landingsdata som er årsaken til de usikre bestandsanslagene. Dersom dette er tilfellet må innsatsen i forskningen nå konsentreres om denne problematikken. Dette medlem fremmer derfor forslag om økt bevilgning til Fiskeri- og havbruksforskning på 10 mill. kroner. Dette medlem ønsker å peke på at det viktigste tiltaket for at ungdom skal finne seg levebrød i fiskerinæringen, er at ungdom får til å drive med fiske. De fiskeripolitiske tiltakene og ordningene som har vært sidan fartøykvoteordningen ble innført for kystflåten, går i feil retning. Det er derfor nødvendig å endre holdning i forhold til rekruttering til fiskerinæringen. Rekruttering er ikke utelukkende et offentlig ansvar, men fellesskapet må være med å ta ansvar om en virkelig mener dette er framtidsnæringer. Regjeringen sitt forslag om å halvere bevilgningen til Fiskerinæringens Kompetansesenter (FINKO), er et steg i feil retning. Kystpartiet foreslår at overføringene til FINKO opprettholdes, noe som innebærer en økning på 10 mill. kroner i forhold til Regjeringens forslag.

Dette medlem vil videre peke på de store problemene veksten i sjøpattedyrbestandene de siste årene skaper for kystbefolkningen, og fastsettelse av kvoter for kommersielt fiske. Dette medlem ser ikke at det i dette budsjettet er tatt høyde for investeringer til oppgraderinger og nybygg av selfangstfartøy så vel som modernisering av industrien på land.

Dette medlem har flere ganger pekt på at informasjonsarbeidet vedrørende hval- og selfangst er viktig for å få aksept for eksport av produkter fra disse dyrene. Dette medlem har derfor flere ganger foreslått at bevilgningene til informasjonsarbeidet vedrørende fangst av sjøpattedyr skulle økes.

Dette medlem foreslår derfor at bevilgningen under kap. 1050 post 79 økes med 2 mill. kroner. Dette medlem viser også til sine forslag under ramme 9.

3.2.10.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 10

Tabell 3.20 Forslag til netto rammesum for rammeområde 10

(alle tall i 1 000 kroner)		
Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11	400 913	-
H, KrF og V	390 913	-10 000
A	461 613	60 700
FrP	310 513	-90 400
SV	520 913	120 000
Sp	465 913	65 000
Kp	521 913	121 000

3.2.11 Rammeområde 11 (Landbruk), under næringskomiteen

3.2.11.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.21

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
Utgifter rammeområde 11 (i hele tusen kroner)		
1100	Landbruksdepartementet (jf. kap. 4100)	117 048
1112	Forvaltningsstøtte, utviklingsoppgaver og kunnskapsutvikling m.m.	117 425
1115	Mattilsynet (jf. kap. 4115)	1 098 348
1138	Støtte til organisasjoner	13 600
1139	Genressurser, miljø- og ressursregistreringer	23 496
1141	Kjøp av forvaltningsstøtte innen miljø- og næringstiltak i landbruket	32 855
1143	Statens landbruksforvaltning (jf. kap. 4143)	314 701
1144	Ressursforvaltning og miljøtiltak i landbruket	10 313
1145	Jordskifterettene (jf. kap. 4145)	145 583
1146	Norsk institutt for jord- og skogkartlegging (jf. kap. 4146)	62 793
1147	Reindriftsforvaltningen (jf. kap. 4147)	52 797
1148	Naturskade - erstatninger og sikring	96 089
1149	Verdiskapings- og utviklingstiltak i landbruket	340 066
1150	Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m. (jf. kap. 4150)	11 183 949
1151	Til gjennomføring av reindriftsavtalen	95 000
1161	Statskog SF - forvaltningsdrift	24 075
Sum utgifter rammeområde 11		13 728 138
Inntekter rammeområde 11 (i hele tusen kroner)		
4100	Landbruksdepartementet (jf. kap. 1100)	415
4115	Mattilsynet (jf. kap. 1115)	654 206
4143	Statens landbruksforvaltning (jf. kap. 1143)	28 256
4145	Jordskifterettene (jf. kap. 1145)	14 657
4146	Norsk institutt for jord- og skogkartlegging (jf. kap. 1146)	18 028
4147	Reindriftsforvaltningen (jf. kap. 1147)	29
4150	Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m. (jf. kap. 1150)	145 000
Sum inntekter rammeområde 11		860 591
Sum netto rammeområde 11		12 867 547

3.2.11.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.11.2.1 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at Samarbeidsregjeringens budsjettforslag er et budsjett for forsterket næringsutvikling, fornyelse, omstilling og optimisme i landbruket. Et livskraftig landbruk spiller en viktig rolle for spredt bosetting og levende bygdesamfunn.

Disse medlemmer mener at budsjettforslaget bidrar til styrket lokaldemokrati på landbruksområdet. Forslaget legger også opp til større variasjon og mangfold i landbruksproduksjonen som kan bidra til økte inntektsmuligheter for den enkelte næringsutøver. Regjeringens forslag vil stimulere til utvikling av økonomisk lønnsom næringsvirksomhet knyttet til landbruket.

Disse medlemmer viser til forslaget om en grunnleggende reform i matforvaltningen. Etablerin-

gen av et nytt mattilsyn skal sikre et helhetlig og enhetlig tilsyn i hele produksjonskjeden fra jord/fjord til bord. Dette vil sikre trygg mat.

Disse medlemmer viser til forslaget om satsing på bioenergi og nye næringer og støtter forslaget om å bevilge totalt 500 mill. kroner til nyskaping og næringsutvikling gjennom en videreføring av Bygdeutviklingsmidler, Verdiskapingsprogrammene for mat og skog. Til satsing på bioenergi bevilges 18 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet og foreslår at rammeområde 11 bevilges med 12 832 547 000 kroner, som er 35 000 000 kroner lavere enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.11.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet foreslår i sitt budsjettforslag at ramme 11 settes til 12 967 547 000 kroner, som er 100 000 000 mer enn det som følger av Regjeringens budsjettforslag.

Disse medlemmer vil føre en politikk som legger grunnlag for et levedyktig og bærekraftig landbruk i hele landet. Hovedoppgaven for norsk landbruket er å produsere helsemessig trygg mat av høy kvalitet og sikre langsiktig matforsyning. Disse medlemmer vil understreke at landbrukets samfunnsnytte bygger på et forbrukerrettet landbruk som skal bidra til å produsere og forsyne landets innbyggere og industri med trygge matvarer av høy kvalitet, og i tillegg levere andre varer og tjenester basert på næringens samlede ressurser. Disse medlemmer viser til at man gjennom jordbruksproduksjonen oppnår en rekke andre samfunns mål ut over matproduksjon.

Disse medlemmer understreker at matpolitikken skal sikre forbrukerne trygg mat av riktig kvalitet gjennom en sunn matproduksjon, og legge til rette for et ernæringsmessig fullgodt kosthold. Disse medlemmer vil legge stor vekt på tiltak for å sikre forbrukerne trygge matvarer og for å sikre et mer forbrukerrettet landbruk. Disse medlemmer støtter målet om at 10 pst. av det totale jordbruksarealet skal være økologisk innen 2010.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen legger opp til at brukerfinansieringen av myndighetenes tilsyns- og kontrollvirksomhet på matområdet økes med 195 mill. kroner, noe som gir omlag 75 pst. brukerbetaling. Det innebærer at brukerne av Mattilsynet, bl.a. næringsmiddelindustrien og fiskeindustrien må betale høyere egenandel for tilsyn. Disse medlemmer mener at gebyrene til Mattilsynet blir for høye, og øker bevilgningen til Mattilsynet med 100 mill. kroner, slik at gebyrene kan holdes på et lavere nivå.

3.2.11.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 11 settes til 9 402 947 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til Regjeringen på 3 464 600 000 kroner.

Disse medlemmer viser til at den internasjonale utvikling reiser et sterkt behov for en omlegging av landbrukspolitikken slik at de selvstendig næringsdrivende i matvareproduksjonsbransjen kan utvikle tilstrekkelig konkurransedyktighet.

Disse medlemmer vil minne om at WTO-prosessen understreker betydningen av at norsk landbrukspolitikk utvikler fleksible og kostnadseffektive markedsløsninger som kan møte utviklingen i retning av gradvis økt konkurranse for norske landbruksprodukter.

Utviklingen av en robust produksjon basert på markedsøkonomiske kriterier må ha topp prioritet og må utvikles før importvernet faller. Disse medlemmer er skuffet over at de øvrige partier på Stortinget ikke har tatt et oppgjør med det jordbrukspolitiske styringssystemet og det juridiske grunnlaget for jordbrukspolitikken som i stor grad ble utformet i mellomkrigstiden under helt andre forhold. Disse medlemmer mener resultatet av mer enn 60 år med en gjennomregulert landbruksnæring beviser at den

førte politikken har vært mislykket fordi man ikke har nådd ambisiøse mål knyttet til bosetting, sysselsetting og inntektsnivå. Videre har jordbrukspolitikken medført betydelige kostnader i form av offentlige utgifter, høye priser på matvarer og innskrenket næringsfrihet for bønder. Disse medlemmer vil peke på at administrative priser, konsesjoner, produksjonskvoter og selektive støtteordninger har vært ødeleggende for entreprenørskapet hos primærprodusentene.

Det haster med å få innført en ny landbrukspolitikk gjennom en entreprenørskapsmodell. Dette vil kreve en radikal endring av rammebetingelsene for jordbrukets og bygdenes samlede næringsliv. Et sentralt element i dette vil være å styrke den private eiendomsretten. Det krever blant annet at loven som regulerer eiendomsomsetningen fjernes. Landbrukseiendommer må kunne omsette fritt til gjeldene markedspriser. Konsesjonspolitikken og offentlig fastsatte eiendomspriser reduserer entreprenørens forventninger og investeringslyst fordi de risikerer å ikke få avkastning av kapitalen som blir investert i gårdsbruket. Videre må bo- og drivepliktsbestemmelser i odels- og konsesjonslovgivningen fjernes.

Disse medlemmer vil hevde at konkurranse er den viktigste forutsetning for et godt entreprenørmiljø. Det innebærer at de etatene og ordningene som hindrer dette bør avvikles. Det gjelder også jordbruksavtalen og de forvaltningsoppgaver som den er med og finansiere. Videre bør alle former for produksjons- og markedsreguleringer som begrenser eller hindrer konkurransen, avvikles. Produksjonskvoter og begrensninger i husdyrproduksjonen bør avskaffes, og fri etablering i alle produksjoner gjenoprettes. Disse medlemmer vil kun beholde produksjonsbegrensninger som sikrer miljøet, for eksempel krav om spredeareal for gjødsel. Denne typen krav ødelegger ikke konkurransen i markedet.

Landbrukets aktører må basere sin virksomhet på produksjon som er bedriftsøkonomisk riktig og ikke på subsidierte særordninger. Disse medlemmer vil i den forbindelse vise til Fremskrittspartiets resept som blant annet bygger på en økonomisk politikk med skatte- og avgiftslettelse samt fjerning av hindrende lover, regler og forskrifter.

Landbrukspolitikken har lenge vært en del av distriktspolitikken. Disse medlemmer registrerer at landbrukets ansvar for bosettingen i distriktene har vært mislykket. Landbrukspolitikken har bidratt til å utarme distriktene og gjort dem mindre i stand til å utvikle et bærekraftig næringsliv og således medvirket til å forsterke sentraliseringseffekten. Konkurransesatt virksomhet i distriktene kjemper en hard kamp for å overleve i den internasjonale konkurransen. I den kampen må den i tillegg til sine egne kostnader bære en andel av kostnadene til en av verdens dyreste landbruksprodukter. Den førte politikk har gitt en skjev fordeling av offentlige ressurser i distriktene, med det resultat at lokalsamfunnene har fått for få alternativer gjennom et lite variert arbeidstilbud. I særlig grad har arbeidstilbudet til kvinner blitt så dårlig at det har gitt klare statistiske utslag i distriktene. Disse med-

lemmer mener derfor det er behov for en ny landbrukspolitikk som radikalt endrer betingelsene for jordbrukets og bygdens samlede næringsliv gjennom å skille landbrukspolitikken og distriktpolitikken.

Det eksisterende jordbruksavtalesystemet, hvor produsentene legger opp sin virksomhet basert på tilskudds- og reguleringsordninger og hvor et stort byråkrati er koplet til uoversiktlige forhold, må erstattes av et markedsbasert konkurransesystem. Disse medlemmer vil at dagens ressursødende ordninger endres til fordel for miljøet, til styrke for næringsutøverne og til fordel for forbrukerne. Jordbruksnæringen må finne sin plass blant vanlige produksjoner som søker et marked i friest mulig konkurranse. I en nedtrappingsfase for støttetiltak og jordbruksubsidier kan bevilgninger foretas over statsbudsjettet.

3.2.11.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti understreker at en innovativ, nyskape og sunn økonomi kjennetegnes av nye og bedre måter å gjøre ting på. Dette er verdier som i høyeste grad er aktuelle for norsk landbruk, og som disse medlemmer vil bygge videre på, ikke bygge ned. Disse medlemmer vil derfor ha en politikk som speiler og understøtter de reelle behovene et sunt norsk landbruk har.

Disse medlemmer mener norsk landbruk har tre utfordringer fremover. For det første må landbruket jobbe for å styrke rekrutteringsgrunnlaget, for å styrke engasjementet, optimismen og evnen til å tenke annerledes i næringa. For det andre må landbruket jobbe for å utvikle og kommersialisere markedets beste landbruksråvarer og -produkter. En slik utvikling og kommersialisering må i mye større grad enn i dag involvere dagligvarekjeder. For det tredje må næringa jobbe for å utvikle kvalitet gjennom dyrevelferd og økologisering/trygg mat.

Disse medlemmer påpeker at mange av disse utfordringene må næringa ta fatt i selv. Disse medlemmer vil likevel understreke at Stortinget må være en pådriver og medhjelper i disse prosessene. Disse medlemmer vil derfor vise til forslag om fem mill. kroner til et forprosjekt for rekruttering, som et forslag som kan utrede årsaken til og forelå tiltak som motvirker manglende nyrekruttering til landbruket.

Disse medlemmer mener at landbruksstøtte må dreies fra volumstøtte til en støtte innrettet mot utvikling og kommersialisering av markedets beste landbruksråvarer og -produkter, med vekt på dyrevelferd og økologisering/trygg mat. Disse medlemmer vil på denne bakgrunnen bruke 50 mill. kroner mer på dyrevelferdstiltak enn det Regjeringen legger opp til. Disse medlemmer vil også bruke 100 mill. kroner på økologisering av landbruket.

Disse medlemmer mener tiden er overmoden for en offensiv satsing på utnyttelse av bioenergi som fornybar energiressurs. Disse medlemmer setter derfor av 110 mill. kroner mer på en offensiv satsing på bioenergi. I dag produserer Norge rundt 16 TWh bio-

energi, eller seks pst. av samla energiproduksjon, i første rekke i form av ved. Disse medlemmer vil ha denne andelen opp på svensk nivå, dvs. 10 pst. innen 2010, gjennom å etablere en plan for industrialisering av bioenergi. En slik plan kan skape 4 000 nye arbeidsplasser innen foredling, produksjon og bruk av bioenergi, iht. Norsk bioenergiforening. En slik plan kan inneholde krav om at alle kommunale og private nybygg over 1 000 m² skal bygges ut med vannbåren varme, at det etableres en konverteringsordning for å legge om til vannbåren varme i skolebygg og andre store private og kommunale bygg, og at alle nye boligfelt skal ha vannbåren varme. I dag brukes det 15 mill. kroner årlig på bioenergi.

Disse medlemmer peker på at mange etterlyser den gamle ordningen med tilskudd til skogkultur. Endringen som ble gjort i forbindelse med budsjettet for 2003 er meget dramatisk for skogbruket, spesielt for Vestlandet, Trøndelag og Nord-Norge. For en rekke områder er tilskuddet en forutsetning for å holde skogkulturraktiviteten oppe. Mange steder har langsiktige investeringer vært prioritert frem til nå, og disse må prioriteres også fremover. Hvis ikke blir nedgangen i aktiviteten dramatisk redusert, ikke bare på skogplantingen, men også innen ungsogopleie, tynning og hogstaktivitet. Det vil fortsatt være god forvaltning av offentlige midler å investere i en utpreget fornybar ressurs. Derfor foreslår disse medlemmer til sammen 35 mill. kroner ekstra til skogdyrking.

I en strategi for økt økologisering av landbruket må bruken av kunstgjødsel reduseres. Disse medlemmer foreslår derfor at kunstgjødselavgiften gjeninnføres, med samlet proveny på 50 mill. kroner.

Disse medlemmer er av den oppfatning at all norsk eksportstøtte for landbruksprodukter bør fases ut.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 11 bevilges med 12 917 547 000 kroner, som er 50 000 000 kroner mer enn Regjeringen foreslår.

3.2.11.2.5 *Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet*

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til alternativt budsjett fra Senterpartiet og foreslår at rammeområde 11 settes til 13 076 647 000 kroner, som er 209 100 000 kroner høyere enn Regjeringens forslag. Hovedårsaken til denne økningen er at dette medlem går mot Regjeringens forslag til økte avgifter på 195 mill. kroner til Mattilsynet.

Dette medlem viser til at norsk landbruk står overfor betydelige utfordringer framover. Dette medlem vil arbeide et aktivt landbruk over hele landet. Ren og trygg mat, direkte og indirekte verdiskaping og et velholdt kulturlandskap er verdier vi som samfunn skal ta oss råd til å prioritere.

Dette medlem mener det er et grunnleggende ansvar å føre en politikk som ivaretar disse verdiene i norsk jordbruk. Gjennom å gi de som ønsker landbruk som levevei muligheter til å hente en inntekt som står i samsvar med arbeidsmengden på bruket vil vi bidra til å sikre framtidig ressursutnyttelse i landbruksnæringa.

Dette medlem ønsker en variert bruksstruktur for å ivareta næringa og bygdekulturen.

Dette medlem vil også vise til at departementets politikk har ført til vesentlige endringer i skogbruksnæringen. Dette medlem viser i denne sammenhengen til budsjettbehandlingen i næringskomiteen.

Dette medlem vil videre øke støtten til slakterier med 2 mill. kroner mer enn Regjeringen, og øke tilskuddet til verdiskapings- og utviklingstiltak i landbruket med 10 mill. kroner.

Dette medlem viser til at Senterpartiets skatteopplegg innebærer en lettelse for landbruksnæringa på 110 mill. kroner ved at avskrivningssatsen for landsbruksbygg heves med 2 pst. Samtidig foreslår dette medlem å fjerne arveavgiften på næringsformue.

Dette medlem viser til at Regjeringens budsjettforslag innebærer at forbrukerne får dyrere mat gjennom en økning av gebyr og avgifter til matkontroll. Dette medlem mener at Mattilsynets finansieringsbehov bør dekkes over statsbudsjettet, og går derfor i mot forslag til økte avgifter på 195 mill. kroner.

Regjeringens forslag til heving av MVA registreringsplikt innebærer en økonomisk merbelastning for mange bønder. Senterpartiet mener Regjeringens forslag er et galt signal, og går i mot forslaget. Senterpartiet mener at en fornuftig grense er 40 000 kroner. Sammenlignet med Regjeringens forslag er dette en lettelse på 150 mill. kroner.

Dette medlem viser forøvrig til Senterpartiets alternative budsjett.

For øvrig viser dette medlem til egen merknad under kapittel 3.1 der Senterpartiets syn på budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet fremkommer.

3.2.11.2.6 Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet

Komiteens medlem fra Kystpartiet foreslår en ramme på 13 119 547 000 kroner, som er 252 000 000 kroner mer enn Regjeringens forslag, jf. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1-11 (2003-2004).

3.2.11.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 11

Tabell 3.22 Forslag til netto rammesum for rammeområde 11

(alle tall i 1 000 kroner)		
Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11	12 867 547	-
H, KrF og V	12 832 547	-35 000
A	12 967 547	100 000
FrP	9 402 947	-3 464 600
SV	12 917 547	50 000
Sp	13 076 647	209 100
Kp	13 119 547	252 000

Dette medlem mener det er et grunnleggende ansvar for myndighetene å føre en politikk som ivaretar disse verdiene i norsk jordbruk. Gjennom å gi de som ønsker landbruk som levevei muligheter til å hente en inntekt som står i samsvar med arbeidsmengden på bruket, vil vi bidra til å sikre framtidig ressursutnyttelse i landbruksnæringa. Dette medlem ønsker en variert bruksstruktur, for å ivareta næringen og bosetningen. Dette medlem viser til Kystpartiets forslag til statsbudsjett for 2004 hvor det bevilges 40 mill. kroner til bygdeutvikling.

Dette medlem mener det er nødvendig å føre en aktiv skogpolitikk. Dette er en langsiktig ressurs hvor det er lagt ned store investeringer som må ivaretaes. Dagens tømmerpriser er historisk lave, og avvirkingen er redusert betraktelig. Dette medlem ønsker at man gjennom en framtidrettet skogpolitikk skal sikre langsiktig satsing og derved bidra til at treforedlingsindustrien med tusenvis av ansatte og høy eksportandel sikres god råstofftilgang. Dette medlem viser til Kystpartiets forslag til statsbudsjett for 2004 hvor det ligger inne en økning i bevilgningen til skogkultur med 5 mill. kroner.

Dette medlem vil videre øke støtten til slakterier med 2 mill. kroner mer enn Regjeringen, og øke tilskuddet til verdiskapings- og utviklingstiltak i landbruket med 10 mill. kroner.

Dette medlem viser til at Kystpartiets skatteopplegg innebærer en lettelse for landbruksnæringa på 110 mill. kroner ved at avskrivningssatsen for landsbruksbygg heves med 2 pst. Samtidig foreslår dette medlem å fjerne arveavgiften på næringsformue.

Dette medlem viser til at Kystpartiet går imot avgifter på livsnødvendigheter som mat. Dette medlem mener at Mattilsynets finansieringsbehov bør dekkes over statsbudsjettet, og går derfor imot forslag til økte avgifter på 195 mill. kroner.

Dette medlem har derfor fremmet forslag om halvering av matmomsen, som vil kunne gi bedre rom for det norske landbruket og kunne hindre noe av handelslekkasjen med matvarer.

3.2.12 Rammeområde 12 (Olje- og energi), under energi- og miljøkomiteen

3.2.12.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.23

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
Utgifter rammeområde 12 (i hele tusen kroner)		
1800	Olje- og energidepartementet	184 839
1810	Oljedirektoratet (jf. kap. 4810)	217 150
1815	Petoro AS	223 000
1820	Norges vassdrags- og energidirektorat (jf. kap. 4820 og 4829)	384 230
1825	Omlegging av energibruk og energiproduksjon	161 000
1830	Energiforskning (jf. kap. 4829)	321 400
2440	Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (jf. kap. 5440)	21 000 000
2442	Disponering av innretninger på kontinentalsokkelen	60 000
2490	NVE Anlegg (jf. kap. 5490, 5491 og 5603)	7 000
Sum utgifter rammeområde 12		22 558 619
Inntekter rammeområde 12 (i hele tusen kroner)		
4810	Oljedirektoratet (jf. kap. 1810)	62 100
4820	Norges vassdrags- og energidirektorat (jf. kap. 1820)	78 700
4829	Konsesjonsavgiftsfondet (jf. kap. 1820 og 1830)	139 150
4860	Statsforetak under Olje- og energidepartementet	11 900
5440	Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (jf. kap. 2440)	75 100 000
5490	NVE Anlegg (jf. kap. 2490)	1 200
5608	Renter av lån til statsforetak under Olje- og energidepartementet	48 500
Sum inntekter rammeområde 12		75 441 550
Sum netto rammeområde 12		-52 882 931

3.2.12.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.12.2.1 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti, Venstre og Kystpartiet*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at Regjeringen vil bidra til en mer effektiv utnyttelse av våre energiressurser, øke el-produksjonskapasitet basert på miljøvennlige energikilder og stimulere til en overgang fra elektrisitet til andre fornybare energikilder til oppvarmingsformål.

Disse medlemmer viser til at det er viktig å gjøre Norges energiforsyning mindre avhengig av vannkraften som energikilde og elektrisitet som energibærer. Dette krever langsiktig omlegging av energibruk og energiproduksjon. Satsingen knyttet til omlegging av energibruk og energiproduksjon gjennom Energifondet og Enova SF styrkes i 2004. Innbetalingene til Energifondet vil øke til totalt 600 mill. kroner i 2004, en økning på om lag 130 mill. kroner i forhold til 2003.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen styrker forskningen på renseteknologi for gasskraftverk med 30 mill. kroner over Olje- og energidepartementets budsjettforslag for 2004. Samlet vil Regjeringen neste år sette av 50 mill. kroner dette formålet.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen i forslaget til statsbudsjett for 2004 øker Regjeringen bevilgningen til petroleumsvirksomhet med 28,5 mill. kroner. Dette er en økning på om lag 25 pst. fra i fjor, slik at Regjeringens samlede satsing på petroleumsvirksomhet utgjør 140,5 mill. kroner. Av dette foreslår Regjeringen å sette av 30 mill. kroner til etableringen av PETROMAKS, som vil ha fokus på nye forskningsprosjekter med en betydelig økt innsats på temaene leting og økt utvinning. Det største verdiskapingspotensialet for Norge ligger i bedre utnyttelse av produserende felt og større tilgjengelighet til nye reserver.

Disse medlemmer viser til at investeringene i olje- og gassvirksomheten forventes å øke med en volumvekst på om lag 11,5 pst. i 2004 til 75,5 mrd. kroner. Investeringer knyttet til leting er inkludert i overslaget.

Disse medlemmer viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet og foreslår at rammeområde 12 bevilges med -52 927 931 000 kroner, som er 45 000 000 kroner lavere enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.12.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet foreslår å bevilge -52 576 931 000 kroner under

rammeområde 12, som gir netto 306 000 000 kroner mindre inntekter enn det som følger av Regjeringens forslag.

Disse medlemmer er bekymret over den anstrengte kraftsituasjonen i Norge. Mange strømforbrukere har fått betydelig høyere strømutgifter, som et resultat av situasjonen på kraftmarkedet. Disse medlemmer mener derfor at arbeidet med å bedre kraftforsyningen for å unngå uholdbare høye strømutgifter må ha høy prioritet. Hovedproblemet er at forbruket har økt mer enn produksjonen og at det gjøres alt for lite for å øke kraftproduksjonen og for å dempe veksten i forbruket. Det må derfor satses betydelig mer på tiltak for å møte denne situasjonen. Det gjelder blant annet utvikling av alternative energikilder og nye fornybare energikilder.

Disse medlemmer støtter Regjeringens forslag om at overføringene til Energifondet/Enova økes, men mener dette må skje gjennom økte overføringer over statsbudsjettet og ikke i form av økt påslag i nett tariffen. Regjeringens forslag vil gi høyere strømutgifter for forbrukerne.

Innenfor våre internasjonale klimaforpliktelser vil disse medlemmer ta en større del av naturgassen i bruk innenlands, også til energiproduksjon. Disse medlemmer mener derfor at konvensjonelle gasskraftverk må realiseres snarest mulig. På sikt må gasskraftverk med CO₂-håndtering utvikles. Disse medlemmer mener utvikling av miljøvennlig gasskraftteknologi må prioriteres i betydelig større grad enn det Regjeringen legger opp til. Disse medlemmer mener det må etableres et nasjonalt gassteknologiprogram for å drive fram miljøvennlig bruk av gass til energiformål inkludert CO₂-håndtering, bruk av gass i industrielle prosesser og løsninger for hydrogen som energibærer.

For å påskynde utviklingen av teknologi for gasskraftverk med CO₂-håndtering går disse medlemmer inn for at Innovasjonsselskapet som skal etableres i Grenland blir opprettet 1. juli 2004 og ikke i 2005 slik Regjeringen legger opp til. Innovasjonsselskapet skal forvalte statens satsing på forskning og utvikling av gasskraftverk med CO₂-håndtering, og i tillegg holde tett kontakt med industri og forskningsmiljøer for å sikre en mest mulig hensiktsmessig framdrift og gjennomføring av teknologiutvikling. Innovasjonsselskapet skal tilrettelegge for utvikling av teknologi og samordne ressurser for å få sterkere innovasjon og synergieffekter. For å sikre raskest mulig utvikling av teknologi for gasskraftverk med CO₂-håndtering mener disse medlemmer at det er nødvendig at selskapet tilføres egenkapital som gjør det mulig, sammen med midler fra Norges Forskningsråd, å øke forskningsinnsatsen betydelig i årene fremover, slik at det til sammen kan brukes 250 mill. kroner i året over 10 år til dette formålet.

Disse medlemmer viser til at det foreligger planer flere steder i landet om å ta i bruk naturgass til energiformål og industrielle formål. Disse medlemmer understreker at en avgjørende forutsetning for å

øke den innenlandske bruken av naturgass er at det bygges infrastruktur for transport av naturgass. Disse medlemmer mener staten må delta i satsingen på infrastruktur gjennom tilskudd og ved at det opprettes et statlig investeringsselskap, som sammen med andre investorer skal investere langsiktig i infrastruktur for transport av naturgass. Selskapet må tilføres 3 mrd. kroner i egenkapital i 2004.

Disse medlemmer mener det er uheldig at nett-tarifffene varierer mye mellom ulike områder og at disse må utjevnes gjennom økt tilskudd til nettselskaper med høy tariff. Disse medlemmer vil derfor øke tilskuddet til utjevning av overføringstariffen med 20 mill. kroner, slik at om lag 14 000 nye strømkunder kommer inn under ordningen og slik at om lag 60 000 strømkunder totalt vil få lavere nettleie.

3.2.12.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 12 settes til 53 233 031 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til Regjeringen på 350 100 000 kroner.

Disse medlemmer er bekymret over den passive politikken som føres på energi- og petroleumsområdet. Advarslene om en svekket kraftbalanse og synkende aktivitet på petroleumssektoren er mange. Norge må i langt større grad enn i dag må utnytte våre muligheter som energistormakt. Forholdene må legges til rette for at Norge skal forbli en energistormakt, hvor energisektoren forblir en viktig del av vår felles verdiskapning, teknologiutvikling og levestandard. Dette skal også komme landets innbyggere og næringsliv til gode gjennom tilgang til energi til en fornuftig pris.

Energi skal fritt kunne omsettes i markedet, og fritt kunne brukes av de aktører som til enhver tid kjøper energien i markedet, uten noen innblanding fra det offentlige side. Myndighetene skal i minst mulig grad tvinge frem en omlegging av energibruken etter hvilken favoritteknologi miljøbevegelsen til enhver tid promoterer. Disse medlemmer mener det skal være fri konkurranse mellom de forskjellige former for energibærere, uten noen form for subsidiering. Vi vil heller ikke bruke skattebetalernes penger til andre tiltak som har som målsetting å endre energiforbruket, og heller ikke bruk av økte avgifter som virkemiddel for å endre eller redusere forbruket. Eventuelle ENØK-tiltak må baseres på den enkeltes økonomiske gevinst. Samtidig mener disse medlemmer at myndighetene må ta ansvar for forsyningsikkerheten av kraft og så vel som miljøaspektet i petroleumssektoren.

Disse medlemmer tar avstand fra den myten som er skapt om at man i Norge sløser med energi. Rapporter og statistikk viser klart at man i Norge ikke har større energiforbruk i husholdninger enn andre land vi normalt sammenligner oss med. Det er i dag ingen mangel på energi i Norge, men mangel på politisk vilje og handlekraft til å utnytte våre enorme energiresurser. Resultatet er blant annet at vi i et normalår

har underskudd på elektrisk kraft. Dette medfører høye priser for kundene, og underskuddet må dekkes gjennom importert av kraft blant annet fra kullkraft- og kjernekraftverk. Disse medlemmer ønsker å øke kraftproduksjonen, og mener det fortsatt er muligheter for miljøtilpassede vannkraftutbygginger. Spesielt må bruken av minikraftverk økes. I tilfeller hvor det oppstår konflikter av miljømessig art vil vi sikre at lokaldemokratiet i større grad enn tidligere blir lyttet til.

Disse medlemmer mener at Norge som energinasjon må satse på en bedre utnyttelse av våre gassressurser i samfunnet generelt, i tillegg til kraftproduksjon. Disse medlemmer vil derfor legge forholdene bedre til rette for bruk av gass innenlands, deriblant bygging av gasskraftverk. Hovedinfrastrukturen for gass er et myndighetsansvar, og disse medlemmer foreslår at det skal opprettes et selskap for å koordinere arbeidet og sikre investering i slik infrastruktur. Disse medlemmer vil gi økonomisk støtte til bygging av infrastruktur for naturgass, og øker derfor denne budsjettposten.

Oljenæringen er, og vil i mange år fremover, være svært viktig for norsk økonomi. Det er imidlertid viktig at vi hele tiden fokuserer på denne næringens rammebetingelser og sikrer langsiktighet og forutsigbarhet, slik at næringen står bedre rustet også ved et eventuelt fall i oljeprisen.

Disse medlemmer vil som tidligere arbeide for å redusere/fjerne bruttoskattene på sokkelen, samtidig som vi vil arbeide for et mer rettferdig skattesystem som i større grad fordeler både oppsider og nedsider, noe som vil bidra til å sikre aktiviteten på sokkelen også ved lavere oljepriser. Forholdene er nå bedre lagt til rette for større mangfold på sokkelen, men det bør utredes skatteincentiver for å gjøre nisje- og haleproduksjon mer lønnsom. Myndighetene må i sterkere grad sikre den videre dialogen med næringen i lys av rapportene fra Kon-Kraft. Det må i tillegg sørges for at oljeindustrien gis tilgang på nye prospektive arealer, også i nordområdene.

Teknologiutvikling innen oljebransjen er særdeles viktig for fremtidig verdiskapning for nasjonen og den globale konkurranseevnen i næringen. Slik teknologiutvikling har betydelig positive ringvirkninger for næringslivet for øvrig. Forholdene må derfor legges til rette for å hindre oppsplitting av de teknologi- og kompetansmiljøer det har tatt tre tiår å bygge opp. Staten er den desidert største aktøren på norsk sokkel. Disse medlemmer mener staten bør ta et langt større ansvar for FoU innen petroleumsnæringen, og Stortinget bør opprette et energi- og petroleumsforskningsfond for å sikre langsiktigheten i denne forskningen.

3.2.12.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil understreke at budsjettet for 2004 bør innlede en ny retning for norsk energipolitikk, og Sosialistisk Venstrepartis foreslåtte reduksjoner og økninger reflekterer dette. Bakgrunnen for dette er den anstrengte kraftsituasjonen i Norge, og den altfor store

avhengigheten av elektrisitet til oppvarming. Disse medlemmer viser også til Norges unike stilling i verden, og den økte nødvendigheten av å redusere miljøproblemene. Norges største bidrag til dette innen energiområdet må være redusert olje- og gassproduksjon, stans i leteaktivitet etter nye olje- og gassfelt, økt satsing på verdiskapning gjennom fornybare energikilder, energieffektivitet og energisparing.

Disse medlemmer går mot å åpne de sårbare nordområdene for petroleumsvirksomhet, spesielt ut ifra hensynet til fiskerinæringa og økologien i Barentshavet. Disse medlemmer vil ta vare på balansen i naturen, og sørge for fiskekvoter som sikrer bærekraftige bestander.

Disse medlemmer reduserer derfor utgiftene til leting etter olje og utbygging av nye olje- og gassfelt, samtidig som investeringene i nye fornybare energikilder, forskning og utdanning økes. Disse medlemmer legger på denne måten grunnlaget for en vridning vekk fra en økonomi basert på fossile energikilder, over til en grønn økonomi med fokus på kunnskapsbasert næringsliv.

Disse medlemmer mener Norge må øke satsingen på nye fornybare energikilder som vindkraft, bioenergi, solvarme og bølgekraft, som ikke fører til utslipp av farlige klimagasser, og som gir mindre belastninger på lokalmiljøet enn tradisjonelle energikilder. Disse medlemmer påpeker at det er et betydelig energieffektiviseringspotensiale i Norge som kan utløses ved aktiv virkemiddelbruk. PIL har i samarbeid med Enova anslått potensialet for kraftkrevende industri til 5,3 TWh. NOU 1998: 11 Energi- og kraftbalansen mot 2020 anslø det samlede potensial for enøk i bygningsmassen til om lag 14 TWh. Det totale potensialet er med andre ord på nesten 20 TWh. Samtidig er kraftbalansen slik at i et middelår er produksjonen beregnet til 118 TWh. Med et kraftforbruk beregnet til 125 TWh, har vi et underskudd på 7 TWh i et middelår. Disse medlemmer påpeker at det derfor er realistisk at vi ved å utløse halve energieffektiviseringspotensialet og stoppe veksten i elektrisitetsforbruket, kan få en komfortabel kraftbalanse i Norge. Vi kan dermed bli en stor netto eksportør av grønn vann- og vindkraft, og tjene gode penger på det.

Disse medlemmer mener derfor en omlegging av energipolitikken kreves for å gi elektrisitet til folk og industrien, til forutsigbare og stabile priser. Nye kraftkriser kan komme, og da trengs alternativ oppvarming. Sosialistisk Venstreparti fikk sist vinter flertall for å støtte alle husstander, som ville investere i varmpumper og pelletskaminer. Dessverre fikk ordningen svært kort varighet. Disse medlemmer foreslår en ny, bredere og langsiktig støtteordning. I tillegg vil disse medlemmer endre plan- og bygningsloven slik at kommuner kan stille krav til enøk, vannbåren varme og klimaregnskap i byggeprosjekter.

Energi-loven må revideres og inkludere miljøformål. Disse medlemmer vil ha grønne energisertifikater og en garantiordning for vannbåren varme på plass i løpet av 2004. Rammebetingelsene må bli slik at vannbåren varme og fornybar energi blir ikke-subsidierte

selvstendige næringer, med tusenvis av arbeidsplasser. Derfor vil disse medlemmer beholde elavgiften for all elektrisk oppvarming, som i Danmark, slik at en omlegging ikke ødelegger markedet for alternativ oppvarming.

Norge må effektivisere produksjon og distribusjon av strøm. Disse medlemmer vil derfor ha en skån-som satsing på små vannkraftanlegg og skape en milliardindustri innen vindkraft. Staten må ta ansvar for at vannkraftverk og nett opprustes. Statnett og Statkraft skal spille en sentral rolle i dette. En innsats på dette området kan utløse flere TWh i ny kraftproduksjon og bedret overføring. Toveiskommunikasjon i strømmettet må innføres for å utløse store enøk-gevinster og redusere presset på overføringskapasiteten.

Disse medlemmer minner om at bioenergi har et stort potensial til å gi økt lønnsomhet i skog- og landbruket. Gjennom produksjon av bioenergi kan skogressursene utnyttes bedre, og norske bønder kan bli både mat- og energiprodusenter. Produksjon av bioenergi kan bringe en større del av verdiskapingen tilbake til gården. Disse medlemmer viser til at bioenergi er fra 1998 den største fornybare energikilde i Norden med en årlig varme- og kraftproduksjon på ca. 210 TWh. Sverige alene bruker 90 TWh bioenergi i året, og Danmark som har svært små skogressurser bruker 18 TWh bioenergi. Det norske forbruket av bioenergi er på 13 TWh. Norge har stort potensial for økt produksjon og bruk av bioenergi. En økt satsing på bioenergi vil skape sysselsetting i sysselsettingssvake regioner i innlands-Norge.

Målene om 4 TWh fornybar varme, 3 TWh energiefektivisering og 3 TWh vindkraft innen 2010 er ikke spesielt ambisiøse i forhold til potensialet, og skal nås. Hovedendringene til disse medlemmer for å starte denne omleggingen er:

- Økt investeringstilskudd til nye fornybare energikilder (ENOVA), 279 mill. kroner.
- Investeringstøtte til husstander for miljøvennlig oppvarming, 269 mill. kroner.
- Styrke forskningsinnsatsen på fornybare energikilder og ENØK, 100 mill. kroner.
- Utjevning av overføringstariffene, 40 mill. kroner.
- Opprettholde og styrke produksjonsstøtten til vindkraft, 20 mill. kroner.
- Satsing på bioenergi over landbruksdepartementets budsjett, 110 mill. kroner.
- Øke forbruksavgiften på elektrisitet med 1 øre/kWh. Avgiften på fyringsolje økes tilsvarende. Elavgiften endres fra 1. april 2004 slik at den gjelder all elektrisk oppvarming.
- Ha grønne energisertifikater og en garantiordning for fjernvarmerør på plass i løpet av 2004.
- Føre en mer seriøs utbyttepolitikk i Statnett og Statkraft, for å øke aktiviteten på utbedring av strømmettet og oppgradering av kraftproduksjonen.

Disse medlemmer anser det som gitt at en økt satsing på nye fornybare energikilder er et avgjørende

tiltak hvis utslippene av farlige klimagasser skal reduseres. De samlede utslippene av klimagasser i Norge økte gjennom størstedelen av 1990-tallet, og forventes å øke med omlag 24 pst. fra 1990 til 2010, dersom ikke nye tiltak iverksettes. Den forventede økningen skyldes i hovedsak økte CO₂-utslipp fra petroleumsvirksomhet, mobile kilder og fyring.

Satsing på bioenergi, solvarme og varmepumper kan erstatte mye av oljefyringen og annen fossil fyring i Norge. Fossil fyring står ifølge SFT i 1999 for ca. 15 pst. av de totale utslippene av norske klimagasser. Oppvarming med fossile energikilder står for ca. 8,2 pst. (4 652 000 tonn) av de totale klimagassutslippene i Norge. Utslippene fordeler seg på sektorer på følgende vis:

Kilde	Utslipp i tonn CO ₂
Treforedlingsindustri	428 000
Kraftkrevende industri	491 000
Annen industri	1 603 000
Primærnæringer	146 000
Tjenesteyting	1 035 000
Private husholdninger	949 000
Sum	4 652 000

Erfaringene med høye strømpriser vinteren 2002-2003 medførte et oppsving i bruken av fyringsolje, og myndighetene benyttet ikke muligheten til å tilrettelegge for en varig substituering til bioenergi, spillvarmeutnyttelse og varmepumper.

Disse medlemmer opprettholder derfor sitt forslag om en handlingsplan for konvertering fra oppvarming med fossile energikilder til oppvarming med fornybare energikilder. Målet er 30 pst. konvertering innen 2005, 50 pst. innen 2008 og 80 pst. innen 2012. Konvertering av 80 pst. av den fossile oppvarmingen til nye fornybare alternativer vil bety reduksjon på 3,72 mill. tonn av den farlige klimagassen CO₂, noe som tilsvarer 6,5 pst. av de totale norske klimagassutslippene.

Energiforsyningen i Norge har frem til i dag vært preget av ensidig satsing på elektrisitet. Distribusjon av vannbåren varme åpner for fleksible løsninger hvor flere forskjellige energikilder kan benyttes. Disse medlemmer påpeker at økt bruk av sentralvarme og fjernvarme er en nødvendig forutsetning for å frigjøre elektrisk kraft, og skape et mer fleksibelt varmemarked i Norge.

Økte priser på olje og elektrisk kraft har ført til at bioenergi i økende grad er et prisgunstig og miljøvennlig brenselalternativ. Samtidig har reduksjonene i forbruksavgiftene på elektrisitet og mineralolje bidratt til å svekke konkurransesituasjonen til bioenergien i forhold til strømbasert eller fossil oppvarming. De lave norske forbruksavgiftene på elektrisitet og olje, gjør at bioenergien har en svakere stilling i Norge enn i Danmark og Sverige. Disse medlemmer går derfor inn for å øke forbruksavgiften på strøm med 1 øre/kWh for neste år.

Disse medlemmer vil peke på at det er uheldig at nettariifene varierer så mye mellom ulike områder, som de gjør i dag. Disse medlemmer vil derfor øke tilskuddet til utjevning av overføringstariffen med 40 mill. kroner, slik at nærmere 74 000 strømkunder vil få lavere nettleie.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 12 bevilges med 54 039 431 000 kroner, som er 1 156 500 000 kroner mindre enn Regjeringen foreslår.

3.2.12.2.5 Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett, og foreslår at rammeområde 12 settes til kr -52 690 931 000, noe som representerer en økning på 192 mill. kroner sammenlignet med Regjeringens forslag.

Dette medlem ønsker en sterkere satsing på alternativ energi enn det Regjeringen legger opp til. Skal vi nå de nasjonale målsettingene om reduksjon i klimagassutslippene, er det nødvendig med en raskere overgang til mer miljøvennlig energibruk. Det er også nødvendig å gjøre energibruken mer fleksibel, slik at samfunnet blir mindre sårbart for nye strømkriser.

Dette medlem viser til Senterpartiets alternative budsjett, og foreslår å opprette en ny tilskuddsordning til kompetanseutvikling for mikro- og minikraftverk. Det settes av 5 mill. kroner på NVEs budsjett der regionråd og aktuelle fagmiljøer i fylkene kan søke midler for å drive kartleggings- og veiledningsarbeid for mikro- og minikraftverk.

Dette medlem foreslår å opprettholde nivået på den statlige bevilgningen til Energifondet, slik at det blir 750 mill. kroner som kan brukes på alternativ energi i 2004. Økningen som er på 150 mill. kroner i forhold til Regjeringens forslag, skal brukes til en nasjonal satsing på bioenergi. Enova skal stå for den endelige utformingen, og disse tiltakene må vurderes:

- støtte til fellestiltak der skogbrukere går sammen om å produsere og selge ferdig varme fra bioenergi
- tilskudd til installering av vannbåren varme i næringsbygg og offentlige bygg, slik at disse kan gjøre seg nytte av bioenergi
- utvide støtten til varmeanlegg slik at også mindre nærvarmeanlegg blir omfattet
- opprettholde en tilskuddsordning til husholdningene for installering av vannbåren varme og til pelletskaminer, og innføre en panteordning for gamle vedovner

Dette medlem viser til at en økt bruk av bioenergi med 5 TWh vil sysselsette anslagsvis 1 500 årsverk, for en stor del i distriktene. Dette medlem mener det er viktig å få en modell for elavgift i næringslivet i tråd med den danske ordningen på plass

så raskt som mulig, for å skape forutsigbare rammevilkår for alternativ energi.

Dette medlem foreslår å øke støtten til infrastruktur for naturgass med 8 mill. kroner, og å øke forskningsinnsatsen for utslippsfrie gasskraftverk med 10 mill. kroner.

Dette medlem viser til at Regjeringen foreslår å holde tilskuddet til utjevning av overføringstariffer uendra fra i fjor på 20 mill. kroner. Dette medlem foreslår å øke denne posten med 20 mill. kroner, til totalt 40 mill. kroner. Dette er en kostnadseffektiv og viktig ordning for å kutte strømkostnadene for dem med aller høyest nettleie.

3.2.12.2.6 Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet

Komiteens medlem fra Kystpartiet foreslår en ramme på -52 677 931 000 kroner, som er 205 000 000 kroner mer enn Regjeringens forslag, jf. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1-11 (2003-2004).

Dette medlem tar avstand fra den myten som er skapt om at man i Norge sløser med energi. Rapporter og statistikk viser klart at man i Norge ikke har større energiforbruk i husholdninger enn andre land vi normalt sammenligner oss med. Det er i dag ingen mangel på energi i Norge, men mangel på politisk vilje og handlekraft til å utnytte våre enorme energiressurser. Resultatet er blant annet at vi i et normalår har underskudd på elektrisk kraft. Dette medfører høye priser for kundene, og underskuddet må dekkes gjennom importert av kraft bl.a. fra kullkraft- og kjernekraftverk.

Dette medlem foreslår å opprettholde nivået på den statlige bevilgningen til Energifondet, slik at det blir 750 mill. kroner som kan brukes på alternativ energi i 2004. Økningen som er på 150 mill. kroner i forhold til Regjeringens forslag, skal brukes til en nasjonal satsing på bioenergi.

Dette medlem ønsker å øke kraftproduksjonen, og mener det fortsatt er muligheter for miljøtilpassede vannkraftutbygginger. Spesielt må bruken av minikraftverk økes. I tilfeller hvor det oppstår konflikter av miljømessig art, vil dette medlem sikre at lokaldemokratiet i større grad enn tidligere blir lyttet til.

Dette medlem viser til Kystpartiets alternative budsjett, og foreslår å opprette en ny tilskuddsordning til kompetanseutvikling for mikro- og minikraftverk. Det settes av 5 mill. kroner på NVEs budsjett der regionråd og aktuelle fagmiljøer i fylkene kan søke midler for å drive kartleggings- og veiledningsarbeid for mikro- og minikraftverk.

Dette medlem mener at man må sikre distriktene tilstrekkelig overføringskapasitet. Dette medlem foreslår derfor 50 mill. kroner til overføringer til distriktene.

3.2.12.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 12

Tabell 3.24. Forslag til netto rammesum for rammeområde 12

(alle tall i 1 000 kroner)

Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11	-52 882 931	-
H, KrF og V	-52 927 931	-45 000
A	-52 576 931	306 000
FrP	-53 233 031	-350 100
SV	-54 039 431	-1 156 500
Sp	-52 690 931	192 000
Kp	-52 677 931	205 000

3.2.13 Rammeområde 13 (Miljø), under energi- og miljøkomiteen

3.2.13.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.25

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
Utgifter rammeområde 13 (i hele tusen kroner)		
1400	Miljøverndepartementet (jf. kap. 4400)	310 735
1410	Miljøvernforskning og miljøovervåkning (jf. kap. 4410)	326 443
1425	Vilt- og fisketiltak (jf. kap. 4425)	67 500
1426	Statens naturoppsyn (jf. kap. 4426)	92 545
1427	Direktoratet for naturforvaltning (jf. kap. 4427)	511 423
1429	Riksantikvaren (jf. kap. 4429)	219 780
1432	Norsk kulturminnefond (jf. kap. 4432)	13 000
1441	Statens forurensningstilsyn (jf. kap. 4441)	615 834
1444	Produktregisteret	14 203
1465	Statens kjøp av tjenester i Statens kartverk	331 323
2422	Statens miljøfond	200
2465	Statens kartverk (jf. kap. 5491 og 5603)	12 000
Sum utgifter rammeområde 13		2 514 986
Inntekter rammeområde 13 (i hele tusen kroner)		
4400	Miljøverndepartementet (jf. kap. 1400)	1 425
4410	Miljøvernforskning og miljøovervåkning (jf. kap. 1410)	4 000
4425	Refusjoner fra Viltfondet og Statens fiskefond (jf. kap. 1425)	67 500
4426	Statens naturoppsyn (jf. kap. 1426)	114
4427	Direktoratet for naturforvaltning (jf. kap. 1427)	11 665
4429	Riksantikvaren (jf. kap. 1429)	4 194
4432	Norsk kulturminnefond (jf. kap. 1432)	13 000
4441	Statens forurensningstilsyn (jf. kap. 1441)	58 146
5621	Statens miljøfond, renteinntekter	7 000
Sum inntekter rammeområde 13		167 044
Sum netto rammeområde 13		2 347 942

3.2.13.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.13.2.1 Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre legger vekt på føre en miljøvernpolitikk basert på målet om en bærekraftig utvikling. Dette stiller særlig krav til forvaltningen av

økosystemene og de økologiske kretsløpene. Føre-var-prinsippet, prinsippet om at forurenser skal betale og naturens tålegrense legges til grunn for den praktiske politikken som skal føres.

Disse medlemmer viser til at Miljøverndepartementet gjennom rasjonerings- og effektivitetstiltak og omprioriteringer av ressursbruk fra drifts- og utredningsoppgaver har frigjort midler til reelle miljøtiltak.

Dette gjør det mulig å videreføre Regjeringens offensive miljøpolitikk i 2004 når det gjelder gjennomføring av nasjonalparkplanen, nytt barskogvern, økt oppkjøp av friluftsområder, styrket oppsyn og forvaltning av nasjonalparkene, opptrapping av oppryddingsarbeidet av forurensede sedimenter og økt satsing på å redde villaksen og fjellreven i norsk natur.

Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen legger stor vekt på å sikre de nasjonalparkene vi har og at Regjeringen vil opprette en rekke nye nasjonalparker og landskapsvernområder i 2004. Disse medlemmer har videre merket seg at Regjeringen foreslår å bevilge mer penger til oppkjøp av friluftsområder, bl.a. for å sikre strandperler for allmennheten. Disse medlemmer har også merket seg at Regjeringen vil intensivere arbeidet med skogvernet etter at den forrige planen for barskogvern nå er fullført, og at Regjeringen har foreslått økte bevilgninger til nytt vern i 2004. Dette gir rom for oppkjøp og vern av områder, og midler til å gjennomføre verneprosesser. Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen vil prioritere frivillig vern og aktiv bruk av Statsskogs eiendommer.

Disse medlemmer har merket seg Regjeringens innsats for å bevare den norske villaksstammen. På to år er bevilgningene til bekjempelse av lakseparasitten *Gyrodactylus salaris* mer enn fordoblet, og innsatsen vil bli styrket ytterligere i 2004. Disse medlemmer viser videre til at ordningen med nasjonale laksevassdrag og laksefjorder nå er kommet på plass, og vil bli ferdigstilt i 2004/2005. Disse medlemmer har videre merket seg at Regjeringen vil styrke arbeidet med å redde fjellreven fra utrydding.

Disse medlemmer viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet for 2004 der en har justert ned bevilgningen til Petoro AS med 20 mill. kroner, redusert overføring til Energifondet med 30 mill. kroner og foretatt en reduksjon i petroleumsforskningen med 6 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet og foreslår at rammeområde 13 bevilges med 2 325 442 000 kroner, som er 22 500 000 kroner lavere enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.13.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet foreslår å bevilge 2 389 942 000 kroner under rammeområde 13, 42 000 000 kroner mer enn det som følger av Regjeringens forslag.

Disse medlemmer vil understreke viktigheten av å opprettholde bevilgningene til miljøvern og miljøarbeid på et høyt nivå og foreslår derfor å øke rammen med 42 mill. kroner.

Disse medlemmer vil understreke viktigheten av å bevare det biologiske mangfoldet. Dette er, sammen med klimautfordringene de største og viktigste miljøutfordringene. Flere arter er truet og innsatsen for det biologiske mangfoldet må styrkes. En stor del av de truede artene i Norge lever i barskog. Økt skog-

vern er derfor viktig for å bevare det biologiske mangfoldet. For at verneprosesser ikke stopper opp, foreslår disse medlemmer at tilsagnsbevilgningen til skogvern økes med 60 mill. kroner. Sur nedbør er fremdeles en trussel mot fiskestammene i mange vassdrag. Det er derfor behov for en betydelig kalking av vassdrag, og disse medlemmer mener bevilgningen til kalking for 2004 må opprettholdes på samme nivå som for inneværende år.

Disse medlemmer vil understreke friluftslivets betydning i Norge. I tillegg til allemannsretten, som er meget viktig for utøvelsen av friluftsliv, er det arbeidet de frivillige organisasjoner driver innenfor området av stor betydning. Disse medlemmer ønsker derfor å øke tilskuddet til friluftslivstiltak med 5 mill. kroner. Disse medlemmer er også imot å fjerne støtten til Norges Velforbund slik Regjeringen foreslår, og foreslår en bevilgning på 2 mill. kroner.

Disse medlemmer mener det er behov for å øke satsingen på vedlikehold av fredede og vernede bygninger. Disse medlemmer vil også peke på fartøyvernets betydning for å ta vare på norsk kystkultur. Det er også store utfordringer knyttet til å ta vare på industrielle kulturminner. Derfor foreslår disse medlemmer å øke bevilgningene til vern og sikring av fredede og verneverdige kulturminner og kulturmiljø med 20 mill. kroner utover Regjeringens forslag, som foreslår et kutt på dette området. En økning i bevilgningen til bevaring av fredede bygninger innebærer en styrking i forhold til bevilgningen i inneværende år. Økt bevilgning til dette feltet vil også bidra til flere arbeidsplasser i byggenæringen.

3.2.13.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 13 settes til 2 010 251 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til Regjeringen på 337 691 000 kroner.

Disse medlemmer viser til at Norge er et land med en unik natur og naturlandskap. Det er viktig at deler av denne naturen også sikres for fremtidige generasjoner. Vern av unike naturlandskap innebærer også ivaretagelse og forvaltning av dyr og planteliv. Det er både et privat og et offentlig ansvar å sikre et godt miljø og en forsvarlig utnyttelse og bruk av landets naturressurser. Miljøvernlovgivning må bygge på sentrale prinsipper som likhet for loven og vern av folks liv, helse og eiendom.

Disse medlemmer vil stimulere til økonomisk vekst innenfor grenser satt av hensyn til grunnleggende ressurser, som for eksempel jord, luft og vann. En slik bærekraftig vekst er ikke et statisk nivå, men endrer seg over tid avhengig av naturlige endringer og teknologisk utvikling. Disse medlemmer vil derfor legge vekt på at myndighetene inntar en forvalterrolle, fremfor å bli en museumsvokter i miljøpolitikken. For disse medlemmer er det et grunnleggende prinsipp at den eller de som forårsaker påviselig skade ved å forurense også stilles økonomisk ansvarlig for skaden, og at det

er folkevalgte myndigheters oppgave å fastsette hvilket forurensningsnivå som er akseptabelt.

Disse medlemmer ønsker å sikre at flest mulig nordmenn lett kan få tilgang til skog og mark, med de muligheter allemannsretten gir. Primært bør det være offentlige eiendommer som avsettes til verneområder, alternativt private eiendommer etter avtale med det offentlige.

Disse medlemmer ønsker å sterkt begrense statens muligheter til å overta privat eiendom ved erverv eller båndlegging. Det er eierne som best forvalter sine eiendommer og den verdi som eiendommene representerer. I de tilfeller hvor myndighetene vedtar å verne naturområder, bør det hovedsakelig skje gjennom frivillig vern. Fremfor å møte grunneierne og lokalsamfunnene i rettssystemet, bør ressursene brukes på å sikre økonomisk erstatning og godt samarbeid.

Disse medlemmer er bekymret for det høye konfliktnivået mellom myndigheter og lokalbefolkning i vernesaker. Der hvor det offentlige griper inn i den private eiendomsretten gjennom vernevedtak eller lignende, må det sikres full erstatning til dem som rammes økonomisk av vernevedtak. Vi er svært skuffet over at stortingsflertallet ikke tydelig har støttet dette. Videre skal ethvert ekspropriasjonsvedtak kunne innbringes for domstolene til overprøvelse.

Ved opprettelse av verneområder vil disse medlemmer legge til grunn prinsippet "Vern gjennom bruk". Restriksjoner på atferden i for eksempel nasjonalparkene må kun være for å hindre ødeleggelse av naturgrunnlaget. M.a.o. må det ikke legges restriksjoner på aktivitet som har til hensikt å øke tilgjengeligheten og bruken av naturparkene, men som ikke påfører naturen varig skade.

Norge har en lang kystlinje som gir store muligheter for friluftsliv og ferdsel for alle. De konflikter som de senere år er skapt mellom grunneiere og allmenheten er i stor grad fremprovosert av myndigheter og interesseorganisasjoner. Respekt for den private eiendomsretten er viktig, og kan ikke undergraves, slik som nå er i ferd med å skje med friluftsløven som redskap.

Dersom kystkommuner ønsker økt tilgang for allmenheten til sin kyststripe, så må dette i størst mulig grad gjøres ved å tilrettelegge kommunale strandeiendommer eller ved å anskaffe egnet areal.

Disse medlemmer mener det er viktig at offentlige midler blir benyttet der pengene gir mest tilbake og der det er reelle miljøproblemer. Sur nedbør er et betydelig forurensningsproblem for store deler av Sør-Norge og medfører fiskedød i mange innsjøer og elver. Det finnes store dugnadsinnsatser av frivillige som gjennom mange år bruker store deler av sin fritid til å redde vann og elver for å sikre fiskebestanden, for der ved å gi folk muligheter til å utøve sportsfiske, samt oppleve levende natur. Disse medlemmer vil prøve å nå den målsettingen som ligger i handlingsplanen for kalking. Behovet for kalking er stort, og det trengs langt større midler enn det som i dag blir bevilget. Disse medlemmer ønsker også å prioritere kampen mot lakseparasitten *Gyrodactylus salaris*.

Hovedmålsettingen når det gjelder miljøfarlige kjemikalier skal være at de kriteriene og virkemidler som utvikles må fremme en trinnvis risikoreduksjon. Dette må skje gjennom produktutvikling, miljøriktig forbruksvalg og en sikker håndtering. Utslippskrav er viktige konkurransevilkår for industrien. Av hensyn til konkurranseforholdene for norsk industri som konkurrerer på verdensmarkedet blant annet med industri fra andre europeiske land, er det viktig at fremtidige utslippskrav i Norge skjer i takt med industrien i Europa, og ikke igjennom forserte nasjonale konsekvensrunder.

Disse medlemmer er svært misfornøyd med at Stortinget i sin behandling av Klimameldingen la veien åpen for å bruke store ressurser på symbolpolitikk som har liten reell miljøeffekt. Vi konstaterer at kloden har gjennomgått en mengde istider slik at klimaendringer er en naturlig prosess som pågår hele tiden og at forskere har ulike teorier om hva som påvirker klimaet. Disse medlemmer registrerer videre at forskere viser til at det er en rekke elementer som påvirker klimaet, f.eks. sol, solflekke, jordaksens helling, vandamp, skyer, samt at vandamp regnes som den viktigste klimagassen. Menneskenes virksomhet bidrar med om lag 3 pst. av utslippene av de totale globale CO₂-utslippene.

Disse medlemmer viser til at klimapolitikken som FNs klimapanel er premissgiver for, er svært omdiskutert og fortsatt hviler på et ufullstendig vitenskapelig grunnlag. Det er også kommet faglig kritikk mot klimapanelets sammensetning, arbeidsform og konklusjoner. Disse medlemmer registrerer også at FNs klimapanel er blitt beskyldt for å være ledet av byråkrater og politikere der ønskene om økte bevilgninger går på bekostning av vitenskapelige fakta. Den mest alvorlige kritikken er at klimapanelets forskning ikke kan forklare de betydelige svingninger i klima som har vært i tidligere tider.

3.2.13.2.4 Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener at skal vi skape bærekraftig utvikling og opprettholde dagens velferdsnivå, må miljøpolitikken gjennomsyre all politikk. Dette er slått fast i Norges nasjonale handlingsplan for bærekraftig utvikling. Utfordringen nå er å la den få betydning. Samfunnet må ta hensyn til naturens tålegrenser, og alle aktiviteter må planlegges ut fra en kretsløpstankegang. Gjennom investeringer i fornybar energi og kollektivtrafikk, redusert ressursbruk for hver produsert vare og færre kjemikalier i næringskjeden, skal hver enkelt av oss belaste naturen mindre. Dermed vil vi også utsettes for mindre forurensning på arbeidsplassen, i hjemmet og i friluft. En slik omlegging krever langsiktig planlegging, og deltagelse fra alle grupper i samfunnet.

Disse medlemmer prioriterer i statsbudsjettet for 2004 Nasjonal og Lokal Agenda 21, bærekraftig bruk og vern av allmenningen, styrking av de frivillige

miljøorganisasjonene og kamp mot PCB-forurensning og farlige kjemikalier i hverdagen.

Disse medlemmer er fornøyd med at nasjonalbudsjettet for første gang inneholder en nasjonal handlingsplan for bærekraftig utvikling. 13 år etter Rio er altså Norges Nasjonal Agenda 21 på plass. Handlingsplanen må imidlertid konkretiseres, og etterprøvbare mål tallfestes på alle de områdene som det mislyktes å komme til enighet om i Johannesburg, og spesielt på de områdene hvor Norge var mest ambisiøs. Disse medlemmer prioriterer konkrete midler til tiltak. Disse medlemmer påpeker at utfordringen nå er å bruke handlingsplanen til å endre de regulære politiske plan- og budsjettprosesser i en mer bærekraftig retning, og forplikter et bredt spekter av aktører i samfunnet. Skal Nasjonal Agenda 21 bli vellykket og utvikle seg til et overordnet styringsverktøy, må arbeidet med miljøindikatorer og forskning og overvåking av natur, styrkes.

Disse medlemmer påpeker at mange kommuner har lagt ned en betydelig innsats i arbeidet med Lokal Agenda 21, den lokale oppfølginga av Agenda 21. Disse medlemmer mener at det i lys av arbeidet med Nasjonal Agenda 21, i 2004 er behov for å styrke både det regionale og det lokale arbeidet med omlegging av produksjons- og forbruksmønster. Nasjonal Agenda 21 skal bygge videre på LA21-arbeidet i kommunene, og disse medlemmer vil motvirke at dette arbeidet stopper opp på grunn av svak kommuneøkonomi. Det er et betydelig behov for sårknemidler til prosjekter innenfor energi, avfall og biologisk mangfold, samt til informasjons og opplæringstiltak, hvor det i et framtidsperspektiv er spesielt viktig med tiltak rettet mot skoler og barnehager.

Miljømyndighetene og befolkningen er avhengig av den vedvarende innsatsen til frivillige organisasjoner og fagmiljøer for å bringe fram spisskompetanse, kanalisere engasjement og bekymringer, og for å gi uavhengige og faglig tunge innspill i offentlige prosesser. På denne bakgrunn forslår disse medlemmer å etablere et lokalt miljøinvesteringsprogram for LA-21 på 100 mill. kroner, øke bevilgningene til frivillige organisasjoners deltakelse i Nasjonal Agenda-dugnaden med 33 mill. kroner og styrke kommuner og organisasjoners muligheter til Lokal og Nasjonal agendaarbeid, 100 mill. kroner.

Disse medlemmer mener føre-var-prinsippet må styrkes i arbeidet mot miljøgifter. Disse medlemmer viser til at analyser fra Arbeidstilsynet viser at svært mange arbeidstakere utsettes for kjemiske og helseskadelige stoffer i jobbsammenheng. Hvert år dør om lag 800 nordmenn av kjemikalier de utsettes for på jobben. Opptil 10 000 utvikler luftveissykdommer årlig. Disse medlemmer vil derfor styrke innsatsen for føre-var-prinsippet i arbeidet mot miljøgifter. Det krever en omlegging av kjemikaliepolitikken med en omvendt bevisbyrde for introduksjon av nye stoffer: Selskaper som vil selge nye kjemikalier må sannsynliggjøres at de ikke er skadelige, i stedet for at det kun må konstateres at det ikke er påvist skadelige effekter. De store gruppene av kjemikalier hvor vi vet at mange

enkeltkjemikalier er skadelige, må gjennomgås på nytt i dette lyset. For å gjennomføre dette forslår disse medlemmer å opprette en nasjonal kjemikaliegruppe for å drive fram dette arbeidet, og bevilger 30 mill. kroner til dette. Samtidig vil disse medlemmer øke ressursene til SFT, Produktregisteret, Forbrukerrådet, Helsetilsynet og Mattilsynet for å arbeide mer proaktivt for å redusere omfanget av farlige kjemikalier i omløp.

Disse medlemmer påpeker at miljøgifter representerer et betydelig forurensningsproblem i norske fjordområder. PCB er en av våre farligste miljøgifter, og befinner seg for eksempel i sedimenter i fjordbunnen, havner og fyllinger. PCB kan forstyrre hormonbalansen hos dyr og mennesker, og dermed redusere forplantningsevnen. Disse medlemmer øker bevilgningene til opprydding av gammel PCB-forurensning og skipsvrak med 85 mill. kroner.

Disse medlemmer påpeker at det er dårlig kunnskap om PCB-faren og gjeldende lovkrav, og foreslår å sette av 2 mill. kroner til dedikert PCB-informasjon fra SFT.

Det er for eksempel fortsatt 100-150 tonn PCB i bruk i lysrørkondensatorer i Norge. Regjeringen ligger langt etter i arbeidet med å nå målet om at 99 pst. av alt PCB-holdig elektrisk utstyr skal være tatt ut av bruk innen 2005. Investeringen i energieffektive armaturer uten PCB kan nedbetales med strømbesparelsen, men det er nødvendig med tiltak for å øke tempoet i utskiftingen. Disse medlemmer foreslår derfor en ordning med rentefrie lån til kommuner og fylker for å skifte lysstoffarmaturer. Private bedrifter må stimuleres til å gjøre det samme. Disse medlemmer mener ENOVA og SFT bør samarbeide om en støtteordning for bedrifter som bytter hele armaturer, og ikke bare PCB-kondensatorer, og bevilger 200 mill. kroner til dette formålet.

Disse medlemmer viser til at Norges største punktutslipp av kvikksølv er i Mo i Rana. Et kvikksølvrensaneanlegg ved stålverket i Mo i Rana kan komme til å koste 50-100 mill. kroner. Dette er kostnader som bedriften etter eget utsagn ikke er i stand til å bære uten statlig bidrag. Skrapjernverdikjeden i Norge bør utredes med hensyn på skjerpede miljøkrav, for å sikre at kvikksølv og andre miljøgifter fjernes. Men det må gjøres tiltak som kan bedre situasjonen spesielt for kvikksølvutslipp, og statlig bidrag til rensaneanlegg ved bl.a. Fundia i Mo i Rana bør vurderes. For å sette SFT i stand til å vurdere og støtte slike tiltak, bevilger Sosialistisk Venstreparti 75 mill. kroner til industriutvikling på miljøteknologi.

Disse medlemmer foreslår en kraftig satsing på bærekraftig bruk og vern av allmenningen. Sosialistisk Venstreparti øker derfor bevilgningene til naturvernarbeid i forhold til rovdyr og biologisk mangfold med henholdsvis 11 og 81 mill. kroner. Sikring av allmenningen for allmennheten og reduksjon konflikgraden i strandsonen er viktige politiske mål. Det handler om tilrettelegging for allmennheten i nasjonalparker, samt utvikling av flere naturinformasjonssentra som disse medlemmer øker bevilgningene med 26 mill. kro-

ner. Vi vil også i større grad legge til rette for at ungene får mulighet til å bli kjent med naturen.

Disse medlemmer påpeker at med økt vern, flere nasjonalparker og større press mot allmenningen må naturoppsynet styrkes.

Som en del av den ekstraordinære sysselsettingspakken foreslår Sosialistisk Venstreparti å øke bevilgningene til sikring av kulturminner gjennom Riksantikvaren med 200 mill. kroner. Dette kommer i tillegg til økning av kapitalen i Kulturminnefondet på 50 mill. kroner.

Det offentlige har i kraft av sin etterspørsel etter varer og tjenester, en viktig rolle i omleggingen til bærekraftig produksjon og forbruk. Staten, fylker og kommuner bør i større grad stille miljøkrav til innkjøpene sine. Disse medlemmer øker på denne bakgrunn tiltak for miljøvennlig produksjon og kompetanseutvikling med 20 mill. kroner.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 13 bevilges med 2 815 442 000 kroner, som er 467 500 000 kroner mer enn Regjeringen foreslår.

3.2.13.2.5 *Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet*

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett, og foreslår at rammeområde 13 settes til kr 2 588 942 000, 241 mill. kroner mer enn Regjeringens forslag.

Dette medlem legger vekt på å føre en miljøpolitikk som er basert på prinsippet om bærekraftig utvikling. Det er viktig at miljøpolitikken er aktiv og forståelig, og det må legges opp til lokal forvaltning i størst mulig grad. Engasjementet til de mange medlemmene i frivillige organisasjoner er en viktig del av miljøarbeidet, og de må oppmuntres til videre innsats.

Dette medlem mener det er svært uheldig at tilskuddsmidlene til flere ideelle organisasjoner er foreslått redusert eller fjernet og foreslår økte bevilgninger. Også midlene til kalking og lokale fiskeformål, oppgaver som for en stor grad utføres av frivillige, er foreslått redusert. Dette medlem viser til Senterpartiets alternative budsjett, og foreslår å øke bevilgningen til informasjon om miljøvennlig forbruk, tilskudd til friluftstiltak og tilskudd til kalking og lokale fiskeformål.

Dette medlem mener det er svært uheldig at Regjeringen foreslår å redusere bevilgningene til forebyggende tiltak mot rovviltskader ytterligere, etter at denne posten har vært kutta flere år på rad. Med økende rovviltstammer og stort skadeomfang, er det ikke forsvarlig å redusere den forebyggende innsatsen. Dette medlem foreslår å øke bevilgningen til forebyggende tiltak mot rovviltskade og til fellingslag som kan ta ut skadedyr og dyr som etablerer seg utenfor de avsatte rovviltsonene.

Dette medlem viser til at Regjeringen har annonsert en satsing for å ta vare på de ville laksebestandene. Den foreslåtte bevilgningen til bekjempelse av lakseparasitten Gyrodactylus salaris vil imidlertid bare holde til restaurering av noen få vassdrag, mens det er 25 berørte elver. Dette medlem foreslår å øke

bevilgningen til bekjempelse av Gyrodactylus salaris med 5 mill. kroner utover Regjeringens forslag.

Dette medlem ønsker å bygge opp kulturminnefondet til å bli en viktig aktør i kulturminnevernet. Det var bare 5 mill. kroner til disposisjon for kulturminnetiltak i 2003. Hvis fondskapitalen ikke økes, vil avkastningen bare bli på om lag 13 mill. kroner i årene som kommer. Dette er svært lite sett i forhold til utfordringene i kulturminnevernet. Dette medlem viser til Senterpartiets alternative budsjett der det blir foreslått å øke fondskapitalen med 200 mill. kroner fra nyttår. En raskere oppbygging av kapitalen i fondet, slik Senterpartiet foreslår, vil gi den nye organisasjonen mer penger til vernearbeid, og kulturminnefondet kan bli en viktig aktør i kulturminnevernet, slik det var forutsatt.

3.2.13.2.6 *Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet*

Komiteens medlem fra Kystpartiet foreslår en ramme på 2 588 942 000 kroner, som er 241 000 000 kroner mer enn Regjeringens forslag, jf. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1-11 (2003-2004).

Dette medlem er bekymret for at satsingen på kulturminner og kulturmiljø ikke prioriteres høyt nok. Særlig rammes kystkulturen og fartøyvernet, som i flere år ikke har fått de nødvendige midlene til å verne og sikre viktige kulturbærere og vitnemål om hvordan menneskene her i landet levde og hvordan viktige næringer i norsk historie har blitt tilsidesatt i forhold til andre næringer og levemåter. Dette medlem peker på at kystnæringene ikke har fått sin egen nasjonale kulturinstitusjon, mens bergverks- og landbruksnæringene har fått flere. Det bør etter dette medlems oppfatning også være et varsko for en kulturnasjon at viktige kulturminner som er utsatt for branner ikke har overrisslingsanlegg eller på annen måte er godt brannsikret.

Norge har en lang kystlinje som gir store muligheter for friluftsliv og ferdsel for alle. De konflikter som de senere år er skapt mellom grunneiere og allmennheten er i stor grad fremprovosert av myndigheter og interesseorganisasjoner. Respekt for den private eiendomsretten er viktig, og kan ikke undergraves, slik som nå er i ferd med å skje med friluftsløven som redskap.

Dersom kystkommuner ønsker økt tilgang for allmennheten til sin kyststripe, så må dette i størst mulig grad gjøres ved å tilrettelegge kommunale strandeiendommer eller ved å anskaffe egnet areal.

Dette medlem har ved flere anledninger pekt på betydningen av riktige sjøkart og ønsker at bevilgningen til arbeidet med ikke bare digitalisering av, men også oppmålingene til sjøkartene får større bevilgninger. Dette medlem har også pekt på behovet for en større innsats for å bevare historiske fartøyer. Derfor vil dette medlem foreslå at det avsettes midler til dette formålet på et eget kapittel.

Dette medlem viser til at Regjeringen foreslår å vente til Revidert nasjonalbudsjett med å vurdere å øke kapitalen i Norsk kulturminnefond. Kystpartiet ønsker å bygge opp kulturminnefondet til å bli en viktig aktør

i kulturminnevernet. En raskere oppbygging av kapitalen i fondet vil gi den nye organisasjonen mer penger til vernearbeid på et tidligere tidspunkt. Dette medlem foreslår derfor å øke fondskapitalen med 200 mill. kroner. Dette medlem vil peke på at Regjeringens budsjettforslag for 2004 viser en ny og uheldig tendens når bevilgningene til rovvilterstatninger øker, mens midlene til forebyggende tiltak mot rovvilt blir redusert. Med den veksten vi har i rovviltstammene og rovviltskadene, er det ikke forsvarlig å redusere innsatsen med forebyggende tiltak. Dette medlem og Kystpartiet har flere ganger pekt på dette misforhold og foreslår å øke bevilgningen, slik at vi er tilbake på nivået i 2001. Partiet vil også foreslå å sette av noe mer midler til fellingslag som kan settes inn for å felle skadedyr og dyr som etablerer seg utenfor de avsatte rovviltsonene.

Dette medlem viser til at det ved opprettelsen av de nye nasjonalparkene Dovrefjell-Sunndalsfjella og Forollhogna ble det fastslått at det var behov for flere statlige stillinger til lokalt tilsyn. Dette har ikke Regjeringen funnet plass for i budsjettforslaget. Dette

medlem mener at de første stillingene må opprettes nå, og vil øke denne budsjettposten.

Den bevilgningen Regjeringen i sitt forslag til statsbudsjett for 2004 til bekjempelse av lakseparasitten Gyrodactilus salaris, vil bare holde til restaurering av et par vassdrag, mens det er minst 25 berørte elver. Dette medlem foreslår derfor å øke bevilgningen til bekjempelsen av lakseparasitten.

Dette medlem vil prøve å nå den målsettingen som ligger i handlingsplanen for kalking. Behovet for kalking er stort, og det trengs langt større midler enn det som i dag blir bevilget.

Dette medlem påpeker at miljøgifter representerer et betydelig forurensningsproblem i norske fjordområder. PCB er en av våre farligste miljøgifter, og befinner seg for eksempel i sedimenter i fjordbunner, havner og fyllinger. PCB kan forstyrre hormonbalansen hos dyr og mennesker, og dermed redusere forplantningsevnen. Dette medlem øker bevilgningene til opprydding av gammel PCB-forurensning og skipsvrak med 85 mill. kroner.

3.2.13.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 13

Tabell 3.26 Forslag til netto rammesum for rammeområde 13

(alle tall i 1 000 kroner)		
Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11	2 347 942	-
H, KrF og V	2 325 442	-22 500
A	2 389 942	42 000
FrP	2 010 251	-337 691
SV	2 815 442	467 500
Sp	2 588 942	241 000
Kp	2 588 942	241 000

3.2.14 Rammeområde 14 (Stortinget), under kontroll- og konstitusjonskomiteen

3.2.14.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.27

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
Utgifter rammeområde 14 (i hele tusen kroner)		
41	Stortinget (jf. kap. 3041)	941 509
43	Stortingets ombudsmann for forvaltningen (jf. kap. 3043)	33 082
44	Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste	3 700
51	Riksrevisjonen (jf. kap. 3051)	314 508
Sum utgifter rammeområde 14		1 292 799
Inntekter rammeområde 14 (i hele tusen kroner)		
3041	Stortinget (jf. kap. 41)	15 570
3051	Riksrevisjonen (jf. kap. 51)	1 800
Sum inntekter rammeområde 14		17 370
Sum netto rammeområde 14		1 275 429

3.2.14.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.14.2.1 *Kap. 41 Stortinget*

Komiteen viser til følgende brev 23. oktober 2003 fra Stortingets presidentskap:

"I brev av 23. juni 2003 oversendte Stortinget sitt budsjettforslag til Finansdepartementet for innarbeidelse i regjeringens forslag til statsbudsjett for 2004. Stortingets budsjettforslag ble oversendt før endelig avtale med entreprenører forelå om ombygging av Stortingskvartalet og ferdigstilling av komiteehuset. I tillegg var det noe usikkerhet med hensyn til grunnforholdene på byggetomtene. Det var derfor ikke mulig å gi et sikkert anslag på prosjektets samlede kostnader.

Stortingets budsjettforslag for Post 45 Større nyan-skaffelser og vedlikehold er på 245,8 mill. kroner i 2004. Reviderte anslag og inngåtte kontrakter innebærer et økt behov for kommende år på 13,0 mill. kroner. Presidentskapet anmoder derfor om at foreslåtte bevilgninger under kap. 41, post 45, økes fra 245,8 mill. kroner til 258,8 mill. kroner."

Komiteen viser til at de respektive fraksjoner har lagt dette beløpet inn i sine forslag til rammesum for rammeområde 14.

3.2.14.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet og foreslår at rammeområde 14 bevilges med 1 258 429 000 kroner, som er 17 000 000 kroner lavere enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.14.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet foreslår å bevilge 1 288 429 000 kroner under rammeområde 14, 13 000 000 kroner mer enn det som følger av Regjeringens forslag.

Disse medlemmer viser til brev fra Stortingets presidentskap 23. oktober, og foreslår å øke rammen med 13 mill. kroner til ombygging av Stortingskvartalet.

3.2.14.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet foreslår at rammeområde 14 bevilges med 1 289 019 000 kroner, som er 13 590 000 kroner mer enn det som følger av Regjeringens forslag.

Disse medlemmer har i tillegg til forannevnte økte bevilgning til Stortinget også ført opp en stilling til EOS-utvalget.

3.2.14.2.5 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Kystpartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Kystpartiet viser til at disse medlemmer i sine alternative statsbudsjett foreslår at ramme 14 settes til 1 291 019 000 kroner, som er en økning i forhold til Regjeringen på 15 590 000 kroner.

Disse medlemmer mener at Sivilombudsmanen spiller en viktig rolle i samfunnet for enkeltmennesket, der innbyggerne gis en mulighet til å henvende seg til en uavhengig og nøytral instans med klagemål over den stadig økende offentlige forvaltning som stadig gjør urett mot enkeltmennesker, forsømmer seg eller gjør andre feil.

Det er behov for å styrke innbyggernes rettssikkerhet ved at saksbehandlingstiden hos Sivilombudsmanen reduseres. Disse medlemmer foreslår derfor at antall saksbehandlere økes med 4 til 5 stillinger utover det Regjeringen foreslår.

Disse medlemmer har i tillegg til forannevnte økte bevilgning til Stortinget også ført opp stilling til EOS-utvalget.

3.2.14.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 14

Tabell 3.28. *Forslag til netto rammesum for rammeområde 14*

(alle tall i 1 000 kroner)		
Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11	1 275 429	-
H, KrF og V	1 258 429	-17 000
A	1 288 429	13 000
FrP	1 291 019	15 590
SV	1 289 019	13 590
Sp	1 289 019	13 590
Kp	1 291 019	15 590

3.2.15 Rammeområde 15 (Sosial), under sosialkomiteen

3.2.15.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.29

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
Utgifter rammeområde 15 (i hele tusen kroner)		
600	Sosialdepartementet (jf. kap. 3600)	75 700
620	Utredningsvirksomhet, forskning m.m.	111 800
621	Tilskudd forvaltet av Sosial- og helsedirektoratet	3 111 000
622	Statens institutt for rusmiddelforskning	27 550
660	Krigspensjon	914 000
2600	Trygdeetaten	4 925 200
2603	Trygderetten	48 350
2650	Sykepenger	29 729 700
2652	Medisinsk rehabilitering mv.	8 812 000
2655	Uførhet	40 690 000
2661	Grunn- og hjelpestønad, hjelpemidler mv.	7 735 700
2670	Alderdom	79 330 000
2680	Etterlatte	2 309 000
2683	Stønad til enslig mor eller far (jf. kap. 5701)	4 295 500
2686	Gravferdsstønad	96 000
2690	Diverse utgifter	178 000
Sum utgifter rammeområde 15		182 389 500
Inntekter rammeområde 15 (i hele tusen kroner)		
3622	Statens institutt for rusmiddelforskning	400
5701	Diverse inntekter	2 942 400
Sum inntekter rammeområde 15		2 942 800
Sum netto rammeområde 15		179 446 700

3.2.15.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.15.2.1 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre slutter seg til Regjeringens verdigrunnlag for sosialpolitikken. Målet for sosialpolitikken er å sikre trygghet for enkeltmennesket, skape nye muligheter for mennesker som har falt utenfor, og å legge til rette for aktivitet og deltakelse for alle. Sosialpolitikken skal bygge på folks naturlige ønske om selvforsørgelse, og legge til rette for at flest mulig kan forsørge seg selv og sine gjennom arbeid og egen inntekt.

Disse medlemmer har merket seg at Folketrygdens utgifter øker med 14,7 mrd. kroner i løpet av 2004, hvilket i hovedsak skyldes økte utbetalinger til alderspensjon, rehabilitering og uførepensjon. Prognosene viser en bekymringsfull økning i antall ny uførepensjonister, og en økende andel funksjonshemmede utenfor arbeidslivet. Samtidig viser befolkningsfremskrivningene at det vil være stadig færre yrkesaktive som må bære utgiftene til stadig flere som har trygdeytelser som sin hovedinntektskilde. Disse medlemmer deler Regjeringens vurdering om at en sosialpolitisk kursendring er nødvendig for å sikre et

bærekraftig velferdssystem som gir trygghet også for fremtidige generasjoners velferd. Disse medlemmer er tilfreds med at Regjeringen satser på arbeid for et mer inkluderende arbeidsliv for alle. Disse medlemmer støtter opp om intensjonene om et inkluderende arbeidsliv. Avtalen om inkluderende arbeidsliv er for tiden under evaluering, og disse medlemmer støtter opp om at Regjeringen kan komme tilbake med aktuelle virkemidler og tiltak for å styrke intensjonene bak IA-avtalen i Revidert nasjonalbudsjett 2004. Videre er disse medlemmer tilfreds med at Regjeringen har innført en ordning med midlertidig uførestønad, som legger til rette for tilbakeføring til arbeid for de som har restarbeidsevne. Arbeidet med fornyelse og samordning av velferdsetatene vurderes også som viktige tiltak for å nå målet om flere i arbeid og færre på trygd.

Disse medlemmer merker seg at Regjeringen i budsjettforslaget for 2004 trapper opp innsatsen mot fattigdom. Det foreslås bevilget 948 mill. kroner til dette formålet, hvilket er en økning på 239 mill. kroner i forhold til budsjettet for 2003. Disse medlemmer viser til at satsingen på brede velferdsordninger for alle ikke har avskaffet dagens nyfattigdom, og er derfor tilfreds med at Regjeringens fattigdomsbekjempelse baseres også på målrettede tiltak for de som trenger

dem mest. Videre fremgår det av budsjettforslaget at Regjeringen viderefører prioriteringen av arbeidet mot rusproblemer, både i form av forebyggende tiltak, behandlingstilbud og skadereduksjon. Disse medlemmer er tilfreds med at boligsosialt arbeid blir prioritert, og at det er avsatt særlige midler til sysselsettingstiltak for personer som er under rehabilitering. På bakgrunn av den dårlige helsetilstanden blant personer med rusproblemer, er det særlig positivt at Regjeringen satser på lavterskel helsetiltak som tilbys der brukerne oppholder seg. Det fremgår også av Helsedepartementets budsjettforslag at bevilgningene til legemiddelassistert rehabilitering økes med sikte på å avvikle køene til slik behandling.

Disse medlemmer viser til Regjeringens arbeid for å bygge ned samfunnets barrierer for funksjonshemmede, og har merket seg at St.meld. nr. 40 (2002-2003) inneholder 120 konkrete tiltak for å nå dette målet.

Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen nå setter fokus på innholdet i pleie og omsorgstjenestene. Regjeringen følger opp rekrutteringsplanen for personell til denne sektoren med 130,9 mill. kroner for 2004. Disse medlemmer er fornøyd med at Regjeringen samarbeider med kommunene om kvalitetsarbeid, for å sikre at den enkelte får nødvendig pleie og omsorg av god kvalitet. Den foreslåtte finansieringsordningen for resursskrevende brukere vil også være et viktig tiltak for å sikre kommunene et økonomisk grunnlag for å gi gode tjenestetilbud til denne gruppen.

Disse medlemmer viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet og foreslår at rammeområde 15 bevilges med 180 249 700 000 kroner, som er 803 000 000 kroner høyere enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.15.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet foreslår å bevilge 1 793 677 700 000 kroner under rammeområde 15, 79 000 000 kroner mindre enn det som følger av Regjeringens forslag.

Disse medlemmer mener at sosial rettferdighet skapes ved å sikre viktige velferdsgoder for alle og i tillegg sørge for særskilte tiltak mot fattigdom og rusproblemer. Når innsparinger hvert år stadig svekker de generelle ordningene som utgjør sikkerhetsnettet, rammes de med dårligst økonomi hardest. Disse medlemmer understreker at det er sammenheng mellom levekår og helse. Høye egenandeler ved sykdom og lave ytelsesnivåer ved fornyelse av trygdeordninger, gjør satsingen på tiltak mot fattigdom illusorisk. For å rette opp reduksjoner som rammer de som trenger omsorgstjenester fra kommunene, primær- og spesialisthelsetjenester, vil disse medlemmer styrke kommuneøkonomien, bedre helseforetakenes økonomi og hindre usosial økning av egenandelene. En styrking av kommuneøkonomien er helt nødvendig for å gi rom for forsvarlige omsorgstjenester og bedre eldreomsorg.

Disse medlemmer understreker at en forutsetning for god fordeling av velferd er et inkluderende

arbeidsliv. Vi trenger et arbeidsliv som ikke bare fokuserer på effektivitet, men gir muligheter for alle til å bruke sine evner med den arbeidskapasitet man har. Disse medlemmer viser til at avtalen om inkluderende arbeidsliv er under evaluering. Disse medlemmer har merket seg at behovet for tre viktige tiltak; tilretteleggingstilskudd, refusjon bedriftshelsetjenester og kjøp av helsetjenester til sykemeldte, har vært høyere enn antatt. Bevilgningsforslagene i budsjettforslaget har ikke tatt høyde for dette. Disse medlemmer legger til grunn at Regjeringen ønsker å følge opp intensjonsavtalen om et inkluderende arbeidsliv og at den vil vurdere evt. nye virkemidler og tiltak i Revidert nasjonalbudsjett 2004.

Disse medlemmer mener imidlertid at rask behandling ved sykefravær allerede er dokumentert som en god helsepolitikk og en samfunnsøkonomisk lønnsom innsats som reduserer sykefravær. På denne bakgrunn ønsker disse medlemmer allerede nå å bevilge 56 mill. kroner mer til kjøp av helsetjenester, og anslår at det vil gi en innsparing på 155 mill. kroner, dersom midlene brukes på ortopedisk kirurgi. Dette forutsetter at trygdeetaten kjøper behandling innenfor ortopedisk kirurgi til om lag 4 000 sykemeldte.

Disse medlemmer aksepterer ikke Regjeringens forslag til endringer av sykelønnsordningen. Avtalen om inkluderende arbeidsliv er basert på at sykepengeordningen ikke skal endres i avtaleperioden fra 3. oktober 2001 til 31. desember 2005. I avtalens pkt. 3.6 i heter det:

"Regjeringen vil ikke foreslå overfor Stortinget endringer i dagens sykelønnsordning verken for arbeidstakerne eller for arbeidsgiverne i avtaleperioden."

Disse medlemmer mener at det er uakseptabelt å la arbeidstakere, som har en løsere tilknytning til arbeidslivet, få en svakere økonomisk trygghet ved sykdom og foreslår derfor å øke bevilgningen til sykelønnsordningen med 90 mill. kroner.

Disse medlemmer var positive til en ordning med midlertidig uføretrygd, men ikke med et så lavt stønadsnivå, som vedtatt. Ved innføring av nye trygdeordninger må det imidlertid unngås at det skapes nye fattige. For familier, som opplever lave inntekter over tid, vil det gå ut over barna. Barnetillegget i den midlertidige uføretrygden og uføretrygden bør derfor være likt. Det sikres ved at tillegget økes fra 17 kroner pr. dag til ca. 63 kroner pr. dag eller med om lag 18 320 kroner pr. barn pr. år. Disse medlemmer foreslår derfor å øke bevilgningen til barnetillegg til midlertidig uføre med 10 mill. kroner.

3.2.15.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 15 settes til 179 775 700 000 kroner, som er en økning i forhold til Regjeringen på 329 000 000 kroner.

Disse medlemmer anser også i år den sosiale profilen i statsbudsjettet for å være lite tilfredsstillende.

Det legges opp til en omprioritering mellom svake grupper som bidrar til å svekke livskvaliteten for mange minstepensjonister og personer med store helseutgifter som allerede har en vanskelig økonomisk situasjon å forholde seg til. Det er i dag altfor mange personer og grupper i Norge som mangler mulighet til en verdig tilværelse og som er avhengig av ytelser fra det offentlige. Dette er et paradoks i dagens Norge der det å være et rikt land er blitt en begrensning i arbeidet for å hjelpe de mange som trenger det og der ytelser til svake grupper reduseres og omfordeles.

Utviklingen for norske pensjonister, både alders- og uførepensjonister, er fremdeles ikke i takt med utviklingen for lønsmottakere, og pensjonistene taper stadig kjøpekraft i forhold til andre. Disse medlemmer vil vise til den etterbetaling av etterslep som de fleste politiske partier ga løfte om, men som bare ble fulgt opp av Fremskrittspartiet og Senterpartiet. Disse medlemmer håper at endringene i retningslinjene for grunnbeløpets utvikling vil føre til en bedre utvikling i særlig minstepensjonistenes levekår.

Disse medlemmer viser til behandlingen av St.meld. nr. 14 (2002-2003) om samordning av Aetat, trygdeetaten og sosialtjenesten og forventer at saken blir fremmet for Stortinget raskere enn det legges opp til i statsbudsjettet. Dette er en sak det haster å få behandlet, da en omorganisering i tråd med Stortingets vedtak i forbindelse med statsbudsjettet for inneværende år ville bidratt til en bedring av situasjonen for store brukergrupper.

Forholdene i eldreomsorgen er fremdeles for dårlig og det er derfor påkrevet å sørge for at bemanningen i omsorgen, særlig i sykehjemmene, bedres. Disse medlemmer viser til Dokument nr. 8:114 (2002-2003) og Dokument nr. 8:92 (2002-2003) fra Fremskrittspartiet der behovet for å øke pleiefaktoren i sykehjem og å legge godkjenningsmyndighet for bemanningsplaner ved landets sykehjem til Helsedirektoratet for å sikre et faglig forsvarlig nivå på bemanningen vektlegges. Dagens sykehjemspasienter er som regel sterkt pleietrengende, har alvorlige lidelser og trenger betydelig omsorg og oppfølging fra omsorgsarbeidere og sykepleiere. Handlingsplanen for eldreomsorgen har ført til "boliggjøring" av norsk eldreomsorg der mange kommuner velger sterk utbygging av omsorgsboliger som er økonomisk gunstig for kommunen i forhold til sykehjem, selv om behovet for sykehjem er til stede. Dette er en utvikling disse medlemmer har advart mot og som ikke kan være i tråd med intensjonene i handlingsplanen.

Også når det gjelder legedekningen i sykehjem er tilbudet ikke tilstrekkelig. Det er ofte vanskelig for sykehjemspasienter å få tilsyn av lege i følge den informasjon Fremskrittspartiet med jevne mellomrom mottar både fra brukere, pårørende og fra pleiepersonell.

Disse medlemmer anser det som alvorlig at intensjonsavtalen i arbeidslivet som er knyttet opp til sykepengeutbetalinger ikke ser ut til å fungere etter hensikten. Det har ikke skjedd noen nedgang i sykefraværet, så lang vi har observert, snarere tvert imot. Disse medlemmer legger inn en forutsetning om

en nedgang på 3 pst. i 2004 og vil komme tilbake til innføring av andre tiltak dersom fraværet ikke viser tilbakegang ved slutten av 2004.

En økning i ventetiden for rett til sykepenger og en reduksjon av rettigheter til rehabiliteringspenger er ikke veien å gå for å få folk tilbake til arbeidet raskere. En bedre oppfølging og en omlegging til en samlet offentlig etat vil gi bedre resultater.

3.2.15.2.4 Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at de sosiale og økonomiske forskjellene økte år for år på hele 90-tallet, og denne utviklinga har fortsatt under regjeringa Bondevik II.

Disse medlemmer viser til at Regjeringa i sin fattigdomsmelding fremma tiltak med en samla kostnad på 335 mill. kroner. I budsjettforslaget for 2004 foreslår Regjeringa å bevilge ytterligere 240 mill. kroner "til å styrke innsatsen for fattige og tunge rusmiddelmissbrukere". Dette vil ikke på noen måte være tilstrekkelig til å minske forskjellene mellom fattig og rik. For samtidig med sin såkalte fattigdomssatsing foreslår Regjeringa å kutte og stramme inn flere ganger mer i tiltak og ordninger som skal være til nytte for dem som trenger det mest. Parallelt med at de rikeste nyter godt av store skattelettelse som regjeringa Bondevik II har innført, vil Regjeringas forslag til statsbudsjett gjøre at forskjellene i Norge vil bli enda større.

Disse medlemmer er grunnleggende uenig i en slik retning på politikken, og vil derfor fremme flere forslag som vil gjøre hverdagen lettere for dem som sliter med dårlig økonomi og levekår.

Disse medlemmer er bekymra over et relativt høyt sykefravær i arbeidslivet – spesielt det økende langtidssykefraværet. Dette er en utfordring både til partene i arbeidslivet og statlige myndigheter. Avtalen om et mer inkluderende arbeidsliv har så langt ikke hatt så stor positiv effekt på denne utviklinga som forventa, men disse medlemmer vil understreke at det ikke betyr at innsatsen på dette området må reduseres. Tvert imot må det settes inn forsterka innsats for å skape et arbeidsliv som er slik at det ikke skaper sykdom og utstøting.

Disse medlemmer vil gå imot forslag som svekker sykelønnsordninga. Derfor kan disse medlemmer ikke støtte forslaga i statsbudsjettet som krever en sterkere tilknytning til arbeidslivet for å få rett til sykepenger. Disse medlemmer vil foreslå at opp-tjeningstiden fortsatt skal være to uker, og at man fortsatt kan være ute av arbeid i tre måneder uten å miste rettigheter til sykepenger.

Til tross for en klar målsetting om at alle som kan jobbe skal ha en plass i arbeidslivet, er det likevel slik at noen av en eller annen grunn ikke kan delta i arbeidslivet, og på den måten ikke kan forsøge seg og sin familie gjennom yrkesdeltakelse. Disse skal etter disse medlemmers mening sikres et trygt økonomisk fundament gjennom ulike ordninger.

Disse medlemmer viser til at Stortinget våren 2003 vedtok en ordning med tidsbegrenset uførestø-

nad. Disse medlemmer var positive til en ordning der noen etter en tid kan få sin arbeidsevne vurdert på nytt for om mulig igjen å kunne gå tilbake til yrkeslivet. Disse medlemmer er imidlertid imot at personer som blir tilkjent tidsbegrenset uførestønad, skal ha lavere økonomiske ytelser enn personer på ordinær uføretrygd, slik stortingsflertallet vedtok.

Spesielt vil disse medlemmer peke på at forsørgertillegget i ordningen med tidsbegrenset uførestønad er betydelig lavere enn i ordinær uføretrygd. Dette har, slik disse medlemmer ser det, ingen logisk begrunnelse. Ordninga vil tvert imot skape ny barnefattigdom. Disse medlemmer vil derfor på nytt foreslå at nivået på forsørgertillegget i ordningen med tidsbegrenset uførestønad skal være det samme som for ordinær uføretrygd.

Disse medlemmer viser videre til at Regjeringa foreslår at det ikke lenger skal etterbetales uførepensjon for tidsrom hvor det er utbetalt rehabiliteringspenger, attføringspenger eller tidsbegrenset uførestønad. Dette er nok et forslag som vil skape en vanskeligere økonomisk situasjon for personer som står utenfor arbeidslivet og som fra før har en trang økonomi. Disse medlemmer vil derfor fremme forslag om at ordningen med etterbetaling skal opprettholdes.

Regjeringa foreslår også innstramminger i reglene for rehabiliteringspenger ved at det ikke lenger skal være anledning til å motta rehabiliteringspenger lenger enn to år i sammenheng etter unntaksbestemmelsene. Disse medlemmer viser til at ordningen med rehabiliteringspenger har til formål å hjelpe mennesker tilbake til arbeidslivet. For noen av disse vil det, av ulike årsaker, ta lenger tid å nå dette målet. Dersom en har en målsetting om å føre flest mulig tilbake til arbeidslivet, vil det derfor være feil å gjøre ordningen mindre smidig og fleksibel. Disse medlemmer vil derfor foreslå at nåværende regler opprettholdes.

Disse medlemmer viser til at mange funksjonshemmede har behov for ulike hjelpemidler for å bedre sin funksjonsevne og gjøre dagliglivet enklere. Det kan være telefon med spesialfunksjoner, ergometersykler, garasjeportåpnere etc. Slike hjelpemidler vil også i mange tilfelle redusere behovet for hjelp og bistand fra andre og dermed også redusere de utgiftene som er knytta til dette. Disse medlemmer kan ikke se at det faktum at også noen personer som ikke er funksjonshemmede gjør seg nytte av slike hjelpemidler det her er snakk om, er noe argument for at de som er helt avhengig av slike hjelpemidler ikke lenger skal kunne få stønad til slike hjelpemidler. Disse medlemmer vil derfor foreslå å opprettholde stønaden til hjelpemidler for funksjonshemmede som trenger slike.

Disse medlemmer vil

- foreslå at forsørgertillegget i tidsbegrenset uførestønad skal være lik forsørgertillegget i ordinær uføretrygd,
- gå imot Regjeringas forslag om å stramme inn reglene for tilknytning til arbeidslivet for rett til sykepenger,

- foreslå at uførepensjon fortsatt skal etterbetales for tidsrom hvor det er utbetalt rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad,
- foreslå at det fortsatt skal være anledning til å motta rehabiliteringspenger utover to år etter unntaksbestemmelsene, og
- opprettholde stønad til enkelte hjelpemidler for funksjonshemmede.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 15 bevilges med 179 857 500 000 kroner, som er 410 800 000 kroner mer enn Regjeringa foreslår.

3.2.15.2.5 Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett, og foreslår at rammeområde 15 settes til 179 856 700 000 kroner, som er 410 mill. kroner mer enn Regjeringens forslag for 2004.

Dette medlem vil arbeide for et sosialt og humanisert samfunn der det er bruk for alle, og der omsorg og omtanke for svakt stilte er en selvfølge. En god og likeverdig behandling, der omsorgsetikken er et overordnet mål, må ha høyeste prioritet. Velferdstjenester er et lokalt ansvar, og dette medlem mener derfor at kommunene må settes i stand til, både økonomisk og ved kompetanseheving å finne gode løsninger. Bosted, sosial bakgrunn og økonomisk evne skal ikke ha innvirkning på hvilket tilbud som gis til den enkelte. Dette medlem foreslår derfor en styrking av omsorgstjenesten i kommunene på 40 mill. kroner for rekruttering av fagpersonale.

Dette medlem vil peke på de økte forskjeller i landet vårt som er avdekket både under regjeringen Bondevik I og II. På tross av dette, kan dette medlem ikke se at Regjeringa tar den økende fattigdomsproblematikken på alvor, og viser til at flere av forslagene i statsbudsjettet virker fattigdomsfremmende og har en usosial profil.

Dette medlem viser til at Regjeringa foreslår at egenandelene i frikortordningen økes fra 1 350 kroner til 2 500 kroner for den enkelte, samtidig som støtten til rehabilitering og attføring reduseres dramatisk.

Dette medlem er uenig i at det er de syke og svake gruppene i samfunnet som blant annet ved økte egenandeler skal finansiere økte utgifter i Statsbudsjettet. Dette medlem vil derfor reversere den innstramming som Regjeringa har foreslått av sykepenge- og rehabiliteringspengeordningen på henholdsvis 90 og 210 mill. kroner.

Dette medlem mener at den innstramming i både sykepengeordning og attføringsregelverket som er foreslått av Regjeringa, vil ramme mange funksjonshemmede svært hardt, og at funksjonshemmede allerede nå opplever situasjonen i arbeidslivet som vanskelig. Derfor mener dette medlem at situasjonen for funksjonshemmedes hverdag og deltakelse i arbeidslivet må bedres heller enn vanskeligiggjøres, og vil derfor øke tilskudd til assistenter og hjelpemidler samlet med 22 mill. kroner.

Dette medlem peker på at 50 pst. av medianinntekt over tre år legges til grunn som definisjon på fattigdom. Svært mange personer i Norge faller da utenfor hovedindikatoren for fattigdom. Dette medlem minner om at Senterpartiet i fattigdomsmeldingen foreslo at 60 pst. over tre år legges til grunn for utregningen.

Dette medlem mener at pensjonister med folketrygdpensjon må sikres en inntektsutvikling minst på linje med utviklingen for de yrkesaktive. Senterpartiet sammen med Fremskrittspartiet foreslo en full etterbetaling til pensjonistene.

Dette medlem vil understreke at rehabilitering av rusmiddelmissbrukere er en viktig oppgave. Senterpartiet mener at det må tas et skikkelig løft for å oppnå en bedring av boforholdene for rusmiddelmissbrukere. Det foreslås en styrking på 12 mill. kroner til dette arbeidet.

Dette medlem mener at omsorgslønn er et viktig verktøy for å sikre en viss inntekt for de pårørende som gjør en stor innsats ved å gi pleie og omsorg til sine nærmeste. Behovet for omsorgslønn er ifølge KOSTRA-tall stigende fra 1996 til 2001. Derfor vil dette medlem foreslå å styrke omsorgslønnsordningen med 30 mill. kroner.

Dette medlem vil understreke det gode samarbeidet mellom det offentlige og frivillige. Frivillighetsentralene er her sentrale. Senterpartiet vil derfor øke bevilgningene, og i tillegg gi de som nå står i kø, mulighet for å starte opp med en samlet sum på 17 mill. kroner.

Dette medlem vil

- øke tilskudd til omsorgstjenester for rekruttering av personale,
- få flere rusmiddelmissbrukere inn i fast bosted,
- øke tilskuddet til det frivillige, ved frivillighetssentraler og rusforebyggende arbeid,
- reversere sykepengeordningen og rehabiliteringspengeordningen,
- bevilge mer til omsorgslønn,
- bedre situasjonen for de med årlig funksjonsevne ved økt tilskudd til hjelpemidler, og
- ha flere assistenter for funksjonshemmede.

3.2.15.2.6 Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet

Komiteens medlem fra Kystpartiet foreslår en ramme på 176 857 500 000 kroner, som er 410 800 000 kroner mer enn Regjeringens forslag, jf. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1-11 (2003-2004).

Dette medlem anser den sosiale profilen i Regjeringens budsjettforslag for 2004 for å være lite tilfredsstillende. Det etter dette medlems syn foretatt kutt og nedprioriteringer av brukergrupper som ikke er akseptable med utgangspunkt i den økonomiske situasjon landet befinner seg i. I Sosialdepartementets budsjettforslag vil fjerningen av den ordinære gravferdsstønad føre til en stigmatisering av dem som har rett til den behovsprøvde ordningen og på den måten føre til ytterligere belastning av de svakeste.

Dette medlem mener man må øke innsatsen i og bevilgningene til sykehjemmene. De fleste sykehjem har for lav legedekning og det er svært problematisk at pasienter i sykehjem har vanskelig for å oppnå regelmessig tilsyn av lege. Hovedtyngden av pasientene i norske sykehjem er i dag sterkt pleietrengende og har ofte alvorlige lidelser. Det er et sterkt behov for bedre legetjenester for å unngå feilbehandling og -medisinering og for en høyere pleiefaktor for å sikre forsvarlige arbeidsforhold og tilstrekkelig omsorg. I dagens situasjon er de som får en plass i sykehjem betydelige mer pleietrengende enn tidligere og det er påkrevet med høyere bemanning for å kunne dekke pasientenes basisbehov og sørge for tilstrekkelig og verdig omsorg. Det er etter dette medlems oppfatning også nødvendig å peke på at det fremdeles er mer enn 10 000 pasienter som venter på sykehjemsplass og kapasiteten må økes ytterligere. Forholdet mellom antall sykehjemsplasser og omsorgsboliger speiler ikke det reelle behovet slik situasjonen er i dag.

Det er etter dette medlems mening altfor mange personer og grupper i vårt land som mangler muligheter til en verdig tilværelse og som er avhengige av ytelser fra det offentlige. Dette er et paradoks i dagens Norge, der det å være et rikt land fører til begrensning i arbeidet for å hjelpe de mange som trenger det.

Med den årlige underregulering av grunnbeløpet og avkortingen av gifte pensjonisters ytelser blir mange pensjonisters økonomiske hverdag stadig vanskeligere.

Dette medlem vil støtte en omlegging av systemet med uførepensjon for å sikre at flere kan bli stående i arbeid - helt eller delvis. Dette medlem ser det som en fordel for de aller fleste mennesker å kunne delta i yrkeslivet og få anledning til å bidra og å skaffe seg den sosiale kontakt og det nettverk som er nødvendig for å kunne leve et fullverdig liv. Dette medlem mener at en fjerning av uførepensjonisters rett til en inntekt i tillegg til trygden og et fribeløp på 1 G for helheten i systemet er vurdert, vil bidra til stor frustrasjon og redusert livskvalitet for mange pensjonister. Dette medlem vil opprettholde uføretrygdedes mulighet til å tjene inntil folketrygdens grunnbeløp uten trekk i trygdeytelsene. Dette er etter dette medlems syn en viktig stimulans både for evtentuellet å kunne vende tilbake til arbeidslivet på mer permanent basis og for å kunne utnytte den arbeidsevnen de har.

Dette medlem vil understreke at alle som kan jobbe skal ha en plass i arbeidslivet. Intensjonsavtalen om et mer inkluderende arbeidsliv er etter dette medlems oppfatning et viktig virkemiddel for å nå dette målet. Det er likevel slik at noen av en eller annen grunn ikke kan delta i arbeidslivet og på den måten ikke kan forsørge seg og sin familie gjennom yrkesdeltagelse. Disse personene skal etter dette medlems mening sikres et trygt økonomisk fundament gjennom ulike ordninger.

Dette medlem viser til at det i Regjeringens forslag til statsbudsjett er det mange såkalte økonomiske incentiver til deltakelse i arbeidslivet som bærer preg av å skulle tvinge folk tilbake til arbeidslivet ved å kutte i allerede magre inntekter og trygdeordninger.

Dette er en tilnærming Kystpartiet tar sterke avstand fra.

Dette medlem viser til at Kystpartiet vil være åpne for en ordning der noen av dem som blir uføretrygdet kan få sin medisinske tilstand og evt. arbeidsevne vurdert etter en tid, men vil ikke være med på kutt i stønadsnivået for dem som skal være mottakere av en tidsbegrenset uførestønad, slik Regjeringa legger opp til.

Dette medlem går inn for en statlig medfinansiering av omsorgslønnsordningen. Det viser seg at ca. 100 000 mennesker her i landet har tungt belasta omsorgsoppgaver, mens bare vel 6 000 av disse mottar omsorgslønn. En undersøkelse på dette viste også store ulikheter mellom kommunene i bruken av omsorgslønn samt store ulikheter i nivået på utbetalinger. Dette medlem mener at omsorgslønn er et rettferdighetskrav for alle dem som tar seg av sine omsorgstrengende hjemme. Det sparer også samfunnet for store utgifter.

Utviklingen for norske pensjonister, både alders- og uførepensjonister, er fremdeles ikke i takt med utviklingen for lønsmottakere, og pensjonistene taper stadig kjøpekraft i forhold til andre. Dette medlem vil vise til den etterbetaling av etterslep som de fleste politiske partier ga løfte om, men som bare ble fulgt opp av Kystpartiet i likhet med to andre partier. Dette medlem håper at endringene i retningslinjene for grunnbeløpets utvikling vil føre til en bedre utvikling i særlig minstepensjonistenes levekår.

Dette medlem vil gå imot forslag som svekker sykelønnsordninga. Derfor kan dette medlem ikke støtte forslagene i statsbudsjettet som krever en sterkere tilknytning til arbeidslivet for å få rett til sykepenge. Dette medlem vil foreslå at opptjeningstiden fortsatt skal være to uker, og at man fortsatt kan være ute av arbeid i tre måneder uten å miste rettigheter til sykepenge.

Dette medlem kan ikke se at Regjeringen tar den økende fattigdomsproblematikken på alvor, og viser til at flere av forslagene i statsbudsjettet virker fattigdomsfremmende og har en usosial profil.

Dette medlem viser til at Regjeringen foreslår at egenandelene i frikortordningen økes fra 1 350 kroner til 2 500 kroner for den enkelte, samtidig som støtten til rehabilitering og attføring reduseres dramatisk.

Dette medlem er uenig i at det er de syke og svake gruppene i samfunnet som blant annet ved økte egenandeler skal finansiere økte utgifter i Statsbudsjettet. Dette medlem vil derfor reversere den innstramming som Regjeringen har foreslått av sykepenge- og rehabiliteringspengeordningen på henholdsvis 90 og 210 mill. kroner.

Dette medlem mener at den innstramning i både sykepengeordning og attføringsregelverket som er foreslått av Regjeringen, vil ramme mange funksjonshemmede svært hardt, og at funksjonshemmede allerede nå opplever situasjonen i arbeidslivet som vanskelig. Derfor mener dette medlem at situasjonen for funksjonshemmedes hverdag og deltagelse i arbeidslivet må bedres heller enn vanskeliggjøres, og vil derfor øke tilskudd til assistenter og hjelpemidler samlet med 22 mill. kroner.

Dette medlem vil understreke at rehabilitering av rusmiddelmissbrukere er en viktig oppgave. Kystpartiet mener at det må tas et skikkelig løft for å oppnå en bedring av boforholdene for rusmisbrukere. Det foreslås en styrking på 12 mill. kroner til dette arbeidet.

Dette medlem vil understreke det gode samarbeidet mellom det offentlige og frivillige. Frivillighetsentralene er her sentrale. Kystpartiet vil derfor øke bevilgningene, og i tillegg gi de som nå står i kø, mulighet for å starte opp med en samlet sum på 17 mill. kroner.

3.2.15.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 15

Tabell 3.30. Forslag til netto rammesum for rammeområde 15

(alle tall i 1 000 kroner)		
Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11	179 446 700	-
H, KrF og V	180 249 700	803 000
A	179 367 700	-79 000
FrP	179 775 700	329 000
SV	179 857 500	410 800
Sp	179 856 700	410 000
Kp	179 857 500	410 800

3.2.16 Rammeområde 16 (Helse), under sosialkomiteen

3.2.16.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.31

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
Utgifter rammeområde 16 (i hele tusen kroner)		
700	Helsedepartementet (jf. kap. 3700)	101 436
701	Forskning	121 585
702	Helse- og sosialberedskap	18 004
703	Internasjonalt samarbeid	16 453
710	Nasjonalt folkehelseinstitutt (jf. kap. 3710)	495 049
712	Bioteknologinemnda	6 781
715	Statens strålevern (jf. kap. 3715)	91 341
719	Helsefremmende og forebyggende arbeid	75 517
720	Sosial- og helsedirektoratet (jf. kap. 3720)	446 612
721	Statens helsetilsyn	61 843
722	Norsk pasientskadeerstatning (jf. kap. 3722)	392 727
723	Pasientskadenemnda (jf. kap. 3723)	15 229
724	Statens helsepersonellnemnd og tilskudd til personelltiltak	253 499
725	Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten (jf. kap. 3725)	33 819
726	Habilitering og rehabilitering	69 667
727	Tannhelsetjenesten	16 700
728	Forsøk og utvikling mv.	114 644
729	Annen helsetjeneste	162 758
732	Regionale helseforetak (jf. kap. 3732)	60 080 946
737	Kreftregisteret	61 843
742	Forpleining, kontroll og tilsyn med psykiatriske pasienter	27 596
743	Statlige stimulerings tiltak for psykisk helse	3 348 013
744	Tvungen omsorg for psykisk utviklingshemmede	32 230
750	Statens legemiddelverk (jf. kap. 3750 og 5578)	122 863
751	Apotekvesenet og legemiddelfaglige tiltak (jf. kap. 3751 og 5577)	87 624
2711	Diverse tiltak i spesialisthelsetjenesten	3 081 595
2750	Syke transport mv.	56 600
2751	Legemidler mv.	9 429 500
2752	Refusjon av egenbetaling	1 978 195
2755	Helsetjeneste i kommunene mv.	3 942 000
2790	Andre helsetiltak	520 000
Sum utgifter rammeområde 16		85 262 669
Inntekter rammeområde 16 (i hele tusen kroner)		
3710	Nasjonalt folkehelseinstitutt (jf. kap. 710)	78 685
3715	Statens strålevern (jf. kap. 715)	34 768
3720	Sosial- og helsedirektoratet (jf. kap. 720)	23 229
3722	Norsk pasientskadeerstatning (jf. kap. 722)	72 152
3723	Pasientskadenemnda (jf. kap. 723)	15 229
3725	Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten (jf. kap. 725)	100
3732	Regionale helseforetak (jf. kap. 732)	50 000
3750	Statens legemiddelverk (jf. kap. 750)	5 380
3751	Apotekvesenet og legemiddelfaglige tiltak (jf. kap. 751 og 5577)	1 044
Sum inntekter rammeområde 16		280 587
Sum netto rammeområde 16		84 982 082

3.2.16.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.16.2.1 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener at respekt for menneskelivet og menneskeverdet må ligge til grunn for all helsepolitikk. Målet må være et likeverdig tilbud av helsetjenester, uavhengig av bosted, økonomi og den enkeltes livsfase. Disse medlemmer mener at helsepolitikken skal sette pasienten i sentrum og samtidig stimulere til personlig ansvar for egen helse.

Disse medlemmer registrerer at helsebudsjettet prioriterer de som trenger det mest, og deler Regjeringens prioriteringer.

Regjeringen prioriterer psykisk helse. Dette er disse medlemmer fornøyd med. Regjeringen følger opp i 2004 med økte bevilgninger til opptrappingsplanen og en forlengelse av samme plan med to år. Herunder skal behandling og forebygging rettet mot barn og unge prioriteres.

Disse medlemmer er tilfreds med at Regjeringen legger vekt på å videreføre lavterskel helsetiltak. I tillegg vil Regjeringen heve livskvaliteten og motvirke flere overdosedødsfall ved at legemiddelassistert rehabilitering (LAR) styrkes.

Disse medlemmer registrerer at Regjeringen følger opp St.meld. nr. 16 "Resept for et sunnere Norge" med en særlig satsing på forebyggende tiltak for å bedre folkehelsen med særlig fokus på fysisk aktivitet og ernæring.

Disse medlemmer er fornøyd med at Regjeringen ser på de frivillige organisasjonene som betydelige bidragsytere i helsesektoren og at det er viktig å legge til rette for den frivillige medvirkningen.

Disse medlemmer registrerer at budsjettet stiller helseforetakene ovenfor store utfordringer, men er tilfreds med at sykehusreformen allerede begynner å gi resultater.

Disse medlemmer viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet og foreslår at rammeområde 16 bevilges med 85 577 582 000 kroner, som er 595 500 000 kroner høyere enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.16.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet foreslår å bevilge 86 167 582 000 kroner under rammeområde 16, 1 185 500 000 kroner mer enn det som følger av Regjeringens forslag.

Disse medlemmer vil gi de regionale helseforetakene arbeidsvilkår som gir mulighet til en forsvarlig oppfølging av effektiviseringsarbeid kombinert med økt pasientbehandling. Disse medlemmer vil styrke helseforetakenes økonomi med 1 mrd. kroner. Disse medlemmer mener egenandelene i primærhelsetjenesten må holdes på et nivå som gjør at de ikke fører til en reduksjon i nødvendig helsetilbud til dem med lavest inntekter og vil således foreslå å beholde egenandelstaket på 1 350 kroner i frikortordningen.

Disse medlemmer mener at det med et oppsamlet underskudd i de regionale helseforetakene på om lag 3 mrd. kroner, trengs det mer penger og flere tiltak for at de regionale helseforetakene skal ha forsvarlige rammebetingelser. Omstillingsarbeidet innenfor akuttberedskap og fødselsomsorgen har skapt uro og usikkerhet om den faglige forsvarlighet i forslag til strukturendringer. Helseforetakene må sikre rammebetingelser over tid som gir mulighet til tilstrekkelig spesialisthelsetjeneste med god kvalitet uavhengig av bosted. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet vil behandle lokalsykehusenes oppgaver og rolle i fremtiden i budsjettinnstillingen fra sosialkomiteen.

Disse medlemmer støtter et inntektssystem for spesialisthelsetjenesten med en fordeling med 60 pst. på basisfinansiering og 40 pst. aktivitetsbasert finansiering (ISF).

Disse medlemmer ser at kravet om balanse i helseforetakenes økonomi ikke kan nås i 2004 uten at det får for drastiske konsekvenser for de omstillingsprosesser som er under utarbeidelse og gjennomføring. Det synes ikke realistisk å oppnå dette før ved utgangen av 2005. På denne bakgrunn ber disse medlemmer om at de regionale helseforetakene legger nødvendige planer for hvordan regnskapsmessig balanse skal oppnås.

Disse medlemmer aksepterer ikke at ISF-bevilgninger avkortes med tilbakevirkende kraft. Endringer i tidligere avtalt beløp for utført arbeid i sykehusene, må kun skje for de helseforetak som beviselig har foretatt feilkoding til gunst for seg selv.

Disse medlemmer støtter en utvidelse av tidsaspektet for psykiatriplanen, men mener at Regjeringen da må komme med en revidering av behov og nærmere framdriftsplan i statsbudsjettet for neste år.

Utgiftsveksten for legemidler er for stor. Disse medlemmer mener at det må legges nødvendige føringer slik at legene skriver ut resept på det billigste legemiddel. Innskjerpning av forskrivningspraksis og rask innføring av enkelte nyordninger vil bidra til reduksjoner i utgiftene. Ved å forsere arbeidet med generisk forskrivning i kombinasjon med forslag om forskrivning av anbefalt førstevalg av medisiner, anslås at utgiftene kan reduseres allerede i 2004. På denne bakgrunn foreslår disse medlemmer å redusere bevilgningen over kap. 2751 post 70 med 150 mill. kroner.

Disse medlemmer ønsker fortsatt et egenandelstak på 1 350 kroner i frikortordningen. Mange går sjelden til lege og har lave medisnutgifter. Disse kan betale noe mer pr. besøk hos fastlegen. De som har mer omfattende helseproblemer og har store behov for helsehjelp og legemidler, må ikke rammes. Egenandelstaket må sikre at de deler av befolkningen med størst helseproblemer ikke hindres fra å få legehjelp og riktige medisiner til rett tid. Disse medlemmer foreslår derfor å øke de enkelte egenandeler under frikortordningen med 17 pst. og å øke bevilgningen med 400 mill. kroner.

3.2.16.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 16 settes til 86 794 743 000 kroner, som er en økning i forhold til Regjeringen på 1 812 661 000 kroner.

Disse medlemmer er tilfreds med den utviklingen som har skjedd i helseforetakene etter at det helhetlige ansvaret ble overført til staten og foretakene fikk en mer selvstendig stilling. Basert på den innsatsbaserte finansieringen (ISF) er det blitt mulig å behandle flere pasienter. Ventelistene og køene er blitt redusert og effektiviteten i sykehusene er bedret. Det er derfor med undring disse medlemmer registrerer at Helsedepartementet nå foreslår en reduksjon av ISF fra 60 til 40 pst., noe disse medlemmer mener vil føre spesialisthelsetjenesten tilbake til forholdene under fylkeskommunalt eierskap med rasjonering av helsetjenester, og bidra til et dårligere helsetilbud til befolkningen.

Disse medlemmer har registrert at det foreligger en rapport fra Riksrevisjonen som kan gi inntrykk av at enkelte helseforetak misbruker den innsatsbaserte finansieringen gjennom diskriminering av diagnoser ut fra prisnivå. Disse medlemmer ser ikke bort fra at dette forekommer og vil i så fall ta avstand fra slik bruk av ISF. En slik praksis må ikke avhjelpes ved en reduksjon av stykkprisen, men gjennom en bedre og riktigere prising av de respektive diagnoser slik at betalingen står i riktig forhold til utgiftene forbundet med den enkelte diagnose.

Disse medlemmer er bekymret over den økonomiske situasjonen i helseforetakene og mener at det ikke kan kreves at foretakene skal ha sine budsjetter i balanse ved utgangen av 2004. Med bakgrunn i det store akkumulerte underskudd på ca. 2,5 mrd. kroner helseforetakene generelt vil ha opparbeidet ved utgangen av 2003, kan det ikke forventes at foretakene skal komme i regnskapsmessig balanse allerede i 2004. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet vil ta opp dette forhold i forbindelse med behandlingen av nysalderingen av statsbudsjettet for 2003, men vil samtidig øke budsjettet for 2004 med 400 mill. kroner, til en total økning på 1,6 mrd kroner.

Disse medlemmer mener at ISF-andelen ideelt sett burde økes til 70 pst., men vil i budsjettet for 2004 foreslå at ISF fortsatt skal være 60 pst. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet også fremmer forslag om at helseforetakene skal få ytterligere to år til å oppnå budsjettbalanse.

Disse medlemmer innser at det er påkrevd med en spesiell innsats for å forbedre, følge opp og styre den innsatsbaserte finansieringen til norske helseforetak og vil fremme forslag om at det skal opprettes et sykehusdirektorat som kan ta seg av disse oppgavene for fremtiden.

Disse medlemmer mener fremdeles at utnyttelsen av den private delen av helsevesenet er for dårlig. Godkjente klinikker og andre helsetilbud burde automatisk berettigede til finansiering på linje med tilsva-

rende offentlige tilbud uten at det ble krevd en spesiell avtale med de/det regionale helseforetak. Dette vil gi brukerne større valgfrihet, lettere tilgang på tjenester og riktigere priser.

Innen psykiatrien er det for dårlig fremdrift i forhold til vedtatte opptrappingsplan. Særlig innen barne- og ungdomspsykiatrien må innsatsen økes og Fremskrittspartiet øker bevilgningen til slike tiltak med 300 mill. kroner.

Disse medlemmer er bekymret over den uro som synes å være i befolkningen mange steder i landet med bakgrunn i den omorganiseringen de regionale helseforetakene diskuterer, og de mange nye tiltak som vurderes iverksatt. Fremskrittspartiet regner med at helseministeren og Helsedepartementet vil bidra aktivt til å skape ro rundt foretakene og deres virksomhet gjennom blant annet å sørge for at den gode utvikling som er skapt gjennom de siste par år kan fortsette, at ISF forbedres og at det totale helsetilbud i norsk spesialisthelsetjeneste utnyttes fullt ut enten det er privat eller offentlig eid.

3.2.16.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti er svært bekymret for de signaler som kommer inn fra en rekke helseforetak og sykehus om planlagte nedleggelse av fødetilbud og akuttfunksjoner og sentralisering av viktige spesialistfunksjoner. Helseforetaksmodellen innebærer en sterkt redusert demokratisk innflytelse over beslutningene, slik at viktige helsepolitiske avgjørelser ikke lenger fattes av folkevalgte organer, men av styrer som ikke er underlagt folkevalgt kontroll. De overordnede planene for driften av sykehusene og spesialisthelsetjenesten, må vedtas av Stortinget før endringer kan gjennomføres.

Disse medlemmer har helt siden den innsatsbaserte finansieringen av sykehusene ble innført, tatt til orde for at rammene til sykehusene bør utvides på bekostning av ISF (innsatsstyrt finansiering). Dette er i tråd med hva Regjeringen nå går inn for, ved at det er foreslått en reduksjon av ISF fra 60 til 40 pst., med en tilsvarende økning av rammene.

Disse medlemmer har også foreslått at reisekostnadene ved spesialistbehandling skal dekkes av helseforetakene, og er glad for den enigheten vi oppnådde med Regjeringen om dette i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2003. Disse medlemmer tror at dette vil bidra til å styrke de lokale spesialisttilbudene, fordi helseforetakene vil tjene på å utvikle tjenestene der folk bor. Alle midler som spares på lokal tilrettelegging skal disponeres av helseforetakene til pasientbehandling, og ikke tas ut av helseforetakene som en innsparing.

På samme måte bør helseforetakene etter disse medlemmers mening også disponere de midlene som Rikstrykdeverket i dag betaler direkte ut til private røntgeninstitutter og laboratorier. Gjennom en samordning av disse tjenestene kan ressursene brukes mer målrettet enn i dag, og unødvendige dobbeltkostnader kan unngås.

Regjeringens effektiviseringskrav overfor helseforetakene på 400 mill. kroner for 2004 er for tøffe. Dette vil ramme pasientene. Disse medlemmer går derfor inn for at dette effektiviseringskravet utgår, men at det i stedet, gjennom overføringen av ansvaret for røntgen- og laboratorietjenestene til helseforetakene påregnes en effektiviseringsgevinst. Til sammen vil disse medlemmer gi helseforetakene en utvidet ramme med 800 mill. kroner, som inkluderer finansieringen av private røntgen- og laboratorietjenester.

Disse medlemmer vil peke på at mange mennesker sliter med mentale problemer, og ventetiden på å få hjelp både lokalt og hos spesialist er uakseptabelt lang. Disse medlemmer er spesielt urolige for den lange ventetiden for barn med psykiske problemer. Stortinget har vedtatt en opptrappingsplan for psykisk helsevern for perioden 1999 til 2006. Likevel har økningen av midler til psykiatrien vært mindre enn økningen knyttet til de somatiske helsetjenestene, også etter at opptrappingsplanen startet opp. Disse medlemmer mener derfor at det må tas et større løft for psykiatrien enn det Regjeringen legger opp til.

Regjeringen har selv påpekt at den gjennomsnittlige økningen i bevilgningen til psykiatrien må være på 1,2 mrd. kroner årlig hvis målene for opptrappingsplanen skal nås. For å oppnå dette vil disse medlemmer styrke psykiatrien med 500 mill. kroner, i tillegg til det Regjeringen legger opp til for 2004.

Disse medlemmer legger spesiell vekt på tre grep i psykiatrisatsingen:

1. Større satsing på barn og unge.
2. Styrking av det lokale behandlingstilbudet.
3. Integre rusmiddelfeltet i det psykiske helsevernet.

Disse medlemmer vil bedre behandlingstilbudet til barn og unge fordi de i dag må vente lengst på behandling, og fordi tidlig behandling er spesielt viktig for å unngå at barn og unge utvikler varige og alvorlige mentale lidelser.

Disse medlemmer vil peke på at behandlingstilbud lokalt er viktig, fordi det gjør det mulig for den syke å leve et mest mulig normalt liv i sitt nærmiljø mens behandlingen pågår.

Videre vil disse medlemmer styrke rusmiddelomsorgen som en integrert del av tiltakene innen det psykiske helsevernet. I dag mangler det ressurser til å gi rusmiddelmissbrukere en helhetlig behandling, og mange rusmiddelmissbrukere sliter med store psykiske problemer.

Disse medlemmer vil peke på at Norge er et rikt land, og at rikdommen skaper både muligheter og utfordringer. Dersom vi fordeler vår nasjonale rikdom til beste for hele befolkningen, kan vi bidra til å utjevne sosiale forskjeller i befolkningen, og sørge for at de som i dag har det vanskeligst økonomisk og sosialt, over tid får det bedre.

Disse medlemmer ønsker å motvirke de forskjeller som markedet skaper, der de rikeste bare blir rikere, på bekostning av de som allerede har det vanskeligst. På tross av en betydelig nasjonal rikdom har forskjellene mellom folk i Norge økt de siste 20 årene.

I helsevesenet har økte egenandeler ført til at mange mennesker ikke har råd til å benytte seg av helsetjenester som de egentlig behøver. Målet er et helsetjenestetilbud som er tilgjengelig for hele befolkningen, uavhengig av den enkeltes økonomi. Disse medlemmer ønsker derfor å redusere egenandelene på helsetjenester, og at dette skal gjelde hele befolkningen, slik at reduserte egenandeler ikke får et "fattigkassetempel". Disse medlemmer vil derfor gå i mot økning av frikortgrensen fra 1 350 til 2 500 kroner, utvikle tak-2-ordningen slik at kronisk syke skjermes bedre enn i dag, gå imot økninger i egenandeler på røntgenundersøkelser og utgifter i forbindelse med behandlingsreiser og tilrettelegge for generelt reduserte egenandeler i helsevesenet.

Disse medlemmer vil peke på at de fleste plager folk sliter med i hverdagen ikke nødvendigvis krever innleggelse på sykehus eller veldig spesialiserte undersøkelser. Det mange trenger er i stedet lett tilgjengelige helsetjenester der de bor, slik at de raskt blir friske, eller får hjelp til å klare hverdagen på tross av sine plager. Mange eldre har begrensede muligheter for å reise langt til behandling, og først når tilbudet kan gis lokalt vil de kunne benytte seg av det.

Disse medlemmer vil derfor understreke betydningen av en styrking av det lokale helsetilbudet. En slik satsing vil bidra til å gjøre helsetjenester mer tilgjengelige for hele befolkningen, til å utjevne forskjeller i tilbudet uavhengig av bosted, og samtidig til å redusere reisekostnader.

Disse medlemmer er opptatt av at hovedutfordringen i eldreomsorgen er mangel på personell som har tid og tilstrekkelig kompetanse.

I denne sammenheng ser disse medlemmer med bekymring på at søkningen til pleie- og omsorgsfagene er mer enn halvert på bare syv år. Når eldrebølgen kommer med full kraft om rundt 10 år, vil de helsefaglige yrkene være mer underbemannet enn noen gang. I løpet av de ti neste årene må kommunene rekruttere over 60 000 heltidsarbeidende til pleie- og omsorgstjenestene. Erfaringsmessig er det mange som jobber deltid og det er stor gjennomtrekk i disse yrkene, så rekrutteringsbehovet er svært stort. Disse medlemmer er opptatt av at dette sees i sammenheng med at forskere mener at behovet for omsorgstjenester vil øke til det dobbelte frem mot år 2040, mens arbeidsstyrken bare vil ha en svak vekst i samme periode. Disse medlemmer vil understreke betydningen av at man for å sikre en forsvarlig dekning av omsorgstjenester i framtiden, utdanner stadig flere personer innen helsefag og samtidig sørger for gode arbeidsbetingelser og utviklingsmuligheter for dem som allerede arbeider i sektoren. Disse medlemmer vil styrke bevilgningene til rekruttering og kvalifisering av helsepersonell.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 16 bevilges med 86 586 082 000 kroner, som er 1 604 000 000 kroner mer enn Regjeringen foreslår.

3.2.16.2.5 Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative statsbudsjett, og

foreslår at rammeområde 16 økes med 2 547 000 000 kroner, og settes til 87 529 082 000 kroner.

Dette medlem vil understreke at Senterpartiet ikke er enig i Regjeringens innstramming i driften av våre sykehus, og er opptatt av at psykiatrien skal ha en reell opptrapping i tråd med Stortingets vedtak om nasjonal opptrappingsplan. Dette medlem viser til at de regionale helseforetakene har fått pålegg om å være i økonomisk balanse i 2004. Samtidig har Regjeringen lagt inn en ytterligere effektivisering på 400 mill. kroner, noe som legger et tungt press på foretakene. Som følge av dette kan nøkkelfunksjoner som akutt- og fødeavdelinger bli nedlagt. Det kan ikke dette medlem akseptere, og foreslår derfor at helseforetakene får frist til 2006 for å komme i balanse, og at bevilgningen til driftsmidler økes med 1 100 mill. kroner. Dette medlem viser til Dokument nr. 8:10 (2003-2004) om dekning av gjeld i helseforetakene for 2002-2003. Dette medlem viser videre til Dokument nr. 8:85 (2002-2003) fra Senterpartiet om at større endringer i lokalisering og struktur bør legges fram for Stortinget fordi Stortinget som det overordnede folkevalgte organ har ansvar for at vi har et helhetlig og likeverdig sykehustilbud i hele landet.

Dette medlem vil videre styrke både psykisk helsevern og andre helsetjenester i kommunene, blant annet ved å øke rekrutteringen av helsepersonell, og vil med det søke å utjevne forskjeller. Til sammen foreslås det å styrke disse områdene med til sammen 300 mill. kroner.

Dette medlem mener at Regjeringen har sviktet de syke og svakstilte grupper ved å pålegge økte egenandeler. De som er rammet av sykdom og/eller funksjonshemming vil også bli hardest rammet økonomisk. Dette medlem mener dette vil forsterke problemene, og gi en ytterligere belastning for utsatte grupper, og vil reversere den foreslåtte økningen fra 1 350 kroner til 2 500 kroner i egenandeler i frikortordningen.

Dette medlem vil peke på at samfunnet skal være med å legge til rette for at den enkelte kan ivareta sin egen helse. Videre vil dette medlem understreke at forebyggende og helsefremmende arbeid lønner seg både ved økt livskvalitet og en lettere hverdag for den enkelte, og ved sparte kostnader over tid for samfunnet. Samtidig skal den enkelte kunne føle trygghet ved sykdom, alderdom, uførhet eller sosiale vansker.

Dette medlem viser til Folkehelsemeldinga, der det dokumenteres behov for å øke innsatsen til helsefremmende og forebyggende arbeid. Senterpartiet har lenge tatt til orde for en offensiv satsing for å motvirke de økende problem som oppstår fordi mange voksne røyker, beveger seg lite og har et kosthold som består av for fet og sukkerholdig mat. Folkehelsemeldinga gir et klart bilde av at også mange barn og unge har økende behov for mer fysisk aktivitet og et sunnere kosthold. Dette medlem viser derfor til forslaget fra Senterpartiet om å etablere et nasjonalt forsøk med tilbud til alle elever i grunnskolen om daglig fysisk aktivitet, og gratis frukt og grønt til alle grunnskoleelever, og vil bevilge 100 mill. kroner til oppstart av en slik ordning.

Dette medlem vil også satse på forebygging ved rehabilitering tilbake til arbeid. Bevilgningen til rehabiliteringsinstitusjonene foreslås økt med 100 mill. kroner, og det forutsettes at de regionale helseforetakene etablerer gode langsiktige avtaler slik at driften er forutsigbar.

Dette medlem vil påpeke at tilgangen på legemidler skal være lik i landet vårt. Ordningen med betaling av frakt på legemidler påfører den enkelte som har behov for medisiner i distrikts-Norge, en ekstraskatt. Dette medlem mener dette legger ekstra byrder på de som allerede har store utgifter på grunn av sykdom vil derfor legge inn 30 mill. kroner til fraktkompensasjon.

Dette medlem mener at de frivilliges arbeid og engasjement er av uvurderlig betydning. Lokalt og regionalt er det utviklet gode modeller for samarbeid og partnerskap mellom det offentlige og frivillige. Det offentlige ved kommuner og fylkeskommuner, og de frivilliges organisasjoner er avhengig av å ha økonomisk evne for å kunne gjennomføre satsing på folkehelsearbeidet. Dette medlem vil derfor vise til Senterpartiets alternative budsjett under rammeområde 6, der kommunesektoren behandles spesielt.

Dette medlem vil

- styrke de regionale helseforetakene,
- styrke psykiatrien og arbeidet med psykisk utviklingshemmede i kommunene,
- forebygge og rehabiliterer ved at flere kan benytte seg av rehabiliteringsinstitusjoner,
- styrke helsetjenesten i kommunene,
- fremme helse ved å bedre kosthold, starte opp ordning med gratis frukt og grønt i skolen, og
- øke tilskudd til frivillige organisasjoners arbeid med forebygging.

3.2.16.2.6 Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet

Komiteens medlem fra Kystpartiet foreslår en ramme på 86 844 743 000 kroner, som er 1 862 661 000 kroner mer enn Regjeringens forslag, jf. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1-11 (2003-2004).

Dette medlem mener at man må øke innsatsen innen helsesektoren og vil derfor foreslå økte bevilgninger innenfor denne rammen.

Dette medlem mener man må utvide refusjonsordningen til også å gjelde tannhelsebehandling inkl. konserverende behandling.

Dette medlem mener Regjeringen i sitt budsjett-opplegg innenfor helsesektoren legger til grunn en usosiale profil. Økning av alle egenandeler, heving av egenandelstaket og omlegging av nyordninger som ennå ikke har fått muligheten til å bekrefte sin eventuelle berettigelse, vitner om bevegelse i retning av et kaldere samfunn og et menneskesyn som dette medlem ikke vil identifiseres med.

Dette medlem reagerer sterkt på den foreslåtte økningen av egenandelene, som vil gjøre livssituasjonen for mange, særlig eldre, syke og omsorgstrengende enda vanskeligere.

Dette medlem er av den mening at det blir lite effektivisering av å legge ned avdelinger og småsykehus som fungerer godt. Disse trengs for å utnytte kapasiteten totalt. Dessuten er opprettholdelse av småsykehus svært viktig for at befolkningen skal føle seg trygg på hurtig hjelp i nærheten når det trengs. Etter dette medlems mening er det også av stor viktighet når det gjelder valg av bosted at en ikke må reise milevis for å få hjelp. Etter som de regionale helseforetakene også har ansvaret for bl.a. ambulansetjenesten, er også sikkerhet for denne viktig.

Dette medlem viser til at den offentlige innsatsen mot narkotika er tredoblet i løpet av nittitallet uten at nyrekruttering er synlig redusert. Dette medlem er særlig bekymret over at det rapporteres om mer liberale holdninger til narkotika blant unge der misbruken av ecstasy alt har vist seg å føre til store og langvarige psykiske skader hos mange ungdommer. Dette medlem vil trekke fram behovet for forebyggende arbeid der gode oppvekst- og livsmiljø kombineres med riktig behandling, streng lovgivning og sterk kontroll. Innen psykiatrien er det for dårlig fremdrift i forhold til vedtatte opptrappingsplan. Særlig innen barne- og ungdomspsykiatrien må innsatsen økes og Kystpartiet øker bevilgningen til slike tiltak med 300 mill. kroner.

Dette medlem tror at dette vil bidra til å styrke de lokale spesialisttilbudene, fordi helseforetakene vil tjene på å utvikle tjenestene der folk bor. Alle midler

som spares på lokal tilrettelegging skal disponeres av helseforetakene til pasientbehandling, og ikke tas ut av helseforetakene som en innsparing. På samme måte bør helseforetakene etter dette medlems mening også disponere de midlene som Rikstrykdeverket i dag betaler direkte ut til private røntgeninstitutter og laboratorier. Gjennom en samordning av disse tjenestene kan ressursene brukes mer målrettet enn i dag, og unødvendige dobbeltkostnader kan unngås.

Dette medlem vil understreke at Kystpartiet ikke er enig i Regjeringens innstramming i driften av våre sykehus, og er opptatt av at psykiatrien skal ha en reell opptrapping i tråd med Stortingets vedtak om nasjonal opptrappingsplan. Dette medlem viser til at de regionale helseforetakene har fått pålegg om å være i økonomisk balanse i 2004. Samtidig har Regjeringen lagt inn en ytterligere effektivisering på 400 mill. kroner, noe som legger et tungt press på foretakene. Som følge av dette kan nøkkelfunksjoner som akutt- og fødeavdelinger bli nedlagt. Det kan ikke dette medlem akseptere, og foreslår derfor at helseforetakene får frist til 2006 for å komme i balanse, og at bevilgningen til driftsmidler økes med 1 100 mill. kroner. Større endringer i lokalisering og struktur bør legges fram for Stortinget fordi Stortinget som det overordnede folkevalgte organ har ansvar for at vi har et helhetlig og likeverdig sykehusstilbud i hele landet.

3.2.16.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 16

Tabell 3.32. Forslag til netto rammesum for rammeområde 16

Forslag fra:	(alle tall i 1 000 kroner)	
	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11	84 982 082	-
H, KrF og V	85 577 582	595 500
A	86 167 582	1 185 500
FrP	86 794 743	1 812 661
SV	86 586 082	1 604 000
Sp	87 529 082	2 547 000
Kp	86 844 743	1 862 661

3.2.17 *Rammeområde 17 (Utdanning og forskning), under kirke-, utdannings- og forskningskomiteen*

3.2.17.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.33

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
Utgifter rammeområde 17 (i hele tusen kroner)		
200	Utdannings- og forskningsdepartementet (jf. kap. 3200)	166 359
202	Læringscenteret (jf. kap. 3202)	135 221
204	Foreldreutvalget for grunnskolen (jf. kap. 3204)	5 661
206	Samisk utdanningsadministrasjon	27 589
221	Grunnskolen (jf. kap. 3221)	1 243 735
222	Statens grunnskoler og grunnskoleinternat (jf. kap. 3222)	49 273
223	Videregående opplæring	251 190
224	Fellestiltak i grunnopplæringen	273 242

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
226	Kvalitetsutvikling i grunnsopplæringen	430 934
232	Statlige skoler med opplæring på videregående nivå (jf. kap. 3232)	88 905
240	Frittstående skoler mv.	1 880 394
243	Kompetansesentra for spesialundervisning (jf. kap. 3243)	663 307
248	Særskilte IKT-tiltak i utdanningen	124 853
249	Andre tiltak i utdanningen	25 343
251	Fagskoleutdanning	274 987
253	Folkehøgskoler	496 972
254	Tilskudd til voksenopplæring (jf. kap. 3254)	179 868
256	VOX - Voksenopplæringsinstituttet (jf. kap. 3256)	60 918
258	Forskning, utviklingsarbeid og fellestiltak i voksenopplæringen	52 545
259	Kompetanseutviklingsprogrammet	40 718
260	Universitetet i Oslo	3 012 696
261	Universitetet i Bergen	1 763 386
262	Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	2 398 868
263	Universitetet i Tromsø	1 070 808
264	Norges handelshøgskole	233 697
265	Arkitektthøgskolen i Oslo	81 919
268	Norges idrettshøgskole	106 070
269	Norges musikkhøgskole	118 165
270	Studier i utlandet og sosiale formål for elever og studenter	307 462
273	Statlige kunsthøgskoler	224 944
274	Statlige høyskoler	6 909 470
278	Norges landbrukshøgskole	446 695
279	Norges veterinærhøgskole	193 636
281	Fellesutgifter for universiteter og høyskoler (jf. kap. 3281)	1 171 069
282	Privat høyskoleutdanning	571 244
283	Meteorologisk institutt (jf. kap. 3283)	353 310
285	Norges forskningsråd	1 362 302
286	Fondet for forskning og nyskaping (jf. kap. 3286)	606 205
287	Forskningsinstitutter og andre tiltak (jf. kap. 3287)	125 528
288	Internasjonale samarbeidstiltak (jf. kap. 3288)	737 637
310	Tilskudd til trossamfunn m.m. og private kirkebygg	113 537
340	Kirkelig administrasjon	394 264
341	Presteskapet	629 056
342	Nidaros domkirke m.m.	34 500
920	Norges forskningsråd	849 500
1020	Havforskningsinstituttet (jf. kap. 4020)	348 220
1021	Drift av forskningsfartøyene (jf. kap. 4021)	175 000
1023	Fiskeri-, havbruks- og transportrettet FoU (jf. kap. 4023)	381 490
1137	Forskning og utvikling	309 108
2410	Statens lånekasse for utdanning (jf. kap. 5310)	9 305 136
Sum utgifter rammeområde 17		40 806 936

Inntekter rammeområde 17 (i hele tusen kroner)

3200	Utdannings- og forskningsdepartementet (jf. kap. 200)	2 692
3202	Læringscenteret (jf. kap. 202)	18 196
3204	Foreldreutvalget for grunnskolen (jf. kap. 204)	228
3221	Grunnskolen (jf. kap. 221)	50 147
3222	Statens grunnskoler og grunnskoleinternat (jf. kap. 222)	377
3232	Statlige skoler med opplæring på videregående nivå (jf. kap. 232)	5 362
3243	Kompetansesentra for spesialundervisning (jf. kap. 243)	46 918
3256	VOX - Voksenopplæringsinstituttet (jf. kap. 256)	10 928
3281	Fellesutgifter for universiteter og høyskoler (jf. kap. 281)	10
3283	Meteorologisk institutt (jf. kap. 283)	135 359

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
3286	Fondet for forskning og nyskaping (jf. kap. 286)	1 917 884
3287	Forskningsinstitutter og andre tiltak (jf. kap. 287)	16 962
3288	Internasjonale samarbeidstiltak (jf. kap. 288)	4 754
3340	Kirkelig administrasjon	7 577
3341	Presteskapet	6 350
3342	Nidaros domkirke m.m.	9 774
4020	Havforskningsinstituttet (jf. kap. 1020)	134 117
4021	Drift av forskningsfartøyene (jf. kap. 1021)	79 800
4023	Fiskeri-, havbruks- og transportrettet FoU (jf. kap. 1023)	9 440
5310	Statens lånekasse for utdanning (jf. kap. 2410)	145 869
5617	Renter fra Statens lånekasse for utdanning (jf. kap. 2410)	3 847 700
Sum inntekter rammeområde 17		6 450 444
Sum netto rammeområde 17		34 356 492

3.2.17.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.17.2.1 Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre er opptatt av kvalitet og trivsel i skole. Den gode skole skal formidle kunnskap, kulturarv, allmenndannelse og verdier, men også hjelpe barn til mestring, utfoldelse og sosial utvikling. Disse medlemmer har som mål at Norge skal være i fremste rekke internasjonalt når det gjelder kunnskap, kompetanse og ny teknologi. Disse medlemmer mener at et høyt utdannings- og kompetansenivå er viktig for å opprettholde og øke verdiskapningen, og derved et høyt velferds nivå.

Disse medlemmer er fornøyd med at Regjeringen har økt bevilgningene til Kvalitetsreformen slik at reformen fullfinansieres i 2004, og at Regjeringen øker satsningen på kvalitetsutvikling i grunnopplæringen.

Disse medlemmer viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet for 2004, der en er enig om to ekstra skoletimer pr. uke i 1. klasse og en skoletime ekstra pr. uke for 2. til 4. klasse.

Disse medlemmer viser til at Stortinget i vårsesjonen vil få seg forelagt en melding om kvalitet i grunnopplæringen, bygget bl.a. på innstillingen fra Kvalitetsutvalget og på den forskningsbaserte evalueringen av Reform 97. Dette vil gi en bred gjennomgang av spørsmål knyttet til grunnopplæringen.

Disse medlemmer er tilfreds med at Regjeringen vil satse videre på IKT i utdanningen ved å starte opp Program for digital kompetanse, og at bevilgningen til forskning og utvikling økes gjennom satsning på grunnforskning og EUs rammeprogram for forskning og vitenskapelig utstyr.

Disse medlemmer mener at Den norske kirke er en viktig nasjonal institusjon, som gir mennesker forankring i et stabilt verdigrunnlag. Den bidrar med verdier ut over det dagsaktuelle og materielle. Disse medlemmer mener at dette gjør Den norske kirke til en viktig aktør i samfunnet og samfunnsdebatten. Disse medlemmer er derfor fornøyd med at

Regjeringen har bevilget 30 mill. kroner til igangsetting av reformen av kirkens dåpsopplæring.

Disse medlemmer er tilfreds med at Regjeringen prioriterer tiltak rettet mot prostetjenesten, innarbeidelse av ny tjenesteordning for prostene og økte bevilgninger til Kirkens ressurscenter mot vold og overgrep.

Disse medlemmer viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet og foreslår at rammeområde 17 bevilges med 34 331 092 000 kroner, som er 25 400 000 kroner lavere enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.17.2.2 Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett foreslår at ramme 17 bevilges med 33 984 892 000 kroner som er 371 600 000 kroner mindre enn det som følger av Regjeringens budsjettfor-slag.

Dette skyldes hovedsakelig reduksjonen i bevilgninger til private skoler og høyskoler med om lag 450 mill. kroner.

Disse medlemmer vil ha en god fellesskole for alle, uavhengig av bakgrunn, en skole som gir hvert enkelt barn en mulighet til å lykkes. Arbeiderpartiet ønsker å styrke kvaliteten i den offentlige fellesskolen. Disse medlemmer mener at skolen må gi barna det beste utgangspunktet for det samfunnet de skal vokse opp i. Det å gi barna allsidig kunnskap og tilpasset opplæring er derfor viktig. Disse medlemmer mener en god skole forutsetter fokus på både innhold og ressurser.

Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der styrking av fellesskolen er en av hovedprioriteringene. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets forslag om å øke bevilgningen til kommunene med 400 mill. kroner slik at timetallet i småskolen (1.-4. trinn) kan økes med tre ekstra undervisningstimer i uka fra høsten 2004. De ekstra timene skal brukes til mer undervisning i blant annet norsk,

matematikk og gymnastikk. Disse medlemmer mener at en økning i timetallet i småskolen samtidig betyr et noe redusert behov for skolefritidsordningen (SFO).

Disse medlemmer viser til at regjeringspartiene og Fremskrittspartiet kuttet i tilskuddet til SFO i 2003, hvilket har medført kraftig prisøkning på SFO i mange kommuner. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiets alternative budsjett inneholder en bedring av kommuneøkonomien, som også kan brukes på å redusere foreldrebetalingen på SFO.

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet foreslår å øke lånerammen til skolebygg med 1 mrd. kroner, utover Regjeringens forslag, for å få fortgang i rehabilitering og vedlikehold av skolebyggene.

Disse medlemmer viser til Regjeringens forslag til reduksjoner i studiefinansieringen. Disse medlemmer viser til at bedre studiefinansiering var et viktig utgangspunkt for kvalitetsreformen, og at kuttene i realiteten betyr at løftet i stipendøkning er i ferd med å forsvinne.

Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett og foreslår å bevilge 30 mill. kroner til nye studentboliger.

Disse medlemmer viser til at alle elever har store utgifter til bøker i videregående opplæring, og at regjeringens forslag til stipendordning medfører at kun et fåtall elever får tilbud om bokstipend. Disse medlemmer ønsker å gjeninnføre en utlånsordning for skolebøker, noe som vil medføre at alle elever kan få dekket utgifter til undervisningsmaterieell. Disse medlemmer foreslår å bevilge 100 mill. kroner til utlånsordningen for undervisningsmaterielle i videregående skole.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen viderefører sine betydelige kutt i bevilgningene til etter- og videreutdanning. Disse medlemmer er uenig i en slik prioritering i en tid med stor arbeidsløshet. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjettforslag og til forslag om å øke tilskuddet til studieforbundene og Kompetanseutviklingsprogrammet.

3.2.17.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 17 settes til 33 403 730 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til Regjeringen på 952 762 000 kroner.

Disse medlemmer viser til at det norske skolesystemet bør være et av de kvalitetsmessig beste i verden, når en tar i betraktning Norges fortrinn som et av verdens rikeste land. Norge er et av de land i verden som bruker mest penger i utdanningssektoren i forhold til BNP, men til tross for dette har norske elever midelmådige resultater på ulike tester i forhold til elever i land vi skal sammenligne oss med. På bakgrunn av dette er det nødvendig å legge om utdanningssystemet, og foreta en rekke endringer som vil kunne gi norske elever et skolesystem i verdenstoppen. Disse medlemmer er av den oppfatning at kunnskaps- og kapi-

talintensive næringer vil være nøkkelen til å videreføre Norges velstand etter at oljeeventyret er over. Dersom nasjonen skal settes i stand til dette, må en legge til rette for verdens beste utdanningssystem gjennom en rekke struktur- og lovendringer.

Disse medlemmer legger til grunn et utdanningssystem der den enkelte elev har frihet til selv å velge skole, og der private og offentlige utdanningsinstitusjoner er lovmessig og økonomisk likestilt. Dette innebærer at den enkelte bruker får mer makt, og at blir en konkurransesituasjon mellom ulike tilbydere av utdanningstjenester. Denne konkurransen vil medføre et økt fokus på kvalitet i utdanningssystemet, slik at målet om å ha et av verdens beste utdanningssystemer kan bli realisert. Disse medlemmer vil understreke betydningen av å få på plass et kvalitetssikringsorgan for grunnskolen gjennom NOKUT, og et skoleombud som kan ivareta brukernes rettigheter på en god måte. Disse medlemmer ønsker økt frihet for den enkelte skole til å kunne organisere undervisningen på ulike måter og legge forskjellige pedagogiske prinsipper til grunn. Dette gir et mangfold av skoler som gjør at elevene har flere skolealternativer å velge mellom. Disse medlemmer vil understreke at grunnskolen lengde bør kortes ned fra ti til ni år, slik at midler frigjøres for å styrke kvaliteten fra første dag. Disse medlemmer stiller seg positiv til å utvide skoledagen hvis dette innebærer å styrke fagene norsk, matematikk, naturfag/teknologi og engelsk. I tillegg kan tiden brukes til å gi leksehjelp og styrke den tilpassede opplæringen for den enkelte elev. Fremskrittspartiets modell for utvidet skoledag skal ikke være et ledd i å innføre gratis skolefritidsordning. Disse medlemmer vil understreke betydningen av at brukerne, og derigjennom de foresatte skal gis mer makt i skolen. På bakgrunn av dette ønsker vi å ha driftsstyrer på skolene med de foresatte i flertall. Disse medlemmer vil understreke at det må settes økt fokus på lærernes ansvar som klasseledere, og stilles krav til at kvaliteten på undervisningen er god. Videre er det viktig for læringsutbyttet at det er ro og orden i klasserommet. Disse medlemmer ønsker økt fokus på dette, samt det stadig økende mobbeproblemet i norsk skole. Oppussing av skolebygg er en prioritert oppgave, som må intensiveres for å gi elevene en ordentlig ramme rundt undervisningen.

Disse medlemmer legger til grunn de samme prinsippene i den videregående opplæring som i grunnskolen: valgfrihet, økonomisk og lovmessig likebehandling mellom private og offentlige skoler, pedagogisk og administrativ frihet for den enkelte skole, og kvalitetssikring av utdanningen gjennom NOKUT. Disse medlemmer vil understreke betydningen av at de yrkesfaglige utdanningene blir gjenstand for mer praktisk rettet undervisning og mindre teoretisk innrettet. Dette vil bidra til å motivere langt flere som er praktisk orientert til å fullføre utdanningsløpet. Disse medlemmer vil videre understreke betydningen av å ha flere lærlingplasser tilgjengelig slik at flere får muligheten til å ta hele utdanningen i bedrift.

Disse medlemmer vil understreke betydningen av at den høyere utdanningssektoren er av høy internasjonal kvalitet. Disse medlemmer er tilfreds med at det har blitt økt fokus på kvalitet, mer oppfølging av studentene ved de ulike lærestedene, og økt fokus på internasjonalisering innenfor den høyere utdanningen. Disse medlemmer ønsker en enda sterkere grad av internasjonalisering av den høyere utdanningen, og vil understreke betydningen av at norske studenter får god mulighet til å ta hele eller deler av utdanningen ved kvalitetsmessig gode læresteder i utlandet. Disse medlemmer ser klare betenkeligheter med å ha en desentralisert høyskolesektor som finnes i Norge. Universitetene bør prioriteres i sterkere grad enn det som gjøres i dag. Også innenfor den høyere utdanningssektoren ønsker disse medlemmer en lovmessig og økonomisk likebehandling mellom de private og offentlige utdanningstilbyderne. Dette er nødvendig for å legge til rette for at alle, uavhengig av økonomisk bakgrunn, fritt kan velge utdanningssted. Det er også nødvendig for å skape kvalitet i utdanningen. Når det gjelder tildelingen av forskningsmidler innenfor den høyere utdanningssektoren, ønsker disse medlemmer at midlene skal kanaliseres til de institusjonene som kan vise til høy internasjonal kvalitet. Disse medlemmer viser til dagens praksis der midlene blir spredt utover til en rekke institusjoner, og bærer i en del tilfeller mer preg av å være et distriktpolitisk virkemiddel. Disse medlemmer vil videre understreke betydningen av å styrke grunnskolen og den videregående opplæringen slik at de studentene som de høyere utdanningsinstitusjonene får inn holder et høyt kvalitativt nivå.

Disse medlemmer viser til den målsettingen Norge som forskningsnasjon har, gjennom ønsket om å nå et gjennomsnittlig OECD-nivå innen 2005 når det gjelder ressursbruk innenfor forskningssektoren. Dette målet synes stadig fjernere selv om det har vært satset mer på forskning de senere årene. Andre land som vi bør sammenligne oss med bruker stadig mer av BNP på forskning, mens Norge sakter akterut fordi vi øker bevilgningene på et lavere nivå. Disse medlemmer vil understreke betydningen forskningen vil ha, når det gjelder å videreføre det velferdssamfunnet som har vokst frem. Disse medlemmer vil ha en satsing innenfor forskningssektoren som i mindre grad tar hensyn til distriktpolitiske hensyn, og i større grad tar hensyn til kvalitetsmessige kriterier for tildeling av forskningsmidler. Det viktigste er først og fremst at vi får mer igjen for de pengene vi bruker i forskningssektoren, gjennom god forskning av høy internasjonal kvalitet. Samtidig er det viktig å stille mer midler til veie for de aktørene som bedriver forskning av høy internasjonal kvalitet. Disse medlemmer vil understreke det ansvaret som påligger næringslivet når det gjelder å ta ansvar for at det satses på forskning i Norge, for på den måten sikre en utvikling av bedriftene som legger grunnlag for fortsatt eksistens og arbeidsplasser i Norge. I denne sammenheng er disse medlemmer positiv til den skattefunnordningen som er tilgjengelig. Disse medlemmer vil videre

understreke betydningen av at de forskningsresultatene som blir frembrakt blir videreformidlet til aktører som kan dra nytte av disse. Dette forutsetter et tettere samarbeid mellom forskningsinstitusjonene og næringslivet. Disse medlemmer vil understreke det ansvaret som påligger det offentlige når det gjelder å ivareta satsingen på grunnforskning.

Disse medlemmer viser til sitt standpunkt om at staten og kirken bør skille lag. Vi ønsker en fristilt kirke som skal få anledning til selv å kunne ta beslutninger og bestemme over sin egen fremtid på fritt grunnlag. Disse medlemmer har merket seg at kirken har store verdier, både i form av kapital og eiendommer som kan danne grunnlag for å greie seg uten det statlige bidraget som er det økonomiske grunnlaget i dagens situasjon. Disse medlemmer er av den oppfatning at driften av kirkene kan rasjonaliseres på en rekke steder. Disse medlemmer vil imidlertid uttrykke bekymring over det omfattende forfallet som er innenfor kirkesektoren, når det gjelder vedlikeholdet av kirkebygninger. Disse medlemmer vil spesielt understreke det ansvaret staten bør ha i forhold til å ivareta de verneverdige kirkebyggene som mange steder i landet står til forfall.

3.2.17.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil fremheve at en skikkelig satsing på forskning og utdanning er avgjørende dersom Norge skal bli en ledende kunnskapsnasjon. Å gi alle en god utdanning bekjemper klasseforskjeller, bidrar til større rettferdighet, samtidig som det er den beste garantien for å bevare velferdsstaten. Kun en godt utdannet befolkning vil kunne skape et levedyktig næringsliv og fremtidige arbeidsplasser den dagen oljen tar slutt. Disse medlemmer foreslår derfor en solid satsing på utdanning og forskning.

Disse medlemmer mener at en skole for alle er til beste for alle. Disse medlemmer vil derfor skape en god og moderne offentlig skole for alle, ikke private skoler for de få. En skole der alle elever får utvikle sine faglige og sosiale evner, i tråd og takt med egne forutsetninger, og som gir elevene likeverdige muligheter for læring i form av tilpasset undervisning.

Disse medlemmer er bekymret over at en femtedel går ut av grunnskolen uten gode nok lese- og skriveferdigheter, guttene henger etter jentene i de fleste fag, minoritets elever mister kunnskap fordi de har for dårlig språkforståelse og elever som følges opp av foreldre med høy utdanning og inntekt, lærer mer og bedre enn andre elever. Disse medlemmer mener man ikke kan akseptere at skolen bidrar til systematiske ulikheter i læringsutbyttet til elevene, og vil kjempe i mot en utvikling som fører til større forskjeller og sosial skjevhet.

Disse medlemmer mener at Norge har muligheten til å skape verdens beste skole. Likevel preges skolehverdagen av at skolen ikke har vært prioritert høyt nok. Trang kommuneøkonomi har gitt skolene for lite med tid og ressurser til å følge opp hver enkelt elev. I

stedet for å organisere læringsarbeidet variert, med mindre grupper, prosjektarbeid og tettere oppfølging, må den tilrettelagte undervisningen ofte vike for mer tradisjonelle undervisningsformer. Ressursmangelen resulterer i kateterundervisning i store klasser med kun en lærer, og fører også til at mange skoler mangler oppdaterte lærebøker, digitale læremidler og nødvendig materiell i praktiske fag som heimkunnskap og kunst og håndverk.

Disse medlemmer vil understreke at en god offentlig skole med tilpasset opplæring bare er mulig dersom skolene får økte ressurser og mer frihet. Disse medlemmer vil derfor styrke det lokale handlingsrommet, slik at de som er nær elevene får større innflytelse. Det er foreldrene og lærerne som vet best hva slags oppfølging den enkelte eleven trenger. Mens noen trenger mer tid på å lære å lese, trenger andre mer tid i matematikk eller engelsk. Disse medlemmer vil derfor at elever, foresatte og ansatte på den enkelte skole skal få bestemme mer av dette, innenfor rammen av nasjonale læreplaner med tydelige læringsmål.

For å sikre alle skoler et forsvarlig og forutsigbart økonomisk grunnlag å drive opplæring ut i fra, har disse medlemmer foreslått å innføre en minstandard for hvor mye ressurser skolene skal motta fra kommunen. Utviklingen viser at det har blitt flere elever, færre lærere og større klasser i grunnskolen, og at mangelen på ressurser har fått flere skoler til å iverksette sparetiltak i form av redusert antall delingstimer, oppsigelse av lærere og stenging av skolebibliotek. Enkelte kommuner har også sett seg nødt til å legge ned skoler. Dette taler for at det er på tide å fastsette en nedre økonomisk ramme for skolene. En ramme som skal sikre tilstrekkelige ressurser til å ivareta et godt læringsmiljø. Samtidig foreslår disse medlemmer å øke overføringene til kommunene med 4,6 mrd. kroner, blant annet for å sikre skolene tilstrekkelige ressurser til undervisning, læremateriell og utstyr i grunnskolen.

Disse medlemmer viser til at om lag halvparten av norske skoler ikke tilfredsstillt kravene til forsvarlige skolebygninger. Forfalne klasserom med dårlig innelima ødelegger for elevenes helse, læring og trivsel. Alle ønsker å heve kvaliteten på innholdet i skolen, men det er vanskelig å skape gode læringsmiljø, hvis skolemiljøet forfaller. For å få fortgang i opprustningen av norske skolebygninger foreslår Sosialistisk Venstreparti å styrke tilskuddsordningen der staten dekker kommunenes renter på lån til nybygg og rehabilitering av skoleanlegg, med 2 mrd. kroner til 4 mrd. kroner i 2004.

Disse medlemmer ønsker større frihet for skolene til å drive spennende undervisning, og foreslår å bruke 1 000 kroner pr. elev til alternative læringsformer og læremidler i grunnskolen, samt å øke satsingen på IKT i skolen med 50 mill. kroner. Dette skal bidra til å utvikle elevenes digitale kompetanse, gi dem bedre digitale læremidler, samt å bygge ut infrastrukturen. Disse medlemmer vil også bruke 30 mill. kroner på mobbeprogram i grunnskolen. Mobbing skader trivselen og utviklingen av gode læringsmiljø, og

disse medlemmer vil opprette en tilskuddsordning for kommuner som setter i gang tiltak mot mobbing.

Disse medlemmer viser til at det behovsprøvde læremiddelstipendet for elever i videregående opplæring i for liten grad bidrar til å dekke deres faktiske utgifter. Mange faller utenfor ordningen, og den fanger heller ikke opp utgiftsvariasjonene mellom de ulike studieretningene. For å bidra til at flere elever kan få støtte til sine læremiddelutgifter, foreslår disse medlemmer å bevilge 195 mill. kroner ekstra til læremiddelstipend for elever i videregående opplæring.

Disse medlemmer understreker at en økning i private utdanningstilbud vil svekke det offentlige utdanningstilbudet. Disse medlemmer mener at det ikke er et offentlig ansvar å legge til rette for private alternativer, så lenge det finnes fullgode offentlige løsninger. Disse medlemmer velger derfor å prioritere den offentlige skolen, der flertallet av norske elever går, og foreslår å kutte tilskuddet til private skoler med 463 mill. kroner.

Disse medlemmer vil påpeke at for å trives på skolen er det viktig å trives utenfor skolen. Disse medlemmer er opptatt av at alle barn og unge skal ha mulighet til å oppleve en aktiv og spennende fritid. I dag er det altfor mange barn som blir stående utenfor. Tilbudet om skolefritidsordning og kultur- og musikk-skoler bør derfor etter disse medlemmers oppfatning, utvides betydelig og få en sentral plass i norske skoleelevers hverdag.

I Sem-erklæringen uttalte de tre regjeringspartiene at målsettingen var "å opprettholde skolefritidsordningen (SFO) som et velferdstilbud på småskoletrinnet". Likevel valgte Regjeringen i 2002 å halvere støtten til SFO, ved å kutte tilskuddet med 217 mill. kroner, for deretter å innlemme det i rammetilskuddet til kommunene fra 1. august 2003. Dette har ført til et svært varierende og sterkt redusert skolefritidstilbud for mange rundt om i landet. Prisene har gått opp og tilbudet ned i kommuner med dårlig råd. Dette går ut over familier med svak økonomi, og rammer mange av de barna som kanskje trenger det mest, som minoritetsspråklige elever og elever med særskilte behov eller funksjonshemninger. Disse medlemmer mener at det er uakseptabelt at barn holdes utenfor viktige sosiale arenaer på denne måten.

Disse medlemmer vil innføre makspris på SFO på 1 000 kroner pr. måned. Penger til dette legges inn i økningen i kommunenes frie inntekter. Disse medlemmer vil også heve standarden på skolefritidsordningen, slik at alle kan tilbys et godt og likeverdig SFO-tilbud. Det må stilles klare krav til bemanning, innelima, utemiljø og innholdet i skolefritidsordningen. Tilbudet må få flere og mer kvalifiserte ansatte, bedre lokaliteter, større og mer spennende uteområder og et mer innholdsrikt læringsmiljø.

Disse medlemmer vil også øke tilskuddet til musikk- og kulturskolene med 40 mill. kroner. Flere barn bør få muligheten til å delta i kreative og kulturelle aktiviteter, og disse medlemmer vil øke tilskuddssatsen fra 74 til 100 kroner pr. time, samt utvikle

kulturskolene slik at det blir rom for flere barn og flere kunstuttrykk.

Disse medlemmer viser til at formålet med kvalitetsreformen er å sørge for at alle som velger høyere utdanning får støtte og veiledning i studiene, gjennom tettere oppfølging, mer individuell tilbakemelding og jevnere evalueringer gjennom studietiden. Til gjengjeld må studentene bruke mer tid på studiene og flere vil bli heltidsstudenter. Skal reformen lykkes er det derfor etter disse medlemmers oppfatning viktig at studentene sikres økonomisk trygghet til å satse på studiene. Stipend- og låneordningene i Statens lånekasse må sørge for at alle som ønsker å studere gis mulighet til det. Og boligtilbudet må være utbredt og billig nok, slik at studenter ikke tvinges til å måtte jobbe for å bo i studietiden. Disse medlemmer mener at studiefinansieringen og studentboliger er viktige velferdsordninger, og vil styrke disse virkemidlene for å sikre den allmenne retten til lik utdanning.

Disse medlemmer vil bruke over 170 mill. kroner på bedre studiefinansiering. Disse medlemmer foreslår blant annet å prisjustere studiestøtten, slik at studenter ikke blir hengende etter lønns- og prisveksten i samfunnet. Disse medlemmer går også kraftig imot Regjeringens forslag om å gjøre alt stipend om til lån for studenter som ikke består eksamen. Det er usosialt å la svake studenter finansiere studiene for de flinke, og en så uforutsigbar finansieringsordning kan skremme mange fra å starte på en høyere utdanning.

Disse medlemmer foreslår å bruke 200 mill. kroner mer til bygging av studentboliger i 2004. Disse medlemmer går imot Regjeringens forslag om å kutte 30 mill. kroner i tilskuddet til studentboliger, fordi det allerede i dag bygges for få. Dekningsgraden er for lav og varierer mye. Skal vi nå Stortingets målsetting om bygging av 1 000 boenheter pr. år i perioden 2000-2005 og en dekningsgrad på 20 pst., så må bygging av studentboliger prioriteres langt sterkere.

Disse medlemmer går også inn for å fjerne aldersgrensen på reisestipend. Disse medlemmer vil minne om at det er ingen aldersgrense for å være student, og kvalitetsreformen vil ventelig føre til langt flere heltidsstudenter i alle aldersgrupper. Disse medlemmer mener det da er urettferdig at reisestipendet kun skal komme en aldersgruppe av studentene til gode.

Disse medlemmer vil understreke at i et kunnskapssamfunn er målsettingen om livslang læring like viktig som den allmenne utdanningsretten. Man er aldri ferdig utlært og et omskiftelig arbeidsmarked i en omverden som raskt endres krever stadig ny kompetanse og evne til fleksibilitet hos oss. For de fleste betyr dette at utdanning utover grunnopplæringen er nødvendig, og mange voksne vil ha behov for videre- og etterutdanning. For å sikre at Kompetansereformen, som er den offentlige satsingen på dette området, gjennomføres, mener disse medlemmer det er avgjørende å tilby fleksible undervisningsopplegg som er tilpasset ulike livssituasjoner og bosteder. Disse medlemmer går derfor sterkt imot Regjeringens forslag til kutt

på flere av institusjonene innenfor voksenopplæringen, så som studieforbundene, fjern undervisningen og kompetanseutviklingsprogrammet. Dette er opplæringsarenaer som gir mange mulighet til å ta kompetanssegivende utdanning.

Disse medlemmer foreslår å bruke 100 mill. kroner mer, for å opprettholde støtten til studieforbundene, fjernundervisningen og kompetanseutviklingsprogrammet. Disse medlemmer mener at samarbeidet med de frivillige organisasjonene og partene i arbeidslivet er en forutsetning for at flere kan få økt og dokumentert sin kompetanse. Voksenopplæring er viktig for mobiliteten både i utdanningssystemet og arbeidslivet.

Disse medlemmer vil også bruke 50 mill. kroner til å sikre at retten til grunnskoleopplæring for voksne blir oppfylt. Pengene skal gis som støtte til kommunene, og brukes til utdanning rettet mot voksne med rettigheter.

Disse medlemmer vil understreke at en sterk forskningsinnsats er selve drivkraften i en kunnskapsnasjon, og at økt satsing på forskning er en forutsetning for å møte framtidens utfordringer, blant annet når det gjelder verdiskaping og vår evne til å løse miljøproblemer. Etter forslag fra disse medlemmer har Stortinget vedtatt at Norge innen 2005 skal ha en forskningsinnsats som minst ligger på gjennomsnittet i OECD. For å nå dette målet mener disse medlemmer at de årlige bevilgningene over statsbudsjettet må økes utover det Regjeringen har lagt opp til i sitt budsjettforslag.

Disse medlemmer foreslår å bruke 1,2 mrd. kroner mer enn Regjeringen på å styrke forskningsinnsatsen. Disse medlemmer vil øke forskningsbevilgningene direkte til institusjonene, og bevilge mer til brukerstyrt forskning og grunnforskning gjennom Forskningsrådet. Disse medlemmer foreslår også å styrke Fondet for forskning og nyskaping med 2 mrd. kroner utover Regjeringens forslag.

Disse medlemmer viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 17 bevilges med 36 333 892 000 kroner, som er 1 977 400 000 kroner mer enn Regjeringen foreslår.

3.2.17.2.5 *Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet*

Medlemen i komiteen frå Senterpartiet viser til Senterpartiet sitt alternative budsjett, og gjer framlegg om at løyvinga til rammeområde 17 vert sett til 34 686 585 000 kroner, 330 093 000 kroner meir enn det Regjeringa legg opp til.

Denne medlemen streke under at grunnlaget for å utvikle kompetanse i samfunnet vert lagt i grunnskulen. For at alle barn skal kunne utvikle sin dugleik er det naudsynt at undervisninga vert lagt til rette for den einskilde.

Denne medlemen meiner skulen og må ha nok ressursar til å fange opp barn som er i ferd med å falle utanfor. Dersom barn kan få hjelp medan problema er små, vil dette spare samfunnet for store kostnader sei-

nare. Denne medlemen vil vise til Senterpartiet sitt framlegg til auka løyvingar til kommunane. Denne medlemen meiner at dette gjer høve til ei styrking av grunnopplæringa, oppretthalding av eit desentralisert opplæringstilbod, samt gode tilbod i kulturskole og SFO.

SFO skal vera eit godt tilbod til alle barn. Difor må prisen haldast nede og det må finnast fagpersonale som og kan ta vare på barn med særskilte behov.

Denne medlemen vil peike på rolla Noreg har som vertsnasjon for det einaste internasjonale verdsscolleget i Norden, United World College (UWC) i Fjaler. Skulen byggjer på verdiar som solidaritet, fredsarbeid og humanitært arbeid. Skulen gjev òg eit unikt utdanningshøve for mange unge, uavhengig av økonomisk bakgrunn. Denne medlemen vil på denne bakgrunn peike på at Senterpartiet på kap. 223 post 70 vil løyve totalt 15 763 mill. kroner til UWC over budsjettet for neste år. Dette er ein auke på 8 551 mill. kroner jamført med Regjeringa sitt opplegg.

Denne medlemen vil vidare peike på opplæringsråda si viktige rolle i fagopplæringsarbeidet. Denne medlemen vil streke under at framtida til opplæringsrådet skal vurderast saman med ei samla vurdering av grunnopplæringa, og at det dermed vert feil å fjerne støtta til råda no. Denne medlemen vil vise til Senterpartiet sitt alternative budsjett, og oppretthalde løyvinga til opplæringsråda og råd for fagopplæring i arbeidslivet frå fjoråret på 15 mill. kroner.

Denne medlemen vil peike på den særskilt utsette arbeidsplassen fiskarane våre har, og kor viktig det er at dei får tilbod om tryggleiksopplæring. Denne medlemen viser til at Senterpartiet legg opp til å vidareføre ordninga med tryggleiksopplæring for fiskarar, og aukar kap. 249 post 21 med 13 mill. kroner ut over Regjeringa sitt opplegg.

Denne medlemen vil understreke behovet for institusjonar som driv tilrettelagt opplæring. Krokeide yrkesskule er viktig for mange med funksjonshemmingar, eller som av andre grunnar treng særskilt oppfølging under utdanninga. Denne medlemen vil vise til Senterpartiet sitt alternative budsjett, og gjer framlegg om å løyve 7 742 000 kroner ut over Regjeringa sitt opplegg til nemnde føremål.

Denne medlemen viser til det viktige tilbodet folkehøgskulane representerar for mange unge. Gjennom eit år på folkehøgskule får elevane ein sjanse til å prøve seg på nye fag, fordjupe seg i nokre emne, eller få tid til å bestemme seg for kva utdanning dei skal ta vidare. Denne medlemen peikar òg på den personlege utviklinga elevane får gjennom eit år på folkehøgskule. Denne medlemen viser til at Senterpartiet vil oppretthalde løyvinga til folkehøgskulane, og aukar difor løyvingane på kap. 254 post 70 med 22 mill. kroner ut over Regjeringa sitt opplegg.

Denne medlemen vil peike på det viktige arbeidet studieforbunda står for både når det gjeld å tilby desentralisert utdanning, og når det gjeld å drive demokratiopplæring, skape møtestadar og å ta vare på kultur og mangfald. Denne medlemen noterer elles at studieforbunda er råka av kutt over fleire år.

Denne medlemen viser til Senterpartiet sitt alternative budsjett, og aukar løyvinga på kap. 254 post 70 med 40 mill. kroner utover Regjeringa sitt opplegg.

Denne medlemen vil peike på viktigheita av fjernundervisning og eit desentralisert utdanningstilbod. Denne medlemen vil vise til at Senterpartiet foreslår å løyve 5 mill. kroner meir enn det Regjeringa legg opp til på kap. 254 post 70.

Denne medlemen vil vise til institusjonen Midt i Norden, og viser til at Senterpartiet legg inn 1 mill. kroner på kap. 254 post 72.

Denne medlemen vil understreke trongen for fleire studentbustader, og viser til Senterpartiet sitt budsjett, der det er løyvd 30 mill. kroner til bygging av studentbustader under kap. 270 post 75.

Denne medlemen viser til Senterpartiet sitt alternative budsjett, og gjer framlegg om ei løyving på 700 000 kroner på kap. 282 post 70 til Høgskulen på Jæren.

Denne medlemen meiner det er turvande med auka midlar for å styrkje arbeidet i kyrkjelydane rundt om i landet. Ei viktig finansieringskjelde til dette arbeidet er fellesråda. Denne medlemen vil vise til Senterpartiet sitt alternative budsjett, og den auka løyvinga til fellesråda på 25 mill. kroner på kap. 340 post 72. Denne medlemen meiner at det bør vere eit mål at den vidaregåande opplæringa skal vere gratis.

Denne medlemen viser til den studiefinansiering Regjeringa legg opp til i sitt framlegg til statsbudsjett. Denne medlemen peikar på at ei slik ordning vil føre til eit urimelig høgt press på studentane, samt gå utover det frivillige arbeidet som vert utført av studentar rundt om på studiestadane. Denne medlemen ynskjer å behalde den eksisterande ordninga for studiefinansiering, og viser til ein auke på 133 mill. kroner i Senterpartiet sitt alternative budsjett.

Denne medlemen vil vise til låneordninga for skulebygg, og gjer framlegg om å auke denne med 2 mrd. kroner.

Denne medlemen viser elles til handsaminga i kyrkje-, utdannings- og forskingskomiteen.

3.2.17.2.6 *Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet*

Komiteens medlem fra Kystpartiet foreslår en ramme på 35 286 492 000 kroner, som er 930 000 000 kroner mer enn Regjeringens forslag, jf. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1-11 (2003-2004).

Dette medlem viser til at Kystpartiet ønsker også en ordning som sikrer distriktene og særskilt Nord-Norge god tilgang til helsepersonell. Det har vist seg at nesten alle ordninger som skulle stimulere til bedre dekning av behovet for leger og annet helsepersonell har sviktet i forhold til de målsetninger disse ordninger hadde. Det bør etter dette medlems mening prøves ut en ordning som stimulerer engdom fra utkantstrøkene til å ta utdanning innen fagområder som det er svak dekning av i utkantkommunene. Dette medlem foreslår at det derfor opprettes en ekstrastipendordning for å stimulere utkantungdom til å velge utdanning innen enkelte helsefag. Dette medlem vil

senere foreslå ei prøveordning med ekstrastipend til ungdom fra utkantstrøk som velger særskilt etterspurte yrker, og som forplikter seg til å bosette seg i områder med mangel på yrkesutøvere med spesialutdanning. Det bør også være et vilkår at utdanningen tas så nært målområdet som mulig.

Dette medlem har i flere av sine merknader pekt på behovet for større satsing for å opprettholde bosetningsmønsteret og ønsket om et bedre og mer variert næringsmønster og tjenestetilbud. Dette medlem mener at en i denne sammenheng også må stimulere de kulturelle miljøene som er bygget opp i Nord-Norge. Dette medlem mener det er et nasjonalt ansvar at disse sikres tilfredsstillende vilkår.

Dette medlem vil understreke at de viktigste utfordringene i skolen må løses ved å sette skoleeierne, kommuner og fylkeskommuner økonomisk i stand til å oppfylle forventningene til en god skole. Dette medlem har merket seg at mange av de forslag Regjeringen fremmer i sitt budsjettforslag innebærer en svekkelse av universelle ordninger og at flere kostnader lempes over på elever og foresatte.

Dette medlem vil peke på skolefritidsordningen, SFO, som et viktig tilbud til elever i grunnskolen. Flere familier er etter hvert blitt avhengige av SFO for å få hverdagen til å gå i hop. Kystpartiet ønsker å forhindre en prisøkning for SFO-tilbudet, og dette medlem foreslår å reversere det kuttet som Regjeringen legger opp til i sitt forslag til statsbudsjett for 2004. Dette medlem er kritisk til Regjeringens forsøk på å svekke kommuneøkonomien og til forslaget om å innlemme tilskuddet til SFO i rammetilskuddet til kommunene, derfor legger dette medlem opp til et øremerket tilskudd til SFO-ordningen.

Dette medlem viser til at musikk- og kulturskolene har blitt et svært populært kultur- og fritidstilbud for unge. Dette medlem vil peke på at den manglende oppfølgingen av tilskuddsordningen for disse skolene kan føre til at de unge må betale mer av kostnadene, med de konsekvensene dette kan få for økonomisk vanskeligstilte familier. Dette medlem mener Regjeringens forslag om å oppheve taket på foreldrebetalingen er et skritt i feil retning. Som et ledd i en opptrapping vil dette medlem øke bevilgningen med 15 mill. kroner utover Regjeringens forslag, inkludert de utviklingsmidler som Regjeringen har foreslått avvirket. Dette medlem viser til at Kystpartiet ønsker et mer variert skoletilbud og dette medlem vil derfor sikre fortsatt drift av leirskolene ved å legge inn 10 mill. kroner i øremerkede midler til dette formålet.

Dette medlem viser til at de aller fleste ungdommer benytter seg av retten til videregående opplæring. For mange familier innebærer dessverre kjøp av bøker og annet læremateriell store kostnader. Dette medlem viser til at Kystpartiet i flere år har arbeidet for både generelle stipendordninger og spesielle stipendordninger som på sikt kan gjøre den videregående skolen gratis. Som en opptrapping fram til en fullstipendiert videregående skole, fremmer dette medlem forslag om bevilgning i 2004 til innføring av et generelt

læremiddelstipend til elever i videregående skole i tillegg til det behovsprøvde stipendet som innføres fra samme tid.

Dette medlem reagerer på Regjeringens forslag om å avvikle reisestipendet innen Norge og Norden. Dette vil ramme ca. 70 000 studenter og spesielt studenter bosatt i distriktene som har store reisekostnader også innad i Norge. Dette medlem foreslår derfor å opprettholde reisestipendet ved å legge inn xx mill. kroner til formålet.

Dette medlem finner Regjeringens forslag til borteboerstipendet for elever i videregående for lavt. I en tid der stadig flere elever tvinges til å flytte på hybel som følge av at videregående skoler nedlegges, vil dette særlig ramme ungdom i distriktene. Derfor vil dette medlem øke bevilgningen med 148 mill. kroner slik at botilskuddet kan opprettholdes på dagens nivå.

Dette medlem er misfornøyd med Regjeringens forslag til bevilgninger til kirkeformål, og viser i den forbindelse til flere signaler om manglende midler til å hjelpe personer som søker kirken med sine problem og sorger. Dette medlem viser til at Kystpartiet i sitt forslag til statsbudsjett for 2004 øker bevilgningene til kirkelige formål.

Dette medlem viser til at det behovsprøvde læremiddelstipendet for elever i videregående opplæring i for liten grad bidrar til å dekke deres faktiske utgifter. Mange faller utenfor ordningen, og den fanger heller ikke opp utgiftsvariasjonene mellom de ulike studieretningene. For å bidra til at flere elever kan få støtte til sine læremiddelutgifter, foreslår disse medlemmer å bevilge 195 mill. kroner ekstra til læremiddelstipend for elever i videregående opplæring.

Tilbudet om skolefritidsordning og kultur- og musikkskoler bør derfor utvides betydelig, og dette medlem foreslår derfor øremerkede midler til kultur- og musikkskoler og at det bevilges 40 mill. kroner ut over Regjeringens forslag.

Dette medlem vil bruke over 170 mill. kroner på bedre studiefinansiering. Dette medlem foreslår blant annet å prisjustere studiestøtten, slik at studenter ikke blir hengende etter lønns- og prisveksten i samfunnet. Dette medlem går også kraftig imot Regjeringens forslag om å gjøre alt stipend om til lån for studenter som ikke består eksamen. Det er usosialt å la svake studenter finansiere studiene for de flinke, og en så uforutsigbar finansieringsordning kan skremme mange fra å starte på en høyere utdanning.

Dette medlem foreslår å bruke 100 mill. kroner mer, for å opprettholde støtten til studieforbundene, fjernundervisningen og kompetanseutviklingsprogrammet. Dette medlem mener at samarbeidet med de frivillige organisasjonene og partene i arbeidslivet er en forutsetning for at flere kan få økt og dokumentert sin kompetanse. Voksenopplæring er viktig for mobiliteten både i utdanningssystemet og arbeidslivet.

Dette medlem vil også bruke 50 mill. kroner til å sikre at retten til grunnskoleopplæring for voksne blir oppfylt. Pengene skal gis som støtte til kommunene, og brukes til utdanning rettet mot voksne med rettigheter.

Dette medlem vil peke på den spesielt utsatte arbeidsplassen fiskerne våre har, og hvor viktig det er at de får tilbud om sikkerhetsopplæring. Dette medlem viser til at Kystpartiet legger opp til å videreføre ordningen med sikkerhetsopplæring for fiskere, og

øker kap. 249 post 21 med 13 mill. kroner ut over Regjeringens opplegg.

Dette medlem viser til Kystpartiets alternative budsjett, og foreslår en løyving på 700 000 kroner på kap. 282 post 70 til Høgskolen på Jæren.

3.2.17.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 17

Tabell 3.34. Forslag til netto rammesum for rammeområde 17

(alle tall i 1 000 kroner)		
Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11	34 356 492	-
H, KrF og V	34 331 092	-25 400
A	33 984 892	-371 600
FrP	33 403 730	-952 762
SV	36 333 892	1 977 400
Sp	34 686 585	330 093
Kp	35 286 492	930 000

3.2.18 Rammeområde 18 (Samferdsel), under samferdselskomiteen

3.2.18.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.35

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
Utgifter rammeområde 18 (i hele tusen kroner)		
1062	Kystverket (jf. kap. 4062)	1 154 080
1070	Loran-C (jf. kap. 4070)	33 800
1300	Samferdselsdepartementet (jf. kap. 4300)	123 600
1301	Forskning og utvikling mv.	145 100
1310	Flytransport	420 500
1311	Tilskudd til regionale flyplasser	277 000
1313	Luftfartstilsynet (jf. kap. 4313)	164 200
1314	Havarikommisjonen for sivil luftfart og jernbane (jf. kap. 4314)	23 300
1320	Statens vegvesen (jf. kap. 4320)	12 006 900
1321	Mesta AS	441 500
1330	Særskilte transporttiltak	357 700
1350	Jernbaneverket (jf. kap. 4350)	4 804 600
1351	Persontransport med tog	1 416 000
1354	Statens jernbanetilsyn (jf. kap. 4354)	26 000
1360	Samferdselsberedskap	63 400
1370	Posttjenester	316 000
1380	Post- og teletilsynet (jf. kap. 4380)	190 400
Sum utgifter rammeområde 18		21 964 080
Inntekter rammeområde 18 (i hele tusen kroner)		
4062	Kystverket (jf. kap. 1062)	510 425
4070	Loran-C (jf. kap. 1070)	3 250
4300	Samferdselsdepartementet (jf. kap. 1300)	2 000
4313	Luftfartstilsynet (jf. kap. 1313)	87 600
4320	Statens vegvesen (jf. kap. 1320)	311 900
4350	Jernbaneverket (jf. kap. 1350)	465 800
4380	Post- og teletilsynet (jf. kap. 1380)	165 200
5619	Renter av lån til Oslo Lufthavn AS	476 500
Sum inntekter rammeområde 18		2 022 675
Sum netto rammeområde 18		19 941 405

3.2.18.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.18.2.1 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil vise til at Regjeringen foreslår en sterk satsing på samferdsel i 2004. Veksten er fordelt på flere transportgrener og vil bedre fremkommeligheten og trafikksikkerheten innen transportsektoren, samt bidra til å bedre miljøet. Økte samferdselsbevilgninger er også et viktig bidrag for styrke verdiskapning og sysselsetting rundt om i landet.

Disse medlemmer er godt fornøyd med styrkingen av kollektivtransporten. Gjennom den foreslåtte endringen i momsregimet for persontransport styrkes kollektivtransporten med opp mot en halv mrd. kroner i 2004. I tillegg innføres det premieringsordning som belønner de storbyene som lykkes med satsing på kollektivtransport.

Disse medlemmer er også fornøyde med at bevilgningene til jernbaneinvesteringer øker med 400 mill. kroner. Det gjør at både utbyggingen av GSM-R-nettet og byggingen av nytt dobbeltspor mellom Asker og Sandvika videreføres med full tyngde. Disse utbyggingene er viktige bidrag for å øke kapasiteten og styrke sikkerheten innen jernbanesektoren.

I sum innebærer dette en styrking av kollektivtransporten med omlag 1 mrd. kroner.

Disse medlemmer vil også vise at bevilgningene til veisektoren økes med over en halv mrd. kroner. Denne bevilgningen kommer særlig veivedlikeholdet til gode og bidrar til å opprettholde veikapitalen. Videre legger Regjeringen opp til oppstart av en rekke nye veiprojekter som vil bedre næringslivets fremkommelighet og trafikksikkerheten. Med det høye bevilgningsnivået det legges opp til innen rassikring, vil en ligge foran måltallene i handlingsplanen for rassikring.

Disse medlemmer er godt tilfreds med at omstillingene innen Statens vegvesen nå gir positive effekter. Gjennom bruk av anbud innen både utbygging, drift og vedlikehold av veisektoren får vi mer vei igjen for pengene.

Disse medlemmer vil videre vise til Regjeringens forslag til en kraftig styrking av beredskapen langs kysten i Nord-Norge. Etablering av slepebåtka-

pasitet i dette området vil være et viktig bidrag for å redusere risikoen for ulykker og utslipp fra oljetransporten som skjer langs denne sårbare kyststrekningen.

Disse medlemmer vil i tillegg peke på at bevilgningene til post- og luftfartsformål også økes.

Disse medlemmer viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet og foreslår at rammeområde 18 bevilges med 20 036 405 000 kroner, som er 95 000 000 kroner høyere enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.18.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet foreslår i sitt budsjettforslag at ramme 18 settes til 20 861 405 000 kroner, som er 920 000 000 kroner mer enn det som følger av Regjeringens budsjettforslag.

Disse medlemmer vil peke på at Regjeringens forslag til budsjett for samferdsel for 2004 ikke på langt nær følger opp bevilgningsnivået i Nasjonal transportplan (NTP), og at avstanden til de milliardløfter regjeringspartiene ga i tillegg til NTP, er enda større. Etterslepet innebærer utsettelse av mange prosjekter. Disse medlemmer vil peke på at NTP gjennom dette mer gjøres til en prioriteringsplan enn et godt virkemiddel for en helhetlig samordning og frambdriftsplan av prosjektene.

Disse medlemmer mener gode samferdselsløsninger er en viktig del av arbeidet for å bedre næringslivets konkurransevilkår. Mange steder er bedre framkommelighet nødvendig for å styrke næringslivets konkurransekraft. Disse medlemmer vil på denne bakgrunn øke bevilgningene til samferdselsformål med 920 mill. kroner i forhold til regjeringens forslag, fordelt på veg, jernbane og fiskerihavner. Økningen skal gå til ferdig planlagte prosjekter over hele landet, slik at oppstart kan skje umiddelbart, noe som også vil gi en direkte sysselsettingseffekt.

Disse medlemmer prioriterer bruken av de økte bevilgninger slik at de i størst mulig grad kommer næringslivet til gode gjennom bedret infrastruktur, i tillegg til å styrke jernbanen og kollektivtrafikken, spesielt i storbyene.

Bevilgningen på 920 mill. kroner til samferdselstiltak blir fordelt slik:

Kap. 1320	Statens vegvesen post 23 Vedlikehold på riksvegnettet	90 mill. kroner
Kap. 1320	Statens Vegvesen post 30 Investeringer i stamveger	140 mill. kroner
Kap. 1320	Statens Vegvesen post 30 Investeringer i øvrig riksvegnett	155 mill. kroner
Kap. 1350	Jernbaneverket post 23 Rassikring og vedlikehold av jernbane	250 mill. kroner
Kap. 1350	Jernbaneverket post 30 Investeringer på jernbane	50 mill. kroner
Kap. 1321	Mesta AS post 60 Kollektivtrafikktiltak i storbyer	84 mill. kroner
Kap. 1320	Statens Vegvesen post 30 Gang- og sykkelveger langs riksnettet	26 mill. kroner
Kap. 1320	Statens Vegvesen post 31 Rassikring på riksvegnettet	65 mill. kroner
Kap. 4350	Jernbaneverket post 1 Reduksjon av kjørevegsavgiften	10 mill. kroner
Kap. 1062	Kap. 1062 Kystverket post 60 Fiskerihavneanlegg	50 mill. kroner

Bevilgningene under kap. 1062 Kystverket post 60 Fiskerihavneanlegg med 50 mill. kroner, fordeles slik:

Bukholmen havn, Herøy kommune, Nordland	6 mill. kroner
Stamsund havn, Vestvågøy kommune, Nordland	10 mill. kroner
Nordmela havn, Andøy kommune, Nordland	4 mill. kroner
Havøysund havn, Måsøy kommune, Finnmark	20 mill. kroner
Gryllefjord havn, Troms	10 mill. kroner

Disse medlemmer viser til Regjeringens forslag til budsjett der det er foreslått en reduksjon på 250 mill. kroner til vedlikehold av jernbanen. Disse medlemmer er vært bekymret for konsekvensene av en slik foreslått reduksjon, som i svar fra departementet vil føre til redusert fremdrift i fornyelsesarbeid og mindre til løpende vedlikehold.

Disse medlemmer øker bevilgningene til jernbanen med i alt 300 mill. kroner, fordelt med 250 mill. kroner under kap. 1350 Jernbaneløst post 23 Rassikring og vedlikehold på jernbane, og 50 mill. kroner på post 30 Investeringer på jernbane.

Disse medlemmer øker bevilgningene under kap. 1321 Mesta As post 60 Kollektivtrafikktiltak i storbyer med 84 mill. kroner, med slik fordeling:

Kollektivtrafikktiltak storbyer: 50 mill. kroner, fordelt slik:

– Oslo	20 mill. kroner
– Rogaland	10 mill. kroner
– Hordaland	10 mill. kroner
– Sør Trøndelag	10 mill. kroner

Andre kollektivtrafikktiltak: 34 mill. kroner, fordelt slik:

– Oslo 25 mill. kroner til forsering av tunnelbane Storo - Carl Berners Plass

– Hordaland, Bergen 6 mill. kroner til gassbussprosjekt

– Akershus, Fornebu 3 mill. kroner til videre planlegging av Fornebubanen

Disse medlemmer øker bevilgningene under kap. 1320 post 30 Gang- og sykkelveger langs riksnettets med 26 mill. kroner, fordelt slik:

– Vestfold, rv 304 Åsrum-Sandefjordveien	7 mill. kroner
– Rv 319 Svelvik-Berger skole	9 mill. kroner
– Nord Trøndelag	10 mill. kroner

Disse medlemmer øker bevilgningene under kap. 1320 med post 31 Rassikring på riksvegsnettets med 65 mill. kroner, fordelt slik:

– Møre og Romsdal, rv 191 Eikedalsvegen	15 mill. kroner
– Sogn og Fjordane, Stedjeberget	10 mill. kroner
– Rv 53 Årdalstangen	3 mill. kroner
– Rv 13 Vetlefjorden	10 mill. kroner
– Rv 55 Fatlaberget	2 mill. kroner
– Generell sekkepost rassikring	5 mill. kroner
– Troms, Gjøvarden	10 mill. kroner
– Hordaland, E13 Stana-Skjelvik	10 mill. kroner

Disse medlemmer øker bevilgningene under kap. 1320 post 23 vedlikehold på riksvegsnettets med 90 mill. kroner, fordelt slik:

– Østfold, rv 21, rv 22, rv 120, rv 122	20 mill. kroner
– Buskerud, rv 281 Sagenedalen-Steinbrekka	10 mill. kroner
– Rv 7 Hønefoss - Gol	20 mill. kroner
– Telemark, rv 38 Drangedal-Vrådal, rv 41 Aust-Agder grense-Brunkeberg	
– Rv 355 til Fyresdal	40 mill. kroner

Disse medlemmer øker bevilgningene under kap. 1320 post 30 investeringer i stamveger med 140 mill. kroner, fordelt slik:

– Akershus, kollektivfelt E6 Asker-Holmen	10 mill. kroner
– Østfold, E18 Sekkelsten-Kosby	20 mill. kroner
– Oppland, E16 Fønhus-Bagn	20 mill. kroner
– Hedmark, rv 2 Kløfta-Nybakk	20 mill. kroner
– E6 Minnesund-Kolomoen (planleggingsmidler)	5 mill. kroner
– Vestfold, E18 Gulli-Holmene (midtdelere)	10 mill. kroner
– Rogaland, E134 Liasletta-Ersland	20 mill. kroner
– Hordaland, E13 Stana-Skjelvik	10 mill. kroner
– Sør-Trøndelag, E6 Løklia-Vindalsheiene	20 mill. kroner
– Nord-Trøndelag, E6 Langstein (til kurveutbedringer)	5 mill. kroner

Disse medlemmer øker bevilgningene under kap. 1320 post 30 investeringer i øvrige riksvegnett med 155 mill. kroner, fordelt slik:

– Oppland, rv 15 Sørem-Sundbrua	15 mill. kroner
– Hedmark, Gamle E6 Brumunddal (statlig bidrag)	10 mill. kroner
– Aust-Agder, Blakstad bru (fullfinansiering)	15 mill. kroner
– Rv 42 Lislevand	6 mill. kroner
– Rv Stormo-Svinevika	4 mill. kroner
– Vest-Agder, rv 43 Aunevik-Bukkestein	25 mill. kroner
– Møre og Romsdal, rv 70 Øydegard-Meisingset (punktutbedring)	30 mill. kroner
– Nord-Trøndelag, rv 17 Asp-Dyrstad	15 mill. kroner
– Nordland, rv 808 Finneidfjord-Hemnesberget	25 mill. kroner
– Rv 828 Flostad-Søvik	10 mill. kroner
– Finnmark, rv 888 Nordkynvegen	10 mill. kroner

Disse medlemmer øker bevilgningene under kap. 4350 post 1 med 10 mill. kroner, for å redusere kjørevegsavgiften, og viser til at en slik reduksjon i avgiften vil være et bidrag for å legge bedre til rette for mer godt over fra vei til jernbane.

Disse medlemmer viser til budsjettavtalen for 2004 hvor det er en reduksjon på 85 mill. kroner i bevilgningen til kap. 1321 post 71 Mesta AS. Disse medlemmer påpeker at denne endringen ikke skal innebære en reduksjon i totalbevilgningen til restruktureringen i Mesta AS, kun en tidsmessig forskyvning. Disse medlemmer viser til at Finansdepartementet skriver i brev av 16. november 2003 til Sosialistisk Venstreparti at "de samlede restruktureringsforpliktelsene i perioden 2003-2005 ligger fast".

3.2.18.2.3 Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 18 settes til 21 088 105 000 kroner, som er en økning i forhold til Regjeringen på 1 146 700 000 kroner.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet i samferdselspolitikken vil arbeide for miljø, sikkerhet, transportøkonomi og framkommelighet. Transport av varer og passasjerer skal skje i fri konkurranse og med full markedsstyring. Disse medlemmer mener at en konkurranse mellom jernbanetransport, sjøtransport, lufttransport og vegtransport må skje uten at noen av aktørene må betale en avgift for å finansiere

andre transportformer. Det betyr at Fremskrittspartiet ikke vil bruke avgifter som er pålagt bilistene for å finansiere drift og vedlikehold av jernbane eller andre typer transportformer. En slik krysssubsidiering fører til at transportørene velger en transportløsning som koster samfunnet større beløp enn hvis en fri konkurranse mellom transportformene fikk virke.

Det er av den største betydning å satse på de mest hensiktsmessige transportmidlene i forhold til de transportoppgaver som skal løses. Dette vil gi en mer kostnadseffektiv bruk av offentlige ressurser innenfor samferdsel, og i tillegg føre til en mer rettferdig fordeling av kostnadene mellom de ulike transportformene.

Disse medlemmer legger til grunn i sine vurderinger av prosjekter at de skal være lønnsomme. Det betyr at de har høy kost/nytteeffekt. I praksis betyr det at en veg hvor det går mye biler pr. døgn (ÅDT) vil bli prioritert foran bygging av veger med lav ÅDT. Ved beregning av nytte/kost legges det også til grunn en kalkulasjonsrente. I Norge er denne renten særdeles høy, og varierer mellom kollektivreiser som har 5 pst., til luftfart hvor renten er 10 pst. Hvis renten er høy for et prosjekt er det mindre lønnsomt å investere i et slikt prosjekt, og jo lavere renten er jo mer lønnsomt er det. Det hevdes fra Regjeringen at denne renten er satt ut fra en faglig vurdering, noe disse medlemmer finner lite troverdig. Dette har sin bakgrunn i at renten er satt i henhold til de mål Regjeringen har satt i Sem-erklæringen, og vil gjøre det lønnsomt å satse på kollektivtransport. Det er verd og merke seg at mens renten varierer fra 5 til 10 pst. i Norge, er den 4 pst. i Sverige og 6

pst. i Danmark. Dette fører blant annet til at byggingen av Svinesunds bro som er utfartsåren til Europa for Norge, er ulønnsom for Norge å bygge, mens den er lønnsom for Sverige. Dette er et klart eksempel på at

kalkulasjonsrenten i Norge er feil, og må senkes. Spesielt viktig er dette for vegprosjekter hvor den Norske renten på 8 pst. er dobbelt så høy som i Sverige med sine 4 pst.

Oversikt over diskonteringsrentene i en del andre land. Alle renter er realrenter.

Danmark	Sverige	Norge	Finland	UK	Nederland	Tyskland	Frankrike
6 %	4 %	5-10 %	5 %	3,5 %	4 %	3 %	8 %

Det er også viktig at all produksjon av transporttjenester og samferdselsrelatert vare- og tjenesteproduksjon skilles fra offentlig myndighetsutøvelse, og overlates til private aktører.

Disse medlemmer vil peke på at norske transportbedrifter må gis levelige rammevilkår for å sikre en effektiv og levedyktig transportnæring i Norge, slik at ikke store utenlandske transportører får fritt spill på vårt innenlandske transportmarked, og for å unngå at norske transportører flagger ut sine firmaer og biler til land hvor det er billigere å drive transport.

Disse medlemmer mener at et godt utbygd samferdselstilbud er en av de viktigste faktorene for at samfunnet skal kunne fungere. Uten et godt utbygd infrastrukturnett vil det være umulig for bedrifter og enkeltpersoner å etablere seg og bo rundt omkring i landet. Samferdselsnettet må derfor ses i helhet, der bil-, bane-, båt- og lufttransport utfyller hverandre.

I et land som Norge med lange avstander og spredt bosetning, vil et godt utbygd vegnett med høy standard være avgjørende for at næringsliv skal kunne fungere på en effektiv måte. Derfor ønsker disse medlemmer å prioritere investeringer og vedlikehold av vegnettet høyest. Muligheten til bruk av bil, både til arbeidsformål og rekreasjon, er positivt, og bedrer den enkeltes livskvalitet. I konkurranse med jernbane har bilen overlegne konkurransefortrinn, som hurtighet, fleksibilitet, og ikke minst, økonomi.

Disse medlemmer er bekymret for utviklingen med samferdselens stadig reduserte andeler av nasjonalbudsjettet. Fra 1986 hvor andelen av nasjonalbudsjettet var 8,2 pst. har det vært en jevn nedgang til det siste oppdaterte år som er 2002 hvor andelen er redusert til 3,5 pst. av nasjonalbudsjettet. Disse medlemmer legger til grunn i sitt forslag til statsbudsjett at denne trenden snues, og at det i fremtiden satses på utbygging av vegnettet.

Konkurranse er et sunt virkemiddel for å få et best mulig produkt ut av minst mulig penger, både fordi det gir alle aktørene i markedet de samme mulighetene til å delta, og at det sparer skattebetalingene for unødvendige utgifter. Konkurranse egner seg meget godt innenfor området samferdsel, derfor ønsker disse medlemmer å bruke konkurranse i størst mulig utstrekning.

Kollektive transporttilbud skal utføres av private bedrifter etter markedsøkonomiske prinsipper, med reelle priser og med sunn konkurranse mellom transportselskapene. I de områder hvor det ikke er mulig å drive kollektivtransport med overskudd, og hvor det offentlige av spesielle grunner ønsker å opprettholde et

tilbud, skal tilbudet basere seg på konkurranse mellom transportselskapene basert på anbud.

Selv om det er kostbart å fly i Norge har inntreden av det nye Norske flyselskapet Norwegian Air Shuttle A/S vist at konkurranse på det innenlandske markedet virker. Prisene er kraftig redusert og rutetilbudet forbedres stadig. Også på det internasjonale markedet har opprettelsen av flere lavprisselskaper tvunget prisene ned. Selv om konkurransen har blitt bedre, vil disse medlemmer fortsette å fjerne konkurransehindrende regler, og legge til rette for mer konkurranse og lavere kostnader slik at flyprisene kan reduseres. Disse medlemmers viser til at Fremskrittspartiets gjennomslag for å omgjøre Luftfartsverket til Avinor A/S vil føre til reduksjon i flyavgiftene, noe som igjen vil gi lavere flypriser til forbrukerne.

Disse medlemmer ønsker å opprettholde et godt flytilbud rundt om i landet, men dette tilbudet må basere seg på konkurranse og til enhver tid være tilpasset det reelle behov for flytransport. Disse medlemmer mener at hvis ulønnsomme flyplasser skal opprettholdes må dette gjøres ved bevilgninger over statsbudsjettet og ikke gjennom et system hvor andre flypassasjerer må betale en ekstra flyplassavgift slik systemet har vært frem til i dag.

Jernbane er lite egnet som en effektiv transportform i et land som Norge hvor det er liten befolkningstetthet. Når det gjelder transport av personer bør det legges opp til fri konkurranse mellom de forskjellige transportformer uten noen form for krysssubsidiering. Ut fra dette vil det derfor være ønskelig å i langt større utstrekning satse på bygging og vedlikehold av vegnettet, fremfor investeringer i jernbanenettet og kjøp av tjenester fra NSB. I flere områder har etablering av ekspressbussruter vist seg å være en suksess, og de reisende går over fra å reise med tog til busstransport. Bakgrunnen for dette er selvfølgelig at de nye bussene er mer komfortable, i tillegg til at buss er langt mer fleksibelt enn tog. For disse medlemmer er det ulogisk å satse på togtransport der kundene velger å reise med buss. Spesielt når busselskapene betaler store beløp i avgift til staten for å bruke vegnettet, og likevel går med overskudd.

NSB på sin side mottar derimot store beløp i subsidier uten å betale for bruk av linjenettet. I 2003 ble det brukt 1 386 mill. kroner av skattebetalingenes penger til å kjøpe tjenester fra NSB A/S. I tillegg ble det brukt 4 438 mill. kroner av skattebetalingenes penger for å investere i og drive jernbanelinjene. Dette til tross for at billettprisen for en bussreise normalt er langt lavere enn samme reisen med tog.

Disse medlemmer vil derfor nøye følge hvilke transportmidler kundene velger, og vurdere nedleggelse av jernbanestrekninger for å investere mer på veg i de aktuelle områdene.

Når det gjelder godstransport på bane subsidieres dette indirekte ved at transportørene slipper å betale avgifter som andre transportformer må betale, samtidig som de i stor utstrekning slipper å betale for bruk av jernbanelinjene.

Varer som sendes med jernbane blir fraktet til og fra jernbanevognene med lastebil. Noe som fordyrer transporten betydelig. Når en så vet at transportstrekningene med tog er forholdsvis korte fører dette til at vegtransport kommer billigere ut. Selv om godstransport over store avstander, med dagens subsidiering kan komme rimeligere ut for kunden, må en ha med seg subsidielementet som ligger i kostnadene med investering og drift av jernbanelinjen. Hvis de midler som i dag brukes til investeringer og drift av jernbanelinjen ble brukt til investeringer i vegene, ville dette gitt store besparelser for skattebetalerne, samtidig som konkurranseevnen ville bli betydelig styrket for næringslivet.

For næringsliv og befolkningen vil en konkurransekyktig sjøtransport være av avgjørende betydning for fremtidig bosetning og næringsliv rundt om i landet. Norge er et langstrakt land med mange og lange fjorder. Båt som transportmiddel er derfor en viktig del av norsk samferdsel. Ferjedrift er en naturlig del av det offentlige vegnettet og er følgelig et offentlig ansvar, men private ferjeselskaper bør stå for selve driften etter anbudsprinsippet.

Der det ut fra samfunnsmessige årsaker er viktig å opprettholde ulønnsomme ruter, skal disse gjøres lønnsomme ved statstilskudd, og legges ut på anbud.

Disse medlemmer mener at sikker transport på havet er av avgjørende betydning. Derfor er det viktig at arbeidet med utbygging, merking og utdyping av farleder bør skje på en mer effektiv måte. På kort sikt er utbedringsbehovet av farleder på 300-400 mill. kroner. Derfor ønsker disse medlemmer å satse på en rasere utbedring enn Regjeringen, og legger til grunn at økt bruk av konkurranse vil frigjøre midler slik at utbedring av farleder kan fremskyndes.

Norge har en lang kyst med mange og lange fjorder. Derfor vil bruk av båt for å frakte både mennesker og varer være en effektiv løsning. Disse medlemmer ønsker derfor at det blir full konkurranse om ferjedrift, og at besparelsene med dette kommer kundene til gode gjennom lavere billettpriser. Disse medlemmer har registret at flere eksportører og trafikkelskaper rundt om i landet klager på at det er for få ferjeavganger, noe som fører til ekstra kostnader for næringslivet. Dette fører igjen til at de taper i konkurransen med andre. Derfor foreslår disse medlemmer at det bevilges mer penger til ferjedrift slik at anløpsfrekvensen kan øke. Dette vil spesielt styrke næringslivet i distrikts-Norge.

Disse medlemmer viser til at bevilgningen til veginvesteringer etter det fremlagte budsjettforslag ligger ca. 1,5 mrd. kroner etter vedtatt Nasjonal transportplan. Når en i tillegg legger til grunn Sem-erklæringen

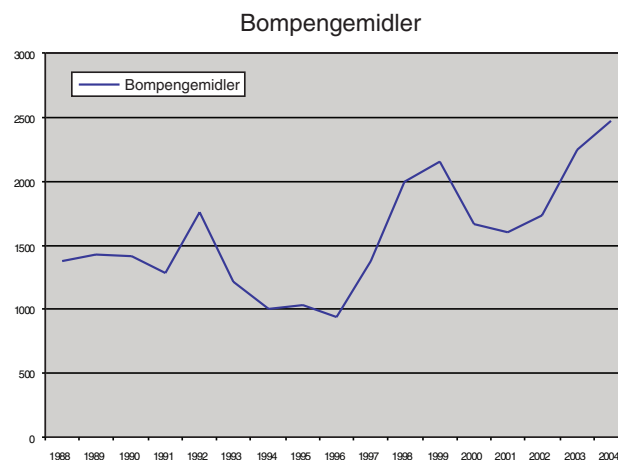
om økte vegbevilgninger på 600 mill. kroner pr. år ut over NTP, vil etterslepet ligge på 3,3 mrd. kroner. Dette er ikke akseptabelt.

Disse medlemmer vil derfor satse på vegvedlikehold og å øke denne bevilgningen med 800 mill. kroner. Videre foreslås det å øke bevilgningene til veginvesteringer med 3,44 mrd. kroner.

Selv om disse medlemmer er imot bompengene, vil det være naturlig at de midler som er innbetalt gjennom bompengestasjoner brukes til veginvesteringer og ikke til kollektivløsninger, og at disse midlene brukes i de områdene hvor de er innkrevd.

I mange områder er ferjetransport helt avgjørende for et eksportrettet næringsliv. Få avganger fører til at mange av disse bedriftene har problemer med å få produktene ut i markedet til rett tid og til rett pris. På denne bakgrunn legger disse medlemmer inn 45 mill. kroner slik at det kan etableres flere avganger.

Norge som et land med lange avstander og spredt bebyggelse burde, for å utligne ulempene med å ligge langt fra markedene, ha et bedre utbygd vegnett enn andre land. Dessverre er det motsatte tilfelle. Norge ligger langt etter de fleste europeiske land. Bevilgningene til vegformål har gjennom flere år gått reelt ned, samtidig har trafikkveksten vært sterk, og ulykkesfrekvensen negativ. For disse medlemmer er det åpenbart at det er en klar sammenheng mellom mindre penger til vegformål på den ene siden og økt trafikk og flere ulykker på den andre siden. Derfor ønsker disse medlemmer å forsere utbyggingen av vegnettet i Norge samt forbedre vedlikeholdet. Dette vil føre til færre ulykker og et mer lønnsomt næringsliv. Spesielt vil dette virke positivt for næringsliv og befolkning i distrikts-Norge. Disse medlemmer er bekymret over at en stadig større del av investeringsmidlene innen vegsektoren bompengefinansieres. I 1994 utgjorde bompenger 18,6 pst. av de samlede investeringene i riksvegnettet, mens det for 2004 er foreslått fra Regjeringen at andelen skal økes til 33,1 pst.

Kilde: Finansdepartementet

Den stadig økende bruk av bompenger, som i realiteten er en ekstra avgift for bilisten, går disse medlemmer på det sterkeste mot.

Disse medlemmer viser til at Norge har et for dårlig utbygd vegnett sammenliknet med andre europeiske land. En god vegstandard er avhengig av at investeringstakten økes, og at som et minimum bør handlingsprogrammet oppfylles.

Disse medlemmer vil understreke at budsjettforslaget fra Regjeringen innebærer en reell nedgang, og en kraftig nedprioritering av en sektor som er fundamentet for videreutvikling og vekst i Norge. Budsjettet følger trenden fra foregående år, der samferdselssektoren har opplevd tilbakegang med den følge at nødvendig vedlikehold ikke blir utført, igangsatte anlegg drives urasjonelt og nye anlegg ikke blir startet.

Konsekvensene av en slik politikk er at det nå er flere ansatte i anleggsbransjen som enten "går på tomgang" eller er ledige. I høringer med samferdselskomiteen opplyste Byggenæringens landsforening at det gikk ca. 7 000 anleggsarbeidere ledige. Disse medlemmer ønsker å sette disse i arbeid slik at landet kan bygges videre. Dersom samferdselsbudsjettet ikke får økte midler, er disse medlemmer redd for at en relativt stor andel av anleggsnæringens arbeidskraft og kompetanse går tapt. Disse medlemmer vil videre peke på at anleggsnæringen i stor grad er en distriktsnæring, og når det er ledig kapasitet vil det heller ikke bli press i økonomien om det tilføres økte bevilgninger til vedlikehold av eksisterende vegnett, og start av nye anlegg utover det som er foreslått av Regjeringen.

3.2.18.2.4 Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener Norge trenger en offensiv samferdselspolitikk som bidrar til å skape god mobilitet og et godt miljø over hele landet. Hvilke transportformer som er best egnet til å skape miljø og mobilitet vil variere fra landsdel til landsdel. Som hovedregel vil det være mest miljøvennlig og skape den beste mobiliteten om det satses på kollektivtrafikk i storbyer og tettbygde strøk, mens for store deler av distrikts-Norge vil transport på vei og sjø gi best mobilitet, men også være den mest miljøvennlige løsningen.

Disse medlemmer mener økt satsing på kollektivtransport er en forutsetning for å skape miljøvennlige byer, og for å redusere utslippene av farlige klimagasser og lokal luftforurensning i Norge.

Dagens transportmønster og transportutvikling er ikke miljøvennlig. Samferdselssektoren bidrar totalt med 24 pst. av utslippene i farlige klimagasser i Norge. Utslippene fra sektoren og fra vegtrafikken har i perioden 1990-2000 hatt en årlig vekst på 1,7 pst.

Veitrafikken er den største kilden til luftforurensning i byer og tettsteder. Fra 1999 til 2002 har biltrafikken økt med nesten 7 pst., og tungtrafikken med 6 pst.

Disse medlemmer vil derfor understreke at behovet for satsing på kollektivtransporten er stor. På landsbasis økte personbiltrafikken i 2002 med 3 pst., mens kollektivtransporten samlet sett hadde en nedgang på 4,2 pst. Dette er en dramatisk utvikling som må snus før det blir en vedvarende trend. Årsakene til

denne utviklingen er manglende kollektivsatsing som har ført til prisøkninger og rutekutt i alle storbyene.

Disse medlemmer viser til at Sosialistisk Venstreparti i sitt alternativbudsjett har valgt å avsette 300 mill. kroner til incentivordningen for kollektivtransporten i de store byene, noe som er tre ganger mer enn det Regjeringen foreslår. 300 mill. kroner vil føre til mer kollektivtransport og mindre biltrafikk i byene.

Disse medlemmer viser også til at Sosialistisk Venstreparti vil sette av 30 mill. kroner til en støtteordning til ekspressbusser som ikke konkurrerer med tog. For en del ekspressbusser spesielt i distrikts-Norge vil denne ordningen være viktig for å opprettholde og forbedre tilbudet. Ekspressbussene har tidligere fått kompensasjon for dieselavgiften.

Disse medlemmer vil likevel presisere at Regjeringen øker satsingen på kollektivtransporten i sitt forslag til statsbudsjett. Denne økningen er imidlertid ikke nok til å snu den negative utviklingen, og heller ikke nok til at folk skal merke et bedre og billigere tilbud. Disse medlemmer vil understreke at Regjeringens forslag til momsreform, som innebærer at kollektivtransporten ilegges en momssats på 6 pst., vil komme mest positivt ut for de fylker som selv prioriterer kollektivtransporten høyt. Disse medlemmer mener det er riktig å prioritere de fylkene som selv vil satse kollektivt.

Disse medlemmer vil samtidig presisere at disse medlemmers forslag fra tidligere om en 0-sats på moms for kollektivtransporten vil gjøre at alle fylker vil tjene på ordningen.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen innføre 0-sats for merverdiavgift for kollektivtransporten fra 2005."

Disse medlemmer viser til at Sosialistisk Venstreparti vil øke jernbaneinvesteringene med 626 mill. kroner. Investeringer i jernbanen vil i følge Finansdepartementet gi ca. en arbeidsplass per million investerte krone, pluss en indirekte sysselsatt. Det er ledig kapasitet i anleggsbransjen og økte oppdrag i jernbanesektoren bidrar til å gi flere arbeid. Disse medlemmer økning i jernbanebudsjettet kan gi over 1 000 nye jobber.

Disse medlemmer vil understreke at jernbanen er lite plasskrevende, effektiv og miljøvennlig. En dobbeltsporet jernbane kan kjøre opp til 20 tog i timen hver vei. Det innebærer at en dobbeltsporet jernbanestrekning kan frakte opptil 12 000 passasjerer i timen. Til sammenlikning kan en firefelts motorvei frakte mellom 6-7 000 passasjerer.

Investeringer i infrastruktur på jernbanen er god samfunnsøkonomi. I transportetatens forslag til Nasjonal Transportplan for 2006-15, summeres forslagene til jernbaneinvesteringer til å ha en positiv samfunnsmessig nytteverdi på ca. 6,6 mrd. kroner. Dette er investeringer som samfunnet taper penger på å utsette, men som med Regjeringens manglende vilje til å satse på jernbanen blir skjøvet ut i tid. Til sammenlikning sum-

meres veiinvesteringene i den samme planen seg til en negativ nytteverdi på 2,2 mrd. kroner.

Skal godstransporten bli mer miljøvennlig må mer gods fraktes med jernbane og sjøveien og mindre fraktes med trailer og fly. I Norge går utviklingen i gal retning, og stadig mindre gods fraktes med jernbane. Økt satsing på gods på jernbane kan gi store gevinster i form av færre tunge vogntog på veiene. Ett godstog

mer tur/retur mellom Oslo-Trondheim, Oslo-Bergen og Oslo-Stavanger tilsvarer 52 500 færre vogntogtransporter på veiene hvert år.

De som frakter gods på jernbanen må i dag betale kjøreveisavgift. Dette er en merkostnad ved frakt av gods på bane som er et av hindrene for å få mer gods over fra vei til bane. Sosialistisk Venstreparti foreslår derfor å fjerne kjøreveisavgiften.

Jernbanesatsinger i Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett

Fjernstyring av Nordlandsbanen (NORDLAND)	40 mill. kroner
Sikkerhetsutbedringer i Lieråsen tunnel (BUSKERUD)	16 mill. kroner
Lysaker stasjon (AKERSHUS)	35 mill. kroner
Dobbelspor Lysaker-Sandvika (AKERSHUS)	10 mill. kroner
Ski stasjon (AKERSHUS)	20 mill. kroner
Dobbelspor Oslo-Ski (AKERSHUS/OSLO)	20 mill. kroner
Dobbelspor Sandnes-Stavanger (ROGALAND)	75 mill. kroner
Ganddal godsterminal (ROGALAND)	20 mill. kroner
Barkåker-Tønsberg (VESTFOLDBANEN)	20 mill. kroner
Eidangertunnelen (TELEMARK)	20 mill. kroner
Arnatunnelen (HORDALAND)	20 mill. kroner
Gevingåsen tunnel (SØR- og NORD-TRØNDELAGE)	20 mill. kroner
Kongsvingerbanen (kryssningsspor) (HEDMARK)	30 mill. kroner
Østfoldbanen (utbedringer)	20 mill. kroner
Stasjons- og knutepunkttiltak	40 mill. kroner
Sikkerhets tiltak	64 mill. kroner
Drift og vedlikehold	156 mill. kroner
SUM	626 mill. kroner

Disse medlemmer viser til at av alle bilreiser er hele 46 pst. kortere enn 5 km., mens bare 4-6 pst. av alle personreiser foretas med sykkel. Sammenliknet med vår nordiske naboer er dette lite. I Danmark er andel sykkelreiser 17 pst. og i Sverige er andelen 12 pst.

Disse medlemmer mener at det må være et mål er at det i alle byer og tettsteder med mer enn 5 000 innbyggere må det etableres sammenhengende vegnett for sykkeltrafikk. Regjeringen har i sitt forslag til sykkelbudsjett foreslått å redusere bevilgningene til sykkelstier med 70 millioner.

Disse medlemmer mener at det skal lønne seg økonomisk å sykle til og i jobben. Dette kan oppmuntres til på flere måter:

- i) Samme regler for kjøregodtgjørelse for sykkel som for bil fra første meter.
- ii) Skattefradraget ved bruk av sykkel til og fra jobb må gis bedre vilkår enn i dag. Sosialistisk Venstreparti foreslår at det utredes modeller for kjøregodtgjørelse og skattefradrag som gjør at det lønner seg å sykle til jobben.

Disse medlemmer mener at hydrogen som energikilde og energibærer vil kunne spille en stor rolle for å redusere og eventuelt fjerne utslippene av klimagasser, og forurensning fra samferdselssektoren. Disse medlemmer vil bevilge 15 mill. kroner til utvikling

og utprøving av hydrogen og andre nullutslippsteknologier i 2004.

Disse medlemmer viser til at hydrogen brukt i forbrenningsmotorer har et stort potensial fordi man med små endringer kan bruke allerede masseproduserte motorer. Hydrogendrevne biler med forbrenningsmotor vil ikke føre til utslipp av klimagasser, og vil ha svært lave utslipp av NO_x.

Island og California har fyllestasjoner for Hydrogen i drift. På Island er fyllestasjonen satt opp av Norsk Hydro. Bussdrift på hydrogen med forbrenningsmotorer vil være et utprøvingssprosjekt i Norge som kan gi store miljøgevinster.

Disse medlemmer viser til at dagens bilavgifter gir flere avgiftsfritak for elbiler, men fritakene inkluderer ikke hydrogenbiler med forbrenningsmotor. Disse medlemmer ønsker å utvide avgiftsfritaket til å gjelde alle motorvogner som bare bruker elektrisitet og/eller hydrogen til framdrift.

Disse medlemmer viser til samferdselssektoren spesielle betydning for å skape bedre vilkår for verdiskapning, sysselsetting og bosetting i Norge. Dagens bosettingsmønster er i stor grad basert på utnyttelse de lokale ressurser, som fisk, energi, utmark, skog- og jordbruk, men også friluftaktiviteter og turisme. En desentralisert bosetning er en forutsetning for å skape en bærekraftig forvaltning av naturressursene, både fordi arbeidet krever nærhet og fordi en bærekraftig

forvaltning krever erfaringsbasert kunnskap om lokale naturforhold. For å kunne opprettholde strukturen i bosettingen og næringslivet er godt utbygde kommunikasjoner en nødvendig rammebetingelse. Dette er utfordringer som krever at samferdselen i distriktene må prioriteres høyere.

Disse medlemmer vil derfor understreke betydningen av en samferdselspolitisk som legger til rette for at bosettingsmønnetret kan holdes oppe og at lokalsamfunn over hele landet kan utvikles.

Disse medlemmer mener det er viktig å redusere avstandsulempene for distriktene. Dårlig standard og vedlikehold av veier skaper store ulemper for distriktene. For store deler av vegnettet i distriktene er preget av dårlig standard, flaskehals og aksellastbegrensninger.

Disse medlemmer foreslår derfor at rammen til fylkesvis fordelte riksveiinntesteringer økes med 100 mill. kroner, og at de fylker som i regjeringens budsjettforslag kommer dårligst ut i forhold til oppfylingsgraden i Nasjonal Transportplan prioriteres.

Disse medlemmer mener at en rekke ferjestrekninger har for dårlig tilbud. Flere steder er kapasiteten for liten, og det der for få avganger. Det er også et problem at mange ferjesamband, slutter å gå for tidlig om kvelden, og starter igjen for sent om morgenen. Disse medlemmer foreslår å øke tilskuddet til drift av riksveiferjer med 100 mill. kroner for å bedre tilbudet.

Disse medlemmer vil peke på at rasfaren er stor langs mange norske veier. Rasfarlige strekninger skaper stor utrygghet for de som reiser og ikke minst for de som må sende unger avgårde på en rasfarlig skolevei.

Disse medlemmer foreslår å øke satsingen på rassikring kraftig ved at midlene til rassikring økes med 100 mill. kroner. Posten som er øremeket rassikring vil etter disse medlemmers forslag være på 304 mill. kroner.

Disse medlemmer vil understreke betydningen statens kjøp av tjenester på kortbanenettet. Mange lokalsamfunn er avhengig av kortbanerutene for syke-transport og ambulansetjeneste, men også som utgangspunkt for ny og eksisterende næringsutvikling.

Disse medlemmer mener at flyprisene på kortbanenettet er for høye, og vil fremme forslag om at avtalene med flyselskapene skal reforhandles med sikte på en prisreduksjon på inntil 30 pst.

Disse medlemmer vil understreke at økt frakt av olje fra Murmansk utgjør en stor miljøtrussel mot norskekysten og økologien i havet. Allerede 1. halvår i 2003 passerte 119 oljetankere fra Russland og rundt norskekysten. Flere rapporter konkluderer med at denne trafikken vil øke voldsomt. Verdens Naturfond anslår at i 2010 vil 820 supertankere passere norskekysten, mens Bellona mener at i 2007 vil 10 oljetankere ukentlig være på vei langs norskekysten. Supertankere kan frakte 100 000-250 000 tonn råolje. De russiske oljetankerne vil gå gjennom oppvekst- og gyteområdet til den norsk-arktiske torsken, som i dag gir grunnlaget for våre største kommersielle fiskefangster. Barentshavet og norskekysten er også svært rik på sjøfugl som er meget sårbare for oljesøl. Et uhell med disse båtene kan føre til uoprettelig skade på økologien i det sårbare Barentshavet og true store deler av norsk fiskerinæring.

Disse medlemmer vil derfor øke bevilgningene til oljevernberedskap gjennom Kystverket med 40 mill. kroner.

Disse medlemmer vil også understreke at bygging av ny trafikkovervåkningsentral i Vadsø er et sentralt tiltak for å få bedre kontroll med skipstrafikken langs kysten. Disse medlemmer ønsker at arbeidet skal utføres så raskt som mulig og har derfor økt bevilgningene til dette formålet i budsjettet.

Disse medlemmer vil understreke at effektive og trygge fiskerihavner er en viktig forutsetning for verdiskapningen i fiskerinæringen, og dermed også for bosettingen langs store deler av kysten. Investeringene skal gå til bedring av farleder, molobygging og utbygging av fiskerihavner. Kystverket har anslått investeringsbehovet for utbedring av farleder å være mellom 300-400 mill. kroner på kort sikt. Disse medlemmer viser til at disse medlemmers forslag om å øke bevilgningene til maritim infrastruktur og fiskerihavner med 90 mill. kroner.

Samferdselssatsing i distriktene

Oljevernberedskap	50 mill. kroner
Maritim infrastruktur og fiskerihavner	95 mill. kroner
Rassikring	100 mill. kroner
Veiutbygging, fylkesfordelt ramme	214 mill. kroner
Riksveiferjedrift	85 mill. kroner
Støtte til ekspressbusser	30 mill. kroner
SUM	574 mill. kroner

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 18 bevilges med 20 812 805 000 kroner, som er 871 400 000 kroner mer enn Regjeringen foreslår.

3.2.18.2.5 Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet

Medlemen i komiteen frå Senterpartiet viser til det alternative budsjett til Senterpartiet, og gjer framlegg om at løyvingane under ramme 18 vert sett til

20 941 205 000 kroner. Dette er 999 800 000 kroner meir enn framlegget frå Regjeringa.

Denne medlemen viser til at Regjeringa sitt framlegg til statsbudsjett medfører ein auke i etterslep frå nasjonal transportplan på 1,5 mrd. kroner, og eit auka etterslep i veginvesteringar på 400 mill. kroner. Senterpartiet ynskjer derimot ei brei satsing på samferdsle, og motiverer dette på fylgjande vis:

- Ein ligg langt etter målsetjinga i nasjonal transportplan.
- 1 mill. kroner i auka satsing på samferdsle vil gi arbeidsplassar til om lag 2000 personar.
- Auka investeringar i samferdslesektoren utgjer ein viktig basis for busetnad og verdiskaping i distrikta.
- Vegbygging og infrastruktur er avgjerande for næringsliv utafor sentrale strom.

Ei auka satsing på samferdsel er avgjerande for å kunne ta heile landet i bruk og for å oppretthalde den verdiskaping som skjer i distrikta, og for å oppretthalde livskvaliteten til einskildmenneska. I ei tid med stor arbeidsløye, er det forsvarleg å auke bruken av oljepengar til tiltak som gjev auka sysselsetjing. Det er òg vesentleg å styrke arbeidet for sikre utsette ulykkesstrøkingar på vegnettet, og å oppretthalde frekvens og tryggleik på riksvegferjene.

Regionale flyplassar

Denne medlemen meiner det er vesentleg å oppretthalde både det regionale flyplassnettet og eit godt flytilbod i heile landet. Dei regionale flyplassane har ein viktig funksjon for å oppretthalde næringsliv og busetnad, og kan ikkje forventast å gå med økonomisk overskot. For å oppretthalde det tilbod som eksisterar i dag, og sikre ei vidare drift av alle flyplassane, vil Senterpartiet gå inn for å auke denne posten med 80 mill. kroner.

Statens vegvesen

Denne medlemen går inn for å auke løyvingane til investeringar i sekundære riksvegar med 420 mill. kroner, og gjer framlegg om å styrkje drift og vedlikehald med 100 mill. kroner. Samstundes er det vesentleg å auka satsinga på rassikring, og Senterpartiet går inn for å auka denne posten med 200 mrd. kroner.

Denne medlemen er kritisk til den utviklinga Regjeringa legg opp til i samband med riksvegferjedrifta, der det i framlegget til budsjettet er fremja forslag om å redusere passasjersertifikatet og auka bruken av anbod. Senterpartiet vil arbeide for å oppretthalde tryggleik og frekvens på riksvegferjene, og vil auka posten for riksvegferjedrift med 180 mill. kroner.

Innanfor dei knappe rammene til samferdsleformål finn ikkje denne medlemen at det er rett å bruke midlar til Bjørvikaprojektet. 30,2 mill. kroner som er avsett i budsjettet, blir frigjort til andre formål.

Maritim infrastruktur

Denne medlemen viser til at det er viktig å sikre god ferdsel og tryggleik langs kysten. Ei styrking av til-

skot til hamner og farleier aukar moglegheit til oppretthalding av næringsliv og ferdsel knytt til kyststrok. Senterpartiet vil derfor auke posten til marin infrastruktur med 50 mill. kroner, der 10 mill. kroner vert løyvede til vidareføring av prosjektarbeidet med Stad skipstunnel.

3.2.18.2.6 Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet

Komiteens medlem fra Kystpartiet foreslår en ramme på 20 971 405 000 kroner, som er 1 030 000 000 kroner mer enn Regjeringens forslag, jf. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1-11 (2003-2004).

Dette medlem mener at det til tross for fiskerinæringens store betydning for nasjonaløkonomien, ikke bevilges midler som står i forhold til denne betydningen. Fiskerinæringen er, utenom oljeindustrien, den største eksportnæringen. Det satses for lite på å tilfredsstille kravene til nødvendig infrastruktur som f.eks. havner og farleder.

Dette medlem mener at neglisjeringen av transportsektoren er en av de største ulempene det norske samfunnet har i forhold til våre konkurrentland. Dette gjelder spesielt sjøtransportnæringen og fiskerinæringen. Dette medlem mener derfor det er rom for betydelige økninger av løyvingene til havner og farleder og til veisektoren.

Dette medlem mener også at det ikke gis et tilstrekkelig tilbud om redningshjelp for næringene som er avhengig av å operere på havet og under værforhold som kan være særlig tøffe. Dette medlem mener derfor at bevilgningene til redningstjenestene bør heves. Redningsselskapet er et av de viktigste elementene i redningstjenesten til sjøs, og den økonomiske evnen til Redningsselskapet er helt avgjørende for å opprettholde og helst utvikle redningstjenestetilbudet til kystnæringene og brukerne av kystfarvannene.

Dette medlem mener det er bedre å investere i infrastruktur her i landet enn å plassere overskudd i utlandet, i alle fall slik verdensøkonomien er nå. Dette medlem mener derfor det er rom for betydelige økninger av løyvingene til riksveg- og fylkesvegformål.

Dette medlem mener man må øke bevilgningene til drift av riksvegferjene for å få flere nattferjer og for å få flere avganger på ferjestrekningene. Dette medlem ønsker å opprettholde kompensasjonordningen for dieselavgifta til ekspressbussene.

Dette medlem har flere ganger pekt på særskilte farleder som har vært under utredning i mange år uten at disse er fulgt opp i praksis. Kystpartiet mener Stadt skipstunnel vil ha stor betydning for sikrere seilas for småfraktefart, hurtigbåtforbindelsen mellom Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal, brønnbåtfrakt av smolt og oppdrettsnæringen samt småbåttrafikken. Dette medlem viser til sitt forslag i Revidert nasjonalbudsjett for 2003, og vil derfor fremme forslag om å bevilge 10 mill. kroner til anleggsstart av Stadt skips-tunnel.

Dette medlems rammeforslag gir også rom for en bevilgning til oppstart av arbeidet med en tunnel til øya Hidra ved Flekkefjord. Samtidig foreslår dette

medlem at det bevilges 3 mill. kroner til utredning av en småbåtkanal over Lista landet ved Spangereid og en tilsvarende kanal ved Sigersvold fra Listafjorden over Farsund halvøya. Dette medlem mener at Hidra bør få fastlandsforbindelse som vil sikre bosetningen langs kysten. I løpet av få år vil prosjektet gå i pluss ved at statens ferjeutgifter vil falle bort.

Dette medlem mener også at sikkerheten langs kysten vil bedres betydelig ved at nevnte småbåtkanaler bygges. Havstykkene det her er snakk om kan også sommerstid være svært tøffe. Også sett opp mot den sterke økningen i lystbåtbruken i Norge kan slike investeringer være samfunnsgavnlige.

Dette medlem mener at elev- og studentrabatten må bli bedre og utvides til flere transportformer.

Dette medlem mener at rassikringen av veiene må tilføres flere ressurser, og foreslår at bevilgningene til dette formålet økes.

Bevilgningen på 920 mill. kroner til samferdselstiltak blir fordelt slik:

Kap. 1320	Statens vegvesen post 23 Vedlikehold på riksvegnettet	90 mill. kroner
Kap. 1320	Statens Vegvesen post 30 Investeringer i stamveger	140 mill. kroner
Kap. 1320	Statens Vegvesen post 30 Investeringer i øvrig riksvegnett	155 mill. kroner
Kap. 1350	Jernbaneverket post 23 Rassikring og vedlikehold av jernbane	250 mill. kroner
Kap. 1350	Jernbaneverket post 30 Investeringer på jernbane	50 mill. kroner
Kap. 1321	Mesta AS post 60 Kollektivtrafikktiltak i storbyer	84 mill. kroner
Kap. 1320	Statens Vegvesen post 30 Gang- og sykkelveger langs riksnettet	26 mill. kroner
Kap. 1320	Statens Vegvesen post 31 Rassikring på riksvegnettet	65 mill. kroner
Kap. 4350	Jernbaneverket post 1 Reduksjon av kjørevegsavgiften	10 mill. kroner
Kap. 1062	Kap. 1062 Kystverket post 60 Fiskerihavneanlegg	50 mill. kroner

Bevilgningene under kap. 1062 Kystverket post 60 Fiskerihavneanlegg med 50 mill. kroner, fordeles slik:

– Bukkholmen havn, Herøy kommune, Nordland	6 mill. kroner
– Stamsund havn, Vestvågøy kommune, Nordland	10 mill. kroner
– Nordmela havn, Andøy kommune, Nordland	4 mill. kroner
– Havøysund havn, Måsøy kommune, Finnmark	20 mill. kroner
– Gryllefjord havn, Troms	10 mill. kroner

Dette medlem viser også til at Kystpartiet vil sette av 30 mill. kroner til en støtteordning til ekspressbussene som ikke konkurrerer med tog. For en del ekspressbussene spesielt i Distrikts-Norge vil denne ordningen være viktig for å opprettholde og forbedre tilbudet. Ekspressbussene har tidligere fått kompensasjon for dieselavgiften.

Dette medlem vil likevel presisere at Regjeringen øker satsingen på kollektivtransporten i sitt forslag til statsbudsjett. Denne økningen er imidlertid ikke nok til å snu den negative utviklingen, og heller ikke nok til at folk skal merke et bedre og billigere tilbud. Dette medlem vil understreke at Regjeringens forslag til momsreform, som innebærer at kollektivtransporten ilegges en momssats på 6 pst., vil komme mest positivt ut for de fylker som selv prioriterer kollektivtransporten høyt. Dette medlem mener det er riktig å prioritere de fylkene som selv vil satse kollektivt.

Dette medlem støtter derfor forslaget om 0 sats for kollektivtransport fra 2005.

Dette medlem mener gode samferdselsløsninger er en viktig del av arbeidet for å bedre næringslivets konkurransevilkår. Mange steder er bedre framkommelighet nødvendig for å styrke næringslivets konkurransekraft. Dette medlem vil på denne bakgrunn øke bevilgningene til samferdselsformål med 920 mill. kroner i forhold til regjeringens forslag, fordelt på veg, jernbane og fiskerihavner. Økningen skal gå til ferdig planlagte prosjekter over hele landet, slik at oppstart kan skje umiddelbart, noe som også vil gi en direkte sysselsettingseffekt.

Dette medlem prioriterer bruken av de økte bevilgninger slik at de i størst mulig grad kommer næringslivet til gode gjennom bedret infrastruktur, i tillegg til å styrke jernbanen og kollektivtrafikken, spesielt i storbyene.

Dette medlem viser til samferdselssektoren spesielle betydning for å skape bedre vilkår for verdiskapning, sysselsetting og bosetting i Norge. Dagens bosettingsmønster er i stor grad basert på utnyttelse av de lokale ressurser, som fisk, energi, utmark, skog- og jordbruk, men også friluftaktiviteter og turisme. En desentralisert bosetting er en forutsetning for å skape en bærekraftig forvaltning av naturressursene, både fordi arbeidet krever nærhet og fordi en bærekraftig forvaltning krever erfaringsbasert kunnskap om lokale naturforhold. For å kunne opprettholde strukturen i bosettingen og næringslivet, er godt utbygde kommunikasjoner en nødvendig rammebetingelse. Dette er utfordringer som krever at samferdselen i distriktene må prioriteres høyere.

Dette medlem vil derfor understreke betydningen av en samferdselspolitikk som legger til rette for at bosettingsmønstret kan holdes oppe og at lokalsamfunn over hele landet kan utvikles.

Dette medlem mener det er viktig å redusere avstandsulempene for distriktene. Dårlig standard og vedlikehold av veier skaper store ulemper for distrik-

tene. For store deler av vegnettet i distriktene er preget av dårlig standard, flaskehals og aksellastbegrensninger.

3.2.18.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 18

Tabell 3.36. Forslag til netto rammesum for rammeområde 18

(alle tall i 1 000 kroner)		
Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11	19 941 405	-
H, KrF og V	20 036 405	95 000
A	20 861 405	920 000
FrP	21 088 105	1 146 700
SV	20 812 805	871 400
Sp	20 941 205	999 800
Kp	20 971 405	1 030 000

3.2.19 Rammeområde 19

3.2.19.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.37

Kap. Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
Utgifter rammeområde 19 (i hele tusen kroner)	
571 Rammetilskudd til kommuner (jf. kap. 3571)	31 143 000
572 Rammetilskudd til fylkeskommuner (jf. kap. 3572)	11 351 800
574 Økonomisk oppgjør ved endringer i ansvaret for barnevern, familievern og rusomsorg	378 146
Sum utgifter rammeområde 19	42 872 946
Sum inntekter rammeområde 19	0
Sum netto rammeområde 19	42 872 946

3.2.19.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.19.2.1 Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre er svært tilfreds med at Regjeringen vil føre en politikk som styrker lokaldemokratiet og øker den kommunale handlefriheten. Disse medlemmer vil understreke målsettingene i en slik politikk:

- Innbyggerne skal oppleve at de har nærhet til og anledning til å påvirke avgjørelser som blir tatt i lokalsamfunnet.
- Innbyggerne skal oppleve å bli tilbudt likeverdige tjenester av god kvalitet og med god tilgjengelighet - tilpasset individuelle og lokale behov - uavhengig av hvor de bor.
- Organiseringen av tjenesteproduksjonen skal sikre best mulig tjenester til lavest mulig kostnad, uavhengig av kommunegrenser og grenser mellom ulike forvaltningsnivå.

Disse medlemmer er tilfreds med at Regjeringen i et stramt budsjett har prioritert økte overføringer til kommunene, der det legges opp til en reell vekst i de samlede inntektene på til sammen 33/4 mrd. kroner, eller knapt 1,9 pst. Disse medlemmer har stor forståelse for den vanskelige økonomiske situasjonen mange kommuner opplever nå. Denne situasjonen har oppstått over lang tid, og er forårsaket av bl.a. detaljstyrte og underfinansierte reformer, økte pensjonskostnader og dyre lønnsoppgjør. Disse medlemmer vil imidlertid vise til at Regjeringens økonomiske politikk de siste to årene har bidratt til lavere rente og svekket kronekurs. Disse medlemmer ser det som positivt at kommunesektoren nyter godt av rentenedsettelsen den senere tid på til sammen 4,5 prosentpoeng. Med en netto gjeld i størrelsesorden 70-80 mrd. kroner konstaterer disse medlemmer at den langsiktige effekten av rentenedsettelsen er om lag 31/2 mrd. kroner på årsbasis for kommuner og fylkeskommuner. På grunn av langsiktig rentebinding vil den kortsiktige besparelsen bli noe mindre. Disse medlemmer vil i den forbindelse framholde betydningen av å videreføre en stram økonomisk politikk som bidrar til å holde renten på et

lavt nivå. Sammen med andre tiltak vil dette ha en positiv påvirkning på kommunenes rammevilkår slik at de viktige oppgavene sektoren skal utføre kan ha en forsvarlig kvalitet.

Disse medlemmer viser også til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet som gjør at kommuneøkonomien styrkes med ytterligere 2 mrd. kroner i frie inntekter.

Disse medlemmer vil understreke at kommunesektoren har hovedansvaret for de viktigste velferdstjenestene. Disse tjenestene blir finansiert gjennom skatteinntekter, rammetilskudd, øremerkede tilskudd og brukerbetaling. Disse medlemmer er tilfreds med at Regjeringen mener at rammefinansiering gjennom skatteinntekter og rammetilskudd bør være hovedprinsippet for finansiering av kommunesektoren. Dette må understøttes av mindre detaljert statlig regelverkstyring. Disse medlemmer mener at rammestyring gir gode forutsetninger for å nå nasjonale mål, likeverdige fordeling av tjenestetilbud i ulike deler av landet og nasjonaløkonomisk styring av kommunesektoren. Disse medlemmer er tilfreds med at Regjeringen følger opp planen for innlemming av øremerkede tilskudd i inntektssystemet for 2004. Disse medlemmer viser også til avtale mellom regjeringspartiene, Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet om innlemming av midler til barnehagene fra 2006.

Disse medlemmer er også svært tilfreds med den modell som er foreslått for å dekke utgifter til ressurskrevende brukere i kommunene, og viser til at den foreslåtte modell og bevilgning vil frigjøre midler i kommunene.

Disse medlemmer er opptatt av at fordelingsmekanismene i inntektssystemet er treffsikre i forhold til utfordringene i kommunesektoren, og er derfor tilfreds med at Regjeringen har oppnevnt et utvalg som skal foreta en faglig gjennomgang av inntektssystemet, både innteks- og utgiftsutjevningen. Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen følger opp Stortingets vedtak om å fremme sak om endringer i kostnadsnøkkelen for sosiale tjenester parallelt med statsbudsjettet for 2004, som bedre gjenspeiler kommunenes reelle utgifter.

Disse medlemmer viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet og foreslår at rammeområde 19 bevilges med 45 057 946 000 kroner, som er 2 185 000 000 kroner høyere enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.19.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet foreslår å bevilge 52 700 846 000 kroner under rammeområde 19, 9 827 900 000 kroner mer enn det som følger av Regjeringens forslag.

Disse medlemmer viser til at kommunene og fylkeskommunene står for mesteparten av den offentlige tjenesteproduksjonen. Derfor må kommuner og fylkeskommuner ha økonomiske rammer som gjør

dem i stand til å tilby de tjenestene befolkningen har behov for.

Disse medlemmer viser til Regjeringen foreslår å øke kommunesektorens frie inntekter med reelt sett 1,8 mrd. kroner fra 2003 til 2004, inkludert økte bevilgninger til ressurskrevende brukere. Etter disse medlemmers vurderinger er dette ikke tilstrekkelig til å opprettholde et godt tjenestetilbud i kommuner og fylkeskommuner. Disse medlemmer foreslår derfor å øke kommunesektorens frie inntekter med ytterligere 3,5 mrd. kroner. I denne økningen inngår 400 mill. kroner til å dekke kostnadene ved å tilby 3 ekstra undervisningstimer i småskolen og 100 mill. kroner ekstra til å gjeninnføre utlånsordningen for undervisningsmaterieell i videregående skole. I tillegg bevilges ytterligere 40 mill. kroner til å ruste opp kirkebygg.

Disse medlemmer støtter Regjeringens forslag til fordelingen av skatteinntektene mellom staten, kommunene og fylkeskommunene. Med denne foredlingen vil det skatteopplegget disse medlemmer foreslår øke kommunesektorens skatteinntekter med 1,4 mrd. kroner. Denne økningen inngår i de frie inntektene, og rammetilskuddet til kommunesektoren vil derfor øke med 2,1 mrd. kroner.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen foreslår at det innføres en generell ordning med kompensasjon for merverdiavgift for kommuner og fylkeskommuner, og for private virksomheter som utfører enkelte lovpålagte kommunale oppgaver. Disse medlemmer mener at Regjeringen har et for ensidig fokus på konkurranseutsetting og privatisering som virkemiddel for å effektivisere kommunesektoren. Disse medlemmer mener at ytterligere konkurranseutsetting innenfor helsevesen og eldreomsorg må stanses inntil konsekvensene er evaluert. Disse medlemmer vil derfor gå imot en generell kompensasjonsordning for merverdiavgift for kommunesektoren.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen anslår at kommunesektoren ved innføring av en generell momskompensasjonsordning, vil få 7,4 mrd. kroner i kompensasjon i 2004. Regjeringen har derfor foreslått å redusere kommunesektorens frie inntekter med et tilsvarende beløp. Når disse medlemmer går imot omleggingen, vil disse medlemmer heller ikke foreslå en reduksjon i kommunesektorens frie inntekter på 7,4 mrd. kroner.

Disse medlemmer går imot å frita all produktionsvirksomhet for el-avgift fram til 1. juli, i påvente av et nytt system. Regjeringen har foreslått at endringen i el-avgiften også skal gjennomføres i offentlig sektor, og har derfor foreslått å redusere rammetilskuddet til kommunene med 325 mill. kroner i forhold til 2003. Denne reduksjonen har disse medlemmer ikke inne i sitt opplegg.

Med alle disse foreslåtte endringene vil disse medlemmer foreslå å øke rammetilskuddet til kommunene med i overkant av 8 mrd. kroner og rammetilskuddet til fylkeskommuner med i overkant av 1,8 mrd. kroner.

3.2.19.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 19 settes til 41 072 946 000 kroner, som er en reduksjon i forhold til Regjeringen på 1 800 000 000 kroner.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet ønsker å overføre finansieringsansvaret for primæropp-gavene skole, helse og omsorg til staten gjennom en stykkprisfinansiering. Dette vil måtte gi en betydelig endring i overføringene fra staten til kommunene, og har til hensikt å gi en jevnere standard på disse viktige tjenestene over hele landet, uavhengig av kommunenes økonomi og økonomiske prioriteringer. Et slikt statlig finansiert stykkprissystem vil også skjerme tjenestene mot tilfeldige svingninger i kommunenes økonomi. Dagens system med betydelig forfordeling av enkelte kommuner på bekostning av andre, er Fremskrittspartiet motstander av. Inntektssystemet for kommunesektoren bygger på en rekke prinsipper som Fremskrittspartiet er uenig i, men disse medlemmer legger dagens system til grunn. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiets opplegg innebærer en økning i innbyggertilskuddet til kommunene på 250 000 000 kroner.

Nord-Norge-tilskuddet er begrunnet med politisk målsetting om at kommunene i Nord-Norge skal kunne gi sine innbyggere et bedre kommunalt tilbud enn kommunene i resten av landet. Dette har skjedd i begrenset grad. Forskning har vist at disse ekstra overføringene i stor grad har ført til kommunal ineffektivitet og en oppblåst kommunal administrasjon. Disse medlemmer foreslår derfor å redusere dette tilskuddet med 300 000 000 kroner.

Skjønntilskuddet består av to deler. Det ordinære skjønntilskudd som fordeles av departementet til kommuner og fylkeskommuner etter skjønn, og det ekstraordinære skjønntilskuddet som er en kompensasjon til de kommuner og fylkeskommuner som tapte på omleggingen av inntektssystemet i 1997, og som ikke har fått dekket dette tapet gjennom regionaltilskuddet. Denne kompensasjonen finansieres over kommunerammen og belastes de kommunene som har fått for små overføringer gjennom mange år. Kommunene har nå hatt 7 år på seg til å tilpasse seg den nye økonomiske virkeligheten, og disse medlemmer mener at dette tilskuddet bør trappes ned betydelig raskere enn Regjeringen legger opp til.

Disse medlemmer vil redusere skjønntilskuddet til kommunene med 750 000 000 kroner med hovedvekt på det ekstraordinære skjønntilskuddet. Regionaltilskuddet er sammen med basistillegget i innbyggertilskuddet med på sementere kommunestrukturen. Disse to tilskuddene fordeles på en slik måte at små kommuner som slår seg sammen vil få betydelig reduserte overføringer fra staten, slik at sammenslåingen blir ulønnsom for kommunene.

Disse medlemmer mener at kommunesammenslåinger av små kommuner er fornuftig og nødvendig,

men at de bør skje ved frivillighet. Da blir det galt at statlige overføringer er innrettet slik at kommuner som burde slå seg sammen, ikke gjør det fordi de blir straffet økonomisk.

Regionaltilskuddet til kommunene bør derfor reduseres med 150 000 000 kroner.

Disse medlemmer foreslår kutt i innbyggertilskuddet til fylkeskommune på 500 000 000 kroner, Nord-Norge tilskuddet på 150 000 000 kroner og skjønntilskuddet på 200 000 000 kroner. Til sammen 850 000 000 kroner.

Disse medlemmer er positive til at Regjeringen legger opp til en økning i den delen av kommunenes inntekter som kommer fra skatteinntektene. Målet er 50 pst. innen 2006, men disse medlemmer mener at dette burde skje raskere og at målet burde være en langt høyere prosentandel.

Samlede kuttforslag innen kommunesektoren utgjør 1,8 mrd. kroner.

Fremskrittspartiets samlede økonomiske opplegg vil gi sektoren reduserte utgifter gjennom redusert pris og lønnsvekst som langt overstiger dette beløpet.

I tillegg er det et stort innsparingspotensiale til stede i kommunesektoren gjennom effektiviseringstiltak og konkurranseutsetting.

Beregninger foretatt av Servicebedriftenes Landsforening viser at de 40 største kommunene alene har et innsparingspotensiale på 1,6 mrd. kroner ved 20 pst. konkurranseutsetting. For kommunesektoren samlet er potensialet betydelig større, men omstillinger må ta en viss tid, og effekten taes ut over flere år.

Disse medlemmer vil hevde at krav om effektivisering må kunne stilles til kommunesektoren på samme måte som til det private næringsliv. Det bør ikke være slik at kommunesektoren skal kunne drive sin virksomhet skjermet for krav til effektiv og rasjonell drift og konkurranse fra det private næringsliv.

I mange kommuner er det ideologisk motstand mot å konkurranseutsette kommunale tjenester, men det bør ikke være til hinder for at Stortinget stiller krav til at den kommunale tjenesteproduksjonen skal foregå på en mest mulig effektiv måte.

Det vil fra Stortingets side bli lagt til rette for konkurranseutsetting av alle typer kommunale tjenester. Momskompensasjonsordningen har vært gjort gjeldene bare på visse begrensede områder, og disse medlemmer viser til at dette har ført til en uheldig konkurransevridning mellom private og offentlig produserte tjenester på en lang rekke områder.

Disse medlemmer mener det er uakseptabelt at ideologisk begrunnet skjerming av kommunalt ansatte skal føre til dyrere eller dårligere kommunal service, og at skatter og avgifter blir høyere enn de ellers behøvde være.

Disse medlemmer viser til at i tillegg til de påviste innsparingsmulighetene vil Fremskrittspartiets samlede økonomiske opplegg gi kommunesektoren reduserte utgifter gjennom lavere prisstigning og lavere lønnsvekst som vil bety vesentlig mer en den foreslåtte inntektsreduksjonen.

3.2.19.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti foreslår et kommuneopplegg som har som hovedmål å sikre et samfunn med små forskjeller, en moderne kvalitetsskole og god kvalitet, med tilgjengelighet til velferd og omsorg for de som trenger det.

Disse medlemmer mener at fokus bør ligge på å videreutvikle kvaliteten på fellesløsningene, og på en rettferdig fordelingspolitikk. Det vil sikre det finansielle grunnlaget for tjenester uavhengig av personlig økonomi og bosted. Det vil også koble flere ledige hender med uløste oppgaver og derigjennom få ned arbeidsløsheten.

Regjeringens budsjett vil virke i stikk motsatt retning. Det vil bli økte forskjeller og store kvalitets og kapasitetsmangler i kommunesektoren. Regjeringen legger opp til økt egenbetaling for offentlige tjenester, mens skattelettelsene går til næringslivet, og de som har mest fra før. Privat forbruk anslås å øke dobbelt så mye som offentlig forbruk.

Disse medlemmer viser til at Teknisk beregningsutvalg betrakter netto driftsresultat som den primære indikator for økonomisk resultat i kommunesektoren. For kommunesektoren som helhet anslås driftsresultatet redusert til 0,6 pst. Med et svekket driftsresultat over flere år, reduseres kommunenes handlefrihet og evne til å løse oppgaver utover et nødvendig minimum.

Disse medlemmer mener kommuneopplegget bør ha et netto driftsresultat på minst 3 pst. og vil legge opp til dette. Målt som andel av de totale inntektene økte underskuddet med 4 pst. fra 2001 til 2002. Disse medlemmer viser til at kommunesektoren anslås å få et underskudd på vel 9 mrd. kroner i 2003. Disse medlemmer mener at Regjeringen straks må innlede drøftinger med kommunene om en helhetlig plan for oppretting av den økonomiske ubalansen i kommunesektoren.

Disse medlemmer vil vise til manglende kompensasjon for skattesvikt og befolkningsvekst, og til stor økning i egenbetaling for kommunale tjenester. Skatt på sykdom og behov øker og det blir dyrere å gjøre bruk av offentlige fellesgoder. Dette rammer folk med dårlig råd.

Disse medlemmer påpeker at mens Regjeringen beregnet effekten av lavere rente til 1,6 mrd. kroner i reduserte utgifter for kommunene, viser en ECON-rapport at den kortsiktige gevinsten bare er 8-900 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til at skatteanslaget for 2003 må nedjusteres med 1,5 mrd. kroner. Dette får en direkte effekt på kommunenes økonomi og tjenestetkvalitet, og må rettes opp.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å innlede drøftinger med kommunene om en plan for oppretting av den økonomiske ubalansen i kommunesektoren. Rammene og de økonomiske konsekvensene av en slik plan legges fram for Stortinget i opplegg for kommuneøkonomien for 2005."

Disse medlemmer kan ikke godta nedbygging av velferdstjenester, og øker derfor kommuneøkonomien med 6,5 mrd. kroner i forhold til Regjeringens opplegg. Av dette utgjør økningen i kommunenes frie inntekter drøyt 4,6 mrd. kroner. I tillegg kommer øremerkede midler på en rekke områder.

Disse medlemmer viser til Stortingets vedtak i tilknytning til overføring av ansvaret for rusområdet, familievern og barnevern om å gjennomføre separate forhandlinger med den enkelte fylkeskommune før uttreksmodellen iverksettes, må følges opp.

Disse medlemmer viser til at det er et opprustningsbehov i skolene på 55 mrd. kroner for å sette bygningsmassen i teknisk forsvarlig stand, og slik at de gir lik tilgjengelighet for alle. Derfor foreslår vi å øke investeringsrammen for rentekompensasjon for skolebygg økes med 2 mrd. kroner til 4 mrd. kroner i 2004, og ber Regjeringen påse at all utbedring følger prinsippene om universell utforming.

Disse medlemmer vil at gode, offentlige fellesløsninger skal videreutvikles, ikke avvikes, privatiseres og fragmenteres. For å få budsjettene til å gå opp har mange kommuner vært nødt til å legge ned eller kutte i velferden, eller redusere kvaliteten. Dårlig kvalitet eller mangel på offentlige velferdstjenester vil øke befolkningens misnøye med offentlig sektor, og de med god råd vil søke private løsninger. Dette er en bevisst del av Regjeringens privatiseringsstrategi. Politikken er basert på ideologien om at private løsninger automatisk er bedre enn offentlige - ikke på hva som faktisk er mest fornuftig. Erfaring viser at privatisering ikke fører til en mer fornuftig bruk av ressurser, bedre tilbud eller høyere kvalitet. Økt konkurranse betyr mindre langsiktighet, mindre fokus på kompetanse og helhetlige løsninger for befolkningen. En rapport fra Den Europeiske sentralbank rangerer norske kommuner og fylkeskommuner blant de mest effektive i OECD-området.

Disse medlemmer vil gå imot den nye moms-kompensasjonsordningen, og viser til at forslaget er et opplegg for mer privatisering og konkurranseutsetting. Det hersker stor forvirring og usikkerhet i kommunesektoren om reformen, tallberegningene og konkrete fordelingsvirkninger.

Reformen medfører premiering av kommuner som konkurranseutsetter, og de som har råd til å investere mye. Disse medlemmer viser til at utredningen som ligger til grunn for endringen er for snever, og ikke vurderer alle sider ved konkurransevidning. Disse medlemmer mener det bør utredes en utvidelse av dagens begrensede ordning der det gis kompensasjon for sjablonmessige beregnede kompensasjonskostnader som reflekterer tjenstedelen av leveransen. Da treffer en det som utgjør konkurransevidningen mellom å utføre oppgaven med egne ansatte og kjøp fra privat.

Disse medlemmer vil påpeke at KS under prosessen ikke blitt orientert om den praktiske gjennomføringen av reformen. Endringer av dagens ordning må skje på en slik måte at kommunesektoren ikke taper.

Disse medlemmer vil også peke på at disse medlemmer i Innst. S. nr. 259 (2002-2003) gikk

imot økningen i skatteandel til 50 pst. Regjeringens egne beregninger viser at av fylkeskommunene er det bare Oslo og Akershus som vinner på opptrappingen, og av kommunene vil 17 vinne og resten tape. Av kommunevinnerne er 6 kommuner i Akershus og de fleste av de rikeste kraftkommunene. Disse medlemmer finner det derfor urimelig å forsterke omfordelingen ytterligere, uten at helheten er vurdert. Disse medlemmer mener det må foretas en helhetlig gjennomgang av inntektssystemets fordelingsvirkning og skeivheter.

Disse medlemmer vil påpeke behovet for å gi kommuner og fylkeskommuner mulighet til å fungere som gode samfunnsplan- og tilretteleggere. For å kunne gå i partnerskap med andre samfunnsaktører, må de ha en langt bedre økonomi enn i dag.

Disse medlemmer vil spesielt advare mot at fellesarenaer for barn og unge utarmes og legges ned. I moderne multietniske samfunn er det viktigere enn noen gang å styrke enhetsskolen og barnehagene. Regjeringen ikke har fulgt opp den offentlige skolen med tilstrekkelige midler til å virkeliggjøre de nye læreplanene med tilpasset opplæring. Den offentlige enhetsskolen svekkes, samtidig som det åpnes for stadig flere private skoler. Dette bryter med grunnlaget for enhetsskolen og vil på sikt splitte opp samfunnet i enkeltindivider og grupper som har lite til felles. Disse medlemmer vil påpeke at det er i den offentlige skolen grunnlaget for framtidens verdiskapning legges. Skolene skal ha god kvalitet, ha et mangfold av metoder og undervisningsformer som sikrer god læring og mestring hos alle elever. Skolen må være fult på høyde teknologisk og kunnskapsmessig, og ha ressurser til å holde god kontakt med samfunnet rundt seg.

Disse medlemmer viser til at Stortinget har vedtatt en kompetansereform for etter- og videreutdanning. Kommunesektoren som er landets største arbeidsgiver må ha ressurser til å følge den opp. Disse medlemmer vil vise til behov for en forsterket innsats i tilbudet til den enkelte pasient/bruker i helse og omsorgssektoren. Det forutsetter tilstrekkelig bemanning, og tilstrekkelige kvalifikasjoner hos dem som arbeider i sektoren. Rekruttering er en stor utfordring på mange steder. Disse medlemmer foreslår derfor å bevilge 50 mill. kroner til formålet. Skal rekrutteringsplaner ha noen mening, må dette følges opp av tilstrekkelige rammer til kommunesektoren slik at de kan ansette nok personell til å møte befolkningens behov. Full stilling må bli det vanlige, deltid en mulighet og turnus og skift må likestilles.

Disse medlemmer vil vise til at barn i fattige familier rammes svært hardt av dårlig kommuneøkonomi. Mer enn andre er de avhengige av god skole og SFO, samt at det finnes gode kultur og fritidstilbud der ingen stenges ute fordi en ikke har råd. Dårlig kommuneøkonomi vil kunne føre til kutt i sosialhjelpssatsene. De smale fattigdomstiltakene i Regjeringens politikk finansieres ved kutt i ytelser til arbeidsledige og økte egenandeler til syke.

Disse medlemmer viser til den nye ordningen med statlig toppfinansiering av særlige ressurskrevende brukere, og vil foreslå en opptrapping av den statlige medfinansieringen og gå imot innsnevring i beregningsgrunnlaget for kompensasjonene.

Disse medlemmer vil ha en kommunesektor som kan:

- Koble flere ledige hender med uløste oppgaver.
- Fullføre barnehagereformen.
- Bidra vesentlig til å fjerne fattigdommen og ta et særlig medansvar for fjerning av fattigdommen blant barn.
- Gi grunnskolen nødvendig ressurser til kvalitet i innhold og på bygninger og sikre mangfold, kvalitet og bredde i videregående skole.
- Ha kapasitet og kvalitet i omsorg og pleie for å sikre en velferdsstat som fungerer og arbeidsforhold som ikke sliter helsa av de ansatte.
- Sikre full tilgjengelighet for funksjonshemmede og benytte prinsippet om universell utforming.
- Sikre bosetting og oppfølging av flyktinger og bosatte på humanitært grunnlag.
- Satse offensivt på kollektivtrafikken som en forutsetning for et velfungerende moderne samfunn.
- Sikre fylkeskommunenes rolle som regional utviklingsaktør.
- Tar medansvar i miljøpolitikken.
- Medvirke til økt boligsatsing for unge og vanskeligstilte.

Disse medlemmer viser til merknader vedrørende bortfall av den differensierte arbeidsgiveravgiften i Budsjett-innst. S. nr. 1 (2003-2004) og til merknader og forslag i Innst. S. nr. 259 (2002-2003).

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 19 bevilges med 48 147 946 000 kroner, som er 5 275 000 000 kroner mer enn Regjeringen foreslår.

3.2.19.2.5 Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet

Komiteens medlem fra Senterpartiet foreslår at rammeområde 19 bevilges med kr 54 235 821 000, kr 11 362 875 000 mer enn Regjeringen foreslår. Til sammen kr 7 362 875 av den foreslåtte økningen kommer av Senterpartiets forslag om å reversere forslaget om generell kompensasjon for merverdiavgift i kommunene.

Dette medlem vil vise til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett legger opp til en satsing på kommunesektoren på 4,93 mrd. kroner utover Regjeringens budsjettforslag. Av dette øker kommunesektorens frie inntekter med 4 mrd. kroner. Dette medlem vil påpeke at en økning av denne størrelsesorden er nødvendig for å bringe kommunenes økonomi i bedre balanse, og sikre et godt velferdstilbud til innbyggerne. Dette handler om en god og gratis skole og om en mer verdig omsorg.

Dette medlem vil videre vise til at det trengs en flerårig opptrapping av kommuneøkonomien for å

komme i fornuftig balanse. Dette medlem mener konsultasjonsordninger bør utvikles slik at staten og kommunesektoren på sikt kan komme til enighet om hvilke oppgaver som skal løses, og hvordan finansieringen av disse skal være. En slik løsning vil gi mulighet til langsiktig styring og avklarte rammebetingelser for den lokale velferden.

Dette medlem vil vise til at Regjeringen i St.prp. nr. 66 (2002-2003) Kommuneproposisjonen la opp til en vekst i kommunesektorens inntekter på mellom 3,75 og 4,25 mrd. kroner. Dette medlem viser til at et klart flertall på Stortinget vedtok å styrke kommunesektorens inntekter med 1,5 mrd. utover dette. Det er etter dette medlems syn oppsiktsvekkende at Regjeringen verken oppfyller egne lovnader eller Stortingets klare vedtak i sitt forslag til Statsbudsjett. Dette må oppfattes som et klart tillitsbrudd fra kommuner og fylkeskommuner, som med god grunn har hatt forventninger til kommuneopplegget.

Dette medlem vil videre vise til at kommunal sektor er av stor viktighet for sysselsettingssituasjonen i landet. Senterpartiets alternative budsjett gir grunnlag for at det i kommunesektoren kan ansettes 6 000 flere lærere, helse- og omsorgsarbeidere. Det kan settes i gang nødvendige reparasjoner av skoler og andre bygg. Dermed forebygges forfall, arbeidsmiljø og inneklima forbedres, og mange lokale håndverkere får nye oppdrag.

Dette medlem vil påpeke at kommunene er rygraden i velferdssamfunnet vårt. Barnehage, skole, kultur, eldreomsorg, vann, vei og kloakk - alt er avhengig av en velfungerende kommune. Kommunesektoren har vært denne regjeringens salderingspost gjennom tre statsbudsjetter. Senterpartiet sier et klart nei til et videre svarteperspill, der taperne er utpekt på forhånd.

En god skole og en mer verdig omsorg avhenger av at kommunene settes økonomisk i stand til å løse de oppgavene de er pålagt. Vi mener alle vi skal ha verdens beste skole, mens skolebygg forfaller og lærere sies opp. Vi rystes alle når det avdekkes omsorgssvikt på sykehjem og i hjemmetjenesten, selv om vi vil det beste for våre gamle og syke. Da må vi gjøre noe med problemet.

Dette medlem viser til at det stadig foretas endringer i inntektssystemet. Dette medlem viser til en rekke distriktskommuner som kommer svært uheldig ut. Gjennom de store omfordelingseffektene Rattsømleggingen har hatt, og nedtrappingen av tapskompensasjonen for dette (ekstraordinært skjønnskudd), blir tjenestetilbudet i distriktskommunene stadig mer utsatt. I tillegg bidrar økt skatteandel og andre endringer i inntektssystemet til en sterk omfordeling av midlene.

Dette medlem vil vise til at objektiviteten i inntektssystemet utfordres av endringer i oppgavefordelingen og uttrekksmodeller for enkelte områder. Dette har særlig vært problematisk for fylkeskommunene. Når man ut av et helhetlig inntektssystem plukker ut

delene, vil det være tilfeldig om det resterende systemet blir riktig.

Inntektssystem baseres på at enkeltelementene i prinsippet delfinansierer hver sine tjenester. Hvis man plukker ut HELE finansieringen av ett tjenesteområde, vil det vil være en umulighet å få til et "restsystem" som delfinansierer den resterende oppgaveporteføljen riktig, om man da ikke samtidig har til hensikt å omfordele.

Dette medlem vil vise til at en ved barnevernsoppgjøret trekker ut 3 665,4 mill. kroner. Uttrekket håndteres ved hjelp av kriteriene i inntektssystemet. Der gjennomføres det videre en fordeling av et beløp (i 2003) på 27,4 mrd. kroner (som er et beregnet utgiftsbehov) etter et sett kriterier. Barnevernsoppgjøret gjennomføres ved at den opprinnelige summen på 27,4 mrd. kroner reduseres med 3 665 mill. kroner. Da fordeles altså 23 735 mill. kroner (i 2003-prisnivå), noe som tilsvarer 86,6 pst. av det opphavelige beløpet. Samtidig reduseres kriteriesettet med 9,6 pst., slik at man bruker 90,4 pst. av de eksisterende kriteriene. Med andre ord fordeler man de gjenværende 86,6 pst. med 90,4 pst. de gamle kriteriene. Eller det motsvarende: At man trekker ut 13,4 pst. av utgiftene ved å bruke 9,6 pst. av kriteriene. Dette medlem mener det må være helt tilfeldig om det blir riktig.

Dette medlem viser til nærmere omtale av Senterpartiets opplegg for kommuner og fylkeskommuner i Innst. S. nr. 259 (2002-2003) og Budsjett-innst. S. nr. 5 (2003-2004).

3.2.19.2.6 Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet

Komiteens medlem fra Kystpartiet foreslår en ramme på 55 702 946 000 kroner, som er 12 830 000 000 kroner mer enn Regjeringens forslag, jf. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1-11 (2003-2004).

Dette medlem mener at en god økonomi i kommunene og fylkeskommunene er avgjørende for at viktige samfunnsoppgaver skal løses tilfredsstillende og sikre et godt grunnlag for et velfungerende velferdssamfunn. Kommunene har ikke bare i oppgave å være et instrument for å løse oppgaver som staten delegerer til disse, men også til å løse oppgaver og oppdrag som befolkningen i sine respektive kommuner finner nødvendige for sin velferd og funksjon.

Dette medlem vil derfor legge vekt på å sikre kommunene og fylkene økonomiske rammer som gir rom for, ikke bare å løse helt nødvendige oppgaver, men helst også gi rom for lokale prioriteringer av oppgaver som befolkningen mener det er viktig å løse.

Dette medlem har fremmet en rekke forslag om skattelettelser, men mener at disse lettelsene ikke må gå ut over kommunenes og fylkeskommunenes økonomiske rammer. Derfor vil dette medlem foreslå at rammetilskuddene innenfor kommunalsektoren økes minst tilsvarende skattelettelsene. Dette medlem ønsker derfor at bevilgningene under kap. 571 og kap. 572 økes med følgende:

Rammetilskudd til kommuner:

Post	Formål	Mill. kroner
60	Innbyggertilskudd/utgiftsutjevning, økes med	10 175
62	Nord-Norge-tilskudd, økes med	100
63	Regionaltilskudd	0
64	Skjønnstilskudd, økes med	150

Rammetilskudd til fylkeskommuner:

Post	Formål	Mill. kroner
60	Innbyggertilskudd/utgiftsutjevning, økes med	2 285
62	Nord-Norge-tilskudd, økes med	100
64	Skjønnstilskudd	20

3.2.19.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE UNDER RAMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 19

Tabell 3.38. Forslag til netto rammesum for rammeområde 19

(alle tall i 1 000 kroner)		
Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11	42 872 946	-
H, KrF og V	45 057 946	2 185 000
A	52 700 846	9 827 900
FrP	41 072 946	-1 800 000
SV	48 147 946	5 275 000
Sp	54 235 821	11 362 875
Kp	55 702 946	12 830 000

3.2.20 Rammeområde 20 (Ymse utgifter og inntekter), under finanskomiteen

3.2.20.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.39

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
Utgifter rammeområde 20 (i hele tusen kroner)		
2309*)	Tilfeldige utgifter	7 816 897
Sum utgifter rammeområde 20		7 816 897
Inntekter rammeområde 20 (i hele tusen kroner)		
5309	Tilfeldige inntekter	800 633
Sum inntekter rammeområde 20		800 633
Sum netto rammeområde 20		7 016 264

*) Jf. Finansdepartementets brev 14. november 2003 om rettelse i St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 11 (2003-2004).

3.2.20.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.20.2.1 Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til budsjett-

avtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet og foreslår at rammeområde 20 bevilges med 5 425 164 000 kroner, som er 1 591 100 000 kroner lavere enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.20.2.2 Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet foreslår at rammeområde 20 bevilges med 6 985 664 000 kroner, som er 30 600 000 kroner mindre enn det som følger av Regjeringens forslag.

Disse medlemmer viser til sin merknad under kapittel 9 i Budsjett-innst. S. nr. 1 (2003-2004).

3.2.20.2.3 Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 20 settes til 7 016 264 000 kroner som er det samme som Regjeringen.

3.2.20.2.4 Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti foreslår at rammeområde 20 bevilges med 6 755 464 000 kroner, som er 260 800 000 kroner mindre enn Regjeringen foreslår.

3.2.20.2.5 Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett, og foreslår at bevilgningene under ramme 20 settes til 6 486 874 000 kroner. Dette er 529 390 000 kroner mindre enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.20.2.6 Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet

Komiteens medlem fra Kystpartiet foreslår en ramme på 7 014 464 000 kroner, som er 1 800 000 kroner mer enn Regjeringens forslag, jf. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1-11 (2003-2004).

3.2.20.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 20

Tabell 3.40. Forslag til netto rammesum for rammeområde 20

(alle tall i 1 000 kroner)		
Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11	7 016 264	-
H, KrF og V	5 425 164	-1 591 100
A	6 985 664	-30 600
FrP	7 016 264	0
SV	6 775 064	-260 800
Sp	6 486 874	-529 390
Kp	7 014 464	-1 800

3.2.21 Rammeområde 21 (Eksportgarantier m.m.), under finanskomiteen

3.2.21.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.41

Kap. Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
Inntekter rammeområde 21 (i hele tusen kroner)	
5460 Garanti-Instituttet for Eksportkreditt (jf. kap. 2460)	416 000
Sum inntekter rammeområde 21	416 000
Sum netto rammeområde 21	-416 000

3.2.21.2 KOMITEENS MERKNADER

Komiteen foreslår at rammeområde 21 bevilges med 416 000 000 kroner, som er samme beløp som følger av Regjeringens forslag.

Komiteens medlem fra Kystpartiet mener at det bør satses mer på Garantiinstituttet for Eksport-

kreditt. Dette medlem mener at det er viktig for næringslivet i Nord-Norge at det finnes en eksportgarantiordning som sikrer en fortsatt satsing på å utvikle og utvide samhandelen mellom Norge og Russland og særskilt områdene i Nord-Norge og Nordvest-Russland.

3.2.21.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 21

Tabell 3.42. Forslag til netto rammesum for rammeområde 21

Forslag fra:	(alle tall i 1 000 kroner)	
	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11	-416 000	-
H, KrF og V	-416 000	0
A	-416 000	0
FrP	-416 000	0
SV	-416 000	0
Sp	-416 000	0
Kp	-416 000	0

3.2.22 **Rammeområde 22**

3.2.22.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.43

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
Utgifter rammeområde 22 (i hele tusen kroner)		
1600	Finansdepartementet (jf. kap. 4600)	261 564
1602	Kredittilsynet (jf. kap. 4602)	142 650
1610	Toll- og avgiftsetaten (jf. kap. 4610)	968 497
1618	Skatteetaten (jf. kap. 4618)	3 425 131
1620	Statistisk sentralbyrå (jf. kap. 4620)	470 085
1630	Tiltak for å styrke statlig økonomi- og prosjektstyring	13 157
1631	Senter for statlig økonomistyring (jf. kap. 4631)	181 892
1632	Kompensasjon for merverdiavgift	9 603 801
1634	Statens innkrevingsentral (jf. kap. 4634)	161 764
1637	EU-opplysning	2 000
1650	Statsgjeld, renter m.m.	19 277 000
1670	Avsetninger til Den nordiske investeringsbank	10 000
Sum utgifter rammeområde 22		34 517 541
Inntekter rammeområde 22 (i hele tusen kroner)		
4600	Finansdepartementet (jf. kap. 1600)	9 860
4602	Kredittilsynet (jf. kap. 1602)	142 650
4610	Toll- og avgiftsetaten (jf. kap. 1610)	230 202
4618	Skatteetaten (jf. kap. 1618)	44 864
4620	Statistisk sentralbyrå (jf. kap. 1620)	120 340
4631	Senter for statlig økonomistyring (jf. kap. 1631)	13 400
4634	Statens innkrevingsentral (jf. kap. 1634)	1 201 094
5343	Statens varekrigsforsikring	110 000
5491	Avskrivning på statens kapital i statens forretningsdrift (jf. kap. 2445-2490)	423 352
5603	Renter av statens kapital i statens forretningsdrift (jf. kap. 2445-2490)	8 511
5605	Renter av statskassens kontantbeholdning og andre fordringer	2 820 100
Sum inntekter rammeområde 22		5 124 373
Sum netto rammeområde 22		29 393 168

3.2.22.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.22.2.1 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til budsjett-

avtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet og foreslår at rammeområde 22 bevilges med 29 242 168 000 kroner, som er 151 000 000 kroner lavere enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.22.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet foreslår å bevilge 21 764 868 000 kroner under rammeområde 22, 7 628 300 000 kroner mindre enn det som følger av Regjeringens forslag.

Disse medlemmer viser til at Finansdepartementet anslår at omfanget av den svarte økonomien i Norge utgjør et sted mellom 80 og 100 mrd. kroner (5-6 pst. av BNP). Dette omfatter både økonomisk virksomhet som burde være registrert hos skattemyndighetene, men også økonomisk kriminalitet. Disse medlemmer viser til at Frisch-senteret i en undersøkelse fra 2002 har anslått at det unndras skatt for mellom 2,9 og 10,9 mrd. kroner i året. Unndragelse av merverdiavgift, særavgifter, toll mv. er ikke med i denne undersøkelsen.

Disse medlemmer mener at det er mye å hente på å øke de ressursene skatteetaten og kemnerkontorene bruker på kontroll. Resultater fra forskning viser at hvert årsverk skatteetaten bruker på kontroll gir 4,6 mill. kroner i økte skatteinntekter. Kemnerkontoret i Oslo regner med at den enkelte ansatte ved kontoret avdekker skatteunndragelser for 3,8 mill. kroner hvert år.

Disse medlemmer vil peke på at avdekkingen bare er den direkte effekten av kontrollvirksomheten. I tillegg vil økt kontroll ha en preventiv effekt, som fører til at den samlede innbetalingen av skatter og avgifter vil øke. Disse medlemmer har grunn til å tro at den preventive effekten vil være langt større enn den direkte effekten av økt kontroll.

Disse medlemmer vil styrke kontrollvirksomheten hos kemneren med rundt 100 årsverk, og hos skatteetaten med rundt 190 årsverk. Basert på erfaringene til skatteetaten og kemneren, anslår disse medlemmer at den økte kontrollvirksomheten samlet vil bidra til å avdekke skatteunndragelser for rundt 630 mill. kroner i 2004. Når det gjelder styrkingen av kemnerkontorene, foreslår disse medlemmer at Finansdepartementet fordeler en bevilgning på 53 mill. kroner til de kemnerkontorene som har størst mulighet for å avdekke skatte- og avgiftsunndragelser.

Under andre rammeområder foreslår disse medlemmer å styrke Økokrim med 10 stillinger og Arbeidstilsynet med 10 mill. kroner. Dette vil også bidra til arbeidet med å avdekke svart arbeid og skatteunndragelser.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen foreslår at det innføres en generell ordning med kompensasjon for merverdiavgift for kommuner og fylkeskommuner, og for private virksomheter som utfører enkelte lovpålagte kommunale oppgaver. Disse medlemmer ønsker ikke å åpne for generell kompensasjon for merverdiavgift for kommuner og fylkeskommuner, og viser til sine merknader under kap. 2.2.

3.2.22.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative

statsbudsjett foreslår at ramme 22 settes til 28 899 696 600 kroner, som er en reduksjon i forhold til Regjeringen på 493 471 400 kroner.

Disse medlemmer foreslår å redusere driftsutgiftene til finansadministrasjon med 10 pst. Disse medlemmer er av den klare oppfatning at det er rom for å hente ut betydelige effektiviseringsgevinster her, og mener at det foreslåtte kutt må ansees for å være svært moderat og burde dermed kunne gjennomføres uten store problemer.

3.2.22.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti peker på at det store omfanget av svart økonomi i samfunnet er en trussel mot finansieringen av velferdsstaten og undergraver oppslutningen om folks skatteforpliktelser. Bevilgningene til skatteetaten må derfor økes. Etaten trenger dessuten midler til å møte nye utfordringer knyttet til økonomisk internasjonalisering og internettbasert næringsvirksomhet. Vi kan regne med at skatteyterne vil bli mer mobile og at skatteplanleggerne får større kompetanse i årene som kommer.

Disse medlemmer vil derfor øke bevilgningene til drift i Skatteetaten med 12 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til sin innstilling til omorganiseringen av Toll- og avgiftsetaten, der Sosialistisk Venstreparti går inn for å opprettholde enkelte distriktsenheter, og foreslår en bevilgning på 3 mill. kroner til dette.

Økningene finansieres gjennom kutt i bevilgningen til drift av departementet.

Disse medlemmer foreslår at rammeområde 22 bevilges med 29 393 168 000 kroner, som er det samme som Regjeringen foreslår.

3.2.22.2.5 *Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet*

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett, og foreslår at bevilgningene under ramme 22 settes til 21 618 168 000 kroner. Dette er 7 775 000 000 kroner mindre enn Regjeringens forslag.

Dette medlem går mot innføring av den generelle momskompensasjon for kommunesektoren som Regjeringen foreslår. Dette medlem foreslår å øke bevilgningene til innsats mot svart økonomi med 25 mill. kroner.

Dette medlem viser til sin innstilling til omorganiseringen av Toll- og avgiftsetaten, der Senterpartiet går inn for å opprettholde enkelte distriktsenheter, og foreslår en bevilgning på 3 mill. kroner til dette.

Økningene finansieres gjennom kutt i bevilgningen til drift av departementet.

3.2.22.2.6 *Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet*

Komiteens medlem fra Kystpartiet foreslår en ramme på 21 823 168 000 kroner, som er

7 570 000 000 kroner mindre enn Regjeringens forslag, jf. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1-11 (2003-2004).

Dette medlem mener at det er viktig å desentralisere statsadministrasjonen. Dette medlem har vært og er fremdeles i mot den sentraliseringen som skjer innenfor skattevesenet.

Dette medlem viser til at det på grunn av økt turisme, mobilitet, innvandring og Schengen-samarbeidet er et stort behov for et effektivt tollvesen. Dette medlem viser til den siste tidens metanolskandaler, som viser at det er et stort behov for flere stillinger innenfor tollvesenet. Hver tollkontrollør brin-

ger i gjennomsnitt inn 14 ganger mer i inntekt til staten enn statens bruttokostnader ved stillingen. Dette medlem foreslår at det opprettes 200 nye stillinger innen tollvesenet. Dette koster om lag 110 mill. kroner på årsbasis, og det forventes at disse stillingene vil øke tollinntektene med minst 550 mill. kroner.

Dette medlem mener at tilskuddet til EU-opplysning er for lavt til i det hele tatt å være med på å dekke utrednings- og informasjonsbehovet som en fortsatt og forsterket EU-tilpassing medfører. Derfor bør bevilgningen dobles i forhold til Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2004.

3.2.22.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 22

Tabell 3.44 Forslag til netto rammesum for rammeområde 22

(alle tall i 1 000 kroner)

Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11	29 393 168	-
H, KrF og V	29 242 168	-151 000
A	21 764 868	-7 628 300
FrP	28 899 697	-493 471
SV	29 393 168	0
Sp	21 618 168	-7 775 000
Kp	21 823 168	-7 570 000

3.2.23 Rammeområde 23 (Skatter og avgifter), under finanskomiteen

3.2.23.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.45

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
Inntekter rammeområde 23 (i hele tusen kroner)		
5501	Skatter på formue og inntekt	132 550 000
5506	Avgift av arv og gaver	1 234 000
5507	Skatt og avgift på utvinning av petroleum	80 700 000
5508	Avgift på utslipp av CO ₂ i petroleumsvirksomhet på kontinentalsokkelen	3 600 000
5511	Tollinntekter	1 486 000
5521	Merverdiavgift og avgift på investeringer mv.	134 800 000
5526	Avgift på alkohol	9 124 000
5527	Vinmonopolavgiften m.m.	12 300
5531	Avgift på tobakkvarer	7 561 000
5536	Avgift på motorvogner m.m.	34 701 000
5537	Avgifter på båter mv.	169 000
5541	Avgift på elektrisk kraft	4 420 000
5542	Avgift på mineralolje mv.	972 000
5543	Miljøavgift på mineralske produkter mv.	4 311 000
5545	Miljøavgifter i landbruket	40 000
5546	Avgift på sluttbehandling av avfall	569 000
5547	Avgift på helse- og miljøskadelige kjemikalier	6 000
5548	Miljøavgift på klimagasser	63 000
5555	Sjokolade- og sukkervareavgift	991 000
5556	Avgift på alkoholfrie drikkevarer m.m.	948 000
5557	Avgift på sukker	258 000
5559	Avgift på drikkevareemballasje	791 000

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
5565	Dokumentavgift	3 269 000
5571	Totalisatoravgift	92 500
5577	Avgift til staten av apotekenes omsetning (jf. kap. 751)	136 027
5578	Avgift på farmasøytiske spesialpreparater (jf. kap. 750)	110 429
5583	Særskilte avgifter mv. i bruk av frekvenser	117 000
5700	Folketrygdens inntekter	151 630 000
Sum inntekter rammeområde 23		574 661 256
Sum netto rammeområde 23		-574 661 256

3.2.23.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.23.2.1 Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet og foreslår at rammeområde 23 bevilges med -575 982 756 000 kroner, som gir 1 321 500 000 kroner i høyere inntekter enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.23.2.2 Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet foreslår å bevilge -579 416 256 000 kroner under rammeområde 23, som gir 4 755 000 000 kroner høyere inntekter enn det som følger av Regjeringens forslag.

Disse medlemmer viser til Budsjett-innst. S. nr. 1 (2003-2004) og Innst. O. nr. 20 (2003-2004) for en nærmere gjennomgang av Arbeiderpartiets prioriteringer innen rammeområde 23.

3.2.23.2.3 Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 23 settes til 556 912 456 000 kroner, som er en inntektsreduksjon i forhold til Regjeringen på 17 748 800 000 kroner.

Disse medlemmer viser til Budsjett-innst. S. nr. 1 (2003-2004) og Innst. O. nr. 20 (2003-2004) for en nærmere gjennomgang av Fremskrittspartiets prioriteringer innen rammeområde 23.

3.2.23.2.4 Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til Budsjett-innst. S. nr. 1 (2003-2004) og Innst. O. nr. 20 (2003-2004) for detaljene i Sosialistisk Venstrepartis skatte- og avgiftsopplegg.

Disse medlemmer foreslår at ramme 23 settes til -578 336 256 000 kroner som er 3 675 000 000 kroner mindre enn Regjeringens forslag.

3.2.23.2.5 Merknader fra komiteens medlemmer fra Senterpartiet

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett, og foreslår at ramme 23 settes til 580 283 256 000 kroner. Dette er 5 622 000 000 kroner mer enn Regjeringens forslag.

3.2.23.2.6 Merknader fra komiteens medlemmer fra Kystpartiet

Komiteens medlemmer fra Kystpartiet foreslår en ramme på -566 407 531 000 kroner, som er 8 253 725 000 kroner mer enn Regjeringens forslag, jf. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1-11 (2003-2004).

Dette medlemmer viser til Budsjett-innst. S. nr. 1 (2003-2004) og Innst. O. nr. 20 (2003-2004) for en nærmere gjennomgang av Kystpartiets prioriteringer innenfor ramme 23.

3.2.23.3 OPPSUMMERING AV FORSLAGENE TIL RAMESUMMER FOR RAMMEOMRÅDE 23

Tabell 3.46 Forslag til netto rammesum for rammeområde 23

(alle tall i 1 000 kroner)		
Forslag fra:	Forslag til netto rammesum:	Avvik fra St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11	-574 661 256	-
H, KrF og V	-575 982 756	-1 321 500
A	-579 416 256	-4 755 000
FrP	-556 912 456	17 748 800
SV	-578 336 256	-3 675 000
Sp	-580 283 256	-5 622 000
Kp	-566 407 531	8 253 725

3.2.24 Rammeområde 24 (Utbytte m.m.), under finanskomiteen

3.2.24.1 SAMMENDRAG

Tabell 3.47

Kap.	Formål:	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11
Inntekter rammeområde 24 (i hele tusen kroner)		
5316	Kommunalbanken AS	13 800
5616	Renter og utbytte i Kommunalbanken AS	32 400
5625	Renter og utbytte fra Nytt innovasjons- og internasjonalselskap (jf. kap. 2421 og 5325)	487 000
5630	Aksjer i Norsk Eiendomsinformasjon as	8 500
5631	Aksjer i A/S Vinmonopolet	25 102
5651	Aksjer i selskaper under Landbruksdepartementet	750
5652	Innskuddskapital i Statskog SF	8 500
5656	Aksjer i selskaper under NHDs forvaltning (jf. kap. 950 og 3950)	6 901 800
5680	Utbytte fra statsforetak under Olje- og energidepartementet	450 000
5685	Aksjer i Statoil ASA	5 133 000
5692	Utbytte av statens kapital i Den nordiske investeringsbank	64 000
Sum utgifter rammeområde 24		0
Sum inntekter rammeområde 24		13 124 852
Sum netto rammeområde 24		-13 124 852

3.2.24.2 KOMITEENS MERKNADER

3.2.24.2.1 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre*

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet og foreslår at rammeområde 24 bevilges med 13 854 852 000 kroner, som er 730 000 000 kroner høyere enn det som følger av Regjeringens forslag.

3.2.24.2.2 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet foreslår å bevilge -13 137 452 000 kroner under rammeområde 24, som gir 12 600 000 kroner høyere inntekter enn det som følger av Regjeringens forslag.

Disse medlemmer viser til Budsjett-innst. S. nr. 1 (2003-2004) og Innst. O. nr. 20 (2003-2004) for en nærmere gjennomgang av Arbeiderpartiets prioriteringer innen rammeområde 24.

3.2.24.2.3 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet*

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår at ramme 24 settes til

12 419 852 000 kroner, som er en inntektsreduksjon i forhold til Regjeringen på 705 000 000 kroner.

3.2.24.2.4 *Merknader fra komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti*

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, og foreslår at ramme 24 settes til -12 924 852 000 kroner som er 200 000 000 kroner mer enn Regjeringens forslag.

3.2.24.2.5 *Merknader fra komiteens medlem fra Senterpartiet*

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett, og foreslår at bevilgningene under ramme 24 settes til 12 172 052 000 kroner. Dette er det samme som Regjeringens forslag.

3.2.24.2.6 *Merknader fra komiteens medlem fra Kystpartiet*

Komiteens medlem fra Kystpartiet foreslår en ramme på 13 124 852 000 kroner, som er det samme som Regjeringens forslag, jf. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1-11 (2003-2004).

Komité	Nr	St.prp. nr. 1 med Tillegg nr. 1-11		H, KrF og V	A	FrP ¹⁾	SV	Sp	Kp
	22	Finansadministrasjon mv.	29 393 168	29 242 168 (-151 000)	21 764 868 (-7 628 300)	28 899 697 (-493 471)	29 393 168 (0)	21 618 168 (-7 775 000)	21 823 168 (-7 570 000)
	23	Skatter og avgifter	-574 661 256	-575 982 756 (-1 321 500)	-579 416 256 (-4 755 000)	-556 912 456 (+17 748 800)	-578 336 256 (-3 675 000)	-580 283 256 (-5 622 000)	-566 407 531 (+8 253 725)
	24	Utbytte mv.	-13 124 852	-13 854 852 (-730 000)	-13 137 452 (-12 600)	-12 419 852 (+705 000)	-12 924 852 (+200 000)	-13 124 852 (0)	-13 124 852 (0)
		Sum før lånetransaksjoner og overføring til/fra Statens Petroleumsfond	-75 721 000	-75 721 000 (0)	-75 721 000 (0)	-71 382 585 (+4 338 415)	-73 673 308 (+2 047 692)	-72 322 557 (+3 398 443)	-55 653 949 (+20 067 051)

¹⁾ Fremskrittspartiet foreslår i kapittel 9 i denne innstilling dessuten bevilgning til nytt rammeområde 25 Utenlandsbudsjett.

Komiteen viser til at forslaget fra komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, med subsidiær støtte fra komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, jf. budsjettavtale under punkt 3.1.2.2, har tilslutning fra et flertall i komiteen.

Dette forslaget er ført til kapittel 12 Komiteens tilråding. De øvrige fraksjoners forslag er ført til kapittel 11 Forslag fra mindretall.

4. STATS BANKENE

4.1 Statsbankene - utlånsrammer

4.1.1 Sammendrag fra St.prp. nr. 1 (2003-2004) Gul bok

Tabellen nedenfor viser faktiske innvilgninger av nye lån i 2002, saldert budsjett for 2003 og forslag til innvilgningsrammer for 2004 for statsbanker med utlånsramme.

Tabell 4.1 Lånerammer for statsbankene i 2002, 2003 og 2004

Statsbank	Mill. kroner		
	Regnskap 2002	Saldert budsjett 2003	Forslag 2004
Statens lånekasse for utdanning	9 590	9 921	11 268
Husbanken	13 000	14 500 ¹⁾	13 500 ¹⁾
SND	2 109	2 650	1 950
Lavrisikoorrdningen ¹⁾	1 499	1 500	1 500
Risikolåneordningene			
- Distriktsrettede	506	500	350
- Landsdekkende	104	150	100
Distriktsrettet ordning		500 ²⁾	0
Sum	24 699	27 071	26 718

¹⁾ 0,5 mrd. kroner er øremerket låneramme til etablering av sykehjemsplasser, eldreboliger og rehabiliteringsplasser i utlandet.

²⁾ Ordningen ble utvidet med 400 mill. kroner til 900 mill. kroner i Revidert nasjonalbudsjett 2003 (ansvarlige lån til såkornfond).

Kilde: Finansdepartementet

For 2004 legges det til grunn en total innvilgningsramme for statsbankene på 26 718 mill. kroner. Dette innebærer en reduksjon på 353 mill. kroner, eller 1,3 pst., i forhold til 2003. Reduksjonen skyldes i hovedsak reduserte lånerammer for Husbanken på 1 000 mill. kroner og bortfall av engangsbevilgning på 500 mill. kroner til distriktsrettet ordning under SND. Dette motsvares delvis av økt anslag for låneinnvilgninger for Statens lånekasse for utdanning på 1 347 mill. kroner.

Regjeringen foreslår at utlånsrammen for SNDs lavrisikolåneordning videreføres med 1 500 mill. kroner

og at lånerammen for SNDs landsdekkende risikolåneordning settes til 100 mill. kroner. Anslag for innvilgninger av nye lån i Statens lånekasse for utdanning settes til 11 268 mill. kroner, mens anslag for innvilgninger av nye lån under SNDs distriktsrettede risikolåneordning settes til 350 mill. kroner.

Regjeringen foreslår at Husbankens utlånsramme settes til 13 500 mill. kroner. Innenfor ordningen med oppføringslån skal Husbanken prioritere bygging av nøkterne boliger med god kvalitet, samt tilgjengelighet og gode miljøstandarder. Regjeringen vil bygge videre

på Startlånet som er en ordning for husstander med boligetableringsproblemer. 500 mill. kroner av lånerammen er øremerket til etablering av sykehjemsplasser, eldreboliger og rehabiliteringsplasser i utlandet.

4.1.2 Komiteens merknader

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet og slutter seg til å øke lånerammen til Husbanken med 1 mrd. kroner for 2004 ut over Regjeringens forslag.

Disse medlemmer slutter seg for øvrig til Regjeringens opplegg til lånerammer og lånebetingelser for statsbankene for 2004, og viser til behandlingen av statsbankopplegget i de respektive fagkomitéinnstillingene under de aktuelle kapitler og poster.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Husbankens ordning med lån til oppføring av nye boliger og til utbedring av eksisterende boliger, er et generelt virkemiddel som fremmer høy boligbyggig, effektiv ressursbruk og virksom konkurranse i lånemarkedet. Disse medlemmer viser til at Regjeringen foreslår å redusere utlånsramma i Husbanken med 1 mrd. kroner. Arbeiderpartiet ønsker ikke at Husbanken skal bremse boligbyggingen og foreslår derfor å øke lånerammen med 2,5 mrd. kroner til 16 mrd. kroner. Disse medlemmer er av den oppfatning at en så markant økning i utlånsramma i Husbanken vil ha mye å si for sysselsetting i byggebransjen. Disse medlemmer viser til budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet og vil subsidiært slutte seg til forslaget om å øke lånerammen til

Husbanken med 1 mrd. kroner for 2004 ut over Regjeringens forslag.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til behandlingen i de respektive fagkomitéinnstillingene under de aktuelle kapitler og poster.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti foreslår å øke Husbankens lånerammer med 2,5 mrd. kroner, og viser i denne sammenheng til sine merknader under avsnitt 3.2.6 foran. Disse medlemmer går også mot ordningen med omdanningsstipend i Lånekassa. Disse medlemmer øker i tillegg det offentlige mulighet til å bruke det å stille kapital til rådighet som virkemiddel for å oppnå definerte mål innenfor distriktpolitikken, næringspolitikken og utdanningspolitikken. Det vises i denne sammenheng til merknader om de aktuelle rammeområder.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Kystpartiet viser til disse medlemmers respektive forslag om omfattende bedringer i rammebetingelser for bygging og utbedring av bolig, næringspolitikken og distriktpolitikken. Disse medlemmer foreslår at Husbankens låneramme økes med 2 mrd. kroner ut over Regjeringens forslag. Disse medlemmer foreslår videre at lånerammen for distriktsrettet risikolån over SND økes med 800 mill. kroner. Disse medlemmer viser forøvrig til nærmere omtale av disse forslagene under de enkelte rammeområder i denne innstilling, og i de aktuelle innstillingene fra fagkomiteene.

5. BESTILLINGSFULLMAKT, TILSAGNSFULLMAKT OG GARANTIFULLMAKT

5.1 Sammendrag fra St.prp. nr. 1 (2003-2004) Gul bok

Tabell 7.1 i Gul bok gir oversikt over bestillingsfullmakter og tilsagnsfullmakter:

Tabell 7.1 Oversikt over bestillingsfullmakter og tilsagnsfullmakter (i hele 1000 kroner)

Kap.	Betegnelse	Bestillingsfullmakter	Tilsagnsfullmakter
116	Deltaking i internasjonale organisasjoner:		
	Finansordningen i det utvidede EØS		600 000
	Norsk finansieringsordning i det utvidede EØS		600 000
161	Næringsutvikling:		
	Nærings- og handelstiltak		100 000
	Finansieringsordning for utviklingstiltak		1 500 000
	Institusjonsutvikling i utviklingsland		80 000
163	Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter:		
	Humanitær bistand og menneskerettigheter	25 000	
164	Fred, forsoning og demokrati:		
	ODA-godkjente land på Balkan og andre ODA-godkjente OSSE-land	20 000	
170	FN-organisasjoner mv.:		
	Verdens matvareprogram (WFP)	10 000	

Kap.	Betegnelse	Bestillings- fullmakter	Tilsagns- fullmakter
197	Bistand til ikke-ODA-godkjente land og internasjonale miljøtiltak: Tilskudd til atomsikkerhetstiltak, prosjektsamarbeidet med Russland/SUS og handlingsplanen for søkerlandene til EU		210 000
202	Læringscenteret: Tilskudd til læremidler mv.		20 000
226	Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen: Spesielle driftsutgifter		100 000
248	Særskilte IKT-tiltak i utdanningen: Spesielle driftsutgifter		25 000
270	Studier i utlandet og sosiale formål for elever og studenter: Tilskudd til bygging av studentboliger		170 000
285	Norges forskningsråd: Forskningsformål		37 500
320	Allmenne kulturformål: Nasjonale kulturbygg		176 300
322	Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom: Utsmykking av offentlige bygg		8 300
440	Politidirektoratet - politi- og lensmannsetaten: Driftsutgifter	40 000	
551	Regional utvikling og nyskaping: Næringsrettede utviklingstiltak, kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift		205 000
	Transportstøtte		200 000
581	Bolig- og bomiljøtiltak: Tilskudd til boligkvalitet		20 100
	Tilskudd til etablering, utbedring og utleieboliger		211 000
586	Tilskudd til omsorgsboliger og sykehjemsplasser: Oppstartingsstilskudd		1 512 700
621	Tilskudd som forvaltes av Sosial- og helsedirektoratet: Tilskudd til omsorgstjenester		1 000
	Tilskudd til døvblinde og døve		7 000
	Nasjonalt folkehelseinstitutt: Driftsutgifter	4 000	
	Formidlingsvirksomhet	70 000	
920	Norges forskningsråd: Tilskudd		140 000
1062	Kystverket: Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	3 000	
	Trafikksentral Nord-Norge	15 000	
	Tilskudd til fiskerihavneanlegg		20 000
1115	Mattilsynet: Driftsutgifter	37 000	
1148	Naturskade, erstatninger og sikring: Tilskudd til sikringstiltak m.m.		2 000
	Naturskade, erstatninger		55 000
1350	Jernbaneverket: Drift, vedlikehold og investeringer	650 000	
1380	Post- og teletilsynet: Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	4 000	
1400	Miljøverndepartementet: Miljøtiltak i nikkilverkene på Kola		124 200
1426	Statens naturoppsyn: Skjærgårdsparker mv.	2 000	
1427	Direktoratet for naturforvaltning: Statlige erverv, båndlegging av friluftsområder		11 200

Kap.	Betegnelse	Bestillings- fullmakter	Tilsagns- fullmakter
	Statlige erverv, fylkesvise verneplaner		51 000
	Statlige erverv, barskogvern		20 200
	Statlige erverv, nasjonalparker		58 200
	Overføring til skogvern under Jordfondet		40 000
	Tilskudd til naturinformasjonssenter		2 000
1429	Riksantikvaren:		
	Vern og sikring av fredete og bevaringsverdige kulturminner og kulturmiljøer		16 500
	Brannsikring og beredskapstiltak		2 000
1441	Statens forurensningstilsyn:		
	Oppryddingstiltak	20 000	
1465	Statens kjøp av tjenester i Statens kartverk:		
	Betaling for statsoppdraget	90 000	
1594	Arbeidsmarkedstiltak:		
	Ordinære arbeidsmarkedstiltak		420 848
	Spesielle arbeidsmarkedstiltak		561 304
1700	Forsvarsdepartementet:		
	Forskning og utvikling		5 000
1725	Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben:		
	Driftsutgifter	50 000	
1731	Hæren:		
	Driftsutgifter	887 000	
1732	Sjøforsvaret:		
	Driftsutgifter	400 000	
1733	Luftforsvaret:		
	Driftsutgifter	1 500 000	
1760	Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg:	125 000	
	Driftsutgifter		
	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	27 834 000	
1790	Kystvakten:		
	Driftsutgifter	45 000	
1791	Redningshelikoptertjenesten:		
	Driftsutgifter	80 000	
1820	Norges vassdrags- og energidirektorat:		
	Tilskudd til sikringstiltak		2 500
1825	Omlagging av energibruk og energiproduksjon:		
	Overføring til Energifondet		130 000
	Naturgass		20 000
1830	Energiforskning:		
	Norges forskningsråd		33 000
2421	Nytt innovasjons- og internasjonaliseringsselskap:		
	Nyskaping, fond		1 000
	Forsknings- og utviklingskontrakter		100 000

Kilde: Finansdepartementet

For 2004 bes det om fullmakt til å gi nye garantier innenfor følgende totale garantirammer under disse ordningene:

Utenriksdepartementet

Import fra U-land 50 mill. kroner

Nærings- og handelsdepartementet

Nytt innovasjons- og internasjonaliseringsselskap 300 mill. kroner

GIEK

- Alminnelig garantiordning 40 000 mill. kroner

- eksport/investering i U-land 1 500 mill. kroner

Samferdselsdepartementet

Ferger i riksvegsamband	1 136 mill. kroner
-------------------------------	--------------------

Finansdepartementet

Den nordiske investeringsbank

- Grunnkapital til Den nordiske investeringsbank	716 mill. euro
- Prosjektinvesteringsslån	341 mill. euro
- miljølån	63,5 mill. euro

Det vises for øvrig til spesifisert oversikt over statens garantiansvar og utbetalinger i 2002 i St.meld. nr. 3 (2002-2003) Statsrekneskapsen medrekna folketrygda for 2002, vedlegg 4.

Økonomireglementet for staten med tilhørende utfyllende bestemmelser fastsetter normalvilkår for statlige garantier. Normalvilkårene er basert på tidligere generelle behandlinger i Stortinget av garantisaker, senest på grunnlag av Dokument nr. 3:6 (1995-1996), jf. Innst. S. nr. 218 (1995-1996). Stortinget har imidlertid akseptert unntak fra normalvilkårene for flere av de eksisterende ordningene. Det forutsettes at de tidligere godtatte unntakene kan legges til grunn også for garantier som gis i 2004. De nærmere vilkårene for de enkelte garantiordningene er for øvrig omtalt i departementenes fagproposisjoner.

5.2 Komiteens merknader

Komiteen tar dette til orientering og viser når det gjelde bestillings-, tilsagns- og garantifullmakter også til merknader i de respektive fagkomitéinnstillingene.

6 GJENNOMFØRINGEN AV INNEVÆRENDE ÅRS BUDSJETT OG UTVIKLINGS-TREKK PÅ STATSBUJSJETTETS UTGIFTSSIDE 1994-2003

6.1 Sammendrag fra St.prp. nr. 1 (2003-2004) Gul bok

Anslag på regnskap til utgiftsbevilgninger på statsbudsjettet for 2003 utgjør 838,6 mrd. kroner. Da er lånetransaksjoner og overføringer fra Statens petroleumsfond inkludert. Dette er en økning på 7,3 mrd. kroner i forhold til det budsjettet som Stortinget vedtok i fjor høst.

Siden saldert budsjett har anslag på utgiftene økt med 5,1 mrd. kroner, utenom utgifter til petroleumsvirksomheten, lånetransaksjoner og overføring til Statens petroleumsfond. Av denne utgiftsøkningen på 5,1 mrd. kroner skyldes 1,3 mrd. kroner vedtak i Stortinget før Revidert nasjonalbudsjett 2003. Stortingets behandling av bevilgningsendringer i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2003 og trygdeoppgjøret reduserte utgiftene med 0,1 mrd. kroner utenom dagpenger. Økte anslag på dagpenger og renteutgifter har siden saldert budsjett økt med henholdsvis 2,8 mrd. kroner og 1,1 mrd. kroner.

Anslaget for utlån, aksjetegning mv. er økt med 5,2 mrd. kroner siden saldert budsjett, hvorav 2,5 mrd. kroner skyldes utlån til forvaltning av statlig eierskap,

mens økt fondskapital i Fondet for forskning og nyskaping utgjør 1,8 mrd. kroner. I tillegg er det bevilget 1,0 mrd. kroner i økte utlån til Den Norske Stats Husbank. Imidlertid er utlån til boliglån for statsansatte redusert med 1,0 mrd. kroner. Den øvrige netto endringen i utlån, aksjetegning mv. utgjør 0,9 mrd. kroner. Forventet nedbetaling av statsgjeld i 2003 anslås uendret i forhold til saldert budsjett 2003, dvs. 5,0 mrd. kroner.

De samlede inntektene på statsbudsjettet for 2003 anslås nå til 818,7 mrd. kroner. Da er lånetransaksjoner og overføringer fra Statens petroleumsfond inkludert. Dette er en økning på 13,1 mrd. kroner i forhold til det budsjettet som Stortinget vedtok i fjor høst.

Inntekter utenom petroleumsinntekter, lånetransaksjoner og overføring fra Statens petroleumsfond anslås nå å bli 19,0 mrd. kroner lavere enn i saldert budsjett.

Anslagene for skatter og avgifter fra Fastlands-Norge er redusert med 16,5 mrd. kroner siden saldert budsjett.

Bevilgningene for utbytte er i 1. halvår samlet sett økt med 0,7 mrd. kroner. Denne økningen skyldes endrede resultatanslag for Norsk Hydro ASA, Telenor ASA, Kongsberg Gruppen ASA og Statkraft SF. Denne økningen motvirkes i noen grad av redusert utbytte fra Arcus AS. Anslaget for renteinntekter er redusert med 3,6 mrd. kroner. Nedgangen skyldes både reduserte renteinntekter fra Statsbankene og fra statskassens foliokonto i Norges Bank.

Anslaget under kap. 5309 Tilfeldige inntekter forventes å bli 1 mrd. kroner lavere enn budsjettet. Hovedårsaken er at salget av Vestbanetomta ikke kan gjennomføres som planlagt i 2003. Anslaget for andre inntekter økes samlet sett med 1,4 mrd. kroner i forhold til saldert budsjett 2003. Dette skyldes i hovedsak økte inntekter til refusjon av ODA-godkjente utgifter og støtte til skipsbygging.

Tilbakebetalinger mv. av lån forventes nå å bli 67,7 mrd. kroner, som er 10,9 mrd. kroner høyere enn saldert budsjett. Hovedårsaken er salg av aksjer i Telenor ASA.

Folketrygdens inntekter og utgifter er inkludert i statsbudsjettet. Folketrygdens finansieringsbehov, som framkommer ved at folketrygdens inntekter bare delvis finansierer folketrygdens utgifter, dekkes ved et statstilskudd gitt gjennom et eget vedtak. Ved salderingen av statsbudsjettet høsten 2002 samtykket Stortinget i at det anslåtte finansieringsbehovet på 65,8 mrd. kroner ble dekket.

Tilleggsbevilgninger som er vedtatt hittil i år, øker utgiftene under folketrygden med 5,5 mrd. kroner. For 2. halvår legges det til grunn en netto økning i bevilgningene på 0,7 mrd. kroner under folketrygden. Folketrygdens inntekter fra trygdeavgiften og arbeidsgiver-

avgiften anslås å bli 1,0 mrd. kroner lavere enn lagt til grunn i saldert budsjett. Folketrygdens finansieringsbehov anslås derfor nå til 73,0 mrd. kroner. Det vil bli fremmet et forslag til vedtak på finansieringsbehovet basert på anslagsendringer gjennom året, i nysalderingsproposisjonen senere i høst.

Nettoinntektene fra petroleumsvirksomhet anslås nå å bli 6,9 mrd. kroner lavere enn lagt til grunn i saldert budsjett. Statsbudsjettets netto kontantstrøm skal etter lov om Statens petroleumsfond i sin helhet overføres til fondet.

I henhold til retningslinjene for Petroleumsfondet, jf. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 10 (1995-1996), skal det ved framleggelsen av Gul bok for det kommende år vurderes om det er nødvendig å fremme egen proposisjon med forslag til endringer i kap. 5800 Overføring fra fondet, eller om dette kan vente til nysalderingen. Kap. 5800 skal økes hver gang det vedtas svekkelser av budsjettbalansen, f.eks. gjennom tilleggsbevilgninger som ikke dekkes av avsetningen for tilleggsbevilgninger under kap. 2309. Samlet overføring fra fondet er i saldert budsjett fastsatt til 34,8 mrd. kroner. Det oljekorrigerte underskuddet for 2003 anslås nå til 59,0 mrd. kroner, eller 24,2 mrd. kroner høyere enn bevilget beløp. Det er i anslag på regnskap for 2003 lagt til grunn at anslag på tilleggsbevilgninger på utgiftssiden som vil bli fremmet i 2. halvår, dekkes ved reduserte avsetninger for ymse utgifter. Det er imidlertid lagt til grunn at reduserte inntektsbevilgninger på 1,0 mrd. kroner ikke dekkes inn. Dette skyldes at bevilgningen på kap. 5309 Tilfeldige inntekter reduseres med 1,0 mrd. kroner, hovedsakelig som følge av utsatt salg av Vestbanetomta fra 2003 til 2004. Det er fortsatt usikkerhet knyttet til behovet for tilleggsbevilgninger i 2. halvår og dermed også anslaget for det oljekorrigerte underskuddet i 2003. Regjeringen vil derfor komme tilbake med oppdaterte anslag for, og eventuelt forslag om, endret overføring fra Petroleumsfondet til statskassen i nysalderingsproposisjonen for 2003.

Statsbudsjettet gjøres opp i balanse etter tilbakeføring fra Statens petroleumsfond. Statsbudsjettets finansieringsbehov vil derfor være knyttet til netto utlån og gjeldsavdrag på tidligere opptatte lån. Bruttofinansieringsbehov ble i saldert budsjett 2003 anslått til 25,7 mrd. kroner. Bruttofinansieringsbehovet anslås nå til 19,9 mrd. kroner.

Det er i proposisjonen videre redegjort for Statsregnskapet medregnet folketrygden for 1. halvår 2003. I kapittel 9 i proposisjonen er det redegjort for utviklingstrekk på statsbudsjettets utgiftsside 1994-2003.

6.2 Komiteens merknader

Komiteen tar Regjeringens omtale til orientering.

7. STATLIG ØKONOMISTYRING

7.1 Tiltak for å styrke økonomistyringen i staten

7.1.1 *Sammendrag fra St.prp. nr. 1 (2003-2004)* *Gul bok*

SAMORDNING AV RESSURSER INNENFOR STATLIG ØKONOMISTYRING

Finansdepartementet forbereder en samordning av eksisterende funksjoner innenfor statlig økonomisty-

ring i én virksomhet under departementet, jf. omtale i Gul bok 2003 (pkt. 7.1) og i St.prp. nr. 65 (2002-2003) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet medregnet folketrygden for 2003 (pkt. 3.15). Formålet med samordningen er å styrke den statlige økonomistyringen og forbedre ressursutnyttelsen på området. Som ledd i dette arbeidet legger Finansdepartementet opp til å etablere et Senter for statlig økonomistyring fra 1. januar 2004.

Senter for statlig økonomistyring vil være et forvaltningsorgan med funksjoner og oppgaver innenfor økonomistyring som i dag utføres av Finansdepartementet, Skattedirektoratet og 18 skattefogdkontorer. Samordningen vil berøre om lag 280 personer i de nevnte virksomhetene. Senteret vil bestå av en sentral enhet samlokalisert med Skattedirektoratet og seks regionkontorer lokalisert på steder der det i dag er skattefogdkontorer. Det legges opp til å etablere regionkontorer i Tromsø, Trondheim, Stavanger, Kristiansand, Drammen og Hamar. I tillegg vil det bli opprettholdt et kontor i Vadsø som skal utføre spesialfunksjoner under regionkontoret i Tromsø. Regionaliseringen av økonomitjenestene planlegges gjennomført over en toårsperiode, med fullføring innen utgangen av 2005.

Omstillingskostnadene knyttet til samordningen av virksomheten innen statlig økonomistyring vil bli begrenset med den omtalte organisasjonsmodellen. Dette skyldes bl.a. at det tas utgangspunkt i skatteetatens nåværende organisasjon. Det legges til grunn at tiltaket etter få år vil føre til en varig innsparing som samlet overstiger omstillingskostnadene. I Finansdepartementets fagproposisjon for 2004, nytt kap. 1631 Senter for statlig økonomistyring, omtales de budsjettmessige sidene av samordningen nærmere.

Det er i proposisjonen redegjort nærmere for saken.

REVISJON AV ØKONOMIREGELVERKET

Finansdepartementet har i 2002 og 2003 gjennomført den første samlede revisjonen av økonomiregelverket for staten siden det trådte i kraft i 1997. Det reviderte regelverket vil tre i kraft fra 1. januar 2004. Departementet har i arbeidet lagt vekt på aktiv brukermedvirkning gjennom referansegrupper og seminarer for departementene og underliggende virksomheter. Utkast til revidert regelverk har vært på høring i statsforvaltningen.

Finansdepartementet har tre hovedmålsettinger med revisjonen:

- Videreutvikling, bl.a. for å oppdatere regelverket i forhold til teknologisk utvikling og erfaringer siden regelverket trådte i kraft.
- Forenkling, gjennom endringer i struktur og oppbygging, samt reduksjon i regelomfang.
- Desentralisering og virksomhetstilpassning.

Det er i proposisjonen redegjort nærmere for revisjonen.

INNRRAPPORTERINGSLØSNING FOR STATSREGNSKAPET

Fra 1. januar 2003 ble det som generell ordning innført månedlig rapportering til statsregnskapet. Dette innebærer at statsregnskapet i større grad enn tidligere

holdes å jour gjennom regnskapsåret fordi rapporteringsløsninger er effektivisert. Finansdepartementet har lagt til rette for, og i 2003 tatt i bruk, internettbasert innsending av regnskapsrapporter til statsregnskapet. Denne rapporteringsformen kommer i tillegg til løsningen for elektronisk rapportering som ble tatt i bruk høsten 1999.

RAMMEAVTALER OM KONTOHOLDS- OG BETALINGSTJENESTER

Betalingsformidlingen for statlige virksomheter skjer gjennom statens konsernkontoordning. Ordningen gjelder for departementene og underliggende virksomheter og sikrer at statlige midler daglig samles i Norges Bank.

Finansdepartementet har i 2003 på vegne av staten inngått nye rammeavtaler om betalingstjenester og kontohold med henholdsvis Den norske Bank, Gjensidige NOR Sparebank og Nordea. I tillegg har Citibank fått tilsagn om at en rammeavtale for utenlandsbetalinger vil bli inngått under forutsetning av at banken videreutvikler enkelte funksjonelle løsninger. Avtalene løper til utgangen av 2004, med rett for staten til å forlenge dem med inntil 2 år. Rammeavtalene sikrer at virksomhetene får tilgang til tidsmessige og gode betalingstjenester hos bankene, i tillegg til at de forenkler anskaffelsesprosessen for virksomhetene.

7.1.2 *Komiteens merknader*

Komiteen tar Regjeringens omtale til orientering.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser for øvrig til behandlingen av Finansdepartementets fagprop., som blir behandla i Budsjett-innst. S. nr. 6 (2003-2004).

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti viser til Regjeringa sitt forslag om å reorganisere økonomienestene i skatteetaten. Disse medlemene var imot denne omorganiseringa og fremja forslag i revidert nasjonalbudsjett i tråd med det.

Disse medlemene vil peike på at dette er ei uforståeleg sentralisering av oppgåver som like godt kan gjerast desentralisert. Disse medlemene vil vise til at den leiande blesten i organisasjonstenkinga i statleg sektor dei siste åra har vore store regionkontor (store geografiske regionar) som struktureiningar. Regionaliseringa til dei store byane våre fører til urbanisering av makt og avgjerdsnivå. 170 arbeidsplassar vert flytta frå distrikt til byar, som følgje av denne omorganiseringa.

Disse medlemene vil understreke at ei regionalisering av avgjerdsnivåa vil vere med å tappe distrikta for folk med høg kompetanse, og ein svekkar breidda i høgkompetente fagmiljø. På sikt vil dette forverre rekrutteringa av kompetente fagfolk i distrikta, fordi ein må ha ei breidde i fagmiljøa for å kunne tilby attraktive arbeidsplassar for folk med høg kompetanse.

Disse medlemene er òg usikre på om etableringa av Statleg senter for økonomistyring er godt nok

budsjettert, og vil understreke at det gir grunn til uro om ei eventuell underbudsjettering skal "rettast opp" ved overføringar frå Skatteetaten. Disse medlemene vil difor følgje denne saka nøye.

7.2 *Administrativ omlegging av arbeidsgiveravgiften for statlige virksomheter*

7.2.1 *Sammendrag fra St.prp. nr. 1 (2003-2004)* *Gul bok*

Siden 1977 har staten hatt en forenklet ordning med sentral beregning av arbeidsgiveravgiften etter høyeste avgiftssats for ordinære statlige virksomheter. Formålet med ordningen var å effektivisere og forenkle lønns- og regnskapsarbeidet for statlige virksomheter bl.a. ved å utnytte IT-ressursene i statsregnskapet til å gjennomføre beregningen basert på virksomhetenes innsendte regnskapsrapporter. Beregningsgrunnlaget er brutto lønnsutgifter rapportert på standard driftsposter post 1 Driftsutgifter og post 21 Spesielle driftsutgifter. Nettobudsjetterte statlige virksomheter og andre virksomheter der lønnsutgifter budsjetteres på andre poster enn standard driftsposter, beregner arbeidsgiveravgiften helt eller delvis selv.

Utover begrensningen som ligger i at beregning gjøres på standard driftsposter, er det en svakhet at den sentrale beregningen gjøres til én sats. Dette innebærer at det ikke kan tas hensyn til arbeidstakers bosted, alder og lønnsnivå, slik næringslivet må gjøre i sine beregninger.

Fra 2004 gjennomføres en administrativ omlegging fra sentral beregning av arbeidsgiveravgiften til at statlige virksomheter selv beregner og fører arbeidsgiveravgiften i regnskapet. Virksomhetene benytter moderne lønns- og regnskapssystemer med standard funksjonalitet for beregning av arbeidsgiveravgiften. Lokal beregning av arbeidsgiveravgiften gir bedre grunnlag for kontroll og oppfølging av regnskap og budsjett på virksomhetsnivå. Etter departementets syn vil dette kunne bidra til administrativ forenkling.

Det legges opp til at statlige virksomheter som hovedregel skal følge de generelle reglene for beregning av arbeidsgiveravgiften, men fortsatt med forenklet oppgjør av avgiften. Dette innebærer at arbeidsgiveravgiften blir utgiftsført på virksomhetens utgiftskapittel og inntektsført under kap. 5700 Folkestrygdens inntekter post 72 Arbeidsgiveravgift i virksomhetens regnskapsrapport til statsregnskapet.

Høyeste avgiftssats har vært hovedregelen for statlige virksomheter, og det legges derfor ikke opp til noen overgangsordning fram til 2007. Det betyr at høyeste avgiftssats skal benyttes fra 2004, med unntak for Finnmark og Nord-Troms der nullsats skal benyttes. Dette gjelder også for de statlige helseforetakene. Departementet vil gjennom forskrifter og retningslinjer gi nærmere bestemmelser for beregning, oppgjør og regnskapsføring av arbeidsgiveravgiften i statlige virksomheter.

Omleggingen fra 2004 innebærer at arbeidsgiveravgiften også skal utgiftsføres og inntektsføres i samme regnskapsperiode som avgiften pådras. Dette er en end-

ring fra dagens sentrale beregning, der arbeidsgiveravgiften for årets to siste måneder blir postert til utgift og inntekt i neste års statsregnskap. For å unngå en oppblåsningseffekt i statsregnskapet i innføringsåret 2004, foreslås det at Finansdepartementet gis fullmakt til ikke å postere sentralt beregnet arbeidsgiveravgift for de to siste månedene i 2003 i statsregnskapet for 2004. Det vil bli redegjort for størrelsen på avgiftsbeløpene for november og desember 2003 i stortingsmeldingen om statsregnskapet for 2003. Det legges til grunn at endret periodisering av arbeidsgiveravgiften ikke vil påvirke statsbudsjettets og statsregnskapets nivå på de årlige utgifter og inntekter i særlig grad.

7.2.2 *Komiteens merknader*

Komiteen tar dette til orientering.

7.3 Nøytral merverdiavgift for statsforvaltningen

7.3.1 *Sammendrag fra St.prp. nr. 1 (2003-2004)* *Gul bok*

Fra 2006 legges det opp til innføring av en nettoordning for budsjettering og regnskapsføring av merverdiavgift for statsforvaltningen, jf. omtale i St.prp. nr. 1 (2003-2004) Skatte-, avgifts- og tollvedtak.

For å sikre en provenynøytral omlegging til en nettoordning, må alle budsjettposter justeres for utgifter til merverdiavgift som i dag ligger i budsjetttrammene. Det legges opp til at dette skal skje på et regnskapsmessig grunnlag. Regnskapsmessig grunnlag skal etableres gjennom endrede regnskapsrutiner fra 2004, slik at utgifter til merverdiavgift synliggjøres i regnskapene. Det legges vekt på at rutinen i 2004 innføres på en slik måte at den er enkel å administrere og er mest mulig robust i forhold til innføringen av nettoordningen i 2006. Regnskapssystemene som benyttes av virksomhetene er laget for å behandle merverdiavgift etter de krav som stilles gjennom merverdiavgiftsloven, og disse systemene kan relativt enkelt settes opp slik at merverdiavgiften registreres.

Det er Finansdepartementets vurdering at statlige virksomheter fra 2004 kan bruke regnskapssystemet til å ta ut rapporter som synliggjør regnskapsført merverdiavgift. De administrative konsekvensene av den regnskapsmessige omleggingen blir dermed begrenset.

Finansdepartementet vil gi nærmere retningslinjer overfor forvaltningen for hvordan den regnskapsmessige omleggingen fra 2004 skal gjennomføres. Regjeringen vil komme tilbake til et konkret forslag til en ordning med nettobudsjettering av merverdiavgift for ordinære forvaltningsorganer i statsbudsjettet for 2006.

7.3.2 *Komiteens merknader*

Komiteen tar dette til etterretning og slutter seg til Regjeringens forslag til fullmakt til postering av sentralt beregnet arbeidsgiveravgift, jf. forslag II under kapittel 12 Komiteens tilråding. Forslaget lyder:

"Fullmakt til postering av sentralt beregnet arbeidsgiveravgift

Som en overgangsordning ved administrativ omlegging av arbeidsgiveravgiften for statlige virksomheter, samtykker Stortinget i at Finansdepartementet kan unnlate å postere sentralt beregnet arbeidsgiveravgift for perioden november og desember 2003 i statsregnskapet for 2004."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet ved gjentatte anledninger har foreslått en generell momskompensasjonsordning for kommunene sammen med en nettoordning for budsjettering og regnskapsføring av merverdiavgift for statsforvaltningen. Disse medlemmer støtter Regjeringens forslag, men er ikke like tilfreds med at Regjeringen ikke legger opp til en gjennomføring før 2006.

8. OPPFØLGING AV STATSBUJSJETT-UTVALGETS UTREDNING

Komiteen viser til Gul bok, kapittel 10 Oppfølging av Statsbudsjettutvalgets utredning. Komiteen vedtok i møte 11. november 2003 å behandle nevnte kapittel i Budsjett-innst. S. nr. 6 (2003-2004) med avgiftelsesfrist 10. desember 2003.

9. ANDRE MERKNADER OG FORSLAG FREMSATT UNDER KOMITEENS BEHANDLING

9.1 Balanse i helseforetakene

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Kystpartiet, fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sørge for at kravet til balanse i helseforetakene forskyves fra 2004 til 2005."

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser for øvrig til budsjettavtalen mellom partene, jf. punkt 3.1.2.2

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Kystpartiet viser til disse partiers alternative statsbudsjett, og fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sørge for at kravet til balanse i helseforetakene forskyves fra 2004 til 2006."

Disse medlemmer slutter seg subsidiært til forslaget fra flertallet.

9.2 Miljøvennlig bruk av gass

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til budsjettavtalen mellom partene og fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget våren 2004 med forslag til hvordan man kan øke bruken av gass innenlands på en miljøvennlig måte. Innovasjonsselskapet i Grenland gis i oppdrag å etablere et nasjonalt gassteknologiprogram for å drive frem miljøvennlig bruk av gass til energiformål inkludert CO₂-håndtering. Det vurderes også en eventuell utvidelse av selskapets virksomhet til å omfatte bruk av gass i industrielle prosesser og løsninger for hydrogen som energibærer. Selskapet etableres i løpet av 2004. Det må snarest etableres en støtteordning for bygging av pilotanlegg for gasskraftverk med CO₂-håndtering, og partene ber Regjeringen legge frem sak for Stortinget om dette senest i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2004."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet viser til disse partiers respektive merknader og forslag i Budsjett-innst. S. nr. 9 (2003-2004), som er disse partiers primære syn når det gjelder bruk av gass.

Disse medlemmer slutter seg subsidiært til forslaget fra flertallet.

9.3 Ny næringsdrift i Årdal og Høyanger

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Senterpartiet og Kystpartiet, fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å ta aktivt del i arbeidet for å legge et grunnlag for ny næringsdrift i Årdal og Høyanger i forbindelse med store nedleggelse av industriarbeidsplasser. Det må tas initiativ overfor nåværende virksomheter, fremtidige eier- og investormiljøer og gjennom målrettede offentlige virkemidler."

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til budsjettavtale mellom partene, jf. punkt 3.1.2.2.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Kystpartiet viser til forslag nedenfor og slutter seg subsidiært til forslaget fra flertallet.

9.4 Modernisering av smelteverk i Høyanger og Årdal

Komiteens medlem fra Senterpartiet og Kystpartiet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen forhandle fram en avtale om myndighetsdeltakelse i modernisering av smelteverkene i Høyanger og Årdal."

9.5 Et utenlandsbudsjett

For å anskueliggjøre virkningen av Fremskrittspartiets finanspolitikk, og for å komme i møte de partier som mener at økt bruk av løpende oljeinntekter over det ordinære statsbudsjettet vil gi inflasjonspress og et høyere rentenivå, vil komiteens medlemmer

fra Fremskrittspartiet legge frem et utenlandsbudsjett ved siden av det ordinære statsbudsjettet.

En vesentlig og delvis avgjørende vektlegging av etterspørselssiden og "finanspolitiske indikatorer" ved behandlingen av statsbudsjettet legger en klar begrensning på offentlige utgifter selv om staten har penger å bruke. I dagens budsjettssystem med tabeller og indikatorutregninger regnes alle foreslåtte endringer av Regjeringens forslag til budsjettet å ha tilnærmet nøyaktig samme finanspolitiske virkning, helt uavhengig av den reelle situasjon. Dette er en åpenbar svakhet som både hindrer fornuftig pengebruk og en nyansert finanspolitisk debatt. Slik budsjettet i dag er satt opp skilles det ikke mellom kjøp av varer og tjenester fra utlandet og kjøp av varer og tjenester i Norge. For Norge er dette nå en betydelig hindring for en fornuftig disponering av den økonomiske velstand i et langsiktig perspektiv.

Disse medlemmer vil bruke utenlandsbudsjettet til å omplassere deler av statens finansformue (oljefondet) til realformue ved hjelp av investeringer i realkapital, forskning og utdanning. Noen få tiltak er ekstraordinære og vil bidra til å bedre tilbudssiden i økonomien samt redusere presset på det norske helsevesen.

Utenlandsbudsjettet viser bruk av penger som ikke har direkte virkning på den innenlandske økonomien. De som er mot vår bruk av oljeinntekter til realinvesteringer fordi det angivelig skal ha uheldige virkninger på norsk økonomi via innenlandsk etterspørsel, kan ikke ha de samme motforestillingene mot de samme realinvesteringer når disse settes opp i et eget utenlandsbudsjett.

Makroøkonomisk vil utenlandsbudsjettet isolert sett medføre en viss reduksjon i Norges eksportoverskudd. Dette kan bli motvirket av økt privat sparing som følge av økt privat disponibel inntekt etter at skatte- og avgiftsnivået er senket. Nettovirkningen vil i så fall bli en reduksjon i eksportoverskuddet som har sin motpart i økt innenlandsk kapitaloppbygging.

Utenlandsbudsjettet vil i dagens system få inntekter gjennom overføringer fra petroleumsfondet.

For at et slikt budsjett skal kunne virke etter hensikten, må det etableres klare regler for hvilke typer utgifter som skal kunne betales fra dette budsjettet.

Avgrensninger kan være:

- ikke varige og langsiktige utgifter
- løpende driftsutgifter bør alltid være av en karakter, art eller form som kan avvikles i sin helhet etter maksimalt 3 år
- kjøp av utstyr skal ikke inngå i et vedvarende anskaffelsesprogram
- skal ikke muliggjøre flytting av andre midler fra innenlandsk til utenlandsk bruk ved at midler på utenlandsbudsjettet erstatter utgifter innenfor dagens ramme

Disse medlemmer forutsetter at det gjøres endringer i bevilgningsreglementet og at Riksrevisjonen

fører normal kontroll med at forutsetningene med eget utenlandsbudsjett ivaretas.

Disse medlemmer foreslår at utenlandsbudsjettet for 2004 skal omfatte følgende områder:

EUs rammeprogram for forskning

Disse medlemmer viser til at dette er kostnader forbundet med den norske kontingenten for neste år ved å være med på EUs sjettede rammeprogram for forskning. Disse medlemmer vil understreke betydningen av at Norge deltar i dette europeiske samarbeidsprosjektet innenfor forskningssektoren. De kostnadene som er forbundet med dette rammeprogrammet vil ikke ha innvirkning på norsk innenlandsøkonomi. På bakgrunn av dette foreslår disse medlemmer å bevilge disse midlene over utenlandsbudsjettet.

Tilskudd til kjøp av studier i utlandet

Disse medlemmer viser til betydningen av at norske studenter får gode rammebetingelser for å reise utenlands og studere ved kvalitetsmessig gode utdanningsinstitusjoner. Internasjonaliseringen som pågår innenfor høyere utdanning, der også GATS er en pådriver, gjør at det er viktig for Norge å satse på å tiltrække seg studenter og ikke minst sende norske studenter ut. Kostnadene som er forbundet med å studere i utlandet har ikke innvirkning på norsk innenlandsøkonomi. På bakgrunn av dette ønsker disse medlemmer å avsette ekstra midler på utenlandsbudsjettet for å stimulere flere norske studenter til å studere i utlandet. Fremskrittspartiet vil understreke betydningen av at spesielt talentfulle elever får mulighet til å utdanne seg ved toppinstitusjonene innenfor høyere utdanning på verdensbasis, selv om kostnadene forbundet med å benytte seg av disse skolene er høye.

Kjøp av IKT-utstyr til universitet og høyskoler

Disse medlemmer viser til det behovet som er innenfor universitets- og høyskolesektoren når det gjelder nytt IKT-utstyr. Dette vil ikke ha noen innvirkning på norsk innenlandsøkonomi.

Kjøp av annet utstyr og tjenester til universitet og høyskoler

Disse medlemmer viser til det behovet som er innenfor universitet og høyskolesektoren når det gjelder kjøp av utstyr og tjenester. Dette vil ikke ha innvirkning på norsk innenlandsøkonomi.

Tilskudd til internasjonale utdanningsprogrammer

Disse medlemmer viser til at Norge deltar i en rekke internasjonale utdanningsprogram, og vil understreke betydning av at den norske utdanningen deltar sterkt i internasjonal sammenheng. Dette vil ikke ha innvirkning på norsk innenlandsøkonomi. På denne bakgrunn foreslår disse medlemmer å flytte bevilgningen tilskudd til internasjonale program til utenlandsbudsjettet.

Kjøp av utstyr til grunnskoler og videregående skoler

Disse medlemmer viser til det behovet som er i grunnskolen og den videregående skolen for oppdatert IKT-utstyr. Dette vil ikke ha innvirkning på norsk innenlandsøkonomi. På denne bakgrunn foreslår disse medlemmer å bevilge midler til kjøp av utstyr, i første rekke IKT-utstyr, i grunnskolen og den videregående opplæringen.

Kjøp av forskningsutstyr

Disse medlemmer viser til det store behovet som er i forskningssektoren for kjøp av relevant utstyr. Dette vil ikke ha nevneverdig innvirkning på norsk innenlandsøkonomi. På denne bakgrunn foreslår disse medlemmer å overflytte midler til kjøp av forskningsutstyr til utenlandsbudsjettet

Finansiering av norske militærstyrker i utlandet

Disse medlemmer viser til at Forsvaret bidrar med styrker i ulike oppdrag i utlandet. Dette kan være innsats gjennom FN-oppdrag eller NATO-oppdrag. Denne innsatsen medfører en belastning på forsvarsbudsjettet. Disse medlemmer mener denne aktiviteten bør belastes utenlandsbudsjettet. Ettersom dette er aktivitet som foregår utenlands og at det meste av materiellanskaffelser i forbindelse med denne aktiviteten skjer fra leverandører utenfor Norge, påvirker ikke dette innenlandsøkonomien. Det er også naturlig å finansiere denne aktiviteten utenfor rammen, slik at annen nødvendig aktivitet og anskaffelse i Forsvaret for øvrig ikke blir påvirket av den innsats Norge bidrar med i forbindelse med utenlandsoperasjoner.

Redningstjenesten, innkjøp av helikoptre og materiell

Disse medlemmer viser til at Redningstjenesten har behov for flere helikoptre for å styrke sitt arbeid med å redde liv. Redningstjenesten bør disponere egne helikoptre i flere norske byer. Helikopter produseres ikke i Norge og må følgelig kjøpes i utlandet. Dermed påvirker ikke dette innenlandsøkonomien.

Politiet, innkjøp av våpen og utstyr

Politiet har behov for mer våpen og utstyr.

Styrke næringslivets eksportinnsats

Disse medlemmer viser til at det er nødvendig å øke norske bedrifters konkurransevne og lønnsomhet i internasjonale markeder, med særlig vekt på små og mellomstore bedrifter. Disse medlemmer ønsker å øke disse mulighetene gjennom:

- markedsinformasjon
- bistand til enkeltbedrifter med små og mellomstore bedrifter som prioritert målgruppe
- bransje- og nettverkssamarbeid
- profilering av norsk næringsliv

Markedsføre Norge som turistland

Det er ledig kapasitet i reiselivsnæringen, og et betydelig rom for å ta imot flere turister i Norge. Det er

mangel på kunder som er problemet, og det vil i ethvert henseende være fornuftig å bedre kapasitetsutnyttelsen av det eksisterende næringsliv. Mange slike små og mellomstore bedrifter befinner seg i distriktene, og dette vil være god distriktspolitikk. Staten bør iverksette en omfattende reklamekampanje for Norge som turistland i utlandet.

Kampanje for å styrke internasjonal forståelse for sel- og hvalfangst

Disse medlemmer viser til at behovet for sel- og hvalfangst for å redusere disse dyrs beskatning av fiskeressurser er stort og voksende. For å sikre en bærekraftig fiskerinæring må vi beskatte sel og hval for å holde bestanden på et forsvarlig nivå. Den største hindring for en fornuftig beskatning er den internasjonale opinion og holdningene i den internasjonale hvalfangstkommisjon og diverse såkalte miljøorganisasjo-

ner. Disse medlemmer foreslår å organisere en kampanje for økt forståelse for beskatning av sel og hval ved bruk av norske utenriksstasjoner og profesjonelle informasjonsselskaper i flere land.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"a

I Bevilgningsreglementet § 5 Utgiftene gjøres følgende endring:

Nytt punkt 5 skal lyde:

Avdelingen for kjøp av varer og tjenester fra utlandet

b

I Stortingets vedtak av 16. oktober 2003 om statsbudsjettets fordeling til komiteene gjøres følgende endring/tillegg under finanskomiteen: Rammeområde 25 (Utenlandsbudsjett).

c

Under rammeområde 25 Utenlandsbudsjett bevilges for 2004 i henhold til oppstillingen nedenfor.

Inntekter	
(overført fra petroleumsfondet)	3 700 000 000
Utgifter	
EUs rammeprogram for forskning	570 000 000
Tilskudd til studier i utlandet	100 000 000
Kjøp av IKT-utstyr til universitet og høyskoler	100 000 000
Kjøp av annet utstyr og tjenester til universitet og høyskoler	100 000 000
Tilskudd til internasjonale utdanningsprogrammer	70 000 000
Kjøp av utstyr til grunnskoler og videregående skoler	100 000 000
Kjøp av forskningsutstyr	160 000 000
Finansiering av militærstyrker i utlandet	1 000 000 000
Redningstjenesten, kjøp av helikoptre og materiell	1 000 000 000
Politiet, innkjøp av våpen og utstyr	150 000 000
Styrke næringslivets eksportinnsats	100 000 000
Markedsføre Norge som turistland	200 000 000
Kampanje for å styrke internasjonal forståelse sel- og hvalfangst	50 000 000
Sum utenlandsbudsjett	3 700 000 000"

9.6 Opprettelse av og utvidelse av fond

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at på en del områder er forutsigbarhet og langsiktig planlegging spesielt viktig. Disse medlemmer ønsker å sikre forutsigbarhet og stabilitet gjennom fondsavkastning. Avkastningen av fondene skal finansiere prosjekter. Det er særlig viktig at det skapes stabile organisasjonsformer for slike fond.

9.6.1 Fond for energi- og petroleumsforskning

Disse medlemmer ser på petroleumsvirksomheten som en fremtidsrettet næring med fortsatt potensial for vekst og utvikling. Mye tyder på at olje- og gasssektoren blir en av Norges viktigste næringer i hele dette århundret, og vil være av stor betydning for en videre utvikling av vårt velferdssamfunn, sysselsetting og verdiskapning. Disse medlemmer vil påpeke at dette

langsiktige perspektivet gode rammebetingelser, blant annet å legge til rette for høyteknologisk utvikling i bransjen. Det er teknologisk utvikling som gir oss nye muligheter til å utvinne stadig større andeler av olje- og gassressursene på det enkelte felt ved at ressurser som er vanskeligere tilgjengelige kan utvinnes. Disse medlemmer mener at forutsigbarhet og grunnlag for langsiktig planlegging og gjennomføring av forskningsprosjekter bedre kan sikres gjennom fondsavkastning, enn gjennom ordinær budsjettbehandling der midler til forskning må konkurrere med midler til annen virksomhet, eksempelvis løpende driftsutgifter over statsbudsjettet. Disse medlemmer ønsker å sikre slik forutsigbarhet og stabilitet ved at det avsettes midler til et forskningsfond på 10 mrd. kroner, der avkastningen av dette skal finansiere relevante og fornuftige forskningsprosjekter. Det er særlig viktig at det

skapes en stabil organisasjonsform for et slikt fond, der avkastningen skal gå til målrettet forskning blant annet for å bedre utnyttelsesgraden av oljefelt, bedre teknologien for oljeleting og annen energiforskning. Opprettelsen av et slikt fond vil medføre at staten tar sitt nødvendige ansvar for forskningen, og at dette i stor grad vil være en investering i fremtidig vekst i norsk økonomi.

9.6.2 *Forskningsfondet - fondskapital*

Forskning er en investering i fremtidig livskvalitet og velferd. Forskningen har stor betydning for den økonomiske utviklingen, og er derfor viktig for fremtidige generasjoner. Fremtidig vekst vil henge sammen med at eksisterende næringer blir mer kunnskapsintensive og at det skapes nye kunnskapsintensive bedrifter.

Gjennomsnittlig OECD-nivå for forskningsinnsats er 2,33 pst. av BNP (2001-tall), ifølge Finansdepartementet. Opptrappingsplanen for forskningsbevilgninger som ble lagt frem i forbindelse med RNB for 2001, tallfestet et behov for en økning i de offentlige FoU-midlene med til sammen 4 mrd. kroner i perioden 2002-2005. Anslaget forutsatte en 60/40 fordeling mellom private og offentlige kilder. Etter at opptrappingsplanen ble lagt frem, har forskningsbevilgningene over statsbudsjettet økt med 2,7 mrd. kroner. Det er gjort nye anslag som viser at vekstbehovet for å nå gjennomsnittlig OECD-nivå har økt. Anslagene viser et vekstbehov for offentlige kilder på om lag 4,4 mrd. kroner for årene 2004 og 2005. Dette innebærer at den offentlige innsatsen må økes med om lag 3,3 mrd. kroner i 2005 for å nå OECD-målet.

Disse medlemmer vil bemerke at det ikke fremstår som spesielt offensivt å operere med en målsetting om å nå gjennomsnittlig OECD-nivå. Faktisk burde Norge ha langt større ambisjoner enn som så.

I denne omgang vil disse medlemmer gi et løft ved å sette av 3 mrd. kroner ekstra til forskningsfondet. Dette vil ikke alene bringe norsk forskning i mål, men det er et viktig steg på veien.

9.6.3 *Fond for materiellanskaffelser i Forsvaret*

Disse medlemmer foreslår å etablere et fond til materiellinvestering på 3,4 mrd. kroner. Dette vil gi Forsvaret handlefrihet til å gjennomføre nødvendige materiellinvesteringer for å etablere vedtatt struktur uten at dette går utover driftsbudsjettet. Det er naturlig at store materiellanskaffelser finansieres utenfor rammen.

9.7 *Ein strategi for desentralisering av statlege arbeidsplassar*

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet og Kystpartiet fremjar forslag om at Regjeringa legg fram ein plan for vidare utflytting av 5 000 statlege arbeidsplassar frå Osloregionen over ein 5-årsperiode. Desse medlemene meiner lokalisering av statlege arbeidsplassar har ein direkte effekt på busetnadsmønsteret, og at ei meir desentralisert fordeling av statleg

syssetning vil medverke til å oppretthalde busetnad i heile Noreg.

Desse medlemene fremjar fylgjande forslag:

"Stortinget bed Regjeringa om å leggje fram ein plan for utflytting av 5 000 årsverk over ein 5-årsperiode frå Oslo-regionen."

Sentralisering på norsk

Desse medlemene viser til at flyttestraumen til Osloregionen på 1990-talet auka markert. I løpet av dette tiåret voks folketalet med 10 pst., til 1,3 mill. innbyggjarar. Innflytting frå utlandet forklarar ein god del av denne auken, men hovudårsaka er nettoinnflytting frå andre delar av Noreg: I gjennomsnitt har om lag 4 200 personar meldt adresseendring til Osloregionen frå andre fylke kvart år.

I same periode går folketalet i periferikommunane i Noreg ned med 3,4 pst. Nedgangen er sterkast i Nord-Noreg, med 5,4 pst. I utkantkommunane på Austlandet og i Midt-Noreg minskja folketalet med høvesvis 3,1 og 3,2 pst, medan talet på busette personar i periferien på Vestlandet i perioden 1990-2000 gjekk ned med 2,3 pst.

Endringane i den norske busetnadsmønsteret kokar dermed ned til ei overordna flytting frå nord til sør, der innanlandsk nettoflytting til Osloregionen langt på veg har vore eit spegelbilette av netto utflyttingar frå Nord-Noreg. I tillegg har flyttestraumane innanfor kvar region i regelen gått frå utkantkommunar til større tettstader. På 1990-talet voks folketalet i småby- og tettstadkommunar med 3,6 pst.

Desse medlemene vil elles peike på at den tiltakande urbaniseringa på kostnad av periferien er ikkje eit utprega norsk fenomen. Tilsvarende prosessar går føre seg i Sverige, Finland, Polen og Romania. Samstundes er det ikkje snakk om nokon alleuropeisk trend: På 1990-talet gjekk folketalet i storbyane i til dømes Storbritannia, Frankrike, Nederland og Sveits ned. I land som Tyskland, Spania og Italia har utviklinga i denne perioden gått i retning av mindre konsentrasjon av byane.

Arbeidsplassar og sentralisering

Desse medlemene viser til at flyttingar over kommunegrensene på 1990-talet har lege på om lag 40 pr. 1 000 innbyggjarar kvart år. I fylgje Statistisk sentralbyrå er det tre hovudårsaker som driv brorparten av flyttingane: Om lag 9 pst. er utdanningsmotiverte; ungdom reiser frå heimen for å ta høgare utdanning. For korte flyttingar er det bustadforhold dominerer. Folk flyttar til billigare og/eller betre bustader utan å skifte arbeid.

Flytting over lengre avstandar er derimot arbeidsmotiverte; styrt av arbeidstilbod og lønsforhold. Halvparten av dei flyttar meir enn 10 mil som gjer det grunna tilhøve på arbeidsmarknaden. Flyttingar mellom regionar er i regelen konjunkturavhengige: Auka tilbod av arbeidsplassar fungerer som magnetar på arbeidskraft, og omfanget av flyttingane aukar under høgkon-

junkturar, som i perioden 1984-1986 og etter midten av 1990-talet. Desse medlemene vil vise til at økonomisk motivert flyttestraumar går ikkje "lovmessig" mot sentrum: Desentraliseringa i flyttemønsteret i tida 1977-1983 hang til dømes saman med auka støtte til primærnæringane og markert satsing på offentleg sektor i kommunane.

Spiraleffektar

Desse medlemene viser til at den tiltakande flyttestraumen frå periferi til sentrum på 1990-talet fører til sjølvforsterkande spiralar. Forfordeling av distrikta gjer at arbeidsmarknaden i byar og tettstader vert relativt meir attraktiv. Dette fører til auka tilstrøyming, og dinest pressproblem som kjem til uttrykk ved høgare prisar på bustader og fast eigedom. Utviklinga i Oslo-regionen er eit skuleeksempel på dette. I neste omgang trekkjer dette til seg endå større investeringar i infrastruktur, og sentrums konkurranseføremoner overfor periferien tiltar.

Utanfor tettstadene går folketalet ned, og over tid kan dette underminere grunnlaget for næringsutvikling og utarme arbeidstilbodet. I sin tur er dette den viktigaste årsaka til sterkare utflytting, noko som igjen svekkjer skatteinntekter og dermed finansiering av lokale offentlege velferds gode. Ein slik negativ spiral vil typisk medføre fallande løner og bustadprisar i perifere strok, og berre styrkje giret til å "evakuere" utkanten i tide.

Dette er strukturelle mekanismar som avgrensar og snevvar inn reelle valalternativ, spesielt i distrikta. Og: Di meir sentraliserande flyttestraumar kjem av slik strukturell tvang, di større er sjansane for at einskildpersonar "vel" å flytte i strid med sanne preferansar og fyrsteynske. Ulike tal tyder på at nett dette faktisk skjer: Medan 55,7 pst. av befolkninga seier at dei ynskjer å bu på småstader og i småbyar, er det berre 48 pst. som faktisk gjer det. I så fall speglar ein del av den høge mobiliteten i Noreg også både mistilpassing og tap av velferd.

Desse medlemene meiner at den tilsynelatande sjølvforsterkande sentraliseringa av busetnadsmønsteret på 1990-talet finn ikkje stad i noko politisk vakuum. I staden er utviklinga av Osloregionen og avviklinga av periferien dels initiert, dels styrka av politiske vedtak og reformer. Stortingsfleirtalet fører ein politikk som medfører sentralisering av statlege arbeidsplassar. Dette er med på å underminere arbeidsmarknaden i periferien, som både forklarar og driv flyttestraumen mot sentrum.

Geografisk fordeling av statlege arbeidsplassar

Desse medlemene viser til at den statlege sysselsetjinga i 2002 til saman utgjer om lag 260 000 års-

verk etter overtaking av sjukehussektoren (helseføretaka) frå fylkeskommune. På 1990-talet har talet på årsverk i staten samla sett auka med 7 pst. I Osloregionen var derimot veksten på 15 pst., medan den statlege sysselsetjinga i bygder og bygdebyar gjekk ned med 8 pst. (Kjelde: Lie, Ivar: "Regionale endringar i statleg sektor. Sysselsetjingsendringar i staten 1980-2000 fordelt på regionar langs ein sentrum-periferi-dimensjon", Samarbeidsrapport 2003 NIBR/Norut).

Desse medlemene meiner at dette illustrerer korleis dei statlege arbeidsplassane vert i stadig større grad sentraliserte til det sentrale Austlandsområdet på kostnad av periferikommunane. Dei sistnemnde utgjer meir enn halvparten av landets 435 kommunar, og hyser 21 pst. av folketalet. Nedgangen i distrikta vert spesielt problematisk all den tid statlege arbeidsplassar utgjer ein ofte undervurdert basissysselsetjing på line med kommunal forvaltning og tenesteproduksjon samt primærnæringane; fiske og landbruk.

Statleg kjerneverksemd

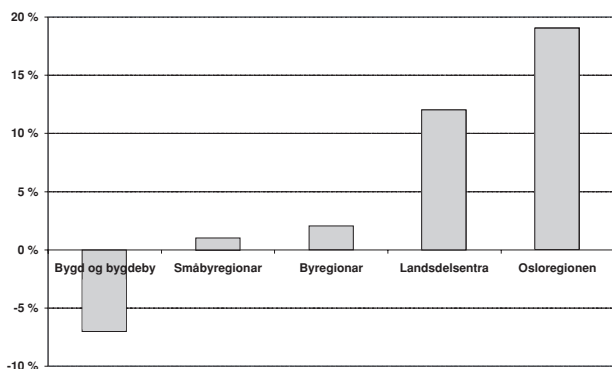
Desse medlemene viser til at kjerneverksemda til staten inkluderer statlege forvaltningsorgan eller forvaltningsbedrifter, dvs. departementa, direktorata, politietaten, skatteetaten, arbeidsmarknadsetaten. Sysselsetjinga i denne delen av staten pluss vegvesenet, universiteta og høgskulane voks med 12 pst. på 1990-talet; frå 66 200 til 74 800 årsverk.

Denne veksten er derimot skeivt fordelt mellom regionar av ulik sentralitetsgrad. Figur 9.1 syner ein nedgang i talet på årsverk i periferikommunane på 7 pst. Alle andre regionar har positiv vekst, og veksttakten aukar med sentralitetsgrad. Øvst på lista tronar Osloregionen (Oslo samt omland: Til Moss i sør, Romerike i nord, og Drammen, Kongsberg og Hønefoss i vest) med ein tilvekst på 19 pst. Til saman er no 48 pst. av årsverka i denne delen av statleg sektor no lokalisert i det sentrale Austlandsområdet.

Endringar i den geografiske fordelinga av årsverk i Statens vegvesen inngår i søylene. Isolert sett auka talet på årsverk her med 31 pst. (11 pst.) i Oslo (Akershus). I Nord-Noreg samla gjekk derimot talet på årsverk ned med 29 pst. På Vestlandet: Ned 14 pst. I Hedmark og Oppland ned med høvesvis 30 og 25 pst. i perioden 1991-2000.

Figuren viser er ein markert sentraliseringstendens der dei mest folkerike regionane i Noreg meir og meir vert overrepresenterte i høve statleg sysselsetjing. Desse medlemene vil peike på at lokalisering av denne typen arbeidsplassar skriv seg frå politisk vilje og politiske vedtak. Slik sett er den ein meir eller mindre medviten statleg lokaliseringspolitikkk som på 1990-talet har munna ut i ei systematisk forfordeling av periferien.

Figur 9.1: Prosentvis endring i talet på årsverk perioden 1991-2000 i kjerneverksemda i uendra del av statleg sektor, nasjonale helseinstitusjonar, høgskular/universitet og Statens Vegvesen

Kjelde: NIBR 2003

Fristilling av statleg sektor

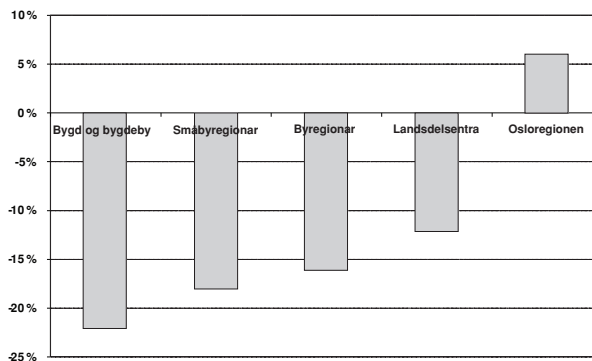
Desse medlemene viser til at ei rekkje statlege forvaltningsorgan og bedrifter vart fristilte på 1990-talet, dvs. omdanna til særlovsselskap (BA), statsforetak (SF), aksjeselskap (AS) og stiftingar. Dette gjaldt spesielt innanfor samferdslesektoren; post, tele, jarnbane. Desse strukturelle endringane har medført ein sams effekt: Konsentrasjon av arbeidsplassar til Osloregionen.

Postverket vart omdanna til Posten Noreg BA i 1996. I år 2000 var dette den største statsbedrifta i landet med 22 000 årsverk, og spelar ei sentral distriktspolitisk i og med ein gjennomført desentralisert struktur. Etter fristillinga har sysselsetjinga blitt redusert med 1 000 årsverk, eller 4 pst. Talet på jobbar har gått ned i alle delar av landet - med eitt unntak: Oslo. Der voks talet på tilsette med 14 pst. Reduksjonen var sterkast i bygder og bygdebyar: Minus 21 pst.

Noko tilsvarende har skjedd etter at Televerket i 1994 vart omdanna til Telenor AS, og dei tidlegare utskilde selskapa Teleplus AS og Telemobil AS gjekk inn i eller vart dotterselskap i konsernet. Umiddelbart etter frisleppet - i tida 1995-1997 - gjekk sysselsetjinga ned med 13 pst. i periferikommunane, men opp 14 pst. i Osloregionen.

Figur 9.2 gjev ei samla oversikt over endringane i årsverk på 1990-talet i den fristilte delen av statleg sektor. Totalt sett gjekk talet på årsverk ned med 7 pst. i denne perioden. Nedgangen var derimot sterkast i bygder og bygdebyar; -22 pst. Berre Osloregionen hadde positiv tilvekst: Ein auke frå 14 300 til 15 500 årsverk, eller 6 pst.

Figur 9.2: Prosentvis endring i talet på årsverk i perioden 1991-2000 i Postverket/Posten Noreg BA, Noregs Stansbaner/NSB BA og Luftfartsverket.

Desse medlemene meiner at to tendensar kan lesast ut av dette. Dels har fristilling av store statsbedrifter openbert ført til rasjonalisering. Samstundes har effekten av denne prosessen primært kome Osloregionen til gode, medan alle andre regionar har blitt forfordelt. Den største taparen i dette sentraliseringspelet er på ny kommunane i periferien i alle delar av landet.

9.8 Oppretting av feil i skattelistinge

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet vil vise til at i skattelistinge for personlege skatteyter som legges ut i oktober, er faktisk utbetalt aksjeutbytte med i begrepet inntekt, mens det i begrepet skatt er tatt med en beregnet skatt som om den aktuelle person har betalt 28 pst. skatt av det utbetalte aksjeutbytte. Skattelistinge gir på dette viset et feil bilde av hva den enkelte betaler i skatt. Disse medlemmer vil vise til at Finansdepartementet har opplyst at det i 2002 ble utbetalt om lag 42 mrd. kroner i aksjeutbytte til personer. Skattelistinge oppgir ut fra dette en skatt som er 11,7 mrd. kroner høgere enn den som faktisk betaler. Disse medlemmer viser til at finansministeren i svar på skriftlig spørsmål nr. 66 fra Morten Lund har erkjent at det faktisk forholder seg slik.

Disse medlemmer mener det er en selvfølge at et offentlig dokument som skattelistinge fra Skatteetaten ikke inneholder feil eller misvisende opplysninger. I dag gir de inntrykk av at en stor gruppe mennesker som for de aller flestes vedkommende har meget høye inntekter, bidrar med langt mer til fellesskapet enn det de faktisk gjør.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sørge for at det i skattelistinge for personlege skatteytere ikke tas med en beregnet skatt på aksjeutbytte ut over det den enkelte blir avkrevd."

9.9 Deler av Petroleumsfondet til internasjonal bistand og utviklingsstøtte

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å utrede bruk av deler av Petroleumsfondets realavkastning til internasjonal bistand og utviklingsstøtte."

9.10 Årlig oversikt over arbeidskraftressurser

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber at det som en fast del av Nasjonalbudsjettet gis en samlet oversikt over landet arbeidskraftressurser, og av tiltak som kan bidra til at alle kan bli deltakere i arbeidsstyrken ut fra egne forutsetninger og ønsker."

9.11 Likestilling i arbeidslivet

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen nedsette et offentlig utvalg for å kartlegge og foreslå tiltak for å oppnå reell likestilling mellom kvinner og menn i arbeidslivet."

9.12 Budsjettrutiner som stimulering til forebygging

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge fram forslag til å endre regelverket for budsjettarbeidet slik at de langsiktige gevinstene ved forebygging kan bli hensyntatt og at Stortinget derved kan bidra effektivt til å stimulere forebyggende virksomhet."

10. FRAKSJONSMERKNADER

10.1 Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre støtter Regjeringens hovedmål for den økonomiske politikken med arbeid for alle, økt verdiskaping, videreutvikling av det norske velferdssamfunnet, rettferdig fordeling og bærekraftig utvikling. Et sterkt og konkurransedyktig næringsliv er en forutsetning for å nå disse målene. Disse medlemmer viser til at Regjeringens budsjettforslag bygger videre på denne helhetlige politikken som nå begynner å vise positive tegn på bedring for næringslivet og arbeidsmarkedet. Disse medlemmer er fornøyd med at budsjettforslaget videreutvikler viktige velferdsområder som barnehager, sykehus og psykiatri. Det er også positivt at budsjettforslaget bidrar til fornyelse gjennom satsing på skole, forskning og innovasjon.

Disse medlemmer viser til den fremforhandlede avtalen med Arbeiderpartiet, hvor Arbeiderpartiet støt-

ter et justert forslag til budsjett. Disse medlemmer er fornøyd med at budsjettavtalen sikrer flertall for en fortsatt ansvarlig økonomisk politikk slik at grunnlaget for vekst og økt sysselsetting ikke forringes. Disse medlemmer viser også til at avtalen støtter opp under Regjeringens hovedprioriteringer, herunder økt satsing på skole, helse og sysselsetting, samt at det er funnet rom for en liten skattelette også i 2004.

10.2 Arbeiderpartiet

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener den viktigste oppgaven nå er å få ledige i arbeid, skape flere nye arbeidsplasser, en bedre skole og skape trygghet for helsetilbudene. Dette er hovedprioriteringene i Arbeiderpartiets budsjettforslag.

Disse medlemmer viser til at norsk økonomi nå er inne i en periode med lav vekst. Arbeidsledigheten har økt kraftig det siste året. Ifølge Arbeidskraftundersøkelsen (AKU) var det i gjennomsnitt 112 000 arbeidsledige høsten 2003, en økning på 21 000 personer siden samme tid i fjor. Selv om den økonomiske veksten trolig vil ta seg opp i 2004, forventer Statistisk sentralbyrå, Norges Bank og Finansdepartementet at arbeidsledigheten skal stige ytterligere i 2004.

I denne situasjonen mener disse medlemmer at hovedutfordringen og den viktigste oppgaven er å sørge for at alle som ønsker det skal kunne jobbe. Det har vist seg at det er ekstra vanskelig å få ned arbeidsledigheten når den har vært høy i lang tid. Derfor er det viktig å unngå at ledigheten "biter seg fast" på et høyt nivå.

Arbeid for alle må sikres gjennom en aktiv og målrettet næringspolitikk, og disse medlemmer vil bruke 4,8 mrd. kroner i en nærings- og tiltakspakke for arbeid til alle. Disse medlemmers budsjettopplegg legger opp til en aktiv og målrettet næringspolitikk for nyskaping og satsing på næringer som har gode forutsetninger for å skape nye arbeidsplasser. I overkant av 2,1 mrd. kroner går til en aktiv politikk for å skape og sikre arbeidsplasser. 2,7 mrd. kroner til arbeidsmarkedstiltak for å øke de arbeidslediges mulighet til å skaffe seg jobb, og til bedringer av blant annet dagpengeordningen. Opplegget vil gi 24 000 flere mennesker jobb eller opplæring. Av disse vil halvparten delta på arbeidsmarkedstiltak, mens halvparten får ny jobb.

Disse medlemmer mener at det ikke bør brukes mer oljepenger enn det Regjeringen legger opp til. Hensynet til rente og kronkurs tilsier at det ikke er fornuftig med en enda sterkere innfasing av petroleumsformuen. Særlig for konkurranseutsatte virksomheter er kronekursen av stor betydning. Det er nødvendig å opprettholde en konkurranseutsatt sektor av en viss størrelse, som kan bidra til å skaffe landet de valutainntektene vi trenger for å kunne importere varer og tjenester fra utlandet. Mange av tiltakene i disse medlemmers budsjettopplegg er innrettet mot konkurranseutsatte bransjer.

4,8 mrd. kroner til tiltak for arbeid til alle

Disse medlemmer mener at det er nødvendig å satse mer på forskning og utvikling i næringslivet, og på at innsatsen fører til økt innovasjon. Arbeiderpartiet foreslår en rekke tiltak på statsbudsjettet for å oppnå dette:

- 250 mill. kroner til SNDs ordning med forsknings- og utviklingskontrakter, som er 150 mill. kroner mer enn Regjeringens budsjettforslag.
- 10 mill. kroner til økt satsning på inkubatorer, særlig de såkalte industriinkubatorene under SIVA.
- 80 mill. kroner mer til SNDs landsdekkende innovasjonsordning, herunder 20 mill. kroner til et program for kulturbasert næringsutvikling, som Stortinget ga oppstartsmidler til våren 2003 og 10 mill. kroner til et program for næringsrettet design administrert av SND. I tillegg kommer bevilgningen til den landsdekkende innovasjonsordningen for rettet mot fiskerieringen og møbelindustrien.
- 2 mill. kroner til Norsk Designråd.
- 100 mill. kroner mer til regional utvikling administrert av fylkeskommunene
- 23 mill. kroner mer til næringsrettet forskning.
- opprettholde bevilgningen til kompetanseutviklingsprogrammet fra 2003.
- Øke utlånsrammen i SIVA med 300 mill. kroner.

Disse medlemmer mener det er riktig og nødvendig å satse langsiktig og systematisk innenfor næringer der vi har gode forutsetninger for å lykkes, fordi Norge har god tilgang på naturressurser eller ha utviklet spesiell kompetanse. De fleste av disse næringene er konkurranseutsatte, og det viktig å ha en del konkurranseutsatt virksomhet for å bevare balansen i utenriksøkonomien på lang sikt.

For å styrke fiskerieringen, foreslår disse medlemmer å bevilge:

- 30 mill. kroner til nyskaping, omstilling og kapasitetstilpasning i fiskerieringen, samt øke bevilgningen til marint innovasjonsprogram med 20,7 mill. kroner.
- 10 mill. kroner til Fiskerieringens kompetansesenter (FINKO).
- 50 mill. kroner til et tapsfond for fiskerieringen til risikolån og driftskreditter over SNDs landsdekkende innovasjonsordning.
- Bevilge 12 mill. kroner for å sikre fortsatt sikkerhetsopplæring av fiskere.

For å styrke verkstedindustrien foreslår disse medlemmer:

- 10 mill. kroner til opprustning av skipsflåten gjennom en videreføring av NO_x-reduksjonsprogrammet.
- Bygging av nye ferger ved verft i Norge. I vår fikk Arbeiderpartiet støtte fra et flertall i Stortinget for å gi fergeselskapene tilsagn om støtte til å bygge ytterligere 4 ferger i 2003. Arbeiderpartiet mener

at Regjeringen må legge til rette for at disse fergerne nå blir bygget ved verft i Norge.

- 16 mill. kroner mer til prosjekter for å fremme innenlandsk bruk av naturgass, blant annet til kompetansesenteret for sluttbrukerteknologi på Hauglandet.
- Øke bevilgningen med 270 mill. kroner for å sikre en nettolønnsordning for offshorefartøyer i NOR, i tråd med Stortingets vedtak. En videre innfasing av nettolønn er viktig, og vil bli et sentralt tema når Stortinget skal behandle den varslede meldingen om skipsfart våren 2004.
- Bevilgningen 17 mill. kroner mer enn Regjeringen foreslår til internasjonal markedsføring av Norge i utlandet.
- Ta skiheiser, kabelbaner o.l. inn i merverdiavgiftssystemet på linje med persontransport, med en sats på 6 pst.
- Bevilge 10 mill. kroner til Innovasjon møbel over SNDs landsdekkende innovasjonsordning.
- Øke bevilgningen til Mattilsynet med 100 mill. kroner, slik at gebyrene kan holdes på et lavere nivå for å lette situasjonen for næringsmiddelindustrien..

Disse medlemmer viser til at det er om lag 6 000 ledige arbeidere innenfor bygg- og anleggsnæringen og vil foreslå en rekke tiltak som vil ha betydning for byggenæringen.

- Øke utlånsrammen i Husbanken økes med 2,5 mrd. kroner til 16 mrd. kroner, for å legge til rette for økt boligbygging.
- Øke lånerammen til skolebygg med 1 mrd. kroner ut over Regjeringens forslag for å få fortgang i rehabilitering og vedlikehold av skolebyggene.
- 14 mill. kroner til å etablere en romaniavdeling ved Glomdalsmuseet.
- Bevilge 8 mill. kroner til bygging av Østsamisk museum i Neiden i Finnmark.
- 40 mill. kroner mer til rehabilitering av kirkebygg, finansiert med midler fra Opplysningsvesenets fond.
- 30 mill. kroner mer til nye studentboliger.
- 55 mill. kroner til nye fengselsbygg i Halden og i Indre Salten, og til utvidelse av fengslet i Bergen.
- 20 mill. kroner mer til å sikre fredede og verneverdige bygninger
- 4 mill. kroner å slutføre en prosjekt- og finansieringsplan for bygging av vedlikeholds- og beredskapsdokk i Harstad.

Disse medlemmer mener at det er viktig sikre at gassen fra norsk sokkel utnyttes til å skape ny industri og flere arbeidsplasser. Under behandlingen av stortingsmeldingen om innenlandsk bruk av naturgass foreslo vi derfor å opprette et statlig investeringsselskap, som sammen med andre investorer skal investere langsiktig i infrastruktur for transport av naturgass. Disse medlemmer mener at selskapet i første omgang bør tilføres 3 mrd. kroner i egenkapital.

920 mill. kroner til bedre framkommelighet for næringslivet

Disse medlemmer vil i sitt alternative budsjett bruke 920 mill. kroner mer enn Regjeringen på gode samferdselsløsninger. Den økte bevilgningen skal gå til planlagte vei- og jernbaneprosjekter over hele landet. Dette vil ha stor effekt for næringslivstrafikken og god sysselsettingseffekt. Prosjektene er klare til å iverksettes, og vil derfor raskt bidra til å få ledige ut i jobb. Disse medlemmer foreslår følgende:

- 84 mill. kroner til kollektivtiltak i storbyer.
- 26 mill. kroner til gang- og sykkelveier.
- 50 mill. kroner til fiskerihavner.
- 250 mill. kroner til vedlikehold og rassikring på jernbanen.
- 50 mill. kroner til investeringer i jernbanenettet.
- 10 mill. kroner til å redusere kjørevegsavgiften.
- 90 mill. kroner vedlikehold på riksvegnettet.
- 140 mill. kroner til investeringer på stamvegnettet.
- 155 mill. kroner til investeringer på øvrig riksvegnett.
- 65 mill. kroner til rassikring på riksvegnettet.

2,7 mrd. kroner til aktiv arbeidsmarkedspolitikk

Disse medlemmer mener at en aktiv arbeidsmarkedspolitikk er viktig for å hindre at den høye arbeidsledigheten biter seg fast. Tilbud om yrkespraksis, lønnstilskudd, vikarordninger og ordinære opplæringstiltak til ledige vil også skape nødvendig fleksibilitet i arbeidslivet.

Disse medlemmer foreslår å opprette 12 000 nye tiltaksplasser, en dobling av antall tiltaksplasser. Tiltaksplassene skal fordele seg på følgende måte:

- 5 000 ordinære tiltaksplasser.
- 2 000 tiltaksplasser innenfor bedriftsintern opplæring.
- 2 000 vikarplasser. Dette er en ordning der arbeidsgiver får støtte til å ansette en arbeidsledig som vikar for en ansatt som har studiepermisjon.
- 3 000 tiltaksplasser for yrkeshemmede.
- Bevilge 425 mill. kroner til dagpengeordningen for å gjeninnføre ferietillegget i, øke maksimal stønadperiode fra 2 til 3 år, redusere kravet til ledighet fra 50 til 40 pst. og redusere antall ventedager fra 5 til 3.
- Gå imot Regjeringens forslag til endringer i permitteringsloven slik at arbeidsgivere som permitterer ansatte må betale lønn i de 30 første dager før den permitterte får dagpenger, mot 3 dager nå.
- Gå inn for å tillate at bedriftene kan permittere ansatte med dagpenger i 42 uker.
- Styrke Arbeidstilsynet med 10 mill. kroner til kampen mot bruk av utenlandsk arbeidskraft til langt under fastsatt tariff.
- Nei til midlertidige ansettelser.
- Gå imot Regjeringens forslag om å endre arbeidsmiljølovens regler om midlertidig ansettelse. Forslaget bør vurderes av arbeidslivslovutvalget i sammenheng med de øvrige endringene i arbeids-

miljøloven. Ved høring og eventuelt framlegg i Stortinget skal forslaget følge behandlingen av øvrige forslag.

- Ikke forverring av sykelønnsordningen.
- Bevilge 56 mill. kroner ekstra til kjøp av helsetjenester, noe som vil gi en innsparing på 155 mill. kroner dersom midlene brukes på ortopedisk kirurgi.

I tillegg til dette foreslår disse medlemmer:

- at midlertidig uføre skal få samme barnetillegg som varig uføre,
- å gå imot Regjeringens forslag om at avtalefestet pensjon (AFP) med statstilskudd skal avkortes mot gavepensjon fra arbeidsgiver før dette kan vurderes i sammenheng med de andre forslagene fra Pensjonskommisjonen,
- å bevilge 7 mill. kroner til Krokeide yrkesskole for attføring av yrkeshemmede.

Omlegging av ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift

Disse medlemmer mener ordningen med den differensierte arbeidsgiveravgiften har vært et godt og målrettet distriktpolitisk virkemiddel. EFTA-domstolen har slått fast at denne ordningen innebærer statsstøtte og må tilpasses EØS-avtalens regler.

Disse medlemmer støtter unntak for Nord-Troms og Finnmark, unntak for landbruksvirksomhet og fiskerivirksomhet, samt kompensierende tiltak i form av bagatellmessig støtte og transportstøtte, men mener at det er mulig å videreføre gradert avgift for vesentlige deler av næringslivet og offentlig virksomhet, uten at dette vil være i strid med ESAs pålegg om forbud mot konkurransevridende statsstøtte. En slik videreføring er ønskelig, selv om det vil medføre administrativt merarbeid. Det vises for øvrig til merknader under kapittel 3.20 i Budsjett-innst. S. nr. 1 (2003-2004).

3,5 mrd. kroner til kommunene for å styrke skole og omsorg

Nøkkelen til en bedre skole og en god eldreomsorg ligger i å bedre økonomien for kommunene. Disse medlemmer viser til at den økonomiske situasjonen i kommunesektoren er alvorlig og foreslår å øke kommunenes frie inntekter med ytterligere 3,5 mrd. kroner. I denne økningen inngår 400 mill. kroner for å dekke kostnadene ved å tilby 3 ekstra undervisningstimer i småskolen, og 100 mill. kroner ekstra for å gjeninnføre utlånsordningen for skolebøker i videregående skole. 50 av disse millionene tas fra stipendordningen for skolebøker.

Disse medlemmer går imot Regjeringens forslag om å innføre en generell ordning med kompensasjon for merverdiavgift for kommuner og fylkeskommuner, og for private virksomheter som utfører enkelte lovpålagte kommunale oppgaver. Hensikten er å åpne for større konkurranse mellom egenproduserte og pri-

vate varer og tjenester. Dermed blir det enklere å konkurransutsette kommunal og fylkeskommunal virksomhet.

Disse medlemmer mener at Regjeringen har et for ensidig fokus på konkurransutsetting og privatiseringsløsninger som virkemiddel for effektivisering av kommunesektoren. Arbeiderpartiet mener at ytterligere konkurransutsetting innenfor helsevesen og eldreomsorgen må stanses inntil konsekvensene for er skikkelig evaluert.

1,4 mrd. kroner til sykehus og lavere egenandeler

Disse medlemmer foreslår at det bevilges 1 mrd. kroner ekstra til sykehusene i 2004 for å unngå drastiske kutt og nedskjæringen og at kravet til økonomisk balanse utsettes i ett år, til 2005.

Disse medlemmer går imot Regjeringens forslag om nesten en fordobling av utgiftstaket i folketrygdens frikortordning for egenandeler, fra 1 350 kroner til 2 500 kroner. Disse medlemmer foreslår at egenandelene som kommer inn under taket foreslås økt med om lag 17 pst., noe som ikke vil ramme de med store utgifter til lege og medisiner.

Satsing på en rekke andre områder

Finansdepartementet anslår at omfanget av den svarte økonomien i Norge utgjør et sted mellom 80 og 100 mrd. kroner (5-6 pst. av BNP). Dette omfatter både økonomisk virksomhet som burde være registrert hos skattemyndighetene, men også økonomisk kriminalitet, og tilsier at det er mye å hente på å øke de ressursene skatteetaten og kemnerkontorene bruker på kontroll og på informasjon til bedrifter og arbeidsgivere.

Disse medlemmer har i sitt forslag til budsjett styrket kontrollen hos kemneren med 100 årsverk, og hos skatteetaten med 190 årsverk. Samlet bidrar dette til økt avdekking av skatteunndragelser på rundt 630 mill. kroner. I tillegg vil disse medlemmer å styrke Økokrim med 10 stillinger til arbeidet mot økonomisk kriminalitet.

For å redusere soningskøene, styrke kriminalomsorgen og kapasiteten ved domstolene vil disse medlemmer øke bevilgningene på justissektoren med:

- 55 mill. kroner til å opprette flere nye soningsplasser.
- 25 mill. kroner ekstra til kriminalomsorgen.
- 20 mill. kroner ekstra til domstolene.

For å motvirke enda høyere strømregninger, vil disse medlemmer:

- gå imot Regjeringens forslag om å øke påslaget fra 0,3 til 0,8 øre pr. kWh for å øke bevilgningene til Energifondet,
- øke tilskuddet til utjevning av nettariffen i områder med spesielt høye nettariffer med 20 mill. kroner. Dette vil medføre at 59 000 strømkunder får redusert sine regninger,

- bevilge 130 mill. kroner ekstra til bostøtte slik at inntektsgrensen for å ha rett til bostøtte skulle heves med 30 000 i forhold til grensen i 2002 også i 2004.

På utenriksområdet vil disse medlemmer:

- tilføre den globale vaksinealliansen Gavi 100 mill. kroner utover de 200 mill. kroner som Regjeringen foreslår,
- styrke arbeidet med forebygging og behandling av hiv/aids, tuberkulose og malaria i regi av Det globale fondet for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria (GFATM) med 10 mill. kroner,
- bevilge 20 mill. kroner ekstra til prosjektsamarbeid på regionalt nivå i Barentsregionen for å bedre helse situasjonen i området, bl.a. i form av økt innsats mot smittsomme sykdommer.

I tillegg foreslår disse medlemmer følgende andre saker:

- Statskonsult omdannes ikke til aksjeselskap. Det er viktig at Statskonsult er en integrert del av forvaltningen og kan utføre oppdrag for departementene innen kommunikasjon, kompetanseutvikling, effektivisering og modernisering, samt at Statskonsults kompetanse kommer hele forvaltningen til gode.
- NRK-lisensen prisjusteres med 60 kroner fra 1 850 til 1 910 kroner. Det er viktig at NRK gis forutsigbare rammevilkår i den omstillingsprosess bedriften er inne i og sikre at de kan gjennomføre de oppdragene og satsingene NRK er pålagt å prisjustere.
- Økt grense for tollfri privatimport fra 200 kroner til 1 000 kroner.
- Gå imot økningen i Svalbardskatten fra 6 til 8 pst.
- bevilge 10 mill. kroner til den nyopprettede Heyerdals-stiftelsen.

Endringer på inntektssiden og reduserte bevilgninger

Disse medlemmer finansierer de økte bevilgningene ved økte skatter og avgifter (5,1 mrd. kroner), andre inntekter (77 mill. kroner), kutt i utgifter (2,4 mrd. kroner), samt effektivisering og systemendringer (800 mill. kroner). I tillegg oppnås en innsparingseffekt siden økt sysselsetting betyr at færre mennesker får utbetalt dagpenger (994 mill. kroner).

Disse medlemmer foreslår følgende endringer i forhold til Regjeringens budsjett:

- Utbytteskatten gjeninnføres inntil et nytt system for nærings- og kapitalbeskatning er på plass. Skattesatsen settes til 16 pst., og det gis et bunnfradrag på 5 000 kroner.
- Verdsettingen heves til fra 65 pst. til 100 pst. av skattemessig verdi på ikke-børsnoterte selskaper og 100 pst. av kursverdien på aksjer notert på SMB-listen. Også grunnfondsbevis skal verdsettes til 100 pst. av kursverdien.

- Delingsmodellen strammes inn slik at en større del av inntekten beskattes som arbeidsinntekt (inntekt opp til 23 G og inntekt over 75 G skattlegges som personinntekt, mens inntekt mellom 23 G og 75 G skattlegges som alminnelig inntekt).
- Skattefradraget for arbeidsgivers dekning av behandlingsforsikringer og direkte behandlingsutgifter fjernes.
- Skattefradraget gaver til frivillige organisasjoner som foreslås utvidet til å omfatte også Den norske kirke fjernes.
- Beskatningen av opsjoner strammes inn, slik at opsjoner beskattes på linje med kontant lønnsutbetaling.
- Innslagspunktet for toppskatt trinn 1 videreføres på samme nominelle nivå for i 2003. Innslagspunktet for toppskatten trinn 2 settes til 730 000 kroner.
- Fribeløpet i arveavgiften settes til 200 000 kroner i trinn 1 og 500 000 kroner i trinn 2.
- Avgiften på alkoholfrie og alkoholholdige drikkevarer prisjusteres.
- Dagens system for el-avgift for næringslivet videreføres fram til et nytt system iverksettes 1. juli. Det forutsettes at en slik begrenset utsettelse kan avklares med ESA.
- Overføringene til privatskoler reduseres med i underkant av 400 mill. kroner.
- Kontantstøtten fjernes fra 1. januar 2004.
- Legene oppfordres til i sterkere grad å forskrive det billigste preparatet mot kolesterol og høy blodtrykk, dersom det ikke er spesielle pasienthensyn som tilsier noe annet, og dette vil innebære betydelige innsparinger for statens utgifter til legemidler.

Ut over dette foreslår disse medlemmer noen andre mindre kutt som inndekning.

10.3 Fremskrittspartiet

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine merknader i denne innstilling, i Innst. O. nr. 20 (2003-2004), Budsjett-innst. S. nr. 1 (2003-2004) og til Fremskrittspartiets merknader og forslag i budsjettinnstillingene fra de ulike fagkomiteer for en nærmere presentasjon og gjennomgang av Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett for 2004.

10.4 Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil i tillegg til sine merknader under de enkelte punkter i denne og øvrige budsjettinnstillinger, her gi en samlet oversikt over sitt budsjettopplegg, hentet fra Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett for 2004:

Arbeid og rettferdighet

Sosialistisk Venstreparti vil skape 20 000 nye jobber. Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett for 2004 er preget av den alvorlige situasjonen Norge er i. 110 000 mennesker er uten arbeid, og utsiktene de neste årene er at arbeidsledigheten skal forbli høy. For

den enkelte og for samfunnet finnes det ingen større sløsning enn dette. Det er forstemmende at Regjeringa passivt lar det skje, uten å bruke de virkemidler staten rår over.

For Sosialistisk Venstreparti er dette en situasjon som krever ekstraordinære tiltak. Sosialistisk Venstreparti foreslår i dette budsjettalternativet en offensiv for å skape ca. 20 000 nye jobber. Det gjør vi gjennom klare prioriteringer i budsjettet - prioriteringer som kombinerer uløste oppgaver i samfunnet vårt, med ledige hender. I tillegg fremmer vi en sysselsettingspakke med en ramme på ca. 2,3 mrd. kroner utover Regjeringens forslag til budsjettamme, for å snu pessimisme til optimisme.

Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett viser at det er mulig å prioritere annerledes. Vi mener at økte forskjeller, privatisering av velferdstjenester og sulteforing av kommunene, bringer oss i helt feil retning. Norge trenger ikke mer høyrepolitikk, men mindre.

Sosialistisk Venstreparti legger i dette alternative statsbudsjettet fram forslag som hadde gjort Norge til et bedre sted å leve. Barn og unge, arbeidsledige, miljøet, velferdsstaten og de som har minst, er de som vinner med Sosialistisk Venstrepartis forslag til prioriteringer. Det betyr at vi ikke har penger til alt - men til det viktigste.

Sosialistisk Venstreparti prioriterer:

- Velferd - ikke veldedighet
- Utvikling - ikke avvikling
- Omfordeling - ikke utdeling
- Rettferdighet - ikke tilfældighet

Økonomisk politikk for lavere ledighet

Politikk er prioritering av knappe goder. Aldri er det mer synlig i en budsjettbehandling. Her må viktige formål veies mot hverandre innenfor rammene av en ansvarlig økonomisk politikk. Det betyr at man må velge mellom skattelette og videreutvikling av velferdsstaten, mellom forsvar og bistand, mellom investeringer i oljeøkonomi og kunnskapsøkonomi, mellom forurensing og miljøvern. Valgene viser hvilke hensyn man prioriterer, og dette er det viktigste elementet i debatten om den økonomiske politikken.

Med over 110 000 arbeidsledige er Sosialistisk Venstrepartis valg i den økonomiske politikken lett. På kort og lang sikt er dette en sløsning med vår viktigste ressurs som ikke er akseptabel. Å få ledige hender i arbeid er derfor den viktigste saken i Sosialistisk Venstrepartis økonomiske opplegg for 2004. I dette budsjettet lanserer vi tiltak som vil skape 20 000 nye årsverk.

I budsjettbehandlingene har Sosialistisk Venstreparti de siste årene understreket at omfordeling er det viktigste grepet for å løse problemer i et av verdens rikeste land. Det viktigste er ikke hvor mye penger som brukes, men hvordan de brukes. En omfordeling av pengene fra økt privat forbruk til økte offentlige investeringer vil gi stor sysselsettingseffekt.

Men med den sterke økningen i arbeidsledigheten vi har opplevd det siste året, er det grunn til å ta i bruk ekstraordinære midler for å ned ledigheten. Sosialistisk Venstreparti lanserer derfor en ekstraordinær ledighetspakke i dette budsjettet, hvor 2,3 mrd. kroner utover regjeringens foreslåtte ramme brukes til tiltak som vil gi rask sysselsettingseffekt, og som enkelt kan avsluttes dersom ledigheten reduseres. Reell økonomisk effekt av forslagene i pakken er drøyt 7 mrd. kroner.

Samtidig har vi høy bevissthet om at konkurranseutsatt næringsliv sliter med et kostnadsnivå som har økt mye de senere årene. Dette forklares delvis av kostnadsvekst i Norge, og delvis av en pengepolitikk som har vært for fokusert på inflasjonsstyring, med en tidvis svært sterk kronekurs som resultat. Sosialistisk Venstreparti registrerer derfor med glede den klare korrekten av Norges Banks utøvelse av pengepolitikken som regjeringen signaliserer i Nasjonalbudsjettet for 2004.

Utfordringen er å føre en økonomisk politikk som gir flere arbeidsplasser uten at det ødelegger for industrien og annet næringsliv som konkurrerer med utlandet. Sosialistisk Venstrepartis svar kan summeres opp gjennom følgende hovedgrep:

- Økte offentlige investeringer for å få flere i arbeid, finansiert delvis gjennom skatteøkninger, og delvis gjennom økt pengebruk.
- Pengepolitikk som i større grad tar hensyn til arbeidsledigheten.
- Inntektspolitisk samarbeid for å holde lønnsveksten nede.
- Politikk for effektiv ressursutnyttelse.

OFFENSIV FINANSPOLITIKK

Å overlate ansvaret for å stimulere økonomien til pengepolitikken er utilstrekkelig og uriktig. Pengepolitikken virker sterkest gjennom valutakursen og dermed lønnsomheten i konkurranseutsatt sektor. Det betyr at når Norges Bank setter opp renten for å bekjempe inflasjon, betyr det lavere inntekter og færre arbeidsplasser i konkurranseutsatt sektor. Problemet er at det er mye enklere å bygge ned industri enn å bygge den opp igjen. Justering av aktivitetsnivået i økonomien bør derfor i større grad overlates til finanspolitikken - både i gode og dårlige tider.

Med en stor og voksende arbeidsledighet er det betydelige ledige ressurser i norsk økonomi. Sosialistisk Venstreparti går derfor inn for å gjøre budsjettet mer ekspansivt. Dette handler primært om prioritering innefor rammene foreslått av Regjeringen. Å trekke inn kjøpekraft fra privat sektor for å gi rom for offentlige investeringer og satsinger, gir en klar sysselsettingsgevinst.

En aktiv motkonjunkturpolitikk gir færre ledige, men kan skape inflasjonspress. I følge beregninger fra SSB ville man, om regjeringens samlede skatteletter heller ble brukt aktivt i kampen mot ledighet, økt inflasjonen

med 0,5 prosentpoeng.¹ I dag er inflasjonen 0,9 pst, mens Norges Banks mål er 2,5 pst. Et noe mer ekspansivt budsjett er derfor riktig i dagens situasjon.

Innenfor den samme budsjettammen som regjeringen finner Sosialistisk Venstreparti rom til å finansiere alle satsingene i sitt ordinære budsjettoplegg. Økte inntekter til kommunene gjør dem i stand til å satse på skoler, barnehager, eldreomsorg og kollektivtrafikk. Satsing på skole og utdanning, forskning og nyskaping gir norsk næringliv konkurransekraft i framtida. Nulling av usosiale kutt og aktiv fordelingspolitikk gjennom skattesystemet betyr et bedre liv for mange nordmenn. Grønne avgifter og økte bevilgninger til mange miljøpolitisk viktige satsinger gir oss et mer bærekraftig samfunn. Økte bevilgninger til kultur, kriminalitetsforebygging, bistand, psykiatri er andre eksempler på Sosialistisk Venstrepartis prioriteringer. På den andre siden kuttes bevilgninger til forsvar, oljeinvesteringer, kontantstøtte, veibygging og private skoler.

I tillegg foreslår Sosialistisk Venstreparti en ekstraordinær ledighetspakke der 2,3 mrd. kroner utover Regjeringens foreslåtte ramme, men med reell økonomisk effekt på 7 mrd. kroner, brukes til tiltak som vil gi rask sysselsettingseffekt. Dette er rendyrket motkonjunkturpolitikk, og består utelukkende av tiltak av midlertidig karakter som skal gjennomføres neste år, og som vil bli avsluttet når arbeidsledigheten er redusert.

SKATTE- OG AVGIFTSOPPLEGGET

Prinsipper for skatte- og avgiftspolitikken

Følgende prinsipper ligger til grunn for Sosialistisk Venstrepartis skatte- og avgiftspolitik:

1. Hovedformålet med skatter og avgifter er å finansiere offentlige tjenester som står i samsvar med innbyggerne forventer, og et velferdssystem som gir økonomisk trygghet for alle. Skatter og avgifter skaper forskjell mellom prisen kjøper må betale og summen selger mottar, enten dette gjelder arbeidskraft eller andre varer og tjenester. Dette er en kostnad fordi for eksempel en arbeidstaker ofte ville valgt å jobbe mer hvis hun hadde fått utbetalt det arbeidsgiveren faktisk må betale for henne inkludert inntektsskatt og arbeidsgiveravgift. Derfor er det viktig at skatte- og avgiftsopplegget konstrueres slik at disse problemene gjøres minst mulig. Det handler om brede skattegrunnlag, men lave satser, fjerning av unntak som favoriserer enkeltgrupper, og om å utnytte mulighetene som ligger i adferdskorrierende skatter. Empiriske studier viser at at lavlønte i vesentlig større grad øker sitt arbeidstilbud når de får mer igjen for det, mens

1.) Basert på beregningene i artikkelen "Makroøkonomiske virkninger av ulike måter å bruke realavkastningen av Petroleumsfondet på" av Per Richard Johansen og Inger Holm i Økonomiske analyser 4/2001, med lineær reskalering av tallene slik at de tilsvarende Regjeringens faktiske skatteletter i 2002 og 2003. Denne beregningen er gjort av forsker Roger Bjørnstad, SSB.

høytlønte jobber nesten uansett. Det er også sånn at en ekstra krone når man tjener 150 000 kroner føles betydelig mer verdifull enn hvis man tjener 500 000 kroner.

2. Skattesystemet må brukes til å gi en mer rettferdig fordeling av ressursene i samfunnet. Progressiv beskatning av både kapital- og arbeidsinntekt fører til at de med sterkest rygg tar de tyngste bøkene ved finansieringen av velferdsstaten.
3. Dersom en skatt bidrar til å korrigere befolkningens adferd i ønsket retning, bidrar skatten til et mer effektivt skattesystem. Miljøavgifter setter en prislapp på ødeleggelse av fellesgoder som ren luft og rent vann. Det betyr at forurenserne må ta hensyn til dette når de velger hvordan og hvor mye de skal produsere, eller hvordan man skal komme seg til jobb. Andre eksempler på det samme er tobakksavgifter og alkoholavgifter. I tillegg til å skaffe inntekter til fellesskapet, bidrar de til å redusere forbruket av tobakk og alkohol og dermed lavere utgifter til helse og sosialsektoren. Slike avgifter gir en vinn-vinn-situasjon, og bør utnyttes maksimalt, slik at andre skatter og avgifter kan reduseres.

SOSIALISTISK VENSTREPARTIS SKATTE- OG AVGIFTSOPPLEGG

Ulike deler av skatte- og avgiftsopplegget er beskrevet grundig i andre deler av budsjettet. Her gir vi en kortfattet beskrivelse av helheten i Sosialistisk Venstrepartis skatte- og avgiftsopplegg. Totalt øker vi skattebelastningen med 3,4 mrd. kroner i 2004. Budsjettvirkningen av dette er 2,6 mrd. kroner. Tallene nedenfor viser til reell effekt.

- Skatt på arbeidsinntekt gjøres klart mer progressiv i forhold til Regjeringens opplegg. Innslagspunktet for toppskatt settes på 6G for trinn 1, og på 10G for trinn 2. Samtidig økes både minstefradraget og lønnsfradraget kraftig. Arbeidsgiveravgiften reduseres med 1,5 mrd.kroner. Alminnelig skatt økes med 0,5 pst. Totalt blir derfor den totale skatten på arbeidsinntekt bare økt med 335 mill. kroner. For alle med inntekt under 300 000 kroner betyr dette skattelettelse, mens det blir moderat økning opp til ca. 550 000 kroner. De som tjener mer enn 550 000 kroner får en markert skatteskjerpelse.
- Sosialistisk Venstreparti foreslår å gjeninnføre skatt på aksjeutbytte, og bruker deler av provenyet

til å øke bunnfradraget i formuesskatten. Aksjerabatten i forhold til formuesskatt og arveavgift fjernes. For å få større likhet i skatt på arbeidsinntekt og kapitalinntekt øker Sosialistisk Venstreparti skatten på alminnelig inntekt til 28,5 pst. Beskatning av kapitalinntekt økes totalt med ca. 1,4 mrd. kroner. I tillegg tettes smutthull i kapitalbeskatningen tilsvarende knapt 0,8 mrd. kroner.

- Avskrivningssatsen for maskiner og utstyr økes fra 20 til 25 pst. Det er en vesentlig lettelse særlig for konkurranseutsatt sektor, og bidrar til nye investeringer, innovasjon og arbeidsplasser.
- Miljøavgifter økes med 2,5 mrd. kroner. Inntektene brukes i hovedsak til å redusere arbeidsgiveravgiften og fiskalt begrunnede særavgifter som skaper problemer for økonomiens effektivitet.
- Sosialistisk Venstreparti fjerner flere unntak i skatteopplegget som gir særordninger for enkelt næringer. Dette dreier seg om rederibeskatningen, CO₂-avgift for luftfarten, supplyflåten og sjøtransport innenlands, skatterabatten på aksjer fjernes, og skatterabatten på eiendom reduseres.
- Beskatningen av næringslivet reduseres med 700 mill. kroner. Om vi legger til opphevelsene av særordninger for rederne på 1,2 mrd. kroner, økes beskatningen av næringslivet i forhold til regjeringens opplegg med 500 mill. kroner.
- Sosialistisk Venstreparti går mot økte egenandeler. Vi bruker 900 mill. kroner på å oppheve slike kutt.
- Frikortgrensen økes fra 23 400 til 35 000 kroner.
- Sosialistisk Venstreparti fjerner årsavgiften på personbiler i arbeidsgiversone 3-5, setter den til 1 300 kroner i sone 2 og 2300 kroner i sone 1.
- Sosialistisk Venstreparti går mot prinsippet om at skattefradrag skal være et virkemiddel for å oppnå viktige mål. Vi går i stedet inn for tilskuddsordninger til frivillige organisasjoner, mens utgifter til helsevesenet dekkes gjennom ordinære bevilgninger.
- Endringene av prinsippene i alkoholavgiftene for å øke rusbrusavgiften, er lite treffsikker. Sosialistisk Venstreparti går i stedet inn for en økning i emballasjeavgiften, som vil ramme produkter som ikke er med i panteordningene, eller som har lav returandel. I tillegg til miljøgevinst rammer dette et mye bredere spekter av rusbrusproduktene.

I sum betyr dette at Sosialistisk Venstreparti foreslår følgende skatte- og avgiftsopplegg for 2004:

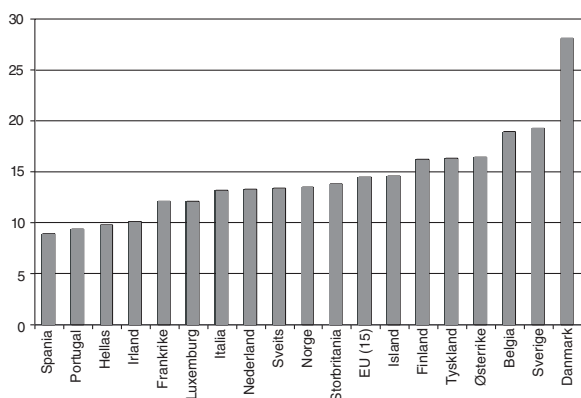
Sosialistisk Venstrepartis skatte- og avgiftsopplegg, reell virkning og budsjettvirkning i 2004, mill. kroner

	Reell effekt	Budsjettvirkning
Minstefradrag, sats 26 pst., øvre grense 52 000	3 280	-2 620
Fradrag i arbeidsinntekt økes til 38 000	-425	-340
Frikortgrense økes til 35 000	-150	-120
Redusert arbeidsgiveravgift	-1 600	-1 330
Toppskatt, økt innslagspunkt for alle unntatt trinn 1 kl 2	2 860	2 280
Alminnelig skatt, personer og næringsliv, 0,5 pst.	3 940	2 520
Skatt på aksjeutbytte, 17 pst	2 040	1 630

	Reell effekt	Budsjettvirkning
Formuesskatt, bunnfradrag økes til 250 000	-1 215	-970
Fjerne smutthull og fradrag i kapital- og arbeidsinntekt	995	740
Boligskatt, taksten økes med 10 pst.	540	430
Økte avskrivningssatser, maskiner og utstyr fra 20 til 25 pst.	-1 550	-290
Oppheve særordninger for rederier	1 220	980
Miljøavgifter, CO ₂ -avgift, el-avgift og emballasjeavgift	2 466	2 072
Årsavgift for bil, geografisk differensiering	-850	-850
Dokumentavgift, fritak under 30 år.	-330	-330
Rusbrusavgift, mot omlegging	-150	-140
Div avgiftsendringer	-40	-37
Nulling av egenandeløkninger	-891	-891
Prisjustering av barnetrygden	-178	-178
Sum	3 402	2 556

NORGE - ET SKATTEPARADIS?

I figuren nedenfor framgår det hvor stor andel personbeskatningen i ulike land utgjør av verdiskapningen i landet. Slike sammenlikninger har klare svakheter, men det er liten grunn til å hevde at personbeskatningen i Norge er spesielt høy i europeisk sammenheng. Sjøl om vi ligger i det øvre skikt for selskapsbeskatning, ligger vi under både Sverige, Danmark, Belgia og Finland i totalt skattebelastning som andel av verdiskapningen.

PENGEPOLITIKKEN RAMMER INDUSTRIEN

Etter omleggingen av pengepolitikken våren 2001 har vi sett at en pengepolitikk med svært sterkt fokus på faren for høyere inflasjon enn målet på 2,5 pst. Dermed er det konkurranseutsatt næringsliv som rammes når det er behov for innstramminger i norsk økonomi.

Norges Bank har siden omleggingen satt rentenivået høyt, og holdt det der lenge. Resultatet var en rask og sterk styrking av den norske krona særlig gjennom 2002. Dette rammet lønnsomheten til konkurranseutsatt næringsliv hardt, med utflytting, konkurser og raskt

økende ledighet som konsekvens. Samtidig viser det seg at inflasjonen nå er blitt altfor lav.

Omleggingen av pengepolitikken har vært mislykket. Antagelsen om at fokuset på inflasjonsmål vil gi mer stabil valuta har ikke slått til. Det grunnleggende målet om stabil økonomisk utvikling er på langt nær nådd.

Vi er derfor glade for at regjeringen nå gir en klar kritikk av Norges Banks utøvelse av pengepolitikken, med beskjed om å legge om på tre områder. Det skal legges økt vekt på hensynet til arbeidsledighet og konkurranseutsatt sektor i utøvelsen av pengepolitikken. Tidshorizonten for justering av inflasjonen kan gjøres lenger (evt. kortere) enn 2 år hvis det er nødvendig av hensyn til f.eks. ledighetsutviklingen. Regjeringen antyder også at Norges Bank bør legge vekt på stabil valutakurs.

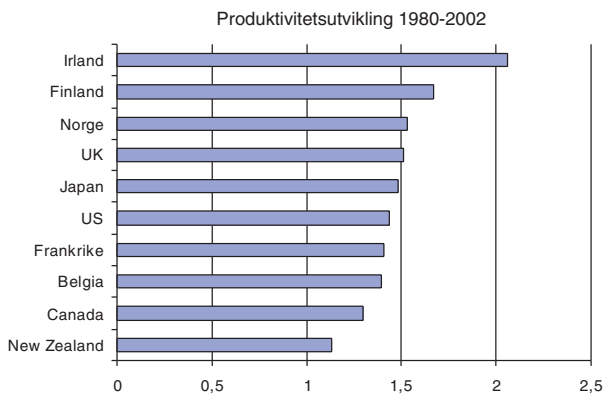
Det er oppsiktsvekkende og gledelig at regjeringen nå ser det samme som Sosialistisk Venstreparti har påpekt helt siden omleggingen av pengepolitikken ble et faktum.

POLITIKK FOR EFFEKTIV RESSURSENTNYTTELSE

Fortsatt vekst i velstand og velferdsordninger er avhengig av at landets samlede ressurser blir utnyttet best mulig. Dette handler om å unngå sløsing, og å føre en politikk som stimulerer til produktivitetvekst.

Produktivitet er et mål på hvor mye som produseres per timeverk. Produktiviteten vokser på grunn av at man tar i bruk bedre måter å produsere på, gjennom ny kunnskap og/eller teknologiske endringer. Vår konkurransevne avgjøres av om lønningene - korrigert for produktivitetutvikling - vokser raskere i Norge enn i andre land. Figuren under viser hvordan norsk produktivitet har utviklet seg sammenliknet med noen av våre handelspartnere de siste 20 årene.

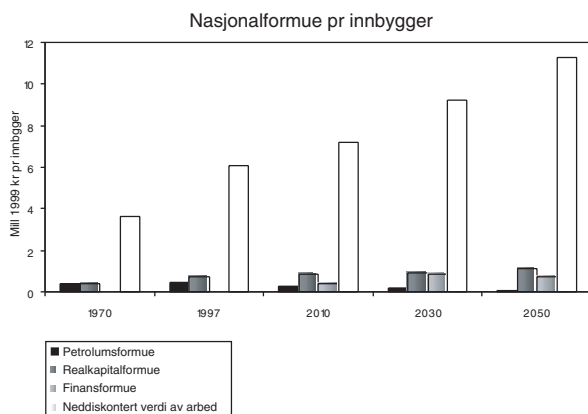
Figur: Produktivitetsvekst i en rekke OECD-land 1980-2002

Kilde: KILM 18a- Labour productivity and Unit Labour Costs, Total Economy. ILO, KILM 3rd Edition.

Norge har i perioden hatt en høyere produktivitetsvekst enn de fleste av våre handelspartnere. I forhold til f.eks. Frankrike har Norge i perioden 1980-2003 hatt ni pst. høyere produktivitetsvekst. Det betyr at Norge i perioden kunne tillate seg en lønnsvekst på ni pst. høyere enn Frankrike uten å tape konkurranseevne overfor dette landet.

Den uten sammenligning viktigste faktoren for fortsatt produktivitetsvekst er god utnyttelse av arbeidskraften. Den utgjør 80 pst. av vår nasjonalformue, og bare små endringer i arbeidstakernes effektivitet vil på få år bety mer enn den samlede oljeformuen. En god politikk for økt velstand må derfor være retta inn mot å øke produktiviteten i arbeidskraften. Dette er en langsiktig oppgave, fordi avkastninger av investeringer i forskning, kompetanse og maskiner ikke gir økt produktivitet over natta.

Arbeidsledighet er i tillegg til å være et problem for dem som rammes, også den verste form for sløsing. Å være arbeidsledig betyr at man ikke bidrar til verdiskapningen, og verdien av arbeidskraften blir raskt redusert når man ikke mottar den stimulansen deltakelse i arbeidslivet innebærer. Langvarig arbeidsledighet gir dessuten sterk økning i sannsynligheten for å bli varig utstøtt fra arbeidslivet. Kampen mot arbeidsledighet er derfor i aller høyeste grad politikk for effektiv ressursutnyttelse på kort og lang sikt.

Mer langsiktig er satsingen på en grønn kunnskapsøkonomi. Utdanning og forskning er investeringer i verdiskaping på lang sikt. Kompetente arbeidstakere som møter framtidens krav til kunnskap, kreativitet og samarbeidsevne er nødvendig for at norsk næringsliv skal klare konkurransen fra utlandet. Økt forskningsinnsats gir grunnlag for nyskaping som er nødvendige for økt verdiskaping.

Grønne skatter og skatter med en helsemessig eller sosialpolitisk begrunnelse - på riktig nivå - stimulerer enkeltpersoner og bedrifter til å gjøre valg som gir en bærekraftig forvaltning av våre naturressurser. Inntektene dette gir skaper rom for å redusere andre skatter og avgifter som gir et effektivitetstap i økonomien. Denne vinn-vinn-situasjonen utnyttes i stor grad i Sosialistisk Venstrepartis skatteopplegg.

Samarbeidet mellom myndighetene og partene i arbeidslivet svært viktig for at lønnsoppgjøret skal gi et resultat som er bærekraftig på lang sikt. Provokasjoner overfor arbeidstakernes organisasjoner gjennom forslag om lettere adgang til midlertidige ansettelser, er et dårlig grunnlag for godt samarbeid.

I et lite land som Norge er det forholdsvis lett for en aktør å få en dominerende stilling i mange markeder. Det vil gi høyere priser og fortjeneste for den aktuelle bedriften, men fører til at samfunnet samlet sett taper - i noen tilfeller betydelige verdier. Et godt eksempel er ønsket om fusjon mellom DnB og Gjensidige-NOR. Dette er Norges største og 3. største bank, som samlet vil bli svært dominerende i det norske finansmarkedet. For eierne vil dette åpenbart være gunstig, men det er stor fare for at denne gevinsten delvis hentes gjennom høyere priser til kundene enn det vi vil få med to separate banker. Et virksomt offentlig tilsyn med bedrifter med potensiell markedsrett er derfor også viktig for en effektiv ressursutnyttelse.

Sosialistisk Venstreparti skaper 20 000 arbeidsplasser

Siden regjeringsskiftet har mellom 60 og 70 nye personer blitt ledige hver eneste dag. I oktober var det nesten 110 000 ledige. Regjeringen er passive tilskuere til at dette skjer. Sosialistisk Venstreparti savner regjeringens forslag til å kompensere bortfallet av den differensierte arbeidsgiveravgiften. Regjeringens utvidelse av arbeidsgivers lønnsplikt ved permitteringer fra tre til 30 dager går i feil retning.

Derfor gjør vi det sjøl. Sosialistisk Venstrepartis budsjett reduserer ledigheten med anslagsvis 20 000 personer i 2004.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Gjennomføre en strakspakke som skaper 8 000 årsverk i 2004, samt 5 200 tiltaksplasser. Viktige ingredienser i strakspakken er
 - 5 500 nye årsverk innen bygg og anlegg, gjennom økte lånerammer til skolebygg, øke låneramma til Husbanken, øke støtten til oppussing av offentlig bygg samt bygge flere studentboliger
 - 1 300 flere årsverk gjennom ekstrasatsing i

- kommuner og fylkeskommuner. (IT i skolen, vedlikehold, etc.)
- Øke antall tiltaksplasser med 5 200
- 200 arbeidsplasser gjennom PCB-opprydding armaturer i offentlig bygg
- Styrking av Aetat, 50 årsverk
- 300 årsverk gjennom 200 mill. kroner ekstra til freda kulturminner, spesielt fartøyvern som kan gi oppdrag til verftsindustrien.
- Skape drøyt 5 800 nye årsverk gjennom å styrke skoler, helsevesen, psykiatri
- Skape 3 300 arbeidsplasser ved å sette i verk framtidens tiltak på i alt 4,3 mrd. kroner som øker moderniseringstakten og konkurranseevnen
 - Innføring av raskere avskrivningsmuligheter for investeringer i nytt maskineri og utstyr, 1,5 mrd. kroner
 - Øke forskningsinnsatsen med 1,2 mrd. kroner
 - Støtte ulike innovasjons- og utviklingstiltak for næringslivet med 1,1 mrd. kroner
 - Øke eller innføre andre næringsutviklings-tiltak, 1,1 mrd. kroner
- Gå mot Regjeringens forslag om å øke arbeidsgivers lønnsplikt ved permitteringer fra tre til 30 dager.
- Gå mot Regjeringens forslag om å lempe på reglene for deltidsansettelse, basert på at forslaget ikke skaper flere arbeidsplasser og er dermed ikke et relevant grep for å få ned ledigheten.

Ledighet er sløsing med ressurser

I oktober 2003 var det til sammen 108 119 ledige, hvorav 89 406 var helt ledige (18 713 er på tiltak). Dette tilsvarer en ledighet på 4,6 pst. I følge Regjeringens egne anslag vil ledigheten øke til 4,7 pst. av arbeidsstyrken neste år, og ledigheten vil holde seg høy ut 2007, uten at regjeringen foretar seg noe aktivt.

Ledighet er sløsing med landets viktigste ressurs. Det verste er at store deler av ledigheten kunne vært unngått. En mer oppegående sentralbank kunne ha senket renta tidligere, noe som ville svekket krona og dermed

gjort norsk eksportindustri mer konkurransedyktig. Dessuten viser beregninger fra SSB at ca. 20 000 færre ville vært arbeidsledige dersom regjeringen hadde brukt pengene på annet enn skatteletter. Til sammen har regjeringen gitt 20 mrd. kroner i skattelette. Disse pengene kunne i stedet gått til fornuftige investeringer - som skole, helse, omsorg, kollektivtrafikk. Siden flere av dem som er uten arbeid ikke er registrert som ledige, ville ledigheten sunket mindre enn veksten i nye jobber. Faktisk viser beregningene fra SSB at ca. 50 000 flere ville vært i arbeid i dag med en slik politikk.

Derfor foreslår Sosialistisk Venstreparti å ta tilbake deler av Regjeringens skatteletter - knapt 4 mrd. kroner - ved å gjeninnføre utbytteskatt, fjerne særbeskatningen for rederier samt øke toppskatten, for å bruke pengene til flere arbeidsplasser. Med forslaget om bedre avskrivningsregler medfører Sosialistisk Venstrepartis opplegg til sammen en lettelse for næringslivet på rundt 500 mill. kroner. Om man tar med innføring av normal beskatning av rederne (tilsvarende 1,2 mrd. kroner) øker skatten for næringslivet med Sosialistisk Venstrepartis opplegg med 700 mill. kroner.

Sosialistisk Venstreparti s offensive budsjett mot ledigheten medfører anslagsvis 18 000 nye årsverk for 2004. Av dette er ca. 8 000 ekstraordinære årsverk og 10 000 nye, faste årsverk. Til fratrekk kommer 2 700 årsverk på grunn av kutt i forsvar, oljeinvesteringer og veiinvesteringer i sentrale strøk. Sammen med 5 200 flere tiltaksplasser gir dette rundt 20 000 årsverk for 2004. Dette gir grunnlag for en kraftig reduksjon i ledigheten.

I tillegg kommer Sosialistisk Venstrepartis radikale satsing på utviklingstiltak som kommer spesielt næringslivet til gode. Det dreier seg i første rekke om langsiktige effekter av økt satsing på forskning (1,2 mrd. kroner), langsiktige effekter av innovasjon og nyskaping (1,1 mrd. kroner), og langsiktige effekter av modernisering gjennom raskere avskrivningsmuligheter for investeringer i maskineri og utstyr (1,5 mrd. kroner). Denne satsingen kan skape 12 000 nye, varige arbeidsplasser på sikt, forsiktig anslått.

Tabell: Samla årsverksregnskap 2004 for Sosialistisk Venstrepartis innsats mot ledigheten, anslag

	Årsverk 2004	Pris
Strakstiltak	7 800	2,3 mrd
Skole, helse, omsorg, kultur med mer (varige)	5 800	6,9 mrd
Forskning, utvikling, utdanning med mer (varige)	3 300	4,3 mrd
<i>Sum nye årsverk</i>	<i>16 900</i>	
Kutt forsvar, oljeinvesteringer, veibygging i sentrale strøk	-2 700	- 6,2 mrd
<i>Netto økning, årsverk</i>	<i>14 200</i>	
Tiltaksplasser (strakstiltak)	5 200	0,6 mrd
Sum nye årsverk	19 400	

Note: Langsiktige sysselsettingseffekter og økt konkurranseevne gjennom en offensiv satsing på forskning, innovasjon og modernisering av norsk næringsliv kommer i tillegg. Dette dreier seg om anslagsvis 12 000 nye, varige arbeidsplasser, forsiktig anslått.

Note: Tallene er hentet fra tiltak under de ulike fagbudsjettene i Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett. Det er alltid vanskelig å anslå hvor mange arbeidsplasser ulike tiltak vil skape helt nøyaktig, og når - og hvor - effekten vil komme. 1 mill. kroner kan f.eks. gi alt fra 0,5 til 4 årsverk, avhengig av hvilke sektorer eller tiltak det dreier seg om. Vi har lagt vekt på å presentere forsiktige anslag. Se nedenfor for detaljer omkring anslagene.

Note: I anslagene har vi ikke regnet med multiplikatoreffekter (hvor mange nye årsverk de nye årsverkene skaper), slik at den faktiske sysselsettingsøkningen vil være betraktelig høyere enn våre anslag. For eksempel vil Sosialistisk Venstrepartis forslag om økt støtte til utskifting av PCB-armaturer kunne skape økt etterspørsel og dermed flere årsverk knyttet til Glamox' produksjon av PCB-fri belysning.

SOSIALISTISK VENSTREPARTIS STRAKSTILTAK MOT LEDIGHET

Sosialistisk Venstreparti vil bruke 2,3 mrd. kroner til strakstiltak i kampen mot ledighet. For 2004 betyr dette 8 000 flere personer i jobb, samt 5 200 flere personer på tiltak.

Ordet "ledighet" bør fjernes fra norske ordlister. Enten er voksne mennesker i arbeid eller så er de under opplæring, gjerne på en arbeidsplass. Som et første skritt i en slik utvikling vil Sosialistisk Venstreparti øke antall tiltaksplasser med 5 200, og styrke Aetat med 50 årsverk for å administrere dette.

Sosialistisk Venstreparti gir kommunesektoren 650 mill. kroner til gjennomføring av tidsbegrensede prosjekter på områder hvor det er ledig kapasitet lokalt. Det kan dreie seg om alt fra oppussing av bygg til innføring av åpen kildekode i kommunens og skolens datasystemer. Dette kommer i tillegg til at Sosialistisk Venstreparti vil styrke kommunesektoren med 4,6 mrd. kroner i frie inntekter (se under) på mer permanent basis.

Iverksetting av viktige bygge- og oppussingsprosjekter er god motkonjunkturpolitikk og god bruk av samfunnets ressurser. Byggeprosjekter er billigere i lavkonjunktur, og dette sikrer at ressursene i byggebransjen blir bedre utnyttet. Det haster med å få satt i gang dette arbeidet. Sosialistisk Venstreparti vil derfor bl.a. øke ramma for rentefrie lån til skolebygg og øke låneramma til Husbanken, for å sette i gang byggeprosjekter. Samtidig økes støtten til oppussing av statlige bygg. Vi vil også bygge flere studentboliger. Til sammen foreslår Sosialistisk Venstreparti prosjekter som gir rundt 8 000 nye årsverk innen bygg og anlegg.

Sosialistisk Venstreparti vil investere i miljø og mobilitet over hele landet. Vår målsetning er å øke andelen som velger å reise med jernbanen kraftig, samt å få mer godstransport over på jernbanen og sjøen. Det krever investeringer i maritim infrastruktur og jernbane. Mange veier i distrikts-Norge er rasutsatt, og økt satsing på rassikring, veivedlikehold og vei-investeringer i distriktene vil gjøre transporten tryggere og mer punktlig. Satsing på miljø og mobilitet skaper arbeidsplasser, og er gode investeringer for framtida.

Til sammen gir Sosialistisk Venstreparti s strakstiltak rundt 8 000 årsverk, samt 5 200 tiltaksplasser. Strakstiltakene består i:

- 1 300 årsverk gjennom ekstrasatsing i kommuner og fylker. (IT-folk i skolen, vedlikehold, etc.), 650 mill. kroner.
- 5 200 ekstra tiltaksplasser, 600 mill. kroner.
- Styrke Aetat med 50 årsverk, 25 mill. kroner.
- Forlenge unntaket for permitteringsreglene for enkelte bransjer. Med Regjeringens forslag vil det bli færre midlertidig permitterte og flere helt ledige.
- 300 årsverk gjennom 300 mill. kroner i rentefrie lån til utskifting av PCB-holdige armaturer og kondensatorer, kostnad 6 mill. kroner.
- 300 årsverk primært innen verftsindustrien gjennom økt støtte på 200 mill. kroner til fartøyvern og annet kulturminnevern

- 2 500 årsverk innen bygg og anlegg, gjennom å øke låneramma til Husbanken med 2,5 mrd. kroner.
- 2 000 årsverk innen bygg og anlegg, basert på at ordningen med rentefrie lån til oppussing av skoler utvides med 2 000 mill, kostnad 38 mill. kroner.
- 400 årsverk innen bygg og anlegg gjennom 200 mill. kroner til oppussing av statlige bygg.
- 340 årsverk innen bygg og anlegg gjennom 170 mill. kroner til bygging av studentboliger.
- 100 årsverk til vedlikehold og investeringer i jernbanelinjen, 76 mill. kroner.
- 100 årsverk gjennom 114 mill. kroner til veiutbygging og vedlikehold i distriktene.
- 200 årsverk gjennom 100 mill. kroner til rassikring.
- 150 årsverk gjennom støtte til 50 mill. kroner i støtte til konvertering av varmekjeler.
- 40 årsverk til Kystverket, 60 mill. kroner.

NYE, FASTE ÅRSVERK

Sosialistisk Venstreparti vil gjøre de investeringene som er viktige for framtida, innenfor skole, omsorg, psykiatri og utdanning. Sosialistisk Venstreparti vil bruke 6,9 mrd. kroner på dette, og opprette rundt 5 800 nye, faste årsverk.

En viktig faktor er at sysselsettingen må komme over hele landet. Ledigheten i industrien og fiskerinæringen rammer særlig distriktene. At veksten i økonomien særlig vil komme i privat forbruk vil også ha negative konsekvenser for nyetableringer i distriktene. Vi ser i dag at samtidig som skipsverft blir nedlagt i distriktene, kommer nye arbeidsplasser i tjenesteytende næringer i hovedsak i sentrale strøk.

Dette er en ønsket næringspolitikk fra regjeringen. Det er en distriktsfiendtlig politikk som understøttes av sentraliseringsprosesser i offentlig sektor. Det begynte med Televerket, Posten og NSB. Nå følges det opp med forslagene på kartkontor, sykehus, skattefuten og en omlegging av kommuneøkonomien som svekker de minste kommunene.

Det mest framtidsette vi kan gjøre er å satse på skole og utdanning. Sosialistisk Venstreparti vil skape en god og moderne offentlig skole for alle, ikke private skoler for de få. Vi vil skape en skole der alle elever får utvikle sine faglige og sosiale evner, i tråd og takt med egne forutsetninger. En skole som gir elevene likeverdige muligheter for læring, i form av tilpasset, og ikke lik, undervisning. En skole som har mulighet til å fange opp de som faller utenfor. Derfor øker Sosialistisk Venstreparti tilskuddene til kommunene med 4,6 mrd. kroner.

Mange mennesker sliter med mentale problemer, og ventetiden på å få hjelp både lokalt og hos spesialist er uakseptabelt lang. Lang ventetid for barn med psykiske problemer er spesielt urovekkende. Stortinget har vedtatt en opptrappingsplan for psykisk helsevern for perioden 1999 til 2006. Likevel har økningen av midler til psykiatrien vært mindre enn økningen til de somatiske helsetjenestene, også etter at opptrappingsplanen startet opp. Det må derfor tas et større løft for psykiatrien enn det Regjeringen legger opp til. Sosialistisk Ven-

streparti foreslår derfor 500 mill. kroner ekstra til psykiatri.

Sosialistisk Venstreparti vil styrke samferdsels- og miljøtiltak med til sammen 1,3 mrd. kroner. Et hovedelement i denne satsinga er jernbaneinvesteringer på strekningen Oslo - Ski, Lysaker stasjon, Ski stasjon, Vestfoldbanen, Østfoldbanen, Jærbanen og Gjevingåsen, til sammen 550 mill. kroner (pluss 76 mill. kroner i strakstiltak for jernbanen, se over).

Sosialistisk Venstreparti går inn for en økning i vegbygging og vegvedlikehold over fylkesfordelt riksvegramme med 85 mill. kroner (pluss 114 mill. kroner i strakstiltak, se over). Sammen med en ekstrainsats for farleder og fiskerihavner på 80 mill. kroner, er dette med på å sikre sysselsetting over hele landet, særlig i de mange kystkommunene som nå sliter med svært høy ledighet.

Et annet element er styrka oljevernberedskap. Opprettelsen av oljeterminalen i Murmansk, med tilhørende sterke økning i frakt av råolje gjennom Barentshavet og langs norskekysten, gjør dette spesielt viktig. Sosialistisk Venstreparti vil derfor øke bevilgningene til oljevernberedskapen langs kysten og til utbedringer av den maritime infrastrukturen med 95 mill. kroner.

Til sammen gir dette over snaut 6 000 nye årsverk. Til fratrekk kommer 2 700 årsverk gjennom reduserte investeringer i olje, forsvar og veitbygging i sentrale strøk.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke rammeoverføringene til kommunene med 4 600 mill. kroner. Dette kan gi 3 500 nye, faste årsverk innen skole, helse, omsorg.
- Styrke psykiatrien med 500 mill. kroner. Dette kan gi 400 nye, faste årsverk.
- Styrke universitetene og høyskolene med 500 mill. kroner. Dette kan gi 600 nye, faste årsverk.
- Styrke jernbanesektoren med 550 mill. kroner til investeringer og vedlikehold av linjen. Dette kan gi 600 nye årsverk.
- Styrke veier i distriktene gjennom vedlikehold og investeringer med 85 mill. kroner. Dette kan gi 100 nye, faste årsverk.
- Styrke oljevernberedskapen og maritim infrastruktur med 95 mill. kroner, som kan gi 100 nye, faste årsverk. Styrke farleder og fiskerihavner med 80 mill, som gir 100 nye årsverk.
- Styrke Miljøverndepartementets budsjetter med til sammen 550 mill. kroner, gjennom ulike miljøsatsinger som også gir arbeidsplasser, gjennom lokalt miljøvern og frivillige miljøorganisasjoner (38 mill. kroner), Agenda 21 (120 mill. kroner¹), styrking av SFT og økt kamp mot luftforurensing (partikler) i tettbygde strøk samt større oppryddingstiltak (93 mill. kroner), tilskudd til miljøteknologi (75 mill. kroner), kalking (20 mill. kroner), forebygging av rovviltskade (11 mill. kroner), spesielle

driftsutgifter Miljøverndepartementet (30 mill. kroner) og forskning (20 mill. kroner).

- Skape 800 nye, faste andre årsverk innen privat og off. sektor (kompensasjon for bortfall av den differensierte arbeidsgiveravgifta, styrking av UDI, KROM, regionale helseforetak, norsk oljemuseum, regionale husleietvistutvalg med mer).
- Gå mot Regjeringens forslag om å øke arbeidsgivers lønnsplikt ved permitteringer fra tre til 30 dager. Med regjeringens forslag vil det bli færre midlertidig permitterte og flere helt ledige.
- Gå mot Regjeringens forslag om å lempe på reglene for deltidsansettelse, basert på at forslaget ikke skaper flere arbeidsplasser og er således ikke et relevant grep for å få ned ledigheten.
- Redusere investeringer i forsvar og olje, som kan gi 2 000 færre årsverk. Redusere veitbygging i sentrale strøk med 655 mill. kroner, som kan gi 700 færre årsverk.

UTVIKLINGSTILTAK

Sosialistisk Venstreparti vil bruke 4,3 mrd. kroner mer enn regjeringen på utviklingstiltak som på sikt øker produktivitet og konkurranseevne, og dermed skaper flere arbeidsplasser.

Det viktigste enkelgrepet er raskere avskrivningsmuligheter for maskineri og utstyr, som Sosialistisk Venstreparti som første parti foreslår endret fra fem til fire år. Dette forslaget betyr at det blir mer lønnsomt for norsk industri og næringsliv å investere i nytt og mer moderne utstyr, som dermed bidrar direkte til mer modernisering over hele landet. Studier viser at norsk næringsliv ofte fornyer seg gjennom kjøp av nytt maskineri og utstyr. Dermed er tiltaket spesielt målrettet i forhold til hvilke framtidsetta innovasjonsbehov norsk næringsliv har.

Sosialistisk Venstreparti har tidligere gått mot ordningen med skattfradrag i næringslivet for forskning (den såkalte SkatteFUNN-ordningen), og i sine budsjetter erstattet den krone for krone med tilskuddsordninger. I påvente av en evaluering av ordningen og av hensyn til forutsigbare rammevilkår for næringslivet, går Sosialistisk Venstreparti inn for å beholde dagens ordning med SkatteFUNN.

Sosialistisk Venstreparti sto bak det vedtatte forslaget i Stortinget om å øke norsk forsknings- og utviklingsnivå opp på OECD-nivå innen 2005. Regjeringen følger ikke dette opp. Sosialistisk Venstreparti foreslår å bruke 1,2 mrd. kroner mer på forskning enn Regjeringen legger opp til. 500 mill. kroner er forskningsmidler direkte til universitetene og høyskolene. 600 mill. kroner er til Norges forskningsråd, hvorav 100 mill. kroner er grunnforskning, 400 mill. kroner er anvendt forskning samt 100 mill. kroner øremerka energiforskning. Sosialistisk Venstreparti foreslår også å øke forskningsfondet med 2 mrd. kroner, som med fem pst. avkastning gir en økning på 100 mill. kroner i året.

I dag produserer Norge rundt 16 TWh bioenergi, eller seks pst. av samla energiproduksjon, i første rekke i form av ved. Sosialistisk Venstreparti vil ha denne andelen opp på svensk nivå, dvs. ti pst., innen 2010,

1.) 20 mill. kroner fra miljøverndepartementets rammer til Agenda 21, 100 mill. kroner fra Olje- og energidepartementets rammer til Nasjonal Agenda 21.

gjennom å etablere en plan for industrialisering av bioenergi. En slik plan kan realistisk skape 4 000 nye arbeidsplasser innen foredling, produksjon og bruk av bioenergi, iht. Norsk bioenergiforening. En slik plan kan inneholde krav om at alle kommunale og private nybygg over 1 000 m² skal bygges ut med vannbåren varme (i dag gjelder dette kun statlige bygg), at det etableres en konverteringsordning for å legge om til vannbåren varme i skolebygg og andre store private og kommunale bygg og at alle nye boligfelt (over ti boliger) skal ha installasjons- og bruksplikt på vannbåren varme. I dag brukes det 15 mill. kroner årlig på bioenergi. I første omgang vil Sosialistisk Venstreparti bruke 110 mill. kroner mer på bioenergi enn det Regjeringen vil.

Sysselsettingseffektene av disse tiltakene er naturlig nok usikre, men vi anslår at dette på sikt kan gi rundt 12 000 nye, varige arbeidsplasser.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Innføre raskere avskrivningsmuligheter for maskineri og utstyr, 1,55 mrd. kroner.
 - Øke forskninga med 1,2 mrd. kroner, gjennom å
 - styrke universitets- og høyskoleforskninga med 500 mill. kroner
 - styrke forskningsrådet med 600 mill. kroner, hvorav 100 mill. kroner er energiforskning, 400 mill. kroner er brukerstyrt forskning, 100 mill. kroner er anvendt forskning.
 - øke forskningsfondet med 2 mrd. kroner, som gir 100 mill. kroner i økt årlig avkastning (gjennom forskningsrådet).
 - Beholde dagens ordning med SkatteFUNN.
 - Styrke industrielle forsknings- og utviklingskontrakter med 250 mill. kroner. (SND)
 - Styrke landsdekkende innovasjonsordning, 350 mill. kroner (SND)
 - Etablere et nytt, lokalt næringsfond for å kompensere for bortfall av den differensierte arbeidsgiveravgiften, 150 mill. kroner.
 - Etablere et økologisk verdiskapingsprogram for landbruket, 100 mill. kroner.
 - Økte støtten til film og media, 286 mill. kroner.
 - Etablere marine verdiskapings- og innovasjonsprogram, til sammen 70 mill. kroner.
 - Øke bioenergisatsinga med 110 mill. kroner, og 50 mill. kroner til panteordning for konvertering av oljekjeler til bioenergikjeler.
- Støtte til implementering av miljøteknologi gjennom SFT, 75 mill. kroner.

Barn og unge først

BARNEHAGEFORLIKET – EN HISTORISK SEIER FOR BARNEFAMILIENE

Sosialistisk Venstreparti vant en stor politisk seier da barnehageavtalen ble vedtatt av et enstemmig Storting i juni 2003. Med små unntak er dette den barnehagepolitikken Sosialistisk Venstreparti har arbeidet for siden 70-tallet. De store vinnerne er barnehagebarna, småbarnsforeldre og barnehageeiere. Det blir maks. pris,

barnehageplass til alle som ønsker det, og forutsigbare og gode driftsforhold for barnehageeiere og -utbyggere.

Barnehager er bra for barn! Alle barn trenger trygge og gode oppvekstmiljøer. En barnehage med et tilrettelagt pedagogisk, sosialt, språklig og fysisk stimulerende miljø, sikrer høy kvalitet. Lav foreldrebetaling og full barnehagedekning er en forutsetning for at barnefamilieene skal kunne få en reell valgfrihet av omsorgsløsning for sitt barn. Nye undersøkelser viser at billige barnehager gjør det lettere for lavtlønte - særlig kvinner - å velge å være yrkesaktiv i stedet for hjemmeverende. Det bidrar til betydelige inntektsposter i det samfunnsøkonomiske regnskapet over barnehage-reformen.

Avtalen har betydelige konsekvenser for årets budsjett. Totalt er bevilgningene til barnehager økt med 5,6 mrd. kroner siden 2001. Fra 2003 til 2004 øker bevilgningene med 2,7 mrd. kroner. Den samlede offentlige finansieringen av barnehagene skal utgjøre om lag 80 pst. fra 1. mai 2004. Pengene går i 2004 til:

- Maksimalpris på 2 750 kroner pr. måned fra 1. mai 2004.
- 12 000 nye barnehageplasser.
- Investeringstilskuddet på henholdsvis 25 000 kroner (over 3 år) og 50 000 kroner (under 3 år) videreføres.

Sjøl om regjeringspartiene var med på barnehageforliket, må Sosialistisk Venstreparti være vaktbikkje for å sikre at avtalen følges opp. I årets budsjett er dette i hovedsak i orden, og det som mangler vil vi sørge for å følge opp.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Sørge for at barnehageavtalen følges opp!

SKOLE FOR ALLE

Det mest framtidsette vi kan gjøre er å satse på skole og utdanning. Sosialistisk Venstreparti vil skape en god og moderne offentlig skole for alle, ikke private skoler for de få. Vi vil skape en skole der alle elever får utvikle sine faglige og sosiale evner, i tråd og takt med egne forutsetninger. En skole som gir elevene likeverdige muligheter for læring, i form av tilpasset, og ikke lik, undervisning.

I dag er det altfor mange elever som faller i fra. En femtedel går ut av grunnskolen uten gode nok lese- og skriveferdigheter, guttene henger etter jentene i de fleste fag, minoritetselever mister kunnskap fordi de har for dårlig språkforståelse. Den norske skolen bidrar dermed til å forsterke forskjellene mellom elevene.

Sosialistisk Venstreparti vil ha en skole som gir alle samme muligheter

Trang kommuneøkonomi har gitt skolene for lite ressurser til å følge opp hver enkelt elev. I stedet for tilrettelagt undervisning med mindre grupper, prosjektarbeid og tettere oppfølging, får elevene gammeldags

kateterundervisning. Ressursmangelen fører til at mange skoler mangler oppdaterte lærebøker, digitale læremidler og nødvendig materiell i praktiske fag som heimkunnskap og kunst og håndverk.

En god offentlig skole med tilpasset opplæring krever også mer frihet til skolene. Sosialistisk Venstreparti vil derfor gi dem som er nær elevene, større innflytelse. Det er foreldrene og lærerne som vet best hva slags oppfølging den enkelte eleven trenger. Mens noen trenger mer tid på å lære å lese, trenger andre mer tid i matematikk eller engelsk. Sosialistisk Venstreparti vil derfor gi elever, foresatte og ansatte på den enkelte skole ansvaret for mer av dette, innenfor rammen av nasjonale læreplaner med tydelige læringsmål.

For å sikre alle skoler et forsvarlig og forutsigbart økonomisk grunnlag å drive opplæring ut i fra, har Sosialistisk Venstreparti foreslått å innføre en minstandard for hvor mye ressurser skolene skal motta fra kommunen. Utviklingen viser at det har blitt flere elever, færre lærere og større klasser i grunnskolen, og at mangelen på ressurser har fått flere skoler til å iverksette sparetiltak i form av redusert antall delingstimer, oppsigelse av lærere og stenging av skolebibliotek. Enkelte kommuner har også sett seg nødt til å legge ned skoler. Sosialistisk Venstreparti foreslår derfor å øke overføringene til kommunene betraktelig, for å sette dem i stand til å oppfylle en slik minstandard for grunnskolen.

Om lag halvparten av norske skoler tilfredsstillter ikke kravene til forsvarlige skolebygninger. Forfalne klasserom med dårlig inneklimate ødelegger for elevenes helse, læring og trivsel. Alle ønsker å heve kvaliteten på innholdet i skolen, men det er vanskelig å skape gode læringsmiljø, hvis skolemiljøet forfaller. For å få fortgang i opprustningen av norske skolebygninger foreslår Sosialistisk Venstreparti å styrke tilskuddsordningen der staten dekker kommunenes renter på lån til nybygg og rehabilitering av skoleanlegg, med 2 mrd. kroner til 4 mrd. kroner i 2004.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke kommunenes frie inntekter med 4,6 mrd. kroner, bl.a. for å sikre ressurser til tilpasset undervisning, læremateriell og utstyr i grunnskolen.
- Øke investeringsrammen i tilskuddsordningen som kompenserer for kommunenes rentekostnader på lån til bygg, nybygg og rehabilitering av skoleanlegg til 3 mrd. kroner.
- Bruke 1 000 kroner pr. elev til alternative læringsformer og læremidler i grunnskolen. Sosialistisk Venstreparti vil ha større frihet for skolene til å drive spennende undervisning.
- Øke satsingen på IKT i skolen med 50 mill. kroner. Sosialistisk Venstreparti vil utvikle elevenes digitale kompetanse, gi dem bedre digitale læremidler og bygge ut infrastrukturen.
- Bruke 30 mill. kroner på mobbeprogram i grunnskolen. Mobbing skader trivselen og utviklingen av gode læringsmiljø. Sosialistisk Venstreparti vil opprette en tilskuddsordning slik at flere kommuner kan iverksette tiltak mot mobbing.
- Bruke 195 mill. kroner på gratis læremidler i videregående skole. Sosialistisk Venstreparti vil fordele midlene gjennom et læremiddelstipend som skal dekke utgiftene til læremateriell for alle elever i videregående opplæring. Stipendet skal være gradert slik at det fanger opp utgiftsvariasjonene mellom de ulike studieretningene.
- Kutte tilskuddet til private skoler med 463 mill. kroner. Sosialistisk Venstreparti prioriterer den offentlige skolen, der flertallet av norske elever går.

FRITIDSTILBUD FOR ALLE BARN

Sosialistisk Venstreparti er opptatt av at alle barn og unge skal ha mulighet til å oppleve en aktiv og spennende fritid. I dag er det altfor mange barn som blir stående utenfor. Tilbudet om skolefritidsordning og kultur- og musikkskoler bør derfor utvides betydelig, og gjøres vesentlig billigere.

I Sem-erklæringen uttalte de tre regjeringspartiene at målsettingen var "å opprettholde skolefritidsordningen (SFO) som et velferdstilbud på småskoletrinnet". Likevel valgte Regjeringen i fjor å halvere støtten til SFO, ved å kutte tilskuddet med 217 mill. kroner, for deretter å innlemme det i rammetilskuddet til kommunene fra 1. august i år. Dette har ført til et redusert skolefritidsstilbud mange steder. Prisene har gått opp og tilbudet ned i kommuner med dårlig råd. Dette går ut over familier med svak økonomi, og rammer mange av barna som trenger det mest - minoritetsspråklige elever og elever med særskilte behov eller funksjonshemninger.

Sosialistisk Venstreparti vil arbeide for at SFO-tilbudet blir vesentlig billigere. I tillegg vil vi heve standarden på skolefritidsordningen, slik at alle kan tilbys en god skolefritidsordning. Det må stilles klare krav til bemanning, inneklimate, utemiljø og innholdet i skolefritidsordningen.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Tilbakeføre kuttet på 217 mill. kroner til skolefritidsordningen.
- Innføre maks.pris på SFO på 1 000 kroner pr. måned i 2004.
- Stille klare kvalitetskrav til skolefritidsordningen.
- Øke tilskuddet til kulturskolene med 40 mill. kroner. Flere barn bør få muligheten til å delta, og Sosialistisk Venstreparti vil øke tilskuddssatsen fra 74 til 100 kroner pr. time.
- Utvikle kulturskolene slik at det blir rom for flere barn og flere kunstuttrykk.

BARNETRYGDEN ER VIKTIG FOR BARNEFAMILIENE

Barnetrygden er en av de viktigste kontantoverføringene til barnefamilier, og skal kompensere for større utgifter ved det å ha et forsørgeransvar. Den er særlig viktig for barnefamilier med lav inntekt.

Barnefamilier har gjennom flere år blitt fratrukket en årlig prisjustering av barnetrygden. Siden 1992 har prisene steget med 30 pst., mens barnetrygden har økt

med om lag 12 pst. Dette utgjør et tap for barnefamiliene på 1 200 kroner i året pr. barn.

På sikt vil en slik reduksjon av barnetrygden kunne undergrave grunnlaget for ordningen.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Prisjustere barnetrygden fra 2003 til 2004, 178 mill. kroner.

BARNEVERNET

Det finnes barn som får alle muligheter - og det finnes barn som ikke får noen. Det er uakseptabelt. Rapporter fra store deler av landet viser at barnevernet sliter med manglende ressurser til å hjelpe barn og foreldre i alvorlig krise.

Barnevernet har behov for en styrking både ressurs- og personalmessig. Samtidig er det nødvendig med kompetanseheving og nye virkemidler for å møte framtidens utfordringer når det gjelder å hjelpe barn, unge og foreldre med problemer.

Det er også behov for økt forskningsinnsats for å forstå bakgrunnen for alvorlige adferdsproblemer, foreldre- og omsorgssvikt og andre problemer som fører til at barn/unge og foreldre/omsorgspersoner trenger hjelp fra barnevernet. Forskningsinnsatsen må også økes for å få et overblikk over hvilke typer tiltak og behandling som hjelper, for å bruke ressursene på best mulig måte.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke tilskuddet til tiltak i barne- og ungdomsvernet, bl.a. til MST/PMT, tiltak mot tvangsgifte og kjønnslemlestelse, tiltak for voldsutsatte barn og frivillige organisasjoner.
- Øke forskningsinnsatsen med hovedvekt på barnevernet, andre utsatte barnegrupper og familier m.m.

ØVRIGE TILTAK FOR BARN

Sosialistisk Venstreparti vil også:

- Øke adopsjonsstøtten til folketrygdens grunnbeløp, for tiden kr 56 841.
- Øke tilskuddet til FRIFOND.
- Øke tilskuddet til forskning og utviklingsarbeid innen barne- og ungdomsområdet.
- Gi tilskudd til Redd barna til videreutvikling av spesialkompetanse overfor barn og unges internettbruk.

KONTANTSTØTTEN - EN BREMSEKLOSS I LIKESTILLINGSARBEIDET

Sosialistisk Venstreparti ønsker gjennom barnehagene å gi barna et godt pedagogiske, sosialt og trygd tilbud.

Evalueringer av kontantstøtten har vist at den ikke virker etter hensikten, den har ikke økt valgfriheten og heller ikke vesentlig økt tiden foreldre og barn har sammen. I stedet viser tall fra Regjeringen selv at det er en vesentlig økning i foreldre som foretrekker barnehageplass framfor kontantstøtte for sine barn. Tall for

2002 viser at rundt 44 pst. av barn i kontantstøttealder passes av foreldrene selv, mens 10 pst. passes av dagmamma. Dersom tilsynsordning kunne velges fritt, uavhengig av pris og tilgjengelighet, foretrekker 50 pst. av foreldrene barnehageplass og ytterligere 25 pst. ønsker en kombinasjon av barnehageplass/kontantstøtte. Kun 13 pst. foretrekker å passe barnet selv.

Kontantstøtten er med på å sementere kvinner som deltidsarbeidende, og fungerer dermed som en bremsekloss i likestillingsarbeidet. Sosialistisk Venstreparti vil føre en familiepolitikk som legger til rette for god omsorg for barna, samtidig som foreldrene gjennom likestilte foreldreroller skal kunne kombinere dette med en yrkeskarriere.

Pengene som frigjøres brukes til mange andre viktige tiltak for barn og unge, knytta til barnehage, skole og SFO.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Fjerne kontantstøtten fra 1. januar 2004.

KAMP MOT FATTIGDOM

Fellesskapets ressurser er ikke ubegrensede. Politikk er å velge. Sosialistisk Venstreparti prioriterer knallhardt - rettferdig fordeling og like muligheter til alle må komme først.

Hos folk flest står likhetsidealet sterkt. Tre av fire nordmenn mener det bør være et politisk mål å redusere økonomiske forskjeller. Sosialistisk Venstreparti tar den oppgaven alvorlig. Vi vil med dette budsjettet gjøre hverdagen atskillig lettere for mange av dem som sliter med å få endene til å møtes i dagens Norge. Vi ønsker å ta et viktig skritt på veien mot å avskaffe fattigdommen i Norge.

Regjeringen la i fjor fram sin såkalte tiltaksplan mot fattigdom (Fattigdomsmeldinga). I forbindelse med behandlingen av fattigdomsmeldinga la Sosialistisk Venstreparti, alene eller sammen med andre opposisjonspartier, inn over 20 konkrete forslag: Om blant annet økt barnetrygd, sosial boligbygging, reduserte egenandeler og økt innsats for å få arbeidsledige i jobb. Tiltakene blir ikke satt ut i livet, fordi regjeringen Bondevik II ikke vil.

Regjeringen Bondevik II har foreslått en rekke usosiale kutt. Til sammen 6 320 mill. kroner. Samtidig har Regjeringen rundhåndet delt ut gaver til de rikeste. Til sammen 4 930 mill. kroner.

I fattigdomsmeldinga presenterte Regjeringen tiltak med en samlet kostnad på 335 mill. kroner (knyttet til statsbudsjettene for 2002 og 2003). I budsjettforslaget for 2004 foreslår Regjeringen 240 mill. kroner til "å styrke innsatsen for fattige og tunge rusmiddelmissbrukere". Til sammen utgjør dette 575 mill. kroner. Isolert sett er det positivt. Men Regjeringens samlede politikk skaper fattigdom: Parallelt med sin såkalte fattigdoms-satsing foreslår regjeringen Bondevik II å kutte over ti ganger mer i tiltak/ordninger som skal hjelpe dem som trenger det mest (6 320 mill. kroner i usosiale kutt nevnt ovenfor).

HVA REGJERINGEN GJØR:

Dette er Regjeringens mest usosiale forslag i budsjettene den har lagt fram for 2002, 2003 og 2004¹⁾:

Vil ta fra barn, syke og arbeidsledige	(mill. kroner)
Kutt i barnetrygd	1980
Kutt i ledighetstrygd	1680
Økte egenandeler	1485
Svekket sykelønnsordning	90
Kutt i uførepensjonsrettigheter	95
Tidsbegrensning av rehabiliteringspenger	210
Redusert inntektsgrense for bostøtte for barnefamilier	100
Kutt i attføringsstøtte	150
Kutt i stipend til studenter som ikke klarer eksamen	133
Kutt i SFO	217
Kutt i barnetilsyn for enslige foreldre	30
Kutt i arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede	150
Sum usosiale kutt	6 320²⁾
<i>og gi til de rikeste:</i>	
Avviklet utbytteskatt	1500
Redusert boligskatt	1000
Redusert toppskatt	2400
Redusert opsjonsbeskatning	30
Sum gaver til de rikeste	4 930

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Sikre funksjonshemmede/syke/eldre mot økt skatt på sykdom/egenbetaling. Vi vil bevilge 900 mill. kroner til dette.
- Sørge for at det ikke blir kutt i retten til sykepenger, uførepensjon eller rehabiliteringspenger. Vi vil bevilge 395 mill. kroner for å sikre dette.
- Reversere fjorårets kutt i dagpenger til arbeidsledige. Til dette legger vi inn 200 mill. kroner.
- Reversere kutt i attføringsstønad, 100 mill. kroner.
- Satse kraftig på arbeidsmarkedstiltak. 600 mill. kroner gir 5 200 flere tiltaksplasser. 25 mill. kroner mer til Aetat for å administrere dette.
- 2,5 mrd. kroner i økt låneramme til Husbanken.
- Gi bostøttemottakere penger til dekning av lys og varme.
- Tilskudd til å bygge 1 200 studentboliger neste år, ikke 520 slik Regjeringen foreslår.
- Øke boligtilskuddet med 600 mill. kroner. Dette gir tilskudd til bygging og kjøp av flere enn 3 000 billige utleieboliger og lavinnskuddsboliger til unge, flyktninger og vanskeligstilte til. 50 mill. kroner reserveres bostedsløse.
- Øke boutgiftstaket i bostøtten i Oslo, Bergen, Trondheim og Stavanger.

- 100 mill. kroner for å sørge for at flere barnefamilier med dårlig råd får bostøtte.

ET OMFORDELLENDE SKATTESYSTEM

Skattesystemet må brukes til å skape en mer rettferdig fordeling av ressursene i samfunnet. Dette handler først og fremst om rettferdighet. De som har sterkest rygg bør ta den tyngste børa når det gjelder finansiering av fellesgodene.

Men det finnes også andre grunner til dette. Forskning har vist at lavtlønte arbeider mer når de får mer igjen for det, mens høytlønte jobber mye nesten uansett. Tilknytning til arbeidslivet er et sentralt element i bekjempelsen av fattigdom, så skattelettelse for lavtlønte er viktig også i denne sammenhengen.

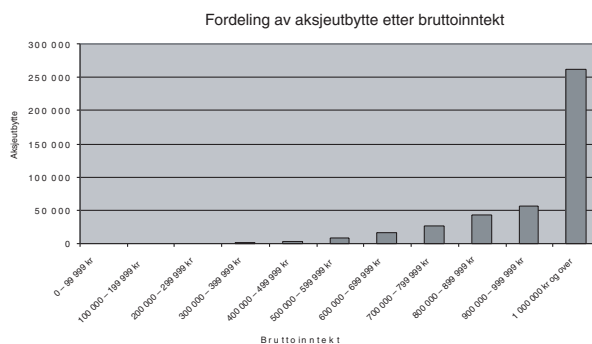
En ekstra krone når man tjener 150 000 føles betydelig mer verdifull enn hvis man tjener 500 000. Det er også grunn til å tro at den blir brukt på mer nødvendige ting. Nye vinterstøvler til barna til en enslig mor på overgangsstønad er viktigere enn luksushytter på Hafjell. For å få en effektiv utnyttelse av samfunnets ressurser er det helt nødvendig at fordelingen er rimelig rettferdig.

Omfordeling gjennom skattesystemet består av skatteskjerpelser for de rikeste på den ene siden, mens vi har skattelettelse og økte overføringer til de med lite penger på den andre.

¹⁾ Vi har tatt utgangspunkt i Regjeringens forslag til budsjett, ikke hvilke endringer Stortinget har tvunget gjennom. Dersom samme forslag er fremmet på nytt etter å ha blitt avvist i Stortinget er summen bare regnet en gang. Summene regnes også bare for ett år, sjøl om det i hovedsak er snakk om endringer som har effekt hvert år.

²⁾ Av dette er 1 800 mill. kroner fra budsjettet for 2004.

De virkelig rike i Norge lever i stor grad på kapitalinntekter. Beskatning av kapital har etter skattereformen i 1992 vært bortimot fri for progressive elementer. Formuesskatt og arveavgift gir en viss progressivitet, men i disse skatteordningene er det såpass mange smutthull at de med store formuer klarer å unndra det meste. Og progressiviteten er ikke spesielt kraftig for den delen det betales skatt av heller. Sosialistisk Venstreparti foreslår derfor skatt på aksjeutbytte, reell verdsetting av aksjer i skattesammenheng, og redusert skatterabatt for boligeiere. For å unngå at folk med mindre formuer rammes for hardt, økes bunnfradraget i formuesskatten.

Skatt på aksjeutbytte prioriteres som virkemiddel i fordelingssammenheng. Begrunnelsen for dette er den ekstremt dårlige fordelingen denne typen inntekter har i befolkningen (se figur).

Dersom vi deler opp de som tjener over 1 mill. kroner ytterligere, framtrer rikmannsprofilen på slike inntekter enda tydeligere:

Bruttoinntekt	Antall personer	Gjennomsnittlig aksjeutbytte
Opp til 999 999	3 478 714	1 600
1 000 000 - 1 199 999	11 278	86 100
1 200 000 - 1 399 999	5 653	133 000
1 400 000 - 1 599 999	3 212	192 800
1 600 000 - 1 799 999	1 964	228 600
1 800 000 - 1 999 999	1 415	256 500
2 000 000 - 4 999 999	4 957	512 500
5 000 000 - 9 999 999	759	1 340 800
10 000 000 - 19 999 999	188	1 979 800
20 000 000 og over	77	8 139 200
I alt	3 508 217	3 800

77 personer med bruttoinntekt over 20 mill. kroner mottar i gjennomsnitt over 8 mill. kroner i aksjeutbytte, mens alle med bruttoinntekt under 1 mill. kroner i snitt mottar 1 600 kroner i aksjeutbytte.

Som tidligere år justerer Sosialistisk Venstreparti innslagspunktet for toppskatten i tråd med utviklingen i folketrygdens grunnbeløp (G). For trinn 1 settes innslagspunktet til 6 G, dvs. 341 166 kroner, altså 16 000 kroner høyere enn i år, men godt under Regjeringens forslag på 354 300 kroner. For trinn 2 settes innslagspunktet til 10 G, 568 610 kroner. Dette er en vesentlig skatteskjerpelse for personer med inntekt i intervallet fra 568 610 til 906 900 kroner.

De økte inntektene fra toppskatten bruker vi til å øke bunnfradragene. Øvre grense i bunnfradraget økes fra regjeringens forslag på 47 500 til 52 000 kroner. Fradragssatsen økes fra 24 til 26 pst. Endringene i bunnfradraget skattelette for alle. Det spesielle fradraget i arbeidsinntekt økes fra 31 800 til 38 000 kroner. Dette gir skattelette til dem med arbeidsinntekt mellom ca. 130 000 og 160 000.

Sosialistisk Venstrepartis inntektsskatteopplegg gir skattelette for alle som tjener under 300 000 kroner. De som tjener mellom 300 000 og 570 000 kroner får skatteskjerpelse stigende fra 0 til ca. 3 000 kroner. Tjener

man mer enn dette, får man en relativt betydelig skatteskjerpelse. (Se fordelingstabell.)

Totalt er disse omfordelende skatteendringene om lag provenynøytrale.

Tabell: Fordelingseffekt av Sosialistisk Venstrepartis skatteopplegg i forhold til Regjeringen

Inntekt	Endring i inntektsskatt med Sosialistisk Venstreparti
50 000	-1 676
100 000	-1 426
150 000	-285
200 000	-520
250 000	-270
300 000	-20
350 000	1 423
400 000	2 253
500 000	2 753
750 000	14 886
1 000 000	31 136
2 500 000	33 050
5 000 000	45 550
10 000 000	70 550

TRYGD TIL Å LEVE AV

Av ulike grunner trenger en del mennesker økonomisk støtte fra det offentlige for å klare seg. Offentlige støtteordninger skal gi ytelser på et nivå som gir mulighet for et verdig liv.

Sosialistisk Venstreparti vil kjempe hardt for at alle som kan jobbe skal ha en plass i arbeidslivet. Vi må imidlertid ikke glemme dem som av en eller annen grunn ikke kan delta - personer som står midlertidig eller permanent utenfor fellesskapet som yrkesdeltakelse gir. Disse menneskene skal ikke straffes økonomisk.

Undersøkelser som blant annet er gjennomført i regi av OECD, tyder på at det norske trygde- og skattesystemet relativt sjelden gir opphav til såkalte "fattigdomsfeller". Hvis vi ser bort fra sykelønnsordningen, vil langt de fleste yrkesaktive med fulltidsjobb oppleve et betydelig inntektsfall ved uttak av trygdeytelser. Trygdemottakere som gradvis øker sin yrkesaktivitet, vil gjennomgående ha noe igjen for det. (Langeland (red.), Bjørnskau, Lorentzen og Pedersen, FAFO 1999).

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Kreve at personer som faller inn under ordningen med tidsbegrenset uførestønad skal motta forsørgertillegg på samme nivå som personer som mottar ordinær uførepensjon.
- Kreve at det settes ned et utvalg som skal se på nivået på trygde- og sosialytelser med sikte på å styrke disse. SIFOs levekostnadsberegninger må være med å danne utgangspunkt for dette arbeidet.
- Opprettholde dagens rett til offentlig støtte for uføre, syke og personer på rehabilitering. Det innebærer at vi legger inn til sammen 395 mill. kroner mer på disse postene enn det Regjeringen gjør i statsbudsjettet for neste år. Regjeringen har foreslått kutt i retten til sykepengene, uførepensjon og rehabiliteringspenge.

SOSIAL BOLIGBYGGING

Sosialistisk Venstreparti vil at alle skal ha mulighet til å bo i en rimelig bolig i et godt bomiljø. Sosialistisk Venstreparti vil legge til rette for økning i den generelle boligbyggingen. I tillegg satser vi offensivt på utbygging av billige utleieboliger til folk som trenger det.

Siste statistikk fra SSB tyder på at vi også i år kommer til å ligge flere tusen boliger under målet om 25 000 nybygde boliger i året. Husbankens rolle som pådriver for å øke boligbyggingen svekkes ved at tildelinger til nøkterne familieleiligheter, rekkehus og eneboliger ligger langt under behovet. Det bevilges ikke tilstrekkelig boligtilskudd til boliger til de aller mest vanskeligstilte, flyktninger og bostedsløse. Med Regjeringens opplegg, vil det bare bli bygget 520 studentboliger i 2004.

Norge ligger langt under EU-gjennomsnittet når det gjelder sosial boligpolitikk. Bare 4 pst. av Norges boliger formidles utenom det kommersielle markedet, mens EU-gjennomsnittet er 18 pst. Sverige og Dan-

mark ligger høyt over Norge, med henholdsvis 24 og 20 pst. (NOU 2:2002)

Stadig færre av de unge som flytter hjemmefra eier sin egen bolig. Også i befolkningen generelt øker andelen som leier boligen de bor i. Mens 24 pst. av boligene i 1990 var leid ut, er andelen i dag på 30 pst. Dette gir et større press på leiemarkedet - et leiemarked som stort sett er preget av privat utleie, og som antakelig er svært følsomt for endringer i etterspørselen.

Høye boutgifter er en vesentlig årsak til at en del sliter økonomisk i Norge i dag. Det er dobbelt så mange unge med høy boutgiftsbelastning i forhold til middelaldrende. Med høy boutgiftsbelastning menes at boutgiftene utgjør mer enn 25 pst. av inntekt etter skatt.

Sosialistisk Venstreparti krever en storstilt satsing på bygging av utleieboliger for flyktninger, bostedsløse, økonomisk- og andre vanskeligstilte.

Et flertall på Stortinget fikk gjennomslag for en styrking av bostøtteordningen i Revidert nasjonalbudsjett i år. Regjeringen velger likevel å foreslå å slå en strek over vedtaket om økt støtte til husholdninger med dårlig råd etter bare en utbetaling - et regelrett ran av fattige barnefamilier.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke Husbankens låneramme med 2,5 mrd. kroner.
- Gi alle bostøttmottaker penger til dekning av lys og varme.
- Gi tilskudd til å bygge 1 200 studentboliger neste år, ikke 520 slik Regjeringen foreslår.
- Bevilge 600 mill. kroner til bygging og kjøp av flere enn 3 000 flere billige utleieboliger og lavinnskuddsboliger til unge, flyktninger og vanskeligstilte til neste år. 50 mill. kroner reserveres bostedsløse.
- Gi barnefamilier penger til dekning av lys og varme gjennom å øke boutgiftstaket i bostøtten i Oslo, Bergen, Trondheim og Stavanger, 100 mill. kroner.
- Bevilge 50 mill. kroner til byfornyelse og tilskudd til boligkvalitet.
- Styrke Indre Oslo Øst-prosjektet med 2 mill. kroner.

NEI TIL ØKT SKATT PÅ SYKDOM

Egenandeler skaper forskjeller. Sosialistisk Venstreparti aksepterer ikke at stadig flere syke og funksjonshemmede skal tvinges til å droppe helse- og omsorgstjenester fordi de ikke har råd.

Egenbetaling på helsetjenester og legemidler har økt betydelig de siste åra. Høye egenandeler er sosialt urettferdige, fordi de rammer hardest dem som fra før har dårlig økonomi. Reduksjon av egenandelene er et viktig tiltak for å bekjempe fattigdom. Sosialistisk Venstreparti har i mange år kjempet for å få innført et tak 2 på egenandeler, som skal skjerme funksjonshemmede og kronikere for store utgifter til behandling og medikamenter som ikke går inn under blåreseptordningen. Derfor er det gledelig at det i fjorårets statsbudsjett ble vedtatt en slik ordning, og Sosialistisk Venstreparti vil styrke denne.

Funksjonshemmede og kronisk syke har gjennomsnittlig godt over dobbelt så høye utgifter til helse og omsorg, i forhold til totalbefolkningen.

For å motvirke ytterligere økning av egenbetalingen vil Sosialistisk Venstreparti beholde utgiftstaket i dagens frikortordning (egenandelstak 1) uendret på 1 350 kroner.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Beholde egenandelstaket for medisiner og helsetjenester (tak 1) uendret på 1 350 kroner. 800 mill. kroner.
- Fortsatt ingen egenandel på enkle hjelpemidler til funksjonshemmede. 15,8 mill. kroner.
- Opprettholde dagens egenandelssats for reise i forbindelse m/ behandling. 50 mill. kroner.
- Opprettholde dagens egenandelssats for røntgenundersøkelser. 35 mill. kroner.
- Samlet styrking egenandeler. 900 mill. kroner.
- Kreve at arbeidet med skjerming av kronisk syke og funksjonshemmede fra egenbetaling på helse- og sosialtjenester videreføres gjennom utvidelse av tak 2-ordningen. Målet må være en bredere skjerming, blant annet bør tjenester i hjemmet innlemmes i ordningen.
- Legge til rette for generelt reduserte egenandeler i helsevesenet.
- Kreve normerte satser for omsorgslønn.

FATTIGE BARN

Skjev fordeling mellom voksne påvirker barns levekår i sterk grad. Minst 70 000 norske barn får ikke delta på aktiviteter som vennene er med på. Årsaken er at foreldrene ikke har råd. Norske barn lar være å si fra til foreldrene at de er invitert i bursdagsselskap eller at klassen skal på tur, fordi de vet at foreldrene ikke har råd. Redd Barna peker på egenandeler på alle plan: klasseturer, leirskoler, sportsaktiviteter, skolefritidsordning. Mange av disse barna kommer fra familier der foreldrene er trygdede, enslige eller har innvandrerbakgrunn.

Sosialistisk Venstreparti fortsetter satsingen på gratis skole og like muligheter til aktiv fritid for alle barn. I tillegg bidrar gode, offentlige programmer, offentlig sosialpolitikk og brede universelle velferdsordninger sterkt til reduksjon av inntektsfattigdommen og noen av dens konsekvenser. Sosialistisk Venstrepartis tiltak for rettferdig fordeling vil sikre flere fattige barnefamilier en inntekt de kan leve av og bolig til en overkommelig pris. Flere foreldre som i dag står utenfor arbeidslivet vil få mulighet til deltakelse i arbeid og utdanning. Dette er sannsynligvis de viktigste tiltakene for å hindre fattigdom blant barn.

Forskning bekrefter Sosialistisk Venstrepartis syn:

Offentlige overføringer hjelper.

For Norges del kan det ifølge OECDs tall fra 1998 anslås at offentlige overføringer reduserer barnefattigdommen med 11 pst. (Backe-Hansen, NOVA 2001, henvisning til Fløten 2001).

Samfunnsmessig gevinst

Bekjempelse av fattigdom hos barn kan gi store langsiktige gevinster for samfunnet, skriver forskerne fra ECON senter for økonomiske analyse. (Dagsavisen 13. desember 2001).

Fattigdom blant barn i Norge må angripes langs to hovedlinjer:

1. Barns anledning til å delta på ulike arenaer (skole, idrett, kultur, etc.) må gjøres minst mulig avhengig av foreldres inntekt.
2. Fordelingen mellom voksne må jevnes ut, blant annet ved trygdesatser som sikrer en familieinntekt til å leve med og mer aktiv innsats for å sikre et arbeidsliv med plass til alle.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Innføre maksimalpris på SFO på 1 000 kroner pr. mnd i 2004. Regjeringen kuttet 217 mill. kroner til SFO i fjor. Beløpet er inkludert i økningen i kommunenes frie inntekter.
- Sikre at det vedtas regler for søskenmoderasjon og inntektsgradering for foreldrebetaling i barnehager.
- Inflasjonsjustere barnetrygden for neste år. 178 mill. kroner.
- Gjøre deltakelse i barn og unges fritid billigere. Økonomi skal ikke avgjøre om barn skal kunne delta i idretts- eller kulturaktiviteter.
- Øke tilskuddet til kulturskolene med 40 mill. kroner og tilskuddsatsen fra 74 til 100 kroner pr. time. Flere barn skal kunne delta på aktiviteter med overkommelig pris og god kvalitet.
- 185 mill. kroner til lærebokstipend for alle elever i videregående skole.
- 5 mill. kroner til ungdomstiltak i større byer.
- Kreve at engangsstønad ved fødsel og barnetrygd holdes utenfor ved beregning av sosialhjelp.
- Sikre en bedre inntektsfordeling, blant annet ved: mer aktiv politikk for økt sysselsetting, forbedringer i rettigheter og/eller nivå på ytelsene for arbeidsledige, uføre, syke og funksjonshemmede, økt bostøtte til lavinntektsfamilier, omfordeling gjennom skattesystemet, økt støtte til grunn- og etterutdanning til voksne, etc.

LIKEVERDIGE HELSETJENESTER FOR ALLE

Et bedre helsetilbud til mennesker med psykiske lidelser

Mange mennesker sliter med mentale problemer, og ventetiden på å få hjelp både lokalt og hos spesialist er uakseptabelt lang. Lang ventetid for barn med psykiske problemer er spesielt urovekkende. Stortinget har vedtatt en opptrappingsplan for psykisk helsevern for perioden 1999 til 2006. Likevel har økningen av midler til psykiatrien vært mindre enn økningen knyttet til de somatiske helsetjenestene, også etter at opptrappingsplanen startet opp. Sosialistisk Venstreparti mener der-

for at det må tas et større løft for psykiatrien enn det Regjeringen legger opp til.

Oppfølging av opptrappingsplanens krever bevilgninger på 1,2 mrd. kroner årlig. Det betyr 500 mill. kroner mer enn Regjeringens forslag.

Sosialistisk Venstreparti legger spesiell vekt på tre grep i psykiatrisatsingen:

1. Større satsing på barn og unge.
2. Styrking av det lokale behandlingstilbudet.
3. Integre rusmiddelfeltet i det psykiske helsevernet.

Gjennom å:

- Styrke psykiatrisatsingen i 2004 med ytterligere 500 mill. kroner, i forhold til det Regjeringen legger opp til i sitt opplegg for opptrapping av innsatsen i psykiatrien.
- Legge spesiell vekt på behandlingstilbudet for barn og unge.
- Spesielt styrke lavterskeltilbudet innen psykisk helsevern i kommunene.
- Legge spesiell vekt på å styrke innsatsen i forhold til personer med problemer i skjæringspunktet mellom psykiatri og rus, samt behandlingstilbud til innsatte i fengsler med psykiske helseproblemer.

SYKEHUSØKONOMI

Sosialistisk Venstreparti er svært bekymret for de signaler som kommer inn fra en rekke helseforetak og sykehus om planlagte nedleggelse av fødetilbud og akuttfunksjoner, og sentralisering av viktige spesialistfunksjoner. Helseforetaksmodellen innebærer en sterkt redusert demokratisk innflytelse over beslutningene, slik at viktige helsepolitiske avgjørelser ikke lenger fattes av folkevalgte organer, men av styre som ikke er underlagt folkevalgt kontroll. De overordnede planene for driften av sykehusene og spesialisthelsetjenesten, må vedtas av Stortinget før noen endringer kan gjennomføres.

Sosialistisk Venstreparti har helt siden den innsatsbaserte finansieringen av sykehusene ble innført tatt til orde for at rammene til sykehusene bør utvides på bekostning av ISF (innsatsstyrt finansiering). Dette har vi nå fått gjennomslag for, ved at det er foreslått en reduksjon av ISF fra 60 til 40 pst., med en tilsvarende økning av rammene.

Sosialistisk Venstreparti har også foreslått at reisekostnadene ved spesialistbehandling skal dekkes av helseforetakene, og er glad for den enigheten vi oppnådde med Regjeringen om dette i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2003. Vi tror at dette vil bidra til å styrke de lokale spesialisttilbudene, fordi helseforetakene vil tjene på å utvikle tjenestene der folk bor. Alle midler som spares på lokal tilrettelegging skal disponeres av helseforetakene til pasientbehandling, og ikke tas ut av helseforetakene som en innsparing.

På samme måte bør helseforetakene også disponere de midlene som Rikstrygdeverket i dag betaler direkte

ut til private røntgeninstitutter og laboratorier. Gjennom en samordning av disse tjenestene kan ressursene brukes mer målrettet enn i dag, og unødvendige dobbeltkostnader kan unngås.

Regjeringens effektiviseringskrav overfor helseforetakene på 400 mill. kroner for 2004 er for tøff. Dette vil ramme pasientene. Sosialistisk Venstreparti går derfor inn for at dette effektiviseringskravet utgår, men at det i stedet, gjennom overføringen av ansvaret for røntgen- og laboratorietjenestene til helseforetakene påregnes en effektiviseringsgevinst på samlet 261 mill. kroner. Til sammen gir dette en utvidet ramme til helseforetakene med 800 mill. kroner, som inkluderer finansieringen av private røntgen- og laboratorietjenester.

EN STERK OFFENTLIG SEKTOR - FRIHET OG TRYGGHET FOR ENKELTMENNESKET

Nok penger til å gjøre jobben

Sosialistisk Venstrepartis bevilgninger til kommunene gir muligheter for å styrke tilbudet til innbyggerne der de bor. Det vil bidra til at grunnleggende rettigheter kan oppfylles på en bedre måte enn i dag: En skole som gir et godt tilbud til alle barn, eldre som får stå opp når de vil, legge seg når de ønsker og ha mulighet til å komme seg ut på fritiden, og spennende kultur- og fritidstilbud. Det gir innbyggerne mulighet til å være aktivt med i samfunnsbyggingen.

Det er i kommunene at velferden produseres. Uten tilstrekkelige ressurser til skole, helse, trikk, buss og eldre smuldrer velferdsstaten opp. Derfor vil Sosialistisk Venstreparti øke kommunenes frie inntekter med 4,6 mrd. kroner. I tillegg kommer øremerkede midler på en rekke områder. Totalt styrker Sosialistisk Venstreparti kommuneøkonomien med 6,5 mrd. kroner i forhold til Regjeringen. 80 pst. av kommunene vil gå med underskudd i år. Arbeidsledigheten øker. Det betyr større utgifter og mindre inntekter for kommunene. Sosialistisk Venstreparti tar denne situasjonen på alvor.

Utvikling, ikke avvikling

Sosialistisk Venstreparti vil at gode, offentlige fellesløsninger skal videreutvikles, ikke avvikes, privatiseres eller fragmenteres. For å få budsjettene til å gå opp har mange kommuner vært nødt til å legge ned eller kutte i velferdsgoder. Erfaringer fra virkeligheten viser at privatisering ikke fører til en mer fornuftig bruk av ressurser, bedre tilbud eller høyere kvalitet. Økt konkurranse betyr mindre langsiktighet, mindre fokus på kompetanse, og erfaringene med hvor økonomisk gunstig konkurranseutsetting er varierer - for å si det forsiktig.

Sosialistisk Venstreparti vil videreutvikle kvaliteten på gode felles løsninger, ved å finne nok penger til å sørge for kvalitet i skole og helse. Tilbudet til den enkelte pasient/bruker i helsesektoren er for eksempel helt avhengig av tilstrekkelig bemanning og kvalifikasjonene til dem som arbeider i sektoren. Rekruttering er en stor utfordring på mange steder. Derfor er det behov for en forsterket innsats på dette området. Sosialistisk Venstreparti vil bevilge 80 mill. kroner mer til formålet.

Kvalitet koster. God omsorg krever mennesker til å møte pasientene og brukerne. Mennesker som har tid og overskudd. God skole krever kompetente lærere, spennende aktiviteter, utradisjonell undervisning utenfor klasserommet og oppdatert læremateriell.

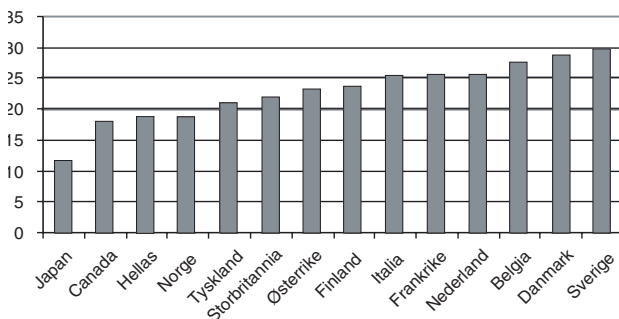
Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke kommunenes frie inntekter med 4,6 mrd. kroner.
- Øke kommunenes totale inntekter med 6,5 mrd. kroner.
- Bevilge 80 mill. kroner mer til tiltak for rekruttering og kvalifisering av helsepersonell.

Myter om nivået på offentlige ytelser

Nordmenn betaler lite for den velferden de mottar. I sammenligninger av offentlige utgifter tas det sjelden hensyn til at en vesentlig del av skattene tilbakeføres til innbyggerne gjennom ulike former for stønader. Resultatet blir et forvrengt bilde av hva offentlig sektor egentlig koster oss.

Figuren nedenfor viser hva nordmenn betaler i netto skatter, sammenlignet med andre land. Med utgangspunkt i brutto skatter som korrigeres for subsidier og stønader til private kommer man fram til netto skatter, som andel av den samlede verdiskapningen i samfunnet. Resultatet viser hvor mye offentlig sektor koster oss. Norge ligger midt på treet i OECD-sammenheng. Dette til tross for at Norge har en mer velutbygd velferdsstat enn de aller fleste land.

Dette er tall fra 1998. Siden da har offentlige utgifter som andel av BNP blitt redusert fra 25,5 til 24,7 pst.

Norge bruker i dag omtrent samme andel av BNP på helse- og sosialtjenester som andre vestlige industriland. På midten av 80-tallet lå vi under gjennomsnittet i OECD, men vi har nå tatt igjen de andre OECD-landene. Det er fremdeles en rekke land som bruker mer til helse- og sosialtjenester enn vi gjør, målt både i andel av BNP og i beløp per innbygger. (Langeland (red.), Bjørnshau, Lorentzen og Pedersen, FAFO 1999).

Sosialistisk Venstrepartis grønne budsjett

Skal vi skape bærekraftig utvikling og opprettholde dagens velferdsnivå, må miljøpolitikken gjennomsyre all politikk. Dette er slått fast i Norges nasjonale handlingsplan for bærekraftig utvikling. Utfordringen nå er å la den få betydning. Samfunnet må ta hensyn til natu-

rens tålegrenser, og alle aktiviteter må planlegges ut fra en kretsløpstankegang. Gjennom investeringer i fornybar energi og kollektivtrafikk, redusert ressursbruk for hver produsert vare og færre kjemikalier i næringskjeden skal hver enkelt av oss belaste naturen mindre. Dermed vil vi også utsettes for mindre forurensing på arbeidsplassen, i hjemmet og ute i friluft. En slik omlegging krever langsiktig planlegging og deltagelse fra alle grupper i samfunnet.

I budsjettet for 2003 vil Sosialistisk Venstreparti prioritere disse tiltakene for et bedre miljø:

1. *Nasjonal og Lokal Agenda 21 - planlegging og tiltak for omstilling til bærekraft:* Nasjonal Agenda 21 introduseres som overordnet planverktøy for et bærekraftig samfunn.
2. *Framtidens energikilder er fornybare:* Omlegging til en helhetlig og miljøvennlig energipolitikk for å få kontroll over energiprisene og skape arbeidsplasser.
3. *Miljø og mobilitet: Sats kollektivt!* Offensiv satsing på kollektivtrafikken er en forutsetning for et godt miljø og en god mobilitet i et moderne samfunn.
 - styrk den lokale kollektivtransporten
 - bedre jernbane for folk og gods
 - sykkel er mest miljøvennlig
 - hydrogen er fremtiden
4. *Kamp mot PCB-forurensning og farlige kjemikalier i hverdagen.* Opprydning i gammel forurensning og kamp mot den løpske kjemikaliebruken for å hindre ny forurensning, og gi et grønnere og sunnere miljø for natur og mennesker
 - styrk føre-var-prinsippet i arbeidet mot miljøgifter
 - fjern miljøgifter fra naturen

NASJONAL OG LOKAL AGENDA 21 - OMSTILLING TIL BÆREKRAFT

Nasjonalt budsjettet inneholder for første gang en Nasjonal handlingsplan for bærekraftig utvikling. 13 år etter Rio er altså Norges Nasjonal Agenda 21 på plass. Det er bra, men da må handlingsplanen konkretiseres og tallfeste mål på alle de områdene som det mislyktes å komme til enighet om i Johannesburg, og da spesielt på de områdene hvor Norge var mest ambisiøs. Mens Regjeringen skriver pent og snakker i store ord på internasjonale miljøkonferanser, setter Sosialistisk Venstreparti av konkrete midler til tiltak og følger opp med handling.

Utfordringen nå er å bruke handlingsplanen til å endre de regulære politiske plan- og budsjettprosesser i en mer bærekraftig retning, og forplikter et bredt spekter av aktører i samfunnet. Skal Nasjonal Agenda 21 bli vellykket og utvikle seg til et overordnet styringsverktøy må arbeidet med miljøindikatorer og forskning og overvåking av natur, styrkes.

Mange kommuner har lagt ned en betydelig innsats i arbeidet med Lokal Agenda 21, den lokale oppfølginga

av Agenda 21. Sosialistisk Venstreparti mener at det i lys av arbeidet med Nasjonal Agenda 21 i 2004 er behov for å styrke både det regionale og det lokale arbeidet med omlegging av produksjons- og forbruksmønstre. Nasjonal Agenda 21 skal bygge videre på LA21-arbeidet i kommunene, og Sosialistisk Venstreparti vil motvirke at dette arbeidet stopper opp på grunn av svak kommuneøkonomi. Det er et betydelig behov for såkornmidler til prosjekter innenfor energi, avfall og biologisk mangfold, samt til informasjons og opplæringstiltak, hvor det i et framtidsperspektiv er spesielt viktig med tiltak rettet mot skoler og barnehager.

Miljømyndighetene og befolkningen er avhengig av den vedvarende innsatsen til frivillige organisasjoner og fagmiljøer for å bringe fram spisskompetanse, kanalisere engasjement og bekymringer og for å gi uavhengige og faglig tunge innspill i offentlige prosesser.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Etablere et lokalt miljøinvesteringsprogram for LA-21, 100 mill. kroner.
- Øke bevilgningene til frivillige organisasjoners deltakelse i Nasjonal Agenda dugnaden, 33 mill. kroner.
- Styrke kommuner og organisasjoners muligheter til Lokal og Nasjonal agendaarbeid, 100 mill. kroner.
- Totalt 233 mill. kroner.

FRAMTIDAS ENERGIKILDER ER FORNYBARE

I Sosialistisk Venstreparti s grønne budsjett reduseres utgiftene til leting etter olje og utbygging av nye olje- og gassfelt, samtidig som investeringene i nye fornybare energikilder, forskning og utdanning økes. Slik legger Sosialistisk Venstreparti grunnlaget for en vridning vekk fra en økonomi basert på fossile energikilder, over til en grønn økonomi med fokus på kunnskapsbasert næringsliv.

Norge må øke satsingen på nye fornybare energikilder som vindkraft, bioenergi, solvarme og bølgekraft, som ikke fører til utslipp av farlige klimagasser, og gir mindre belastninger på lokalmiljøet enn tradisjonelle energikilder.

En omlegging av energipolitikken kreves for å gi miljøvennlig lys og varme til folk og elektrisitet til industrien, til forutsigbare og stabile priser. Nye kraftkriser kan komme, og da trengs alternativ oppvarming. Sosialistisk Venstreparti fikk sist vinter flertall for å støtte alle husstander, som ville investere i varmpumper og pelletskaminer. Dessverre forsvant ordningen, som snø for sol, med våren. Sosialistisk Venstreparti vil ha en ny, bredere og langsiktig støtteordning. I tillegg vil Sosialistisk Venstreparti endre plan- og bygningsloven slik at kommuner kan stille krav til enøk, vannbåren varme og klimaregnskap i byggeprosjekter.

Markedet må velge enøk og fornybare energiformer og strømmarkedet må reguleres hardere. Derfor må energiloven revideres og inkludere miljøformål. Sosialistisk Venstreparti vil ha grønne energisertifikater og

en garantiordning for vannbåren varme på plass i løpet av 2004. Rammebetingelsene må bli slik at vannbåren varme og fornybar energi blir ikke-subsidierte selvstendige næringer, med tusenvis av arbeidsplasser. Derfor vil Sosialistisk Venstreparti beholde el-avgiften for all elektrisk oppvarming, som i Danmark, slik at en omlegging ikke ødelegger markedet for alternativ oppvarming.

Norge må effektivisere produksjon og distribusjon av strøm. Sosialistisk Venstreparti vil derfor ha en skån-som satsing på små vannkraftanlegg og skape en milliardindustri innen vindkraft. Staten må ta ansvar for at vannkraftverk og nett opprustes. Statnett og Statkraft skal spille en sentral rolle i dette. En innsats på dette området kan utløse flere TWh i ny kraftproduksjon og bedret overføring. Toveiskommunikasjon i strømmettet må innføres for å utløse store enøk-gevinster og redusere presset på overføringskapasiteten.

Bioenergi har et stort potensial til å gi økt lønnsomhet i landbruket. Gjennom produksjon av bioenergi kan skogressursene utnyttes bedre, og norske bønder kan bli både mat- og energiprodusenter. Produksjon av bioenergi kan bringe en større del av verdiskapingen tilbake til gården.

Målene om 4 TWh fornybar varme og 3 TWh vindkraft innen 2010 skal nås.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Økt investeringstilskudd til nye fornybare energikilder (ENOVA), 279 mill. kroner.
- Investeringstøtte til husstander for miljøvennlig oppvarming, 269 mill. kroner.
- Styrke forskningsinnsatsen på fornybare energikilder og ENØK, 100 mill. kroner.
- Utjevning av overføringstariffene, 40 mill. kroner.
- Opprettholde og styrke produksjonsstøtten til vindkraft, 20 mill. kroner.
- Satsing på bioenergi over landbruksdepartementets budsjett, 110 mill. kroner.
- Øke forbruksavgiften på elektrisitet med 1 øre/kWh. Avgiften på fyringsolje økes tilsvarende. El-avgiften endres fra 1. april 2004 slik at den gjelder all elektrisk oppvarming
- Ha grønne energisertifikater og en garantiordning for fjernvarmerør på plass i løpet av 2004.
- Redusere Statens utbytte i Statnett og Statkraft fra 90 pst. til 50 pst., for å øke aktiviteten på utbedring av strømmettet, og oppgradering av kraftproduksjon.

MILJØ OG MOBILITET: SATS KOLLEKTIVT!

Økt satsing på kollektivtransport er en forutsetning for å skape miljøvennlige byer, og for å redusere utslippene av farlige klimagasser og lokal luftforurensning i Norge.

Dagens transportmønster og transportutvikling er ikke miljøvennlig. Samferdselssektoren bidrar totalt med 24 pst. av utslippene i farlige klimagasser i Norge. Utslippene fra sektoren og fra vegtrafikken har i perioden 1990-2000 hatt en årlig vekst på 1,7 pst.

Veitrafikken er den største kilden til luftforurensning i byer og tettsteder. Fra 1999 til 2002 har biltrafikken økt med nesten 7 pst. og tungtrafikken med 6 pst.

Lokal kollektivtransport

Behovet for satsing på kollektivtransporten er stor. På landsbasis økte personbiltrafikken i 2002 med 3 pst., mens kollektivtransporten samlet sett hadde en nedgang på 4,2 pst.

Dette er en dramatisk utvikling som vi må snu før det blir en vedvarende trend. Årsakene til denne utviklingen er manglende kollektivsatsing som har ført til prisøkninger og rutekutt i alle storbyene.

Sosialistisk Venstreparti har i sitt alternativbudsjett valgt å avsette 300 mill. kroner til incentivordningen for kollektivtransporten i de store byene, noe som er tre ganger mer enn det Regjeringen foreslår. 300 mill. kroner vil føre til mer kollektivtransport og mindre biltrafikk i byene.

Sosialistisk Venstreparti vil sette av 30 millioner kroner til en støtteordning til ekspressbusser som ikke konkurrerer med tog. For en del ekspressbusser spesielt i distrikts-Norge vil denne ordningen være viktig for å opprettholde og forbedre tilbudet. Ekspressbussene har tidligere fått kompensasjon for diesellavgiften.

Regjeringen øker satsingen på kollektivtransporten i sitt forslag til statsbudsjett. Denne økningen er imidlertid ikke nok til å snu den negative utviklingen, og heller ikke nok til at folk skal merke et bedre og billigere tilbud.

Regjeringens forslag til momsreform som innebærer at kollektivtransporten ilegges en momssats på 6 pst., vil komme mest positivt ut for de fylker som selv prioriterer kollektivtransporten høyt. Sosialistisk Venstreparti mener det er riktig å prioritere de fylkene som selv vil satse kollektivt. Samtidig ser vi at Sosialistisk Venstrepartis forslag fra tidligere om en 0-sats på moms for kollektivtransporten vil gjøre at alle fylker vil tjene på ordningen. Sosialistisk Venstreparti vil derfor be Regjeringen innføre 0-sats for kollektivtransporten for 2005.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Fremme forslag om 0-sats på kollektivtransport fra 2005.

- Øke tilskuddet til kollektivtransporten i de store byene med 200 mill. kroner.
- Ny tilskuddsordning for ekspressbusser, 30 mill. kroner.

BEDRE JERNBANE FOR FOLK OG FRAKT

Sosialistisk Venstreparti vil øke jernbaneinvesteringene med 626 mill. kroner (Se tabell nedenfor.) Investeringer i jernbanen vil i følge finansdepartementet gi ca. en arbeidsplass pr. mill. investerte krone, pluss en indirekte sysselsatt. Det er ledig kapasitet i anleggsbransjen og økte oppdrag i jernbanesektoren bidrar til å gi flere arbeid. Sosialistisk Venstreparti s økning i jernbanebudsjettet kan gi over 1 000 nye jobber.

Jernbanen er lite plasskrevende, effektiv og miljøvennlig. En dobbeltsporet jernbane kan kjøre opp til 20 tog i timen hver vei. Det innebærer at en dobbeltsporet jernbanestrekning kan frakte opptil 12 000 passasjerer i timen. Til sammenlikning kan en firefelts motorvei frakte 6-7 000 passasjerer.

Investeringer i infrastruktur på jernbanen er god samfunnsøkonomi. I transportetatens forslag til Nasjonal Transportplan for 2006-15, summeres forslagene til jernbaneinvesteringer til å ha en positiv samfunnsmessig nytteverdi på ca. 6,6 mrd. kroner. Til sammenlikning summeres veiinvesteringene i den samme planen seg til en negativ nytteverdi på 2,2 mrd. kroner.

Skal godstransporten bli mer miljøvennlig må mer gods fraktes med jernbane og sjøveien og mindre fraktes med trailer og fly. De som frakter gods på jernbanen må i dag betale kjøreveisavgift. Dette er et av hindrene for å få mer gods over fra vei til bane.

Sjøveien er en viktig transportåre i Norge, og frakt på sjøen har store miljøgevinster sammenliknet med trailertrafikk langs veien. Effektive og trygge fiskerihavner er en viktig forutsetning for verdiskapningen i fiskerier næringen, og dermed også for bosettingen langs store deler av kysten.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke jernbaneinvesteringene med 626 mill. kroner.
- Fjerne kjøreveisavgiften, 41,4 mill. kroner.
- Økt satsing på maritim infrastruktur, 95 mill. kroner.

Jernbanesatsinger i Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett

Fjernstyring av Nordlandsbanen. (NORDLAND)	40 mill*
Sikkerhetsutbedringer i Lieråsen tunnel (BUSKERUD)	16 mill*
Lysaker stasjon (AKERSHUS)	35 mill
Dobbeltspor Lysaker - Sandvika (AKERSHUS)	10 mill
Ski stasjon (AKERSHUS)	20 mill
Dobbeltspor Oslo - Ski (AKERSHUS/OSLO)	20 mill
Dobbeltspor Sandnes - Stavanger (ROGALAND)	75 mill
Ganddal godsterminal (ROGALAND)	20 mill*
Barkåker - Tønsberg (VESTFOLDBANEN)	20 mill
Eidangertunnelen (TELEMARK)	20 mill
Arnatunnelen (HORDALAND)	20 mill

Jernbanesatsinger i Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett

Gevingåsen tunnel (SØR--og NORD-TRØNDELAGE)	20 mill
Kongsvingerbanen (kryssingsspor) (HEDMARK)	30 mill
Østfoldbanen (utbedringer)	20 mill
Stasjons- og knutepunkttiltak	40 mill
Sikkerhets tiltak	64 mill
Drift og vedlikehold	156 mill
SUM	266 mill

* Disse tiltakene inngår i Sosialistisk Venstrepartis sysselsettingspakke.

SYKKEL

Av alle bilreiser er hele 46 pst. kortere enn 5 km, men bare 5 pst. av alle personreiser foretas med sykkel. Sammenliknet med vår nordiske naboer er dette lite. I Danmark er andelen 17 pst., og i Sverige 12 pst.

I alle byer og tettsteder med mer enn 5 000 innbyggere må det etableres sammenhengende vegnett for sykkeltrafikk.

Det skal lønne seg økonomisk å sykle til og i jobben. Dette kan oppmuntres til på flere måter:

- i) Samme regler for kjøregodtgjørelse for sykkel som for bil fra første meter.
- ii) Skattefradraget ved bruk av sykkel til og fra jobb må gis bedre vilkår enn i dag. Sosialistisk Venstreparti foreslår at det utredes modeller for kjøregodtgjørelse og skattefradrag som gjør at det lønner seg å sykle til jobben.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke investeringene i sykkelveier, 70 mill. kroner.
- Foreslå en utredning av kjøregodtgjørelse og skattefradrag som gjør det lønnsomt å sykle til jobben.

HYDROGEN SOM ENERGIKILDE

Hydrogen som energikilde og energibærer vil kunne spille en stor rolle for å redusere og eventuelt fjerne utslippene av klimagasser og forurensning fra samferdssektoren.

Hydrogen brukt i forbrenningsmotorer har et stort potensial fordi man med små endringer kan bruke allerede masseproduserte motorer. Hydrogendrevne biler med forbrenningsmotor vil ikke føre til utslipp av klimagasser, og vil ha svært lave utslipp av NO_x.

Dagens bilavgifter gir flere avgiftsfritak for elbiler, men fritakene inkluderer ikke hydrogenbiler med forbrenningsmotor.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Utvikle og prøve ut hydrogenkjøretøyer i Norge, 15 mill. kroner.
- Gi hydrogenkjøretøyer samme avgiftsfritak som elbiler

KAMP MOT PCB-FORURENSNING OG FARLIGE KJEMIKALIER I HVERDAGEN

Farlige miljøgifter utgjør en trussel mot mennesker og natur. Fremdeles gjenstår mye opprydningsarbeid

etter tidligere tiders miljøsynder. Samtidig kommer stadig nye kjemikalier på markedet.

Styrk føre-var-prinsippet i arbeidet mot miljøgifter

Analysen fra Arbeidstilsynet viser at svært mange arbeidstakere utsettes for kjemiske og helseskadelige stoffer i jobbsammenheng. Hvert år dør om lag 800 nordmenn av kjemikalier de utsettes for på jobben. Opptil 10 000 utvikler luftveissykdommer årlig.

Sosialistisk Venstreparti vil styrke innsatsen for føre-var-prinsippet i arbeidet mot miljøgifter. Det krever en omlegging av kjemikaliepolitikken med en omvendt bevisbyrde for introduksjon av nye stoffer: Selskaper som vil selge nye kjemikalier må sannsynliggjøres at de ikke er skadelige, istedenfor at det kun må konstateres at det ikke er påvist skadelige effekter. De store gruppene av kjemikalier hvor vi vet at mange enkeltkjemikalier er skadelige, må gjennomgå på nytt i dette lyset.

Sosialistisk Venstreparti vil opprette en nasjonal kjemikaliegruppe for å drive fram dette arbeidet, og samtidig øke ressursene til SFT, Produktregisteret, Forbrukerrådet, Helsetilsynet og Mattilsynet for å arbeide mer proaktivt for å redusere omfanget av farlige kjemikalier i omløp.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Opprette en nasjonal kjemikaliegruppe, 30 mill. kroner.

Miljøgifter i naturen

Miljøgifter representerer et betydelig forurensningsproblem i norske fjordområder. PCB er en av våre farligste miljøgifter, og befinner seg for eksempel i sedimenter i fjordbunner, havner og fyllinger. PCB kan forstyrre hormonbalansen hos dyr og mennesker, og dermed redusere forplantningsevnen.

Det er fortsatt 100-150 tonn PCB i bruk i lysrørkondensatorer i Norge. Regjeringen ligger langt etter i arbeidet med å nå målet om at 99 pst. av alt PCB-holdig elektrisk utstyr skal være tatt ut av bruk innen 2005. Investeringen i energieffektive armaturer uten kan nedbetales med strømbesparelsen, men det er nødvendig med tiltak for å øke tempoet i utskiftingen.

Private bedrifter må stimuleres til å gjøre det samme. ENOVA og SFT bør samarbeide om en støtteordning for bedrifter som bytter hele armaturer, og ikke bare PCB-kondensatorer. Nedtrapping av støtten vil motvirke at det hoper seg opp mot slutten av året. 15 pst. av

investeringskostnaden for utskifting frem til 31 juni 2004 og 10 pst. for utskifting frem til 31. desember 2004.

Norges største punktutslipp av kvikksølv er i Mo i Rana. Et kvikksølvrensaneanlegg ved stålverket i Mo i Rana kan komme til å koste 50-100 mill. kroner. Dette er kostnader som bedriften etter eget utsagn ikke er i stand til å bære uten statlig bidrag. Skrapjernverdikjeden i Norge bør utredes med hensyn på skjerpede miljøkrav, for å sikre at kvikksølv og andre miljøgifter fjernes. Men det må gjøres tiltak som kan bedre situasjonen spesielt for kvikksølvutslipp, og statlig bidrag til renseanlegg ved bl.a. Fundia i Mo i Rana bør vurderes.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Opprydding av gammel PCB-forurensning og skipsvrak, 85 mill. kroner.
- PCB informasjon 2 mill. kroner.
- Fjerne farlige PCB lysstoffarmaturer fra skoler, offentlige bygg og lignende, 300 mill. kroner i rentefrie lån (kostnad 6 mill. kroner)
- ENOVA/SFT støtteordning for bedrifter som bytter PCB armaturer med giftfrie enøkarmaturer 200 mill. kroner.
- Industriutvikling på miljøteknologi, 75 mill. kroner.
- Totalt 368 mill. kroner.

Andre saker i Sosialistisk Venstrepartis grønne budsjett

ØKT BEREDSKAP LANGS NORSKEKYSTEN

Opprettelsen av oljeterminal i Murmansk med tilhørende oljefrakt gjennom Barentshavet og langs norskekysten stiller store krav til norsk beredskap. Allerede 1. halvår i 2003 passerte 119 oljetankere fra Russland og rundt norskekysten. Flere rapporter konkluderer med at denne trafikken vil øke voldsomt. De russiske oljetankerne vil gå gjennom oppvekst- og gyteområdet til den norsk-arktiske torsken, som i dag gir grunnlaget for våre største kommersielle fiskefangster. Barentshavet og norskekysten er også svært rik på sjøfugl som er meget sårbare for oljesøl.

Kystvakten har vært nødt til å innstille deler av sin virksomhet på grunn av dårlig økonomi. Det er svært urovekkende når det er et klart økende behov for kontroll og beredskap i forbindelse med oljefrakt langs kysten vår. Det er galskap å bruke 30 mrd. kroner på forsvar i Norge uten å ha skikkelig beredskap i forhold til en av de mest sannsynlige truslene mot miljø og ressurser av stor betydning for landet. I tillegg til å foreslå økte bevilgninger til kystvernet, bør Forsvaret innenfor ordinære rammer prioritere høyt å bidra til miljøforsvaret av Norge på en mer aktiv måte enn i dag.

Bygging av ny trafikkovervåkningsentral i Vadsø er et sentralt tiltak for å få bedre kontroll med skipstrafikken langs kysten.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke bevilgningene til kystvakten med 50 mill. kroner

- Øke bevilgningene til redningstjenesten med 20 mill. kroner
- Øke bevilgningene til oljevernberedskap og maritim infrastruktur med 40 mill. kroner.
- Forsere arbeidet med bygging av trafikksentral i Vadsø med 10 mill. kroner.
- Totalt 120 mill. kroner.

ATOMSIKKERHET I NORDOMRÅDENE

Norge må ha en langt mer offensiv og langsiktig holdning til arbeidet med atomsikkerhet i Russland. Det er avdekket at Utenriksdepartementet ikke har fulgt opp anbefalinger verken fra Riksrevisjonen eller Stortinget i arbeidet med handlingsplanen for atomsikkerhet. En rekke sider ved den russiske håndteringen av atomsikkerhet er svært lite tilfredsstillende ut fra langsiktige miljøperspektiver.

Undertegningen av MNEPR-avtalen (Multilateral Nuclear Environmental Programme in the Russian Federation) våren 2003 var et viktig skritt for en økt innsats for håndtering av radioaktivt avfall, sikkerhet omkring atomkraft og reaktorsikkerhet ved atomkraftverkene blant annet på Kolahalvøya. Dermed burde det ligge til dette for en opptrapping fra Norges side av støtten til dette.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke bevilgningene til atomsikkerhet og sosiale tiltak i det nordvestlige Russland med 180 mill. kroner.

TRYGG MAT OG DYREVELFERD

Økologisk mat produseres uten store belastninger på naturmiljøet. Stadig flere forbrukere vektlegger hensynet til trygg mat og dyrs velferd. Flere av dagens produksjonsformer ivaretar ikke hensynet til dyrs velferd godt nok. Skal norsk landbruk være konkurransedyktig må økologi og dyrevelferd prioriteres høyere enn i dag. Nøytral forbrukerinformasjon om hva som finnes av tilbud er en forutsetning for at forbrukere skal gis muligheten til å handle etisk og miljøvennlig.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Økologisk verdiskapning, 100 mill. kroner.
- Bedret dyrevelferd, 50 mill. kroner.
- Styrke miljøinformasjon, 10 mill. kroner.
- Totalt 160 mill. kroner.
- Gjennføre kunstgjødselsavgiften, -50 mill. kroner.

SATSING PÅ BÆREKRAFTIG BRUK OG VERN AV ALLMENNINGEN

Sosialistisk Venstreparti øker bevilgningene til naturvernarbeidet i forhold til rovdyr og biologisk mangfold. Sikring av allmenningen for allmennheten og reduksjon konfliktgraden i strandsonen er viktige politiske mål. Det handler om tilrettelegging for allmennheten i nasjonalparker, samt utvikling av flere naturinformasjonssentra. Vi vil også i større grad legge til rette for at ungene får mulighet til å bli kjent med og glad i naturen.

Med økt vern, flere nasjonalparker og større press mot allmenningen må naturoppsynet styrkes.

Som en del av den ekstraordinære sysselsettingspakken foreslår Sosialistisk Venstreparti å øke bevilgningene til sikring av kulturminner gjennom Riksantikvaren med 200 mill. kroner, Dette kommer i tillegg til økning av kapitalen i kulturminnefondet.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Styrke arbeidet for å bevare det biologiske mangfoldet, 81 mill. kroner.
- Øke støtten til forebyggende tiltak mot rovvilt-skade, 11 mill. kroner.
- Øke støtten til nasjonalparker og naturinformasjonssentra, 26 mill. kroner.
- Øke bevilgningene til sikring og bevaring av kulturminner, 200 mill. kroner.
- Økt fondskapital til kulturminnefondet, 50 mill. kroner.

GRØNN STAT - GRØNT NÆRINGS LIV

Det offentlige har i kraft av sin etterspørsel etter varer og tjenester, en viktig rolle i omleggingen til bærekraftig produksjon og forbruk. Staten, fylker og kommuner bør i større grad stille miljøkrav til innkjøpene sine. Utvikling og iverksetting miljøvennlige innkjøpskriterier for sykehusene foreslås gjennomført.

Gjennom styrking av Statens miljøfond skal SND i større grad bli et offensivt virkemiddel for omstilling av det norske næringslivet. En forutsetning for offentlig støtte til næringslivet, må være at pengene bidrar til å oppfylle viktige samfunnsmessige mål.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Støtte til implementering av miljøteknologi på 75 mill. kroner.
- Tiltak for miljøvennlig produksjon og kompetanseutvikling, økes med 20 mill. kroner.

GRØNN SKATTEREFORM

Miljøavgifter setter en prislapp på ødeleggelse av fellesgoder som ren luft og rent vann. Det betyr at forurenserne må ta hensyn til dette når de velger hvordan og hvor mye de skal produsere, eller - for folk flest - hvordan man skal komme seg til jobb. En gjennomført satsing på grønne skatter er en nødvendig del av en omlegging til et bærekraftig forbruk.

Dersom en skatt bidrar til å korrigere befolkningens adferd i ønsket retning, bidrar skatten til en mer effektiv økonomi. Dette gir en vinn-vinn-situasjon der man reduserer samfunnsproblemer samtidig som man skaffer det offentlige inntekter. Denne typen avgifter bør utnyttes maksimalt, slik at andre skatter og avgifter kan reduseres.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke CO₂-avgiften med 20 øre i alle anvendelser.
- Innføre CO₂-avgift for luftfarten, supplyflåten og sjøtransport innenlands.

- Utvikle et pliktig grønt sertifikatmarked for fornybar energi.
- Innføre nytt el-avgiftssystem fra 1. april 2004.
- Øke forbruksavgiften på e.l. og fyringsolje tilsvarende med 1 øre pr. kWh.
- Øke emballasjeavgiftene - grunnavgiften på engangsemballasje økes med 20 øre, miljøavgiften på glassemballasje økes med 1 krone.
- Sidestille hydrogenbiler med elbiler i forhold til avgifter.
- Fjerne kjøreveisavgiften på jernbane.
- Gjeninnføre kunstgjødselavgiften.

Andre prioriterte saker

LEVENDE DISTRIKTER

Umiddelbar kompensasjon for bortfall av differensiert arbeidsgiveravgift

Den differensierte arbeidsgiveravgiften er det viktigste virkemiddelet vi har for å opprettholde en desentralisert bosetting i hele landet. I forbindelse med godkjenningen av EØS-avtalen og en rekke ganger etter det, har Sosialistisk Venstreparti blitt forsikret om at EØS-avtalen ikke var til hinder for å opprettholde ordningen. EFTA-domstolens vedtak av 20. mai 1999 slo imidlertid fast at den geografisk differensierte arbeidsgiveravgiften er å betrakte som statsstøtte i henhold til EØS-avtalen.

Den passivitet regjeringen har vist i denne saken, må forstås slik at de ikke har så mye imot å miste det mest effektive virkemiddelet i distriktpolitikken. Tre regjeringer (Bondevik I, Stoltenberg og Bondevik II) har nå brukt fire år uten å få på plass ordninger som kan sikre bedriftene i distrikts-Norge mot økonomisk tap og nedlegging. Forslagene er først kommet på bordet nå, tre måneder før ordningen skal opphøre. Sosialistisk Venstreparti har gjentatte ganger siden 1999 utfordret de ulike regjeringene til handling, men uten resultat.

Sosialistisk Venstreparti har likevel igjen utfordret Regjeringen til å finne ordninger som er så vidtrekkende som mulig, slik at skadevirkningene av bortfallet av den differensierte arbeidsgiveravgiften blir så små som mulig. Det er uakseptabelt at Norge ikke bruker regelverkets muligheter maksimalt.

Regjeringen har ennå ikke oversikt, eller klare forslag til, hvordan en fullt ut vil kompensere næringslivets merkostnader. Ingen av de foreslåtte ordningene er godkjent av ESA. ESAs avgjørelse vil sannsynligvis først foreligge i månedsskifter november-desember. Vi er derfor i en svært presset og akutt situasjon.

Sosialistisk Venstreparti har bedt om redegjørelse fra Regjeringen for hvilken strategi man har for å møte denne usikkerheten. Konkret har Sosialistisk Venstreparti bedt Regjeringen se nærmere på

- Strukturfond: I EU er det store strukturfond som kan brukes til bredbånd, veger, forskning og ulike andre tiltak. Fondsmidlene må kommuner og fylker få bruke fritt, uten dagens begrensinger.

- Tegn et nytt støttekart for distriktpolitikk. EU krever sammenhengende regioner for områder med liten befolkning og lange avstander. Fjell- og innlandskommunene oppfyller kravene, og bør derfor inkluderes. Da vil langt flere kommuner få transportstøtte.
- Vurdere unntak for arbeidsplasser som ikke konkurrerer med utenlandske bedrifter.
- Vurdere å bruke unntaksbestemmelsen for et større område enn tiltakssonen i Nord-Troms og Finnmark. I tillegg har vi krevd at:
- Distriktpolitiske tiltak skal videreføres på samme nivå som virkningen av dagens differensierte arbeidsgiveravgift.
- De aktuelle, nye ordningene skal innrettes slik at de har samme omfang i de ulike regioner som omfanget av dagens gradering av arbeidsgiveravgiften.
- Tiltakene skal innrettes slik at virkningen overfor både offentlig og privat sektor er av samme omfang som i dag, og har direkte virkning for næringslivet.
- Lettelsene i el-avgiften kan ikke inngå i kompensasjonen. 90 pst. av denne avgiftsleten vil tilfalle sentrale strøk.

SATSING PÅ SAMFERDSEL I DISTRIKTENE

Kommunikasjon har en spesiell betydning for å skape grunnlag for verdiskapning, sysselsetting og bosetting i hele Norge. Dagens bosettingsmønster er i stor grad basert på utnyttelse av lokale ressurser, som fisk, energi, utmark, skog- og jordbruk, men også friluftaktiviteter og turisme. En desentralisert bosetning er en forutsetning for å skape en bærekraftig forvaltning av naturressursene, fordi arbeidet krever nærhet og fordi en bærekraftig forvaltning krever erfaringsbasert kunnskap om lokale naturforhold. For å kunne opprettholde strukturen i bosettingen og næringslivet, er gode kommunikasjonstilbud en nødvendig rammebetingelse. Det betyr at samferdselen i distriktene må prioriteres høyere.

Det er viktig å redusere avstandsurempene for distriktene. Store deler av vegnettet i distriktene er preget av dårlig standard, flaskehalser og aksellastbegrensninger. Fylkesvis fordelte riksveiinvesteringer bør derfor økes, særlig i de fylker som kommer dårligst ut i forholdt til oppfyllingsgraden i Nasjonal Transportplan.

En rekke ferjestrekninger har for dårlig tilbud. Flere steder er kapasiteten for liten, det er for få avganger, og mange ferjesamband slutter å gå for tidlig om kvelden og starter igjen for sent om morgenen.

Rasfaren er stor langs mange norske veier. Dette skaper stor utrygghet for de reisende, og særlig for de som må sende unger avgårde på en rasfarlig skolevei.

I en situasjon med stor arbeidsledighet i anleggsbransjen, vil den samfunnsmessige kostnaden ved en ekstra satsing på dette området være lav. Det er derfor fornuftig å øke bevilgningene til veibygging og rassikring for 2004.

Det foreslås å øke bevilgningene til maritim infrastruktur og fiskerihavner med 95 mill. kroner. Effektive

og trygge fiskerihavner er en viktig forutsetning for verdiskapningen i fiskerinæringen, og dermed også for bosettingen langs store deler av kysten. Investeringene skal gå til bedring av farleder, molobygging og utbygging av fiskerihavner.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke fylkesfordelte riksveginvesteringer med 200 mill. kroner.
- Øke tilskuddet til drift av riksveiferjer med 80 mill. kroner.
- Øke bevilgningen til rassikring med 100 mill. kroner.

ØKT INNSATS FOR FRED OG KONFLIKTFØREBYGGING

Norge har mulighet til å yte mer i bistand enn vi gjør i dag, og behovene er enorme. Sosialistisk Venstreparti mener det er uheldig at målet om 1 pst. av brutto nasjonalinntekt til bistand heller ikke nås i 2004. Vi foreslår at opptrappingen til dette målet gjøres i løpet av de to årene som er igjen av stortingsperioden. Bistandsbudsjettet økes med 290 mill. kroner, noe som bringer den ODA-godkjente bistanden opp i drøyt 0,95 pst. av BNI neste år. I tillegg økes utenriksbudsjettet med 220 mill. kroner. Det foreslås også å bygge opp et fond til næringsutvikling i sør.

Den norske støtten til FN-systemet styrkes. FNs utviklingsprogram, UNDP, slår fast at innsatsen på en rekke områder må trappes opp, for at FNs tusenårsmaal skal kunne nås. For en del lands vedkommende går utviklingen den gale veien. Rundt en milliard mennesker lever for under en dollar om dagen. Over femti land er fattigere nå enn i 1990. I tjuen land har andelen av befolkningen som sulter økt. I trettifire land har den forventede levealderen falt.

UNDP gir store utfordringer til de rike landene: Bistanden må doubles. Det må åpnes for økt handel med landbruksvarer og tekstil, eksportsubsidier for landbruksvarer må fjernes, ved fall i råvareprisene må fattige land få kompensasjon - for å nevne noe.

Det er landene i Afrika sør for Sahara som ligger dårligst an i forhold til FNs tusenårsmaal. Med dagens tempo vil ikke målet om fattigdomsreduksjon kunne nås før år 2147, og redusert barnedødelighet ikke før år 2165. Dette kan vi ikke slå oss til ro med.

Arbeidet med å redusere de fattige landenes gjeldsbyrde går langsomt. Norge må være en aktiv pådriver for at flere land enn i dag skal bli omfattet av gjeldsforhandlinger og gjeldslette. Ordninger for å slette såkalt "illegitim gjeld" må også finnes. Dette er gjeld tatt opp av diktatorer, som det er urimelig at befolkningen skal slite med etter at slike regimer er kastet. En må også sikre bedre enn i dag at avtaler om gjeldslette avspeiler fattige folks prioriteringer for hva frigjorte midler skal gå til.

FN MÅ STYRKES

FN må få økt kraft til å lede an i fattigdomsbekjempelsen, i samarbeid med regjeringene i de fattige landene og med støtte fra de rike landene.

FN må også rustes opp slik at verdensorganisasjonen kan spille en sterkere rolle enn i dag i forhold til tidlig varsling av konflikter, konfliktforebygging, konflikt-demping og konfliktløsning. En kraftig reduksjon av verdens militære utgifter kunne frigjøre midler til økt innsats på disse områdene, og gi mer sikkerhet for pengene. Norge kan gå foran på dette området ved å redusere forsvarsutgiftene og satse systematisk på andre virkemidler for å skape økt sikkerhet.

Norge har som småstat sterk interesse av å fremme en FN-ledet verdensorden basert på et sterkt internasjonalt normverk nedfelt i avtaler og konvensjoner. Norge må sette foten ned når verdens eneste gjenværende supermakt, USA, motarbeider globalt samarbeid og globale prosesser. Det var derfor svært gledelig at Norge endte med å gå imot krigen i Irak, men beklagelig at vi stilte opp for okkupasjonsmaktene før det forelå et klart FN-mandat.

Regjeringen har kuttet en rekke poster som gjelder overføringer til FN-systemet i sitt budsjettforslag.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke Norges frivillige bidrag til FN-systemet med i alt 200 mill kroner.

ØKT INNSATS FOR Å SIKRE FRED I KONFLIKTHERJEDE LAND

Midler til fredsbygging og utvikling i land som søker å arbeide seg ut av dyptgående voldelige konflikter er et svært viktig område som bør få en ytterligere vekst i 2004. Utfordringene er svært store i land som Afghanistan, Sudan, DR Kongo og landene rundt de store sjøene i Afrika. Varig fred er blant annet avhengig av at befolkningen raskt ser framskritt og håp om en bedre framtid.

Freden på Balkan er fremdeles skjør. Landene i det øvrige Europa har et moralsk ansvar for og en sterk egeninteresse i å fortsette arbeidet for en stabil fred og positiv velferdsutvikling i landene på Balkan.

Frivillige organisasjoner som driver med påvirkning og informasjon om fred og nedrustning bør få like mye støtte som frivillige organisasjoner som får støtte over forsvarsbudsjettet.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke bevilgingen til overgangsbistand med 50 mill. kroner.
- Gå inn for ytterligere innsats når det gjelder fred, forsoning og demokratiltak på 10 mill. kroner.
- Støtte til freds- og nedrustningsorganisasjoner økes med 20 mill. kroner.

OLJEMILLIARD TIL UTVIKLING

En opptrapping av den norske bistanden i kvantitet må ikke medføre at det stilles mindre krav til resultat og kvalitet i forvaltningen av bistanden. Det er hensiktsmessig at opptrapping i hovedsak skjer ved at det etableres fond der avkastningen anvendes.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- foreslå at 1 mrd. kroner avsettes til et fond for næringsutvikling og oppbygging av næringsrettet infrastruktur i sør.

MIDTØSTEN I ALVORLIG KRISE

Befolkningen i Israel og Palestina befinner seg i en stadig mer alvorlig krise, med en stadig forverring av deres sikkerhetssituasjon. I de palestinske områdene er den økonomiske og humanitære situasjonen også i stadig forverring. Midtøsten er også et område med et stort potensiale for spredning av konflikten. I den muslimske verden er palestinerne situasjon et viktig symbol for hva vesten står for, og en kilde til hat mot vestlige land. En internasjonal politikk for effektiv terrorbekjempelse må derfor ha løsning av konflikten mellom Israel og det palestinske folket høyt opp på dagsorden.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Trappe opp den norske bistanden til Midtøsten, gjennom en økning i regionbevilgningen på 50 mill. kroner.

FORSVAR MOT REELLE TRUSLER

Norge er det landet i NATO som etter USA bruker mest på forsvar pr. innbygger. Sosialistisk Venstreparti mener det er mulig å klare seg med et betydelig billigere forsvar, forutsatt at vi prioriterer de oppgavene som reelt sett er viktigst for vår sikkerhet. Norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk må ta utgangspunkt i en mer helhetlig forståelse for hva våre største sikkerhetsutfordringer er, og hvilke virkemidler som er best egnet til å møte disse. Utenrikspolitikken og tiltakene på områder som politi og sivil beredskap, er også avgjørende for vår sikkerhet. Sosialistisk Venstreparti kutter betydelig i forsvarsbudsjettet, men mener dette må sees i sammenheng med forslagene om en betydelig økning av utenriksbudsjettet til ulike formål knyttet til konfliktforebygging, fred og nedrustning.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Kutte forsvarsutgiftene med omkring 4,4 mrd. kroner.

EN HELHETLIG SIKKERHETSPOLITIKK

I St.prp. nr. 55 (2001-2002) slo Regjeringen fast at "det i langt større grad enn før er rom for å anvende hele spektret av sikkerhetspolitiske virkemidler, i første rekke de: (1) politiske, (2) lovmessige, (3) politimessige, (4) diplomatiske, (5) økonomiske, (6) informasjonsmessige, (7) humanitære og (8) militære", og videre at "Bruk av militærmakt utgjør kun ett slikt virkemiddel, og vil i de fleste situasjoner neppe være det dominerende sikkerhetspolitiske virkemidlet." Konsekvensen av dette er å overføre ressurser fra militært forsvar til andre sektorer hvor en kan forebygge konflikter eller alvorlige hendelser som kan true vår sikkerhet.

Det er nødvendig å se vår sikkerhet i et internasjonalt perspektiv. Vi har en moralsk forpliktelse til å bidra til å forebygge og dempe konflikter i andre land, og til å

lindre nød som følge av væpnede konflikter. Men vi har også sterke egeninteresser i å bidra internasjonalt til en fredeligere og mer rettferdig verden. Sosialistisk Venstreparti er derfor for en sterk internasjonal innsats, også militært. Det avgjørende er karakteren til de operasjonene Norge skal bidra i. Norge burde avstått fra å delta i de militære styrkene i Irak, før et klart FN-mandat var på plass. Dagens FN-mandat har ikke vært tilstrekkelig til å få en bred internasjonal deltakelse i sikkerhetsstyrkene. Norge bør prioritere FN-operasjoner, og stille seg mer kritisk til å delta i andre operasjoner. Sosialistisk Venstreparti krever et klart standpunkt mot Bush sin doktrine om forkjøpsangrep.

Alt for lenge har det vært stilt for svake krav til effektiv ressursbruk i Forsvaret. Eksemplene på kostnadsoverskridelser og budsjettsprekker er mange. Samtidig har Stortinget bidratt til å skape uforutsigbare rammer for forsvaret, ved manglende samsvar mellom planvedtak og budsjettammer. Det må stilles økte krav både til ressursforvaltning i Forsvaret og til langsiktighet og nøkternhet fra Stortingets side overfor Forsvaret.

FORTSATT OMLEGGING AV STRUKTUREN I FORSVARET

Helhetlige forslag til ny forsvarsstruktur vil fremmes i forbindelse med behandlingen av nytt langtidsdokument i 2004. Noen områder peker seg imidlertid ut som modne for en snarlig omlegging. Det er naturlig med et mindre omfattende landforsvar, og det foreslås derfor et betydelig kutt i Hæren for 2004. Den sterke opptrapningen av innsatsen for å klargjøre det norske forsvaret for deltakelse i offensive utenlandsoperasjoner, er også uheldig.

Vi trenger et forsvar som både dekker våre nasjonale sikkerhetsbehov, og som gjør oss i stand til å bidra til internasjonale fredsbevarende og konfliktdempende operasjoner i FN-regi. I lys av at det kan synes som om terskelen for å ta i bruk militære virkemidler de seinere åra er blitt betydelig senket, er ensidig vekt på å tilpasse forsvaret til deltakelse internasjonalt ikke egnet til å øke vår sikkerhet. Innkjøp av nye kampfly til anslagsvis 40 mrd. kroner vil gi Norge lite sikkerhet for pengene, sammenliknet med en rekke andre forsvars- og sikkerhetspolitiske formål.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Foreta en omlegging av Hæren slik at det kan innspares 500 mill. kroner.
- Avvikle planene om å bruke 40 mrd til nye kampfly, og spare 150 mill. kroner på 2004-budsjettet.

NEI TIL MTB-SLØSING

Et eksempel på dårlig styring og manglende evne til forsvarspolitisk prioritering fra stortingsflertallets side, er vedtaket om å satse på nye Skjold-klasse missiltorpedobåter. Det er svært uheldig at Stortinget gjør vedtak om en slik gigantinvestering et halvt år før det skal komme et nytt langtidsdokument, mot forsvarssjefens anbefaling. Denne investeringen kan sjølsagt gi positive industripolitiske ringvirkninger, og sikre mange arbeidsplasser. Men produksjon av forsvars- og krigsmateriell er dårlig egnet som sysselsettingstiltak. Slike investeringer må ha en forsvarsfaglig begrunnelse.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Gå imot bygging av Skjold MTB og spare 700 mill. kroner på dette i 2004.

ANDRE INVESTERINGSKUTT

Det er fremdeles ikke for seint å revurdere innkjøpet av nye fregatter. Selv om det kan medføre økonomiske konsekvenser å stanse fregattbyggingen vil det i sum innebære betydelige innsparinger, ikke minst i framtidige driftsbudsjetter. Det er anslått at den endelige prislappen for fregattene ligger an til å bli over 20 mrd. kroner. Neste år vil fregattkjøpet koste 1,7 mrd. kroner.

Byggingen av Regionfelt Østlandet vil være et dyrt, unødvendig og svært miljøfiendtlig prosjekt. Sosialistisk Venstreparti foreslår å stanse og skrinlegge dette i 2004, og foreslår også en rekke andre kutt i Forsvarets investeringsplaner. En god del av de foreslåtte investeringene vil trolig uansett måtte kuttes eller utsettes som følge av Stortingets vedtak om bygging av Skjold-klasse MTB, og som følge av den vedvarende ubalansen mellom budsjetterammene og vedtatt struktur for Forsvaret.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Kutte 1,7 mrd. kroner i bevilgningene til nye fregatter i 2004.
- Stanse utbyggingen av Regionfelt Østlandet og spare 300 mill. kroner.

VERDIG INNVANDRINGSPOLITIKK

Den utrygge situasjonen i verden sammen med en voldsom økonomisk ulikhet, gjør at antall mennesker på vandring og på flukt øker. Norsk asyl- og flyktningpolitikk må bygge på oppfyllelse av internasjonale forpliktelser, reell rettssikkerhet og en aktiv inkluderende integreringspolitikk. Samtidig som Norge må hjelpe alle de som har behov for beskyttelse på en verdig måte må vi jobbe hardere for å få sende hjem de som ikke skal bli værende. Sosialistisk Venstreparti er derfor dypt uenig i Regjeringens forslag om å kutte antallet overføringsflyktninger Norge skal ta imot i 2004 fra 1 250 til 750. Overføringsflyktninger (FN-flyktninger) er personer som sitter i FN-lerie og som er gitt flyktningstatus av UNHCR. Norge burde være et foregangsland når det gjelder å ta imot disse flyktningene. Sosialistisk Venstreparti går derfor inn for å ta imot 750 flere overføringsflyktninger enn Regjeringen i 2004.

Livet på asylmottak er ingen enkelt situasjon. Ventetiden kan være lang før en får svar på vedtak. For at beboerne i denne perioden skal fungere og integreres i våre lokalsamfunn i ventetiden er det nødvendig å lære norsk og samfunnskunnskap. Regjeringens kuttet i fjor i norskopplæring til voksne asylsøkere noe som er et kraftig tilbakeskritt og gjør det vanskeligere for kommunene å ta imot flyktninger til bosetning. Det er en dårlig start på integreringen i det norske samfunn om læringen av norsk først skal starte etter et positivt vedtak er blitt gjort. Dette vil kun medføre at det vil ta lengre tid før innvandrerne blir intrigert inn i det norske samfunn. Sosialistisk Venstreparti vil derfor gjeninn-

føre norskopplæring til alle voksne asylsøkere unntatt for de som har antatt grunnløs søknad.

EU-utvidelsen i 2004 vil åpne for at folk fra det tidligere Øst-Europa kan komme til Norge for å søke seg arbeid. For at disse skal kunne ivareta sine rettigheter som arbeidstakere, delta i lokaldemokratiet og gjøre en god jobb trenger de å kunne Norsk. Derfor er det helt uforståelig at Regjeringen foreslår å fjerne retten til norskopplæring for EØS-borgere med opphold i Norge. Sosialistisk Venstreparti vil derfor gå inn for at EØS-borgere beholder retten til norskopplæring også i tiden fremover.

Flere asylsøkere og flyktninger har opplevd forferdelige hendelser og har derfor behov for bedre psykiatrisk oppfølging enn de får i dag. Mange opplever en uverdig situasjon som kasteballer mellom forskjellige deler av helsevesenet. Sosialistisk Venstreparti vil derfor prioritere at det opprettes Kompetansemottak som har tilknyttet psykiatrisk kompetanse.

Alle barn som kommer til Norge uten foreldre eller foresatte er et ansvar for barnevernet. Dagens behandling av enslige asylsøkerbarn er ikke tilstrekkelig, verken når det gjelder omsorg og tilsyn i mottak, oppfølging ved plassering hos slektninger, ettersøkning ved forsvinning og mulighet til gjenforening med foreldre. Disse barna har ulikt behov for oppfølging, men deres behov skal vurderes og dekkes på lik linje med norske barn uten foreldre eller foresatte.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Ta imot 750 flere overføringsflytninger fra FN.
- Gjeninnføre norskopplæring i asylmottakene for alle asylsøkere.
- Opprettholde EØS-borgeres rett til norskopplæring.
- At mottak som tar imot mindreårige asylsøkere skal regnes som barnevernstiltak.
- Opprette Kompetansemottak for asylsøkere med sterke psykiske lidelser.
- Behandle flere vanskelige klagesaker på asylsøknad for full Utlendingsnemd.
- Styrke UDI for å få ned behandlingstiden på asyl og familiegjenforeningssaker.

FOREBYGGENDE KRIMINALPOLITIKK

Forebygging er jobb nummer én i kriminalpolitikken. Men når kriminelle handlinger først begås, er det avgjørende at gjerningspersonene møtes med raske reaksjoner, at eventuelle ofre blir ivaretatt på best mulig måte, og at det arbeides målretta på alle nivåer og på tvers av faggrenser for å hindre ny kriminalitet. Kriminalitet og offerproblematikk har en tendens til å gå i arv. Å reagere mot kriminalitet og ivareta ofre er derfor også god forebygging.

På justissektoren prioriterer Sosialistisk Venstreparti domstolene, kriminalomsorgen og rehabiliteringstiltak for ofre og gjerningspersoner. Domstolene og kriminalomsorgen er flaskehalsen i straffesakskjeden. En soningskø på 2 800 personer er dramatisk. Sosialistisk Venstreparti vil bygge flere soningsplasser, men vi vil også ta i bruk alternativer til fengslene, som samfunns-

straff, konfliktråd, ungdomskontrakter og soning i institusjon. Det må ses på muligheten for å konvertere noen av de eldste dommene til samfunnsstraff, bøter eller liknende. Tilbudet til innsatte bør også styrkes, bl.a. skole, bibliotektilbud, kultur og helse. I tillegg brukes mye ressurser på forebyggings- og hjelpetiltak, og vi prioriterer ettervernstiltak som billige boliger, rusinstitusjoner, m.v. Totalt vil vår kriminalpolitikk gi resultater som på sikt vil spare samfunnet og enkeltmennesker for mye lidelse og store pengebeløp.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Satse 230 mill. kroner på å øke gjennomstrømmingen i straffesakskjeden.
- Styrke Friomsorgen.
- Styrke frivillige organisasjoner som Alternativ Til Vold, Livet Etter Soning, Stiftelsen Fellesskap mot seksuelle overgrep, Foreningen For Fangers Påørende (FFP), Dixie ressurscenter for voldtatte, og rettshjelpstiltak som JUSSBUSS, Jurk m.fl.

FORBRUKERPOLITIKK - FORBRUKERHENSYN MOT MARKEDSMAKT

Reklame- og konsumpresset i samfunnet er formidabelt, og blir stadig mer internasjonalt i språk og form. Kjøpepresset rettet mot barn og unge øker massivt. Utviklingen må møtes med lover og forskrifter, med å bevisstgjøre barn, unge og voksne på markedsførings virkemidler og hensikter, og med å styrke den offentlige forbrukerinformasjonen.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke bevilgningene til Forbrukerrådet, Forbrukerombudet, Statens Institutt for Forbruksforskning (SIFO) og Positiv Miljømerking.

PROSJEKT KVINNELIV

Kvinner og menn skal ha samme muligheter, rettigheter og ansvar på alle vesentlige områder i livet. Det forutsetter at makt og innflytelse deles likt mellom kvinner og menn, og at kvinner og menn har samme mulighet til å være økonomisk uavhengige. Det krever like vilkår for å skape virksomhet, til å få arbeid, til arbeidsvilkår og utviklingsmuligheter i arbeidet. Det betyr også at menn og kvinner må dele ansvar for hjem og barn.

Lønnsforskjellen mellom kvinner og menn er like stor som for 25 år siden. Kvinner opplever økende stress på jobben og hjemme. Mange kvinner arbeider innenfor omsorgssektoren med lav grunnbemanning, lav lønn og stillingsbrøker som ikke gir trygde- og pensjonsrettigheter. Likestillingsarbeidet lider under manglende bevilgninger, bl.a. til Likestillingssentret, Likestillingsombudet og mannssentret REFORM.

Sosialistisk Venstreparti vil derfor opprette et Prosjekt kvinneliv som rommer prosjekter som fremmer likestilling, forsøk med 6-timers dagen, likelønnsnett, arbeid for kvinnerepresentasjon m.m.

Det er også viktig å styrke lesbiske og homofiles rettigheter i samfunnet.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Opprette Prosjekt kvinneliv.
- Øke bevilgningene til Likestillingssenteret, Likestillingsombudet og mannssenteret REFORM.
- Øke bevilgningene til lesbiske og homofile.

MEDIAMANGFOLD UNDER PRESS

De fem riksdekkende, meningsbærende avisene Dagsavisen, Klassekampen, Vårt Land, Nationen og Dagen har ikke samme annonsegrunnlag som de store riksdekkende avisene. De får heller ingen del av det lokale annonsegrunnlaget. I tillegg har de betydelige distribusjonskostnader gjennom portoutgifter. Disse avisene utgjør sammen med lokalavisene en vesentlig del av mediamangfoldet i Norge.

Posten har varslet en portoøkning på 70 pst. over tre år, uten at dette kompenseres i forslaget til statsbudsjett. Portoøkningen vil ramme de riksdekkende, meningsbærende avisene og små lokalaviser hardt.

Ytringsfriheten og mangfoldet innenfor media bør også styrkes gjennom økt støtte til ymse publikasjoner som går til bl.a. innvandrerpublikasjoner, tilskudd til informasjonsvirksomhet i politiske partier, samt tilskudd til enkeltpublikasjoner.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke produksjonsstøtten til avisene for å dekke økte portokostnader.
- Øke tilskuddet til ymse publikasjoner.
- Øke tilskuddet til anvendt medieforskning.

FINANSIERING AV KRISESENTRER OG VOLDSFOREBYGGENDE TILTAK

Det har vært problemer med finansieringen av flere av landets krisesentre og incestsentre. Samtidig øker bruken av disse sentrene. Krise- og incestsentrene fyller en viktig funksjon for voldsrammede og incestutsatte kvinner og barn. Ordningen med 50 pst. driftstilskudd fra staten uansett tilskudd fra kommuner eller organisasjoner er ikke tilfredsstillende. Ressursbruken er i dag mer et resultat av tilgjengelige ressurser enn av det reelle behovet brukerne har. Dette gir ikke et bra nok tilbud til brukerne.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Gjøre finansieringen av krise- og incestsentrene til en statlig oppgave.
- Øke bevilgningene til voldsforebyggende tiltak, inkludert tiltak for å forebygge og avhjelpe konsekvenser av vold i familien.

KULTUR - FOR ALLE, OVERALT

Kulturopplevelser er en vesentlig del av samfunnslivet. Sosialistisk Venstreparti ønsker derfor at bevilgningene til kunst og kultur skal styrkes betraktelig i forhold til dagens nivå. Kunst og kultur skal ikke bare tilhøre de store anledningene og ditto lommebøkene, men kunne verdsettes av alle uansett hvor du bor i landet. I dette budsjettet finner Sosialistisk Venstreparti

plass til å øke kulturbevilgningene med 418 mill. kroner.

Det er ikke en politisk oppgave å avgjøre hva som er god kunst. Gjennom å øke bevilgningene vil vi bidra til å styrke mangfoldet og øke tilgjengeligheten gjennom rimelige priser, geografisk utspredning, fysisk tilrettelegging og fleksible åpningstider. Slik vil Sosialistisk Venstreparti gi hver enkelt mulighet til selv å avgjøre hva som gir han/hun en god opplevelse. Spesielt viktig er at barn og unges muligheter til å utfolde seg kreativt økes - gjennom kulturskoler, musikkverksteder, malerkurs, amatørteater og andre aktiviteter. De får samtidig oppleve profesjonell kunst i større grad, gjennom en økt satsing på den kulturelle skolesekken. For å sikre at kulturen gjenspeiler mangfoldet i det moderne Norge, vil vi også styrke flerkulturelle tiltak, slik at mennesker med ulik bakgrunn og erfaringer, kan møte hverandre i og gjennom et aktivt og kreativt kulturliv.

Andre viktige satsinger er kulturvern, støtte til lokalt kulturarbeid, forbedring av kunstnernes levekår, musikk, film.

Sosialistisk Venstreparti vil:

- Øke støtten til samiske kulturformål, spesielt Åja samisk senter.
- Arbeide for at bøker fortsatt skal ha ens pris over hele landet.
- Styrke museumssektoren, bl.a. med oppstart av arbeidet med nytt Tatermuseum i 2004.
- Styrke kulturminnevernet lokalt, regionalt og nasjonalt, bl.a. gjennom styrking kulturminnefondet og Riksantikvaren.
- Styrke lokalt kulturarbeid gjennom økte tilskudd til kulturbygg og bredbånd i bibliotekene, utviklingstiltak til folkebibliotekene, og et forprosjekt knyttet til kulturbåt.
- Barn og unges mulighet til kulturopplevelser forbedres gjennom utvikling av kulturskolene slik at det blir rom for flere barn og flere kunstuttrykk, ved å gi kunst- og kulturmiljøer mulighet til å skape produksjoner tilpasset barn og unge, styrke den frivillige musikk- og amatørteatervirksomheten blant barn og unge, og prøveordning med kulturkort for ungdom i noen fylker.
- Arbeide for at Stortingsflertallets vedtak om fordelingen av tippemiddeloverskuddet skal gi reell økning til den kulturelle skolesekken, frifond og lokale- og regionale kulturhus.
- Forbedre kunstnernes levekår.
- Styrke musikklivet gjennom økt støtte til frie grupper, innkjøpsordning for norskspråklig musikk, økt støtte til festivaler og Rikskonsertene.
- Bedre vilkårene for norske filmmiljøer gjennom økt støtte til Cinematekene, Norsk Filmklubb, Animasjonsfestivalen i Fredrikstad og til likestillings-tiltak for kvinner i filmproduksjonen.
- Sterk satsning på restaurering av norske filmer gjennom Norsk filminstitutt og sikre Filmkatalogene i offentlig eie.

10.5 Senterpartiet

Komiteens medlem fra Senterpartiet vil i sitt alternative statsbudsjett fremme tre strategier for økt verdiskaping og velferd i hele Norge:

1. Måltrettet, desentralisert næringspolitikk
2. Lokal velferd, skole og omsorg
3. Rettferdig skatte- og fordelingsprofil

Norge, primo november 2003

HOVEDPROBLEM

Økende arbeidsledighet generelt, stigende langtidsledighet spesielt og synkende yrkesdeltagelse kjenner tegner det norske arbeidsmarkedet de siste to årene. Denne negative utviklingen påfører Norge samfunnsøkonomiske kostnader i form av redusert verdiskaping og mindre vekstkraft, samtidig som det offentlige økonomiske handlefrihet isolert sett minsker som følge lavere skatteinngang og økte utgifter til dag- og sykepenger samt uføretrygd. Svekkelsen av lokale arbeidsmarkeder i distriktene medfører i tillegg et økt sentraliseringspress.

VÅR LØSNING

Kjernen i Senterpartiets alternative statsbudsjett er en serie med forslag som vil øke både etterspørselen etter og tilbudet av arbeidskraft i Norge. Et revitalisert arbeidsmarked utgjør hovedgrunnlaget for økt og langsiktig verdiskaping og tryggere arbeidsplasser. Dette vil i sin tur bedre grunnlaget for velferdstjenestene, skole og omsorg, og medføre lavere utgifter til ledighet, uførhet og sykdom. Økt satsing på kommuner og typiske distriktsnæringer vil i tillegg bidra til å sikre det desentraliserte bosetningsmønsteret i Norge, samtidig som økt verdiskaping over tid styrker grunnlaget for fremtidig pensjoner.

Marked nr. 1: Arbeidsmarkedet

Arbeidsmarkedet kan defineres som rammen for omsetning av arbeidskraft. Denne arbeidskraften kan kjølig beskrives som både en formuestørrelse og et oppkomme av kontaktstrømmer. I Langtidsprogrammet for 2001-2005 blir nettopp landets arbeidskraft - humankapitalen - tallfestet lik 80 pst. av Norges nasjonalformue. Petroleumsformuen utgjør til sammenlikning kun 6 pst. Finans departementet anslår videre at gjennomsnittlig verdiskaping per sysselsatt i Fastland-Norge i fjor var om lag 535 000 kroner. Sagt med andre ord: Arbeidskraften utgjør det økonomiske fundamentet for norsk levestandard og velferd.

En annen innfallsvinkel er denne: Arbeidsmarkedet er en viktig sosial arena, og kan i tillegg til det strengt økonomiske beskrives som en menings- og identitetsproducent. Arbeidet er det sosiale limet og kittet mellom mange mennesker, og bortfall av meningsfull sysselsetting kan raskt representere mikrotragedier i form av et tilsvarende tap eller reduksjon av sosial tilhørighet og selvrespekt. Dagens Medisin har jamvel rapportert en årsakssammenheng mellom økt arbeidsledighet og redusert folkehelse: Helt ledige, arbeidssøkende har

over 40 pst. større forekomst av lungekreft, 20 pst. flere legebesøk og 60 pst. flere sykehusinnleggelses enn sysselsatte. Sannsynligheten for uførepensjonistsstatus øker dessuten med 300 pst. ved oppsigelse fra fast arbeid.

Endringer på og i arbeidsmarkedet er dessuten en viktig årsak til og forklaring på geografisk mobilitet. Statistisk Sentralbyrå har anslått at over halvparten av langdistanseflyttinger - mer enn 10 mil - er arbeidsmotivert: Folk flytter etter og til mer relevant arbeid og/eller bedre økonomiske betingelser. Og motsatt: Vel fungerende, lokale arbeidsmarkeder er en nødvendig forutsetning for en desentralisert bosetningsstruktur.

Det norske arbeidsmarkedet viser nå sterke tegn på å være i ulage. Sesongjusterte tall fra Aetat viser at antallet helt ledige og ordinære tiltaksdeltakere har steget fra 87 000 til 113 000 siden det siste bunnivået i 1998. I 2003 ventes arbeidsledigheten i gjennomsnitt å ligge på 4 pst., mens det forventede nivået neste år er på 4,6 pst., ifølge Aetat. Næringsmessig er ledigheten størst innenfor industrien; 6 pst. Dessuten: Andelen langtidsledige - personer som har stått utenfor arbeidsmarkedet i minst ett år - antas å øke fra 29 til 32 pst. Et svekket arbeidsmarked gir seg også utslag i form av redusert yrkesdeltakelse; mer enn 10 000 mennesker antas å ha gått ut av arbeidsstyrken i 2003. Samtidig er den forventede nedgangen i tallet på sysselsatte 20 000 (10 000) personer i 2003 (2004). Den negative situasjonen på arbeidsmarkedet gir seg også utslag i form av reduserte fremtidige sysselsettingsforventninger i næringslivet. Aetats siste bedriftsundersøkelse viser at forventningene om bedret sysselsetting nå er på et foreløpig bunnivå.

Problem nr. 1: Ingen automatikk i full sysselsetting

Renheklet markedsteori tilsier at selvregulerende mekanismer i arbeidsmarkedet vil kunne motvirke arbeidsledighet: Et overskudd på arbeidskraft trekker i retning av svekket forhandlingsmakt på arbeidstakersiden, reduserte lønninger og derigjennom økt etterspørsel etter arbeidskraft. I praksis er det også en viss samvariasjon mellom (positiv) endring i arbeidsledighet og (negativ) endring i nominell lønn. Problemet - og den politiske utfordringen - ligger i at arbeidsmarkedet over tid ikke er perfekt selvregulerende. Historisk er det tvert imot en tendens til at arbeidsledigheten til en viss grad "biter seg fast", dvs. at det nedre ledighetsnivået i tider med høykonjunktur blir stadige høyere. Et norsk eksempel: Under høykonjunkturen i 1987 var det 30 000 helt ledige. I løpet av den påfølgende lavkonjunkturen firedoblet ledigheten seg, for så å synke under neste oppgangstid (1993-1998), men da til et dobbelt så høyt nivå som i 1987. Ledigheten går med andre ord lettere opp enn ned, en observasjon som er i samsvar med erfaringer fra andre europeiske land.

I praksis er forholdene på arbeidsmarkedet - verken problemene eller løsningene - uavhengig av ulike former for politikk og institusjonelle rammer. Den oppsiktsvekkende raske avskallingen av industrisektoren kan for eksempel føres tilbake til pengepolitikken som ble ført i 2002 og vinteren 2003. Økte renter bidro

direkte til reduserte lønnsomhetsmarginer og reduserte investeringer, samtidig som en vedvarende høy rentedifferanse overfor utlandet bidrog til økt kronekurs. Dette reduserte inntjeningen til konkurranseutsatt sektor, målt i norske kroner, slik at denne delen av næringslivet så å si ble "dobbel" straffet av den kontraktive pengepolitikken. På samme tid har finanspolitikken vært relativt stram, og via spesielt laber kommuneøkonomi og rekordlav absorbering av nyutdannet arbeidskraft bidratt til ytterligere svekking av arbeidsmarkedet generelt og økning i ungdomsledigheten spesielt.

Logisk sett hadde en annen politikk kunne medvirket til et annet hendelsesforløp. En annen innretning på pengepolitikken - større vektlegging av stabil utvikling i produksjon og sysselsetting - ville ha måttet implisert færre, mindre og ikke så langvarige renteøkninger. En noe mer ekspansiv finanspolitikk - marginalt større oljekorrigerte, strukturelle underskudd på statsbudsjettet - hadde kunne lettet og sågar motvirket nedskjærningene i kommunene og økt sysselsettingen betraktelig. Nettopp dette har vært Senterpartiets politikk de siste årene: En presisering av Norges Banks pengepolitiske mandat, og konkrete forslag om å lempe på handlingsregelen for å muliggjøre og iverksette (langsiktige) samfunnsøkonomiske investeringsstrategier for økt sysselsetting og verdiskaping.

Plan A: 3 strategier for økt verdiskaping og velferd

Det politiske ansvaret for utviklingen på arbeidsmarkedet er grovt sett todelt. Inntektspolitikken er primært partene i arbeidslivet sitt domene. Et inflasjonsmål på 2,5 pst. og en antatt årlig produktivitetsvekst på 2 pst. tilsier at nominelle lønnspålegg i regelen ikke bør overstige 4,5 pst. for å være "bærekraftig" på (mellom-) lang sikt.

Politiske myndigheter kan på sin side bidra til et godt inntektspolitisk samarbeid, og legge til rette for stabile rammevilkår, påvirke etterspørselen etter arbeidskraft via penge- og finanspolitikk samt bruke arbeidsmarkeds- og utdanningspolitikk for å styrke tilbudssiden i arbeidsmarkedet: Stimulere til en frisk, velutdannet og derigjennom omstillingsdyktig arbeidsstyrke.

Senterpartiets alternative budsjett gjør nettopp dette. Våre forslag munner ut i en finanspolitikk som er noe mer ekspansiv enn Regjeringens fremlegg. Det oljekorrigerte, strukturelle budsjettunderskuddet øker med om lag 3,3 mrd. kroner; en midlertidig svekking av budsjettbalansen som er tilpasset dagens situasjon på arbeidsmarkedet. Senterpartiets ekspansive finanspolitikk gjør at det oljekorrigerte, strukturelle budsjettunderskuddet øker fra om lag 50 til ca. 53,3 mrd. kroner. Økte budsjettunderskudd trekker isolert sett i retning av økt inflasjon grunnet større etterspørsel, og dermed kontraktiv pengepolitikk i form av økt rente. I en situasjon med ledig produksjonskapasitet og høy arbeidsledighet, og dermed stor arbeidskraftsreserve, vil det derimot ta tid før økt samlet etterspørsel i økonomien slår ut i økt prispress. Prisstigningen er i dag dessuten på et lavt nivå, og vesentlig under Norges Banks målsetting på 2,5 pst. I tillegg medfører økt arbeidsledig-

het i regelen reduserte lønnskav, og dermed mindre grunnlag for pengepolitisk respons i form av økt rente. Alt i alt er en marginalt mer ekspansiv finanspolitikk konsistent med fortsatt ekspansiv pengepolitikk, gitt dagens økonomiske situasjon.

En grovkornet oppsummering av Senterpartiets finanspolitiske grep er følgende:

1. En offensiv næringspolitisk pakke
2. En styrking av kommuneøkonomien
3. Et skatteopplegg for mer rettferdig fordeling

Effekten av disse tiltakene er tredelt. For det første vil en revitalisert og aktiv satsing på næringspolitikk og kommunesektoren bidra til økt sysselsetting og verdiskaping via økt etterspørsel etter arbeidskraft. Konservativ estimater tilsier at denne innretningen på statsbudsjettet vil kunne medføre 17 000 flere arbeidsplasser; 6 000 i offentlig sektor (skole og omsorg), 1 000 innenfor veisektoren (nye anlegg og vedlikehold), 4 000 i bygg og anlegg samt 6 000 årsverk i privat sektor for øvrig. For det andre: Innretningen av nærings- og kommunesektoren har en klar distriktsprofil. Fundamentet for bosetting i distrikts-Norge er arbeidsplasser innen primærnæringsene, industri samt basissysselsetting innenfor offentlig sektor. Økte investeringer i distriktspreget næringsliv og økte overføringer til kommunene styrker de lokale arbeidsmarkedene i distrikts-Norge, og bidrar således til dempet sentraliseringspress. For det tredje innebærer Senterpartiets skatteopplegg en omfordeling av inntekt. Økt frikortgrense, økt proSENTSATS i minstefradraget, skattefradrag for enslige med inntekt under 180 000 kroner samt økt toppskatt medfører skatteskjerpelse for inntekter over 330 000 kroner, og ingen endring eller skattelette for lavere inntekter. Denne utjevningstrategien har også en markert kjønnseffekt: 500 000 kvinner og 330 000 menn vil få lavere skatt med Senterpartiets opplegg, mens skattene vil øke for 170 000 kvinner og 590 000 menn.

Samlet sett innebærer Senterpartiets alternative statsbudsjett en brutto utgiftsøkning (utgiftsreduksjon) på 13,9 (5,2) mrd. kroner. Økningen (reduksjonen) i bruttoinntekter er på 7,4 (2) mrd. kroner, noe som impliserer en svekket budsjettbalansen på 3,3 mrd. kroner. Utenfor "rammen" økes fond og låneordninger med til sammen 4,8 mrd. kroner.

Strategi 1: Målrettet, desentralisert næringspolitikk

Næringsutvikling og økt verdiskaping er nødvendig for å opprettholde velferdssamfunnet, bidra til høy sysselsetting og bosetting i alle deler av landet. Senterpartiet vil derfor ha en målrettet politikk for næringsutvikling og verdiskaping i dagens kunnskapssamfunn. Dette forutsetter massiv satsing på forskning og utvikling, på stimulering av entreprenørskap og etablerervilje og utvikling av sterke næringsklynger på områder der Norge har særskilte fortrinn.

Senterpartiet vi arbeide for en nasjonal næringslivsstrategi der en systematisk legger til rette for å videreutvikle næringslivet i hele landet med utgangspunkt i

naturressurser, kapitalstyrke og kunnskap. Dette innebærer at prinsippet om næringsnøytralitet må vike til fordel for satsing på klart definerte områder. Senterpartiet mener at Regjeringen må legge fram en egen sak for Stortinget der den bes om å legge til rette for å etablere kompetanseprogram for utvalgte industrier slik at kompetanse kan vedlikeholdes og utvikles i perioder med manglende oppdrag. Slike programmer vil kreve et fleksibelt og nært samarbeid mellom bedrift, kommune og stat.

TILTAKSPAKKE FOR VERFTSINDUSTRIEN

I statsbudsjettet for 2004 vil Senterpartiet foreslå et målrettet program for verftsindustrien. Senterpartiet vil satse 200 mill. kroner i et løft for å sikre kompetansesarbeidsplasser langs kysten. Teknologibedriftenes Landsforbund (TBL), Fellesforbundet og Norsk forening for fartøyvern har gått sammen om å kombinere tiltak mot ordretørke innen verksteds- og skipsbyggerindustrien med restaurering av bevaringsverdige jern- og stålfartøy. Opplegget vil bidra til å ta vare på kompetansen ved verftene som ofte er hjørnesteinsbedrifter i sine lokalsamfunn. En arbeidsplass på disse verftene gir en ringvirkning på fire arbeidsplasser i lokalsamfunnet, viser beregninger TBL har fått gjort. Settes det ikke målrettede tiltak inn nå overfor denne industrien, vil dette kunne få store negative ringvirkninger. Det er nok å peke på at SSB sine tall viser at 17 000 arbeidsplasser har forsvunnet sist år bare i industrien.

TILTAKSPAKKE MARIN SEKTOR

Marine næringer har et enormt potensial. Dette kan realiseres gjennom prioritering av relevant forskning, produktutvikling, kommersialisering og markedsføring. Det ligger store muligheter for verdiskaping dersom Norge satser på biomarin sektor for å øke kunnskapsinnholdet i produkter, utvikle bedre produkter i fiskeindustrien og utvikle torsk og andre marine arter som skjell til oppdrettsformål. I statsbudsjettet for 2004 vil Senterpartiet foreslå en dobling av marint innovasjonsprogram fra 10 til 20 mill. kroner. I løpet av fem år bør satsingen økes til 100 mill. kroner. Senterpartiet foreslår også å øke tilskuddet til fiskeri, havbruk og transporttettet FOU med 5,9 mill. kroner. Dette vil bidra til økt verdiskaping og bedre utnyttelse av forskningsresultater.

I tillegg vil Senterpartiet

- behandle kongekrabben som uønsket art, og derfor åpne for fritt fiske i tre år for fiskere i Finnmark,
- ha midlertidig stopp i tildelingen av oppdrettskonsesjoner,
- at avgiften på konsesjoner fjernes og erstattes med en lokal arealavgift.

SENTERPARTIET VIL BYGGE EUROPAS RÅESTE INFRASTRUKTUR

En moderne og velfungerende infrastruktur er en forutsetning for arbeidsplasser og utvikling i hele landet. Avstandskostnader gir bedrifter lokalisert langt fra

markedet dårligere konkurransevilkår, transportkostnadene for næringslivet må derfor reduseres.

Senterpartiet vil

- fremskynde mange veiprosjekter som står på venteliste, samt øke innsatsen for å ta igjen etterslepet på vedlikehold og rassikring. Derfor foreslår Senterpartiet en samferdselsmilliard. Ifølge Nasjonal transportplan vil dette bidra til å spare næringslivet for 900 mill. kroner,
- opprette et eget breibandfond på 500 mill. kroner som kan bidra til å gjøre breibandsteknologi tilgjengelig i alle deler av landet,
- at reiser med riksveiferje på sikt skal bli gratis. Alle innenlands ferjesamband må få riksveistatus,
- utvikle toget som en sentral aktør innenfor godstransport, særlig på lengre strekninger.

SENTERPARTIETS SKATTE- OG AVGIFTSENDRINGER FOR NÆRINGSLIVET

Senterpartiet vil stimulere til aktivt, langsiktig og byggende eierskap. Senterpartiet vil ha et skattesystem som stimulerer til sparing og investering fremfor forbruk.

Senterpartiet vil

- stå fast på Stortingets vedtak om nettolønn for sjøfolk på bøyelastere og offshorefartøyer,
- bedre avskrivningssatser for landsbruksbygg med 2 pst.,
- fjerne arveavgift på næringsformue,
- øke fiskerfradraget til 100 000 kroner,
- foreslå lavere grense (40 000 kroner) for justert MVA-plikt,
- frita nyetablerere for etableringsavgifter i Brønnøysundregistrene,
- gå mot Regjeringens forslag om økte avgifter/gebyster som finansiering av det nye Mattilsynet.

SENTERPARTIET VIL SATSE PÅ KAPITAL OG KUNNSKAP

God tilgang på kapital og en befolkning med et utdanningsnivå som er blant verdens høyeste er noen av landets fremste fortrinn i forhold til de fleste andre land.

Senterpartiet foreslår derfor å

- øke muligheten for bruk av offentlige og industrielle forsknings- og utviklingskontrakter gjennom at bevilgningene økes med 170 mill. kroner,
- øke kommunale næringsfond med 100 mill. kroner,
- øke regionale næringstiltak med 175 mill. kroner.

I tillegg vil Senterpartiet

- at permitteringsreglene endres slik at den maksimale permitteringstiden økes fra 26 uker til 46 uker generelt, og med bransjevise unntak inntil 52 uker,
- gå mot Regjeringens forslag om økt arbeidsgiverperiode ved permittering fra 3 til 30 dager,

- at tilskuddene til reiselivstiltak og merkevarebygging skal økes med 100 mill. kroner.

ØKT INNSATS MOT SVART ØKONOMI

Senterpartiet vil øke bevilgningene til Skatteetaten med 25 mill. kroner. Ifølge brev fra etatens ansatte (NTL-Skatt), datert 6. november 2003, har forskere beregnet "verdien av en skattekontrollør" til 4,6 mill. kroner pr. årsverk. Senterpartiet mener at 25 mill. kroner til flere kontrollører kan gi en gevinst på 150 mill. kroner i 2004. Samtidig må logikken i de store nedbemanninger som er skjedd i skatteetat og tolletat etterly-

ses når omfanget av den svarte økonomien av Finansdepartementet anslås til 4-6 pst. av BNP som et nedre nivå. Senterpartiet mener det er på tide å gjøre kampen mot svart økonomi og økonomisk kriminalitet til et viktig satsingsområde.

En samlet oversikt over elementene i Senterpartiets strategi for satsing på næringsliv og verdiskapning er gjengitt i Tabell 1. Senterpartiets forslag medfører isolert sett økte utgifter over statsbudsjettet i størrelsesordenen 4,5 mrd. kroner. I tillegg kommer utvidete lånerammer til statlige banker, fond og låneordninger, som samlet sett er foreslått økt med 4,8 mrd. kroner.

Tabell 1. Senterpartiets næringsstrategi

	Utgift over statsbudsjettet	Fond og lån
<i>1. Målrettede næringsstiltak</i>		
1.1. Verftsindustripakke	200 mill. kroner	
1.2. Marin sektor	16,9 mill. kroner	
1.3. Nettolønnsordning for sjøfolk	270 mill. kroner	
1.4. Avskrivingsregler; landbruk	110 mill. kroner	
1.5. Jordbruk	14,1 mill. kroner	
1.6. Reiseliv; markedsføring	100 mill. kroner	
<i>2. Infrastruktur</i>		
2.1. Samferdsel; vei, ferge, jernbane	1 000 mill. kroner	
2.2. Bredbånd	500 mill. kroner	
2.3. Bygg; statlige, kulturbygg, NLH	99 mill. kroner	
2.4. Kulturlandskap	1 mill. kroner	
2.5. Landsdekkende innovasjon	180 mill. kroner	
<i>3. Kapitaltilgang</i>		
3.1. Distriktsrettet låneordning (SND)	200 mill. kroner	800 mill. kroner
3.2. Boligtilskudd	330 mill. kroner	
3.3. Regional utvikling	275 mill. kroner	
3.4. IFU/OFU-kontrakter	170 mill. kroner	
3.5. Husbanken		2 000 mill. kroner
3.6. Kulturminnefondet	200 mill. kroner	
3.7. Låneordning for skolebygg		2 000 mill. kroner
<i>4. Arbeidsliv, skatt og avgift</i>		
4.1. Reversering av permitteringsregler	470 mill. kroner	
4.2. Fritak for registreringsavgift	100 mill. kroner	
4.3. Sikkerhetsopplæring for fiskere	13 mill. kroner	
4.4. Pendlerfradrag	50 mill. kroner	
4.5. Fiskerfradrag	25 mill. kroner	
4.6. Redusert avgift til Mattilsynet	195 mill. kroner	
4.7. Justert grense for MVA-plikt	15 mill. kroner	
4.8. Ingen arveavgift på næringsformue	0 mill. kroner (i 2004)	
4.9. Tiltak mot svart økonomi	25 mill. kroner	
SUM	4 559 mill. kroner	4 800 mill. kroner

Strategi 2: Lokal velferd, skole og omsorg

SENTERPARTIETS KOMMUNEPAKKE

Senterpartiets samlede kommunepakke er på 4 937 000 kroner. Av dette kommer 4 mrd. kroner som en økning av kommunesektorens frie inntekter. Dette bidrar til å bringe kommunesektoren i bedre økonomisk balanse, og sikre et godt velferdstilbud til innbyg-

gerne. Vi kan ikke akseptere at barn og unge, eldre og syke blir salderingsposter.

Senterpartiet budsjett gir grunnlag for at kommunesektoren kan ansette 6 000 flere lærere, helse- og omsorgsarbeidere. Det kan settes i gang nødvendige reparasjoner av skoler og andre bygg. Dermed forebygges forfall, arbeidsmiljø og inneklima forbedres, og mange lokale håndverkere får nye oppdrag.

Kommunene er ryggraden i velferdssamfunnet vårt. Barnehage, skole, kultur, eldreomsorg, vann, vei og kloakk - alt er avhengig av en velfungerende kommune. Kommunesektoren har vært denne regjeringens salderingspost gjennom tre statsbudsjetter. Senterpartiet sier et klart NEI til et videre svarteperspill, der taperne er utpekt på forhånd.

En god skole og en mer verdig omsorg avhenger av at kommunene settes økonomisk i stand til å løse de oppgavene de er pålagt. Vi mener alle vi skal ha verdens beste skole, mens skolebygg forfaller og lærere sies opp. Vi rystes alle når det avdekkes omsorgssvikt på sykehjem og i hjemmetjenesten, selv om vi vil det beste for våre gamle og syke. Da må vi gjøre noe med problemet.

Regjeringen lovet tidenes løft for kommunene. Forslaget til statsbudsjett gir ikke den økningen som Regjeringen lovet i sommer. Og: Regjeringen følger ikke opp Stortingets klare forutsetning om at barnehagereformen skal fullfinansieres med statlige midler, og skyver regningen over på kommunene. Dette er et kraftig anslag mot både stortingsflertallet og kommunene.

Senterpartiet foreslår i statsbudsjettet for 2004 en styrking av kommunesektorens frie inntekter med 4 mrd. kroner ut over Regjeringens forslag. Dette gir kommunene det nødvendige handlingsrom for en bedre velferd. Vi skal ha høye ambisjoner både i forhold til kvalitet og effektivitet, det krever at kommunene gis mulighet. Senterpartiet vil utvide lånerammen for vedlikehold av skolebygg med 2 milliarder skoler. Det er meget dårlig økonomi å ikke ha råd til å vedlikeholde en kostbar bygningsmasse.

Senterpartiet vil gå mot den kraftige omfordeling av overføringene til kommunesektoren mellom distrikt og sentrale strøk som foreslås av Regjeringen. En opptrapping av skatteandelen av inntektene fra 48-49 pst. antas å medføre at distriktskommuner taper 500 mill. kroner. Et annet element er nedtrappingen av det ekstraordinære skjønnet for å beskytte Rattsø-taperne. Det tredje elementet er innføring av momskompensasjon for alle kommunale tjenester der omfordelingen er kraftig, men ikke utredet.

Regjeringen har foreslått en ny kostnadsnøkkel for rus og psykiatri som kun de aller største kommunene vil tjene på. Kommuner som Haugesund og Verdal ser ut til å tape 5-6 mill. kroner på omleggingen. Enkelte fylker kommer dårlig ut som følge av at ansvaret for barne- og familievern og rusomsorgen er overført til Staten. Senterpartiet vil at en ny fordeling av inntekter knyttet til disse tema må skje når et nytt inntektssystem for kommunene kommer.

Beskatning av kraftforetak og naturressurser.

Regjeringens forslag vil bety at kraftselskapenes eiendomsskatt til kommunene kan bli 100 mill. kroner lavere. Senterpartiet vil beholde dagens regler, og mener at kraftselskapenes egenkapital og økonomiske utsikter er så god at det ikke trengs skattelette for å stimulere til opprusting av kraftverk og utbygging der det tillates. Senterpartiet vil likeså beholde dagens regler for naturressursskatt, noe som innebærer at kommu-

nene får 25 mill. kroner mer skatt på bekostning av staten. Tilskudd til å redusere overføringstariffer der disse er høge økes med 20 mill. kroner.

Kommunesektoren og arbeidsgiveravgiften

Det er ingen grunn til at kommunal virksomhet ikke kan beholde dagens system. Senterpartiet vil gå inn for det. Det er enstemmig enighet på Stortinget om at dagens ordning er ubyråkratisk, enkel og rettferdig. Løfter om "full kompensasjon" til kommunesektoren gjennom skjønnsmidler har tidligere vist seg å bli fort glemt.

Kommunene som støttespiller for næringslivet

Senterpartiet vil gjeninnføre ordningen med kommunale næringsfond (100 mill. kroner). Næringsstøtten som disponeres på fylkesplan av SND og fylkeskommunene økes med 125 mill. kroner, og omstillingstilskudd til forsvarskommuner økes med 20 mill. kroner. Ikke minst fordi selskapsskatten nå tilbakeføres til kommunene er det nødvendig at de gis virkemidler til å stimulere sitt næringsliv.

Andre øremerkede ordninger som styrkes

- Helsetjenester i kommuner (200 mill. kroner)
- Tilskudd til assistenter for funksjonshemmede (10 mill. kroner)
- Rehabilitering av rusmiddelmissbrukere (12 mill. kroner)
- Rekruttering av helsepersonell (40 mill. kroner)
- Integreringstilskudd for flyktninger (75 mill. kroner)

EN OFFENSIV DISTRIKTPOLITIKK

Senterpartiet foreslår å øke de distriktpolitiske virkemidlene med 375 mill. kroner. Dette vil gi rom for nødvendig næringsutvikling og nyskaping over hele landet, og bidra til å skape flere tusen bedrifter og opp til 6 000 arbeidsplasser. Senterpartiet er sterkt kritisk til den manglende vilje Regjeringen har vist i distrikts- og regionalpolitikken. Den nedbygging av aktive virkemidler denne regjeringa har stått for er et sterkt bidrag til økt sentralisering. Dette er en politikk Senterpartiet vil arbeide imot. Norge er i en spesiell situasjon med lavt folketall og store avstander. Mange av våre viktigste ressurser ligger i distriktene. Det er nødvendig å føre en politikk som realiserer verdiskapningspotensialet i hele Norge.

SENTERPARTIET FORESLÅR EN MER AKTIV BOLIGPOLITIKK

Senterpartiet mener Husbankens rammer må styrkes og den sosiale boligbyggingen i landet må gjenreises. Vi opplever en stadig vanskeligere situasjon i boligmarkedet der særlig ungdom, aleneboende og småbarnsfamilier med lav inntekt kommer uheldig ut. Senterpartiet foreslår derfor å øke Husbankens låneramme med 2 mrd. kroner. I tillegg økes boligtilskuddet med 330 mill. kroner, hvorav 270 mill. kroner går til boliger for vanskeligstilte.

GJENINNFØRER NORSKOPPLÆRING TIL ASYLSØKERE I MOTTAK

Asylsøkere som sitter i mottak og venter på behandling av sine søknader må få mulighet til norskopplæring. Folk må få et hensiktsmessig aktivitetstilbud når de blir sittende å vente i månedsvis. Lærer de seg norsk, vil integreringen av de som får opphold gå mye raskere. Senterpartiet foreslår derfor å bevilge 62 mill. kroner til norskopplæring for asylsøkere i mottak.

Strategi 3: Rettferdig skatte- og fordelingsprofil

Senterpartiet vil forebygge fattigdom og sosiale problemer ved å beholde og bygge ut de allmenne velferdsordningene (dagpenger, sykepenger, barnetrygd), og de ordninger som er innrettet mot grupper med særlige vanskeligheter (f.eks. frikort for helseutgifter, uføretrygd, attføringsbistand).

Senterpartiet vil bruke skattesystemet aktivt for å redusere forskjellene mellom de med god og dårlig råd, samtidig som lavere skatt til de med lave inntektene vil bidra til at flere vil øke sin deltakelse i verdiskapingen. De økte inntektsforskjellene mellom kvinner og menn må motvirkes med mange tiltak, også ved å redusere skatteletten til høye inntekter som er gitt de siste år.

Det er ikke tilfeldig at Utjæmningsmeldinga ble utarbeidet og lagt fram av en sosialminister fra Senterpartiet. Denne dokumenterte at forskjellene i samfunnet øker. De fattige blir fattigere og de rikeste blir rikere. For å motvirke denne utviklingen skisserte Utjæmningsmeldinga fem strategier:

- Bruke skatt som et fordelingspolitisk virkemiddel.
- Øke sysselsettingen.
- Bedre de offentlige tjenestene.
- Bedre boligpolitikken.
- Lage et mer finmasket sikkerhetsnett.

Til tross for at Stortinget sluttet seg til disse strategiene, har Regjeringen og stortingsflertallet ikke fulgt opp med konkret handling og nødvendige virkemidler.

Tabell 2. Senterpartiets skatteforslag (Regjeringens forslag i parentes)

	Provenyeffekt
1. Toppskatt	3 640 mill. kroner
Trinn 1; klasse 1: 329 100 (354 300) kroner	
Trinn 1; klasse 2: 353 300 (378 600) kroner	
Trinn 2; klasse 1 og 2: 560 900 (906 600) kroner	
2. Minstefradrag: Prosentsats 27,5 (24)	-1 070 mill. kroner
3. Utbytteskatt: 2001-satser (0)	1 150 mill. kroner
4. Frikortgrense: 40 000 (23 000) kroner	-180 mill. kroner
5. Ensligfradrag (1 000 kroner for inntekt <180')	-250 mill. kroner
6. Boligskatt: 2001-satser	540 mill. kroner
7. Pendlerfradrag	-50 mill. kroner
8. Fiskerfradrag	-25 mill. kroner
9. Avskrivningssats; landbruksbygg	-110 mill. kroner
10. Eiendomsskatt; kraftselskap	100 mill. kroner
SUM	3 745 mill. kroner

Derfor fortsetter forskjellene i samfunnet å øke. Regjeringen viser gjennom flere av sine forslag i budsjettet at utjæmning ikke er viktig for denne regjeringen. Økte egendeler, innstramning i regelverket for å få sykepenger, dagpenger og attføringspenger er noen eksempler. Manglende strategi, tiltak og kreativitet for å redusere arbeidsledigheten er et annet eksempel.

SKATTEPOLITIKKEN

- Senterpartiet foreslår å gjeninnføre skatt på aksjeutbytte. Det ble i 2002 utbetalt 42 mrd. kroner i skattefritt aksjeutbytte til personer. Vedtaket om skattefrihet fra høsten 2001 er det mest urettferdige skattevedtak som er fattet. I grove trekk går milliardgevinsten til velstående, godt voksne menn i de mest sentrale strøk. Bare 18 pst. av denne skatteletten gikk til kvinner.
- Senterpartiet setter innslagspunktet til toppskatten lavere enn Regjeringen. For trinn I har vi hevet grensa jevnt med lønnsutviklingen fra 2001. For trinn II reduserte vi grensa kraftig i 2001. Senere er den lønnsjustert. - Ut fra kvinners andel av betalt toppskatt i 2001, må deres andel av redusert toppskatt antas å være ca. 14 pst.
- Prosentsatsen i minstefradraget heves, og grensen for frikort heves til 40 000 kroner.
- Senterpartiet innfører et særskilt fradrag i skatt for énpersonshusholdninger. Som et første skritt foreslås en skattereduksjon på 1 000 kroner for inntekt under 180 000 kroner.
- Senterpartiet vil beholde boligskatt ut fra de satser som gjaldt før regjeringen Bondevik II. Før denne skatteart kan reduseres, trengs mer rettferdige takseringsregler.

Provenyeffektene av Senterpartiets skattereformer er opplistet i Tabell 2. Sammenlignet med Regjeringens forslag innebærer disse en samlet skatteskjerpelse på 3,7 mrd. kroner.

Senterpartiets skattepolitikk medfører en markert omfordeling av inntekt, også mellom kjønn. De samlede fordelingsvirkningene kan summarisk oppsummeres som følger:

- *Økt frikortgrense til 40 000 kroner:* Om lag 100 000 flere vil få frikort; 40 000 menn og 60 000 kvinner.
- *Økt proportsats i minstepfradraget:* Vårt forslag gir lavere skatt enn i intervallet 115 600 til 172 000 kroner. Besparelsen vil være 721 kroner for inntekt på 125' (2 406 kroner for pensjonist), 1 470 kroner for inntekt 150' (2 887 kroner for pensjonist), 1 540 kroner for inntekt 172' (3 025 kroner for pensjonist). Antall personer som får denne skatteletten på totalt 1 070 mill kroner er ca. 580 000; 230 000 menn og 350 000 kvinner.
- *Økt toppskatt i intervallet 329 100 til 354 300 kroner:* 150 000 flere må betale toppskatt etter vårt opplegg; 100 000 menn og 50 000 kvinner. Økt skatt vil være 3 375 kroner for inntekt på 354 000 kroner.
- *Økt toppskatt i intervallet 354 300 til 560 900 kroner:* Disse får alle økt skatt med 3 375 kroner. Det vil gjelde 450 000 personer; 350 000 menn og 100 000 kvinner.
- *Økt toppskatt over 560 900 kroner:* Skatten blir 6 pst. høyere for inntekter mellom 560' og 906' - i tillegg til 3 375 kroner. Dette vil kunne "ramme" 160 000 personer; 140 000 menn og 20 000 kvinner.
- *Skattefradrag for enslige med inntekt under 180 000 kroner:* Om lag 300 000 personer vil få sin skatt redusert med 1 000 kroner. På dette inntektsnivået er 40 pst. menn og 60 pst. kvinner. De med inntekt mellom 40 000 kroner og 115 600 kroner er ikke regnet med blant skattelette-mottakere under de andre punktene. Man antar at antall enslige i dette intervallet er 150 000; 60 000 menn og 90 000 kvinner.
- Totalt antall med skattelette anslås til 830 000; 330 000 menn og 500 000 kvinner.
- Totalt antall med økt skatt anslås til 760 000; 590 000 menn og 170 000 kvinner

ANDRE UTJEVNINGSTILTAK

Egenandeler ved sykdom og dårlig helse

Senterpartiet går mot Regjeringens forslag om å øke frikortgrensa til 2 500 kroner, og foreslår å opprettholde denne på 1 350 kroner (kostnad 880 mill. kroner). Vi vil avvente Regjeringen utredning om et lavere egenandelstak II, og et utvidet omfang av denne ordningen.

Sykepenger, rehabiliteringspenger og dagpenger

Senterpartiet er uenig i Regjeringens forslag om at det skal være mulig å få rehabiliteringspenger kun i ett år. Senterpartiet vil opprettholde dagens ordning (kostnad 210 mill. kroner). Senterpartiet vil heller ikke støtte Regjeringens forslag om å stramme inn grunnlaget for å få sykepenger fra 2 uker til 4 uker (kostnad 90 mill. kroner). Senterpartiet går også mot Regjeringens forslag om å redusere maksimal dagpengeperiode fra 78 til 56 uker for personer med arbeidsinntekt under 2 G.

Rehabilitering

Senterpartiet er svært opptatt av å få folk raskt tilbake i arbeid etter sykdom. Derfor økes tilskuddet til rehabiliteringsinstitusjoner med 100 mill. kroner. Senterpartiet går mot Regjeringens forslag om å innføre en tidsbegrensning for hvor lenge en kan motta rehabiliteringspenger etter unntaksbestemmelser. Senterpartiet går også mot Regjeringens tak på 50 000 kroner for attføringsopplegg. Senterpartiet godtar heller ikke forslagene til innstramning for skolegang som attføringstiltak og ventetid på høvelig arbeid.

Prisjustering av barnetrygden

Senterpartiet vil prisjustere barnetrygden - noe som ikke er gjort på flere år (kostnad 175 mill. kroner).

Permitteringsreglene

Senterpartiet er uenig i at arbeidsgivers ansvar for å betale lønn ved permittering skal utvides fra 3 til 30 dager. Dette vil bidra til at folk blir sagt opp framfor at de gis permisjon. Senterpartiet går inn for at dagpenger skal gis i inntil 42 uker i løpet av 18 mnd. - dog inntil 52 uker ved skipsverft og andre bransjer som i dag har særlig grense.

Arbeidsmarkedstiltak

Det at folk ikke har arbeid er viktig årsak til fattigdom, sosiale problemer og dårlig helse. Senterpartiets mer målrettede næringspolitikk vil bidra til å få folk i arbeid. Etter våre nøkterne anslag 17 000 flere årsverk i 2004. I stedet for passivt å utbetale arbeidsledighetstrygd vil Senterpartiet kople ledige hender, gode ideer, ugjort arbeid og tilgjengelig kapital. I tillegg bevilger Senterpartiet 100 mill. kroner til arbeidsmarkedstiltak.

Midlertidig ansettelse

Senterpartiet anser Regjeringens forslag som et kraftig anslag mot de som stiller svakest på arbeidsmarkedet, og vil beholde den beskyttelse som er i dag. Eventuelle endringer i Arbeidsmiljølovens regler om stillingsvern må bygge på grundige analyser. Senterpartiet står fast på hovedregelen om faste ansettelser.

Funksjonshemmede

Senterpartiet øker tilskudd til assistenter for funksjonshemmede med 10 mill. kroner og øker tilskuddet til funksjonshemmedes organisasjoner med 10 mill. kroner.

Frakt på legemidler

Regjeringen fjernet i fjor frakttilskudd til medisiner. Dette har medført at folk i distriktene som er avhengig av hyppige medisinforsendelser, må betale svært mye i fraktkostnader. Senterpartiet foreslår å bevilge 30 mill. kroner for å gjeninnføre frakttilskuddsordningen.

BEDRE FOREBYGGING OG RASKERE BEHANDLING

Senterpartiet vil øke bevilgningene til helseformål med 2 547 000 000 kroner - herav 885 mill. kroner for å senke frikortgrensa og 1 100 mill. kroner til regionale helseforetak. Senterpartiet vil arbeide for at budsjett-systemet gjør det mulig å satse mer på forebygging.

Regionale helseforetak

Senterpartiet mener det på tide å få fastlagt et realistisk økonomisk grunnlag for helseforetakenes drift. Dette må skje før foretakene tvinges til å gjennomføre nedskjæringer og sentralisering av tilbud som ikke er akseptable ut fra de overordnede mål for disse tjenestene. Dagens praksis med statsgarantert driftskreditt framfor bevilgninger gir et dårlig grunnlag for god drift, og har som hovedhensikt å omgå handlingsregelen for bruk av oljepenger.

Senterpartiet har foreslått at foretakenes underskudd fra 2002 og 2003 blir dekket som egen sak innafor en ramme på 3 mrd. kroner, og har anslått behovet for økte driftsmidler for 2004 til 1 100 mill. kroner. Senterpartiet vil fremme forslag om at viktige endringer i behandlingstilbud skal behandles av Stortinget.

Kjøp av operasjoner og bedre rehabilitering

Senterpartiet vil øke bevilgningene til Trygdekontorenes kjøp av operasjoner for sykemeldte med 50 mill. kroner. I 2003 var denne bevilgningen oppbrukt på sensommeren i de fleste fylker. På bakgrunn av at departementet fortsatt anslår at over 7 000 årsverk går tapt i unødig venting i helsekø, synes venting på en evaluering av ordningen være en dårlig unnskyldning for Regjeringens passivitet.

Senterpartiet vil øke støtten til rehabiliteringsinstitusjonene med 100 mill. kroner. Dette er nødvendig for å hindre nedlegging og for å sikre et godt nok tilbud.

Økt satsing på psykiatri og lokale helsetjenester

Bevilgningene til psykisk helsevern i kommuner og fylker økes med 100 mill. kroner. Bl.a. til rekruttering og etterutdanning av helsepersonell i kommunene økes bevilgningene med 240 mill. kroner.

Forebygging kan spare enorme kostnader og tap

Hver nordmann er borte fra jobb i gjennomsnitt en måned i året pga. sykdom, noe som utgjør 220 000 årsverk. Hver 10. nordmann i yrkesaktiv alder er uføretrygdet, og blant unge under 35 år er det en tredobling av antall uføre bare fra 1992. Det er på tide å tenke annerledes slik at økende vekst i sykepenge og andre reparasjonskostnader ikke skal ødelegge samfunnets økonomiske handlingsfrihet.

En investering i forebygging vil koste en del nå, men spare samfunnet for langt større kostnader på sikt. Senterpartiet mener at Stortingets budsjetteringspraksis, og særlig praktiseringen av handlingsregelen, er til hinder for at forebyggingstankegangen blir til praksis. Senterpartiet vil foreslå å endre dette.

Kreft- og hjerte-/karsykdommer står for 70 pst. av alle dødsfall. Vi vet at vi kan forebygge mange av disse tilfellene ved økt fysisk aktivitet og sunnere kosthold. Senterpartiet vil bevilge 100 mill. kroner slik at elever i grunnskolen kan tilbys frukt og grønt.

Innenfor Senterpartiets samferdselsmilliard vil det bli plass for en økt satsing på gang- og sykkelveier, noe som ut fra miljø- og helsehensyn er beregnet å gi særlig store samfunnsøkonomisk gevinster.

Regjeringens sterke reduksjon av avgiftene på alkohol har ikke ført til mindre grensehandel, men til økt forbruk. Senterpartiet vil av helsehensyn beholde alkoholavgifter på 2001-nivå. Senterpartiet vil innføre en

sukkeravgift på leskedrikk for å stimulere til drikke uten sukker. Inntektene på 364 mill. kroner brukes til bedre forebyggende helsearbeid.

I tillegg vil Senterpartiet

- gjenta forslaget om økt fysisk aktivitet i grunnskolen med en time i uka,
- foreslå at skattefrihet for gaver skal gjelde idrettslag,
- øke innsatsen for å unngå at ungdom blir røykere. Vi er fornøyd med at Regjeringen støtter Senterpartiets forslag om sterk økning av avgift på røyketobakk. Senterpartiet vil bevilge 10 mill. kroner til antiroykekampanje i regi av frivillige organisasjoner, en strategi som i Sverige har gitt stor effekt.

Øvrige forslag i Senterpartiets alternative statsbudsjett

A) DIFFERENSIERT ARBEIDSGIVERAVGIFT

Spørsmål om videre forhandlinger med EØS-land

Regjeringen må anmode ESA om at avgiftsøkning iverksettes på en slik måte at næringslivet i de berørte områdene har rimelig tid til å forberede seg. Regjeringen må derfor arbeide for å utsette innføringen av økte avgifter.

Regjeringen må foreta en ny vurdering og innlede samtaler med Island og Liechtenstein for å se på om området for fritak kan utvides til å gjelde større deler enn Finnmark og Nord-Troms.

Kompensasjonsordninger

- I Kommuner og fylker unntas fra avgiftsøkning. Dette er fullt mulig i forhold til EØS-regelverket, og vil ikke kreve noen godkjenning fra ESA.
- II Privat sektor: Alle virksomheter som ikke konkurrerer med utenlandske aktører blir unntatt fra avgiftsøkning. Regjeringen må fremme et kontrollregime for dette. Pålegg om økt avgift skal bare gjelde statsstøtte til forretningsvirksomhet når dette vrir eller truer med å vri konkurranse.
- III Det må innføres en reell kompensasjon for områder som får avgiftsøkning. Det innebærer mer i kroner og øre enn dagens avgiftsfritak fordi midlene ikke vil være så treffsikre som dagens ordning.
- IV Bortfall av el-avgift som er en generell avgiftslette skal ikke regnes inn som kompensasjon.
- V Kompensasjon utover transportstøtte og minimumstøtte skal skje ved overføring til de aktuelle fylkeskommunene. Midlene skal gå til næringsutvikling i de kommunene som blir berørt.
- VI Det er behov for særlige tiltak overfor reiselivsnæringen. Bevilgningene til reiselivstiltak økes derfor betraktelig.
- VII Kompensasjonstiltakene skal være varige. Det innføres et eget kapittel i statsbudsjettet hvor man får en årlig oversikt over kostnader og kompensasjonstiltak.

B) ENERGI- OG MILJØPOLITIKK

Tilskudd til utjevning av overføringstariffer

Senterpartiet foreslår å øke posten med 20 mill. kroner til totalt 40 mill. kroner. Dette er en kostnadseffektiv ordning for å kutte strømkostnadene for dem med aller høyest nettleie.

150 mill. kroner ekstra til bioenergi

Regjeringen foreslår å øke påslaget på nettarriffen, men redusere de statlige midlene, slik at det blir ca. 600 mill. kroner å bruke til alternativ energi gjennom Energifondet neste år. Senterpartiet foreslår å opprettholde nivået på den statlige bevilgningen. Dette innebærer at Energifondet får 750 mill. kroner til disposisjon.

Økningen på 150 mill. kroner skal brukes til en nasjonal satsing på bioenergi der Enova står for den endelige utformingen. Følgende tiltak må vurderes:

- Støtte til fellestiltak der skogbrukere går sammen om å produsere og selge varme fra bioenergi.
- Tilskudd til installering av vannbåren varme i næringsbygg og offentlige bygg, slik at disse kan gjøre seg nytte av bioenergi.
- Utvide støtten til varmeanlegg slik at også mindre nærvarmeanlegg blir omfattet.
- Opprettholde en tilskuddsordning til husholdningene for installering av vannbåren varme og til pelletskaminer, og innføre en panteordning for gamle vedovner.

Innenfor husholdninger og tjenesteyting er det et potensial for å bytte ut 13 TWh strøm og 13 TWh olje brukt til oppvarming med bioenergi. Dagens bruk av bioenergi innenfor disse sektorene er ca. 6,7 TWh. Klarer vi å øke bruken av bioenergi med 5 TWh, vil det sysselsette anslagsvis 1750 årsverk, for en stor del i distriktene.

Tilskudd til kompetanseutvikling, mikro- og minikraftverk

Senterpartiet foreslår en ny post på 5 mill. kroner der regionråd og aktuelle fagmiljøer i fylkene kan søke midler for å drive kartleggings- og veiledningsarbeid for mikro- og minikraftverk.

I tillegg vil Senterpartiet

- innføre en dansk modell for el-avgift i næringslivet så raskt som mulig for å skape forutsigbare rammevilkår for alternativ energi,
- at kommunene må få myndighet til å bestemme energibruken i nye byggeområder i plansaker. Det bør pålegges å installere vannbåren varme i alle nye bygg over 1000 kvm.

C) FAMILIEPOLITIKK

Senterpartiet fremmer forslag om egen modell for kontantstøtte. Modellen innebærer at kontantstøtte forutsetter at mottaker faktisk er hjemmeværende, og/eller har en bruttoinntekt under 100 000 kroner. Et konservativt estimat tilsier at løyvingen til kontantstøtte såle-

des kan reduseres med 1 mrd. kroner sammenlignet med Regjeringens forslag.

I tillegg vil Senterpartiet

- Øke adopsjonsstøtten med 8 mill. kroner.
- Styrke engangsstøtten ved fødsel med 16 mill. kroner.

D) NYNORSK KULTURPOLITIKK

Senterpartiet tar til orde for ei offensiv satsing på nynorsk. I sitt alternative budsjett for 2004 fremjar Senterpartiet forslag om ei nynorskpakke på 35 mill. kroner. Av dette skal 25 mill. kroner gå til å opprette eit fond til styrking av nynorsk skriftkultur - Vinjefondet for journalistisk formidling på nynorsk - oppkalla etter forfattern og avismannen A. O. Vinje.

Vinjefondet

Ei systematisk satsing på nynorsk skriftkultur, slik Kulturmeldinga tar til orde for, krev større tiltak enn dei som kan realiserast gjennom årlege løyvingar. Eit typisk trekk for nynorsk skriftkultur er at der er mange handlekraftige miljø og mange institusjonar, men at det alltid manglar pengar til å realisere dei beste ideane. Kulturpolitisk vil det difor vere verdifullt å etablere eit fond som blir forvalta og brukt uavhengig av dei kort-siktige prioriteringane som ligg til grunn for dei årlege statsbudsjetta.

Styrking av nynorsk skriftkultur gir mest att på dei områda der språkbruken er mest synleg. Eit fond for nynorsk journalistisk formidling bør difor prioritere styrking av nynorsk innanfor aviser, radio, TV, internett og reklame. Aktuelle bruksmåter kan til dømes vere frikjøp av journalistar og andre mediearbeidarar i inntil tre månader til etterutdanning ved høgskular, eller ved NRK sitt nye kompetansesenter for nynorsk mediespråk. Tildeling av prosjektmidlar for nye, større prosjekt der fleire institusjonar står bak, er òg ein mogleg bruksmåte. På den måten vil fondet stimulere til samarbeid. Med det nynorske bladet Dølen la A.O. Vinje grunnlaget for moderne norsk avisjournalistikk. Senterpartiet finn det derfor naturleg å kalla opp fondet etter forfattern og avismannen Vinje.

Resten av nynorskpakka

I tillegg ynskjer Senterpartiet å styrkje fleire av dei viktigaste nynorskinstitusjonane med til saman 10 mill. kroner. Partiets alternative budsjett inneheld mellom anna forslag til løyvingar til oppstart av arbeidet med Nynorsk leksikon/Elektronisk kvalitetsinnhald på nynorsk. Dessutan går Senterpartiet inn for auka løyvingar til Det Norske Teatret, Noregs Mållag, Dag og Tid, Nynorsk pressekontor, Landssamanslutninga av nynorsk kommunar og Noregs Ungdomslag.

NRK spelar også ei viktig språk- og kulturpolitisk rolle når det gjeld nynorskens status og utbreiing i Noreg. Senterpartiet går inn for å auka lisensen med om lag 60 kroner, noko som vil gie 100 mill. kroner i auka lisensinntekter ut over Regjeringas forslag.

E) FORSVARSPOLITIKK

Den røde tråden i Senterpartiets forsvarspolitikk er et sterkt, nasjonalt forsvar. I tråd med dette fremmer Senterpartiet forslag om å opprettholde bevilgningene til Hæren og Hjemmevernet på årets nivå. Dette medfører utgifter på om lag 1,1 mrd. kroner utover Regjeringens forslag.

I tillegg vil Senterpartiet

- styrke Kystvakten med 10 mill. kroner,
- gi 20 mill. kroner i omstillingsbistand til kommuner der Forsvaret reduserer aktivitetsnivået sitt,
- kutte løyvingene til Regionfelt Østlandet og kansellere investeringene i nye fregatter.

F) KIRKE- OG UTDANNINGSPOLITIKK

Senterpartiet går imot Regjeringen forslag om å endre studiefinansieringen slik at stipendandel skal kunne gjøres om til lån ved manglende studieprogresjon. Gjeldende ordning innebærer at 15 pst. av stipendet blir omgjort til lån i slike tilfeller. Reversering av Regjeringens forslag har en kostnadsramme på 133 mill. kroner på usikkert grunnlag.

Senterpartiets satsing på utdanning har en markert distriktsprofil, og består av disse hovedelementene:

- Folkehøyskoler: 22 mill. kroner.
- Tilskudd til fjernundervisning: 5 mill. kroner.
- Økt bevilgning til studieforbundene: 40 mill. kroner.
- Bevaring av United World College i Sunnfjord: 8,5 mill. kroner.
- Støtte til videre utbygging av studentboliger: 30 mill. kroner.

I tillegg går Senterpartiet inn for å løyve 25 mill. kroner til kirkelig virksomhet i kommunene.

10.6 Kystpartiet

Komiteens medlem fra Kystpartiet legger Kystpartiets stortingsprogram for 2001-2005 til grunn for sitt forslag til statsbudsjett for 2004. Dette medlem viser til følgende i partiprogrammet:

Kystpartiet vil opprettholde Norge som et fritt, selvstendig land som er eid og styrt av Norges innbyggere. Kystpartiet vektlegger de medmenneskelige og kristne grunnverdier. Gjennom vårt kulturelle rotfeste skal norsk kultur videreføres og videreutvikles. På den måten vil vi styrke vår lokale og nasjonale identitet og ta vare på vår nasjonale arv. Kystpartiet vil styrke vernet om Grunnloven og eiendomsretten. Kystpartiet vil motarbeide at Norge selges bit for bit. Norske ressurser og bedrifter skal eies og styres i Norge, ikke av globale kapitalinteresser.

Vi har tro på at en fornuftig utnyttelse av naturrikdommene vil gi økt verdiskapning. Ved å ta kysten og distriktene i bruk på en slik måte, ligger forholdene bedre til rette for at vi kan styrke vårt miljø og vår kultur. Kystpartiet vil arbeide for at biologisk mangfold og økologisk balanse med bærekraftig utvikling og høs-

ting blir en rettesnor for landets videre utvikling. Ved å høste på en fornuftig måte i sjø og på land, legger vi forholdene til rette for en bærekraftig utvikling.

Ved å styrke lokaldemokratiet vil Kystpartiet bygge landet på differensierte samfunn. En desentralisering av makt vil styrke lokalsamfunnene og gi enkeltmennesket mulighet til å være med på å bestemme over egen livssituasjon. Likeså er Kystpartiets mål å bygge videre på sosiale nettverk i lokalsamfunn og arbeidsliv. Velferden skal være tilgjengelig for alle - uansett hvor de bor i landet.

Kystpartiet ønsker likeverd og likestilling for alle med et tilbud som er avpasset behov. Bosted, etnisk tilhørighet, utseende, religion, kjønn, funksjonsevne eller sivilstand skal ikke fremskaffe urettferdighet. Kystpartiet vil føre en restriktiv innvandringspolitikk. Det må være en selvfølge at innvandrere lærer seg norsk og innretter seg etter norske lover og regler.

For å hindre den sterke sentraliseringen går Kystpartiet inn for at statlige kontorer og institusjoner i størst mulig grad flyttes til distriktene. Dette skaper arbeidsplasser i distriktene samtidig som driftsutgifter og investeringer i pressområder reduseres. På denne måten kan staten investere i distriktene for å oppnå større avkastning på offentlig innskutt kapital. Slik øker antall arbeidsplasser, trygghet, mangfold og ikke minst trivsel i distriktene, og presset mot byene reduseres. Kystpartiet er imot den statlige sentraliseringen av arbeidsplasser på bekostning av distriktene. Rettsstaten og demokratiet skal videreutvikles og Norge skal ha et sterkt og fleksibelt forsvar av hele landet, bygget på alminnelig verneplikt og medlemskap i NATO.

Kystpartiet er imot medlemskap i EU og vil være på vakt mot tilpasningen som skjer til den europeiske unionen - og som skjer til tross for folkets nei til Unionen. På bakgrunn av dette og folkeavstemmingen er Kystpartiets klare standpunkt: Nei til medlemskap i EU. Kystpartiet krever også reforhandling av EØS-avtalen som hittil har skapt mer problemer enn fordeler for landet.

Kystpartiet vil motvirke at næringsliv bygget på nasjonale fornybare ressurser selges ut av landet. I møte med den globale utviklingen er det viktig at ressursgrunnlaget for fremtidig verdiskapning forblir under norsk kontroll. Lokalt eierskap er en styrke for lokalsamfunnene, og grunnleggende for at det kan utvikles et godt samarbeid mellom næringsliv og lokalsamfunn. Gjennom skattepolitiske virkemidler vil Kystpartiet stimulere til langsiktig privat eierskap og bedre rammevilkår for små og mellomstore bedrifter.

Statens kapitalressurser skal ikke brukes til å kjøpe opp og skaffe seg kontroll over bedrifter som eies lokalt og som har gode utviklingsmuligheter innenfor rammen av privat næringsliv. Heller ikke skal statens ressurser brukes til kapitalinnsprøyting i bedrifter lokalisert i utlandet som er i direkte konkurranse med norskbasert næringsliv og som har gunstige markedsadgang og lavere lønnskostnader enn tilsvarende bedrifter i Norge. Gjennom hensiktsmessige låneordninger der statlig og privat kapital deler risiko, skal det legges til rette for innovasjon og nyetableringer. Gjen-

nom skattefradrag for investeringer i lokale samfunnsprosjekter vil Kystpartiet stimulere til økt samhandling mellom lokalmiljø og næringsliv. Kystpartiet vil arbeide for at bedriftsbeskatningen skal tilfalle kommunene der produksjonen foregår.

Norsk næringslivs konkurranseulemppe ved å ligge langt fra markedene må motvirkes ved økt statlig satsing på hensiktsmessige transportårer tilpasset moderne kommunikasjonsmidler, og avgiftsnedsettelse på drivstoff for skipsfart og landeveistraffikk. Norske transportører må gis konkurransedyktige rammevilkår. Det må bli enklere å etablere nye næringer. Ny næringsutvikling hemmes ved et overdrevent skjema-velde og urimelige gebyrer og avgifter. Kystpartiet er positiv til at investeringsavgiften fjernes, og vil være pådriver for at dette gjennomføres. Statens kontroll- og reguleringsiver i forhold til næringslivet må begrenses.

Kystpartiet vil trykke privat eierskap ved å fjerne arveavgift og skatt på produksjonsutstyr. Skatten må ligge på sluttproduktet, og generasjonsskifte i private bedrifter må kunne gjennomføres uten at bedriftene tappes for kapital.

Kystpartiet vil legge til rette for at primærnæringene skal få best mulige rammevilkår med større fortjeneste for dem som gjennom sitt arbeide skaper verdiene. Verdien av ren norsk matproduksjon må i større grad tilfalle produsenten, ikke omsetningsleddene.

Med dagens IT-løsninger og muligheter er det kostnadseffektivt å desentralisere offentlige arbeidsplasser i betydelig større grad enn tilfellet er i dag. Den største andelen av SND-midlene skal investeres i distriktene. Arbeid er en viktig trivselsskaper. At folk har et arbeid de trives i, gir mindre kriminalitet og krever mindre sosialomsorg.

Begrenset tilgang på arbeidskraft må møtes med tiltak for å få flere av dem som i dag går på attføring/trygd ut i aktivt arbeide. Kystpartiet vil prioritere tiltak som kan motvirke at unge mennesker uføretrygdes og stenges ute fra arbeidslivet uten noen gang å ha vært i arbeid.

Virkemidler:

- Kystpartiet vil arbeide for at flere yrkesvalghemmede får målrettet utdanning med sikte på å kunne integreres i næringslivet.
- Pensjonister må selv sette grensene for lønnet arbeidsaktivitet uten å bli straffet gjennom pensjonsreduksjon.
- Når det er mangel på kvalifisert arbeidskraft i Norge, kan arbeidsinnvandring tillates. Men import av arbeidskraft skal være begrenset og kontrollert. Kystpartiet vil ikke være med på å rekruttere høyt kvalifisert arbeidskraft fra utviklingsland som har behov for denne arbeidskraften selv.
- Det må etableres arbeidsmuligheter for ungdom som ikke kan eller vil gå rett fra grunnskolen og over til videregående skole og yrkesutdanning.

Det skal lønne seg å arbeide og investere i egen bedrift og øvrig næringsliv. Kystpartiet vil arbeide for

lavere skatter og avgifter for å gi bedriftene mulighet til å øke egenkapitalen, og derved trygge sysselsettingen. Råderett over egen inntekt gir valgfrihet og fremmer investeringer i produktiv virksomhet. Kystpartiet går inn for at bedrifter i distriktene skal kunne styrke egenkapitalen ved at vi gjeninnfører skattemessige fordeler med fondsavsetninger. Delingsmodellen må endres. Det skal lønne seg å arbeide i egen bedrift.

Skattetrykket på både næringslivet og enkeltpersoner er for høyt i Norge. Kystpartiet vil arbeide for at småbedrifter og industri får lavere arbeidsgiveravgift, lavere skatt i en begrenset tidsperiode ved nyetablering og lavere merverdiavgift. Kystpartiet vil fjerne investeringsavgiften og redusere arbeidsgiveravgiften med minst 2 pst. i alle soner. Merverdiavgiften bør ikke omfatte tjenester som eksempelvis reiselivsnæringen.

Økte gebyrer og avgifter rammer folk flest hardest, og er en form for skattlegging som bidrar til å forsterke de økonomiske forskjellene mellom folk med ulikt inntektsgrunnlag. Mens ordinære skatter beregnes ut fra inntekt, fastsettes gebyrer og avgifter uten hensyn til betalingsevne. Derfor slår avgiftsøkningene spesielt hardt ut i forhold til dem som har minst fra før. Enslige og eninntektsfamilier får en dramatisk reduksjon i sin realinntekt i forhold til dem som har to inntekter å fordele avgiftsbyrden på. Kystpartiet vil arbeide for reduserte gebyrer og avgifter på varer og tjenester som folk flest er avhengige av.

Kystpartiet vil arbeide for et enklere og mer rettferdig skattesystem. Taket for toppskatt må heves til godt over gjennomsnittlig lønnsnivå, og skattefradraget på lav inntekt må være stort nok til at heldags arbeid gir mulighet til å leve av egen arbeidsinntekt. Ved å redusere skatte- og avgiftsnivået kan staten bidra til en fornuftig lønnspolitikk som ikke virker inflasjonsdrivende. Når folk får beholde mer av sin egen inntekt, synker også behovet for offentlige tjenester.

I Norge har det vært vanlig at velrenommerte og solide bedrifter går i arv fra generasjon til generasjon, men dagens arveavgift er i mange tilfeller til hinder for dette. Den kapital som ligger i produksjonsutstyr og bygninger må kunne videreføres skattefritt til neste generasjon, slik at bedriftenes soliditet ikke svekkes. Bare slik kan vi sikre det langsiktige private eierskap som er vesentlig for distriktenes næringsliv og utviklingsmuligheter.

Kystpartiet vil fortsette sin intense kamp for reduserte avgifter på drivstoff. Slike avgifter rammer enkeltmennesker og bedrifter i distriktene hardt, og gir bedrifter i distriktene en ekstra konkurranseulemppe i forhold til bedrifter som ligger i mer sentrale strøk. Kystpartiet går også inn for en refusjonsordning for drivstoffavgift i områder uten kollektivtrafikktilbud. Kystpartiet ønsker også å demme opp for den omfattende grensehandelen ved å gjøre det ulønnsomt å kjøre til våre naboland for å kjøpe tobakk, alkohol og andre sterkt avgiftsbelagte varer. Det skal gis større muligheter for å spare penger til egen alderdom. Ektefeller til fiskere skal likestilles med ektefeller til bønder ved beregning av pensjonspoeng.

Kystpartiet vil arbeide for at

- avgifter for småbåter fjernes
- båt plasser ikke skal momsbelegges
- småbåtregisteret flyttes fra offentlig til privat ansvarsområde
- det blir forenklet registreringsplikt
- det ikke skal betales skatt av fordelene ved å bo i egen bolig
- bolig- og eiendomsskatten skal fjernes
- ordningen med skattefri banksparing gjeninnføres
- beløpsgrensen for skattefri verdioverføring mellom generasjoner oppjusteres vesentlig
- dagens forbrukeravgift på strøm fjernes

Kystpartiet skal arbeide for økt livskvalitet og trivsel. Staten bør investere langsiktig i disse målene. Det er viktig at også lokalt initiativ og engasjement hos privatpersoner og næringsliv stimuleres til å delta aktivt i utviklingen av et samfunn som fremmer bedre livskvalitet og trivsel i nærmiljøet. Dette bidrar til at kostnadene på helse- og sosialbudsjettet reduseres.

Norge er et variert land, geografisk og klimatisk. Kystpartiet vil arbeide for at det opprettholdes fullverdige lokalsykehus med tilfredsstillende akutttilbud og fødeavdeling der slike sykehus er i drift i dag. Statlig overtagelse av sykehusene skal ikke medføre at distriktene får et dårligere tilbud enn de har i dag. Lokalbefolkningen skal føle seg trygg på at de får den hjelp de trenger når de trenger den, uansett bosted, vær og føreforhold.

Trygdesatsene må være i samsvar med satsene for alminnelig livsopphold. Garantert minste inntekt (GMI) bør innføres. Det er uverdige at trygdede blir tvunget over i køen på sosialkontoret med dagens lave satser. Trygdepolitikken må i større grad legges opp slik at uføretrygdede kan ha større arbeidsinntekt uten trekk i trygden enn i dag, og at det tilrettelegges for at uføretrygdede i større grad kan vende tilbake til arbeidslivet når forholdene tilsier dette.

For at kvinner skal kunne nyttiggjøre seg et utdannings- eller jobbtilbud, er tilfredsstillende barnehagedekning en viktig forutsetning. Kystpartiet vil i særlig grad stimulere til at jenter kommer inn i fiskeri-, havbruk- og andre distriktsnæringer. Kystpartiet vil arbeide for å styrke de desentraliserte utdanningstilbudene på videregående skoler, høyskoler og universitet, med hovedvekt på kvinners behov og ønsker. Kvinnens stilling skal styrkes ved at hennes valgmuligheter innen utdanning og arbeid skal bli bedre. Ved å flytte statlig virksomhet ut i distriktene, vil Kystpartiet øke jobbmulighetene for kvinner. Arbeidet for lik lønn for arbeid av lik verdi må videreføres.

Eksisterende plan- og bygningslov virker dempende for boligbygging. Kystpartiet vil arbeide for at nevnte lov blir endret slik at boligsøkende raskere kan bygge sine hjem. I de aller fleste kommuner er arealer lagt ut for boligbygging. Likevel opplever de fleste, som i stor grad er førstegangsbyggere, en unødig lang saksbehandlingstid.

Kommuner som sliter med synkende befolkningstall er særlig interessert i at nybyggingen blir minst mulig hindret. Felles for hele landet er det at vi nå retter større oppmerksomhet mot de som vil etablere seg i boligmarkedet. Kystpartiet vil også arbeide for at finansieringsinstitusjoner, og i særlig grad Husbanken, gir fordeler til nyetablerere. Det bør være momsfrakt for nybygg ut fra Husbankens status. Tomteprisene varierer meget sterkt og tomtepriser skal holdes utenfor beregningsgrunnlaget for husbanklån. Høye tomtepriser må ikke ekskludere husbyggere for lån i Husbanken.

På utdanningssteder er det i dag et stort press på det etablerte leiemarkedet. Vi mener myndighetene snarest må prioritere bygging av flere studentboliger. I vårt kalde land er det uakseptabelt at mennesker er bostedsløse og henvist til å bo på gaten. Kystpartiet er sterkt kritisk til at stadig flere kommuner oppretter kommunale eiendomsselskaper som pålegges å drive med overskudd, og som derfor fastsetter en utleiepris som ekskluderer de svakeste fra boligmarkedet. Kystpartiet vil arbeide for en sosial boligbygging som sikrer subsidierte leiligheter for mennesker med lav inntekt. Bygging i strandsonen skal reguleres av den enkelte kommune og skal ikke reguleres av nasjonal rådgivning.

Skal Norge ha en god skole, trenger vi dyktige og kunnskapsrike lærere. Dagens informasjonssamfunn medfører at kravet til lærerens eget kunnskapsnivå er større enn før. Uten egne kunnskaper er det vanskelig å være kritisk i forhold til all den informasjon som presenteres gjennom media og Internett, og som elevene stiller spørsmål om. Uten kunnskapsbredde er det vanskelig å forstå den globale nyhetsdekning som er med på å skape holdninger blant barn og unge. Det er et alvorlig problem at leseferdigheten stadig blir dårligere og at norske elever og studenter har dårligere realfagkunnskaper enn jevnaldrende i andre land.

Gjennom gode etterutdanningsordninger må det legges til rette for at pedagoger kan utvide sitt kompetanseområde. Kystpartiet mener at sabbatsår der lærere kan fordype seg i nye fagområder eller høste erfaring fra andre yrker, kan motvirke utbrenthet og bidra til at flere lærere blir stående i arbeid til normal pensjonsalder. En slik mulighet til utvikling gjennom yrkeskarrieren kan bidra til å bedre rekrutteringen til yrket. Lærere må ha sikkerhet for en brukbar lønn. Kystpartiet er skeptisk til at Regjeringen stiller motkrav i form av høyere undervisningstimetall for bedre lønnsvilkår. Undervisning er et intensivt arbeid, og økt krav til mer undervisning kan lett bli kostbart i form av økt sykefravær og større frafall fra yrket.

Kultur og miljø er viktig for livskvaliteten. Økt livskvalitet gir mindre sykdom og problemer og er dermed lønnsom for hele samfunnet. Naturvern og friluftsliv er viktige faktorer for både oss og våre etterkommere. Et rikt og mangfoldig kulturliv er en nødvendig forutsetning for en videre utvikling av livskraftige samfunn. Kystkulturen har som mange andre aktiviteter langs kysten vært stemoderlig behandlet gjennom mange tiår. Denne viktige del av kulturen skal i årene framover få et kraftig løft. For det enkelte menneske er et rikt og

mangfoldig kulturliv berikende og styrker den lokale identiteten til vår kyststat og maritime nasjon.

Kystpartiet går inn for at kommunale musikkskoler skal lovfestes og at statlige midler øremerkes til dette. Vi ser det som viktig at det er variasjon av tilbud til barn og unge, fordi mye ungdom forsvinner ut av organiserte aktiviteter når de kommer i tenårene.

Kystpartiet vil arbeide for at våre to skriftspråk blir opprettholdt. Vi vil også arbeide for at samisk kultur og språk blir holdt i hevd.

Fartøyvernet har i mange år fått en dårlig behandling. Departementenes ansvar for å ivareta bevaring og andre kulturelle forhold innen "eget" fagfelt, skal ytterligere forsterkes og understrekes. Hvert departement skal ha egen budsjettpost som omhandler kulturelle tiltak. Kulturelle restaureringsarbeider skal unntas moms.

Tiltak:

- Midler til fartøyvern skal økes fra dagens ca. 20 mill. kroner pr. år til minst 50 mill. kroner pr. år innen år 2003.

De som utsettes for restriksjoner e.l. i forbindelse med kulturminner, må få tilskudd fra staten hvis restriksjonene reduserer verdien på eiendommen. Der kulturminner jevnlig må vedlikeholdes av eierne, må disse få vedlikeholdstilskudd fra staten. Idretten har en verdi i seg selv. Men også som forebyggende tiltak mot at barn og unge skal få tilknytning til kriminalitets- og rusbelastede miljøer, er det viktigere enn noensinne at vi tar vare på og utvikler barne- og ungdomsidrettene. Det er et offentlig ansvar å bygge og vedlikeholde flere innen- og utendørs idrettsanlegg.

Breddeidrett fremmer sosialt fellesskap og helse, og konkurranseidretten er et viktig element for å gi barn og unge inspirasjon til å yte sitt beste. Det er viktig at vi både lokalt og nasjonalt gir unge sunne forbilder og i tillegg er konkurranseidrett på høyt plan blitt god underholdning for alle aldersgrupper.

Kystpartiet går inn for at det innføres momsfritak for idrettslag og andre frivillige og veldedige organisasjoner med en omsetning på under 2 mill. kroner. Det er viktig at stat, fylker og kommuner samarbeider om vedlikehold og bygging av idrettsanlegg som kan samle de mange gruppene. Kystpartiet mener det er viktig at det offentlige bidrag til frivillige organisasjoner som arbeider til beste for fellesskapet økes både fra sentrale og lokale myndigheter. De frivillige organisasjonene er uvurderlige medspillere i utviklingen av gode samfunn.

For få år siden hadde en norsk radiokanal, en fjernsynskanal og telefon på arbeidsplassen og hjemme. Nå har informasjonsteknologien gjort det mulig å ta inn minst et tosifret TV-kanaler, fire nasjonale og et vell av lokale radiostasjoner, i tillegg til at vi kan snakke i telefonen hvor vi vil. Vi har også fått video og mange kan kommunisere med verden på Internett. I denne rivende utviklingen mener vi det er viktig å beholde en allmennkringkaster som NRK. Kystpartiet mener at det er vesentlig for at vi skal kunne ivareta vår identitet, norsk

kultur samt våre to skriftspråk og samisk. En snarlig overgang til digital-TV vil føre til at hele landet får inn flere fjernsynskanaler enn i dag. Vi ser klare fordeler ved at andre kulturer og språk på denne måten kommer hjem til folk. Men det er også betenkeligheter, bl.a. kan den voldsomme konkurransen føre til at kvaliteten på NRKs program synker og at undervisningsprogram i for stor grad blir fraværende.

Kystpartiet går inn for snarlig overgang til digital-TV samt at Bredbåndnettet må gjøres tilgjengelig i distriktene. Hele folket skal ha bredbånd. Særlig i distrikts-Norge opplever befolkning og næringsliv daglig hvor begrensende det er å ha uløste oppgaver innen samferdsel. Kystpartiet vil derfor bidra til at konkurransekraften økes ved å øke de offentlige investeringer til samferdsel. Samfunnsøkonomisk lønnsomme samferdselsprosjekter må prioriteres før mindre lønnsomme prosjekter.

Satsing på ulike former for oppdrett i fjordarmene kan, sammen med tilknyttet næringsvirksomhet, gjøre investeringer i områder som i dag har svakt næringsgrunnlag mer lønnsomme enn det hittil har vært regnet med. Kystpartiet mener at dersom vårt bosettingsmønster skal opprettholdes, er det viktig at vi ikke bare har en kyststamvei, men også en indre stamvei. Disse hovedstamveiene må få gode vertikale transportårer som gir grunnlag for utvikling av store felles bo- og arbeidsområder som ikke må deles opp av bompenger. Bompenger skal bare brukes der bygging av ny vei erstatter fjordkryssinger med ferge, og kostnadene ved bompasering må ikke overstige prisen på fergen.

Kystpartiet vil prioritere midler til opprustning og utbygging av veinettet, herunder rassikring. Igangsatte veiprojekter ferdigstilles før nye veiprojekter igangsettes. Kystpartiet mener det er en nasjonal skam at mange veiprojekter ender i fjellveggen, sjøen eller i skogen. Dagens bilavgiftspolitikken sørger for at spesielt ungdommen kjører gamle og lite sikre biler. Ved tragiske ulykker sørger skader og død for stor belastning på helsevesenet. Bilpolitikken må omformes slik at folk flest oppfatter den som riktig og rettferdig. Transport med bil er pålagt meget store avgifter som er i ferd med å knekke bransjens økonomi. Kystpartiet vil arbeide for en reduksjon av disse avgiftene. Kystpartiet går imot at småflyplasser skal nedlegges da dette svekker et konkurransedyktig næringsliv og livskvaliteten for den enkelte i distriktene.

Tiltak:

- Stamveier skal opprustes.
- Alle riksveiferges må bli gratis.
- Omdisponering av fergetilskudd til finansiering av fastlandsforbindelser.
- Avgifter reduseres på bil og motorsykel.
- Momsfritak på sikkerhetsstyr for bil.
- Stad-skipstunnelen påbegynnes og gjennomføres.

Infrastruktur som mobildekning, TV-dekning, radio, veier, havner, sjøtransport osv. må fungere på en slik måte at det er mulig å drive næringsvirksomhet på en effektiv måte i distriktene. Kystpartiet skal arbeide for

videreføring av jernbanen til Narvik for å fange opp den samhandel som utvikles på Nordkalotten. Med dette prosjektet realisert vil vi ha et jernbanenett fra Stavanger i vest via Narvik til Vladivostok og Kina i øst.

Hurtigrutens posisjon som "Riksveg nr. 1" er urokkelig. Kystpartiet vil arbeide hardt for at dagens rutenett opprettholdes. Denne kystfarten vil fortsatt bety svært mye for alle i kystsamfunnene. Det gjelder så vel næringslivet som den enkelte beboer. Hurtigruten er allerede etablert som en av landets fremste turistmagneter. Hurtigbåtordningen for ytterdistriktene har vært en suksess og må opprettholdes på dagens nivå. Hurtigbåtforbindelse mellom Midt-Norge og Nord-Norge må styrkes i langt sterkere grad enn det som er tilfelle i dag. Hurtigbåttilbudet må koordineres bedre og de ulike tilbudene må tilknyttes hverandre. Det er Kystpartiets målsetting at transport i hovedsak skjer med hurtiggående lastebåter. Dette gir lavere veivedlikehold og færre ulykker. Lastebåtene skal i hovedsak bygges og utrustes i Norge og mulig drivstoff kan være naturgass. Statlige og offentlige tjenestetilbud skal ikke avvikes i distriktene for å opprettes i sentrale strøk.

Kystpartiet vil arbeide for at Kystvakten styrkes og får tilført flere ressurser. Denne militære enheten er av stor betydning for sikkerheten og varetransporten til havs, der Kystvaktens betydning i kontroll av fiskeresursene blir enda tydeligere enn nå. Kystpartiet vil styrke etaten slik at personell og materiell får tilført nok midler til å utvikle tjenesten.

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 2

Rammevedtak

For Stortingets behandling av statsbudsjettet medregnet folketrygden for 2004 fastsettes følgende rammer for bevilgningen i samsvar med inndelingen i rammeområder vedtatt av Stortinget 16. oktober 2003 og supplert 4. og 11. november 2003:

Nr.	Betegnelse	Kroner
1	Statsforvaltning	9 971 576 000
2	Familie og forbruker	37 877 099 000
3	Kultur	3 122 128 000
4	Utenriks	17 669 052 000
5	Justis	11 331 816 000
6	Innvandring, regional utvikling, bolig og arbeid	18 111 951 000
7	Dagpenger mv.	21 215 200 000
8	Forsvar	29 097 579 000
9	Næring	2 488 750 000
10	Fiskeri	461 613 000
11	Landbruk	12 967 547 000
12	Olje og energi	-52 576 931 000
13	Miljø	2 389 942 000
14	Stortinget mv.	1 288 429 000
15	Sosial	179 367 700 000
16	Helse	86 167 582 000
17	Kirke, utdanning og forskning	33 984 892 000
18	Samferdsel	20 861 405 000
19	Rammetilskudd mv. til kommunesektoren	52 700 846 000

Kystpartiet vil kreve at en større del av verdiskapingen skal forbli i distriktene slik at kommunene kan løse de lovpålagte oppgavene samtidig som man kan legge til rette for kommunens innbyggere og kommunens næringsliv. Dette som en motvekt mot den pågående sentralisering. Kommunenes skattøre reduseres år for år. Kystpartiet skal arbeide for at kommunenes andel av skattøre skal økes for på denne måten å styrke fylkes- og kommuneøkonomien. Kystpartiet vil at bedriftsbeskatningen skal tilfalle den kommune hvor bedriften ligger. Kystpartiet vil motarbeide at eventuell betaling for oppdrettskonsesjon skal tilfalle staten. Eventuell konsesjonsbetaling må ikke være høyere enn at den lokale befolkning kan gå inn som eiere i oppdrettsnæringen, og betalingen må tilfalle kommunene.

Kystpartiet vil at staten øker tilskuddet til renovering av vannverk. Dette på bakgrunn av bestemmelsene i EØS-avtalen som pålegger alle vannverk i Norge og å ha forsvarlig rensing av vannet. Dette gjelder også nye vannverk.

Dette medlem viser til sine merknader ellers i denne innstillingen og i Budsjett-innst. S. nr. 1 (2003-2004) og Ot.prp. nr. 20 (2003-2004).

11. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen vurdere å etablere et nasjonalt investeringsprogram for lokalt Agenda 21-arbeid.

Nr.	Betegnelse	Kroner
20	Tilfeldige utgifter og inntekter	6 985 664 000
21	Eksportgarantier mv.	-416 000 000
22	Finansadministrasjon mv.	21 764 868 000
23	Skatter og avgifter	-579 416 256 000
24	Utbytte mv.	-13 137 452 000
Sum før lånetransaksjoner og overføring til/fra Statens Petroleumsfond		-75 721 000 000

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet:

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen sørge for at det i skattelistedene for personlige skatteyttere ikke tas med en beregnet skatt på aksjeutbytte ut over det den enkelte blir avkrevd.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet:

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringen igangsette et forskningsprosjekt på makroøkonometriske modeller. Forskere/makroøkonomer fra ulike fagmiljøer inviteres til å delta.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 8

Forslag 5

Stortinget ber Regjeringen sørge for at kravet til balanse i helseforetakene forskyves fra 2004 til 2006.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Forslag 6

Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at Langtidsprogrammet utarbeides etter prinsippene for bærekraftig utvikling.

Forslag 7

Stortinget ber Regjeringen foreta en revisjon av handlingsplanen mot global fattigdom i lys av resulta-

A

Rammevedtak

For Stortingets behandling av statsbudsjettet medregnet folketrygden for 2004 fastsettes følgende rammer for bevilgningen i samsvar med inndelingen i rammeområder vedtatt av Stortinget 16. oktober 2003 og supplert 4. og 11. november 2003:

Nr.	Betegnelse	Kroner
1	Statsforvaltning	9 699 397 000
2	Familie og forbruker	40 705 615 000
3	Kultur	2 327 485 000
4	Utenriks	11 367 152 000
5	Justis	11 803 491 000
6	Innvandring, regional utvikling, bolig og arbeid	12 118 501 000
7	Dagpenger mv.	19 869 000 000
8	Forsvar	30 319 148 000
9	Næring	2 323 050 000
10	Fiskeri	310 513 000
11	Landbruk	9 402 947 000
12	Olje og energi	-53 233 031 000
13	Miljø	2 010 251 000
14	Stortinget mv.	1 291 019 000
15	Sosial	179 775 700 000
16	Helse	86 794 743 000
17	Kirke, utdanning og forskning	33 403 730 000
18	Samferdsel	21 088 105 000
19	Rammetilskudd mv. til kommunesektoren	41 072 946 000
20	Tilfeldige utgifter og inntekter	7 016 264 000
21	Eksportgarantier mv.	-416 000 000
22	Finansadministrasjon mv.	28 899 696 600
23	Skatter og avgifter	-556 912 456 000
24	Utbytte mv.	-12 419 852 000
Sum før lånetransaksjoner og overføring til/fra Statens Petroleumsfond		-71 382 585 400

B

Stortinget ber Regjeringen om å innlemme de 14 kommunene, som fikk økt arbeidsgiveravgift f.o.m. 1. januar 2000, i ordningen med kompensasjon og bagatellmessig støtte. Full innlemming skal skje med virkning fra 2005. For budsjettåret 2004 blir det bevilget 55 mill. kroner til slik kompensasjon.

C

I Bevilgningsreglementet § 5 Utgiftene gjøres følgende endring:

Nytt punkt 5 skal lyde:

Avdelingen for kjøp av varer og tjenester fra utlandet

D

I Stortingets vedtak av 16. oktober 2003 om statsbudsjettets fordeling til komiteene gjøres følgende endring/tillegg under finanskomiteen:

Rammeområde 25 (Utenlandsbudsjett).

E

Under rammeområde 25 Utenlandsbudsjett bevilges for 2004 i henhold til oppstillingen nedenfor.

Inntekter	
(overført fra petroleumsfondet)	3 700 000 000
Utgifter	
EUs rammeprogram for forskning	570 000 000
Tilskudd til studier i utlandet	100 000 000
Kjøp av IKT-utstyr til universitet og høyskoler	100 000 000
Kjøp av annet utstyr og tjenester til universitet og høyskoler	100 000 000
Tilskudd til internasjonale utdanningsprogrammer	70 000 000
Kjøp av utstyr til grunnskoler og videregående skoler	100 000 000
Kjøp av forskningsutstyr	160 000 000
Finansiering av militærstyrker i utlandet	1 000 000 000
Redningstjenesten, kjøp av helikoptre og materiell	1 000 000 000
Politiet, innkjøp av våpen og utstyr	150 000 000
Styrke næringslivets eksportinnsats	100 000 000
Markedsføre Norge som turistland	200 000 000
Kampanje for å styrke internasjonal forståelse sel- og hvalfangst	50 000 000
Sum utenlandsbudsjett	3 700 000 000

Forslag 9

Stortinget ber Regjeringen ta initiativ til et inntektspolitisk samarbeid hvor staten tilbyr skatte- og avgiftslettelser som et bidrag i en felles rammeavtale for lønnsoppgjøret 2004.

Forslag 10

Stortinget ber Regjeringen snarest legge frem sak om konsekvenser og bakgrunn for fjerningen av "knekkpunktet" i Statens Pensjonskasse og grunnlaget for å ikke gjøre endringen gjeldende for de som allerede var pensjonister, etter at pensjonistenes organisasjoner har hatt saken til høring.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 14**Rammevedtak*

For Stortingets behandling av statsbudsjettet medregnet folketrygden for 2004 fastsettes følgende rammer for bevilgningen i samsvar med inndelingen i rammeområder vedtatt av Stortinget 16. oktober 2003 og supplert 4. og 11. november 2003:

Nr.	Betegnelse	Kroner
1	Statsforvaltning	10 131 471 000
2	Familie og forbruker	37 902 556 000
3	Kultur	3 437 378 000

Forslag 11

Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag om å inkludere de statlige helseforetakene i en generell momskompensasjonsordning.

Forslag 12

Stortinget ber Regjeringen legge saken om samordning av A-etat, trygdeetaten og sosialtjenesten frem for Stortinget våren 2004.

Forslag 13

Stortinget ber Regjeringen avstå fra å innføre et tidlig nasjonalt klimakvotesystem.

Nr.	Betegnelse	Kroner
4	Utenriks	18 154 552 000
5	Justis	11 446 816 000
6	Innvandring, regional utvikling, bolig og arbeid	18 064 351 000
7	Dagpenger mv.	20 454 000 000
8	Forsvar	24 697 579 000
9	Næring	2 324 750 000
10	Fiskeri	520 913 000
11	Landbruk	12 917 547 000
12	Olje og energi	-54 039 431 000
13	Miljø	2 815 442 000
14	Stortinget mv.	1 289 019 000
15	Sosial	179 857 500 000
16	Helse	86 586 082 000
17	Kirke, utdanning og forskning	36 333 892 000
18	Samferdsel	20 812 805 000
19	Rammetilskudd mv. til kommunesektoren	48 147 946 000
20	Tilfeldige utgifter og inntekter	6 755 464 000
21	Ekspportgarantier mv.	-416 000 000
22	Finansadministrasjon mv.	29 393 168 000
23	Skatter og avgifter	-578 336 256 000
24	Utbytte mv.	-12 924 852 000
Sum før lånetransaksjoner og overføring til/fra Statens Petroleumsfond		-73 673 308 000

Forslag 15

Stortinget ber Regjeringen sørge for at Nasjonal Agenda 21 inngår som en fast del av nasjonalbudsjettet.

Forslag 16

Riksrevisjonens mandat og ressursituasjon må styrkes med tanke på å følge opp Nasjonal Agenda 21.

Forslag 17

Stortinget ber Regjeringen lage en nasjonal 10-årsplan for bærekraftig produksjon og forbruk, i tråd med vedtaket fra Verdenstoppmøtet i Johannesburg.

Forslag 18

Stortinget ber Regjeringen legge fram en oppfølging og evaluering av "Grønn skattekommisjon" med sikte på å gjøre Norge verdensledende i grønn skattevridning.

Forslag 19

Stortinget ber Regjeringen innføre 0-sats for merverdiavgift for kollektivtransporten fra 2005.

Forslag fra Senterpartiet:*Forslag 23**Forslag 20*

Stortinget ber Regjeringen om å innlede drøftinger med kommunene om en plan for oppretting av den økonomiske ubalansen i kommunesektoren. Rammene og de økonomiske konsekvensene av en slik plan legges fram for Stortinget i opplegg for kommuneøkonomien for 2005.

Forslag fra Senterpartiet og Kystpartiet:*Forslag 21*

Stortinget ber Regjeringen forhandle fram en avtale om myndighetsdeltakelse i modernisering av smelteverkene i Høyanger og Årdal.

Forslag 22

Stortinget bed Regjeringa om å leggje fram ein plan for utflytting av 5 000 årsverk over ein 5-årsperiode frå Oslo-regionen.

A

Rammevedtak

For Stortingets behandling av statsbudsjettet medregnet folketrygden for 2004 fastsettes følgende rammer for bevilgningen i samsvar med inndelingen i rammeområder vedtatt av Stortinget 16. oktober 2003 og supplert 4. og 11. november 2003:

Nr.	Betegnelse	Kroner
1	Statsforvaltning	9 956 976 000
2	Familie og forbruker	40 083 299 000
3	Kultur	3 128 703 000

Nr.	Betegnelse	Kroner
4	Utenriks	17 701 552 000
5	Justis	11 335 816 000
6	Innvandring, regional utvikling, bolig og arbeid	17 165 851 000
7	Dagpenger mv.	20 184 000 000
8	Forsvar	28 405 579 000
9	Næring	3 455 750 000
10	Fiskeri	465 913 000
11	Landbruk	13 076 647 000
12	Olje og energi	-52 690 931 000
13	Miljø	2 588 942 000
14	Stortinget mv.	1 289 019 000
15	Sosial	179 856 700 000
16	Helse	87 529 082 000
17	Kirke, utdanning og forskning	34 686 585 000
18	Samferdsel	20 941 205 000
19	Rammetilskudd mv. til kommunesektoren	54 235 821 000
20	Tilfeldige utgifter og inntekter	6 486 874 000
21	Ekspportgarantier mv.	-416 000 000
22	Finansadministrasjon mv.	21 618 168 000
23	Skatter og avgifter	-580 283 256 000
24	Utbytte mv.	-13 124 852 000
Sum før lånetransaksjoner og overføring til/fra Statens Petroleumsfond		-72 322 557 000

B

Stortinget ber Regjeringen sikre at private og offentlige virksomheter i de 14 kommunene som ble flyttet fra sone II til sone I 1. januar 2000, sikres kompensasjon som om de fortsatt skulle ligge i sone II.

Forslag 24

Stortinget ber Regjeringen om å utrede bruk av deler av Petroleumsfondets realavkastning til internasjonal bistand og utviklingsstøtte.

Forslag 25

Stortinget ber at det som en fast del av Nasjonalbudsjettet gis en samlet oversikt over landets arbeidskraftreserver, og av tiltak som kan bidra til at alle kan bli deltakere i arbeidsstyrken ut fra egne forutsetninger og ønsker.

Forslag 26

Stortinget ber Regjeringen nedsette et offentlig utvalg for å kartlegge og foreslå tiltak for å oppnå reell likestilling mellom kvinner og menn i arbeidslivet.

Forslag fra Kystpartiet:*Forslag 27**Rammevedtak*

For Stortingets behandling av statsbudsjettet medregnet folketrygden for 2004 fastsettes følgende rammer for bevilgningen i samsvar med inndelingen i rammeområder vedtatt av Stortinget 16. oktober 2003 og supplert 4. og 11. november 2003:

Nr.	Betegnelse	Kroner
1	Statsforvaltning	9 986 176 000
2	Familie og forbruker	40 367 799 000
3	Kultur	3 255 703 000
4	Utenriks	17 684 552 000
5	Justis	11 352 816 000
6	Innvandring, regional utvikling, bolig og arbeid	17 165 851 000
7	Dagpenger mv.	20 184 000 000
8	Forsvar	29 097 579 000
9	Næring	2 855 750 000
10	Fiskeri	521 913 000
11	Landbruk	13 119 547 000
12	Olje og energi	-52 677 931 000

Nr.	Betegnelse	Kroner
13	Miljø	2 588 942 000
14	Stortinget mv.	1 291 019 000
15	Sosial	179 857 500 000
16	Helse	86 844 743 000
17	Kirke, utdanning og forskning	35 286 492 000
18	Samferdsel	20 971 405 000
19	Rammetilskudd mv. til kommunesektoren	55 702 946 000
20	Tilfeldige utgifter og inntekter	7 014 464 000
21	Eksportgarantier mv.	-416 000 000
22	Finansadministrasjon mv.	21 823 168 000
23	Skatter og avgifter	-566 407 531 000
24	Utbytte mv.	-13 124 852 000
Sum før lånetransaksjoner og overføring til/fra Statens Petroleumsfond		-55 653 949 000

Forslag 28

Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til en investeringsavgift på nye kontor-

bygg i Oslo slik at man får dempet den sentraliserende overinvesteringen i slike bygg i landets hovedstad.

12. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til St.meld. nr. 1 (2003-2004), St.prp. nr. 1 (2003-2004) unntatt kapittel 11, og St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1-11 (2003-2004) og til det som står foran i denne innstillingen, og råår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

I

Rammevedtak

For Stortingets behandling av statsbudsjettet medregnet folketrygden for 2004 fastsettes følgende rammer for bevilgningen i samsvar med inndelingen i rammeområder vedtatt av Stortinget 16. oktober 2003 og supplert 4. og 11. november 2003:

Nr.	Betegnelse	Kroner
1	Statsforvaltning	9 566 976 000
2	Familie og forbruker	40 327 799 000
3	Kultur	3 023 328 000
4	Utenriks	17 614 552 000
5	Justis	11 200 816 000
6	Innvandring, regional utvikling, bolig og arbeid	16 447 351 000
7	Dagpenger mv.	21 404 000 000
8	Forsvar	28 912 579 000
9	Næring	2 235 750 000
10	Fiskeri	390 913 000
11	Landbruk	12 832 547 000
12	Olje og energi	-52 927 931 000
13	Miljø	2 325 442 000
14	Stortinget mv.	1 258 429 000
15	Sosial	180 249 700 000
16	Helse	85 577 582 000
17	Kirke, utdanning og forskning	34 331 092 000
18	Samferdsel	20 036 405 000
19	Rammetilskudd mv. til kommunesektoren	45 057 946 000
20	Tilfeldige utgifter og inntekter	5 425 164 000
21	Eksportgarantier mv.	-416 000 000
22	Finansadministrasjon mv.	29 242 168 000
23	Skatter og avgifter	-575 982 756 000
24	Utbytte mv.	-13 854 852 000
Sum før lånetransaksjoner og overføring til/fra Statens Petroleumsfond		-75 721 000 000

II

Fullmakt til postering av sentralt beregnet arbeidsgiveravgift

Som en overgangsordning ved administrativ omlegging av arbeidsgiveravgiften for statlige virksomheter, samtykker Stortinget i at Finansdepartementet kan unnlate å postere sentralt beregnet arbeidsgiveravgift for perioden november og desember 2003 i statsregnskapet for 2004.

III

Stortinget ber Regjeringen snarest mulig utforme forslag til regelverk som så langt mulig viderefører ordningen med gradert arbeidsgiveravgift for bransjer eller vesentlige deler av bransjer som ikke er i konkurranse med virksomhet i andre EØS-land, i tråd med finanskomiteens merknader i Budsjett-innst. S. I (2003-2004). Ordningen forutsettes å gjelde både offentlig og privat sektor. Ordningen utformes og avgrenses slik at den må forutsettes å kunne gjøres gjeldende for hele eller vesentlige deler av en bransje i samme arbeidsgiveravgiftssone uten at dette er i strid med EØS-avtalen. Regjeringen bes utforme forslag til en slik ordning innen utgangen av mars 2004. Før formell notifikasjon av en slik ordning sendes til ESA, skal Stortingets organer orienteres med rimelig tid til vurdering. Regjeringen forutsettes å fremme eventuelle forslag til endringer i regelverk og bevilgningsvedtak som følge av ordningen så snart godkjenning fra ESA foreligger.

IV

Stortinget ber Regjeringen oppnevne et utvalg for å vurdere konkret utforming av virkemidler som kan settes inn innenfor rammen av EØS-regelverket som følge av bortfall av differensiert arbeidsgiveravgift.

V

Stortinget ber Regjeringen legge opp til et aktivt engasjement for å øke forståelsen i EØS-området for fordelene ved en gradert arbeidsgiveravgift framfor andre og mindre målrettede tiltak.

VI

Stortinget ber Regjeringen sørge for at kravet til balanse i helseforetakene forskyves fra 2004 til 2005.

VII

Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget våren 2004 med forslag til hvordan man kan øke bruken av gass innenlands på en miljøvennlig måte. Innovasjonsselskapet i Grenland gis i oppdrag å etablere et nasjonalt gassteknologiprogram for å drive frem miljøvennlig bruk av gass til energiformål inkludert CO₂-håndtering. Det vurderes også en eventuell utvidelse av selskapets virksomhet til å omfatte bruk av gass i industrielle prosesser og løsninger for hydrogen som energibærer. Selskapet etableres i løpet av 2004. Det må snarest etableres en støtteordning for bygging av pilotanlegg for gasskraftverk med CO₂-håndtering, og partene ber Regjeringen legge frem sak for Stortinget om dette senest i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2004.

VIII

Stortinget ber Regjeringen om å ta aktivt del i arbeidet for å legge et grunnlag for ny næringsdrift i Årdal og Høyanger i forbindelse med store nedleggelse av industriarbeidsplasser. Det må tas initiativ overfor nåværende virksomheter, fremtidige eier- og investormiljøer og gjennom målrettede offentlige virkemidler.

IX

St.meld. nr. 1 (2003-2004) - Nasjonalbudsjettet 2004 - vedlegges protokollen.

Oslo, i finanskomiteen, den 20. november 2003

Siv Jensen
leder og ordfører

Vedlegg 1**Referat fra Stortingets møte 11. november 2003. Sak 2 punkt 3**

Budsjettkapitlene i St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 2-11 (2003-2004) fordeles på rammeområde og sendes de respektive komiteer i samsvar med Stortingets vedtak om fordeling til komiteene i Innst. S. nr. 2 (2003-2004). Nye kapitler og romertall som ikke ble fordelt i Innst. S. nr. 2 fordeles slik:

St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 3 (2003-2004)
- Romertall II: Finanskomiteen, rammeområde 19

St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 3 (2003-2004)
- Romertall III: Kommunalkomiteen, rammeområde 6

- St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 4 (2003-2004)
- Kapittel 5326: Kommunalkomiteen, rammeområde 6
- Romertall II: Næringskomiteen, rammeområde 9

St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 7 (2003-2004)
- Romertall II og V: Utenrikskomiteen, rammeområde 4

St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 9 (2003-2004)
- Romertall II: Næringskomiteen, rammeområde 10

St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 11 (2003-2004)
- Romertall II: Utenrikskomiteen, rammeområde 4
- Romertall III-VI: Finanskomiteen, rammeområde 22

Vedlegg 2**Brev fra Finansdepartementet v/finansministeren, datert 30. oktober 2003****Nasjonalbudsjettet 2004. Trykkfeil**

Det opplyses om følgende trykkfeil i St.meld. nr. 1 (2003-2004) Nasjonalbudsjettet 2004:

Kap. 2, side 17

Det heter at "I USA var BNP-veksten i 2. kvartal over 3¼ pst. målt som årlig rate." Det korrekte er at BNP-veksten i 2. kvartal var 3¼ pst. målt som årlig rate.

Kap. 3, side 55, boks 3.1

I tredje strekpunkt andre linje står det: "De store korleksjonene for slike særskilte regnskapsforhold i 2001 gjenspeiler først og fremst en ekstraordinær nedbetaling av fylkeskommunal gjeld knyttet til statens overtakelse av spesialisthelsetjenesten på 21,6 mrd." Som det framgår av tabell 3.1 er det underskuddet for 2002 som er korrigerert for disse forholdene.

Kap. 3, side 68, figur 3.5

Det er kommet inn enkelte mindre feil i tallene i figuren. En korrigerert versjon av figuren er vedlagt dette brevet.

Kap. 3, side 83

Det står: "Gjennomsnittlig, årlig realavkastning, dvs. etter fradrag for forvaltningskostnader og prisstigning, har fra inngangen av 1998 og fram til utgangen av første halvår 2003 vært på 2,5 pst."

I ettertid har Norges Bank i brev av 24. oktober gjort oppmerksom på at 2. kvartalsrapporten for Statens petroleumsfond inneholder enkelte feil. Det korrekte skal derfor være:

"Gjennomsnittlig, årlig realavkastning i valuta, dvs. etter fradrag for forvaltningskostnader og prisstigning,

har fra inngangen av 1998 og fram til utgangen av første halvår 2003 vært på 2,4 pst."

Kap. 3, side 94

Det står "For eventuelt å finne selskaper som bryter disse konvensjonene har CCEA utviklet en rutine som de kaller Global Ethical Standard (GES-metoden)". Det korrekte er "For å finne selskaper med virksomhet i strid med internasjonale konvensjoner har CCEA utviklet en rutine som de kaller Global Ethical Standard (GES-metoden.)".

Kap. 4, side 112

Under omtalen om forenklet fortolling er det skrevet "Et forslag om å øke grensene for forenklet fortolling til henholdsvis 4 liter brennevin/sterkvin og 27 liter vin/øl har vært på høring." Det korrekte er "Et forslag om å øke grensene for forenklet fortolling til henholdsvis 4 liter brennevin og 27 liter vin/øl har vært på høring."

Kap. 5, side 168

I fjerde avsnitt står det at "Arbeidet med *Domstolsreformen* fortsetter, med sikte på gjennomføring innen 2007 som tidligere planlagt." Det korrekte er "Arbeidet med *Domstolsreformen* fortsetter, med sikte på gjennomføring i løpet av 2007 som tidligere planlagt."

Kap. 6, side 182 tabell 6.1

Tabellen mangler en fotnote til anslaget for SO₂-utslippene i 2010. Fotnoten er: "Framskrivningen tar ikke hensyn til reduksjoner som følge av frivillige avtaler. Myndighetenes avtale med Prosessindustriens Landsforening antas å ville bringe SO₂-utslippene under forpliktelsen på 22 000 tonn."

STIKKORDREGISTER

A

adopsjonspenger 85
 adopsjonsstøtte 85, 89, 90, 91, 228, 253
 AFP-ordning 43, 46, 47, 81, 216
 Agenda 21 50, 60, 64, 66, 150, 151, 225, 235, 258
 aids 73, 99, 100, 101, 217
 aksje 26, 41, 198, 204, 217, 220, 230
 aksjer i A/S Vinmonopolet 198
 aksjer i Norsk Eiendomsinformasjon as 198
 aksjer i selskaper under Landbruksdepartementet 198
 aksjerabatt 26, 220
 aksjeselskap 68, 82, 84, 213, 217
 aksjeutbytte 26, 78, 213, 220, 230, 250, 259
 AKU 14, 112, 214
 alderdom 155
 alkohol 26, 108, 196, 220, 252, 255
 allmennaksjeselskap 86
 allmenne kulturformål 91, 92, 202
 alminnelig inntekt 26, 218, 220
 Alta kommune 32
 Alternativ Til Vold 108, 243
 AltInn-prosjektet 127
 andre helsetiltak 161
 andre tiltak i utdanningen 167
 anslagsendring 205
 apanasje 83
 Apotekvesenet 161
 arbeidsgiveravgift 25, 26, 35, 47, 51, 57, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 81, 117, 130, 190, 202, 205, 206, 207, 216, 219, 220, 222, 226, 239, 240, 249, 252, 255, 260, 264
 arbeidsgiverperiode 44, 45, 119, 120, 133, 247
 arbeidsledighet 12, 13, 14, 15, 17, 18, 24, 25, 29, 36, 39, 44, 45, 46, 47, 51, 53, 54, 55, 56, 86, 112, 113, 117, 119, 128, 129, 214, 216, 218, 219, 221, 222, 233, 240, 245, 246, 250
 arbeidsmarkedet 12, 14, 18, 19, 22, 44, 45, 46, 51, 52, 112, 214, 245, 246, 251
 Arbeidsmarkedsetaten 212
 arbeidsmarkedstiltak 14, 44, 52, 110, 111, 112, 203, 214, 229, 251
 arbeidsmiljøloven 46, 52, 216
 arbeidsretten 110
 arbeidsretten, meklingsinstitusjonen m.m. 110
 arbeidstilsynet 46, 52, 110, 111, 112, 114, 117, 151, 195, 216, 237
 Arcus AS 204
 Aremark kommune 32
 Arkitektthøgskolen i Oslo 167
 arkiv 91, 92
 arkivformål 91, 92
 Arnatunnelen 182, 236
 Arntsen-utvalget 40
 arv og gaver 196

arveavgift 26, 132, 142, 218, 220, 230, 247, 248, 255
 asylmottak 111, 114, 117, 242, 243
 asylsøker 104, 108, 111, 113, 114, 115, 117, 242, 243, 250
 atomsikkerhetstiltak 202
 avfall 59, 151, 196, 235, 238
 avgift av arv og gaver 196
 avgift på alkohol 196
 avgift på elektrisk kraft 196
 avgift på farmasøytiske spesialpreparater 197
 avgift på mineralolje 196
 avgift på motorvogner m.m. 196
 avgift på sluttbehandling av avfall 196
 avgift på sukker 196
 avgift på tobakkvarer 196
 avgift på utslipp av CO₂ i petroleumsvirksomhet på kontinentalsokkelen 196
 avgift til staten av apotekenes omsetning 197
 avgifter på båter 196
 Avsetninger til Den nordiske investeringsbank 194
 avskrivning på statens kapital i statens forretningsdrift 194
 avskrivningssatsen 26, 142, 220
 avskrivningssatser 26, 132, 221, 247
 avtalefestet pensjon 46, 47, 81, 216

B

Balkan 201, 241
 Barentshavet 50, 145, 183, 225, 238
 Barkåker-Tønsberg 182
 Barne- og familiedepartementet 85, 86
 barne- og ungdomstiltak 85
 barnehage 25, 27, 34, 35, 72, 85, 86, 87, 88, 90, 151, 187, 190, 191, 214, 219, 226, 228, 232, 235, 249
 Barnehageavtalen 88
 Barneombud 85, 89
 barnetrygd 27, 85, 87, 88, 89, 90, 221, 227, 228, 229, 232, 250, 251
 barnevern 34, 82, 85, 86, 87, 89, 91, 107, 115, 186, 189, 228, 243
 barskogvern 149, 203
 bedriftsintern opplæring 45, 112, 216
 Bellona 183
 beløpsgrense 256
 beredskapstiltak 203
 Bergen 96, 105, 167, 177, 182, 215, 229, 231
 Bergvesenet 126, 127
 bestillingsfullmakt 201
 betalingstenester 206
 bibliotekformål 91, 92
 billedkunst 91, 92, 202
 bioteknologi 135
 bistand til Asia 99
 bistand til ikke-ODA-godkjente land og internasjonale

miljøtiltak 99, 100, 202
 bistand til Mellom-Amerika 99
 Blakstad bru 178
 BNI 73, 99, 100, 101, 240
 Bobehandling 103
 bolig- og bomiljøtiltak 110, 202
 boliglån 47, 114, 204
 bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere 110, 111
 bostøtte 110, 112, 115, 217, 229, 232
 brannsikring 203
 Brasil 100
 bredbåndsfond 130
 Brønnøysundregistrene 126, 127, 132, 247
 Bruttonasjonalprodukt (BNP) 12, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 21, 23, 42, 75, 124, 130, 169, 170, 195, 211, 217, 234, 248
 bruttoskatter 145
 budsjettbalansen 18, 106, 205, 246
 budsjettpolitikken 12, 14, 28, 29, 37, 38, 41, 61
 Bukkholmen havn 177, 185
 bygg utenfor husleieordningen 81, 84
 bygging av studentboliger 49, 172, 202, 224
 børsnoterte selskaper 217

C

Christian Radich 94
 Cinematekene 96, 244
 CO₂ 26, 27, 58, 59, 128, 144, 146, 150, 196, 208, 220, 221, 239, 264
 CO₂-avgift 26, 27, 58, 59, 220, 221, 239
 CO₂-utslipp 58, 59, 146, 150

D

dagpenger 44, 45, 46, 118, 119, 120, 121, 204, 216, 217, 229, 250, 251
 Danmark 27, 43, 115, 146, 179, 182, 221, 231, 235, 237
 Datatilsynet 81
 De særskilte etterforskningsorganene 103
 delingsmodell 218, 255
 deltakelse i internasjonale organisasjoner 134
 deltaking i internasjonale organisasjoner 98, 201
 den høyere påtalemyndighet 103
 Den nordiske investeringsbank 194, 198, 204
 design 128, 130, 215
 Det kongelige hus 83
 Direktoratet for naturforvaltning (DN) 148, 202
 disponering av innretninger på kontinentalsokkelen 143
 distriktspolitikk 57, 70, 72, 117, 170, 210, 213, 216, 240, 249
 diverse fiskeriformål 134
 Diverse inntekter 155
 Dixi ressurscenter for voldtatte 108

DnB 56, 222
 dokumentavgift 30
 domsutgift 103
 drift av forskningsfartøylene 167, 168
 drikkevare 196, 218
 drikkevareemballasje 196
 døve 106, 202

E

E13 Stana-Skjelvik 177, 178
 E134 Liasletta-Ersland 178
 E16 Fønhus-Bagn 178
 E18 Gulli-Holmene 178
 E18 Sekkelsten-Kosby 178
 E6 Langstein 178
 E6 Løkli-Vindalsheiene 178
 E6 Minnesund-Kolomoen 178
 ECON 34, 189, 232
 EFTA 71, 118, 216, 239
 EFTA-domstolen 71, 118, 216, 239
 egenbetaling 34, 161, 189, 229, 231, 232
 Eidangertunnelen 182, 236
 ekspressbusser 181, 183, 185, 236
 ekspressbussrute 179
 ekstraordinære sysselsettingstiltak 48
 el-avgift 27, 68, 69, 70, 71, 187, 218, 221, 235, 239, 240, 252, 253
 eldre 33, 112, 117, 164, 229, 233, 248
 eldreomsorg 25, 27, 29, 31, 35, 156, 157, 164, 187, 191, 216, 217, 219, 249
 elektrisk kraft 145, 146, 196
 emballasjeavgift 26, 27, 220, 221, 239
 energiforskning 50, 51, 211, 225, 226
 enhetsskole 34, 190
 ENØK 144
 Enova 143, 144, 145, 146, 147, 151, 235, 237, 238, 253
 enslig mor 155, 229
 enslig mor eller far 155
 EPG 95
 ESA 67, 68, 69, 70, 71, 72, 218, 239, 252, 264
 EU 13, 29, 42, 53, 57, 58, 60, 63, 99, 114, 115, 124, 194, 202, 231, 239, 240, 243, 254
 EU-land 13, 53
 EU-opplysning 194
 euro 99, 204
 Europa 85, 114, 123, 124, 150, 179, 241
 Europas råeste infrastruktur 132, 247
 EUs rammeprogram for forskning 168, 209, 210, 260
 evaluering 35, 50, 63, 66, 87, 99, 131, 156, 225, 252, 261
 EØS 29, 45, 46, 52, 53, 57, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 96, 99, 112, 114, 117, 128, 201, 216, 239, 243, 252, 254, 258, 264
 EØS-avtale 57, 67, 68, 69, 71, 72, 99, 117, 216, 239, 254, 258, 264

F

FAFO 231, 234
 familie- og likestillingspolitisk forskning, opplysningsarbeid mv. 85
 familievern 34, 85, 89, 91, 186, 189, 249
 familievern og konfliktløsning 85
 fartøyvern 48, 49, 132, 133, 223, 224, 247, 257
 Fastlands-Norge 12, 13, 53, 54, 204
 fastlandsøkonomien 11, 12, 13, 14, 15, 16, 37, 53, 54
 felles ledelse og kommandoapparat 122
 felles radiosamband for nødetatene 103
 fellesutgifter 122, 167
 fellesutgifter for universiteter og høyskoler 167
 fengsler 107, 233
 ferge 248, 257
 FFI 124
 FFOs rettighetssenter 108
 film 51, 92, 93, 96, 226, 244
 finansinstitusjon 99
 finanskapital 15, 21, 75
 finanspolitikk 12, 13, 14, 15, 17, 19, 21, 22, 25, 29, 36, 37, 39, 40, 42, 56, 208, 219, 246
 FINKO 135, 136, 137, 215
 Finnmark 32, 67, 69, 93, 95, 98, 136, 177, 178, 185, 206, 215, 247, 252
 fiskeformål 152
 fiskeri- og andre regionalpolitiske tiltak 134
 Fiskeridepartementet 134
 Fiskeridirektoratet 134
 fiskerinæring 49, 135, 136, 137, 145, 183, 210, 215, 224, 236, 240
 fjellrev 149
 fjernundervisning 173, 254
 fly 125, 179, 182, 236
 flyktning 110, 111, 114, 115, 117, 229, 231, 242, 243, 249
 flytransport 175, 179
 FN 59, 64, 66, 99, 101, 102, 114, 124, 201, 209, 240, 241, 242, 243, 259
 FN-organisasjoner 99, 201
 fødsels- og adopsjonspenger 85
 fødselspenger 85
 folkehøgskole 167
 folketrygd 11, 12, 13, 43, 72, 81, 204, 205
 Folketrygdens inntekter 43, 197, 204, 206
 Folketrygdfondet 40, 42, 43
 folketrygdlov 43
 fond 12, 13, 14, 29, 40, 41, 42, 43, 96, 100, 127, 131, 152, 167, 168, 172, 204, 205, 210, 217, 253
 Fond for energi- og petroleumsforskning 210
 Fondet for forskning og nyskaping 167, 168, 172, 204
 Forbrukerombudet 85, 90, 243
 Forbrukerrådet 85, 87, 90, 151, 237, 243
 Forbrukertvistutvalget 85
 Foreldreutvalget for grunnskolen 166, 167
 foreldreveiledning 85

foreldreveiledning og samlivstiltak 85
 Foreningen For Fangers Pårørende 108, 243
 formue 17, 41, 196, 230
 formue og inntekt 196
 formuesskatt 20, 26, 220, 221, 230
 Fornebu 81, 177
 Fornebuområdet 81
 Forpleining, kontroll og tilsyn med psykiatriske pasienter 161
 forskning og utvikling 27
 forskning 13, 17, 18, 21, 22, 25, 48, 50, 51, 54, 55, 56, 59, 62, 65, 73, 85, 89, 99, 100, 127, 128, 130, 131, 132, 134, 135, 137, 144, 145, 150, 151, 155, 161, 166, 167, 168, 170, 172, 175, 188, 195, 203, 204, 208, 209, 210, 211, 214, 215, 219, 222, 223, 225, 226, 228, 229, 232, 235, 239, 246, 247, 260
 forskning og utvikling 13, 18, 54, 127, 131, 135, 144, 167, 168, 175, 203, 215, 228, 246
 forsknings- og utviklingskontrakter 51, 128, 130, 133, 203, 215, 226, 247
 forskningsinstitutter og andre tiltak 167, 168
 Forsvaret 123, 124, 125, 126, 209, 211, 238, 242, 254
 Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) 125
 Forsvarets ombudsmannsnemnd 122
 forsvarsbudsjettet 123, 124, 209, 241
 Forsvarsdepartementet 122, 203
 forvaltningsdrift 139
 Forvaltningsstøtte 139
 FoU 41, 54, 130, 145, 167, 168, 211
 frakttilskudd 251
 Frankrike 55, 179, 211, 222
 fred, forsoning og demokrati 99, 201, 241
 frekvens 184, 197
 fri rettshjelp 103, 104
 frie inntekter 30, 31, 34, 36, 49, 78, 171, 187, 189, 190, 216, 224, 227, 232, 233, 234, 248, 249
 friluftsliv 149, 150, 152, 256
 Friomsorgen 108, 243
 funksjonshemmede 45, 51, 155, 156, 158, 159, 160, 190, 229, 231, 232, 249, 251
 fusjon 56, 222
 fylkeskommune 30, 31, 32, 33, 34, 35, 47, 52, 68, 69, 70, 71, 84, 111, 112, 165, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 195, 212, 215, 216, 223, 249, 252
 fylkesmann 82, 84, 88
 fylkesmannsembete 81, 82
 fyringsolje 146, 235, 239

G

Gamle E6 Brumunddal 178
 Ganddal godsterminal 182, 236
 Garanti-Instituttet for Ekspportkreditt 193
 garantiordning 137, 145, 146, 203, 204, 235
 gassproduksjonen 145
 gavepensjon 46, 47, 216
 GAVI 100

generasjonsskifte 255
 Gevingåsen tunnel 182, 237
 gevinstdeling 83
 GIEK 203
 Gravferdsstønad 155
 Grenland 144, 208, 264
 grensehandel 17, 252, 255
 Grensekommisæreren 103
 Grønn skatt 63, 66, 239, 261
 Grønne skatter 56, 222
 Groruddalen 29
 grunnavgift 239
 grunnavgiften på engangsemballasje 239
 grunnskole 166, 167, 169, 170, 171, 190, 209, 210, 226, 227, 252, 255, 260
 grunnskolen 166, 167
 grunnskolens lengde 169
 Gryllefjord havn 177, 185
 GSM-R 131, 176
 Gul bok 11, 200, 201, 204, 205, 206, 207
 Gyrodactylus salaris 149, 150, 152

H

Hæren 122, 123, 125, 126, 203, 242, 254
 Haldenreaktoren 131
 Hamar 205
 havarikommisjon 175
 Havøysund havn 177, 185
 Heimevernet 122, 125, 126
 helse- og miljøskadelige kjemikalier 196
 helsefremmende og forebyggende arbeid 161
 helsetjeneste i kommunene 161
 HIV 73, 100
 Hurtigruten 258
 Husbanken 47, 49, 79, 87, 91, 110, 111, 115, 117, 200, 201, 204, 215, 222, 224, 229, 248, 256
 husleieordningen 81, 84
 Høyesterett 103
 høyskole 50, 209, 210, 225, 260

I

IKT 167, 168, 171, 202, 209, 210, 227, 260
 IKT-tiltak 167, 202
 IKT-utstyr 209, 210, 260
 import 58, 100, 203, 255
 importvernet 20, 140
 incestsentre 89, 244
 Indre Salten 105, 107, 215
 industriland 100, 102, 234
 inflasjon 12, 19, 22, 25, 28, 36, 37, 38, 39, 40, 42, 47, 219, 221, 246
 innsatsstyrt finansiering 72, 163, 233
 Innskuddskapital i Statskog SF 198
 innsynsloven 103
 inntektsoppgjørene 12, 44, 45, 47
 inntektspolitikk 44, 46, 47, 246

inntektspolitisk samarbeid 12, 13, 25, 44, 46, 47, 52, 55, 219, 246, 260
 inntektssystem 35, 162, 187, 188, 191, 249
 Innvandring 110, 114
 internasjonal økonomi 36, 37, 38
 internasjonale organisasjoner 60, 98, 101, 134, 201
 internasjonale samarbeidstiltak 167, 168
 internasjonale utdanningsprogrammer 209, 210, 260
 internasjonaliseringstiltak 126
 internasjonalt samarbeid og utviklingsprogrammer 126
 investeringsavgift 29, 255, 263
 Irak 241, 242
 ISF 162, 163, 233
 IT 47, 49, 84, 111, 126, 206, 223, 224, 255
 IT-tiltak 126

J

Jernbaneverket 175, 176, 177, 185, 202
 jordbruk 15, 141, 182, 185, 240, 248
 jordbruksavtale 139, 140
 Jordfondet 203
 jordskifterettene 139
 Jurk 108, 243
 JUSSBUSS 108, 243
 Justervesenet 126, 127
 Justisdepartementet 103, 104, 131

K

kalking 50, 149, 150, 152, 153, 225
 Kina 123, 258
 Kings Bay AS 127
 Kirkelig administrasjon 167, 168
 kjønnslemlestelse 228
 kjøp av studier i utlandet 209
 klimagass 58, 63, 65, 145, 146, 150, 181, 182, 196, 235, 237
 knekkpunktet 55, 260
 Kommunal- og regionaldepartementet 64, 68, 69, 70, 110
 Kommunalbanken 198
 kommuneforvaltning 35
 Kommunenes Sentralforbund 35
 kommuneøkonomien 27, 29, 30, 34, 49, 91, 112, 156, 169, 189, 190, 224, 233, 246, 258, 261
 kommunesammenslåing 188
 kommunesektoren 14, 28, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 47, 49, 52, 56, 68, 70, 113, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 195, 216, 217, 224, 246, 248, 249, 261
 kommunesektorens inntekter 31, 35, 191
 kompetansereform 34, 172, 190
 Kompetansesentra for spesialundervisning 167
 kompetanseutvikling 81, 82, 83, 100, 128, 147, 152, 217, 239
 kompetanseutviklingsprogrammet 167, 169, 172, 174, 215
 konfliktråd 103, 105, 108, 243

Kongo 241
 Kongsberg Gruppen ASA 204
 Kongsvingerbanen 182, 237
 Konkurransetilsynet 81
 Konesjonsavgiftsfondet 143
 Kontaktutvalget mellom innvandrere og myndighetene 110
 kontantstøtte 25, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 218, 219, 228, 253
 kontinentalsokkelen 143, 196
 kontohold 206
 kraftmarked 144
 kraftsektor 54
 kraftselskap 250
 Kredittilsynet 194
 Krefregisteret 161
 krigspensjon 155
 kriminalomsorg 104, 105, 106, 107, 108, 217, 243
 Kriminalomsorgens utdanningscenter (KRUS) 103
 Krise- og incestsentrene 89, 244
 krisesentre 89, 244
 krisesentrene 87, 89, 90, 244
 Kristiansund 32
 Kristiansund kommune 32
 kronekurs 13, 14, 25, 28, 36, 37, 38, 39, 40, 42, 44, 45, 127, 135, 137, 186, 214, 219, 246
 KRUS 103, 107
 kulturbygg 31, 93, 94, 96, 98, 202, 244, 248
 Kulturdepartementet 131
 kulturminne 59
 kulturminner 48, 58, 59, 61, 94, 98, 149, 152, 203, 223, 239, 257
 kulturtiltak 93
 kulturvern 244
 kulturvernformål 91, 92
 kunsthåndverk 91, 92, 202
 kunstnerformål 91
 kvalitetssikring 17, 169
 KVARTS 21, 22
 kvikksølv 151, 238
 kvotesystem 58, 63, 65
 Kyoto-avtalen 63
 Kystvakten 122, 125, 126, 203, 238, 254, 258
 Kystverket 49, 175, 176, 177, 183, 185, 202, 224

L

Læringscenteret 166, 167, 202
 lagmannsrett 103
 Landbruksdepartementet 139, 198
 landbruksråvare 141
 landsdekkende innovasjonsordning 51, 128, 130, 215, 226
 Landsorganisasjonen (LO) 22, 39, 46
 lastebil 180
 legemiddel 161, 162, 165, 218, 231, 251
 Lieråsen tunnel 182, 236

likelønn 83
 likestilling 52, 84, 86, 87, 90, 96, 214, 243, 254, 262
 likestillingsombud 85, 243, 244
 litteratur 91, 92
 Livet Etter Soning 108, 243
 Lokal Agenda 21 58, 59, 64, 150, 151, 234
 lokal næringsutvikling 31
 Loppa kommune 32
 Luftfartstilsynet 175
 Luftfartsverket 179, 213
 Luftforsvaret 122, 203
 Lysaker 50, 182, 225, 236
 Lysaker stasjon 50, 182, 225, 236
 Lysaker-Sandvika 182
 lønnskostnad 44, 254
 lønnsoppgjør 15, 38, 44, 45, 46, 47, 186
 løyve 137, 173, 254
 lån 19, 49, 143, 151, 171, 172, 174, 175, 200, 201, 204, 205, 224, 227, 238, 248, 254, 256

M

Maastricht 13
 Maastricht-kriteriet 13
 makroøkonometriske modeller 21, 22, 55, 259
 malaria 100, 217
 marin sektor 27, 56, 132, 134, 135, 137, 248
 maritim næring 128
 maskiner 26, 55, 220, 221, 222
 mattilsynet 132, 139, 140, 141, 151, 202, 215, 237, 247, 248
 medisinsk rehabilitering 155
 menneskerettigheter 99, 100, 102, 201
 merverdiavgift 20, 30, 196, 207, 255
 merverdiavgiftskompensasjon 87, 91
 Mesta AS 175, 176, 185
 midler til tjenestemannsorganisasjonenes opplærings- og utviklingsarbeid 81
 Midtøsten 99, 101, 241
 militære bøter 122
 miljø 24, 27, 29, 49, 58, 59, 61, 62, 63, 64, 65, 72, 77, 87, 88, 96, 101, 102, 106, 117, 128, 130, 137, 139, 140, 141, 148, 149, 176, 178, 181, 218, 224, 226, 234, 235, 238, 252, 253, 254, 256
 miljø- og næringstiltak 139
 miljøavgift på mineralske produkter 196
 miljøavgifter i landbruket 196
 miljøfond 41, 148
 Miljøfondet 40
 miljømerking 63, 85, 243
 miljøvennlig produksjon 152, 239
 Miljøverndepartementet 50, 148, 202, 225
 miljøvernforskning 148
 mineralolje 146, 196
 mineralske produkter 196
 minikraftverk 145, 147, 253
 minstefradrag 26, 220, 246, 250, 251

MODAG 21, 22
 momskompensasjon 30, 31, 33, 55, 113, 187, 195, 207,
 249, 260
 Møre og Romsdal 32, 177, 178
 Moss 212
 motorvogner m.m. 196
 MUL 66
 MUL-land 66
 multilaterale finansinstitusjoner 99
 museum 65, 93, 215
 museums- og andre kulturvernformål 91, 92
 musikkformål 91, 92

N

Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) 13, 22, 44
 nasjonale kulturbygg 96, 202
 nasjonale minoriteter 110
 Nasjonalt folkehelseinstitutt 161, 202
 NATO 124, 125, 209, 241, 254
 naturskade 139, 202
 naturskade - erstatninger og sikring 139
 naturvern 256
 nettobudsjettering 207
 New York 107
 Nidaros domkirke 167, 168
 nikkilverkene på Kola 202
 Norden 146, 173
 Nordland 136, 177, 178, 185
 Nordlandsbanen 182, 236
 Nordmela havn 177, 185
 Noregs Mållag 253
 Norges Bank 13, 14, 21, 22, 25, 28, 36, 37, 38, 39, 40,
 42, 204, 206, 214, 219, 221, 246
 Norges forskningsråd 50, 167, 202, 203, 225
 Norges geologiske undersøkelser 126, 127
 Norges handelshøgskole 167
 Norges idrettshøgskole 167
 Norges landbrukshøgskole 167
 Norges musikkhøgskole 167
 Norges statsbaner 49, 179, 213, 224
 Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet 167
 Norges vassdrags- og energidirektorat 143, 203
 Norges veterinærhøgskole 167
 Norsk Filmklubb 96, 244
 Norsk Filmstudio AS 96
 Norsk Hydro ASA 204
 Norsk kulturminnefond 148
 Norsk Lovtidend 103
 Norsk pasientskadeerstatning 161
 Norsk Polarinstitutt 99
 Norsk Romsenter 126
 norske styrker i utlandet 122
 NOVA 232
 NO_x 128, 182, 237
 NRK 93, 95, 96, 98, 131, 217, 253, 257
 NSB BA 213

NVE 143
 nyanskaffelser av materiell og nybygg og
 nyanlegg 122, 203
 Nye Ahus 72
 nytt forskningsbygg ved Radiumhospitalet 72
 næringsstøtte 22, 54, 249
 næringsutvikling 18, 27, 28, 31, 41, 56, 73, 92, 99, 101,
 128, 130, 131, 139, 183, 201, 212, 215, 240, 241,
 246, 249, 252, 255
 Nasjonal Agenda 50, 57, 58, 60, 61, 62, 63, 64, 66, 151,
 225, 234, 235, 261
 Nødnett 103
 nødsamband 131

O

ODA 67, 69, 70, 99, 100, 101, 102, 201, 202, 204, 240
 ODA-godkjente utgifter 204
 OECD 13, 16, 34, 44, 50, 53, 55, 58, 83, 130, 170, 172,
 189, 211, 222, 225, 231, 234
 OECD-land 13, 53, 55, 222, 234
 offentlig forvaltnings nettofordringer 13
 offentlige finanser 13
 offshore 52, 129
 Oljedirektoratet 143
 oljeformuen 20, 21, 39, 55, 129, 222
 oljekorrigert budsjettunderskudd 13
 oljepris 37, 39, 145
 oljeselskap 21
 Oljevernberedskap 183
 omdannelse 82
 omsorgsboliger 110, 157, 202
 operaformål 91, 92
 opplærings- og utviklingsarbeid 81
 Opplysningsvesenets fond 215
 opsjon 218
 opsjonsbeskatning 229
 Oslo kommune 115
 Oslo Lufthavn AS 175
 Oslo politidistrikt 103, 104
 Oslo-Ski 50, 182
 OSSE 201
 OSSE-land 201

P

partistøtte 81
 pengepolitikk 12, 14, 25, 28, 36, 37, 38, 39, 40, 42, 47,
 219, 221, 245, 246
 pensjon 17, 20, 43, 46, 52, 81, 245
 pensjoner av statskassen 81
 pensjonist 43, 55, 157, 160, 251, 255, 260
 pensjonstrygden for sjømenn 81
 personbil 26, 59, 220
 personinntekt 218
 petroleum 196
 Petroleumsfondet 12, 13, 14, 17, 25, 28, 29, 37, 40, 41,
 42, 205, 214, 219, 262

petroleumssektoren 51, 144
 petroleumsvirksomhet 13, 24, 143, 145, 146, 196, 204, 205, 210
 PETROMAKS 143
 Pilestredet Park 81
 Polen 211
 politi 56, 101, 103, 104, 105, 106, 108, 110, 125, 202, 209, 210, 241, 260
 politi- og lensmannsetaten 103, 104, 106, 202
 Politidirektoratet 103, 104, 202
 Politihøgskolen 103, 104
 politikk 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 21, 22, 24, 25, 28, 29, 30, 33, 34, 35, 37, 38, 39, 40, 41, 44, 48, 49, 51, 53, 54, 55, 56, 58, 59, 60, 62, 63, 66, 70, 71, 101, 112, 113, 114, 116, 119, 120, 121, 127, 129, 130, 131, 135, 140, 141, 142, 144, 148, 150, 157, 181, 186, 189, 190, 212, 214, 218, 219, 221, 222, 223, 224, 228, 232, 234, 241, 245, 246, 249
 Politireformen 106
 portoøkning 95, 97, 244
 positiv miljømerking 85
 Post- og teletilsynet 175, 202
 Posten Norge BA 49, 95, 97, 183, 213, 224, 244
 posttjeneste 175
 presse-, kultur- og informasjonsformål 98
 pressestøtte 92
 Presteskabet 167, 168
 pris- og kostnadsveksten 36
 prisstigning 36, 37, 38, 41, 188, 246
 privat forbruk 24, 49, 62, 189, 218, 224
 privat høyskoleutdanning 167
 private høyskoler 167
 private skoler 25, 34, 49, 168, 170, 171, 190, 219, 224, 226, 227
 produksjonsbegrensning 140
 produktregister 148, 151, 237
 Prosessindustriens Landsforening 28, 39
 Prosjekt kvinneliv 90, 243, 244
 proveny 70, 131, 141
 psykiatriplan 162
 psykisk helse 49, 161, 162, 164, 165, 224, 232, 233, 252
 psykisk helsevern 49, 164, 165, 224, 232, 233, 252
 psykisk utviklingshemma 161, 165

R

Radiumhospitalet 72
 rammeområde 11, 67, 73, 81, 82, 85, 86, 91, 92, 96, 98, 99, 101, 103, 104, 105, 110, 111, 118, 122, 125, 126, 127, 131, 132, 134, 137, 138, 139, 141, 142, 143, 147, 148, 152, 153, 154, 155, 158, 160, 161, 165, 166, 167, 168, 172, 175, 186, 190, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 201, 210, 260
 rammeoverføring 31, 32, 50, 64, 70, 71, 225
 rammetilskudd 31, 32, 33, 171, 186, 187, 227
 rammetilskudd til fylkeskommuner 33, 186

rammetilskudd til kommuner 33, 186
 rammevedtak 11, 199
 Rattsø 32, 191, 249
 reallønnsveksten 36, 38
 rederibeskatning 26, 220
 redningshelikoptertjenesten 122, 203
 redningstjeneste 103, 104, 125, 209, 210, 238, 260
 Redningstjenesten 103, 104, 125, 209, 210, 260
 referanseportefølje 14
 refusjon av egenbetaling 161
 refusjoner fra Viltfondet og Statens fiskefond 148
 refusjonsordninger 255
 regional utvikling 31, 69, 110, 112, 117, 190, 202, 215, 248
 regionale flyplasser 175
 registreringsavgift 248
 Regjeringens fellesbevilgning for representasjon 98
 regjeringsadvokat 81
 rehabilitering 44, 45, 52, 107, 121, 155, 156, 158, 159, 160, 161, 162, 165, 169, 171, 215, 227, 231, 249, 251, 252
 Reindriftsforvaltinga 139
 reiselivstiltak 126, 133, 248, 252
 reisestipend 172
 rekneskapsrapport 206
 rentedifferanse 37, 246
 rentenivået 18, 38, 39, 221
 renter av lån til Oslo Lufthavn AS 175
 renter av lån til statsforetak under Olje- og energi-departementet 143
 renter av statens kapital i statens forretningsdrift 194
 renter av statskassens kontantbeholdning og andre fordringer 194
 renter fra Den Norske Stats Husbank 111
 renter fra Statens lånekasse for utdanning 168
 rettsgebyr 104
 Riksantikvaren 148, 152, 203, 239, 244
 Rikskonsertene 244
 Riksrevisjonen 62, 63, 153, 163, 208, 238
 Riksveiferjedrift 183
 RIMINI 22
 risikolåneordninga 200
 rovviltskade 50, 152, 225, 239
 rusforebyggende arbeid 159
 rusmiddelmissbruker 157, 159, 160, 164, 228, 249
 Russland 99, 100, 101, 102, 123, 136, 183, 202, 238
 Russland/SUS 99, 202
 Rv 13 Vetlefjorden 177
 rv 15 Sorem-Sundbrua 178
 rv 191 Eikedalsvegen 177
 rv 2 Kløfta-Nybakk 178
 rv 281 Sagenedalen-Steinbrekka 177
 rv 304 Åsrum-Sandefjordveien 177
 Rv 319 Svelvik-Berger skole 177
 Rv 355 til Fyresdal 177
 rv 38 Drangedal-Vrådal 177

rv 41 Aust-Agder grense-Brunkeberg 177
 Rv 42 Lislevand 178
 rv 43 Aunevik-Bukkestein 178
 Rv 53 Årdalstangen 177
 Rv 55 Fatlaberget 177
 rv 70 Øydegard-Meisingset 178
 rv 808 Finneidfjord-Hemnesberget 178
 Rv 828 Flostad-Søvik 178
 rv 888 Nordkynvegen 178
 Rv Stormo-Svinevika 178
 Røde Kors 101
 røyketobakk 252
 råolje 50, 183, 225

S
 Sametinget 59, 110, 111, 113
 samferdselsberedskap 175
 samfunnssikkerhet og beredskap 122
 Samisk utdanningsadministrasjon 166
 samiske formål 110
 samlivstiltak 85
 samvirkeforetak 68
 Sandman-utvalget 44
 sau 20
 Schengen 29, 113
 sel- og hvalfangst 210, 260
 selfangst 136
 senter mot etnisk diskriminering 110
 sentralbanken 37, 39
 SIFO 243
 SIVA 128, 215
 sivile vernepliktige 103, 104
 sivile vernepliktige, driftsinntekter 104
 Sivilombudsmannen 154
 Sjøfartsdirektoratet 126, 127, 128
 Sjøforsvaret 122, 203
 sjokolade 196
 sjokolade- og sukkervareavgift 196
 skatt 12, 17, 19, 21, 25, 26, 29, 31, 34, 48, 56, 63, 75, 78, 83, 86, 115, 129, 188, 189, 195, 196, 204, 213, 217, 219, 220, 222, 223, 229, 230, 231, 234, 239, 246, 248, 249, 250, 251, 255, 256, 259
 skatt og avgift på utvinning av petroleum 196
 Skattedirektoratet 113, 205
 skattefradrag 26, 127, 182, 218, 220, 237, 246, 251, 255
 skatter på formue og inntekt 196
 skattesats 20, 53, 54, 217
 skattøre 258
 Ski stasjon 50, 182, 225, 236
 skipsbygging 127, 204
 skipsregister 126, 127
 skjemavelde 56, 255
 skjønnskudd 32, 33, 35, 188, 191
 skogbruk 141
 skolebok 216

skolefritidsordning 88, 169, 171, 174, 227, 232
 skolefritidsordningen 88, 169, 171, 227
 Skolepakke II 30
 sluttbehandling 196
 SMB-liste 217
 SND 14, 51, 52, 56, 79, 130, 137, 200, 201, 215, 226, 239, 248, 249, 255
 snus 117, 129, 181
 SON 108
 soningskøen 104, 107
 Sosial- og helsedirektoratet 155, 161, 202
 sosialtjeneste 55, 157, 260
 sparebank 206
 sparing 15, 17, 22, 39, 54, 132, 208, 247
 spesialisthelsetjenesten 161, 162, 163, 233
 spesialundervisning 167
 spesielle IT-tiltak 126
 språk 91, 92, 96, 111, 243, 253, 257
 språk-, litteratur- og bibliotekformål 91, 92
 Stad skipstunnel 184
 Stamsund havn 177, 185
 standardisering 126
 Statens arbeidsmiljøinstitutt 110, 111
 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (SDØE) 143
 statens erstatningsansvar 103
 statens forretningsdrift 194
 Statens forurensningstilsyn 148, 203
 Statens forvaltningstjeneste 81, 84
 Statens grunnskoler og grunnskoleinternat 166, 167
 Statens helsepersonellnemnd 161
 Statens helsetilsyn 161
 Statens innkrevingsentral 194
 Statens institutt for forbruksforskning 85
 Statens jernbanetilsyn 175
 Statens kartverk 148, 203
 Statens kjøp av tjenester i Statens kartverk 148, 203
 Statens landbruksforvaltning 139
 Statens lånekasse for utdanning 167, 168, 200
 Statens miljøfond 148, 239
 Statens nærings- og distriktsutviklingsfond 111, 134, 203
 Statens naturoppsyn 148, 202
 Statens Pensjonskasse 12, 55, 81, 260
 Statens petroleumsfond 13, 14, 40, 41, 42, 204, 205
 Statens strålevern 161
 Statens vegvesen 175, 176, 184, 185, 212
 Statistisk sentralbyrå 14, 23, 35, 51, 62, 112, 194, 211, 214, 245
 Statkraft 129, 146, 204, 235
 statlig eierskap 43, 127, 204
 statlige garantier 204
 statlige høyskoler 167
 statlige kunsthøyskoler 167
 statlige skoler med opplæring på videregående nivå 167

Statnett 146, 235
 Statoil 198
 Statsbank 200, 201, 204
 Statsbygg 81, 84
 statsforetak under Olje- og energidepartementet 143, 198
 statsgaranti for lønnskrav ved konkurs 118
 statsgjeld 194, 204
 Statskog 139, 198
 Statskonsult 81, 82, 84, 217
 Statsministerens kontor 81
 Statsråd Lehmkuhl 94
 Statsrådet 81
 Stedjeberget 177
 Stiftelsen Fellesskap mot seksuelle overgrep 108, 243
 stønad til enslig mor eller far 155
 stønad under arbeidsløyse til fiskere og fangstmenn 118
 Storbritannia 16, 53, 131, 211
 Stortinget 11, 12, 13, 14, 18, 19, 29, 30, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 43, 44, 45, 46, 49, 50, 55, 57, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 68, 69, 71, 72, 73, 82, 86, 87, 88, 93, 95, 112, 113, 114, 115, 119, 120, 123, 125, 128, 129, 130, 131, 132, 140, 141, 145, 150, 153, 154, 156, 157, 163, 164, 165, 166, 172, 181, 188, 189, 190, 191, 204, 207, 208, 211, 213, 214, 215, 216, 224, 225, 231, 232, 233, 238, 242, 247, 249, 250, 252, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264
 Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste 153
 Stortingets ombudsmann for forvaltningen 153
 støtte til skipsbygging 127, 204
 strukturpolitikk 54
 studentboliger 47, 49, 115, 169, 172, 173, 202, 215, 222, 224, 229, 231, 254, 256
 studier i utlandet og sosiale formål for elever og studenter 167, 202
 stykkprisfinansiering 188
 styret for det industrielle rettsvern 126, 127
 sukker 196, 252
 Svalbard 126, 127
 Svalbardbudsjettet 99
 Sverige 16, 27, 43, 115, 146, 178, 179, 182, 211, 221, 231, 237, 252
 sykefravær 52, 84, 156, 157, 256
 sykehjemsplass 110, 200, 201, 202
 sykelønnsordning 46, 156, 216, 229, 231
 sykepenger 46, 56, 121, 155, 157, 158, 160, 229, 231, 245, 250, 251, 252
 sykepleier 157
 syketransport 183
 sysselsetting 12, 14, 15, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 27, 28, 29, 33, 36, 37, 38, 39, 40, 46, 47, 49, 50, 59, 62, 69, 117, 126, 127, 129, 131, 140, 146, 176, 182, 185, 201, 210, 214, 217, 224, 225, 232, 240, 245, 246, 250, 255

sysselsetting av sjøfolk 126, 131
 sysselsettingspolitikk 44
 særavtale i utenrikstjenesten 98
 særskilte transporttiltak 175
 Sør-England 107
 Sørlandet 94

T

tapsfond 127, 135, 215
 tapskompensasjon 191
 teater 91, 92
 teater- og operaformål 91, 92
 Teknologirådet 131
 Telenor 131, 204, 213
 telesektoren 57
 tidsskrift 95
 Til gjennomføring av jordbruksavtalen 139
 Til gjennomføring av reindrifftsavtalen 139
 tilfeldige inntekter 192, 204, 205
 tilfeldige utgifter 192
 tilleggsbevilgninger 204, 205
 tilsagnsfullmakt 201
 tilskudd til kompetanseutvikling 81, 253
 tilskudd til krisetiltak 85
 tilskudd til omsorgsboliger og sykehjemsplasser 110, 202
 tilskudd til regionale flyplasser 175
 tilskudd til samiske formål 110
 tilskudd til sysselsetting av sjøfolk 126
 tiltak i barne- og ungdomsvernet 85, 228
 tiltakspakke 128, 132, 214, 247
 Tiltakspakke marin sektor 132, 134, 247
 timelønnskostnad 28, 46
 tobakkvare 196
 toll 194, 195
 tollinntekter 196
 toppskatt 26, 48, 218, 220, 223, 229, 230, 246, 250, 251, 255
 totalisatoravgift 197
 trafikkentral 202, 238
 transportmidler 59, 178, 180
 Troms 67, 69, 177, 185, 206, 216, 240, 252
 Troms, Gjøvarden 177
 trossamfunn 62, 167
 trygdeavgift 204
 Trygdeetaten 46, 55, 155, 156, 157, 260
 Trygderetten 155
 tusenårssted 93
 Tyskland 16, 42, 179, 211
 Tønsberg 182, 236

U

UDI 50, 115, 225, 243
 uførepensjonist 43, 44, 45, 113, 119, 155, 157, 160
 uførhet 43, 155, 165, 245
 u-hjelp 100

underliggende vekst i statsbudsjettets utgifter 12
 UNHCR 114, 242
 United World College 173, 254
 universitet 50, 167, 170, 209, 210, 213, 225, 256, 260
 Universitetet i Bergen 167
 Universitetet i Oslo 167
 Universitetet i Tromsø 167
 USA 16, 53, 106, 108, 123, 124, 125, 130, 241
 utbytte 13, 129, 198, 204, 235
 utbytte av statens kapital i Den nordiske
 investeringsbank 198
 utbytte fra statsforetak under Olje- og energidepartementet 198
 utbyttepolitikk 146
 utdeling 24, 218
 Utenlandsbudsjett 210, 260
 Utenriksdepartementet 98, 203, 238
 Utenriksdepartementets administrasjon av
 utviklingshjelpen 98
 utenriksstasjonene 98, 99
 utlånsordning for skolebøker 169
 utlånsramme 113, 128, 200, 215
 Utlendingsdirektoratet 110, 111
 Utlendingsnemnda 110
 utredning 11, 62, 70, 130, 207, 237, 251
 utslippskvote 63
 uttak 42, 231
 utvikling av Fornebuområdet 81
 utviklingshjelp 41, 98, 99
 utviklingsland 58, 63, 66, 100, 101, 102, 201, 203, 255

V

vaksine 100
 valgutgifter 110
 valutamarked 28, 38, 40
 varmpumper 145, 146, 235
 ventelønn 83, 110, 111, 119
 Verdens matvareprogram (WFP) 201
 Verdens Naturfond 183

Verdensbanken 59
 verftsindustrien 27, 45, 48, 49, 52, 132, 133, 223, 224,
 247
 verkstedindustri 215
 Vestfoldbanen 50, 225
 videreutdanning 34, 169, 190
 vilt- og fisketiltak 148
 Viltfondet 148
 Vinmonopolavgiften 196
 Vinmonopolet 198
 voksenopplæring 167, 172, 174
 Voksenopplæringsinstituttet 167
 VOX 167
 VTA-bedriftene 117
 vågehval 136

W

WTO 66, 102, 140

Y

ymse utgifter 192, 205
 yrkesaktive 155, 231
 yrkeshemmede 45, 46, 52, 112, 114, 119, 216, 229
 yrkesrettet attføring 114, 118, 120, 121
 yrkesskadeforsikring 81
 ytelser til yrkesrettet attføring 114, 118

Ø

økonomireglement 204
 økonomisk politikk 12, 14, 15, 16, 18, 22, 24, 25, 127,
 140, 186, 214, 218, 219
 økonomisk vekst 16, 17, 19, 21, 30, 44, 46, 54, 64, 65,
 66, 102, 119, 149
 Øst-Europa 114, 243
 Østfold 32, 177, 178
 Østfoldbanen 50, 182, 225, 237

Å

årsavgift 26, 27, 220, 221

